ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΑΛΗΘΕΙΑ

1893 - 94

Δ. Β.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 5 ΜΑΡΤΙΟΥ 1893 ΑΡΙΘ. 1.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Κορυτσᾶς Φιλόθεος (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος Κωνστάντιος
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Δ. Ταντελίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεύς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαῖα τὰ ἡμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν ἀπευθυντέον: «Τῷ Σ. Μητροπολίτῃ Κορυτσᾶς κ. Φιλοθέῳ Προέδρῳ τῆς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ». —Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ παραπίπτωσι τὰ φυλλάδια·

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας».

Τῶν ἀπαραιτήτων ὑλικῶν δαπανῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ φύλλου μὴ ἐπιτρεπουσῶν τὴν ἐπ' ἀόριστον καθιστέρησιν τῶν συνδρομῶν αὐτοῦ, παρακαλοῦνται πάντες οἱ ἐκ τῶν συνδρομητῶν συνδρομὰς παρελθόντων καὶ ἤδη λήξαντος ἔτους καθυστεροῦντες, ὅπως ἐπισπεύσωσι τὴν ἀπότισιν αὐτῶν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Καταστατικαὶ πληροφορίαι τῶν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις γραφείων κατὰ τὸ ἔτος 1892 — Λόγος εἰς τὴν Γ' Κυριακὴν τῶν νηστειῶν περὶ αὐταπαρνήσεως ἀπαγγελθεὶς ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ὑπὸ τοῦ ἱερολογ. κ. Γερμανοῦ Βασιλάκη — Τὸ Τριῴδιον ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Μ. Παρανίκα — Κοινοποίησις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

— *Ἀνάρρησις τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Τσάρου.* —Ἐπὶ τῇ ἀμφιετηρίδι τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναρρήσεως τῆς Α. Α. Μ. τοῦ αὐτοκράτορος πασῶν τῶν Ρωσιῶν Ἀλεξάνδρου τοῦ Γ', ἀγομένῃ τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ ἐψάλη ἐν τῷ ἐν Πέραν ναΐδριῳ τῆς ρωσικῆς Πρεσβείας δοξολογία. Ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου παρέστησαν κατ' αὐτὴν ὁ πανοσιολογ. Μέγας Πρωτοσύγκελλος κ. Κωνστάντιος μετὰ τοῦ γραμματέως τοῦ πατριαρχικοῦ Γραφείου κ. Ἰ. Δ. Ταντελίδου, καὶ μετὰ τὸ πέρας ἐξέφρασαν τῇ Α. Ε. τῷ πρεσβευτῇ κ. Νελίδωφ τὰ συγχαρητήρια τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

— *Ἐπίσκεψις.* — Χθὲς ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς Α. Ε. τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου κ. Δημητράκη ἐφένδη Γενίδουνια ἐπεσκέψατο κατ' οἶκον τὴν Α. Ε. τὸν ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Θρησκευμάτων Ριζᾶ πασᾶν.

—*Ἐπέτειος ἑορτὴ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων.* — Τῆς Α. Μακαριότητος τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ. Γερασίμου ἄγοντος χθὲς τὴν ἐπέτειον ὀνοματικὴν αὐτοῦ ἑορτήν, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τηλεγραφικῶς διεβίβασε τῇ Α. Μ. τὰς ἐπὶ τούτῳ θερμὰς αὐτοῦ συγχαρητηρίους προσρήσεις.

—*Μονὴ Λειμῶνος.*—Ἐγράφη ὅτι ἐν τῇ ἱερᾷ Πατριαρχικῇ καὶ Σταυροπηγιακῇ Μονῇ Λειμῶνος τῇ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μηθύμνης, εἶχον ἀναφυῆ διαφωνίαι μεταξὺ τοῦ πανοσιολογιωτάτου ἡγουμένου ἀρχιμανδρίτου κ. Καλλινίκου καί τινων ὁσίων Πατέρων τῆς Μονῆς ταύτης καταστήσασαι ἀναγκαίαν τὴν ἀποστολὴν ἐξάρχου καὶ ὅτι ὡς τοιοῦτος ἀπεστάλη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ὁ πανοσιολογιώτατος ἡγούμενος τῆς Μονῆς Σουμελᾶ ἀρχιμανδρίτης κ. Παρθένιος. Ἤδη ὅ τε πανιερώτατος μητροπολίτης Μηθύμνης κ. Νικηφόρος καὶ ὁ εἰρημένος ἔξαρχος τηλεγραφικῶς ἀγγέλλουσι τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι ἐπελθόντος συμβιβασμοῦ μεταξὺ τῶν διϊσταμένων ἀποκατέστη ἡ ποθητὴ τῶν πραγμάτων κατάστασις. Ἡ ἐκκλησία ὅμως ἀπῄτησε πρὸ τούτου παρὰ τοῦ πανοσιολογιωτάτου ἐξάρχου ἔκθεσιν ὅπως ἐπὶ τῇ βάσει ταύτης διασκεφθῇ διὰ τὰ παραιτέρω.

—*Ἀπορομὴ παρασήμου.*—Ἡ σεβαστὴ αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις ηὐδόκησεν ν' ἀπονείμῃ τῷ πατριαρχικῷ ἐξάρχῳ Γηρομερίου πανοσιολογιωτάτῳ ἀρχιμανδρίτῃ κ. Ἀγαθαγγέλῳ τὸ παράσημον μετζιτιὲ τετάρτης τάξεως, ὅπερ καὶ ἀπεστάλη εἰς τὰ Πατριαρχεῖα διὰ τὰ περαιτέρω.

—*Ἐγγραφὴ ἐκλεξίμου.*—Τοῦ σεβασμ. Μητροπολίτου ἁγίου Ἀδριανουπόλεως κ. Κυρίλλου συστήσαντος εἰς τὴν μέριμναν τῆς Ἐκκλησίας τὸν παρ' αὐτῷ πρωτοσύγκελλον κ. Κωνσταντῖνον, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος διέταξε τὴν ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν εἰς ἀρχιερατείαν ἐκλεξίμων ἐγγραφὴν τοῦ προταθέντος κληρικοῦ.

— *Φιλάνθρωπος εἰσφορά.* — Ἡ ἀξιότιμος δημογεροντία Κυδωνιῶν ἀπέστειλε πρὸς τὸν ἐνταῦθα σεβασμιώτατον μητροπολίτην Γέροντα ἅγιον Ἐφέσου κ.

Ἀγαθάγγελον 10 λίρας, προερχομένας ἐξ ἐράνων γενομένων ἐντὸς τῆς πόλεως τῶν Κυδωνιῶν, ὅπως ἡ Α.Σ.διαβιβάσῃ ἁρμοδίως τὸ ποσὸν ὑπὲρ τῶν ἐν Σαμοθράκῃ ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ παθόντων τλημόνων κατοίκων.

Ἑτέρα εἰσπρὰξ ἐξ 22 λιρῶν ἐν τῇ αὐτῇ πόλει γενομένη διεβιβάσθη πρὸς τὸν σεβασμιώτατον μητροπολίτην Ἀθηνῶν κ. Γερμανὸν ὑπὲρ τῶν ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ ὡσαύτως δεινῶς παθόντων Ζακυνθίων.

Τὸ παράδειγμα τοῦτο τῶν Κυδωνιέων ἀξιομίμητον τυγχάνον πεπείσμεθα ὅτι καὶ ἄλλαι κοινότητες θέλουσι μιμηθῆ

—*Κήρυγμα τοῦ θείου λόγου.*—Τὴν προσεχῆ Δ' κυριακὴν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς ὁ θεῖος λόγος κηρυχθήσεται ἐν τοῖς ἑπομένοις ἱεροῖς ναοῖς:

Ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ, ὑπὸ τοῦ ἱερολογ. κ. Γρ. Κωνσταντινίδου — Ἐν Κοντοσκαλίῳ (ἁγ. Κυριακ.), ὑπὸ τοῦ πανοσιολογ. κ. Εὐγενίου Παπᾶ Θωμᾶ —Ἐν Βλάγκᾳ, ὑπὸ τοῦ ἱερολογ. κ. Ἱεροθέου Τεκνοπούλου —Ἐν Ὑψωμαθείοις (ἁγ. Μην.), ὑπὸ τοῦ θεοφιλ. Ἀργυρουπόλεως κ. Χαρίτονος—Ἐν Τοπ-καπίῳ, ὑπὸ τοῦ πανοσιολογ. κ. Ἀγαθαγγ. Καστοριάδου—Ἐν Βαλίνῳ, ὑπὸ τοῦ πανιερ. πρ. Κώου κ. Παύλου—Ἐν Φωτηρᾷ, ὑπὸ τοῦ θεοφιλ. πρ. Κίτρους κ. Ἰωαννικίου—Ἐν Γαλατᾷ (ἁγ. Νικολ.), ὑπὸ τοῦ ἱερολογ. κ. Δ. Μοσχοπούλου—Ἐν Σταυροδρομίῳ (ἁγ. Τριάδ.), ὑπὸ τοῦ πανοσιολογ. κ. Γερμανοῦ Θεοτοκᾶ—Ἐν Ταταούλοις, ὑπὸ τοῦ αἰδεσιμολογ. κ. Ἰωάννου Οἰκονόμου — Ἐν Μεσαχώρῳ, ὑπὸ τοῦ πανοσιολογ. κ. Ἀμβροσίου.

— *Κυριακὰ μαθήματα.* — Ἀντικείμενον τῶν τῇ προσεχεῖ Κυριακῇ ὑπὸ τοῦ τακτικοῦ ἱεροκήρυκος ἱερολογιωτάτου κ. Ἱεροθέου Τεκνοπούλου ἑλληνιστὶ διδαχθησομένων ἱερῶν μαθημάτων ἔσται: ἐν μὲν Κοντοσκαλίῳ, ὥρᾳ 7 $^1/_4$, τὸ μυστήριον τοῦ ἁγίου Εὐχελαίου, ἐν δὲ Ὑψωμαθείοις, ὥρᾳ 9 $^1/_2$, τὸ μυστήριον τῆς ἱερᾶς ἐξομολογήσεως.

Τὸ δ' ἐπ' ἐκκλησίας κήρυγμα γενήσεται ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐν τῇ ἱερᾷ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου ἐν Βλάγκᾳ τουρκιστί.

—*Ὁδηγὸς εὐσεβείας.*—Ἐν τῷ πατριαρχ. Τυπογραφείῳ ἤρξατο ἤδη ἡ ἐκτύπωσις λαμπροῦ πονήματος τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου ἁγίου πρώην Ἀγχιάλου κ. Ἀνθίμου Τσάτσου τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁδηγοῦ Εὐσεβείας» γνωστοῦ διὰ τῶν ἐπὶ τούτῳ ἀγγελιῶν γενομένου. Ὁλόκληρον τὸ ἔργον ἐκ 35 περίπου τυπογραφικῶν φύλλων μέλλον ν' ἀποτελεσθῇ τυγχάνει ἀληθὴς ὁδηγὸς πρὸς ἐποικοδόμησιν τῶν χριστιανῶν ἐκείνων, οἵτινες στερρῶς ἐχόμενοι τῶν δογμάτων τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως καὶ τῶν παραδόσεων τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν ἐκκλησίας ἀποπτύουσι μὲν πᾶσαν ὑλιστικὴν θεωρίαν τοῦ ἄγαν ὑλιστικοῦ ἡμῶν αἰῶνος, ἐπιποθοῦσι δὲ νὰ ἐντρυφῶσιν καὶ ἀνευρίσκωσιν ἐν τοῖς ἱεροῖς τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας συγγράμμασι τὸ ἄβολον ἐκεῖνο τῆς ἱερᾶς θρησκείας γάλα, δι' οὗ ἐπ' αἰῶνας ὅλας ἐθήλασε καὶ διέθρεψεν ἡ Ἐκκλησία πάντα τὰ γνήσια αὐτῆς τέκνα.

Ἐπιφυλασσόμενοι ἵνα ἐκτενέστερον καὶ ἀναλυτικώτερον πραγματευθῶμεν ἐν τῷ φύλλῳ ἡμῶν περὶ τοῦ ὑπὸ τὰ πιεστήρια ἤδη εὑρισκομένου ψυχωφελοῦς συγγράμματος τοῦ φιλομούσου μητροπολίτου ἀρκούμεθα σήμερον εἰς τὰ βραχέα ταῦτα σημειούμενοι ὅτι τὸ εἰρημένον ἔργον, οὗ κριτήριον ἐκ προοιμίων ἀσφαλὲς παρέσχον τὰ ἐν τῇ «*Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ*» δημοσιευθέντα ἀποσπάσματα τῶν ὁμιλιῶν αὐτοῦ, τυγχάνει παρήγορος ὅασις ἐν μέσῳ τῶν τὴν χριστιανικὴν οἰκογενείαν περιστοιχούντων ψυχολέθρων πονημάτων, ἀνθ' ὧν ἡ Αὐτοῦ Σεβασμιότης ἐν τῇ φερεπονίᾳ αὐτῆς ἠθέλησε ν' ἀντιτάξῃ τὸν «ὁδηγὸν τῆς εὐσεβείας» χάριν τῶν εὐσεβεῖν βουλομένων.

— *Ὁ πατὴρ καὶ ὁ οἰκοδεσπότης, ἡ μήτηρ καὶ ἡ οἰκοδέσποινα.* — Λαμπροῦ, ψυχωφελοῦς καὶ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν σπουδαίου ἔργου ἐπελάβετο ὁ ἐν Ἀθήναις διαπρεπὴς καθηγητὴς καὶ διευθυντὴς τοῦ καλλίστου περιοδικοῦ συγγράμματος «Ἀναπλάσεως» ἑλλόγιμος κ. Ι. Ε. Μεσολωρᾶς. Κατὰ τὴν ἐν Γερμανίᾳ διατριβὴν αὐτοῦ ἀναζητήσας εὗρε τὸ περιώνυμον σύγγραμμα τοῦ κλεινοῦ τῆς Ἑλβετίας ἱστοριογράφου ἀειμνήστου Zschokke τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον Stunden der Andacht γνωστὸν τυγχάνον. Ἐξ αὐτοῦ οἱονεὶ ἐπιθυμῶν νὰ συνεχίσῃ τὸ ἄριστον ἔργον τοῦ ἀοιδίμου Δημ. Σ. Μαυροκορδάτου, τὴν μετάφρασιν τῶν «Θρησκευτικῶν Μελετῶν», μεταφράσας τεσσαράκοντα τοιαύτας ἠθικοθρησκευτικὰς καὶ κοινωνικὰς μελέτας καὶ πρὸς τὰ καθ' ἡμᾶς ἤθη ταύτας συναρμόσας, ἅμα δὲ καὶ διὰ γνωμῶν καὶ χωρίων τῶν μεγάλων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος ἀνδρῶν κατακοσμήσας προσφέρει ταύτας οὕτω διεσκευασμένας ὡς ἀνάγνωσμα σπουδαῖον πᾶσι τοῖς ὁμογενέσι πάσης τάξεως ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Πατὴρ καὶ οἰκοδεσπότης» τεύχους. Συνιστῶντες θερμῶς τὸ λαμπρὸν τοῦτο ἔργον τοῦ ἐλλογίμου καθηγητοῦ κ. Ι. Ε. Μεσολωρᾶ, ἐπαινοῦμεν τὸν πρὸς ἔκδοσιν τοιούτων κοινωφελεστάτων ἔργων ἱερὸν αὐτοῦ ζῆλον.

ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ

τῶν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις γραφείων κατὰ τὸ ἔτος 1892.

Β'.

Γραφεῖα ὀθωμανικά.

Ἀον Γραφεῖον ἀνταποκρίσεως μετὰ τῆς Σ. Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως.

Α'. Εἰσελθόντα.

Τεζκιρέδες τοῦ ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων		198
»	τοῦ ὑπουργείου τῆς παιδείας	8
»	τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν	8
»	ἄλλων ὑπουργείων	7

»	διοικητικῶν ἀρχῶν	11
»	δικαστικῶν ἀρχῶν	24
»	γραφεῖον ἰθαγενείας	7
»	τῶν ἄλλων Πατριαρχείων	10
		273
Βεράτια ἀρχιερέων		13
Φερμάνια ἐκκλησιῶν καὶ σχολείων		16
Κυβερνητικὰ διατάγματα διὰ τῶν Πατριαρχείων διαβιβασθέντα		42
		344

Β'. Ἐξελθόντα.

Τακρίρια πρὸς τὰ ἀνάκτορα (εὐχαριστήρια καὶ συγχαρητήρια)	3
Πρὸς τὴν Μ. Βεζυρείαν	2
Πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων	370
Πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐξωτερικῶν	10
» » τῆς παιδείας	11
Πρὸς τὰ ἄλλα ὑπουργεῖα	17
Πρὸς τὸ γραφεῖον τῆς ἰθαγενείας	8
Πρὸς τὰ ἄλλα Πατριαρχεῖα	12
Πρὸς τὰς δικαστικὰς ἀρχὰς	27
Πρὸς διαφόρους διοικητικὰς ἀρχὰς	40
	500
Πρὸς διαφόρους ἀστυνομικὰς ἀρχὰς	45
Ἀποφάσεις τῆς Ἱ. Συνόδου, τοῦ Ε. Μ. Συμβουλίου καὶ τοῦ πνευματικοῦ δικαστηρίου μεταφρασθείσας εἰς τὸ Τουρκικὸν.	19
Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῶν τελωνείων διὰ τὴν ἀσύδοτον ἀποστολὴν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἢ παραλαβὴν ἐνταῦθα διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν σκευῶν, ἢ βιβλίων ἢ τροφίμων καὶ πανικῶν διὰ τὰ νοσοκομεῖα καὶ τὰ ἄλλα φιλανθρωπικὰ καθιδρύματα, ἰλμουχαπέρια	165
Τηλεγραφήματα Τουρκιστὶ ἐν διαφόροις	235

Βον Γραφεῖον Ἰλμουχαπερίων ἀγοραπωλήσεων καὶ μεταβιβάσεων.

Καθ' ὅλον τὸ ἔτος Ἰλμουχαπέρια	1552

Γον Γραφεῖον διαβατηρίων.

Ἰλμουχαπέρια πρὸς λῆψιν διαβατηρίων διὰ τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ Κράτους	732
Ἰλμουχαπέρια πρὸς λῆψιν διαβατηρίων διὰ τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ Κράτους	3621
Ἰλμουχαπέρια πρὸς ἐγγραφὴν ἐν τῷ Μητρώῳ καὶ λῆψιν διαμονῆς (Τεζκερέϊ ὀσμανιὲ)	1037

ΛΟΓΟΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ Γ' ΚΥΡΙΑΚΗΝ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

ΠΕΡΙ ΑΥΤΑΠΑΡΝΗΣΕΣΩΣ

ἀπαγγελθεὶς ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ὑπὸ τοῦ ἱερολογ. κ. ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΒΑΣΙΛΑΚΗ.

«Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθείτω μοι» (ΜΑΡΚ. 8, 34).

Πάλιν, παναγιώτατε Δέσποτα, σεβασμιώτατοι ἱεράρχαι καὶ λοιποὶ ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, πάλιν ἑορτὴ σεμνὴ καὶ χαρμόσυνος, καὶ πάλιν χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις ἐγκάρδιος. Πάλιν πανήγυρις φαιδρὰ καὶ σεβασμία, καὶ πάλιν εὐφροσύνη οὐράνιος. Σήμερον ἡ Μήτηρ ἡμῶν Ἐκκλησία, ἡ ἁγνὴ καὶ ἀμόλυντος νύμφη τοῦ Χριστοῦ, τὴν ἱερὰν αὐτῆς διπλοΐδα περιβληθεῖσα, ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ πεποικιλμένη, ἀγάλλεται καὶ χαίρει καὶ ὑπὸ ἱερᾶς συγκινήσεως κατέχεται, προβάλλουσα εἰς προσκύνησιν τὸ ἀοίδιμον καὶ πανσεβάσμιον κατὰ τοῦ διαβόλου τρόπαιον, τὸ σύμβολον τῆς σωτηρίας ἡμῶν, τὸν πανάγιον σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος. Καὶ καθὼς ὁ ἄνθρωπος ὁ ἐν χαλεπῇ δουλείᾳ διατελῶν καὶ ἐν ἀλύσεσιν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ὑπὸ ἀπηνῆ καὶ ἀπάνθρωπον κύριον στενάζων, αἴφνης παρ' ἀνθρώπῳ, ὃν ὕβρισε, καὶ διὰ μέσων ὅλως ἀπροσδοκήτων ἐλευθερωθείς, ἔκθαμβος ὑπὸ χαρᾶς γίγνεται καὶ ἐνθουσιωδῶς σκιρτᾷ, καὶ ὁσάκις ἀπαντήσῃ τὸν αἴτιον τοῦτον τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ, ἐνδομύχως συγκινεῖται καὶ θερμῶν πληροῦται αἰσθημάτων ἀνεκφράστου εὐγνωμοσύνης, οὕτω σήμερον σύμπας ὁ ὀρθόδοξος χριστιανικὸς κόσμος, βλέπων ὑψούμενον καὶ εἰς προσκύνησιν προτιθέμενον τὸ τῆς γῆς καὶ οὐρανοῦ ἔρεισμα καὶ ἀγλάϊσμα, τὸν τίμιον σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος, ἀγαλλομένῃ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ πανήγυριν ἄγει, καὶ τιμῶν αὐτὸν καὶ εὐλαβῶς κατασπαζόμενος, αἰτεῖται τὴν ἀήττητον καὶ ἀκατάλυτον καὶ θείαν αὐτοῦ δύναμιν. Ὦ τῆς τῶν πραγμάτων μεταβολῆς! Τὸ πρότερον καταδίκης καὶ κατάρας ὄνομα, νῦν τιμῆς καὶ σωτηρίας γέγονεν ὑπόθεσις· τὸ πρότερον μισητὸν καὶ ἀποτρόπαιον ξύλον, νῦν σεβάσμιον καὶ ποθεινότατον κατέστη, καὶ ἐπ' αὐτῷ βασιλεῖς καὶ ἄρχοντες ἐναβρύνονται, καὶ λαοὶ πολλοὶ ἐγκαυχῶνται καὶ μεγαλύνονται. Οὗτος ἡμᾶς τῆς πλάνης ἀπήλλαξεν, ἐν σκότει καθημένους ἐφώτισε, μακρὰν ὄντας τῷ Θεῷ προσήγαγε καὶ τὴν πρώτην υἱοθεσίαν ἀπέδωκεν. Οἱ πρότερον ἠτιμωμένοι καὶ ἔκπτωτοι ἐγενόμεθα δι' αὐτοῦ οἰκεῖοι τῆς χάριτος, ἀδελφοὶ καὶ συγκληρονόμοι τοῦ Χριστοῦ. Οὗτος εἶναι τὸ τοῦ Πατρὸς θέλημα, ἡ τοῦ Μονογενοῦς δόξα, τὸ τοῦ Πνεύματος ἀγαλλίαμα, ὁ τῶν Ἀγγέλων κόσμος, τῆς Ἐκκλησίας ἡ ὡραιότης καὶ ἀσφάλεια, τὸ καύχημα τοῦ Παύλου καὶ πάντων τῶν ἁγίων.

Ἀλλὰ τοῦτον, ἀγαπητοί, μετὰ πόθου καὶ συγκινήσεως θεωροῦντες, καὶ εὐλαβῶς κατασπαζόμενοι, καὶ τὴν χάριν αὐτοῦ λαμβάνοντες, ἀναδράμωμεν τῇ διανοίᾳ καὶ ἀναμνησθῶμεν ποῖος εἶναι ὁ ἐπ' αὐτοῦ προσηλωθείς, καὶ ἴδωμεν διὰ ποίων κόπων καὶ μόχθων, μετὰ τίνος ζήλου καὶ αὐταπαρνήσεως, μετὰ ποίας ταπεινώσεως καὶ ἀγάπης διῆλθε τὸν βίον αὐ-

τοῦ ἀπό τῆς φάτνης μέχρι τοῦ σταυροῦ. Ὄντως ἐξαίσιον καί μοναδικόν πρότυπον καί παράδειγμα ἐναρέτου καί ἠθικοῦ βίου, ὅπερ τοῖς πᾶσι προβάλλων, βοᾷ «ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν καί ἀράτω τόν σταυρόν αὐτοῦ καί ἀκολουθείτω μοι». Οὐδείς δύναται νά ἀκολουθήσῃ αὐτῷ, ἐάν δέν ἔχῃ αὐταπάρνησιν. Καί ἡμεῖς ἐάν θέλωμεν νά δείξωμεν ὅτι ἀγαπῶμεν τόν ἐπί τοῦ σταυροῦ προσηλωθέντα, ἐάν θέλωμεν νά ὦμεν γνήσιοι μαθηταί καί πιστοί αὐτοῦ ἀκόλουθοι, ἀνάγκη πᾶσα, ἑαυτούς μέν νά ἀπαρνηθῶμεν, τό δέ θέλημα τοῦ Κυρίου νά ἐγκολπωθῶμεν. Συνῳδά λοιπόν τῇ σημερινῇ πανηγύρει τῆς Σταυροπροσκυνήσεως καί τῇ περικοπῇ τοῦ Εὐαγγελίου καλόν εἶναι νά ὁμιλήσωμεν σήμερον περί αὐταπαρνήσεως, καταδεικνύοντες πρῶτον μέν τήν ἀνάγκην αὐτῆς, καί δεύτερον τόν τρόπον, καθ' ὃν πρέπει νά ἀπαρνηθῶμεν ἡμᾶς αὐτούς.

Α'.

Ἀνδρός τιμίου, ἀγαπητοί ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, ἀνδρός τιμίου καί μεγαλόφρονος ἴδιον εἶναι νά μένῃ, ὅπου ἐτάχθη, ὅταν τοῦτο ᾖ ἡ ἀλήθεια καί ἡ σωτηρία· ὁ γενναῖος καί ἀτρόμητος χαρακτήρ οὐδέποτε πτοεῖται, οὐδέποτε κλονεῖται, οὐδέποτε ἀρίσταται τῆς ἱερᾶς ἀληθείας καί τοῦ ἐπιβαλλομένου καθήκοντος, κἄν θλίψεις αὐτόν περιμένωσι, κἄν διωγμοί κατατρύχωσι, κἄν θάνατος ἐπαπειλῆται, ἀλλά τά πάντα γενναίως ὑφίσταται καί ὑπομένει, μόνην αὐτοῦ παρηγορίαν ἔχων, ὅτι πράττει τό ὑπό τοῦ Θεοῦ ἐπιβαλλόμενον· μισεῖ δέ καί ἀποστρέφεται πᾶν φαῦλον καί πονηρόν στοιχεῖον, ὅπερ προσπαθεῖ νά ματαιώσῃ τόν ἅγιον αὐτοῦ σκοπόν καί νά προξενήσῃ εἰς αὐτόν τήν ἀπώλειαν. Τόν τοιοῦτον ἄνθρωπον οἱ πάντες ἀγαπῶσι καί τιμῶσι, οἱ πάντες ἐνδομύχως ἐπαινοῦσι καί θαυμάζουσι καί αὐτοί οἱ ἐχθροί, διότι οἶδε καί πολέμιος θαυμάζειν ἀνδρός ἀρετήν· ὁ τοιοῦτος εἶναι ἄξιος ἐπαίνου, διότι ἑνί μόνῳ κυρίῳ δουλεύει. Τοὐναντίον δέ οἱ πάντες κατακρίνουσι καί δέν ἐκτιμῶσι τόν δυσί κυρίοις δουλεύοντα καί οὐδέτερον εἰλικρινῶς ἀγαπῶντα ἀλλά καί τούς δύο ἐμπαίζοντα. Τοῦτο νοήσατε μερικώτερον ἐπί τῆς σχέσεως τοῦ Χριστιανοῦ πρός τόν μόνον αὐτοῦ Δεσπότην καί Κύριον, τόν Ἰησοῦν Χριστόν. Καθώς ὁ δίκαιος βασιλεύς ἀγαπᾷ καί τιμᾷ καί ἀνταμείβει τόν εἰλικρινῆ καί πιστόν στρατιώτην, ὅστις γενναίως μάχεται πρός τούς ἐχθρούς καί τά πάντα ἀγογγύστως ὑπομένει πρός ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος καί εὐχαρίστησιν τοῦ κυρίου αὐτοῦ, τοὐναντίον δέ ἀποστρέφεται καί αὐστηρῶς κολάζει τόν ἄνανδρον ἐκεῖνον στρατιώτην, ὅστις ἤθελε δείξῃ σημεῖα δολιότητος, ἀπιστίας καί προδοσίας, οὕτω καί ὁ ἐπουράνιος ἡμῶν βασιλεύς. Οὐδείς δύναται δυσί κυρίοις δουλεύειν. Εἷς εἶναι ὁ κύριος ἡμῶν καί δεσπότης, ὁ Χριστός, εἰς ὃν ἀνάγκη εὐπειθῶς νά δουλεύωμεν, ν' ἀρνηθῶμεν δέ τόν παλαιόν ἄνθρωπον σύν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ καί ταῖς ἐπιθυμίαις, ν' ἀποταξώμεθα τῷ Σατανᾷ καί τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, νά κωφεύωμεν εἰς πᾶσαν αὐτοῦ προτροπήν καί παραίνεσιν, «ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν»· προθύμως νά ὑπείκωμεν εἰς τό θεῖον τοῦ Σωτῆρος θέλημα, εἰς οὐδέν λογιζόμενοι καί ἀγογγύστως ὑπομένοντες πάντα τά δεινά τά παρακολουθοῦντα συνήθως τῇ ἀρετῇ, κόπους καί μόχθους καί ταλαιπωρίας καί θλίψεις καί διωγμούς καί αὐτόν τόν θάνατον ἐν ἀνάγκῃ, «καί ἀράτω τόν σταυρόν αὐτοῦ»· καί νά ἀκολουθῶμεν αὐτῷ, γινόμενοι οὕτω γνήσιοι μαθηταί καί πιστοί ἀκόλουθοι, «καί ἀκολουθείτω μοι».

Ἡ κακή ἐκτίμησις τοῦ κόσμου καί τῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ λατρεία τῶν ὑλικῶν καί προσκαίρων πραγμάτων καί ἡ προτίμησις αὐτῶν ἀντί τῶν ἐπουρανίων ἀπομακρύνει τόν ἄνθρωπον ἀπό τοῦ Θεοῦ καί καθιστᾷ αὐτόν τοιουτοτρόπως δυστυχῆ καί ταλαίπωρον. Μή ἀπαρνούμενοι τάς ἁμαρτωλούς ἡμῶν κλίσεις, μηδ' ἀκολουθοῦντες τῷ δεσπότῃ Χριστῷ, φεύγομεν ἀπό τοῦ Θεοῦ καί ἐμπίπτομεν εἰς τάς τραχείας καί ἀτερπεῖς ἀγκάλας τοῦ διαβόλου. Ἀλλά ποῦ φεύγεις, ἄνθρωπε; ποῦ φεύγεις τήν ζωήν καί τήν σωτηρίαν σου; ἂν φύγῃς τό φῶς τό ἀληθινόν, τόν Χριστόν, πῶς θά δυνηθῇς νά ἴδῃς; δέν γνωρίζεις ὅτι, ἐάν φύγῃς τήν ζωήν, θά ἐπέλθῃ εἰς σέ ὁ πνευματικός θάνατος; δέν ἀκούεις τόν προφητάνακτα Δαυΐδ λέγοντα, «Κύριε, οἱ μακρύνοντες ἑαυτούς ἀπό σοῦ ἀπολοῦνται;» (ψαλμ. 72, 27). Ἄνοιξον τό θεῖον καί ἱερόν Εὐαγγέλιον, καί θά πεισθῇς περί τούτου, ἀναγινώσκων τήν διδακτικωτάτην παραβολήν τοῦ ἀσώτου υἱοῦ· διότι καθώς ἐκεῖνος, οὕτω καί πᾶς ἐν γένει Χριστιανός, μή ἀπαρνούμενος ἑαυτόν, ἀλλά τόν Θεόν καί τοῦτον ἐγκαταλείπων, ἀπέρχεται εἰς χώραν μακράν, εἰς ξένην γῆν, εἰς γῆν ἀκανθώδη καί ἀγρίαν, εἰς γῆν ἄγονον καί ξηράν, ὅπου βίον ἀνάξιον τοῦ ἀνθρώπου ζῶν καί ὑπό ποικίλων ἀγρίων κατασπαραττόμενος παθῶν, ἀποβάλλει τήν πατρικήν αὐτοῦ κληρονομίαν, τήν χάριν καί δύναμιν τοῦ παναγίου Πνεύματος. Ἀνάγκη νά ἀπαρνηθῶμεν τήν ἁμαρτίαν καί τήν ἀπώλειαν τοῦ κόσμου, διότι ἄλλως γινόμεθα ἐχθροί τοῦ Θεοῦ, ὡς λέγει ὁ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος, «οὐκ οἴδατε ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσμου ἔχθρα τοῦ Θεοῦ ἐστιν; ὃς ἂν οὖν βουληθῇ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου, ἐχθρός τοῦ Θεοῦ καθίσταται» (4, 4). Ἀνάγκη ν' ἀπαρνηθῶμεν ἡμᾶς αὐτούς, μή προσηλούμενοι τοῖς ἐν τῷ κόσμῳ τερπνοῖς, διότι ταῦτα ὑλικά καί πρόσκαιρα ὄντα, ἄστατα καί ἀβέβαια, οὐδόλως δύνανται νά πληρώσωσι τόν ὑψηλόν προορισμόν τοῦ ἀνθρώπου καί νά ἱκανοποιήσωσι τάς πνευματικάς αὐτοῦ ἀνάγκας· ἀλλ' αἴφνης, μεταβολῆς τινος γινομένης, ταραχῆς καί φόβων πληροῦσι τόν θεοποιήσαντα αὐτά ἄνθρωπον ὡς σαφῶς δεικνύει ἡ ζωηρά παραβολή τοῦ ἄφρονος ἐκείνου πλουσίου, ὅστις τρυφῶν καί ἀμεριμνῶν καί ἐν τῇ τρυφῇ ταύτῃ εἰς ἔτη πολλά ἐλπίζων νά ἡδυπαθήσῃ, αἴφνης ἐννέος καί ἐμβρόντητος μένει, ἀκούων τήν φοβεράν τοῦ Θεοῦ ἀπόφασιν «ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτί τήν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπό σοῦ· ἃ δέ ἡτοίμασας τίνι

ἔσται; (Λουκ. 12, 16—20). Ἡ τοῦ Θεοῦ ἀρνησις καὶ τῆς ὁδοῦ τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ ἀπόκλισις, προσήλωσις δὲ τῷ ἁμαρτωλῷ ἡμῶν θελήματι ἀπογυμνοῖ τὴν ψυχὴν τῆς εὐγενείας καὶ λαμπρότητος αὐτῆς, διαφθείρει καὶ καταβορβορεῖ τὴν καρδίαν, καὶ οὕτως ὁ ταλαίπωρος ἄνθρωπος καθίσταται ὀσημέραι ἀνικανώτερος ἵνα συνέλθῃ καὶ σωθῇ.

Ἀλλὰ τοὐλάχιστον, ἀγαπητοί, τὸ παράδειγμα ἡμῶν καὶ πρότυπον, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἂς προτρέψῃ ἡμᾶς εἰς αὐταπάρνησιν· ὁ πλήρης ταπεινώσεως, ἀγάπης καὶ αὐταπαρνήσεως βίος αὐτοῦ ἂς κεντήσῃ τὴν νεναρκωμένην ἡμῶν καρδίαν καὶ ἂς ἐξεγείρῃ ἡμᾶς ἐκ τοῦ ληθάργου, ἐν ᾧ εὑρισκόμεθα, μὴ θέλοντες ν' ἀπαρνηθῶμεν ἡμᾶς αὐτούς· ἡ στενὴ μετὰ τοῦ Κυρίου σχέσις ἡμῶν πρέπει νὰ ἀνάψῃ ἐν ἡμῖν τὸ πῦρ τῆς θείας ἀγάπης πρὸς τελείαν αὐταπάρνησιν. Αὐτὸς εἶναι ἡ κεφαλή, ἡμεῖς τὸ σῶμα· αὐτὸς ἡ ἄμπελος, ἡμεῖς τὰ κλήματα· αὐτὸς ὁ ποιμήν, ἡμεῖς τὰ πρόβατα· αὐτὸς ὁ νυμφίος, ἡμεῖς ἡ νύμφη· αὐτὸς ὁ πρωτότοκος, ἡμεῖς οἱ ἀδελφοί. Καὶ λοιπὸν οὕτω μετ' αὐτοῦ στενῶς συνδεδεμένοι, δὲν εἶναι ἀνάξιον ἡμῶν, ἡμᾶς μὲν αὐτοὺς νὰ μὴ ἀπαρνώμεθα, ἀλλ' ἐκεῖνον; τὰ μὲν πάθη ἡμῶν νὰ ἐγκολπώμεθα καὶ αὐτοῖς νὰ δουλεύωμεν, πρὸς αὐτὸν δὲ καθ' ἑκάστην προσκαλοῦντα ἡμᾶς καὶ συμβουλεύοντα νὰ ἀρνηθῶμεν ἡμᾶς αὐτούς, τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, νὰ κωφεύωμεν βύοντες τὰ ὦτα τῆς διανοίας ἡμῶν διὰ τῆς φιλαυτίας; Αὐτὸς ἐλθὼν εἰς τὸν κόσμον καὶ εὑρὼν ἡμᾶς ἡμιθανεῖς, ἠγίασε καὶ βασιλικὴν περιέβαλε πορφύραν, καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ ἀναισθητῶμεν πρὸς ταῦτα; Ἀλλ' οἷος ὁ βίος τῶν πανευφήμων Ἀποστόλων; αὐτοὶ ἀπαρνησάμενοι ἑαυτούς, ἀμέσως ἠκολούθησαν αὐτῷ, καὶ τὰ πάντα ὑπὲρ αὐτοῦ θυσιάσαντες, γενναίως ὑπέμειναν στερήσεις, θλίψεις καὶ παντοίους διωγμούς, χαίροντες μάλιστα ἐπὶ τούτοις (Πραξ. 5, 41) καὶ εἰς τοσοῦτον ὑψώθησαν αὐταπαρνήσεως, ὥστε ὁ μακάριος καὶ οὐρανοβάμων Παῦλος τὰς γενναίας ἐκείνας ἀφῆκε φωνάς· «Χριστῷ συνεσταύρωμαι· ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός» (Γαλ. 5, 20) καὶ «τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; θλῖψις, ἢ στενοχωρία, ἢ διωγμός, ἢ λιμός, ἢ γυμνότης, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα;» (Ρωμ. 8,35). Τοιαύτην θυμασίαν ὄντως αὐταπάρνησιν ἐπεδείξαντο ἅπας ὁ τῶν θεοφόρων Πατέρων καὶ διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας χορός, αἱ τῶν γενναίων Ὁμολογητῶν φάλαγγες καὶ τὰ νέφη τῶν καλλινίκων μαρτύρων, οἵτινες ἀντέστησαν τοῖς τυράννοις, λέγοντες, «ἡμεῖς στρατευόμεθα τῷ βασιλεῖ τῶν δυνάμεων· εἰ καὶ πυρὶ καὶ βασάνοις ἀναλώσετε ἡμᾶς, οὐκ ἀρνούμεθα τῆς Τριάδος τὴν δύναμιν». Ἐξ ὅλων τούτων πᾶς τις, νομίζω, ἐπείσθη ὅτι πρέπει νὰ ἀπαρνηθῶμεν ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ νὰ ἀκολουθήσωμεν τῷ Σωτῆρι ἡμῶν. Ὑπολείπεται νῦν νὰ εἴπωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν πρέπει νὰ ἀπαρνηθῶμεν ἡμᾶς αὐτούς.

Β'.

«Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθείτω μοι». Ἐν τούτῳ, ἀγαπητοί, ἐν τούτῳ συνίσταται τὸ μέγα καὶ ἐξαίσιον τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς· ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν παρίσταται ὡς τις ἠθικολόγος, ὅστις διδάσκει μόνον διὰ τοῦ λόγου, καὶ συγγράφει ἠθικὰς ἀληθείας, αἵτινες μένουσι μόνον ἐπὶ χάρτου γεγραμμέναι, ἐλέγχουσι δὲ τὸν συγγραφέα, ὡς δεικνύοντα βίον ἀπάδοντα πρὸς τοὺς λόγους αὐτοῦ. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τοὐναντίον ὅσας ἐδίδαξεν ὑψίστας ἠθικὰς ἀληθείας, ἐφήρμοσεν ἐπὶ τοῦ βίου αὐτοῦ. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς πράττει ὅσα διδάσκει, καὶ διδάσκει ὅσα πράττει· λόγος καὶ βίος, διδασκαλία καὶ ἔργα εἶναι παρ' αὐτῷ ἓν καὶ τὸ αὐτό, οὐδεμίαν ἔχοντα πρὸς ἄλληλα διαφορὰν ἢ ἀντίθεσιν, ἀλλὰ πλήρη καὶ τελείαν ἁρμονίαν. Τοιοῦτος δὲ ὢν, δικαίως πάντας καλεῖ πρὸς ἑαυτόν, καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας, καὶ γέροντας καὶ νέους, καὶ πλουσίους καὶ πένητας καὶ ἄρχοντας καὶ ἀρχομένους, καὶ λαϊκοὺς καὶ κληρικούς, καὶ τοῖς πᾶσιν ἑαυτὸν προβάλλει τύπον καὶ ὑπογραμμόν, λέγων «ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι»· θέλεις, λέγει, νὰ λέγησαι καὶ νὰ ᾖς γνήσιος μαθητὴς καὶ πιστὸς ἀκόλουθός μου; ἀπαρνήθητι σεαυτόν, ἔκβαλε τὸ φίλαυτόν σου φρόνημα καὶ θέλημα, νέκρωσον τὰς ἁμαρτωλοὺς ὀρέξεις καὶ κλίσεις σου, ἀπόθου τὰ ἔργα τοῦ σκότους καὶ ἔνδυσαι τὰ ὅπλα τοῦ φωτός· φρόνει ἃ φρονῶ, καὶ πράττε ἃ πράττω, ἔχε ὡς πολικὸν ἀστέρα τοῦ βίου σου τὸν βίον μου, καὶ τότε εἶσαι ἀληθὴς καὶ γνήσιός μου μαθητής· «τοῦτο φρονείσθω ἐν ὑμῖν, ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Φιλ. 2, 6).

Ἐὰν λοιπὸν θέλωμεν ν' ἀπαρνηθῶμεν ἡμᾶς αὐτούς, ἀνάγκη ν' ἀπαρνηθῶμεν τὴν ἄκρατον καὶ ἀντιχριστιανικὴν φιλαυτίαν, τὸ ὀλέθριον ἐκεῖνο καὶ ψυχοφθόρον πάθος, ἐξ οὗ ὡς ἀπὸ πηγῆς μεμολυσμένης καὶ δηλητηριώδους πολλὰ καὶ ποικίλα ἀπορρέουσι πάθη, καταρυπαίνοντα τὴν ψυχὴν καὶ ἀπομακρύνοντα τὸν Χριστιανὸν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Ὁ φίλαυτος θέλει ἑαυτὸν καὶ οὐχὶ τὸν Θεόν, λατρεύει τὸ ἁμαρτωλὸν αὐτοῦ θέλημα, καὶ ἀποδιοπομπεῖται τὸ ἅγιον τοῦ Θεοῦ θέλημα· καταβιβάζει τὸν Θεὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου τῆς δυνάμεως, τῆς δόξης καὶ τῆς τιμῆς, καὶ ἀναβιβάζει εἰς αὐτὸν τὸ εἴδωλον τῶν ἰδίων παθῶν καὶ ὀρέξεων. Ὁ φίλαυτος οὐδὲ ἴχνος ἔχει χριστιανικῆς ἀγάπης· οὐδένα ἀγαπᾷ, οὐδένα προστατεύει, οὐδενὸς τὸ συμφέρον θέλει, τὰ πάντα θυσιάζει, τὰ πάντα συγκεντροῖ εἰς ἑαυτόν. Ἄνθρωπος κατ' εἰκόνα Θεοῦ καὶ ὁμοίωσιν πλασθείς, συγγενὴς, φίλος, συμπολίτης, ὁμοεθνὴς, ὁμόθρησκος, συνείδησις, τιμιότης, πατρὶς, ἔθνος, θρησκεία, ταῦτα πάντα διὰ τὸν φίλαυτον μικρὰν ἔχουσι σημασίαν, καὶ οὐδεμίαν ἐπ' αὐτοῦ ἐξασκοῦσιν ἐπιρροήν, διότι ἵσταται ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀνθρώπων ὡς στήλη ψυχρὰ καὶ ἀποτρόπαιος,

Ἀφ' οὗ δὲ ἀπαρνηθῶμεν ἑαυτούς, ἐκριζοῦντες ἐκ τῆς καρδίας ἡμῶν τὴν ὑπερφίαλον φιλαυτίαν, ἥτις πανταχοῦ καὶ πάντοτε θηρεύει τὴν ἰδίαν δόξαν, τὸ ἴδιον συμφέρον καὶ τὴν ἰδίαν ἀπόλαυσιν καὶ ἡδονήν, ἀφ' οὗ νεκρώσωμεν τὰ μέλη ἡμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐξορίζοντες τὰς ἀνοήτους καὶ ἀντιθέους ἐπιθυμίας, τὰ ἄγρια καὶ θηριώδη πάθη, τότε πρέπει καὶ πραγματικῶς ν' ἀκολουθήσωμεν τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· διότι ἡ ἀληθὴς αὐταπάρνησις δὲν συνίσταται μόνον ἐν τῇ ἀπαρνήσει τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἡμῶν θελήματος καὶ τῇ ἀπορυγῇ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ πρακτικῇ ὑπακοῇ εἰς τὸ θεῖον θέλημα, ἐν τῇ προθύμῳ καὶ ἀφιλοκερδεῖ καὶ εἰλικρινεῖ ἐκτελέσει τοῦ ἀγαθοῦ, «ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ καὶ ποίησον ἀγαθόν». Ὁ ἀπαρνούμενος ἑαυτὸν οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τὰ τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ (Φιλ. 2, 21), δὲν προσπαθεῖ ν' ἀρέσῃ ἑαυτῷ, ἀλλὰ τῷ Χριστῷ. Ἐν παντὶ καὶ πάντοτε πρέπει νὰ λέγῃ πρὸς τὸν Θεὸν τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου ἡμῶν «πάτερ, μὴ τὸ θέλημά μου, ἀλλὰ τὸ σὸν γενέσθω» (Λουκ. 22, 42). Οὕτω δὲ ἀπαρνηθεὶς ἑαυτὸν ὁ χριστιανὸς καὶ ἐνοικίσας ἐν ἑαυτῷ τὸν Χριστὸν καὶ μόνον εἰς τὴν πατρικὴν αὐτοῦ φωνὴν προθύμως ὑπακούων, θὰ λέγῃ μετὰ χαρᾶς καὶ παρρησίας ὡς ὁ Ἀπόστολος Παῦλος «ζῶ δὲ οὐκ ἔτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός». Τοιαύτην ἐσωτερικὴν ἀναγέννησιν καὶ ἀνακαίνισιν, τοιαύτην πρόθυμον ὑπακοὴν καὶ ὁλοσχερῆ ἀφοσίωσιν εἰς τὸν Θεὸν ἀπαιτεῖ ἡ ἀληθὴς χριστιανικὴ αὐταπάρνησις· δὲν ζῶ πλέον ἐγώ, λέγει ὁ οὐρανοβάμων Ἀπόστολος, δὲν ζῇ πλέον ἐν ἐμοὶ τὸ ἁμαρτωλὸν καὶ φίλαυτον φρόνημα καὶ θέλημα, ἀλλὰ ζῇ καὶ βασιλεύει ἐν τῇ καρδίᾳ μου ὁ Χριστός, ὁ βασιλεύς μου καὶ ὁ Θεός μου, τοῦτο μόνον τὸ θέλημα γενέσθω τὸ ἅγιον καὶ σωτήριον· «Χριστῷ συνεσταύρωμαι· ζῶ δὲ οὐκ ἔτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός» (Γαλ.2,20).

Ἀλλ' ὁ Κύριος ἡμῶν δὲν θέλει τὸν μαθητὴν καὶ ἀκόλουθον αὐτοῦ πιστὸν καὶ εἰλικρινῆ μόνον ἐν ὑγείᾳ καὶ εὐτυχίᾳ, ἐν χαρᾷ καὶ δόξῃ, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἐν ταῖς χαλεπαῖς περιστάσεσι καὶ ταῖς πικραῖς δοκιμασίαις τοῦ βίου. Ὅπως ὁ πιστὸς στρατιώτης οὐ μόνον ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ ἐν τῇ πόλει γνωρίζει καὶ ἐκτελεῖ τὸ καθῆκον αὐτοῦ, ὁλοψύχως πειθόμενος τοῖς κελεύσμασι τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμῳ μακρὰν τῆς γαλήνης καὶ τῶν ἀναπαύσεων τοῦ ἐν τῇ πόλει βίου προθύμως τρέχει, ὅπου καλεῖ αὐτὸν ἡ φωνὴ τοῦ καθήκοντος, καὶ ἀγρυπνίας καὶ ταλαιπωρίας καὶ κόπους καὶ μόχθους καὶ πληγὰς καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον ἀγογγύστως ὑπομένει, οὕτω καὶ ὁ γνήσιος στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ, ὁ ἀληθὴς χριστιανός, ἀπαρνούμενος ἑαυτόν, ὀφείλει ἐν εἰρήνῃ καὶ ψυχικῇ γαλήνῃ νὰ αἴρῃ πάντοτε τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, ἀκολουθῶν τῷ Κυρίῳ. Ὅλος ὁ βίος τοῦ Κυρίου ἦτο πλήρης ὑπομονῆς καὶ καρτερίας ἐν τῷ μέσῳ θλίψεων, πικριῶν καὶ διωγμῶν, τὸν σταυρὸν φέρων διῆλθεν ὅλον τὸν βίον αὐτοῦ, διὰ τοῦ σταυροῦ ἐδοξάσθη, ὑπερυψώθη καὶ ἐχαρίσθη αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα (Φιλ. 2, 9).

Ἀλλὰ καὶ ὁ βίος ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς δὲν εἶναι πειρατήριον; ἐρωτῶμεν μετὰ τοῦ πολύτλα Ἰὼβ (Ἰὼβ 7, 1)· ἀσθένειαι, στερήσεις, θλίψεις καὶ διάφοροι ἄλλαι περιπέτειαι δὲν πολιορκοῦσιν ἡμᾶς καθ' ἑκάστην; πόσοι περιστρέφονται ἐπὶ κλίνης, μὴ δυνάμενοι νὰ κοιμηθῶσιν ὑπὸ μεριμνῶν οἰκογενειακῶν; πόσοι καταμαραίνονται, διότι τὰ βέλη τῆς κατηγορίας, τῆς συκοφαντίας καὶ τοῦ φθόνου ἀναλγήτως κατατιτρώσκουσιν αὐτούς; πόσοι δὲν χλευάζονται καὶ ἐμπαίζονται καὶ ὑβρίζονται πολλάκις ἕνεκα τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων καὶ τῶν ἠθικῶν αὐτῶν ἀρχῶν; Μακάριος ὁ χριστιανὸς ἐκεῖνος, ὅστις ἐν ἀληθεῖ αὐταπαρνήσει αἴρει πάντοτε τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ γενναίως ὑπομένει ὅλας τὰς δοκιμασίας τοῦ βίου, πιστεύων ἀκραδάντως εἰς τὴν θείαν Πρόνοιαν, καὶ εὐλαβῶς κλίνων τὸ γόνυ πρὸ τῶν ἀνεξερευνήτων αὐτῆς βουλῶν. Μακάριος ὁ χριστιανός, ὅστις δὲν μεμψιμοιρεῖ οὔτε γογγύζει διὰ τὰς ψευδεῖς κατηγορίας, τοὺς ὀνειδισμοὺς καὶ τοὺς διωγμοὺς τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων. Ἐν τῷ σχολείῳ τῶν θλίψεων παιδευόμενος καὶ μορφούμενος ὁ ἀπαρνηθεὶς ἑαυτὸν χριστιανὸς γίγνεται συνετώτερος καὶ προσεκτικώτερος, στερεοῦται ἐν τῇ πίστει, δοξάζει τὸν Θεὸν καὶ πανευλαβῶς ἀσπάζεται τὴν πατρικὴν χεῖρα, τὴν διὰ τῶν λυπηρῶν παιδαγωγοῦσαν αὐτόν. Ὁ τοιοῦτος οὐδόλως πρέπει νὰ ἀπορῇ, ἐὰν διώκηται καὶ πάσχῃ, διότι ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ φέρει τὸν σταυρόν, στερρῶς ἐμμένων τῇ ἀληθείᾳ καὶ κατ' οὐδένα τρόπον θέλων ν' ἀπομακρυνθῇ τοῦ καθήκοντος· «πάντες οἱ θέλοντες εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται» (Β' Τιμοθ. 3, 12), διότι κεκηρυγμένος καὶ ἀδιάλλακτος εἶναι ὁ πόλεμος τῆς ἀσεβείας κατὰ τῆς εὐσεβείας, τῆς κακίας κατὰ τῆς ἀρετῆς, τοῦ σκότους κατὰ τοῦ φωτός, τοῦ Βελίαρ κατὰ τοῦ Χριστοῦ. Οὐδὲν ὅμως θέαμα θαυμασιώτερον καὶ διδακτώτερον ἀνδρός, τελείαν αὐταπάρνησιν ἐπιδεικνυμένου, γενναίου καὶ καρτερικοῦ ἐν ταῖς θλίψεσιν, ἀκαταβλήτου ἐν τοῖς πειρασμοῖς, ἀκραδάντου ἐν τῇ ἀληθείᾳ, πιστοῦ εἰς τὸν Κύριον, εἰς τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ, εἰς τὴν φωνὴν τοῦ καθήκοντος μέχρι θανάτου. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ ἐπαισχυνώμεθα τὸν Κύριον καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὐναντίον χαίροντες καὶ καυχώμενοι νὰ παρρησιαζώμεθα, θυσιάζοντες χάριν αὐτοῦ καὶ αὐτὰ τὰ κατὰ κόσμον δοκοῦντα πολυτιμότατα.

Τοιαύτη, ἀγαπητοί, ἡ ἀληθὴς αὐταπάρνησις· αὕτη ἀπαιτεῖ θυσίαν τῆς ἀκορέστου φιλαυτίας, θυσίαν τῶν παθῶν, ὑπακοὴν εἰς τὸ θεῖον θέλημα, ὑπομονὴν ἐν ταῖς θλίψεσι, καρτερίαν ἐν τῇ ἀληθείᾳ καὶ τῷ καθήκοντι μέχρι θανάτου, «γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου, καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς» (Ἀποκαλ. 2, 10). Οὐδεὶς ἀμφιβάλλει ὅτι τοιαύτη αὐταπάρνησις εἶναι ἀναγκαιοτάτη, ἀφ' οὗ ὁ Κύριος σαφῶς λέγει «ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθήτω μοι». Τοιαύτη αὐταπάρνησις δύναται νὰ ἀνα-

γεννήσῃ τὸν χριστιανὸν καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὸν καινὸν ἄνθρωπον· μόνον διὰ τοιαύτης αὐταπαρνήσεως δύνανται νὰ κατορθωθῶσι μεγάλα καὶ θαυμάσια διά τε τὴν μητέρα ἡμῶν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ὀρθόδοξον ἡμῶν γένος.

Ἡμεῖς δὲ σήμερον πῶς ζῶμεν, ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί; ἔχομεν ἆρά γε τοιαύτην ἀληθινὴν αὐταπάρνησιν, παρὰ παντὸς χριστιανοῦ ἀπαιτουμένην; Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἂς ἀπαντήσῃ ἡ συνείδησις ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν. Καίτοι μυρίων ἀπηλαύσαμεν παρὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν εὐεργεσιῶν καὶ καθ' ἑκάστην ἀπολαύομεν, καίτοι ὡς φιλόστοργος πατὴρ καθ' ἑκάστην καλεῖ ἡμᾶς, ἵνα μιμηθῶμεν αὐτὸν καὶ τύχωμεν τῶν ἐπηγγελμένων ἡμῖν ἀγαθῶν, ἡμεῖς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κωφεύομεν πρὸς ταῦτα, καὶ τὰς χαριτοβρύτους ἀγκάλας τοῦ οὐρανίου ἡμῶν Πατρὸς ἐγκαταλείποντες, ἐμπίπτομεν εἰς τὰς ὀλεθρίους παγίδας τοῦ διαβόλου. Ἐσμὲν οἱ πλεῖστοι ὡς ἄσωτος υἱός, ὅστις ἀπέστη μὲν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ὁ Θεὸς ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ· ἀπεδημήσαμεν εἰς χώραν μακράν, ὅπου λιμὸς μὲν ὑπάρχει τῶν ἀγαθῶν ἔργων, εὐθηνία δὲ τῶν κακῶν, ὅπου ἐπικρατεῖ φιλαυτία καὶ ἐγωισμός. Ποῦ ἡ αὐταπάρνησις; μόλις ἑκατοστά τινα φαινόμενα ἀληθοῦς αὐταπαρνήσεως τῇδε κἀκεῖσε παρουσιάζονται, προκαλοῦντα τὴν ἀγάπην καὶ τὸν σεβασμόν, ἀλλὰ φεῦ! καὶ τὸν ῥθόνον καὶ τὴν γλωσσαλγίαν πολλῶν. Ἐὰν ῥίψωμεν βλέμμα προσεκτικὸν καὶ ἀμερόληπτον εἰς ἡμᾶς αὐτούς, καὶ θελήσωμεν νὰ εἴπωμεν εἰλικρινῶς τὴν ἀλήθειαν, θὰ ἐνθυμηθῶμεν καὶ βαρυθυμοῦντες θὰ προφέρωμεν τοὺς λόγους τοῦ θεηγόρου ἀποστόλου Παύλου «οἱ πάντες τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν, οὐ τὰ τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ» (Φιλιπ. 2, 21). Πόσοι σήμερον ἀρνοῦνται τὸ ἁμαρτωλὸν αὐτῶν φρόνημα καὶ αἴσθημα; πόσοι ἐκ φιλαυτίας καὶ ἀνθρωπαρεσκείας δὲν ἐπαισχύνονται τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ; πόσοι θυσιάζουσι τὰ πάθη αὐτῶν χάριν τοῦ Χριστοῦ; πόσοι τὰς ἐγωϊστικὰς μικροφιλοτιμίας χάριν τοῦ κοινῇ συμφέροντος; πόσοι δὲν καταπατοῦσι πᾶν ἱερὸν καὶ ὅσιον χάριν ὑλικοῦ συμφέροντος; ὁ μὲν κυλίεται ἐν τῷ βορβόρῳ τῆς ἀσωτίας καὶ τῶν αἰσχρῶν ἡδονῶν, ὁ δὲ καταβιβρώσκεται ὑπὸ τοῦ ἰοβόλου ὄφεως τῆς ἔχθρας τοῦ μίσους καὶ τοῦ ἐπαράτου φθόνου, καταπνίγοντος πᾶν εὐγενὲς καὶ εὐαγγελικὸν αἴσθημα, ἄλλος φυσιοῦται καὶ ἐξογκοῦται ὑπὸ ἀκράτου ὑπερηφανίας καὶ σατανικοῦ ἐγωισμοῦ, λησμονῶν τὸ σοφὸν λόγιον «γνῶθι σαυτόν». Ἀπαρνούμεθα τὸν Κύριον διὰ τῶν ἔργων ἡμῶν, ἐκτελοῦντες μετ' ἐκτάκτου ζήλου ὅ,τι ὑπαγορεύει ἡμῖν ἡ ἄστοργος φιλαυτία· περὶ ἡμῶν δύναται νὰ λεχθῇ τὸ τοῦ Ἀποστόλου, «Θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δ' ἔργοις ἀρνοῦνται» (Τίτ. 1, 16).

Ἀκούσωμεν, ἀγαπητοί, ἐπὶ τέλους τὴν φοβερὰν φωνὴν τοῦ οὐρανίου ἡμῶν Πατρὸς «ἕως τίνος οὐ βούλεσθε εἰσακούειν τὰς ἐντολάς μου καὶ τὸν νόμον μου»; (Ἐξόδ. 16, 28). Ἀκούσωμεν τὴν φωνὴν ταύτην καὶ ἀνανήψωμεν· ἐνθυμηθῶμεν τὸν προορισμὸν ἡμῶν, καὶ ἐξεγερθῶμεν ἐκ τοῦ ὕπνου τῆς ἁμαρτίας, ἵνα ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τὴν πρώτην ἡμῶν εὐγένειαν. Ἀπαρνηθῶμεν ἑαυτοὺς καὶ ἀκολουθήσωμεν τῷ Σωτῆρι ἡμῶν. Μισήσωμεν τὴν φιλαυτίαν καὶ ἀγαπήσωμεν τὸν Κύριον· δείξωμεν λόγῳ καὶ ἔργῳ ὅτι εἴμεθα εἰλικρινεῖς καὶ ἀφωσιωμένοι μαθηταὶ τοῦ Ἐσταυρωμένου, ὅπως καὶ Αὐτὸς ὁμολογήσῃ καὶ ἀνακηρύξῃ καὶ στεφανώσῃ ἡμᾶς ἔμπροσθεν τοῦ Πατρὸς ἡμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Γένοιτο!

ΤΟ ΤΡΙΩΔΙΟΝ

Ἡ ἱερὰ βίβλος τῆς μετανοίας, ἣν ἐξόχως κατὰ τὴν Μεγάλην Τεσσαρακοστὴν μεταχειρίζεται ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία, εἶναι τὸ γνωστὸν κατανυκτικὸν **Τριῴδιον**, ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς λεγομένης Κυριακῆς τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου καὶ λῆγον τὸ Μέγα Σάββατον ἀκριβῶς πρὸ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. Περιλαμβάνει διάστημα δέκα ἑβδομάδων, ὧν αἱ τρεῖς πρῶται εἰσι προπαρασκευαστικαὶ τῶν ἁγίων νηστειῶν αἱ δὲ λοιπαὶ ἑπτά, Α΄, Β΄, Γ΄, Δ΄, Ε΄, ς΄ τῶν Βαΐων καὶ Ζ΄ τῶν ἁγίων παθῶν τοῦ Σωτῆρος ἀνήκουσιν εἰς αὐτάς. Καλεῖται δὲ Τριῴδιον, διότι περιέχει κυρίως μικροὺς κανόνας ἐκ τριῶν ᾠδῶν ἢ καὶ τεσσάρων Κοσμᾶ, Θεοδώρου καὶ Ἰωσὴφ τῶν Στουδιτῶν, ὀλιγωτέρους δὲ πλήρεις κανόνας, ὡς ἐν ταῖς Κυριακαῖς καὶ ἄλλαις τισὶν ἡμέραις.

Παραβάλλοντες τὸ νῦν ἐν χρήσει Τριῴδιον, οἷον ἐξέρχεται συνήθως ἐκ τῶν ἐν Ἐνετίᾳ πιεστηρίων, πρὸς τὰ ἀρχαιότερα καὶ μάλιστα πρὸς τὸ μεμβράνιον ὑπ' ἀρ. 12 ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς ἀποκείμενον εὑρίσκομεν οὐ μόνον γραφὰς διαφόρους, ἀλλὰ καὶ παραλλαγάς τινας περιέργους κατὰ τὰς Κυριακὰς μάλιστα τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς προελθούσας, ὡς φαίνεται, ἐκ τῶν κατὰ διαφόρους καιροὺς γενομένων διορθώσεων τῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων.

Τὸ τεῦχος τοῦτο ἀνάγεται πιθανῶς εἰς τὸν Ι΄ ἢ ΙΑ΄ αἰῶνα, ἐπειδὴ τότε ἄρχεται ἡ χρῆσις τοῦ βομβυκίνου χάρτου ἢ ἑτέρου. Ἔχομεν λοιπὸν ἀρχαῖον Τριῴδιον, τοὐλάχιστον τοῦ ΙΑ΄ αἰῶνος, εἰ μὴ ἀρχαιότερον, ἀρχαιότερον μάλιστα τῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐμπορικῆς Σχολῆς ἐν τῇ αὐτῇ νήσῳ ἀποκειμένων τοιούτων.

Αἱ παραλλαγαί, ἃς ἀνέφερον ἀνωτέρω, παρατηροῦνται εἰς τὰς Κυριακὰς τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ἔχουσαι ὧδε:

Κυριακῇ Α΄ τῶν νηστειῶν, τῶν ἁγίων προφητῶν Μωσέως καὶ Ἀαρὼν καὶ τῶν λοιπῶν καὶ τῆς Ὀρθοδοξίας ἤγουν τῆς ἀναστηλώσεως τῶν ἁγίων καὶ πανσέπτων εἰκόνων.

Κυριακῇ Β΄ τῶν νηστειῶν. Ἐνταῦθα οὐδενὸς ἁγίου μνεία γίνεται, οὔτε στιχηρὰ ἀναφέρονται, ψαλλομένων, ἐννοεῖται, τῶν τῆς Ὀκτωήχου. Εὐθὺς δὲ ὁ

κανών, μόνον δὲ δοξαστικὸν ὑπάρχει εἰς τοὺς Αἴνους «Τοῖς ἐν σκότει ἁμαρτημάτων».

Κυριακῇ Γ΄ τῶν νηστειῶν, εἰς τὴν προσκύνησιν τοῦ τιμίου Σταυροῦ καὶ εἰς τὸν Τελώνην καὶ Φαρισαῖον. Ἐν τῷ ἑσπερινῷ ψάλλονται τὰ συνήθη καὶ νῦν τροπάριον «Λάμψον ὁ τοῦ Κυρίου Σταυρός».

Κυριακῇ Δ΄ τῶν νηστειῶν, εἰς τὸν περιπεσόντα εἰς τοὺς λῃστάς, ἄνευ στιχηρῶν τοῦ ἑσπερινοῦ, εὐθὺς δὲ ὁ κανών, ὡς ἐν τῇ Β΄ Κυριακῇ.

Κυριακῇ Ε΄ τῶν νηστειῶν, εἰς τὸν πλούσιον καὶ εἰς τὸν Λάζαρον, ἄνευ στιχηρῶν, εὐθὺς δὲ ὁ κανών, ψαλλομένων τῶν τῆς Ὀκτωήχου, ὡς καὶ ἐν ταῖς προηγουμέναις.

Καὶ οὕτω μέν εἰσι διατεταγμέναι ἐν τῷ κώδηκι αἱ 5 Κυριακαὶ τῶν νηστειῶν, ἐν τῷ νῦν ὅμως Τριῳδίῳ κατὰ μεταγενεστέραν διάταξιν ἔχουσιν ὧδε:

Κυριακῇ Α΄ τῆς Ὀρθοδοξίας ἡ τῆς ἀναστηλώσεως τῶν εἰκόνων, οὐχὶ δὲ τῶν προφητῶν.

Κυριακῇ Β΄ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τοῦ Παλαμᾶ.

Κυριακῇ Γ΄ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, οὐχὶ δὲ τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου.

Κυριακῇ Δ΄ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου συγγραφέως τῆς κλίμακος, οὐχὶ δὲ τοῦ περιπεσόντος εἰς τοὺς λῃστάς.

Κυριακῇ Ε΄ τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας, οὐχὶ δὲ τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου.

Οἱ οὕτω διατάξαντες καί πως τροποποιήσαντες τὴν ἀρχαίαν τάξιν κατὰ τὸν ΙΑ΄ πιθανῶς αἰῶνα, ἤτοι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ (1362), κατέλιπον ὁπωσδήποτε ἴχνη παρηγκωνισμένα τῆς ἀρχαίας διατάξεως· διότι ἐν τῇ Α΄ Κυριακῇ τοῦ νῦν Τριῳδίου βλέπομεν ἐν τῷ Δόξα τῶν Αἴνων τροπάριον εἰς τὸν προφήτην Μωϋσῆν «Μωσῆς τῷ καιρῷ τῆς ἐγκρατείας», ὡς δείκνυσι καὶ ἡ περικοπὴ τοῦ Ἀποστόλου «πίστει Μωσῆς μέγας γενόμενος ἠρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραώ».

Εἰς τὴν Β΄, Δ΄ καὶ Ε΄ Κυριακὴν εὐκόλως εἰσήγαγον τὰς ἀκολουθίας τῶν ἁγίων Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Ἰωάννου τοῦ συγγραφέως τῆς κλίμακος καὶ Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας, ἐπειδὴ ἄλλων ἁγίων μνήμη δὲν γίνεται ἐν αὐταῖς. Ἴχνη ὅμως εὑρίσκομεν τὰ ἑξῆς:

Ἐν τῇ Α΄ Κυριακῇ, τὸ Δόξα τῶν Αἴνων «Μωσῆς τῷ καιρῷ τῆς ἐγκρατείας». Ἐν τῇ Β΄ τὸ Δόξα τῶν Αἴνων «Τοῖς ἐν σκότει ἁμαρτημάτων». Ἐν τῇ Γ΄ τὸ Δόξα τῶν Αἴνων «Τὴν ὑψηλόρρονα γνώμην τῶν κακίστων Φαρισαίων». Ἐν τῇ Δ΄ ὁ κανὼν τοῦ περιπεσόντος εἰς τοὺς λῃστὰς «Ὡμοιώθην, Χριστέ, τῷ ἐν χερσὶ τῶν λῃστῶν κτλ.» Ἐν δὲ τῇ Ε΄ ὁ κανὼν εἰς τὸν πλούσιον καὶ τὸν πτωχὸν Λάζαρον, τὸ Δόξα τῶν Αἴνων «Οὐκ ἔστιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ κτλ.» Ἀλλὰ τίνα σχέσιν ἔχουσι τὰ ὀλίγα ταῦτα ἴχνη πρὸς τοὺς ἁγίους τοὺς ἐν ταῖς Κυριακαῖς ταύταις τιμωμένους ἢ πρὸς τὴν ἀναστήλωσιν τῶν εἰκόνων καὶ τὴν προσκύνησιν τοῦ Σταυροῦ; Οὐδεμίαν. Πῶς λοιπὸν εὑρέθησαν παρημελημένα; τοῦτο φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως αἴνιγμα, ὅπερ ὅμως λύεται ἀμέσως διὰ τοῦ ὑπ' ὄψιν ἡμῶν κώδηκος. Τὸ ἀρχαῖον Τριῴδιον ποιεῖται μνείαν ἐν ταῖς Κυριακαῖς ταύταις τῶν Προφητῶν, τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου, τοῦ περιπεσόντος εἰς τοὺς λῃστὰς καὶ τοῦ πλουσίου καὶ Λαζάρου· ὕστερον παρεμβληθέντων τῶν μεταγενεστέρων διορθωτῶν τῶν ἁγίων Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Ἰωάννου τῆς Κλίμακος καὶ Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας παρηγκωνίσθησαν μὲν τὰ ἀρχαιότερα, τὴν δὲ θέσιν αὐτῶν κατέλαβον τὰ νεώτερα, μόνον δὲ λείψανα ἔμειναν τῶν πρώτων.

Ἐν τῷ κώδηκι τούτῳ εὑρηται καὶ ἡ ἀκολουθία τῆς Ἀκαθίστου, καθ' ἣν ὁ τε κανὼν καὶ οἱ οἶκοι ψάλλονται ὁλόκληροι κατὰ σειρὰν ἄνευ διακοπῆς τινος, ὡς τανῦν γίνεται κατὰ στάσεις παρεμβαλλομένου τοῦ κανόνος. Ἐν τοῖς οἴκοις παρατηροῦνται διάφοροι γραφαί, περὶ ὧν ἐποιησάμην λόγον ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ. Ὁλόκληρον τὸ κείμενον τῶν οἴκων, ὡς παρεσκεύασα αὐτὸ ἐπὶ τῇ βάσει τριῶν κωδήκων καὶ τοῦ νῦν Τριῳδίου, ἀνακοινώσω προσεχῶς ἐν τῷ φύλλῳ τούτῳ. Παρατηρῶ ἐν τούτοις, ὅτι ὁ λεγόμενος ἀκάθιστος ὕμνος ἐψάλλετο μόνον τῷ Σαββάτῳ τῆς Ε΄ ἑβδομάδος τῶν νηστειῶν ὁλόκληρος, οὐχὶ δὲ κατὰ στάσεις κατὰ πᾶσαν Παρασκευήν, ὡς νῦν γίνεται, εἰ καὶ μὴ διατυποῦνται ἐν τῷ Τριῳδίῳ· τοὐναντίον τὰ ἐν ἑκάστῃ Τετάρτῃ καὶ Παρασκευῇ τῶν νηστειῶν ψαλλόμενα Σταυροθεοτοκία, ὡς τὸ «Σφαγήν σου τὴν ἄδικον, Χριστέ, ἣ καὶ τὰ ὅμοια, ἀναφέρονται μᾶλλον εἰς τὰ πάθη τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Περαίνων τὰς βραχείας ταύτας σημειώσεις λέγω, ὅτι τὸ νῦν ἐν χρήσει Τριῴδιον περιέχει νεωτέρας τινὰς παραλλαγὰς καὶ διατάξεις καὶ ἔστι πληρέστερον τῶν ἀρχαιοτέρων.

(Ἕπεται τὸ κείμενον τοῦ ἀκαθίστου ὕμνου).

Μ. ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ.

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

Τὸ Γραφεῖον τῶν Μικτῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν διὰ Τεσκερὲ αὐτῶν πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα γνωστοποιεῖ, ὅτι οἱ ἐκ τῶν κατοίκων Πρωτευούσης, Ὀθωμανοὶ ὑπήκοοι, Ἀλκιβιάδης Λάμπρου, Βασίλειος Παναγιώτου, καὶ Νικόλαος Πεταλᾶς ἀπεβίωσαν ἐν Ρωσσίᾳ, ὁ μὲν πρῶτος ἐν Σταυροπόλει τῇ 27 Νοεμβρίου 1878, ἄνευ περιουσίας, ἐν ἡλικίᾳ 38 ἐτῶν· ὁ δὲ δεύτερος ἐν Παδουρὲτς τῇ 17 Μαρτίου 1892, ἐν ἡλικίᾳ 45 ἐτῶν· καὶ ὁ τρίτος ἐν Ὀδησσῷ τῇ 31 Αὐγούστου 1892, ἐν ἡλικίᾳ 50 ἐτῶν. Ἐφ' ᾧ καὶ φέρεται τοῦτο εἰς γνῶσιν τῶν κληρονόμων καὶ συγγενῶν τῶν ἀποβιωσάντων.

Τῇ 4 Μαρτίου 1893

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 12 ΜΑΡΤΙΟΥ 1893 **ΑΡΙΘ. 2.**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ **Κορυτσᾶς Φιλόθεος** (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσυγκελλος **Κωνστάντιος**
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Δ. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεὺς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σ. Μητροπολίτῃ **Κορυτσᾶς κ. Φιλοθέῳ** Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ». — Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ **εἰδοποιῶσι** τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ **παραπίπτωσι** τὰ φυλλάδια·

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας».

Τῶν ἀπαραιτήτων ὑλικῶν δαπανῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ φύλλου μὴ ἐπιτρεπουσῶν τὴν ἐπ' ἀόριστον καθιστέρησιν τῶν συνδρομῶν αὐτοῦ, παρακαλοῦνται πάντες οἱ ἐκ τῶν συνδρομητῶν συνδρομὰς παρελθόντων καὶ ἤδη λήξαντος ἔτους καθυστεροῦντες, ὅπως ἐπισπεύσωσι τὴν ἀπότισιν αὐτῶν.

Περιεχόμενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα — Δικονομικά — Ἀξία τῆς κρίσεως τῶν ἀνθρώπων — Ἡ παρ' Ἀρμενίοις πενθήμερος νηστεία «Ἀρτζαβουράτζ» — Θεραπεία τῶν κακῶς ἐχόντων — Προσφώνησις εἰς τὸν ἀοίδιμον διδάσκαλον Λέανδρον Ἀρβανιτάκην — Κοινοποιησις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Δωρεὰ τῆς Α.Α.Μ. τοῦ Τσάρου. — Ὁ ἐν Ρωσσίᾳ γενικὸς ἀντιπρόσωπος τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Ἱεροσολύμων, προσωρινῶς δὲ διευθύνων τὸ ἐν Μόσχᾳ Πατριαρχικὸν Μετόχιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου πανοσιολογιώτ. ἀρχιμανδρίτης κ. Ἀρσένιος διὰ τηλεγραφήματος αὐτοῦ ὑπὸ ἡμερομ. 6 Μαρτίου ἀνήγγειλε τῇ Α. Θ. Παναγιότητι τὴν εὐάρεστον εἴδησιν ὅτι ὑψηλῇ αὐτοκρατορικῇ ἐπινεύσει τοῦ θεοσεβεστάτου Αὐτοκράτορος πασῶν τῶν Ρωσιῶν Ἀλεξάνδρου τοῦ Γ' ἐξωφλήθη τέλεον τὸ πρὸς τὴν Πιστωτικὴν Τράπεζαν τῆς Μόσχας χρέος τοῦ Μετοχίου τούτου ἀνερχόμενον εἰς τὸ ποσὸν 172,000 ρουβλίων.

Τοῦ τηλεγραφήματος τούτου γνῶσιν ἔλαβεν ἡ Ἱ. Σύνοδος ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς παρελθούσης Τρίτης. Ἀναμένονται δὲ καὶ τὰ σχετικὰ ἐπίσημα γράμματα, ὧν μετὰ τὴν λῆψιν θέλομεν δημοσιεύσει λεπτομερείας τινὰς περὶ τοῦ προκειμένου πατριαρχικοῦ κτήματος, ἐξ οὗ, διὰ τῆς μεγάλης ταύτης αὐτοκρατορικῆς δωρεᾶς ἀσφαλίζεται ἀπὸ τοῦδε σημαντικὴ τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν Ταμείου πρόσοδος.

— *Ἐπισκέψεις.* — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀντεπεσκέψατο προχθὲς ἐν Πέραν τὰς Α. Α. Ε. Ε. τὸν πρεσβευτὴν τῆς Ρωσίας κ. Ν. Νελίδωφ καὶ τὸν πρεσβευτὴν τῆς Σερβίας στρατηγὸν κ. Σάββαν Γκροῦιτς.

— *Ἐκλογὴ Κλαυδιουπόλεως.* — Τῆς ἐν Μεγάλῳ Ρεύματι τοῦ Βοσπόρου ἀξιοτίμου κοινότητος δι' ἀναφορᾶς αὐτῆς ἐξαιτησαμένης παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ἵνα ἐξακολουθήσῃ τὸ ἐν αὐτῇ μέχρι τοῦ 1878 μὲν ἐπικρατῆσαν, ἔκτοτε δὲ ἕνεκα τῆς φοβερᾶς αὐτόθι πυρκαϊᾶς ἀνασταλὲν σύστημα τοῦ διατηρεῖν ὡς ἀρχιερατικῶς προϊστάμενον τιτουλάριον ἐπίσκοπον, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος λαβοῦσα ὑπ' ὄψει τὴν αἴτησιν ταύτην προέβη ἐν τῇ τακτικῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ τοῦ παρελθόντος Σαββάτου εἰς ἐκλογὴν ἐπισκόπου. Ὅθεν προταθέντων τριῶν ὑποψηφίων, ἤτοι τῶν πανοσιολογιωτάτων ἀρχιμανδριτῶν Ἀμβροσίου Σταυρινοῦ ἱερατικῶς προϊσταμένου τῆς κοινότητος Μεγάλου Ρεύματος, Γερμανοῦ Θεοτοκᾶ, καὶ τοῦ πρωτοσυγκέλλου τοῦ σεβ. μητροπολίτου ἁγίου Ἀδριανουπόλεως κ. Κωνσταντίνου καὶ τῆς ἐπὶ τούτῳ ἱερᾶς τῶν ψήφων τελετῆς γενομένης ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ὑπὸ τῶν σεβασμιωτάτων συνοδικῶν, ἐξελέγη ἐπίσκοπος ὑπὸ τὸν ψιλὸν τίτλον τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης ἐπισκοπῆς Κλαυδιουπόλεως ὁ τέως ἱερατικῶς προϊστάμενος Μ. Ρεύματος πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτης κ. Ἀμβρόσιος Σταυρινός. Ὁ ἐψηφισμένος ἐπίσκοπος ἅγιος Κλαυδιουπόλεως κ. Ἀμβρόσιος τυγχάνει εἷς τῶν κρατίστων ἀποφοίτων τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς διαπρέψας ἐν πολλαῖς κοινότησιν ὡς ἱεροκήρυξ καὶ καθηγητὴς τῶν ἱερῶν μαθημάτων.

— *Ἐπέτειος ἑορτὴ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας.* — Τῆς Α. Παναγιότητος τοῦ Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κ. Σωφρονίου ἄγοντος χθὲς τὴν ἐπέτειον ὀνοματικὴν αὐτοῦ ἑορτήν, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης συνεχάρη αὐτῷ τηλεγραφικῶς.

— *Ἀντιπρόσωποι τῶν ἁγίων Τόπων.* — Ἐπὶ τῇ

προσεχεῖ συγκλήσει τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἁγίων Τόπων μελλόντων νὰ συσκεφθῶσι περὶ τοῦ ἐν Ρουμανίᾳ ἀπὸ πολλοῦ, ὡς γνωστόν, ἐκκρεμοῦς διατελοῦντος μοναστηριακοῦ ζητήματος, ἡμὲν ἁγία καὶ Ἱ. Σύνοδος ὥρισε τοιούτους τοὺς σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Ἡρακλείας κ. Γερμανὸν καὶ Νικομηδείας κ. Φιλόθεον, ὁ Παναγ. Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ ὁ Μακ. Πατριάρχης Ἱεροσολύμων τὸν ἐνταῦθα ἀντιπρόσωπον τοῦ Παναγίου Τάφου πανοσιολ. ἀρχιμ. κ. Γερμανὸν Ἀποστολᾶτον, ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀντιοχείας τὸν σεβασμ. Μητροπολίτην Χαλκηδόνος κ. Ἰωακείμ, ἡ Α. Σεβασμιότης ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σιναίου τὸν ἐνταῦθα τακτικὸν αὐτοῦ ἀντιπρόσωπον κ. Κορνήλιον, καὶ ἡ Κοινότης τοῦ ἁγίου Ὄρους τὸν πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτην κ. Χρύσανθον Βατοπεδινόν, ὃς καὶ ἀφίκετο ἤδη ἐνταῦθα.

—*Ἱερὰ Μονὴ Ἀντιγόνης.*—Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ τακτικῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ τῆς 4 μεσοῦντος μηνὸς ἀπεφάσισεν ὅπως τοῦ λοιποῦ ἡ ἐν Ἀντιγόνῃ ἱερὰ Μονὴ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἡ ἐπιλεγομένη τοῦ Θεοκορυφώτου διατελῇ προσηρτημένη τῇ ἐν Χάλκῃ ἱερᾷ Θεολογικῇ Σχολῇ. Ἐπὶ τούτῳ δὲ ἀνετέθη τῇ σεβαστῇ τῆς Σχολῆς Ἐφορείᾳ ἡ ἐξεύρεσις καταλλήλου προσώπου διὰ τὰ περαιτέρω.

— *Ἐπιτροπὴ τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ.* — Τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ συγκειμένης ἐκ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου ἁγ. Χαλδείας κ. Γερβασίου προέδρου, καὶ τῶν ἀξιοτίμων κκ. Ἰωάννου Ἀγιάνογλου, Γεωργίου Παπαδοπούλου, Γεωργίου Ἀναστασιάδου, Κυριάκου Λυνοπούλου, Ἰγνατίου Σάββα καὶ τοῦ νεωστὶ προστεθέντος κ. Ἰωάννου Καϊκτσόγλου, ὑποβαλούσης πρό τινος τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ παραίτησιν ἀπὸ τῶν καθηκόντων αὐτῆς, ἡ Α. Θ. Παναγιότης μὴ ἀποδεξαμένη ταύτην διώρισεν αὖθις αὐτήν.

— *Κοινότης Ἰσμαηλίου.*—Τῆς ἐν Ἰσμαηλίῳ ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου Κοινότητος διὰ γράμματος αὐτῆς αἰτησαμένης παρὰ τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἀποστολὴν αὐτόσε ἱερατικῶς προϊσταμένου, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος λαβοῦσα ὑπ' ὄψει τὴν αἴτησιν ἐξελέξατο καὶ ἀποστέλλει κατ'αὐτὰς ὡς τοιοῦτον τὸν πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτην κ. Πανάρετον.

— *Κήρυγμα τοῦ θείου λόγου.* —Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐν τῷ σεπτῷ πατριαρχικῷ ναῷ ἐκήρυξε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ὁ ἱερολογ. κ. Ἱερόθεος Τεκνόπουλος, τὴν δὲ προσεχῆ Ε' Κυριακὴν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς ὁ θεῖος λόγος κηρυχθήσεται ἐν τοῖς ἑπομένοις ἱεροῖς ναοῖς:

Ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ὑπὸ τοῦ αἰδεσιμολογ. κ. Κωνσταντίνου Παρίτση -- ἐν Τζιβαλίῳ ὑπὸ τοῦ ἱερολογ. κ. Ἱεροθέου Τεκνοπούλου— ἐν Κοντοσκαλίῳ (Ἐλπίδ.) ὑπὸ τοῦ πανοσιολογ. κ. Εὐγενίου Παπᾶ Θωμᾶ—ἐν Ὑψωμαθείοις (ἁγ. Γεωργ.) ὑπὸ τοῦ θεοφιλ. Λεύκης κ. Λεοντίου — ἐν Ἓξ Μαρμάροις ὑπὸ τοῦ θεοφιλ. Ἀργυρουπόλεως κ. Χαρίτωνος—Ἐν Ξυλοπόρτῃ ὑπὸ τοῦ πανοσιολογ. κ. Παμφίλου—ἐν Τεκφοὺρ Σεραγίῳ ὑπὸ τοῦ πανιερ. πρ. Κῴου κ. Παύλου—ἐν Μουχλίῳ ὑπὸ τοῦ ἱερολογ. κ. Δαμασκηνοῦ Μοσχοπούλου — ἐν Χάσκιοϊ ὑπὸ τοῦ θεοφιλ. πρ. Κίτρους κ. Ἰωαννικίου — ἐν Γαλατᾷ (Σωτ. Χριστ.) ὑπὸ τοῦ πανοσιολογ. κ. Γερμανοῦ Θεοτοκᾶ — ἐν Γαλατᾷ (ἁγ. Ἰωανν.) ὑπὸ τοῦ πανοσιολογ. κ. Πολυκάρπου Ψωμιάδου—ἐν Σταυροδρομίῳ (ἁγ. Τριάδ.) ὑπὸ τοῦ πανοσ. κ. Καλλινίκου Δελικάνη—ἐν Φερίκιοι ὑπὸ τοῦ αἰδεσ. κ. Ἰωάνου Οἰκονόμου—ἐν Διπλοκιονίῳ ὑπὸ τοῦ ἱερολ. κ. Θεοκλήτου— ἐν Βαφεοχωρίῳ ὑπὸ τοῦ πανοσιολογ. κ. Ἀμβροσίου καὶ ἐν Νεοχωρίῳ ὑπὸ τοῦ ἱεροσπουδαστοῦ κ. Γεωργίου Ἀλεξιάδου.

—*Κυριακὰ μαθήματα.*—Ἀντικείμενον τῶν τῇ προσεχεῖ κυριακῇ ὑπὸ τοῦ τακτικοῦ ἱεροκήρυκος ἱερολογ. κ. Ἱεροθέου Τεκνοπούλου ἑλληνιστὶ διδαχθησομένων ἱερῶν μαθημάτων ἔσται: ἐν μὲν Κοντοσκαλίῳ, ὥρᾳ $7^1/_2$, «τὸ μυστήριον τοῦ ἁγίου Εὐγελαίου», ἐν δὲ Ὑψωμαθείοις, ὥρᾳ $9^1/_2$, «τὸ μυστήριον τῆς ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως».

Τὸ δ' ἐπ' ἐκκλησίας κήρυγμα γενήσεται ἐν Τζιβαλίῳ τουρκιστί.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Ἐγκύκλιος περὶ ἀνεγέρσεως Σχολείων καὶ Ἐκκλησιῶν.

Ἀριθμ. $\frac{\text{πρωτ. } 1098}{\text{διεκπ. } 672}$

Ἱερώτατε Μητροπολῖτα .... ὑπέρτιμε καὶ ἔξαρχε .... ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κὺρ ... χάρις εἴη τῇ αὐτῆς Ἱερότητι καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Ἐπειδὴ παρετηρήθη ὅτι ἐνίοτε ἐν ταῖς αἰτήσεσιν πρὸς ἀνέγερσιν ἐκκλησιῶν ἢ σχολείων ἐλλιπῶς σημειοῦται ἡ κωμόπολις ἢ τὸ χωρίον ἔνθα πρόκειται ἵνα ἀνεγερθῇ ἡ οἰκοδομὴ καθὼς καὶ ἡ διοικητικὴ αὐτοῦ ἐξάρτησις, ἐντεῦθεν δὲ προκύπτουσι δυσχέρειαι κατὰ τὰς γινομένας ἐπὶ τούτῳ διατυπώσεις, ἡ Ἐκκλησία ἀπαραίτητον ἐθεώρησεν ὅπως ἕκαστος τῶν ἁγίων Ἀρχιερέων προθυμηθῇ καταρτίσαι γενικὸν κατάλογον πάντων τῶν ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ δικαιοδοσίαν διατελούντων χωρίων, κωμῶν καὶ πόλεων, μετὰ σημειώσεως τοῦ δήμου (ναχιὲ), τῆς ὑποδιοικήσεως (Καζᾶ), τῆς διοικήσεως (Σαντζὰκ ἢ Λιβᾶ) καὶ τοῦ Νομοῦ (Βιλαγὲτ), εἰς ἃ ἕκαστος ὑπάγεται, φροντίζων ἅμα ὅπως τὰ ὀνόματα τῶν χωρίων κωμῶν καὶ πόλεων σημειωθῶσι διττῶς ἤτοι δι' ἑλληνικῶν καὶ διὰ τουρκικῶν χαρακτήρων. Ἐπὶ τούτῳ δ' ἀποστέλλομεν αὐτῇ μετὰ τῆς παρούσης ἔντυπον διάγραμμα, ἐν ᾧ ἡ αὐτῆς Ἱερότης ὀφείλει καταγράψαι μετ' ἀκριβείας πάσας τὰς πόλεις, κώμας καὶ χωρία, εἶτα δ' ἐπιστρέψαι ἡμῖν τὸ διάγραμμα συμπεπληρωμένον. Ἀσχέτως δὲ πρὸς τὸν συνταχθησόμενον ὡς ἀνωτέρω κατάλογον, ὑπομιμνήσκομεν ὅτι αἱ αἰτήσεις περὶ ἀνεγέρσεως ἐκκλησίας ἢ σχολείου, δέον ἵνα ὦσι συντεταγμέναι κατὰ τὸν καὶ ἄλλοτε διατυπωθέντα τρόπον, ἤτοι δέον ἵνα σημειῶνται ἐν αὐταῖς μετὰ πάσης ἀκριβείας τὰ ἑπόμενα: α'] τὸ ὄνομα τοῦ μέρους ἑλληνιστί τε καὶ τουρκιστί· β'] ὁ Καζᾶς καὶ τὸ Βιλαέτιον εἰς ἃ διοικητικῶς ὑπάγεται· γ'] ἡ θέσις ἐν ᾗ ἀνεγερθήσεται ἡ οἰκοδομὴ καὶ ἡ κατηγορία αὐτῆς (δημοσία γῆ, βακοῦφι, ἢ μοῦλκι)· δ'] τὸ εἶδος τοῦ κτιρίου (λί-

θινον ἢ ξύλινον)· ε'] αἱ διαστάσεις ἐν συνόλῳ τοῦ μήκους, πλάτους καὶ ὕψους· ς'] τὸ ὁλικὸν ποσὸν τῆς δαπάνης, ὑπὸ τίνος καταβληθήσεται καὶ εἴ γε ἕτοιμόν ἐστιν ἢ οὐ ἐν τῷ ταμείῳ τῆς κοινότητος καὶ τῆς ἐκκλησίας· καὶ ζ'] ἡ ἀνάγκη τῆς ἀνεγέρσεως τοιαύτης οἰκοδομῆς, ἐὰν δηλονότι προέρχεται ἐκ παντελοῦς ἐλλείψεως τοιούτου καθιδρύματος, ἢ ἐὰν ὑπάρχει μέν, ἀλλ' ἔστιν ἀνεπάρκες, ἢ ἑτοιμόρροπον ἢ ἀπόκεντρον κ. τ. λ. Ἐπειδὴ τοίνυν αἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν διαβιβαζόμεναι τῇ Ἐκκλησίᾳ αἰτήσεις εἰσὶν ἐνίοτε ἐλλιπεῖς, ἐξ οὗ προκύπτουσιν ἐπερωτήσεις καὶ ἀναβολαί, διὰ ταῦτα ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν τῆς αὐτῆς Ἱερότητος ὅπως ἐπιμελῆται ἵνα τοὐντεῦθεν πᾶσαι αἱ τῶν χριστιανῶν αὐτῆς τοιαῦται αἰτήσεις περιλαμβάνωσιν ἀνελλιπῶς πάντα τὰ ἐν τῇ παρούσῃ πατριαρχικῇ καὶ συνοδικῇ ἡμῶν ἐγκυκλίῳ διατυπούμενα. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετ' αὐτῆς. ,αωξγ'· Μαρτίου δ'.

† Ὁ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Ἐφέσου ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Ἡρακλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Νικομηδείας ΦΙΛΟΘΕΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Χαλκηδόνος ΙΩΑΚΕΙΜ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Δέρκων ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Ἰωαννίνων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Διδυμοτείχου ΜΕΘΟΔΙΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Κορυτσᾶς ΦΙΛΟΘΕΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Βελεγράδων ΔΩΡΟΘΕΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Χαλδείας ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς

ΑΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

ὑπὸ Ἐλευθ. Γρ. Ταπεινοῦ

Κεφ. γ' Περὶ ἀποφάσεων ἐν γένει.

Αἱ ἀποφάσεις παντὸς δικαστηρίου συντάσσονται ἐγγράφως, δέον δ' ἵνα περιέχωσι τὰ ὀνόματα τοῦ προέδρου ἢ τοῦ κατ' ἐντολὴν αὐτοῦ προεδρεύοντος, τῶν δικαστῶν τῶν λαβόντων μέρος ἐν τῇ διασκέψε καὶ ἐκδόσει αὐτῆς, τοῦ γραμματέως τοῦ δικαστηρίου, τὸ ὄνομα, ἐπώνυμον, ἐθνικότητα, ὑπηκοότητα, ἐπάγγελμα καὶ τὴν κατοικίαν ἀμφοτέρων τῶν διαδίκων μερῶν, τὰ ὀνόματα τῶν πληρεξουσίων αὐτῶν, ἐὰν ὑπάρχωσι διωρισμένοι τοιοῦτοι, τὴν μνείαν ἐὰν ἐξεδόθησαν πρωτοδίκως ἢ ἐφεσίμως, καθ' ὁμοψηφίαν ἢ πλειοψηφίαν καὶ τὴν χρονολογίαν τῆς ἡμέρας, τοῦ μηνὸς καὶ ἔτους καὶ τὸν τύπον, ἐν ᾧ συνῆλθε τὸ ἐκδὸν αὐτὴν δικαστήριον (ἴδε καὶ ἄρθρ. 64 καὶ 65 Ἐμπ. Δικ. καὶ 56 τοῦ Παραρτήματος τοῦ Ἐμπορ. Νόμου). Κυρίως ὅμως πᾶσα ἀπόφασις δέον ἵνα περιλαμβάνῃ τρία μέρη, τὸ *ἱστορικὸν*, τὸ *αἰτιολογικὸν* καὶ τὸ *διατακτικόν*· καὶ τὸ μὲν ἱστορικὸν προτασσόμενον πάντοτε χρησιμεύει εἰς ἀνάπτυξιν καὶ παράστασιν τῆς ὑπὸ δίκην ὑποθέσεως καὶ ἐκδήλωσιν ἅμα τοῦ τί ἐζήτησεν ὁ ἐνάγων παρὰ τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ διὰ τοῦ δικαστηρίου, τοῦτο δὲ ὁ γραμματεὺς ὁ συντάσσων τὴν ἀπόφασιν δέον ἵνα ἀντλῇ καὶ πορίζηται ἐκ τῆς ἀγωγῆς, μὴ ἀπομακρυνόμενος τοῦ πνεύματος καὶ γράμματος αὐτῆς· ἐν τῷ ἱστορικῷ ὁμοίως σημειοῖ ὁ γραμματεὺς πότε παρεπέμφθη πρὸς συζήτησιν ἡ ὑπόθεσις εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ κατὰ τίνος ἡμέρας συνεδρίασιν τοῦ δικαστηρίου, ἂν ἐξηκολούθησεν ἡ συζήτησις κατ' ἄλλας συνεδριάσεις δικαστικὰς καὶ κατὰ ποίας ἡμέρας, ἐὰν ἦσαν παρόντες καθ' ἁπάσας ταύτας τὰς συνεδριάσεις ἀμφότεροι οἱ διάδικοι ἢ ἀντιπροσωπεύοντο διὰ πληρεξουσίων, ἢ παρίστατο ὁ εἷς μόνος τῶν διαδίκων, καὶ τίνας προτάσεις ἢ ἐνστάσεις ἐποιήσαντο οἱ διάδικοι ἐπὶ δικαστηρίου πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἀμοιβαίων ἀπαιτήσεων ἢ διϊσχυρισμῶν αὐτῶν. Τὸ αἰτιολογικόν, ὅπερ φανεροῖ τὸν τρόπον τῆς διασκέψεως τοῦ δικαστηρίου ἐπὶ τῆς ὑπὸ συζήτησιν ὑποθέσεως εἶναι ἀναγκαῖον ὅπως καταφαίνεται ἐναργῶς ἐπὶ ποίων νομικῶν βάσεων καὶ διατάξεων ἐστηρίχθη τὸ δικαστήριον εἰς τὴν ἔκδοσιν τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ· δέον δὲ συνεπῶς ἵνα ἔχῃ μεγίστην ἀλληλουχίαν μετὰ τοῦ διατακτικοῦ, καθὸ ἔχον σχέσιν πρὸς αὐτὸ αἰτίου καὶ ἀποτελέσματος. Ἰδίως δὲ δέον τὸ δικαστήριον ἵνα προσέχῃ εἰς τὴν ὀρθὴν τοῦ Νόμου ἑρμήνειαν καὶ τὴν προσήκουσαν τῶν πραγμάτων ἐκτίμησιν α'] αἰτιολογοῦν ἕκαστον ἰδιαίτερον κεφάλαιον τῆς δίκης δι' ἰδίας αἰτιολογίας, β'] αἰτιολογοῦν τὴν παραδοχὴν ἢ ἀπόρριψιν τῶν προτάσεων, ἐνστάσεων καὶ αἰτήσεων τῶν διαδίκων, γ'] ἀναφέρον, εἰ δυνατόν, τὸ ἐδάφιον τοῦ Νόμου ἢ τὴν δικονομικὴν διάταξιν, ἐφ' ἧς στηρίζει τὴν τοιάνδε ἢ τοιάνδε αἰτιολογίαν αὐτοῦ. Τὸ σπουδαιότερον μέρος τῆς ἀποφάσεως εἶναι τὸ διατακτικόν, ὅπερ εἶναι κυρίως ἡ οὐσία τῆς ἀποφάσεως καὶ ὅπερ δέον ἵνα ᾖ α'] σαφὲς καὶ ὡρισμένον, οὐδεμίαν καταλεῖπον ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ἐννοίας αὐτοῦ· β'] ὁρίζῃ καθαρῶς τὸ τῆς καταδίκης ἀντικείμενον· γ'] ἀποφαίνηται περὶ πασῶν τῶν ὑποβαλλομένων εἰς τὸ δικαστήριον αἰτήσεων· δ'] διαλμβάνῃ εἰς ποῖον ἐκ τῶν διαδίκων ὡς ἀπωλέσαντα τὴν δίκην ἐπιβάλλονται τὰ δικαστικὰ ἔξοδα καὶ τέλη, ἅτε θεωρούμενον καὶ ὡς ἡττώμενον ἐν τῇ διαδικασίᾳ καὶ ὀφείλοντα ἑπομένως ἵνα καταβάλῃ ταῦτα (Ἐμπορ. Δικ. ἄρθρ. 63).

(ἕπεται συνέχεια).

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 387 τοῦ ΙΒ' τόμου.

ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΕΩΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Ὅσοι ἐκ πείρας γνωρίζουσιν πόσον ἐπισφαλεῖς καὶ ἐπιπόλαιοι εἶναι αἱ κρίσεις τῶν ἀνθρώπων, διόλου δὲν διστάζουσι νὰ περιφρονήσωσιν αὐτὰς καὶ νὰ πράξωσιν ὅ,τι ὑπαγορεύει εἰς αὐτοὺς τὸ καθῆκον καὶ ἡ συνείδησις. Δυστυχῶς ὅμως ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι, καὶ ἴσως οἱ περισσότεροι, οἵτινες μεγάλην σημασίαν καὶ σπουδαιότητα εἰς αὐτὰς ἀποδίδοντες ρυθμίζουσι

τὸν βίον αὐτῶν σύμφωνα πρὸς αὐτὰς καὶ πράττουσιν ὄχι ὅ,τι ὑπαγορεύει εἰς αὐτοὺς ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ καθῆκον, ἀλλ' ὅ,τι εἰμπορεῖ νὰ ἀρέσῃ εἰς τοὺς ἄλλους καὶ νὰ προκαλέσῃ τὸν θαυμασμὸν αὐτῶν καὶ τὸν ἔπαινον. Καὶ τοῦτο βεβαίως εἶναι μία τῶν πηγῶν, ἐκ τῆς ὁποίας πηγάζουσι πλεῖσται παρανοήσεις καὶ δυστυχίαι μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ἡσυχία καὶ ἡ εὐτυχία πολλῶν καλῶν οἰκογενειῶν καταστρέφεται ἐντεῦθεν. Διότι πάντοτε ἔχομεν ὑπ' ὄψιν μόνον τὰς κρίσεις τῶν ἀνθρώπων καὶ οὐχὶ τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ προξενοῦμεν καὶ εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ εἰς πολλοὺς ἄλλους πλείστας ὅσας δυστυχίας καὶ συμφοράς.

Βεβαίως θὰ ἀπεφεύγομεν πολλὰς πικρίας, τὰς ὁποίας συχνάκις ποτιζόμεθα κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ βίου ἡμῶν, καὶ τώρα ἀκόμη θὰ ὑπεφέραμεν ὀλιγωτέρας δυστυχίας καὶ συμφορὰς, ἐὰν εἴχομεν σαφῆ καὶ εὐκρινῆ ἰδέαν περὶ τῆς ἀξίας τῆς κρίσεως τῶν ἀνθρώπων. Δυστυχῶς ὅμως ἡμεῖς ὄχι μόνον σαφῆ περὶ αὐτῆς ἰδέαν δὲν ἔχομεν, ἀλλὰ καὶ δὲν φροντίζομεν νὰ ἀποκτήσωμεν τοιαύτην· καὶ τὸ χειρότερον, ἐν ᾧ ἡμεῖς αὐτοὶ τοσαῦτα δεινὰ πάσχομεν ἐκ τῆς ἀνοησίας ταύτης, ἀποδίδοντες μεγάλην σημασίαν εἰς τὰς κρίσεις τῶν ἀνθρώπων, ἐν ᾧ ἐκ πείρας γνωρίζομεν πόσον ἐπισφαλεῖς καὶ ἐπιπόλαιοι καὶ πόσας ταραχὰς καὶ δυστυχίας ἐπροξένησαν καὶ προξενοῦσι μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ἐν τούτοις δὲν διστάζομεν νὰ ἐμπνεύσωμεν μεγάλην, ὑπερβολικὴν περὶ αὐτῶν ἰδέαν καὶ εἰς τὰ τέκνα ἡμῶν ἀπὸ τῆς παιδικῆς αὐτῶν ἡλικίας καὶ νὰ ἐξυψώσωμεν ἐν τῇ συνειδήσει αὐτῶν μᾶλλον τὴν κρίσιν τῶν ἀνθρώπων παρὰ τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ. Καὶ τί προξενοῦμεν, τί καρποῦμεθα ἐκ τούτου; Προετοιμάζομεν, χωρὶς νὰ γνωρίζωμεν τοῦτο, προετοιμάζομεν καὶ εἰς αὐτὰ δυστυχὲς καὶ ὀλέθριον μέλλον, καὶ ὁδηγοῦμεν αὐτὰ, χωρὶς βεβαίως καὶ νὰ θέλωμεν τοῦτο, εἰς ὁδὸν σκολιὰν καὶ πεπλανημένην. Ὁπουδήποτε καὶ ἂν ὑπάγῃ τις, ὁπουδήποτε καὶ ἂν σταθῇ, πανταχοῦ ἀκούει τοὺς γονεῖς, ὁσάκις σεμνὸν καὶ σοβαρὸν ὕφος λαμβάνοντες θέλουσι νὰ συμβουλεύσωσι τὰ τέκνα αὐτῶν, λέγοντας πρὸς αὐτά: τί θὰ εἴπωσι περὶ σοῦ οἱ ἄνθρωποι; πῶς θὰ κρίνωσιν περὶ σοῦ οἱ ἄνθρωποι; Σπανίως ὅμως ἢ καὶ οὐδόλως ἀκούει: τί θὰ εἴπῃ περὶ σοῦ ὁ Θεός; πῶς θὰ κρίνῃ περὶ σοῦ ὁ παντογνώστης, ὁ δίκαιος Θεός;

Καὶ ἡ ἰδέα αὕτη ἐκυρίευσε τὰ πνεύματα τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς μας. Καὶ διὰ τοῦτο ὅλοι ἐπιθυμοῦμεν καὶ προσπαθοῦμεν νὰ φαινώμεθα μᾶλλον παρὰ νὰ εἴμεθα, νὰ φαινώμεθα μᾶλλον καλοὶ καὶ τίμιοι παρὰ νὰ εἴμεθα πράγματι τοιοῦτοι, καὶ ἀναπαυόμεθα, ἐὰν μόνον δυνηθῶμεν νὰ ἐμπνεύσωμεν εὐνοϊκήν τινα περὶ ἡμῶν ἰδέαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Μίαν ἡμέραν, ὅταν ἤδη εὑρισκώμεθα ἐντὸς τοῦ τάφου, παύουσιν αἱ κρίσεις καὶ αἱ ἐπικρίσεις τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἡ κρίσις τοῦ δικαστοῦ τοῦ κόσμου, ἡ κρίσις τοῦ δικαίου Θεοῦ δὲν παύει ποτέ. Ἡ καλὴ μαρτυρία τῶν ἀνθρώπων δὲν εἰμπορεῖ διόλου νὰ δικαιώσῃ ἡμᾶς ἐνώπιον ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ἐξετάζει τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ ὁποίου ἡ τελεία σοφία δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξαπατηθῇ ποτε. Ἡ κρίσις τῶν ἀνθρώπων στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς ὄψεως τῶν πραγμάτων· διότι πῶς εἶναι δυνατὸν ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ ἀνθρώπου νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὰ μυστήρια τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου; Οὗτος βλέπει μόνον τὸ φαινόμενον καὶ ἐντεῦθεν συμπεραίνει. Πόσον εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποπλανηθῇ! Οἱ ἄνθρωποι εἰς τὰς περὶ τῶν ἄλλων κρίσεις αὐτῶν λαμβάνουσι συνήθως ὡς μέτρον μόνον τὰς ἰδίας αὐτῶν θεωρίας, τὰς ἰδίας αὐτῶν ἰδέας. Πόσον ἐπισφαλὲς εἶναι τὸ μέτρον τοῦτο!

Ὅταν λοιπὸν γνωρίζῃ τις πόσον ἀκάθαρτος εἶναι ἡ πηγὴ, ἐκ τῆς ὁποίας πηγάζουσιν αἱ κρίσεις αὗται, πρέπει νὰ ἀποδίδῃ εἰς αὐτὰς τόσον μεγάλην σημασίαν; Ποσάκις ὄντως καλοὶ καὶ τίμιοι ἄνθρωποι δὲν παρεγνωρίσθησαν καὶ δὲν παρηγκωνίσθησαν, καὶ ἀντ' αὐτῶν ἐτιμήθησαν καὶ προεβιβάσθησαν ἄνθρωποι μηδεμίαν ἀξίαν καὶ ἱκανότητα ἔχοντες! Ποσάκις οἱ σύγχρονοι δὲν περιεφρόνησαν καὶ δὲν κατεδίκασαν ἀνθρώπους, εἰς τοὺς ὁποίους οἱ μεταγενέστεροι εὐγνωμονοῦντες διὰ τὰς μεγάλας αὐτῶν πρὸς τὸ ἀνθρώπινον γένος ὑπηρεσίας καὶ εὐεργεσίας ἀνήγειρον τιμητικοὺς ἀνδριάντας; Ποσάκις ἐξυψώθησαν καὶ ἐτιμήθησαν ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι μόνον μετὰ τὸν θάνατον αὐτῶν ἀπεδείχθησαν, ὅτι ἦσαν οἱ πλέον χειρότεροι ἄνθρωποι! Κλάδους βαΐων ἐστρώννυέ ποτε ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς εἰς τὴν διάβασιν τοῦ Ἰησοῦ καὶ μὲ ὕμνους πανηγυρικοὺς καὶ ᾄσματα χαρᾶς ἐχαιρέτισε τὴν εἴσοδον αὐτοῦ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ· καὶ ὅμως ὁ αὐτὸς λαὸς μετ' ὀλίγον μετ' ἀνηκούστου ἀχριστίας ἐβόα: «σταύρωσον, σταύρωσον αὐτόν». Πόσοι ἄνθρωποι τίμιοι καὶ ἀθῶοι ἕνεκα ἀπειρίας ἢ καὶ ἀβελτηρίας τῶν δικαστῶν ἐσήποντο εἰς τὰ δεσμὰ καὶ τὰς φυλακὰς, καὶ ἀντὶ τιμῆς καὶ ἐπαίνων ὡδηγήθησαν εἰς τὴν λαιμητόμον!

Ἐπειδὴ ὅμως ἀφ' ἑτέρου εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνον νὰ περιφρονῶμεν ἀγερώχως εἰς ὅλας ἀνεξαιρέτως τὰς περιστάσεις τὴν κρίσιν τῶν ἀνθρώπων· ἐπειδὴ οὐδέποτε ἐπιτρέπεται νὰ εἴμεθα ἀδιάφοροι, ἂν οἱ ἄνθρωποι ἔχωσι καλὴν ἢ κακὴν περὶ ἡμῶν ἰδέαν, διότι πολλάκις τότε μόνον εἰμποροῦμεν νὰ πράξωμεν τὸ καλὸν καὶ νὰ φανῶμεν χρήσιμοι καὶ ὠφέλιμοι εἰς τοὺς ἄλλους, ὅταν καὶ οἱ ἄλλοι μᾶς νομίζωσι καλοὺς καὶ ἔχωσιν ἐμπιστοσύνην εἰς ἡμᾶς, ὅτι θὰ πράξωμεν τὸ καλὸν, διὰ τοῦτο δι' ἕκαστον φρόνιμον ἄνθρωπον, δι' ἕκαστον ἄνθρωπον, ὅστις ἐννοεῖ καὶ ἐπιθυμεῖ σπουδαίως νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν προορισμόν αὐτοῦ, διεγείρεται τὸ ἑξῆς σπουδαῖον ζήτημα: ὁποῖός τις ὀφείλω νὰ ἦμαι, ἢ μᾶλλον ὁποίαν τινὰ διαγωγὴν ὀφείλω νὰ δεικνύω, ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἐκφέρωσι κρίσιν εἴτε περὶ ἐμοῦ εἴτε περὶ τῶν συγγενῶν μου ἢ φίλων μου;

(ἕπεται συνέχεια)

Η ΠΑΡ' ΑΡΜΕΝΙΟΙΣ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΣ ΝΗΣΤΕΙΑ ΑΡΑΤΖΑΒΟΡΑΤΣ

Πᾶς εὐσεβὴς καὶ ἐχέφρων χριστιανὸς μετὰ ψυχικοῦ ἄλγους ἀναγινώσκει ἔν τισιν ἐκκλησιαστικαῖς ἱστορίαις καὶ ἀλλαχοῦ παραλόγους ὅλως καὶ ἀπρεπεστάτας κατηγορίας, κακοβούλως ὑπό τινων ἀναγραφείσας, κατὰ τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἀδελφῶν Ἀρμενίων, οἵτινες, διδαχθέντες τὴν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ πίστιν ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἀειμνήστων καὶ μακαρίων προγόνων, διετήρησαν ταύτην καὶ διατηροῦσι μέχρι σήμερον κατ' οὐσίαν ἀναλλοίωτον, στηρίξαντες τὴν Ἐκκλησίαν αὐτῶν διὰ τῆς ἐκχύσεως ἀρθόνου αἵματος μυριάδων μαρτύρων[1]. Μία δὲ τῶν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ταύτης βλασφήμων κατηγοριῶν εἶναι καὶ ἡ περὶ τῆς ὑπὸ τῶν Ἀρμενίων, πρὸ τῶν ἀποκρέω, τηρουμένης πενθημέρου νηστείας σφαλερὰ παράδοσις, ἣν δυστυχῶς πιστεύουσιν οἱ πλείους τῶν ἡμετέρων καὶ δὴ καὶ ἀνέγραψαν ἐν σπουδαίοις ἐκκλησιαστικοῖς συγγράμμασιν ἄνδρες οὐκ ἄγαν κριτικοί.

Ἡ ἐν λόγῳ νηστεία, ἡ ὑπὸ τῶν Ἀρμενίων καλουμένη *πάχα ἀρατζαβορὰτς*, σημαίνει, αὐτολεξεὶ μεταφραζομένη, *Νηστείαν πρωθήμερον* ἤτοι προτεταγμένην καθορισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ θείου καὶ ἰσαποστόλου Γρηγορίου τοῦ Φωτιστοῦ[2] καθ' ὃν καιρὸν ἔμελλον νὰ προσέλθωσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ὁ τότε ἡγεμὼν τῶν Ἀρμενίων Τηριδάτης, ὁ οἶκος αὐτοῦ, οἱ μεγιστάνες καὶ πολλαὶ μυριάδες λαοῦ καὶ λάβωσιν ἐν τοῖς ῥείθροις τοῦ Εὐφράτου τὴν χάριν τοῦ θείου βαπτίσματος[3]. Ἡ ὄντως ἁγία αὕτη, ἡ εἰς ἀνάμνησιν τῆς εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν προσελεύσεως εὐλαβῶς τηρουμένη ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Ἀρμενίων νηστεία τοῦ «Ἀρατζαβορὰτς» δὲν συνίσταται εἰς ἀποχὴν κρεωφαγίας καὶ ἄλλων ὡρισμένων βρωμάτων, ἀλλ' εἰς παντελῆ ἀσιτίαν μέχρις ἑσπέρας καθ' ὅλην τὴν πενθήμερον, ὡς ἡ παρ' ἡμῖν *Τριήμερος* ἡ τηρουμένη ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν τὴν Καθαρὰν ἤτοι τὴν πρώτην ἑβδομάδα τῆς μεγάλης Τεσσαρακοστῆς.

Περὶ ταύτης δὲ τὸν λόγον ποιούμενος καὶ ὁ σοφὸς ὁ ἀπὸ Σιναίου ἀοίδιμος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κωνστάντιος ἐν τῷ περὶ Ἀρμενίων ὑπομνήματι αὐτοῦ γράφει τὰ ἑξῆς. «Καθ' ὅλην τὴν τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου ἑβδομάδα νηστεύουσιν ἀνέκαθεν ἐκ παραδόσεως οἱ Ἀρμένιοι, ὡς προηγουμένην προπαρασκευὴν πρὸς τὴν Τεσσαρακονθήμερον, ἣν νηστείαν καθώρισεν ὁ θεῖος Γρηγόριος, καὶ ὡς προεισόδιον ταύτης, καὶ ὡς προκαθαρτήριον προετοιμάζων τὸ ἔθνος αὐτοῦ πρὸς τὸ βάπτισμα. Ἡ γὰρ λέξις Ἀρατζιβοὺρ (γράφε Ἀρατζαβοὺρ) δηλοῖ ἀρμενιστὶ προηγουμένην (νηστείαν). Τὸ δὲ διήγημα τὸ πρὸ τοσούτων αἰώνων ἐπαναλαμβανόμενον παροξύνει ἔτι μᾶλλον τὸ γένος αὐτὸ εἰς παροργισμὸν ἄνευ μηδεμιᾶς ὠφελείας. Ἦν γὰρ δυνατὸν οἱ εἰς τὸν Χριστὸν Σωτῆρα πιστεύοντες ἵνα φθάσωσι μέχρι τοσαύτης ἐσχάτης παραφροσύνης ὥστε συμφώνως πάντες καθορίσαι νηστείαν *κυνὸς χάριν* πρὸ τῆς μεγάλης καὶ ἁγίας Τεσσαρακοστῆς ἣν πάντες μεθ' ἡμῶν διακρατοῦσι καὶτοὶ νηστεύοντες»;!! (σελ. 84).

Ἀλγεινὸν τῷ ὄντι καὶ ἄξιον οἰκτιρμοῦ τὸ βλέπειν ἄνδρας σπουδαίους παραλαμβάνοντας ἀταλαιπώρως καὶ ἀβασανίστως ἔκ τινων ἀκριτομύθων βυζαντινῶν χρονογράφων, τοιαύτας ἀνακριβεῖς εἰδήσεις καὶ ἀναγράφοντας ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς αὐτῶν ἱστορίαις ὡς τὰς ἐν τῷ Συμπληρώματι τῆς ἱστορίας τοῦ Μελετίου ὑπὸ Γ. Βενδότου ἀναγραφείσας καὶ μετ' ἀηδίας ἀναγινωσκομένας ἀνοήτους φλυαρίας κατὰ τῆς ἀδελφῆς ἡμῶν ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας, ἧς τῶν φιλοχρίστων μελῶν τὴν δικαίαν ἀγανάκτησιν ἐπισύρουσι καθ' ἡμῶν[4].

Πιστεύομεν μετὰ πεποιθήσεως ὅτι, θὰ ἀπαλειφθῶσιν ἐν τῷ μέλλοντι, εἰ τυχὸν ὑπάρχουσί που, τοιαῦται φλυαρίαι καὶ τερατώδεις μῦθοι ἐναντίον τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας, ἥτις μεθ' ὑπερηφανείας ἅμα καὶ σεβασμοῦ οὐκ ἐπαύσατο ἀποκαλοῦσα τὴν ἡμετέραν Ὀρθόδοξον καὶ πρωτότοκον αὐτῆς ἀδελφήν.

Δ. Ι. Χ. ΤΖΟΛΑΚΙΔΗΣ

1. Ἴδε πρὸς τοῦτο Ἱστορίαν Σωζομένου βιβλ. Β' κεφ. ζ' τοῦ αὐτοῦ κεφ. ιδ'. Θεοδωρήτου Ἐκκλησ. Ἱστορίαν βιβλ. Ε' κεφ. ιθ' καὶ λη'. Μελετίου Ἀθηνῶν τόμ. ΙΑ' καὶ πλείστους ἄλλους ἐκκλησιαστικοὺς συγγραφεῖς.

2. Γρηγόριος ὁ Φωτιστὴς (ἀρμ. Λουσαβορίτζ) ἤκμασε περὶ τὰ τέλη τοῦ Γ' αἰῶνος, οὗ τὴν μνήμην εὐφημεῖ καὶ γεραίρει κατ' ἔτος ἡ ἡμετέρα ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῇ τριακοστῇ Σεπτεμβρίου μηνός.

3. Τὸ μέγα τοῦτο ἐν Ἀρμενίᾳ θρησκευτικὸν γεγονὸς ἐγένετο τῷ 301 ἔτει ὅτε ὁ ἡγεμὼν Τηριδάτης τὴν τοῦ Χριστοῦ πίστιν ἐγκολπωσάμενος ἔπεμψε τὸν Γρηγόριον μετὰ 16 μεγιστάνων καὶ πολλῶν αὐλικῶν τῷ Καισαρείας Καππαδοκίας Λεοντίῳ δεόμενος ἀρχιερέα χειροτονῆσαι αὐτόν· χειροτονηθεὶς δὲ καὶ ἐπιστρέψας εἰς Ἀρμενίαν ὁ θεῖος Γρηγόριος καθώρισε τὴν ἐν λόγῳ πενθήμερον νηστείαν, βαπτίσας, κατὰ Μελέτιον τῶν Ἀθηνῶν (τόμ. ΙΑ' σελ. 343—344), ἐν τῷ Εὐφράτῃ τετρακοσίας μυριάδας λαοῦ καὶ ταξας εἰς πάντας αὐτοὺς πολλοὺς ἐπισκόπους.

4. Περὶ τῶν κατηγοριῶν τούτων γράφων καὶ ὁ μέγας τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας φωστήρ, Νερσὴς ὁ Χαρίεις πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μανουὴλ τὸν Κομνηνὸν μετὰ πόνου ψυχῆς λέγει καὶ τὰ ἑξῆς. «Καὶ γὰρ ἀπὸ ἰδιωτῶν τινων τῶν ἀπὸ τῶν ἐνταῦθα τῆς θαλάσσης καλουμένων Ῥωμαίων, ἠκούομεν ἡμεῖς τε καὶ οἱ πρὸ ἡμῶν λόγους οὐχ ὑγιεῖς λαλουμένους, ἠρρωστῶμεν τοῦ ἡμετέρου νοὸς σκανδαλιζομένου . . . . καθάπερ καὶ ὑμεῖς περὶ ἡμῶν, ἐκ τῶν ἡμετέρων ἰδιωτῶν τῶν ἀποσκιρτησάντων ἀφ' ἡμῶν διὰ τὴν ἄτακτον διαγωγὴν αὐτῶν, ἠκούετε τὴν καθ' ἡμῶν καταλαλιὰν, ὥς τι δῶρον προσέφερον ἐνώπιον ὑμῶν, κατὰ τοῦ πρὸ ὑμῶν εὐδοκιμεῖν καὶ ἐκ τοῦ οἰκειοῦσθαι ὑπολαμβάνοντες, διὸ σκανδαλίζεσθαι καὶ ἡμεῖς κτλ.» (ἴδε Πατρολ. τόμ. 133 σελ. 230) καὶ ἐν τῷ παραρτήματι τῆς ἐμῆς μεταφρ. τοῦ ἱεροῦ Βαπτίσματος τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ
ΤΩΝ ΚΑΚΩΣ ΕΧΟΝΤΩΝ*

Προκειμένου περὶ μεταρρυθμίσεων τῶν σχολειακῶν, συμφέρει νὰ μεταφέρωμεν ἐνταῦθα τὸ ὑπὸ τῆς

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 382—385 τοῦ ΙΒ' τόμου.

«Ἀναπλάσεως» συνιστώμενον τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις σχέδιον προγράμματος, ὡς καὶ τὰς περὶ τῶν θρησκευτικῶν σοφὰς παρατηρήσεις τῶν ἀξιοτίμων συντακτῶν τοῦ ἐν λόγῳ περιοδικοῦ, ἐπισυνάπτοντες αὐταῖς παρατηρήσεις καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων μαθημάτων τοῦ προγράμματος τούτου, καθ' ὃ αἱ μὲν τάξεις συμποσοῦνται εἰς ἕξ, τὰ δὲ μαθήματα εἶναι τὰ ἑξῆς·

Θρησκευτικά, ἑλληνικὰ (λεκτικαὶ ἀσκήσεις καὶ πραγματογνωσία, ἀνάγνωσις καὶ γραφὴ καὶ γραμματική), ἀριθμητική, γεωμετρία, ἱστορία, γεωγραφία (πατριδογραφία), φυσικὴ ἱστορία, φυσική, ᾠδική, ἰχνογραφία, καλλιγραφία, γυμναστική.

Α'. *Θρησκευτικά.* Ὁ σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων εἶναι πρώτιστα πάντων ἡ ἐν τῇ εὐσεβείᾳ παιδεία τῶν ἑλληνοπαίδων, εἶτα δὲ καὶ ἡ κατανόησις τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπαρχόντων καὶ τελουμένων καὶ ἡ προοδοποίησις εἰς τὴν κατὰ μόνας ἀνάγνωσιν καὶ ἐπαρκῆ ὁπωσοῦν κατανόησιν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου.

Πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ διὰ τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων ἐπιδιωκομένου σκοποῦ διδάσκονται ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις ἱστορήματα τῆς ἁγίας Γραφῆς, Παλαιᾶς τε καὶ Καινῆς, ρητὰ, τροπάρια, κατήχησις, προσευχαί, λειτουργική, ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία· ἰδίως ὅμως ἀναγινώσκεται αὐτὴ ἡ Καινὴ Διαθήκη ἐκ μεταφράσεως καὶ δὴ καὶ ἑκάστοτε τὰ εἰς ἑκάστην τάξιν πρσήκοντα μέρη αὐτῆς.

Ἱερὰ Ἱστορία. Ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς ἱερᾶς ἱστορίας πρέπει νὰ ἐπιδιώκηται μάλιστα πάντων ἡ ἐξέγερσις τῶν τε θρησκευτικῶν συναισθημάτων καὶ τῆς ἠθικῆς συνειδήσεως τῶν διδασκομένων· νὰ καταδεικνύηται ἡ ἠθικὴ ἀξία τῶν πρὸ τῆς συνειδήσεως τῶν μαθητῶν ἐναργῶς ἐξελισσομένων ἀνθρωπίνων σκέψεων, περιπετειῶν, παθημάτων καὶ πράξεων· καὶ σαφῶς ἑκάστοτε ἐπίδηλον νὰ γίνηται ὅτι ὁ ἠθικὸς νόμος εἶναι αὐτὴ ἡ θέλησις τοῦ Θεοῦ. Διδάσκονται δὲ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ τάξει ἁπλούστατα τινὰ ἱστορήματα περὶ τοῦ Ἰωσὴφ μὲν ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, περὶ τῆς παιδικῆς δὲ ἡλικίας καὶ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς θρησκείας ἡμῶν ἐκ τῆς Καινῆς· ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς τάξεσιν ἐπεκτείνεται ἡ γνῶσις τῆς ἱερᾶς ἱστορίας, διδασκομένων ἐξ αὐτῆς τῶν ἑκάστοτε εἰς τὴν παιδικὴν ἀντίληψιν προσφόρων, ἄνευ οὐδεμιᾶς χρονολογικῆς σειρᾶς. Μετὰ τὸ τέλος τῆς τοιαύτης διδασκαλίας γίνεται κατὰ τὴν χρονολογικὴν πλέον σειρὰν συστηματικὴ ἔκθεσις πάντων τῶν ἤδη διδαχθέντων ἱστορημάτων. Ἡ δὲ διδασκαλία διαπεραίνεται διὰ τῆς διδακτικῆς μορφῆς τῆς ἀφηγήσεως καὶ τῆς ἐρωτήσεως· οὐδέποτε δὲ διὰ τοῦ μηχανικοῦ ἀποστοματισμοῦ.

Ρητὰ τῶν Γραφῶν. Σὺν τοῖς ἱστορήμασι διδάσκονται καὶ ρητά τινα τῶν Γραφῶν, τὸ μέν, ἕνεκα τῆς βαθυτέρας κατανοήσεως αὐτῶν τούτων τῶν ἱστορημάτων, τὸ δὲ ἕνεκα τοῦ εὐπεριλήπτου καὶ εὐμνημονεύτου ἑπομένως τῶν ἐν αὐτοῖς περιεχομένων ἠθικῶν καὶ θρησκευτικῶν διδαγμάτων. Διδάσκονται δὲ ἑκάστοτε μόνον τοιαῦτα, ἐν οἷς ὡς ἄριστα τὸ πνεῦμα τοῦ ἑκάστοτε διδασκομένου ἱστορήματος ἀποτυποῦται.

Τροπάρια. Ἐκτὸς τῶν ρητῶν διδάσκονται καί τινα τῶν τροπαρίων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα εἴτε ἕνεκα τῶν ποιητικῶν αὐτῶν καλλονῶν, εἴτε ἕνεκα τῆς ὁμοιότητος τοῦ περιεχομένου αὐτῶν πρὸς τὸ τῶν ἱστορημάτων, εἴτε καὶ ἕνεκα τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εὐχρηστίας αὐτῶν συντελοῦσιν εἴς τε τὴν ἔξαρσιν τῶν θρησκευτικῶν συναισθημάτων, εἰς τὴν βαθυτέραν κατανόησιν τοῦ πνεύματος τῶν ἱστορημάτων καὶ εἰς τὴν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἕλξιν καὶ ἀγάπην τῶν διδασκομένων.

Κατήχησις. Τὰ τῆς κατηχήσεως διδάγματα συντελοῦντα εἰς τὴν κατανόησιν τῶν δογμάτων τῆς Ἐκκλησίας, εἰς ἣν ὁ διδασκόμενος ἀνήκει, συστηματικῶς ἀνάγκη νὰ διδάσκωνται μόνον κατὰ τὴν ἀνωτάτην τάξιν, κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς νὰ παραλαμβάνωνται ἐξ αὐτῆς ἑκάστοτε μόνον τὰ ἐπεξηγοῦντα καὶ ἀκριβέστατα ἀποτυποῦντα τὰ ἐν τοῖς ἱστορήμασι καὶ ρητοῖς διδάγματα.

Προσευχαὶ καὶ Λειτουργική. Αἱ προσευχαὶ συντελοῦσαι εἰς τὴν ἔξαρσιν καὶ τὸν ἐξαγνισμὸν τῶν ψυχῶν τῶν προσευχομένων καὶ ἐθίζουσαι εἰς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην διδάσκονται εὐθὺς ἀπὸ τῆς κατωτάτης τάξεως. Τοῦ χρόνου δὲ προϊόντος καὶ τῶν προσευχῶν τῶν καταλλήλων διὰ τὰς κοινοτέρας περιστάσεις τοῦ βίου διδαχθεισῶν, ἀκολουθεῖ ἡ διδασκαλία τῆς Λειτουργικῆς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἐπιγινώσκωσιν οἱ ἐκ τῶν δημοτικῶν σχολείων ἀποφοιτῶντες τὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν λειτουργίαν γινόμενα.

Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία. Πρὸς ποιάν τινα κατανόησιν τῆς παρούσης θέσεως τῆς Ἐκκλησίας, εἰς ἣν ὁ διδασκόμενος ἀνήκει, διδάσκονται καὶ ἐκ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας ἐν τῷ δημοτικῷ σχολείῳ τοὐλάχιστον τὰ περὶ τῆς πρώτης ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, περὶ τῶν σπουδαιοτάτων διωγμῶν τῶν χριστιανῶν, περὶ τῶν κυριωτάτων αἱρέσεων, περὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου, περὶ τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, περὶ τῆς διαιρέσεως τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ περὶ τῆς διαμαρτυρήσεως. Καὶ ἐνταῦθα ὁ μηχανικὸς ἀποστοματισμὸς δὲν ἔχει τὸν τόπον του.

Ἡ Καινὴ Διαθήκη. Τὸ στοιχεῖον τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων, εἰς ὃ ὀφείλει τὸ παρ' ἡμῖν δημοτικὸν σχολεῖον νὰ δώσῃ πλείστην προσοχήν, εἶναι ἡ ἐν μεταφράσει ἀνάγνωσις καὶ κατανόησις τῆς Καινῆς Διαθήκης, τὸ μὲν, ἵνα βαθύτερον καὶ δαψιλέστερον αἱ ἐκ τῶν ἄλλων στοιχείων τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων ἑκάστοτε κτώμεναι γνώσεις ἐν τῷ νῷ ἀποθησαυρίζωνται, τὸ δέ, ὅπως ἐξοικειουμένου ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ μετὰ τῆς ἀναγνώσεως

τοῦ Εὐαγγελίου κατορθωθῇ ποτε νὰ θεωρῆται καὶ παρ' ἡμῖν ἡ ἀνάγνωσις αὐτοῦ ὡς χρέος ἀπαραίτητον, καὶ ἰδίᾳ ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ γενικῶς τῇ ὅλῃ κοινωνίᾳ καὶ πολιτείᾳ. Ἔστωσαν δὲ τὰ ἐκ τῆς Καινῆς Διαθήκης εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον ἀναγινωσκόμενα τὸ μὲν πρῶτον αἱ περικοπαὶ αἱ ἀντιστοιχοῦσαι πρὸς τὰ ἑκάστοτε διδασκόμενα ἱστορήματα, εἶτα δὲ αἱ παραβολαὶ πᾶσαι, οἱ ταλανισμοὶ τῶν ὑποκριτῶν Φαρισαίων, ἡ ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλία, αἱ καθολικαὶ ἐπιστολαὶ τοῦ Πέτρου, τοῦ Ἰωάννου καὶ τοῦ Ἰακώβου, ἀποσπάσματά τινα τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου καὶ ὅλον τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον. Ἀλλ' ἡ ἀνάγνωσις αὐτῶν συνοδευομένη μετὰ τῆς προσηκούσης ἑρμηνείας, δέον νὰ ἦναι ἀπηλλαγμένη πάσης περιττολογίας καὶ πάσης ψευδεπιδείξεως.

Γενικῶς μὲν ὅλαι αἱ παρατηρήσεις, ἰδιαιτέρως δὲ αἱ ἀφορῶσαι τὰ γραφικὰ ῥητά, τὰ τροπάρια, τὰς προσευχὰς καὶ τὴν Καινὴν Διαθήκην εἶναι ὀρθόταται καὶ λίαν συντελεστικαὶ πρὸς ἠθικοθρησκευτικὴν ἀνάπλασιν τῶν παίδων. Μακάριοι ὅσοι παῖδες ἐκπαιδεύονται κατὰ τοιοῦτον πρόγραμμα! Μόνον ἐν ᾧ γυμνάζονται εἰς τὴν προσευχήν, δύνανται συχρόνως καὶ νὰ ὑποχρεῶνται πρὸς ἐκστήθισιν τῶν ἀκολουθιῶν τοῦ Ὄρθρου, Ἑσπερινοῦ καὶ Ἀποδείπνου ἐν ἡλικίᾳ, καθ' ἣν τὸ μνημονικὸν αὐτῶν εἶναι προσφορώτατον πρὸς ἀποστήθισιν τῶν ὑποχρεωτικῶν παντὶ χριστιανῷ πρσευχῶν, ὅπως διαμένωσιν αὗται ἐν τῇ μνήμῃ αὐτῶν ἀνεξάλειπτοι καὶ πρόχειροι εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῆς φιλακολούθου διαθέσεως, ἥτις πρέπει νὰ καλλιεργῆται ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν καὶ μάλιστα πρέπει οἱ παῖδες νὰ προτρέπωνται συχνὰ καὶ εἰς τὴν τακτικὴν ἐκπλήρωσιν τῶν χριστιανικῶν καθηκόντων τῆς ἐξομολογήσεως καὶ τῆς ἁγίας μεταλήψεως, ὑπό τε τῶν συμβουλῶν καὶ τοῦ παραδείγματος τῶν διδασκάλων· ἄλλως οὗτοι ἐνέχονται ἐνώπιον Θεοῦ τε καὶ ἀνθρώπων.

Β'. *Ἑλληνικά.* Ἐν ταῖς ἀνωτέραις τάξεσι πρέπει νὰ παραδίδωνται, ὡς ἔθος ἦν, οἱ λόγοι τῶν ἑλλήνων χριστιανῶν συγγραφέων, Βασιλείου τοῦ μεγάλου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, τῶν τριῶν τούτων φωστήρων τῆς τρισηλίου Θεότητος, τῶν μελιρρύτων ποταμῶν τῆς σοφίας, τῶν τὴν κτίσιν πᾶσαν θεογνωσίας νάμασι καταρδευσάντων.

Πραγματογνωσία. Ἐν τῷ ὁρισμῷ τῶν πραγμάτων πρέπει νὰ καταδεικνύηται ἡ ἱεραρχικὴ τάξις τῶν ὄντων ὡς ἑξῆς· π. χ. ὁ ἄρτος κατασκευάζεται ἐκ τῆς ζύμης, τὴν ὁποίαν ἀφοῦ διαιρέσουν εἰς κομμάτια ψήνουσι μέσα εἰς τὸν φοῦρνον· τὴν δὲ ζύμην κατασκευάζουσιν ἀναμιγνύοντες τὸ ἄλευρον μετὰ τοῦ ὕδατος· τὸ δὲ ἄλευρον κατασκευάζουσιν ἀλέθοντες τὸν σῖτον διὰ τοῦ μύλου· ὁ δὲ σῖτος παρήχθη ἀπὸ στάχυν· οὗτος δὲ ἀπὸ ἄλλον σῖτον προηγουμένως σπαρμένον ἐν τοῖς ἀγροῖς· οὗτος δὲ ἀπὸ ἄλλον, καὶ οὕτω καθεξῆς μέχρις οὗ φθάσωμεν εἰς τὸν πρωτόγονον βλαστόν, ὅνπερ ἔπλασεν ὁ Θεὸς εἰπών «Βλαστησάτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα· καὶ ἐγένετο οὕτως· καὶ ἐξήνεγκεν ἡ γῆ βοτάνην χόρτου σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα (Γένες. Α' 11—13).

Ἡ αὐτὴ ἱεραρχικὴ ἔκθεσις συμφέρει νὰ γίνηται καὶ περὶ τῶν δένδρων, ἰχθύων, ἑρπετῶν, πετεινῶν, κτηνῶν καὶ τοῦ ἀνθρώπου· καθόσον τοιουτοτρόπως ἐν τῷ νῷ τῶν παίδων ἐκτυποῦνται σαφέσταται αἱ σχέσεις τῆς κτίσεως μετὰ τοῦ Κτίστου καὶ τῶν δημιουργημάτων μετὰ τοῦ Δημιουργοῦ· τοῦθ' ὅπερ ἐνισχύει τὸ ἠθικοθρησκευτικὸν αὐτῶν συναίσθημα ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων.

Γ'. *Ἀριθμητική.* Ἐν τῷ προλόγῳ τῆς Ἀριθμητικῆς πρέπει νὰ ὑποδειχθῇ ὅτι ὁ Ἀριθμῶν πλήθη ἄστρων καὶ πᾶσιν αὐτοῖς ὀνόματα καλῶν, ἐν τῇ δημιουργίᾳ ἠρίθμησε καὶ τοὺς αἰῶνας, ἐνιαυτούς, μῆνας καὶ ἡμέρας, καὶ ὥρισε χρόνους καὶ καιρούς, καθ' οὓς τελοῦνται αἱ κινήσεις τοῦ ἡλίου, τῆς σελήνης, τῆς γῆς καὶ τῶν λοιπῶν ἀστέρων, χαρισάμενος καὶ τῷ ἀνθρώπῳ τὴν ἱκανότητα τοῦ ἀριθμεῖν τὰ ἐγγὺς καὶ ὑπολογίζειν τὰ ἄπω τοῦ τε χώρου καὶ χρόνου.

Δ'. *Γεωμετρία.* Ἐν τῷ προλόγῳ τῆς Γεωμετρίας πρέπει νὰ διαβεβαιωθῇ, ὅτι ὁ μέγιστος καὶ σοφώτατος τῶν γεωμετρῶν εἶναι αὐτὸς ὁ Δημιουργός, ὅστις ἐμέτρησε τὰς διαμέτρους τῶν ἡλίων, τὰς τροχιὰς τῶν πλανητῶν καὶ τῶν δορυφόρων αὐτῶν καὶ τὰς ἀπ' ἀλλήλων ἀποστάσεις τῶν ἡλιακῶν συστημάτων, δοὺς σχήματα γεωμετρικὰ εἰς ὅλα τὰ οὐράνια σώματα καὶ διευθύνων τὰς ἀκτῖνας τοῦ φωτὸς κατ' εὐθεῖαν γραμμήν, ὁ τανύων τὸ οὐράνιον Αὐτοῦ τόξον ἐν σχήματι τμήματος καὶ ὁμοκέντρων κύκλων, ὁ νίφων τὴν χιόνα Αὐτοῦ ἐν σχήμασι γεωμετρικοῖς κανονικωτάτοις, ὁ πηγνύων τοὺς κρυστάλους τῶν φυσικῶν σωμάτων ἐν σχήμασι γεωμετρικοῖς ἀναλόγως τῶν ὀρυκτολογικῶν καὶ μεταλλικῶν αὐτῶν εἰδῶν, ὁ ὑπολογίζων τὴν ἀπόστασιν τῆς ἑστίας τοῦ κρυσταλλώδους φακοῦ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐν σχέσει μετὰ τῶν ἡλιακῶν καὶ λοιπῶν φωτεινῶν ἀκτίνων ἀφ' ἑνός, καὶ μετὰ τοῦ ἀμφιβλιστροειδοῦς χιτῶνος ἀφ' ἑτέρου, ὁ ὑπολογίζων καὶ κανονίζων τὰς διαμέτρους τῶν ὀργάνων καὶ τῶν κυττάρων κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ὀργανικῶν καὶ ζωϊκῶν λειτουργιῶν, ὁ ἐφαρμόζων τοὺς γεωμετρικοὺς κανόνας ἐπί τε τῶν μεγίστων καὶ τῶν ἐλαχίστων δημιουργημάτων.

(ἕπεται συνέχεια)

Γ. ΕΥΓΕΝΙΔΗΣ ἰατρός.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΜΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΟΙΔΙΜΟΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΝ

ΛΕΑΝΔΡΟΝ ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΝ

Ἔμελλε λοιπόν, ὦ τρισέβαστε καὶ ἀσπάσιε καθηγητά, νὰ παραστῶμεν πρὸ τοσοῦτον θλιβερᾶς εἰκό-

νος! Ἀπέκειτο λοιπὸν οἱ μέχρι χθὲς καὶ πρώην ἁπλήστως ποτιζόμενοι ὑπὸ τῶν γλυκέων νεκτάρων τῶν ἀρθόνως προχεομένων ἐκ τῆς σῆς μελιρρύτου γλώσσης, ἀπέκειτο νὰ σὲ ἴδωμεν πρὸ ἡμῶν ἄρωνον καὶ ἄλλον! Διὰ τοῦτο λοιπὸν τοσοῦτον σαφῶς καὶ πεπνυμένως ἐδίδαξας ἡμᾶς τὴν τέχνην τοῦ λόγου, ἵνα εἰς σὲ πρῶτον πλέξωμεν ἐπιτάφιον στέφανον; Καὶ λοιπόν, προσφιλὴς καθηγητά, Λέανδρε Ἀρβανιτάκη, δὲν ὁμιλεῖς πλέον πρὸς ἡμᾶς, δὲν καταυγάζεις ἡμᾶς πλέον διὰ τῶν μαρμαιρουσῶν ἀκτίνων τῆς διανοίας σου, δὲν εὑρίσκεσαι τέλος ἐν τοῖς ζῶσι; Δεινὴ ἡ συμφορά, φίλοι συμμαθηταί. Ἀλλὰ καὶ πῶς νὰ πλέξωμεν τὸν στέφανον τοῦτον; Ἔξοχοι ἀγορηταὶ πρὸ ἡμῶν λαλήσαντες λίαν ἐπαξίως ἀπήρτισαν τὸ ἐγκώμιον τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων ἀγώνων σου· τί λοιπὸν εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀπείρους καὶ ἔσχατα πάντων ἀποδίδοντας τὸν φόρον τῆς πρὸς σὲ εὐγνωμοσύνης ὑπολείπεται ἵνα εἴπωμεν; Ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἡ ἀδυναμία αὕτη δὲν θὰ καταπνίξῃ τὸ ἡμέτερον αἴσθημα. Ἡ παθαινομένη καρδία δὲν ἀναμένει τὴν τέχνην τῆς γλώσσης ἵνα ἐκφράσῃ τὸ πλημμυροῦν αὐτῆς συναίσθημα, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἀπερίττως μὲν ὅλως καὶ ἀτέχνως, ἀλλὰ καὶ μετ' ἄκρας συγκινήσεως σπεύδομεν, ἀξιαγάπητε καθηγητά, ἵνα σοὶ ἀποτείνωμεν ἓν ὕστατον χαῖρε πρὶν ἢ ὁ τάφος ἀποκρύψῃ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν τὸ φθαρτὸν λείψανον τῆς πολυτίμου σου ὑπάρξεως. Χαῖρε λοιπὸν καὶ ἀναπαύου.... ἀλλὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποχωρισθῶμεν οὕτως ἀνωδύνως ἀπὸ σοῦ πρὶν ἢ ὀλίγα τουλάχιστον ἄνθη ῥάνωμεν ἐπὶ τῆς σεπτῆς σου σοροῦ. Ὦ ναί, ὑπῆρξας δι' ἡμᾶς ἀτίμητος θησαυρός. Παρέλαβες ἡμᾶς ἀγεύστους καὶ ἐνδεεῖς τῆς προγονικῆς γλώσσης καὶ σοφίας, ἀλλ' ὡς φιλόστοργος πατήρ, κρατήσας ἡμᾶς τῇ χειρὸς, ἐχειραγώγησας εἰς τὴν γνῶσιν καὶ κατάληψιν τῶν ἀθανάτων τῶν πατέρων μας ἔργων. Ὡδήγησας ἡμᾶς νοερῶς ὑπὸ τὸν θαλπερὸν οὐρανὸν τῆς ἀειζώου πατρίου σοφίας καὶ ἐκεῖ συνέστησας ἡμᾶς εἰς τοσούτους ἐξόχους συγγραφεῖς καὶ καλλιτέχνας τῆς ἀρχαιότητος. Ἀλλὰ μήπως δὲν ἐμύησας ἡμᾶς καὶ τοὺς κανόνας τῆς βασιλίδος τῶν τεχνῶν, τῆς καθόλου ῥητορείας; Καὶ τοὺς κανόνας τούτους δὲν ἐφήρμοζας ἐν τῇ ζώσῃ καὶ οἱονεὶ ἐμψύχῳ διδασκαλίᾳ σου; Ἐνθυμεῖσθε, ἀγαπητοί, τὸν πολιὸν καὶ λευκανθίζοντα ἐκεῖνον γέροντα, ὅστις περὶ δυσμὰς μάλιστα τοῦ διδασκαλικοῦ αὐτοῦ σταδίου, ἐπερειδόμενος ἐπὶ βακτηρίας, ἀσθμαίνων καὶ καταπεπονημένος, ἀλλὰ καὶ χαίρων καὶ οὐδέποτε ἀποδυσπετῶν, εἰσήρχετο εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων; Ἐνόμιζέ τις τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὅτι οὐχὶ ἄνθρωπος, ἀλλά τις σκιὰ ἄνευ σαρκὸς καὶ ὀστέων κατελάμβανε τὴν καθηγητικὴν ἕδραν. Καὶ ὅμως ἡ σκιὰ ἐκείνη, καθημένη ἐπὶ τῆς ἕδρας, ἐνέφαινε τοσαύτην ζωὴν, τοσοῦτον μῆκος καὶ ῥῥῖγος πνεύματος, ὥστε ὁ ἀκούων μόνον καὶ μὴ βλέπων, θὰ ὑπελάμβανεν αὐτὸν ὡς νεαρὸν καὶ ἐνθουσιώδη ῥήτορα. Τοσοῦτος ἦτο ὁ ζῆλος καὶ ἡ ὑπὲρ τοῦ καθήκοντος αὐταπάρνησις τοῦ ἀοιδίμου ἀνδρὸς, καὶ τὸν ὑπέρμετρον τοῦτον ζῆλον ἐδείκνυεν ἐν ὁλοσχερεῖ ἤδη ἐξαντλήσει τῶν σωματικῶν δυνάμεων, καθ' ὃν καιρὸν καὶ ἡ ἀναπνοὴ αὕτη βιαίως ἐτέλει τὴν λειτουργίαν αὐτῆς· φαντάσθητε λοιπὸν μετὰ πόσου ζήλου, μετὰ πόσης ἀφοσιώσεως εἰργάζετο ὁ ἀείμνηστος ἐν τῇ νεανικῇ αὐτοῦ ἡλικίᾳ. Καὶ πράγματι τοιοῦτον ἐγνώρισαν αὐτὸν πάντες οἱ ἀπ' ἀρχῆς μέχρις ἐσχάτων πολυπληθεῖς αὐτοῦ μαθηταί. Ἀκάματος, ἀκατάβλητος, ζηλωτὴς μέχρις αὐτοθυσίας, πρότυπον φιλοπονίας, εἰδήμων ἀκριβὴς τῆς κλασικῆς σοφίας, ταμεῖον ποικίλων γνώσεων, ταῦτα διέδιδεν ἡ φήμη ἀπὸ στόματος εἰς στόμα εἰς τὰς ἐπερχομένας τῶν μαθητῶν γενεάς· καὶ τὴν ἀκριβεστάτην ἀλήθειαν τῆς φήμης ταύτης πάντες οἱ νέοι μαθηταὶ ἐξ αὐτοψίας εἶτα ἐπεβεβαίουν μέχρι καὶ ἡμῶν αὐτῶν οἵτινες καὶ ἐσμὲν οἱ τελευταῖοι ἐλλαμπρύνοντες ὑπὸ τῆς ἀνταυγείας τῆς πολυδέγμονος αὐτοῦ διανοίας. Ἀλλ' ἐπιτρέψατε νὰ προσθέσωμεν εἰς ταῦτα καὶ τὸ κατ' ἐξοχὴν προσὸν τοῦ ἐξόχου ἡμῶν διδασκάλου. Ποῖον εἶναι τοῦτο; Ἡ ἄκρα εἰλικρινὴς εὐσέβεια. Ναί, ἀγαπητοί, ἦτο κατὰ τοῦτο ἐφάμιλλος τῶν ἀρχαίων τοῦ γένους ἡμῶν διδασκάλων, τῶν Τυπάλδων, τῶν Οἰκονόμων, τῶν Ταντάλων καὶ ἄλλων, μεθ' ὧν καὶ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἀκμαζούσης αὐτοῦ ἡλικίας συνδιήγαγεν. Ἀλλ' ἡ ὥρα φεῦ! τοῦ ἀποχωρισμοῦ ἤγγικε. Δεῦτε λοιπὸν, ἀδελφοὶ, κατὰ τὴν ὀδυνηρὰν ταύτην καὶ ὑστάτην στιγμὴν, ἔλθετε, ἐγγίσατε πρὸς τὸ ἄψυχον τοῦ συμπαθοῦς ἡμῶν διδασκάλου σκῆνος καὶ ἀπολαύσαντες ἔτι ἅπαξ τῆς γλυκείας αὐτοῦ μορφῆς, σπείσωμεν δάκρυα εὐγνωμοσύνης ἀπείρου καὶ εὐχηθῶμεν ὅπως τάξῃ αὐτὸν ὁ Κύριος ἐν σκηναῖς δικαίων καὶ ἐν κόλποις Ἀβραὰμ ἀναπαύσῃ. Αἰωνία σου ἡ μνήμη ἀξιάγαστε καὶ ἀοίδιμε διδάσκαλε! Αἰωνία σου ἡ μνήμη φιλόστοργε καὶ περιπόθητε πάτερ! Αἰωνία σου ἡ μνήμη!

Ἱεροδ. ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΤΡΩΙΑΝΟΣ

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

Τὸ Γραφεῖον τῶν Μικτῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν διὰ Τσκερελὲ αὐτῶν πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα γνωστοποιεῖ, ὅτι οἱ ἐκ τῶν κατοίκων Πρωτευούσης, Ὀθωμανοὶ ὑπήκοοι, Ἀλκιβιάδης Λάμπρου, Βασίλειος Παναγιώτου, καὶ Νικόλαος Πεταλᾶς ἀπεβίωσαν ἐν Ρωσσίᾳ, ὁ μὲν πρῶτος ἐν Σταυροπόλει τῇ 27 Νοεμβρίου 1878, ἄνευ περιουσίας, ἐν ἡλικίᾳ 38 ἐτῶν· ὁ δὲ δεύτερος ἐν Παδουρὲτς τῇ 17 Μαρτίου 1892, ἐν ἡλικίᾳ 45 ἐτῶν· καὶ ὁ τρίτος ἐν Ὀδησσῷ τῇ 31 Αὐγούστου 1892, ἐν ἡλικίᾳ 50 ἐτῶν. Ἐφ' ᾧ καὶ φέρεται τοῦτο εἰς γνῶσιν τῶν κληρονόμων καὶ συγγενῶν τῶν ἀποβιωσάντων.

Τῇ 4 Μαρτίου 1893

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ΄. ΕΝ ΚΩΝΣΤΙΠΟΛΕΙ, 19 ΜΑΡΤΙΟΥ 1893 **ΑΡΙΘ. 3.**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ **Κορυτσᾶς Φιλόθεος** (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος **Κωνστάντιος**
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Α. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεύς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ	5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους	3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ	25

ἐξαιρημένων τῶν ἡμίσεων.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σ. Μητροπολίτῃ **Κορυτσᾶς κ. Φιλοθέῳ** Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ». — Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ **εἰδοποιῶσι** τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ **παραπίπτωσι** τὰ φυλλάδια-

Περιεχόμενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά. — Ἡ βασίλισσα Ναθαλία ἐν τοῖς Πατριαρχείοις. — Ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα. — Λόγος περὶ κενοδοξίας καὶ ἐγωϊσμοῦ ἀπαγγελθεὶς ἐν τῷ πατριαρχ. ναῷ τὴν Ε΄ Κυριακὴν τῶν νηστειῶν ὑπὸ τοῦ αἰδεσιμολογ. κατηχητοῦ κ. Κωνστ. Παρίτση. — Ἐντυπώσεις ἀπὸ λόγων ἱεροκηρύκων τινῶν. — Ἐπιτύμβια.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Δωρεὰ τῆς Α.Α.Μ. τοῦ Τσάρου.—Ἐδηλώθη ἐν τῷ ἡγουμένῳ φύλλῳ ὅτι μέλλομεν νὰ παράσχωμεν λεπτομερείας τινὰς περὶ τῆς δωρεᾶς τῆς Α. Α. Μ. τοῦ εὐσεβεστάτου αὐτοκράτορος πασῶν τῶν Ρωσιῶν Ἀλεξάνδρου τοῦ Γ΄ πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἅμα ὡς ληφθῶσι τὰ ἐπίσημα σχετικὰ ἔγγραφα. Ἤδη διαβιβασθέντων παρὰ τοῦ οἰκείου ὑπουργείου πρὸς τὴν ἐνταῦθα ρωσικὴν πρεσβείαν τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων, δι' ὧν ἀγγέλλεται αὐτῇ ἡ πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον γενομένη δωρεὰ ἐκ μέρους τῆς Α. Α. Μ. τοῦ εὐσεβεστάτου αὐτοκράτορος πασῶν τῶν Ρωσιῶν Ἀλεξάνδρου τοῦ Γ΄, ἡ Α. Ε. ὁ ἐνταῦθα πρεσβευτὴς τῆς Ρωσίας κ. Νελίδωφ ἀπέστειλε χθὲς τὸν ἐκ τῶν γραμματέων τῆς πρεσβείας ἐξοχώτατον κ. Μανσούρωφ ὅπως ἀγγείλῃ τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ ἐπισήμως τὴν πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον γενναίαν δωρεὰν τῆς Α. Α. Μ. Συνάμα καὶ ὁ ἐν Μόσχᾳ γενικὸς Ἐπίτροπος τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Ἱεροσολύμων καὶ προσωρινῶς διευθύνων τὸ αὐτόθι Μετόχιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου πανοσιολογιώτατος ἀρχιμανδρίτης κ. Ἀρσένιος Ἀγγελίδης, διὰ γράμματος αὐτοῦ ἐπισήμως ἤγγειλε τῇ Α. Θ. Π. τὴν προαγγελθεῖσαν δωρεάν. Πρὸς τούτοις καὶ ὁ ἐξοχώτατος κ. Τέρτιος Φιλίππωφ γενικὸς ἐλεγκτὴς τῶν Οἰκονομικῶν τῆς ρωσικῆς αὐτοκρατορίας διὰ ἰδίου αὐτοῦ γράμματος ὑπὸ ἡμερομ. 2 μεσοῦντος ἐν καθαρευούσῃ δὲ ἑλληνικῇ γλώσσῃ γεγραμμένου ἐξαγγέλλει τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ τὸ εὐάρεστον τοῦτο γεγονός. Κατὰ τὰς ἐπισήμους ταύτας εἰδήσεις ἡ αὐτοκρατορικὴ δωρεὰ ἀνέρχεται εἰς 174 χιλ. ρουβλίων καὶ οὐχὶ 172 χιλ.ὡς ἀνεγράφη, ἀπαλλάττουσα δὲ τέλεον τὸ ἐν Μόσχᾳ Μετόχιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου τῶν πρὸς τὴν Πιστωτικὴν Τράπεζαν χρεῶν αὐτοῦ ἀπαλλίζει ἀπὸ τοῦδε τῷ Ἐθνικῷ Ταμείῳ πάσας τὰς ἐκ τῶν ἀνεγερθέντων κτημάτων σημαντικὰς προσόδους.

Ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως ἡ πάντοτε πάντας μητρικῶς ἀγαπῶσα λίαν εὐγνωμόνως ἀποδεξαμένη τὴν πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον δωρεὰν τῆς Α. Α. Μ. τοῦ εὐσεβεστάτου αὐτοκράτορος πασῶν τῶν Ρωσιῶν Ἀλεξάνδρου τοῦ Γ΄ διαβιβάσει προσεχῶς τὰ προσήκοντα γράμματα ἐκφράζουσα τὰς ἐγκαρδίους αὐτῆς εὐχαριστίας καὶ τὴν ἀΐδιον εὐγνωμοσύνην.

Ἐντολῇ δὲ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὁ ἀρχιγραμματεὺς τῆς ἱερᾶς Συνόδου ἀρχιμανδρ. κ. Κωνσταντῖνος Ἀλεξανδρίδης μετέβη μετὰ τοῦ γραμματέως τοῦ Πατριαρχικοῦ Γραφείου κ. Ἰωάννου Ταντανλίδου εἰς Πέραν καὶ ἐξέφρασε τῇ Α. Ἐξοχότητι ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος θερμὰς εὐχαριστίας.

—*Συνεδρία δύο Σωμάτων.*—Ἐν τῇ κοινῇ τῶν δύο Διοικητικῶν τῆς Ἐκκλησίας Σωμάτων συνεδρίᾳ συγκροτηθείσῃ τῇ παρελθούσῃ Τετάρτῃ, ἐνεκρίθη παμψηφεὶ ὅπως κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐξαιρετικῶς, ἕνεκα τοῦ ἐπείγοντος τοῦ χρόνου, αἱ ἐκλογαὶ τῶν ἐνοριακῶν ἀντιπροσώπων ἐνεργηθῶσιν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν παλαιῶν ἐνοριακῶν Καταλόγων· πρὸς τοῦτο δὲ ὡρίσθη διὰ μὲν τὰς ἐκλογὰς τῶν ἐνοριακῶν ἀντιπροσώπων ἡ Κυριακὴ τοῦ Θωμᾶ, 4 Ἀπριλίου, διὰ δὲ τὴν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις συγκροτηθησομένην ἐκλογικὴν συνέλευσιν τῶν ἀντιπροσώπων τῶν μελλόντων νὰ ἀναδείξωσι τοὺς διαδόχους τῶν ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου κατὰ τοὺς ἐν ἐνεργείᾳ Γενικοὺς Κανονισμοὺς ἀποχωρούντων ἀξιοτίμων κ.κ. Ν. Ψυχάρη βέη, Π. Φενερλῆ, Β. Ἐλευθεριάδου καὶ Δ. Εὐθυβούλη ἡ μεθεπομένη Κυριακὴ τῶν Μυροφόρων, 11 τοῦ αὐτοῦ μηνός.

Ὅθεν τῇ μεθαύριον Κυριακῇ τῶν Βαΐων ἀναγνω-

σθήσεται ἐν ἅπασι τοῖς ἱεροῖς ναοῖς τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως ἡ σχετικὴ Πατριαρχικὴ Ἀπόδειξις, δι' ἧς καλοῦνται πάντες οἱ ἐνορῖται ὅπως συνελθόντες εἰς κοινὴν ἐνοριακὴν συνέλευσιν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἀρχιερατικῶς ἢ ἱερατικῶς προϊσταμένου τῆς ἰδίας αὐτῶν ἐνορίας προβῶσιν εἰς ἐκλογὴν τῶν ἀμέσων ἢ ἐμμέσων ἀντιπροσώπων αὐτῶν.

— *Δ. Ἐθν. Μ. Συμβούλιον.* —Ἀναρρώσας ἐντελῶς ἐπελάβετο τῶν καθηκόντων αὐτοῦ σήμερον ὁ σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἁγίου Ἡρακλείας κ. Γερμανὸς πρόεδρος τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου προεδρεύσας τῆς τακτικῆς αὐτοῦ σημερινῆς συνεδρίας.

—*Φιλόπτωχος Ἀδελφότης τῶν Κυριῶν.*— Τῆς ἐν Πέρᾳ Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος τῶν Κυριῶν ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ αὐτῆς ἑορτῇ διδούσης τῇ προπαρελθούσῃ Κυριακῇ λόγον τῶν κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος 1892 πεπραγμένων αὐτῇ ἐν μέσῳ πολυπληθοῦς καὶ φιλανθρώπου ἀκροατηρίου, τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ἐξεπροσώπησεν ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Βελεγράδων κ. Δωρόθεος, ὃς καὶ διὰ προσφόρου προσλαλιᾶς, ἔνθεν μὲν ἐξῆρε τὴν ὑπὸ τὴν στέγην τοῦ Ἐργαστηρίου τῆς Ἀδελφότητος εὐεργετικωτάτην ἐπίδρασιν τοῦ Σωματείου ἐπὶ τῶν ἀπόρων καὶ ὀρφανῶν κορασίων, ἔνθεν δὲ ἐπαινέσας τὸν ζῆλον τῶν ἀκαμάτως ἐν αὐτῷ ἐργαζομένων ἐπέστεψε διὰ τῶν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἣν ἐξεπροσώπει.

— *Χειροτονία Κλαυδιουπόλεως.* — Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐν μέσῳ πολλοῦ ἐκκλησιάσματος ἐγένετο ἐν Μ. Ρεύματι τοῦ Βοσπόρου ἡ εἰς ἀρχιερέα χειροτονία τοῦ ἐψηφισμένου ἁγίου Κλαυδιουπόλεως κ. Ἀμβροσίου συλλειτουργούντων τῷ σεβασμιωτάτῳ μητροπολίτῃ Βελεγράδων κ. Δωροθέῳ, τῶν σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν ἁγίου Χαλδείας κ. Γερβασίου καὶ πρώην Ἀγχιάλου κ. Ἀνθίμου.

— *Μονὴ Πελεκητῆς.* — Τοῦ τέως ἡγουμένου τῆς ἱερᾶς Μονῆς Πελεκητῆς ἀπαλλαγέντος τῶν καθηκόντων αὐτοῦ, ἡ ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ χθεσινῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ διώρισεν εἰς ἀντικατάστασιν αὐτοῦ καθ' ὑπόδειξιν τῆς σεβαστῆς ἐφορείας τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἥτινι προσηρτημένη τυγχάνει ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος Μονὴ τὸν ἐνταῦθα ταξειδιώτην τῆς Ἱερᾶς Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Σουμελᾶ εὐλαβέστατον ἐν ἱερεῦσι κ. Κωνστάντιον.

— *Κυριακὰ Μαθήματα.* — Ἀντικειμένων τῶν τῇ προσεχεῖ Κυριακῇ ὑπὸ τοῦ τακτικοῦ ἱεροκήρυκος ἱερολογ. κ. Ἱεροθέου Τεκνοπούλου Ἑλληνιστὶ τε καὶ Τουρκιστὶ διδαχθησομένων ἱερῶν Μαθημάτων ἔσται: ἐν μὲν Κοντοσκαλίῳ, ὥρᾳ $7^1/_4$, τὸ μυστήριον τοῦ ἁγίου Εὐχελαίου, ἐν δὲ Ὑψωμαθείοις, ὥρᾳ $9^1/_2$, τὸ μυστήριον τοῦ ἁγίου Χρίσματος.

Τὸ δ' ἐπ' Ἐκκλησίας κήρυγμα γενήσεται ὑπὸ τοῦ ἰδίου κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐν τῇ ἱερᾷ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἐλπίδος ἐν Κοντοσκαλίῳ.

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΝΑΘΑΛΙΑ
ΕΝ ΤΟΙΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΙΣ

Ἐπὶ τῇ εἰς βασιλεύουσαν ἀφίξει τῆς Α. Μ. τῆς βασιλίσσης Ναθαλίας ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐπιτροπὴ ἀποτελουμένη ἐκ τῶν σεβασμ. ἁγίων συνοδικῶν Ἐφέσου κ. Ἀγαθαγγέλου, Νικομηδείας κ. Φιλοθέου, Δέρκων κ. Καλλινίκου καὶ τοῦ γραμματέως τοῦ πατριαρχικοῦ Γραφείου κ. Ἰωάννου Δ. Ταντελίδου μετέβη τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ εἰς Πέραν ὅπως ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος προσαγορεύσῃ τῇ Α. Μεγαλειότητι τὸ «ὡς εὖ παρέστη». Τῆς Ἐπιτροπῆς ἐγκαρδιωτάτης καὶ φιλοφρονεστάτης τυχούσης δεξιώσεως ἐκ μέρους τῆς Α. Μ., ἡ Α. Σ. ὁ ἐκ τῶν συνοδικῶν Γέρων ἅγιος Ἐφέσου κ. Ἀγαθάγγελος προσεφώνησε τῇ Α. Μ. διὰ τῶν ἑπομένων·

Μεγαλειοτάτη,

Ἡ ἁγία καὶ Μεγάλη Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως μεγίστην αἰσθάνεται χαρὰν βλέπουσα παρεπιδημοῦσαν ἐνταῦθα τὴν Ὑμετέραν Μεγαλειότητα.

Τῆς χαρᾶς δὲ ταύτης γινόμεθα διερμηνεῖς λαβόντες ἐντολὴν παρὰ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὧν προσάγομεν ἅμα τὰς διαπύρους εὐχὰς καὶ εὐλογίας ὑπὲρ τῆς Α. Μ. τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως Ἀλεξάνδρου τοῦ Α', ὑπὲρ τῆς Ὑμετέρας Γαληνοτάτης Μεγαλειότητος καὶ ὑπὲρ τοῦ εὐσταθοῦς ἐν τῇ ὀρθοδοξίᾳ ἔθνους τῶν Σέρβων.

Τὴν προσφώνησιν ταύτην ἡρμήνευσε γαλλιστὶ ὁ τοῦ πατριαρχικοῦ Γραφείου γραμματεὺς ἅμα καὶ διερμηνεὺς ἐλλόγιμος κ. Ἰ. Δ. Ταντελίδης.

Ἡ Α. Μ. ἡ βασίλισσα Ναθαλία πληροφορηθεῖσα μετέπειτα παρὰ τοῦ παρισταμένου ἐξοχωτάτου πρεσβευτοῦ τῆς Σερβίας στρατηγοῦ κ. Σάββα Γκρούϊτς, ὅτι οἱ μὲν ἐκ τῶν σεβασμ. ἁγίων συνοδικῶν Ἐφέσου καὶ Δέρκων ὁμιλοῦσι τὴν σερβικήν, ὁ δὲ ἅγιος Νικομηδείας τὴν γερμανικὴν εὐηρεστήθη νὰ ἀνταλλάξῃ φιλόφρονας λόγους πρὸς μὲν τοὺς δύο πρώτους σερβιστὶ πρὸς δὲ τὸν τελευταῖον γερμανιστί. Διαβεβαιωσαμένης δὲ ὅτι ἐπιφυλάσσεται νὰ ἐπισκεφθῇ αὐτοπροσώπως τὴν Α. Θ. Παναγιότητα καὶ ἐξαιτήσηται τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας αὐτῆς καὶ ἐπὶ τούτῳ ἡμέρας ὁρισάσης τὴν ἐπαύριον Τρίτην, ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπῆλθε τοῦ καταλύματος τῆς Α.Μ. φιλοφρονέστατα προπεμφθεῖσα.

Τῇ ἐπαύριον τῇ ὡρισμένῃ ὥρᾳ ἡ Α.Μ. ἡ βασίλισσα Ναθαλία συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ ξεναγοῦ Ἐξ. Σεκὴρ πασᾶ, τοῦ Ἐξ. πρεσβευτοῦ τῆς Σερβίας στρατηγοῦ κ. Σάββα Γκρούϊτς, τοῦ ὑπασπιστοῦ Αὐτῆς, τοῦ διερμηνέως τῆς σερβικῆς πρεσβείας, μιᾶς κυρίας τῆς τιμῆς δι' ἁμαξάκατου ἀφίκετο εἰς τὰ Πατριαρχεῖα τυχοῦσα θερμοτάτης δεξιώσεως καὶ ὑποδοχῆς. Ἡ Α. Μ. ἀποβᾶσα εἰς Φανάριον ἀφίκετο προπορευομένων πατριαρχικῶν κλητήρων πεζῇ μέχρι τῆς πύλης τῶν Πατριαρ-

χείων, ἔνθα ὑπεδέξαντο Αὐτὴν οἱ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ.Ε.Μ. Συμβουλίου ἐξοχώτ. κ. Δημ. Γενίδουνιας καὶ ἀξιότιμος κ. Δ. Κουρτζῆς, ὁ ἄρχων Καποῦ Κεχαγιᾶς τῶν Πατριαρχείων Ἀντ. Οἰκιάδης ἐφένδης, ὁ γραμματεὺς τοῦ πατριαρχικοῦ Γραφείου κ. Ἰ. Δ. Ταντολίδης καὶ παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς κάτω αἰθούσης τῶν Πατριαρχείων οἱ πανοσιολογ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Κωνστάντιος καὶ ὁ ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀρχιμ. κ. Κωνσταντῖνος Ἀλεξανδρίδης, οἵτινες καὶ ὡδήγησαν τὴν Α. Μ. εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ μεγάλου Συνοδικοῦ ἔνθα ἀνέμενε τὴν Α. Μ. ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μετὰ τῶν περὶ Αὐτὴν σεβασμιωτάτων ἁγίων συνοδικῶν ἀρχιερέων.

Ἡ Α. Μ. εἰσελθοῦσα ἠσπάσατο τὴν δεξιὰν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμ. Πατριάρχου, ὃς καὶ προσεφώνησε τῇ Α. Μ. διὰ τῶν ἑξῆς·

Μεγαλειοτάτη,

Ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἡ κοινὴ ἁπάντων τῶν ὀρθοδόξων μήτηρ χαίρουσα ὑποδέχεται τὴν Ὑμετέραν Μεγαλειότητα ἐν τῇ ἕδρᾳ ταύτῃ τοῦ ἁγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἐξαιτεῖται δὲ ὑπὲρ Αὐτῆς καὶ τοῦ εὐσεβοῦς Αὐτῆς βασιλικοῦ οἴκου τὴν θείαν χάριν ἐπιδαψιλευομένη ἅμα Αὐτῇ φιλοστόργως τὰς ἐγκαρδίους αὐτῆς μητρικὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας. Συνάμα δὲ ἀναπέμπει ἐνθέρμους δεήσεις πρὸς Κύριον ὑπὲρ τοῦ σεπτοῦ Αὐτῆς υἱοῦ τοῦ Μεγαλειοτάτου βασιλέως Ἀλεξάνδρου τοῦ Α΄ καὶ σύμπαντος τοῦ ὀρθοδόξου σερβικοῦ ἔθνους.

Τῆς προσφωνήσεως ταύτης τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἑρμηνευθείσης γαλλιστὶ ὑπὸ τοῦ γραμματέως καὶ διερμηνέως ἐλλογίμου κ. Ἰωάννου Δ. Ταντολίδου ἡ Α. Μεγαλειότης προσέκλινε βαθύτατα συγκινηθεῖσα. Μετὰ ταῦτα καθεσθέντων πάντων, δεξιᾷ μὲν τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τῆς Α.Μ. τῆς βασιλίσσης Ναθαλίας, παρ'αὐτῇ τοῦ ἐξοχωτάτου πρεσβευτοῦ τῆς Σερβίας κ. Σάββα Γκρούιτς καὶ τῆς λοιπῆς ἀκολουθίας, ἔναντι δὲ τοῦ ξεναγοῦ τῆς Α. Μ. καὶ ἀριστερᾷ πάντων τῶν σεβασμ. ἁγίων συνοδικῶν, παρισταμένων καὶ τῶν πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου καὶ ἀρχιγρ. τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἡ Α. Μ. ἡ βασιλομήτωρ συνδιελέξατο ἐπὶ μικρὸν μετὰ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος γερμανιστί. Μετέπειτα ἡ Α. Θ. Παναγιότης συνέστησε τῇ Α. Μεγαλειότητι πάντας τοὺς ἁγίους συνοδικούς, τοὺς ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου παρατυχόντας ἀξιοτίμους κ. κ. Δημητράκην ἐφένδην Γενίδουνιαν καὶ Δημ. Κουρτζῆν, καὶ τὸν ἄρχοντα Καποῦ κεχαγιᾶν κ. Ἀντώνιον Οἰκιάδην ἐφένδην. Μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν φιλοφρονήσεων τούτων ἡ Α. Μ. ἡ βασιλομήτωρ Ναθαλία ἐγερθεῖσα καὶ ἀσπασαμένη τὴν σεπτὴν δεξιὰν τῆς Α. Θ. Π. προσῆλθε πρὸς τὴν χορείαν τῶν σεβασμιωτάτων ἁγίων συνοδικῶν καὶ διερμηνεύοντος τοῦ πατριαρχικοῦ γραμματέως κ. Ἰ. Δ. Ταντολίδου ἀπέτεινεν ἑνὶ ἑκάστῳ λίαν φιλοφρόνως τὸν λόγον. Ἀσπασαμένη δὲ αὖθις τὴν δεξιὰν τῆς Α. Θ. Π. κατῆλθε διὰ τῆς μεσαίας κλίμακος εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Ναόν, ὃς ἦν ὑπέρπλεως κόσμου. Γονυπετήσασα δὲ πρὸ τῆς ἁγίας εἰκόνος τῆς Παμμακαρίστου καὶ ἀσπασαμένη ταύτην ὡς καὶ πρὸ τῶν ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ κατακειμένων ἱερῶν λειψάνων ἐξῆλθε προπεμφθεῖσα μέχρι τῆς ἀποβάθρας.

Αὐθημερὸν ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης περὶ τὴν $2^1/_2$ ὥραν μ. μ. συνοδευομένη ὑπὸ τῆς Α. Ε. τοῦ Δημητράκη ἐφένδη Γενίδουνια ἀντεπεσκέψατο τὴν Α. Μεγαλειότητα, τῇ δὲ ἐπαύριον Τετάρτῃ ἀναχωροῦσαν ὑύξατο Αὐτῇ εὔπλοιαν διὰ τῶν πανοσιολογ. Μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου καὶ ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου ὡς ἀπὸ μέρους τῆς Ἱ. Συνόδου διερμηνεύοντος τοῦ ἐλλογίμου κ. Ἰ. Δ. Ταντολίδου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

(Περὶ καταλόγου Σχολῶν)

Ἱερώτατε Μητροπολῖτα . . . ὑπέρτιμε καὶ ἔξαρχε . . . ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ . . . χάρις εἴη τῇ αὐτῆς Ἱερότητι καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Διὰ προηγουμένων ἐκκλησιαστικῶν ἐγκυκλίων ἐνετάλησαν οἱ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ ἅγιοι Ἀρχιερεῖς ἵνα καταρτίσωσι κατάλογον πλήρη τῶν ἐν τῇ πνευματικῇ αὐτῶν δικαιοδοσίᾳ ὀρθοδόξων σχολῶν καὶ ἐπιδῶτωτιν αὐτὸν τῇ διοικητικῇ ἀρχῇ, ἀποστέλλοντες ἅμα ἀντίγραφον αὐτοῦ καὶ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα. Διὰ δὲ τῆς παρούσης, ἀτχέτου πρὸς τὰς ἐγκυκλίους τῆς λ΄ δεκεμβρίου ,αωξα΄ καὶ κβ΄ αὐγούστου ,αωξδ΄, ἀνακοινούμεθα τῇ αὐτῆς Ἱερότητι ὅτι, ἐπειδὴ ἡ αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις καταρτίζουσα στατιστικὴν τῶν ἐπὶ τῆς ἐνδόξου βασιλείας τῆς αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος τοῦ νῦν εὐκλεῶς ἀνάσσοντος Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὶτ Χὰν ἱδρυθέντων σχολείων, ἐπιθυμεῖ ἰδίαν περὶ τούτων σημείωτιν, ἐντελλόμεθα αὐτῇ ὅπως καταρτίσῃ αὖθις τὸν κατάλογον τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτῆς σχολείων, ὁρίζουσα ἰδίᾳ τίνα τούτων ὑπῆρχον ἀνέκαθεν καὶ τίνα ἱδρύθησαν ἀπὸ τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναρρήσεως τῆς Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος. Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ καταλόγῳ ὀφείλει σημειῶσαι ἐπίσης τὸ εἶδος ἑκάστης σχολῆς καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν μαθητῶν. Μετὰ δὲ τὸν καταρτισμὸν αὐτοῦ, συμφώνως τῷ ἐντύπῳ διαγράμματι, ὅπερ πρὸς ὁδηγίαν αὐτῆς ἐγκλείομεν, ὀφείλει παραδοῦναι τὸν κατάλογον τῇ διοικήσει. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετ' αὐτῆς. ,αωξγ΄. Μαρτίου ε΄.

† Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός·

(ἕπονται αἱ ὑπογραφαὶ τῶν συνοδικῶν.)

(Περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ)

Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι καὶ ὁσιώτατοι Προϊστάμενοι τῶν ἱερῶν Ἐκκλησιῶν Πόλεως, Γαλατᾶ καὶ Καταστένου·

Προνοίᾳ ἐκκλησιαστικῇ γνωστοποιοῦμεν ὑμῖν, ὅτι τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ συμπιπτούσης κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τῇ ἁγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Πέμπτῃ ἅπασα ἡ ἱερὰ ἀκολουθία τῆς Μεγάλης Τετάρτης καὶ ἡ τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ψαλήσεται ἀπαραλλάκτως κατὰ τὴν σχετικὴν διάταξιν τοῦ Τυπικοῦ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας (ὅρα Τυπ. σελ. 240, περίπτωσιν ΚΒ΄, § 65, 66, 67 καὶ 68).

Πρὸς δὲ ἐντελλόμεθα καὶ προτρεπόμεθα πάντας, ἵνα ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας τῆς Μεγάλης ἑβδομάδος καὶ τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ τηρῆτε ἀκριβῶς καὶ ἀπαρεγκλίτως τὰς διατάξεις τοῦ Τυπικοῦ ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὸ τοῦ Ἀποστόλου *πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω·* ἄλλως γινόμενοι παραίτιοι συγχύσεως καὶ ἀταξίας, καθιστᾶτε ἑαυτοὺς ὑπευθύνους ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας.

Εἶητε δ' ἐν Κυρίῳ ὑγιαίνοντες.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῇ 15 Μαρτίου 1893.

† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

ΛΟΓΟΣ

ΠΕΡΙ ΚΕΝΟΔΟΞΙΑΣ ΚΑΙ ΕΓΩΙΣΜΟΥ

ἀπαγγελθεὶς ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ τὴν Ε' Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν ὑπὸ τοῦ λειτουργ. Κατηχητοῦ κ. ΚΩΝΣΤ. ΠΑΡΙΤΣΗ.

«Οἴδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν· καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν· οὐχ οὕτω δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν, ἔσται πάντων διάκονος· καὶ ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν γενέσθαι πρῶτος, ἔσται πάντων δοῦλος· καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν».

(ΜΑΡΚ. 10, 42—45).

Ὅπου σύστημα καὶ ὑγιεῖς ἠθικαὶ ἀρχαὶ ἀπαύγασμα τῆς θείας Ἀποκαλύψεως τῆς ἠθικῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἱστορίας αὐτοῦ, σύμφωνοι ἑπομένως πρός τε τὸν καθόλου καὶ ἀτομικὸν αὐτοῦ σκοπόν, ὅπου λέγω τοιαῦται ἀρχαὶ ἀποτελοῦσι τὴν ἐσωτερικὴν προσληπτικὴν δύναμιν παντὸς ἠθικοῦ ὀργανισμοῦ, ἐκεῖ δικαιοσύνη καὶ ὁσιότης ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἁγιασμῷ, ἐκεῖ σωφροσύνη καὶ ἀνδρεία, ἐκεῖ ὑψηλὰ καὶ μεγάλα φρονήματα μετ' ἠθικοῦ μεγαλείου, ἐκεῖ ἔνδοξον καὶ ἄληστον παρελθόν, μέγα καὶ εὐγενὲς παρόν, ἀθάνατον μέλλον· ὁ τύπος τοῦ τελείου καὶ τοῦ αἰωνίου, ὁ τύπος τοῦ ἀπολύτου ἐγκολάπτεται ἐπὶ τοῦ μερικοῦ καὶ σχετικοῦ.

Ἀλλ' ὅπου οὐδὲν σύστημα καὶ οὐδεμία ὑγιὴς ἀρχὴ ἀποτελεῖ τὸν ἄξονα πάσης ἐλευθέρας πράξεως, ὅπου παραγνωρίζων ἕκαστος καὶ τὴν φύσιν καὶ τὴν ἱστορίαν του φρόνιμος καθίσταται παρ' ἑαυτῷ, ἡ κενὴ δὲ ἀπάτη καὶ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου συλαγωγοῦσιν αὐτόν, ἐκεῖ τὸ ἠθικὸν χάος, ἐκεῖ ἀσέβεια καὶ ἀδικία, ἐκεῖ ἠθικὸς ἐξευτελισμὸς καὶ κατάπτωσις, ἐκεῖ ἄσημον παρελθόν, ἀδοξότερον παρόν, μαῦρον καὶ σκοτεινὸν τὸ μέλλον.

Ἀσεβὴς ἄρα, Πανυγιώτατε Δέσποτα, καὶ λοιποὶ ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ καὶ πατέρες, ἀσεβὴς λοιπὸν ἡ κενοδοξία καὶ βλάσφημος κατά τε τοῦ Θεοῦ καὶ πάσης τοπικῆς ἢ χρονικῆς Αὐτοῦ Ἀποκαλύψεως· ἄδικος καὶ παραγνωρίζει καὶ τὴν οὐσίαν καὶ τοὺς νόμους παντὸς φυσικοῦ καὶ ἠθικοῦ δημιουργήματος εὐτελές τι χρῆμα καθιστᾶσα καὶ αὐτοὺς τοὺς ἄλλως ἐπιδεκτικωτέρους ἀρετῆς καὶ τελειότητος ἄνδρας, μικροπρεπεῖς καὶ χαμαιζήλους ἀντὶ δικαίων καὶ ὁσίων, ἀντὶ φρονίμων σωφρόνων καὶ ἀνδρείων· ἀποσυνθετικὴ τέλος καὶ διαλυτικὴ τῶν ἠθικῶν ἐκείνων δεσμῶν, δι' ὧν πᾶν ἠθικὸν πρόσωπον ἀτομικόν τε καὶ κοινωνικὸν προάγεται καὶ πραγματοποιεῖ τὴν ἣν ἀντιπροσωπεύει ἠθικὴν ἰδέαν, τὸν ὃν πληροῖ ἠθικὸν σκοπόν, ἀφοῦ «ὀργὴ Θεοῦ ἀποκαλύπτεται ἐπὶ πᾶσαν ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων». Τὸ αἰώνιον, τὸ ἀπόλυτον κῦρος τῆς ἀληθείας ταύτης διδάσκει ἡ ἁγία Γραφή, ἐπιβεβαιοῖ ὁ λόγος, ἐπικυροῖ τοσούτων αἰώνων ἱστορία, μαρτυρεῖ ἡ καθημερινὴ πεῖρα.

Ἀλλὰ μήπως ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Μάρκου ἐξελιχθείσῃ ἱστορικῇ εἰκόνι σήμερον ἡ ἀλήθεια αὕτη δὲν διαζωγραφεῖται διὰ μεγάλων καὶ ζωηροτάτων γραμμῶν; Δὲν παρέστησαν δύο ἐκ διαμέτρου ἀντίθετοι χαρακτῆρες, ὁ ὑψηλός, ὁ τέλειος καὶ ὁ ἰδεώδης ἀφ' ἑνός, ὁ χαμαίζηλος καὶ ὁ μικροπρεπὴς ἀφ' ἑτέρου;

Ἔλεος καὶ ἀλήθεια συνήντησαν· δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη κατεφίλησαν· ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς τελείας ἀγάπης πρόκειται νὰ ἐκδηλωθῇ ἐν τῇ ὑψίστῃ ὑπακοῇ ἡ τοῦ Θεοῦ δύναμις καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ σοφία.

Ἐρχόμενος δὲ ὁ Κύριος ἐπὶ τὸ ἑκούσιον πάθος τοῖς Ἀποστόλοις ἔλεγεν ἐν τῇ ὁδῷ «ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ παραδοθήσεται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ»· δηλαδὴ προλέγει τὸ μέγα καὶ ἐνιαῖον δρᾶμα τῆς ἱστορίας, ἐν ᾧ πρὸς τὰς μορφὰς τῆς ἀνθρωπίνης κακίας, ἀχαριστίας, προδοσίας, βασάνων τοῦ σώματος καὶ ἀγωνιῶν τοῦ πνεύματος παλαίει μεγαλοπρεπὴς ἀταραξία, ὑψίστη ἰσχὺς καὶ ταπείνωσις, τὸ θεοπρεπὲς ὕψος τῆς ἀγάπης καὶ ἐθελοθυσίας μετ' ἀνεκφράστου πραότητος, διὰ τῶν ὁποίων εἰς τὴν ὑπὸ τῆς κενοδοξίας καὶ κενῆς ἀπάτης διαταραχθεῖσαν λειτουργίαν τῶν αἰωνίων καὶ ἀπολύτων νόμων τοῦ ἀγαθοῦ ἀντεπεισάγεται ἡ τάξις καὶ ἁρμονία, ὁ ἐκτοπισθεὶς ῥοῦς τῆς ἱστορίας ἐπανάγεται εἰς τὴν κανονικήν αὐτοῦ κοίτην.

Ἱερὰ καὶ ἁγία στιγμή, ἀλλὰ καὶ μοναδικὴ ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἄχρι τέλους, πρὸ τῆς ὁποίας ἐν σοβαρᾷ σιγῇ ἵστανται καὶ οὐρανὸς καὶ γῆ· ἐκεῖνος μὲν διαμαρτυρόμενος καὶ κρύπτων ἑαυτὸν διὰ νὰ μὴ βλέπῃ τὴν φοβερὰν ταύτην πάλην τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῦ ᾅδου, αὕτη δὲ συνταρασσομένη ἐκτινάσσει ἐκ τῶν μνημείων τοὺς νεκρούς, διὰ νὰ δείξῃ εἰς αὐτοὺς τὸ βάθος, ὕψος καὶ πλάτος τῆς ἀνθρωπίνης κακίας.

Καὶ ὅμως ὁποία ἀσέβεια πρὸς τὴν ἱερότητα τῆς στιγμῆς! ὁποία ἀδικία καὶ διάστροφος αὐτῆς ἀντίληψις! ὁποία ταπείνωσις τῶν υἱῶν τῆς βροντῆς! καὶ ἀφορμὴ πρὸς ἀμοιβαίας προκλήσεις καὶ φθόνους!

Ὥσπερ ἐν τῷ παραδείσῳ ὁ δράκων τῆς ἀβύσσου, οὕτω καὶ ἐδῶ τὸ ἐπάρατον ἐγὼ προβάλλει τὴν κεφαλήν του· ἡ κενοδοξία διὰ τῶν τελματωδῶν ἀναθυμιάσεών της μολύνει τὸ θεῖον ἄρωμα τῆς ἐκδηλώσεως τῆς ἀγάπης· προσκαίρου βασιλείας τιμὴν αἰτεῖται· «Διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὃ ἐὰν αἰτήσωμεν ποιήσῃς ἡμῖν· Δὸς ἵνα εἷς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων σου καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου» (Μάρκ. 10, 37)· ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς «οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε».

Καὶ ὡς ἀληθῶς οὐκ ἤδεσαν τί ἐζήτουν· ἦσαν ἀκαταλόγιστοι· ὑπάρχουσιν ἀνθρώπιναί τινες πράξεις οὐ μόνον καθ' ἑαυτὰς σμικραὶ καὶ ταπειναί, ἀλλὰ καὶ οὕτω ταπεινότεραι καθίστανται ἕνεκα τῆς σπου-

δαιότητος τῆς ὥρας καὶ τῆς ἱερότητος τῆς στιγμῆς, ἐν ᾗ λέγονται καὶ προβάλλονται, ὥστε ἀποβάλλουσαι καὶ εἴτινα σπουδαιότητα εἶχον περιπίπτουσιν εἰς τὸ ἀκαταλόγιστον ὅλως καὶ γελοῖον· «οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε».

Κενὴ ἡ δόξα ἣν ζητεῖτε, λέγει πρὸς αὐτοὺς ὁ Θεάνθρωπος. Τοῦτο ἀκριβῶς ὑπῆρξε τὸ μέγα σφάλμα τῆς ἀρχαίας ἱστορίας παρά τε τοῖς ἀτομικοῖς καὶ τοῖς κοινωνικοῖς ὀργανισμοῖς, ἡ ἀνεξαρτησία αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἠθικῶν νόμων, καθ' οὓς ἔπρεπε νὰ κανονίζωσι τὰς σχέσεις αὐτῶν καὶ ἡ καταστροφὴ οὕτως ἢ τῶν μερικῶν ἠθικῶν σκοπῶν ἢ τῶν γενικῶν· ἢ τὸ ἄτομον κατεπίεσε τὸν ὅλον κοινωνικὸν ὀργανισμόν, ἢ ἡ κοινωνία τὸ ἄτομον.

«Οἴδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν· οὐχ οὕτω δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν ἔσται πάντων διάκονος· καὶ ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν γενέσθαι πρῶτος ἔσται πάντων δοῦλος· καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν»· ἤτοι τὸ κύριον γνώρισμα τῶν μαθητῶν μου τοῦτο ἔσται· ἡ ἀναγνώρισις καὶ ὁ σεβασμὸς τῶν νόμων τῆς ἠθικῆς διατάξεως, ἥτις διὰ τῆς ἱστορίας οὕτως ἢ ἄλλως διαμορφωθεῖσα καὶ εἰκὼν οὖσα τῆς αἰωνίου ἀγάπης, προώρισται ἐπὶ τὸ μερικὸν καὶ σχετικὸν νὰ ἐναποτυπώσῃ τὴν σφραγῖδα τοῦ ἀπολύτου καὶ αἰωνίου· τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου νὰ προαγάγῃ εἰς βασιλείαν τοιαύτην, ὥστε διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσι διὰ τοῦ Χριστοῦ νὰ διήκῃ καὶ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ αὐτὸς ὁ Θεός, αὐτὸ τὸ ὕψιστον ἀγαθόν.

Περὶ τῆς οὐσίας τῶν ἰδιοτήτων τοῦ ὅπως θέλετε ὀνομάσετε τοῦτο, *ἀτομισμὸν*, *ἐγωισμὸν*, *κενοδοξίαν*, καὶ τῶν ὀλεθρίων αὐτῆς ἀποτελεσμάτων, ἔσται ὁ λόγος σήμερον.

Εὔξαι, Παναγιώτατε Δέσποτα, ἵνα τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας ἐμοῦ μὲν διανοίξῃ τὸ στόμα καὶ δώσῃ ῥῆμα τῷ εὐαγγελιζομένῳ δυνάμει πολλῇ, τοῦ δὲ χριστιανικοῦ πληρώματος ἐλλάμψῃ ἐν ταῖς καρδίαις τὸ τῆς θεογνωσίας ἀκήρατον φῶς εἰς τὴν τῶν εὐαγγελικῶν κηρυγμάτων κατανόησιν.

Πολὺ βαθὺ παρατηρητικὸν πνεῦμα καὶ μέγας φιλόσοφος νοῦς ἦτο οὐ μόνον ὁ διὰ τὴν ἄρρητον τοῦ σύμπαντος καλλονὴν καὶ ὡραιότητα ἀποκαλέσας ἀριθμὸν καὶ *κόσμον*, ἀλλὰ καὶ ὁ τὴν διὰ τῆς καθόλου φύσεως διήκουσαν λογικότητα καὶ σκοπιμότητα ἀπὸ τοῦ καθ' ἕκαστον μέχρι τοῦ καθόλου διϊδὼν καὶ παραστήσας τὸν κόσμον ἀποτύπωμα καὶ ἀπαύγασμα καὶ κάτοπτρον πνευματικοῦ τινος κόσμου, θείων ἰδεῶν καὶ σκοπῶν, ἅπερ συμπληρῶν μὲν ὁ μέγας τῶν ἐθνῶν Ἀπόστολος διετύπου τὸ φιλοσοφικώτατον ἐκεῖνο ἀξίωμα περὶ τῆς φυσικῆς τοῦ Θεοῦ γνώσεως «τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται, ἥ τε ἀΐδιος δύναμις καὶ θειότης» (Ρωμ. α', 20) προάγων δὲ διὰ τῆς ἱστορίας εἰς τὴν τελειοτάτην μορφὴν ἔλεγε «θεμέλιον ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστός».

Ἀλλὰ ἡ λογικότης αὕτη, ἡ ἀντανάκλασις αὕτη τῆς ἀληθείας, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν οὐσίαν καὶ τὸν τρόπον τῆς ὑπάρξεως τῶν ὄντων καὶ δι' ἧς ἕκαστον δημιούργημα καλεῖται ἀγαθόν, ἀνακεφαλαιουμένη καὶ συμπληρουμένη ἐν τῷ μικροκόσμῳ ἀνθρώπῳ, εἰς τοιαύτην ἀμοιβαίαν σχέσιν καὶ ἑνότητα διατελεῖ, τοιαύτην οὐσίαν ἔχει τοιαύτην φύσιν καὶ τρόπον ὑπάρξεως, ὥστε ἕκαστος κύκλος τοῦ ἀγαθοῦ νὰ προάγηται καὶ νὰ πληροῖ τὸν σκοπὸν μόνον, ὅταν διατελῇ ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς τοὺς ἀμέσως κατωτέρους ἢ ἀνωτέρους ὀργανικοὺς κύκλους. Τότε μόνον πραγματοῦται τὸ θεῖον καὶ ἐναρμόνιον ἐκεῖνο μέλος, ὅπερ καλεῖται ἀληθὴς *πρόοδος*.

Πᾶς λοιπὸν ἀποχωρισμὸς ἀπὸ τῆς λογικότητος καὶ ἑνότητος ταύτης, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν οὐσίαν καὶ τοὺς νόμους τοῦ κόσμου ἐν γένει, ὑλικοῦ καὶ ὑλοπνευματικοῦ, πᾶσα ἀπομόνωσις, εἶναι θάνατος φυσικός, θάνατος πνευματικὸς καὶ αἰώνιος.

Ἀλλ' ἂς ἔλθωμεν εἰς πραγματικώτερα· εἴμεθα ἀτομικαὶ μονάδες· εἴμεθα ἄτομα ἀποτελοῦντες ὁλόκληρον κόσμον τοῦ ἀγαθοῦ ἐν σμικρογραφίᾳ· ἡ φύσις ὁλόκληρος μετὰ τοῦ οὐρανοῦ ἀπεικονίζεται ἐν ἑκάστῳ ἡμῶν. Καὶ πόσον ποικίλως! πόσον διαφόρως! δὲν εἴμεθα ἁπλᾶ εἴδη τοῦ γένους ἡμῶν ἴσα ἀπαράλλακτα τῷ πρωτοτύπῳ· ἕκαστος ἡμῶν ἀντιπροσωπεύει τὴν ἰδέαν τοῦ ἀγαθοῦ κατὰ τρόπον μόνον αὐτῷ ἰδιάζοντα, ὥστις ἐκ τῶν προτέρων, διὰ νὰ εἴπω οὕτω, τῷ ἐπιβάλλει τὴν κλίσιν καὶ τὴν κλῆσιν, τὴν δρᾶσιν καὶ τὴν ἀποστολήν.

Καὶ ἐν τούτοις! ἡ ἀτομικὴ αὕτη μονὰς δὲν ἀνήκει μόνον εἰς ἑαυτήν· ἀνήκει εἰς τὴν οἰκογένειαν· ἀνήκει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· ἀνήκει εἰς τὸ γένος τῶν· Φύσις καὶ ἱστορία ἀποτελοῦσι τὰς πρώτας ὕλας τοῦ ἀτόμου. Τὸ πνεῦμα τούτων μεταγγίζεται εἰς αὐτὴν διὰ τῆς οἰκογενείας. Τὸ κοινωνικὸν δὲ πνεῦμα τοῦτο καὶ ὁ χαρακτὴρ ὁ ἐθνικὸς καὶ θρησκευτικὸς ἀποτελεῖ καὶ τὴν ἠθικὴν ἀτμόσφαιραν, ἐν ᾗ καὶ δι' ἧς θὰ ζυμωθῇ καὶ θὰ διαμορφωθῇ καὶ τὸ πνευματικὸν αἷμα, ὅπερ δέον νὰ διατρέφῃ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὰ πνευματικὰ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ μέλη· ὀφείλει ἄρα ν' ἀναπτυχθῇ οὕτως, ὥστε προάγων τὸ ἐν αὐτῷ ἀτομικὸν ἀγαθὸν νὰ προάγῃ καὶ τὰς γενικωτέρας μορφὰς αὐτοῦ μέχρι τῆς ὑψίστης, ἡ ὁποία ὀνομάζεται «Βασιλεία τοῦ Θεοῦ», χωρὶς οὔτε αὐτὸ ὡς ἀτομικὴ μονὰς νὰ καταπνίγηται, οὔτε τοὺς ἠθικοὺς ὀργανισμοὺς νὰ παραβλάπτῃ καὶ καταπιέζῃ· οὕτω δὲ ἡ ἀγάπη μετὰ συνειδήσεως καθαρᾶς καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου θὰ καταστῇ τὸ μόνον φρόνημα πάσης ἐνεργείας καὶ πράξεως. Λάβετε ἤδη τὴν μονάδα ταύτην παραγνωρίζουσαν τὴν ἐν ἑαυτῇ ἰδιαιτέραν μορφὴν τοῦ ἀγαθοῦ, παραγνωρίζουσαν τὴν κατὰ τὸ πνεῦμα τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν συνείδησιν ἰδιαιτέραν κλῆσιν τῆς οἰ-

κογενείας, τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους, εἰς ἃ ἀνήκει· μὴ θέλουσαν νὰ ἐξαρτηθῇ ἀπ' αὐτῶν καὶ νὰ ὑπαχθῇ ὑπ' αὐτὰς καὶ τότε κατανοοῦντες τὸν θάνατον τῆς μονάδος ταύτης θὰ κατανοήσητε ἀμέσως καὶ τὴν οὐσίαν τοῦ *ἐγωϊσμοῦ* καὶ τῆς *κενοδοξίας*.

Ναί! τοιοῦτος εἶναι ὁ ἐγωϊστής· ἵσταται ἀπομεμονωμένος καὶ ἀποκεχωρισμένος καὶ ἑαυτοῦ καὶ παντὸς ὁμοίου του καὶ πάσης ὑψηλοτέρας καὶ εὐρυτέρας μορφῆς τῆς θείας διατάξεως τῶν θείων σκοπῶν καὶ ἰδεῶν. Ναί! τοιαύτη εἶναι ἡ οὐσία τοῦ ἀτομισμοῦ καὶ ἐγωισμοῦ εἴτε εἰς ἀτομικὰς μονάδας παρουσιάζεται εἴτε εἰς μεγαλείτερα ἠθικὰ πρόσωπα, ἅπερ ὀνομάζονται κοινωνίαι, ἐκκλησία, κράτη καὶ ἔθνη.

Εἶναι ἡ ὑψίστη καὶ μεγίστη, εἶναι ἡ περιεκτικωτάτη τῶν παραφωνιῶν καὶ τῆς δυσαρμονίας, ἥτις δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἐν τῇ μεγάλῃ καὶ καθολικῇ ἁρμονίᾳ τοῦ ἠθικοῦ ὀργανισμοῦ! ἀλλὰ τί λέγω! ὑπῆρξεν ἡ πρωτίστη, ἥτις ἐπεχείρησε νὰ διαταράξῃ τὸν ροῦν τῆς ἱστορικῆς ἀναπτύξεως καὶ ἐξελίξεως τῆς μεγάλης, τῆς ὑψίστης ἠθικῆς ἰδέας, ἥτις ὀνομάζεται *δημιουργία* καὶ *ἱστορία*.

Ὅταν ὁ Ἑωσφόρος συλλογίζηται καθ' ἑαυτὸν νὰ ἀναβῇ ὑπεράνω τοῦ Ὑψίστου καὶ ὑπὲρ αὐτὸν νὰ στήσῃ τὸν θρόνον του, τί ἄλλο κάμνει εἰμὴ ἀποχωριζόμενος τῆς ἐν αὐτῷ οὐσίας τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῶν νόμων τῆς ἁρμονικῆς αὐτοῦ ὑπάρξεως ἐν τῷ πνευματικῷ κόσμῳ καὶ καταδικάζων ἑαυτὸν εἰς τὸν πνευματικὸν θάνατον, φέρει τὴν δυσαρμονίαν, ταράττει στιγμιαίως τὸν οὐρανὸν καὶ καθίσταται τὸ **Α'** τοῦ ἀπαισίου ἐκείνου συριγμοῦ, ὅστις γοητεύσας καὶ τοὺς πρωτοπλάστους ἐξακολουθεῖ ἄχρις ἡμῶν τὸ ἔργον τοῦ θανάτου, τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς ἐρημώσεως.

Ἀλλ' ἡ τοιαύτη παραγνώρισις δὲν εἶναι καὶ ἡ ὑψίστη τῶν ἀσεβειῶν καὶ ἀδικιῶν;

Καὶ μήπως εὐσέβεια δὲν εἶναι ἡ βαθεῖα συναίσθησις τοῦ ὅτι ἐκ νόμων ἀνεξαρτήτων τῆς θελήσεως ἡμῶν, ἔκτινος μορφῆς ἀντικειμενικῆς ὅλως ἀπολύτου κύρους καὶ ἀδεκάστου μεγαλείου ἐξαρτώμεθα, καὶ ἡ ἐλευθέρα καὶ ἑκουσία ὑποταγὴ τῆς ἀτομικῆς ἡμῶν βουλήσεως εἰς τὸν ἀντικειμενικὸν καὶ καθολικὸν τοῦτον λόγον; Τοῦτο δὲ δὲν νοεῖ καὶ ὁ προφητάναξ λέγων ὅτι τοῦ εὐσεβοῦς ἀνδρὸς «ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου τὸ θέλημα καὶ ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου μελετήσει ἡμέρας καὶ νυκτός»;

Ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀσέβεια δὲν εἶναι ἡ ἀπὸ τῶν νόμων τούτων ἀνεξαρτησία, ἡ χλεύη καὶ ἡ περιφρόνησις αὐτῶν, ἡ ἀντικατάστασις αὐτῶν διὰ τοῦ ἐξεστραμμένου καὶ καταράτου ἐγώ, ὅπερ θέλον νὰ τεθῇ ἐπὶ κεφαλῆς μικρᾶς ἢ μεγάλης κοινωνικῆς τινος πυραμίδος νοεῖ θύον καὶ ἀπολλύον νὰ φθάσῃ ἐκεῖ διὰ νὰ πιέζῃ καὶ καταθλίβῃ πᾶσαν ἄλλην ἀτομικότητα;

(ἕπεται συνέχεια).

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ
ΑΠΟ ΛΟΓΩΝ ΙΕΡΟΚΗΡΥΚΩΝ ΤΙΝΩΝ

Ὅταν συλλογισθῇ τις, ὅτι κατὰ πᾶσας τὰς Κυριακὰς τῆς πρὸ τῶν Χριστουγέννων νηστείας καὶ τὴν μεγάλην Τεσσαρακοστὴν προνοίᾳ μὲν τῆς **Μ.** Ἐκκλησίας, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἄνευ ἀμοιβῆς, τοσοῦτοι ἱεροκήρυκες κηρύττουσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, εὐλόγως συμπεραίνει, ὅτι δὲν ἐξέλιπεν ἐκ τοῦ κλήρου ἡμῶν ἡ ἀφιλοκέρδεια.

Καὶ ἀπὸ μὲν τῶν διδασκόντων ἐξεταζόμενον τὸ πρᾶγμα εἶναι ἐπαίνου καὶ θαυμασμοῦ ἄξιον· ἀλλ' ἀπὸ τῶν διδασκομένων ἐξεταζόμενον δὲν εἶναι καλὸν κοινωνικὸν σημεῖον. Διότι τῆς αὐταπαρνήσεως ἡ ἀνάγκη ὑπάρχει ἐν ταῖς κοινωνίαις ἐκείναις, ἐν αἷς τὰ ἤθη ἐχαλαρώθησαν σφόδρα καὶ ἡ ὀξύτης τῆς συνειδήσεως καὶ δὴ καὶ ἡ αἴσθησις τῆς πρὸς τοὺς εὐεργέτας εὐγνωμοσύνης εἶν' ἐλαχίστη.

Ἀλλ' ἡ παρ' ἡμῖν σημερινὴ κοινωνία παρὰ τὰς κακίας αὐτῆς δεικνύει, ὅτι δὲν διατελεῖ ἐν τῷ ἐσχάτῳ τούτῳ σημείῳ τῆς ἠθικῆς καταστάσεως, διότι ἄλλαι μὲν κοινότητες ἐφρόντισαν ἤδη περὶ ἀμοιβῆς τινος τῶν διδασκάλων τῆς θρησκείας, παντάχοῦ δ' ἐν τῷ γένει γίνεται σοβαρὰ σκέψις καὶ προσπάθεια πρὸς εὕρεσιν τῶν μέσων εὐλόγου ἀμοιβῆς τακτικῶν ἱεροκηρύκων. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ὑπάρχει ἀπόστασις μεγάλη μεταξὺ λόγων καὶ ἔργων, μεταξὺ σχεδίων καὶ πραγμάτων, ἀλλ' ὁ παρακολουθῶν τὴν παρ' ἡμῖν ἀνάπτυξιν τοῦ ζητήματος καὶ βλέπων τὴν πρόοδον αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ ἀμφιβάλλῃ, ὅτι ἐκ τῶν γιγνομένων προσπαθειῶν σπουδαῖόν τι σὺν Θεῷ θὰ παραχθῇ.

Εἰς αἰσίαν δὲ λύσιν τοῦ ζητήματος θὰ συντελέσωσι καὶ οἱ νῦν ὑπάρχοντες ἱεροκήρυκες, ἐὰν τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν καταστήσωσι τοιαύτην, ὥστε νὰ φανῇ ἡ ἀξία τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ οὐ μόνον τῶν φίλων τοῦ τακτικοῦ κηρύγματος τὸν ζῆλον νὰ διατηρήσωσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀδιαφόρους νὰ καταστήσωσιν ἐνθέρμους φίλους. Διὰ τοῦτο, ἔτι δ' ἐπειδὴ γινώσκω, πόσον ἐνδιαφέρεται ὁ διδάσκων νὰ βλέπῃ ποίαν ἐντύπωσιν προξενοῦσιν εἰς τοὺς ἀκροατὰς οἱ λόγοι του, τολμῶ, ὧν ἐκ τῶν ἀκροατῶν, νὰ γράψω γνώμας τινὰς συνηγμένας ἐξ ἐντυπώσεων γενομένων μοι ἀπὸ ἀκροάσεων λόγων ἱεροκηρύκων.

Καὶ πρῶτον μὲν νομίζω, ὅτι εἶναι ὑπερβολικὸς ὁ φόβος τῆς ὑπὸ λογίων ἀκροατῶν ἐπικρίσεως τῶν λόγων, ὃν αἰσθάνονταί τινες τῶν ἱεροκηρύκων. Ἐκ τοῦ φόβου τούτου ἤκουσα παρά τινων ἱεροκηρύκων ὅτι κανονίζεται ἡ γλῶσσα τοῦ λόγου καὶ ἡ ἐκλογὴ τῶν θεμάτων. Ἐκ τούτου δὲ τί συμβαίνει; Καὶ τὰ θέματα τῶν λόγων εἶν' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπρόσιτα εἰς τὸ μέγα πλῆθος τῶν παρόντων χριστιανῶν καὶ ἡ γλῶσσα ἐξεζητημένη καὶ ἀσυνήθης. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα; ἀσάφεια λόγου καὶ ἀχρηστία!

Περὶ τοῦ ζητήματος τούτου, τῆς ἐν τοῖς λόγοις σαφηνείας, θὰ ἠδυνάμην νὰ προσαγάγω τὴν γνώμην πλείστων ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων κριτικῶν, ἀποφαινομένων ὅτι ἡ σαφήνεια εἶναι ἡ πρώτη ἀρετὴ τοῦ λόγου, ἐὰν δὲν ἐρροβούμην τὸ μῆκος τοῦ λόγου καὶ δὲν ἔγραφον τὰ παρόντα πρὸς ἄνδρας σπουδάσαντας τὴν ρητορικὴν τέχνην. Ἀλλὰ νομίζω εὔκαιρον νὰ γράψω τοὺς λόγους, οὓς εἶπεν ἐσχάτως πρός τινα τῶν ἱεροκηρύκων ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Νεόφυτος ὁ Η′, διότι παρὼν καὶ ἀκούσας τῶν λόγων συναισθάνομαι ὡς ἂν ἔχω καθῆκον νὰ μὴ ἀφήσω νὰ μείνωσιν ἀφανεῖς τοιοῦτοι μαργαρῖται. «Σκοπός σου, εἶπε, τέκνον μου, εἶναι νὰ σώσῃς· ἵνα δὲ σώσῃς, πρέπει νὰ πείσῃς· πῶς δὲ θὰ πείσῃς, ἂν δὲν ἐννοηθῇς ὑπὸ τῶν χριστιανῶν; Ἐπιδίωκε λοιπόν, ἔλεγε, τὴν σαφήνειαν, ἀπόφευγε τὰς ἐξεζητημένας λέξεις καὶ φράσεις, ἔκλεγε θέματα προσιτὰ εἰς τὸ πολὺ πλῆθος τῶν χριστιανῶν· καὶ *ἂν σὺν Θεῷ οὕτω διδάσκων κατορθώσῃς τὸν σκοπόν σου καὶ σώσῃς χριστιανοὺς, τὸ ἔργον σου εἶναι ἀνώτερον τοῦ ἔργου Πατριάρχου*».

Διὰ τὴν τελευταίαν μάλιστα φράσιν ἐκάλεσα τοὺς λόγους τῆς Α. Παναγιότητος μαργαρίτας· ἀλλ' εἰς τὸ προκείμενον ζήτημα ἀναφέρεται ὁ ἁπλούστατος ἐκεῖνος καὶ ἀκαταμάχητος συλλογισμὸς «πῶς θὰ σώσῃς, ἂν δὲν πείσῃς· πῶς δὲ θὰ πείσῃς, ἂν δὲν ἐννοηθῇς;» Μὴ φοβεῖσθε λοιπόν, σεβαστοὶ ἱεροκήρυκες, τὰς ἐπικρίσεις τῶν λογίων· διότι ὀρθὰ φρονοῦντες λόγιοι οὐδέποτε θὰ ψέξωσι τὴν κοινότητα τῆς γλώσσης, τὴν ἀναγκαίαν εἰς σαφήνειαν τοῦ λόγου. Ἔπειτα μήπως καὶ ἡ κοινοτάτη γλῶσσα δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς λόγον δεινόν; Πρὸ μικροῦ ἀκριβῶς ἀνέγνων πρὸς φίλον μου πρόχειρον ἀπόσπασμα ἐκ λόγου τοῦ Μηνιάτου γεγραμμένου ἐν γλώσσῃ δημοτικωτάτῃ, πολὺ κατωτέρᾳ τῆς σήμερον ἐννοουμένης ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ ἀμφότεροι ὡμολογήσαμεν, ὅτι ἐν τῷ ἀποσπάσματι ὑπάρχει δεινότης ἀκαταμάχητος παρὰ τὴν τελείαν δημοτικότητα τῆς λέξεως. Ἐὰν δέ τις λόγιος κατακρίνῃ τὴν γλῶσσαν τοῦ ἱεροκήρυκος διὰ τὴν κοινότητα αὐτῆς, δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι ὁ ἱεροκῆρυξ ἔχων νὰ σώσῃ ψυχάς, ὀφείλει νὰ φωτίσῃ αὐτὰς διὰ τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας μεταχειριζόμενος γλῶσσαν, ἣν πᾶς χριστιανὸς θὰ ἐννοήσῃ. Ὥστε ἡ διὰ τὸν φόβον τῶν λογίων χρῆσις ἀσυνήθους γλώσσης οὐδένα ἔχει λόγον.

Καὶ ἡ κατὰ τὴν ἐκλογὴν δὲ καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν θεμάτων ὑπερβολικὴ προσοχὴ εἰς τὰς ἐπικρίσεις τῶν λογίων δὲ εἶναι εὔλογος. Διότι καὶ ἂν οἱ λόγιοι εἶχον τὴν ἀπαίτησιν νὰ ἀποβλέπωσιν οἱ ἱεροκήρυκες εἰς αὐτοὺς ἐκλέγοντες καὶ ἀναπτύσσοντες τὰ θέματά των, ἐγώ, ἂν ἤμην ἱεροκῆρυξ, θὰ ἐσκεπτόμην ὅτι ἐπιτακτικώτερον εἶναι τὸ καθῆκόν μου τοῦ νὰ σώσω τὸ πλῆθος τῶν χριστιανῶν, ἢ νὰ ἀρέσω εἰς ὀλίγους, τοὺς λογίους. Ἀλλὰ δὲν ἔχουσι, νομίζω, οἱ λόγιοι τοιαύτας ἀπαιτήσεις. Ἐγὼ τοὐλάχιστον ἤκουσα καὶ ἀνέγνων γνώμας λογίων περὶ τοῦ προκειμένου καὶ, ἂν μὴ ὁμόφωνος, ὅμως σχεδὸν ὁμόφωνος εἶν' ἡ γνώμη τῶν λογίων περὶ τοῦ προκειμένου, ὅτι οἱ ἱεροκήρυκες πρέπει νὰ ἐκλέγωσι θέματα πρακτικώτερα· ὅπου δ' ἐφάνη ἱεροκῆρυξ πραγματευόμενος δεξιῶς ζητήματα πρακτικά, κοινωνικὰ ἢ οἰκογενειακά, ἐπεδοκιμάσθη πρὸ πάντων ὑπὸ λογίων.

Οὔτε ἡ χρῆσις ἄρα γλώσσης ἀσυνήθους, οὔτε ἡ ἐκλογὴ δυσπροσίτων θεμάτων ἔχει λόγον, φοβοῦμαι δὲ μήπως εἶναι πρόφασις ἐνίοτε ὁ ἀπὸ τῶν λογίων φόβος. Ἔπειτα μήπως τὰ ἠθικὰ θέματα εἶναι ἀκατάλληλα διὰ τὸν λόγιον; Μήπως ὁ λόγιος δὲν ἔχει ἀνάγκην φωτισμοῦ, ὁδηγίας καὶ ἐνισχύσεως ἐν τῷ βίῳ; μήπως ὁ λόγιος ἔχει πάντοτε τὴν ἀπαιτουμένην θρησκευτικὴν ἀγωγήν; Δυστυχῶς ἐν τῷ παρόντι τοὐναντίον εἶναι ἴσως ἀληθέστερον. Ἔπειτα καὶ ἂν ὁ λόγιος ἔλαβεν ἐν τῇ ἐκπαιδεύσει του καὶ θρησκευτικὴν ἀγωγήν, μὴ ἀπέβαλεν ἐντελῶς τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, μὴ δὲν ἔχει ἐν ἑαυτῷ σπέρματα κακίας καὶ κακοδαιμονίας; Καὶ ἐὰν δ' ἔχῃ ἀναγεγεννημένην ψυχὴν καὶ φρόνημα χριστιανικόν, μὴ δὲν ἔχει ἀνάγκην ἐνισχύσεως ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀναγκῶν τοῦ βίου καὶ τῶν ποικίλων ἐπιδράσεων τῶν ἀπαγουσῶν ἀπὸ τοῦ χριστιανικοῦ βίου; Μὴ πλανώμεθα. Καὶ ὁ λόγιος ἔχει ἀνάγκην σωτηρίας ἐξ ἴσου καὶ ὁ ἀπαίδευτος. Ὅ,τι δὲ δύναται νὰ σώσῃ τὸν ἀπαίδευτον, θὰ σώσῃ καὶ τὸν πεπαιδευμένον. Ἓν εἶναι τὸ φάρμακον, μία εἶναι ἡ ὁδός. Τὴν ὁδὸν λοιπὸν ἐκείνην φωτίσατε ἡμῖν, σεβαστοὶ ἱεροκήρυκες, διὰ τῶν λόγων ὑμῶν· ἢ μᾶλλον τὴν ὁδὸν ἐκείνην φωτίζετε, διότι ὑπάρχει ἀνάγκη διηνεκοῦς φωτισμοῦ. Διότι τῆς ἀπωλείας ἡ ὁδὸς εἶναι ἄγαν πλησίον τῆς ὁδοῦ τῆς σωτηρίας, ἀπὸ δὲ ταύτης εἰς ἐκείνην ὑπάρχουσι συχναὶ ἔξοδοι, ὥστε ὑπάρχει ἀνάγκη διαρκοῦς φωτισμοῦ· ἄλλως τε καὶ διότι ὁ ἐχθρὸς τοῦ φωτὸς εἶν' ἕτοιμος ἐν πάσῃ στιγμῇ νὰ σβέσῃ τὸ φῶς καὶ νὰ ἀποπλανήσῃ τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῆς ὁδοῦ τῆς σωτηρίας εἰς τὴν τῆς ἀπωλείας. Καὶ εἶναι μέγα κακὸν ἡ ἀπώλεια καὶ μιᾶς ψυχῆς, ὡς τοὐναντίον μέγα ἀγαθὸν ἡ σωτηρία καὶ μιᾶς ψυχῆς. Μὴ λοιπὸν θὰ καταβιβασθῇ ἡ ἀξία τοῦ ἱεροκήρυκος, ἂν ἐξηγῇ τοῖς χριστιανοῖς θέματα ἠθικά; Εἶπον περὶ Σωκράτους, ὅτι κατεβίβασε τὴν φιλοσοφίαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν. Μὴ ἔψεξαν αὐτὸν οἱ ταῦτα εἰπόντες καὶ ἐπαναλαμβάνοντες; Τοὐναντίον ἐπαινοῦσιν αὐτὸν ἰσχυρῶς. Καὶ οἱ ἱεροκήρυκες ἄρα, συγκαταβαίνοντες εἰς θέματα πρακτικώτερα καὶ προσιτώτερα, δὲν θὰ εἶναι ἄξιοι ψόγου, ἀλλ' ἀξιέπαινοι, ἐὰν ἔχωσι τὴν ἱκανότητα νὰ ἀναπτύσσωσιν ὅπως πρέπει τὰ ζητήματα καὶ εἶναι ὁ λόγος αὐτῶν καταπειστικὸς καὶ σωτήριος.

Καὶ πῶς μὲν ὁ λόγος γίνεται καταπειστικός, θὰ ἐξετάσωμεν ἔπειτα· ἐπειδὴ δ' ἴσως τις ἀντείπῃ, ὅτι ἐπειδὴ ἡ θρησκεία δὲν εἶναι πρακτικὴ φιλοσοφία, ὁ ἱεροκῆρυξ ὀφείλει νὰ ἀναπτύσσῃ καὶ θέματα μεταφυσικὰ οὕτως εἰπεῖν, προλαμβάνω νὰ εἴπω, ὅτι οὐδ' ἐγὼ ἐν-

νοῶ ὅτι ὁ ἱεροκῆρυξ θὰ ἀπορύγῃ ἐντελῶς τὴν ἀνάπτυξιν τοιούτων θεμάτων, ἀλλ' ἐννοῶ ὅτι τὰ ἠθικὰ θέματα πρέπει νὰ προτιμῶνται συχνότερον, μάλιστα δ' ὅτι πρακτικὰ ζητήματα οὐδέποτε πρέπει νὰ ἀναπτύσσωνται μὲ τρόπον μεταφυσικόν, ἐνῷ ὑπάρχει φυσικὴ καὶ ἀποδεικτικὴ ἐξήγησις αὐτῶν. Καὶ ἄλλοτε μέν, ἀλλὰ μάλιστα σήμερον, τὸ λογικὸν ἔχει τὰς ἀπαιτήσεις του· ὁ νοῦς τῶν ἀνθρώπων ἀπαιτεῖ νὰ πεισθῇ. Ὅταν λοιπὸν ὁ διδάσκαλος τῆς θρησκείας, καὶ ἐκεῖ ὅπου εἶναι δυνατὴ ἡ λογικὴ ἀπόδειξις, δογματίζει ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος· ὅταν ἀντὶ νὰ καταπείσῃ, ζητῇ νὰ φοβίσῃ ἀπειλῶν καὶ κεραυνοβολῶν τοὺς ἔχοντας διάφορον γνώμην, τότε ἐν ᾧ ὁ ἱεροκῆρυξ νομίζει ὅτι ὁ λόγος του εἶναι δεινός, ἐκεῖνος εἶναι κενὸς καὶ ἀδύνατος, ἐν ᾧ ψάλλει νικητήρια διθυραμβικῶς ὡς νικήσας, ἡττήθη, ὅσον τοὐλάχιστον ἐξαρτᾶται ἐξ αὐτοῦ. Διατί τοιαῦται ἐπιφωνήσεις: «ὄντως σωτήριος, ἀδελφοί, εἶναι ἡ χριστιανικὴ θρησκεία» καὶ ἄλλαι τοιαῦται νὰ ᾖναι συνηθέστατα ἡ ἀρχὴ τῶν λόγων τῶν ἱεροκηρύκων[1]; Ἀφοῦ ἀποδείξῃ τις ὅτι εἶναι σωτήριοι αἱ ἐντολαὶ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας σαφῶς καὶ ἀναμφισβητήτως, τότε ἂς ἐπιφωνήσῃ ὅτι ὄντως σωτήριος εἶναι»· διότι τότε θὰ συνεπιφωνήσωσι καὶ οἱ ἀκούοντες. Δὲν λέγω ὅτι οὐδέποτε συγχωρεῖται τοιαύτη ἀρχή, ὅταν συμβαίνῃ φυσικά· ὅταν παραδείγματος χάριν ὁ ἱεροκῆρυξ μελετῶν ἐν τῷ οἴκῳ του τὸ Εὐαγγέλιον κινηθῇ εἰς φυσικὸν θαυμασμὸν πρὸς τὸν μέγαν Διδάσκαλον καὶ Παιδαγωγὸν καὶ Σωτῆρα καὶ εὐθὺς λάβῃ τὸν ἀέλαμον, ἵνα μεταδώσῃ διὰ λόγου καὶ εἰς ἄλλους χριστιανοὺς τὸν θαυμασμόν, ἐνθουσιασμὸν καὶ τὴν πεποίθησιν πρὸς ἐκεῖνον· ἢ ὅταν ἀκροώμενος τῶν ἐν τῷ ναῷ ἀναγινωσκομένων εὐαγγελικῶν περικοπῶν κινηθῇ ἐκεῖ εἰς θαυμασμὸν καὶ ἀνοίξῃ τὸ στόμα δι' ἐπιφωνήσεως ἐνθουσιώδους, προϊούσης ἐκ τοῦ βάθους τῆς ψυχῆς, ἵνα ἐν τῇ ἐμπνεύσει ἐκείνῃ διδάξῃ τὸν παριστάμενον λαὸν τὰς θαυμασίας μὲν, ἀλλ' ἁπλᾶς ὁδοὺς τῆς σωτηρίας. Ἀλλὰ καὶ τότε αἱ ἐν τῷ προοιμίῳ ἐνθουσιώδεις ἐπιφωνήσεις πρέπει νὰ λήξωσι ταχέως καὶ νὰ εἰσέλθῃ ὁ ἱεροκῆρυξ εἰς ἀνάπτυξιν τῶν ἐνδιαθέτων σκέψεων καὶ ἔκφρασιν τῶν συναισθημάτων, δι' ὧν ἀφίκετο εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ τῆς πεποιθήσεως, ἐξ ὧν ἐπήγασεν ἡ ἐνθουσιώδης ἐπιφώνησις. Ὅπως δὲ νῦν συνήθως συμβαίνει, τὰ μακρὰ ἐνθουσιώδη προοίμια, ἀπαγγελλόμενα μάλιστα κακῶς καὶ μὴ κατὰ φύσιν, γεννῶσι παρὰ τοῖς ἀκροαταῖς δυσπιστίαν περὶ τῆς εἰλικρινείας τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ οὐ μόνον πρὸς τὸ προοίμιον μένουσιν οἱ ἀκούοντες ψυχροί, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν ἄλλον λόγον ἀδιάφοροι ἐξ ὑπερβολικῆς ἐπιφυλάξεως διὰ τὴν γεννηθεῖσαν δυσπιστίαν καὶ ὑποψίαν. Ἔστω λοιπὸν κατὰ φύσιν ἡ ἀπαγγελία[1] καὶ φυσικὸς ὁ ἐνθουσιασμὸς καὶ μάλιστα μὲν μετὰ τὰς ἀποδείξεις αἱ ἐπιφωνήσεις, πάντοτε δὲ βραχεῖαι.

(ἕπεται συνέχεια καὶ τέλος)

Εἷς λαϊκὸς ἀκροατής.

1. Ἂς μοὶ συγχωρηθῇ δ' ἐνταῦθα νὰ προσθέσω, ὅτι καὶ ὁ συνήθης τρόπος τῆς ἀπαγγελίας τῶν τοιούτων, ἐνίοτε δ' ἄγαν μακρῶν προοιμίων, εἶναι ὑπερβολικὰ διθυραμβικὸς καὶ παρὰ φύσιν, πολλάκις δ' ὁ ἀκροατὴς διατελεῖ ψυχρότατος ἐπὶ ἱκανὰ λεπτά, ἕως ὅτου εἰσέλθῃ ὁ κῆρυξ εἰς τὸ θέμα καὶ ἀναλάβῃ ὕφος φυσικώτερον.

1. Τὴν κατὰ φύσιν ἀπαγγελίαν πρέπει, νομίζω, νὰ καλλιεργήσῃ μετὰ μεζονος προσπαθείας ἡ γερὰ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης, ἥτις παρασκευάζει τοὺς διδασκάλους τῆς θρησκείας.

ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑ ΕΠΙΤΥΜΒΙΑ

εἰς τὸν ἀείμνηστον καθηγητὴν Λεανδρον Ἀρβανιτάκην.

Σὸν πότμον στονόεντα, Λέανδρε φίλ' Ἀρβανιτάκη,
Κλαῦσαν Πιερίδες Μοῦσαι ἰδ' Αὐσονίδες·
Κλαῦσαν ὁμῶς πόλιες Βύζαντος ἰδ' Ἱροσόλυμων,
Ζῆλον ἀγασσάμεναι καὶ σοφίης καμάτους.
Αὐγρὸν δ' ἔξοχα Χάλκη ἐπεστονάχησεν ἅπασα,
Σὴν ποθεουσ' ἀρετὴν, ἣν ἐκάλυψε τάφος·
Οὐκ ἐκάλυψε τάφος· τῆς γὰρ κλέος εἰνὶ μαθηταῖς
Ζώει νηρίθμοις, τοὺς λίπες ἐξοπίσω.

Ἔνθα καὶ Ἀρβανιτάκη ὁρᾷς κονίην παρὰ τύμβῳ,
Αἴ, αἴ, Γανταλίδου, ἀθανάτων φθιμένων.
Ὀλβίστη νήσων Χάλκη φίλη, ὅττι κέκευθε
Τοίους Μουσάων ἀστέρας εὐφαέας.

Δ. ΜΕΝΑΓΙΟΣ

ΑΙ ΩΡΑΙ

ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΩΝ
ΕΝ ΤΩ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΩ ΝΑΩ

Τῇ ἁγίᾳ καὶ Μ. Πέμπτῃ

Πρωΐ	σημαίνει	τουρκ. ὥρᾳ	11
»	Ὁ Πατριάρχης κατέρχεται	» »	12
ἑσπ.	Ἡ ἀκολουθία τῶν ἁγ. Παθῶν	» »	12
»	Ὁ Πατριάρχης κατέρχεται	» »	½

Τῇ ἁγίᾳ καὶ Μ. Παρασκευῇ

πρωΐ	Ἡ ἀκολουθία τῶν Ὡρῶν σημαίνει	» »	11
»	Ὁ Πατριάρχης κατέρχεται	» »	11½
ἑσπ.	Ἡ ἀκολουθία τοῦ Ἐπιταφίου	» »	12
»	Ὁ Πατριάρχης κατέρχεται	» »	½

Τῷ ἁγίῳ καὶ Μ. Σαββάτῳ

πρωΐ	Ἡ λειτουργία ἄρχεται	» »	11

Τῇ ἁγ. καὶ Μ. Κυριακῇ τοῦ Πάσχα

	Ἡ ἀκολουθία τῆς Ἀναστάσεως σημαίνει τὴν νύκτα	» »	5
	Ὁ Πατριάρχης κατέρχεται	» »	5½
	Ὁ Ἑσπερινὸς τῆς Κυριακ. τοῦ Πάσχα	» »	3
	Ὁ Πατριάρχης κατέρχεται	» »	4

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 19 Μαρτίου 1893.

(Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας)

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ΄. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 26 ΜΑΡΤΙΟΥ 1893 **ΑΡΙΘ. 4.**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ **Κορυτσᾶς Φιλόθεος** (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος **Κωνστάντιος**
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Δ. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεὺς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἐξαμηνιαία τὰ ἡμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σ. Μητροπολίτῃ **Κορυτσᾶς κ. Φιλοθέῳ** Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ». — Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ **εἰδοποιῶσι** τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ **παραπίπτωσι** τὰ φυλλάδια-

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας».

Τῶν ἀπαραιτήτων ὑλικῶν δαπανῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ φύλλου μὴ ἐπιτρεπουσῶν τὴν ἐπ' ἀόριστον καθιστέρησιν τῶν συνδρομῶν αὐτοῦ, παρακαλοῦνται πάντες οἱ ἐκ τῶν συνδρομητῶν συνδρομὰς παρελθόντων καὶ ἤδη λήξαντος ἔτους καθυστεροῦντες, ὅπως ἐπισπεύσωσι τὴν ἀπότισιν αὐτῶν.

Παρακαλῶ θερμῶς πάντας τοὺς σεβασμιωτάτους ἀρχιερεῖς καὶ ἄλλους τῶν ἐγκρίτων ὁμογενῶν τοὺς λαβόντας ἀγγελίας περὶ τοῦ «Ὁδηγοῦ τῆς Εὐσεβείας» ὅπως εὐαρεστηθῶσι νὰ ἐπιστρέψωσιν ἐγκαίρως ταύτας, καθ' ὅσον ἡ ἐκτύπωσις τοῦ ἔργου ἤρξατο ἤδη.

Ὁ πρώην Ἀγχιάλου
ΑΝΘΙΜΟΣ ΤΣΑΤΣΟΣ ὁ ἐξ Ἰωαννίνων.

Περιεχομενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Ἀξία τῆς κρίσεως τῶν ἀνθρώπων — Λόγος περὶ κενοδοξίας καὶ ἐγωϊσμοῦ ἀπαγγελθεὶς ἐν τῷ πατριαρχ. ναῷ τὴν Ε΄ Κυριακὴν τῶν νηστειῶν ὑπὸ τοῦ αἰδεσιμολ. κατηχητοῦ κ. Κωνστ. Παρίτση — Ἐντυπώσεις ἀπὸ λόγων ἱεροκηρύκων τινῶν — Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

—*Ἱεραὶ ἀκολουθίαι.* —Ἐν μέσῳ πυκνοτάτου ἐκκλησιάσματος χοροστατούσης τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου ἐτελέσθησαν καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ μετὰ τῆς εἰθισμένης ἐκκλησιαστικῆς εὐπρεπείας καὶ τάξεως αἱ ἱεραὶ ἀκολουθίαι τοῦ Νυμφίου καὶ τῶν δώδεκα Εὐαγγελίων.

Σήμερον δὲ κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τῶν ὡρῶν τῆς ἁγίας καὶ Μεγάλης Παρασκευῆς λόγον ἐμβριθῆ «περὶ τῆς δυνάμεως τοῦ Σταυροῦ» ἐξεφώνησεν ἀπὸ τοῦ πατριαρχικοῦ ἄμβωνος ὁ ἱερολογ. κ. Γρηγόριος Κωνσταντινίδης ἀρχισυντάκτης τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας. Τὸν λόγον τοῦτον θέλομεν δημοσιεύσει ἐν προσεχεῖ φύλλῳ.

— *Πατριαρχικὴ Ἀπόδειξις.* — Τῆς ἀκόσμου καὶ ἀπρεποῦς συνηθείας τοῦ πυροβολεῖν κατὰ τὰς λαμπροφόρους τοῦ ἁγίου Πάσχα ἡμέρας μήπω τέλεον ἐκλιπούσης παρὰ τῷ ὀρθοδόξῳ πληρώματι, καίπερ τὰ ἐκ ταύτης προκύψαντα μέχρι τοῦδε λυπηρὰ ἐπακολουθήματα πολλὴν μὲν τὴν μεταμέλειαν προύκάλεσαν, μόνα δὲ ταῦτα ἤρκουν ἵνα συνετίσωσι τοὺς εἰς τὴν ὅλως ἀνοίκειον καὶ ἀπρεπῆ ταύτην συνήθειαν ἐπιδιδομένους καὶ ἐμμένοντας, ἡ Ἐκκλησία προέβη καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰς ἔκδοσιν Πατριαρχικῆς Ἀποδείξεως, δι' ἧς τὸ μὲν προτρέπεται καὶ νουθετεῖ πάντας τοὺς ὀρθοδόξους χριστιανοὺς ὅπως διὰ τῆς μετανοίας καὶ ἱερᾶς ἐξομολογήσεως κατὰ τὰς ἁγίας ταύτας ἡμέρας παρασκευάσωσιν ἑαυτοὺς ἀξίους τῆς θείας μεταλήψεως, τὸ δὲ ἐντέλλεται ἵνα παρεχόμενοι ἑαυτοὺς εὐπειθεῖς τοῖς νόμοις τῆς σεβαστῆς αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως, ἀπόσχωσι πλέον τῆς ὅλως ἀνοικείου ταύτης συνηθείας κατὰ τὰς κοσμοσωτηρίους ταύτας ἑορτάς.

Ἔχομεν δι' ἐλπίδος ὅτι καὶ ἐν τούτῳ τὸ φιλευσεβὲς τῆς βασιλευούσης ὀρθόδοξον πλήρωμα εὐήκοον καὶ πρόθυμον θὰ ἐντείνῃ πλέον οὗς πρός τε τὰς παραινέσεις καὶ νουθεσίας τῆς ἁγίας αὐτοῦ Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ πρὸς τὰς διατάξεις τῆς Σ. Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως παρέχον οὕτω ἑαυτὸ ζηλωτὸν παράδειγμα πᾶσι.

— *Παρθεναγωγεῖον Κοινότητος Σταυροδρομίου.* — Προηγηθεισῶν καθ' ἅπασαν τὴν προπαρελθοῦσαν ἑβδο-

μάδα τῶν ἐτησίων ἐξετάσεων τοῦ ἐν Σταυροδρομίῳ Παρθεναγωγείου τῆς Κοινότητος, ἐγένετο τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐν μέσῳ πολλοῦ καὶ φιλομούσου ἀκροατηρίου ἡ τελετὴ τῆς ἀπονομῆς τῶν πτυχίων ταῖς ἀποφοιτησάσαις 24 μαθητρίαις προεξάρχοντος τῆς τῶν γραμμάτων πανηγυρίσεως ταύτης τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐν συνοδείᾳ τῶν σεβασμ. μητροπολιτῶν Ἐφέσου κ. Ἀγαθαγγέλου, Νικομηδείας κ. Φιλοθέου, Κορυτσᾶς κ. Φιλοθέου, Βελεγράδων κ. Δωροθέου, καὶ Χαλδείας κ. Γερβασίου. Τῶν μαθητριῶν τοῦ Παρθεναγωγείου ψαλασῶν ἅμα τῇ εἰσόδῳ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος εἰς τὴν αἴθουσαν τὸν πατριαρχικὸν ὕμνον ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ μουσικοδιδασκάλου κ. Εὐστρατίου Παπαδοπούλου, ἡ Α. Θ. Παναγιότης κατήρξατο τῆς ἐπὶ τούτῳ εἰθισμένης τελετῆς, μεθ' ἣν ἐψάλη αὖθις ὕμνος πρὸς τὴν Α. Α. Μ. τὸν σεπτὸν ἡμῶν ἄνακτα Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμήτ. Μετὰ τοῦτον ἀνελθοῦσα τὸ βῆμα ἡ ἀδελφὴ τῆς ἕνεκα ἀσθενείας κωλυομένης διευθυντρίας τοῦ Παρθεναγωγείου ἐλλόγιμος κ. Σταματίνα Καλογερᾶ ἀπήγγειλε πρόσφορον παραινετικὸν προσφώνημα πρὸς τὰς ἀποφοιτησάσας. Μετὰ τὸ πέρας τοῦ προσφωνήματος τούτου αἱ ἀποφοιτήσασαι προσελθοῦσαι ἔλαβον ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τὸ οἰκεῖον πτυχίον. Μετέπειτα ἀνῆλθε τὸ βῆμα ὁ ἐλλόγιμος γυμνασιάρχης καὶ διευθυντὴς τοῦ ἐν Πέραν ἑλληνογαλλικοῦ Λυκείου κ. Χρῆστος Χατζῆ Χρήστου, γραμματεὺς τῆς Ἐφορείας τοῦ Παρθεναγωγείου τυγχάνων καὶ ἀνέγνω ἐν γλώσσῃ γλαφυρᾷ καὶ καλλιεπεῖ τὴν ἔκθεσιν περὶ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τοῦ καθιδρύματος. Τέλος ἡ Α. Θ. Παναγιότης διὰ συντόμου προσλαλιᾶς καταστεψάσης τὸν πνευματικὸν ἀμητὸν διὰ τῶν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ἐπηύξατο ὑπὲρ ἀμεταπτώτου ὑγείας τῆς Α. Α. Μ. τοῦ φιλολάου καὶ φιλομούσου ἡμῶν ἄνακτος ὡς καὶ τῆς Α. Α. Μ. τοῦ εὐσεβεστάτου αὐτοκράτορος πασῶν τῶν Ρωσιῶν Ἀλεξάνδρου τοῦ Γ' ἀείποτε εὐδοκοῦντος ἵνα ἐπιδείκνυται μέριμναν ὑπὲρ τοῦ παιδευτηρίου τούτου, εἰς ὃ ἱκαναὶ ἑκατοντάδες τῶν θυγατέρων τοῦ λαοῦ φοιτῶσαι καρποῦνται τὰ νάματα τῆς κατὰ Χριστὸν ἠθικῆς διαπαιδαγωγήσεως καὶ μορφώσεως.

ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΕΩΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ*

Κατὰ πρῶτον εἶναι ἀνάγκη νὰ σκεφθῶ, τί ὀφείλω νὰ πράξω, ὅταν ὁ κόσμος ἐκφέρῃ κρίσιν περὶ τῶν φίλων μου, τῶν συγγενῶν μου καὶ τῶν γνωστῶν μου. Διότι ἡ εὐτυχία ἢ ἡ δυστυχία τούτων δὲν εἶναι, καὶ δὲν πρέπει νὰ ἦναι, ἀδιάφορος εἰς ἐμέ· ἐγὼ ζῶ μεταξὺ αὐτῶν καὶ εὑρίσκομαι εἰς στενοτάτας μετ' αὐτῶν σχέσεις· ἑπομένως χαίρω ἢ πάσχω καὶ ἐγὼ μετ' αὐτῶν ἀναλόγως τῆς εὐδαιμονίας ἢ δυστυχίας αὐτῶν.

Ὅταν ἐπικρατήσῃ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἰδέα τις καὶ γνώμη περί τινος τῶν γνωστῶν σου, γνώμη, ἡ ὁποία εἰμπορεῖ νὰ ἐκθέσῃ εἰς κίνδυνον τὴν καλὴν αὐτοῦ ὑπόληψιν, κατὰ πρῶτον ἐξέτασον, ποῖος εἶναι ὁ αἴτιος τῆς δυσφημίας ταύτης. Ἐάν τις ἀνακαλύψῃ τὴν πηγήν, εὔκολον εἶναι ἔπειτα νὰ γνωρίσῃ, ἂν τὸ ὕδωρ ἐξέρχηται καθαρὸν ἢ τεθολωμένον. Πολλάκις αἱ κακαὶ καὶ αἱ δυσμενεῖς κρίσεις εἶναι ἐπαναλήψεις ἀργῶν καὶ μικροῦ νοὸς ἀνθρώπων, οἵτινες εἴτε διὰ χαιρεκακίαν, εἴτε διὰ νὰ φανῶσιν, ὅτι λέγουσί τι σπουδαῖον, ἐπαναλαμβάνουσιν ὅ,τι παρ' ἄλλων που ἤκουσαν ἢ διαδίδουσί τι, τὸ ὁποῖον κακῶς ἀντελήφθησαν. Τὸ μῖσος, ὁ φθόνος, ἡ πρὸς τὸ ἐμπαίζειν κλίσις τῶν κακῶς ἀνατεθραμμένων ἀνθρώπων, πάντα ταῦτα εἶναι τοσαῦται πηγαὶ τῆς δυσφημίας, ὅσοι εἶναι καὶ οἱ ὑπ' αὐτῶν κατεχόμενοι ἄνθρωποι. Οἱ τοιοῦτοι πολλάκις δημιουργοῦσι, πολλάκις δὲ καὶ ὑποπτεύουσι κακόν τι περὶ τούτου ἢ ἐκείνου, καὶ τὴν ὑποψίαν αὐτῶν ταύτην διαδίδουσιν εἰς τὸ εὔπιστον πλῆθος ὡς ἀλήθειαν καὶ πραγματικότητα.

Διὰ τοῦτο, φίλε ἀναγνῶστα, φύλαττε σεαυτὸν καὶ μὴ συμφωνῇς· μὴ παραδέχησαι τυφλῶς καὶ ἀνεξετάστως τὰς κρίσεις τῶν ἀνθρώπων, διὰ νὰ μὴ ἀποβῇς καὶ σὺ μέτοχος καὶ ἔνοχος τῆς ἀδικίας. Μὴ κρίνῃς, διότι ὑπάρχει Θεός, ὁ ὁποῖος θὰ κρίνῃ καὶ σὲ πάλιν, καὶ «ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν». Ἄκουε μὲν τὰς κρίσεις τῶν μυωπαζόντων ἀνθρώπων, μὴ πιστεύῃς ὅμως ἀμέσως αὐτάς, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον σύμπραττε εἰς τὴν διάδοσιν αὐτῶν, διότι ἄλλως εἶσαι ὄργανον ἀξιοκαταφρόνητον τῆς βδελυρᾶς συκοφαντίας. Καὶ ὅταν χαιρέκακοι καὶ ῥαδιοῦργοι ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς συμπαθείας ἢ τοῦ ἁγίου ἐκφέρωσιν ἀσυστόλως κρίσεις ἐπιβλαβεῖς εἰς τὸν πλησίον σου, εἰς τὸν ἀδελφόν σου, μὴ σιωπᾷς, ὄχι, μὴ σιωπᾷς, ἀλλ' ὁμίλει, λέγε τὸ καλόν, λέγε τὸ ἀξιέπαινον, ὅ,τι καλὸν καὶ ἀξιέπαινον ἔχει ἐκεῖνος. Ἔσο ὅσον εἰμπορεῖς ὁ ὑπερασπιστὴς αὐτοῦ καὶ προστάτης. Ἡ πρόστης σου, ἡ ἀγαθότης σου θὰ ἑλκύσῃ καὶ αὐτὸν τὸν συκοφάντην, καθ' ὅσον οὗτος αἰσθάνεται ἤδη, ὅτι καὶ αὐτὸν εἰς ἄλλην τινὰ παρουσιασθησομένην περίστασιν θὰ ὑπερασπισθῇς ἐπίσης. Καὶ ἐν ᾧ οὕτως θὰ ἐκπλήξῃς καὶ θὰ φιμώσῃς τὸν βδελυρὸν ῥαδιοῦργον καὶ συκοφάντην καὶ θὰ προκαλέσῃς τὸν σεβασμὸν αὐτοῦ, θὰ διεγείρῃς ἀφ' ἑτέρου τὴν ἀγάπην καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην ἐκείνου, ὁ ὁποῖος διὰ σοῦ μεταξὺ λοιδορούντων καὶ ὑβριζόντων ἐδικαιώθη καὶ ἐτιμήθη.

Ὦ, πόσον ἐπισφαλεῖς εἶναι αἱ κρίσεις τῶν ἀνθρώπων καὶ πόσον πικρὰ τὰ δάκρυα τῆς λύπης, τὰ ὁποῖα χύνονται ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς συκοφαντηθείσης ἀθωότητος. Φίλε, ποτέ, ποτὲ μὴ λαμβάνῃς μέρος εἰς τοιαύτας ὁμιλίας, ποτὲ μὴ θελήσῃς τὰ θερμὰ ἐκεῖνα δάκρυα τῶν ἀθώων ἀνθρώπων νὰ καίωσι μίαν ἡμέραν τὴν ψυχήν σου.

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 11—12 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ τοῦτο μόνον. Συγχρόνως ἐξέταζε καὶ ἐκεῖνον, περὶ τοῦ ὁποίου τόσον σκληρῶς κρίνουσιν οἱ ἄνθρωποι. Προσπάθησον νὰ ἐξιχνιάσῃς εἰς τὴν διαγωγὴν αὐτοῦ τί εἶναι ἐκεῖνο, διὰ τὸ ὁποῖον ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τόσον δυσμενεῖς περὶ αὐτοῦ κρίσεις. Ἐὰν ἦναι φίλος σου, ἐὰν ἦναι γνωστός σου, ὕπαγε ἀμέσως εἰς αὐτὸν, κατάστησον αὐτὸν, ἀλλὰ μὲ φειδὼ καὶ ἐπιείκειαν, κατάστησον αὐτὸν προσεκτικὸν εἰς τὰς κρίσεις τῶν ἄλλων καὶ εἰς ἑαυτόν. Εὑρίσκεις αὐτὸν ἀθῶον; ὦ, ἔχε τὸ θάρρος νὰ γείνῃς ὁ ὑπερασπιστὴς τῆς ἀθωότητος αὐτοῦ. Παρρησιάσθητι, ματαίωσον τὴν συκοφαντίαν· φέρε τὴν ἀλήθειαν εἰς τὸ φῶς καὶ ἐπανόρθωσον τὴν κρίσιν τῶν ἀνθρώπων.

Ὅταν βλέπῃς τὸν ἀθῶον συκοφαντούμενον καὶ ὑβριζόμενον καὶ τὸν καλὸν καὶ ἐνάρετον παραγνωριζόμενον καὶ προπηλακιζόμενον, σῶσον, ὅσον εἰμπορεῖς, τὴν τιμὴν καὶ τὸ καλὸν αὐτῶν ὄνομα· ἐπανόρθωσον καὶ ἐξαφάνισον τὴν ἐσφαλμένην περὶ αὐτῶν γνώμην τῶν ἄλλων. Μὴ ρυθμίζῃς τὴν πρὸς αὐτοὺς διαγωγήν σου σύμφωνα πρὸς τὰς κρίσεις τῶν ταπεινῶν καὶ μικροῦ νοὸς ἀνθρώπων. Μένε πιστῶς εἰς τοὺς παραγνωρισθέντας καὶ περιφρονηθέντας. Οὕτως ἔπραττε καὶ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ὁ ὁποῖος ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν, «ἡμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν, ἵνα ἐπακολουθήσωμεν τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ» (α' Πέτρ. β' 21). «Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν»; ἔλεγε περιφρονητικῶς ὁ ὄχλος περὶ τοῦ Ἰησοῦ· ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς, ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς ἤκουε τὴν φωνὴν τοῦ *πατρὸς* αὐτοῦ, ὄχι τὴν φωνὴν τοῦ κόσμου.

Συγχρόνως ὅμως ὀφείλεις νὰ ἀποφεύγῃς μετὰ προσοχῆς τὴν συναναστροφὴν ἐκείνου, ὁ ὁποῖος δὲν χαίρει καλὴν φήμην μεταξὺ τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ καὶ τὸν ὁποῖον σὺ *δὲν γνωρίζεις καλῶς*. Καὶ ὅταν ἕνεκα τῶν σχέσεών σου δὲν εἰμπορῇς νὰ ἀποφύγῃς τὴν συναναστροφὴν ταύτην, φύλαττε σεαυτὸν τοῦ νὰ ἔλθῃς εἰς στενοτέρας μετ' αὐτοῦ σχέσεις. Διότι φθείρουσιν ἤθη χρηστὰ ὁμιλίαι κακαί. Μὴ νομίζῃς, ὅτι θὰ δυνηθῇς ἐπὶ πολὺ νὰ ἀντιστῇς εἰς τοὺς δελεαστικοὺς λόγους καὶ εἰς τὰ δελεαστικώτερα παραδείγματα. Φεῦγε τὸν πειρασμόν. Ὅστις ἐκθέτει ἑαυτὸν ἑκουσίως εἰς κίνδυνον εὐκόλως περιπίπτει εἰς αὐτόν.

Καὶ ὅταν βλέπῃς, ὅτι οἱ φίλοι σου καὶ οἱ γνωστοί σου παραδίδονται εἰς τὰς ἡδονὰς καὶ ἀσωτείας· ὅταν βλέπῃς, ὅτι διὰ τὴν ἐν γένει αἰσχρὰν αὐτῶν καὶ διεφθαρμένην διαγωγὴν γίνονται τὸ ἀντικείμενον τοῦ κόσμου· ὅταν βλέπῃς ὅτι αἱ συμβουλαί σου καὶ αἱ νουθεσίαι σου εἰς οὐδὲν ὠφελοῦσιν, ἔχε τὸ θάρρος νὰ ἀπομακρυνθῇς ἀπ' αὐτῶν. Τοῦτο εἶναι ἡ πρώτη τιμωρία τῆς ἀνοησίας καὶ κακοηθείας αὐτῶν, ὅτι οἱ καλοὶ καὶ τίμιοι ἄνθρωποι ἀποφεύγουσιν αὐτούς. Καὶ λέγω ἡ πρώτη τιμωρία, διότι εἶναι ἀδύνατον ἐπὶ τέλους νὰ μὴ πλήξωσιν αὐτοὺς αἱ συνέπειαι τῆς κακίας αὐτῶν.

Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν τρόπον θὰ σώσῃς καὶ θὰ διατηρήσῃς ὄχι μόνον τὴν εἰρήνην καὶ τὴν χρηστότητα καὶ ἀθωότητα τῆς καρδίας σου, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπόληψίν σου καὶ τὸ καλόν σου ὄνομα, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ σοὶ εἶναι κατὰ τοσοῦτον μᾶλλον ἱερόν, καθ' ὅσον ἄνευ αὐτοῦ δὲν δύνασαι νὰ ἦσαι χρήσιμος καὶ ὠφέλιμος εἰς τὸν πλησίον σου. Εἶναι καθῆκόν σου νὰ διατηρήσῃς καθαρὸν καὶ ἄμωμον τὸ καλόν ὄνομα, τὸ ὁποῖον ἐκληρονόμησας παρὰ τῶν γονέων σου καὶ νὰ παραδώσῃς αὐτὸ τοιοῦτον εἰς τοὺς κληρονόμους σου.

Ἀλλ' ὅταν αἱ κρίσεις αὗται τῶν ἀνθρώπων ἀφορῶσιν ἐμὲ αὐτὸν, τί ἆρά γε ὀφείλω νὰ πράξω; ὁποίαν τινὰ θέσιν ὀφείλω νὰ λάβω ἀπέναντι αὐτῶν;

Πρώτιστα πάντων φέρε κατὰ νοῦν—ὅταν βεβαίως ἡ συνείδησίς σου εἶνα καθαρά—φέρε κατὰ νοῦν, ὅτι οἱ ἄνθρωποι εὐκόλως μεταβάλλουσι φρονήματα καὶ ἰδέας· ὅ,τι σήμερον μισοῦσι καὶ περιφρονοῦσιν, αὐτὸ τοῦτο εἶναι δυνατὸν αὔριον νὰ ἀγαπῶσι καὶ ἐπαινῶσιν· οἱ ἄνθρωποι μόνον τὸ φαινόμενον βλέπουσιν, οὐδέποτε ὅμως καὶ τὰ μυστήρια τῆς καρδίας, ἐξ ἧς προέρχονται τὰ αἴτια πάσης πράξεως καὶ ἐνεργείας. Ἀρ' οὖ λοιπὸν οὕτως ἔχουσι τὰ πράγματα, ποτὲ μὴ δίδῃς ὑπερβολικὴν σημασίαν καὶ σπουδαιότητα εἰς τὰς κρίσεις τοῦ κόσμου, καὶ μὴ λαμβάνῃς αὐτὰς ὡς μέτρον καὶ κανόνα τῶν πράξεών σου, ἀλλὰ θεώρει αὐτὰς ὅ,τι πράγματι εἶναι. Τοιουτοτρόπως δὲ θὰ ἀποφύγῃς πολλὰς πικρίας ἐν τῷ βίῳ σου καὶ ἐσωτερικὰς ταραχάς, καὶ οὐδέποτε θὰ γείνῃς παίγνιον ξένης ἰδιοτροπίας καὶ ξένης ἀπερισκεψίας.

Εἶσαι πεπεισμένος περὶ τῆς χρηστότητος τοῦ φρονήματός σου, περὶ τῆς χρηστότητος τοῦ σκοποῦ τῶν ἐπιχειρήσεών σου; εἶσαι πεπεισμένος, εἶσαι βέβαιος, ὅτι τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἔχεις κατὰ νοῦν νὰ ἐπιχειρήσῃς εἶναι θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἑπομένως καλὸν καὶ ὠφέλιμον καὶ εἰς σὲ καὶ εἰς ἄλλους ἀνθρώπους; ὦ, τότε ἄρες τοὺς ἀνθρώπους· ἄρες τὸν κόσμον νὰ φωνάζῃ καὶ νὰ κατηγορῇ. Βάδιζε μετὰ θάρρους καὶ πεποιθήσεως τὴν ὁδόν σου· σὲ βλέπει καὶ σὲ παρακολουθεῖ ὁ Θεὸς καὶ ἡ καθαρά σου συνείδησις. Εἰμπορεῖ ὅλος ὁ κόσμος νὰ σὲ παραγνωρίσῃ, ὁ Θεὸς ὅμως δὲν σὲ παραγνωρίζει· εἰμπορεῖ ὅλος ὁ κόσμος νὰ σὲ μισήσῃ καὶ νὰ σὲ περιφρονήσῃ, ὁ Θεὸς ὅμως σὲ ἀγαπᾷ καὶ σὲ προστατεύει. Καὶ ὅταν τις *τὸν Θεὸν* ἔχῃ προστάτην καὶ βοηθόν, τί εἰμπορεῖ νὰ φοβηθῇ; Καὶ ὅταν διὰ τὸ δίκαιον καὶ τὸ νόμιμον, ὅταν διὰ τὸ καλὸν καὶ τὴν ἀρετὴν πρόκηται νὰ ὑποφέρῃς διωγμοὺς καὶ συκοφαντίας καὶ ἐμπαιγμοὺς καὶ μυρία ἄλλα δεινά, τὰ ὁποῖα φθονεροὶ καὶ μοχθηροὶ ἄνθρωποι, οἱ ὀπαδοὶ τοῦ ἑωσφόρου, θὰ σοὶ παρασκευάσωσιν— ἄνθρωπε, ὁ Θεὸς σὲ βλέπει, οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ σὲ συνοδεύουσι παντοχοῦ· ὑπόφερον ταῦτα πάντα μετὰ θάρρους καὶ γενναιότητος· ἀνάλαβε τὸν εὐγενῆ ἀγῶνα, διότι, ὡς γνωρίζεις, ἄνευ ἀγῶνος δὲν ὑπάρχει νίκη· ἀνάλαβε τὸν ἀγῶνα καὶ θὰ νικήσῃς μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ.

Πόσα θεάρεστα ἔργα, πόσα ὠφέλιμα καθιδρύματα, πόσα φιλανθρωπικὰ καταστήματα θὰ ἔλειπον ἡμῖν σήμερον, ἐὰν οἱ εὐγενεῖς καὶ ὄντως ἐνάρετοι ἐκεῖνοι ἄνδρες, εἰς τοὺς ὁποίους ὀφείλομεν πάντα ταῦτα, ἐὰν καὶ ἐκεῖνοι ἐρρύθμιζον τὰς πράξεις αὐτῶν σύμφωνα πρὸς τὰς φωνασκίας τοῦ ἀμαθοῦς ὄχλου, σύμφωνα πρὸς τὴν κακόηχον φωνὴν τῆς συκοφαντίας! Περιφρόνει τὴν κρίσιν τοῦ κόσμου, ἐνατένιζε μετὰ θάρρους εἰς τὸν **Θεόν**, ἐὰν θέλῃς νὰ πράξῃς τὸ καλόν.

Μόνον δειλοί, μόνον μικρόψυχοι ἄνθρωποι παραφέρονται ὑπὸ τῆς κρίσεως τῶν ἀνθρώπων καὶ δὲν πράττουσιν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ ὠφελήσῃ καὶ αὐτοὺς καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ τὸ ἔθνος αὐτῶν. Μόνον ἀσθενεῖς καὶ ἐπιπόλαιοι ἄνθρωποι, ἄνευ πεποιθήσεως εἰς τὴν θείαν πρόνοιαν, ἄνευ πεποιθήσεως εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν δυνάμεις, θέλουσι νὰ ἀρέσωσι μᾶλλον εἰς τὴν τυρλὴν κρίσιν τῶν ἀνθρώπων ἢ εἰς τὸν παντεπόπτην καὶ παντογνώστην Θεόν.

(ἕπεται συνέχεια)

ΛΟΓΟΣ

ΠΕΡΙ ΚΕΝΟΔΟΞΙΑΣ ΚΑΙ ΕΓΩΙΣΜΟΥ

ἀπαγγελθεὶς ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ τὴν Ε΄ Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν ὑπὸ τοῦ αἰδεσιμολογ. Κατηχητοῦ κ. ΚΩΝΣΤ. ΠΑΡΙΤΣΗ.

Ἀλλ' ὁ ἀσεβὴς πράττει καὶ ἔργα ἄδικα· ἑπομένως ὁ ἐγωϊσμὸς καὶ ἡ κενοδοξία εἶναι καὶ ἡ ὑψίστη *ἀδικία*, ἤτοι ἡ ὑψίστη καταπίεσις καὶ ὁ καταπνιγμὸς τῆς ἀληθείας· διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν ἐν τῇ κλασικωτάτῃ ἐκείνῃ περιγραφῇ τῆς ἠθικοθρησκευτικῆς καταστάσεως τοῦ ἐθνικοῦ κόσμου λέγει· «ἀποκαλύπτεται γὰρ ὀργὴ Θεοῦ ἐπὶ πᾶσαν ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατεχόντων».

Ἀδικεῖται ἡ ἀλήθεια διότι παραγνωρίζεται· παραγνωριζομένη δὲ καταπιέζεται καὶ καταπιεζομένη καταπνίγεται ἐν ματαίοις διαλογισμοῖς καὶ ἐν ψεύδει καὶ ἐν ἀδοκίμῳ νῷ. Ἀφοῦ δὲ ἡ οὐσία τῆς δικαιοσύνης εἰς τοῦτο κυρίως συνίσταται, εἰς τὸ νὰ γνωρίζωμεν τὰ δικαιώματα ἑνὸς ἑκάστου φυσικοῦ ἢ ἠθικοῦ ὄντος ἐπὶ τῆς θελήσεως ἡμῶν διὰ τὴν κτῆσιν, χρῆσιν καὶ ἀπόλαυσιν, διὰ τὴν διαμόρφωσιν καὶ διάπλασιν αὐτοῦ, τὰ δὲ δικαιώματα ταῦτα καθορίζει ἡ οὐσία καὶ ἡ μορφὴ τοῦ ἀγαθοῦ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, αὕτη δὲ πάλιν συνιστᾷ τὴν ἀλήθειαν, ὅταν ταῦτα πάντα πνίγωνται, ὅταν ὁ ἄνθρωπος οὐδὲν τούτων λαμβάνῃ ὑπ' ὄψει καὶ τὴν οὐσίαν καταχρᾶται καὶ τὴν κανονικὴν λειτουργίαν τῶν νόμων παρακωλύει καὶ τὴν προαγωγὴν τοῦ σκοποῦ καταπολεμεῖ, τί ἄλλο κάμνει ἢ καθίσταται ὁ ἠθικὸς τῆς ἀληθείας δολοφόνος καθιστάμενος τὸ ζῶν ὄργανον τοῦ ἀπ' ἀρχῆς ἀνθρωποκτόνου, ὃς οὐχ ἕστηκεν ἐν τῇ ἀληθείᾳ, ἀλλὰ ψεύστης ἐστίν;

Ἀλλὰ καὶ ὁποῖος ἠθικὸς ἐξευτελισμός, ὁποία ἠθικὴ ταπείνωσις καὶ ἠθικὸς θάνατος κατ' ἠθικὴν ἀνάγκην ἐπέρχεται ἐκ τῆς ἀσεβείας καὶ ἀδικίας ταύτης; Εἶναι ἀληθῶς ὁ «χνοῦς ὃν ἐκρίπτει ὁ ἄνεμος ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς»· εἶναι ὁ ἀσεβὴς ἡ κέδρος τοῦ Λιβάνου, πρὸς τὸ ὕψος τῆς ὁποίας φθάνει οὗτος, τὴν ὁποίαν ὅμως ἐζήτησε καὶ δὲν εὗρεν οὐδὲ τὸν τόπον αὐτῆς.

Καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλως γενέσθαι· ἐν τῇ οὐσίᾳ τῆς ψυχῆς ἡμῶν, ἐν τοῖς νόμοις αὐτῆς, ἐν ταῖς ἱστορικαῖς μορφαῖς τῆς ὑπάρξεως ἡμῶν ἐν μεγάλαις γραμμαῖς εἶναι ἐγγεγραμμένος ὁ τρόπος τῆς ἐνεργείας ἡμῶν· ἐκ τῶν προτέρων ὁρίζονται οὗτοι· μόνον ἐν τῷ τρόπῳ τούτῳ τῆς ἐνεργείας ἡ ἀληθὴς ζωή, ἡ ἀληθὴς τελειοποίησις· διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεάνθρωπος τὴν ἀλήθειαν, τὴν ὁδὸν καὶ τὴν ζωὴν δὲν τὰ χωρίζει· ἀλλ' ἐν αὐτοῖς καὶ τὸ ἠθικὸν μεγαλεῖον, ἡ ἠθικὴ ἐξύψωσις· ἐκτὸς αὐτῶν θάνατος ἠθικὸς καὶ ἐξευτελισμός, θάνατος πνευματικὸς καὶ αἰώνιος. Ἀλλ' ὁ θάνατος οὗτος δὲν εἶναι ἀποσύνθεσις; ἁρμονία τὸ πᾶν, ἁρμονία καὶ πᾶς κοινωνικὸς ὀργανισμός· ἕκαστος εἴπομεν ἐν τῷ ὀργανισμῷ τούτῳ ἔχων τὴν ὡρισμένην αὐτῷ θέσιν δέον τὴν κλῆσιν κατὰ τὰς κλίσεις αὐτοῦ νὰ ὁρίζῃ, κατ' ἐκείνην νὰ ἐνεργῇ γινόμενος οὕτω μέσον τοῦ ὅλου καὶ σκοπὸς αὐτοῦ· ἀλλὰ εἰς τί θὰ χρησιμεύσῃ τοιαύτη ἀσυνείδητος ἀτομικὴ συνείδησις διὰ τὴν προαγωγὴν τῆς καθόλου κοινωνικῆς συνειδήσεως; Κατὰ τί θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν τελειοποίησιν τοῦ ἔθνους, ἢ τῆς οἰκογενείας, ἢ τῆς Ἐκκλησίας, ἢ τῆς κοινωνίας, ὅταν ἐν ἀδικίᾳ κατέχων τὴν ἀλήθειαν καθίσταται τὸ μωρὸν ἄλας, ὅπερ ἀπέβαλε τὰς οὐσιώδεις αὐτοῦ ἰδιότητας; Καὶ δὲν ἐπιφέρει ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὴν ἀποσύνθεσιν καὶ τὸ χάος; δὲν καθιστᾷ ἄδοξον τὸ παρελθόν, ἀδοξότερον τὸ παρὸν καὶ σκοτεινὸν τὸ μέλλον;

Τρεῖς εἶναι αἱ ἀρεταὶ ἐκεῖναι, διὰ τῶν ὁποίων καὶ ἄτομον καὶ οἰκογένεια καὶ πᾶσα κοινωνία δύναται νὰ ἐργάζηται ἐν πάσῃ εὐσυνειδησίᾳ καὶ ἠθικότητι πληροῦσα τὸν ὃν ἔλαχεν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κλῆρον· *Δικαιοσύνη, Σωφροσύνη* καὶ *ἀνδρεία*· Καὶ ἐκείνη μὲν οὖσα ὁ πρῶτος καρπὸς τῆς ἀγάπης καὶ σοφίας συνίσταται εἰς τὴν σταθερὰν τῆς ψυχῆς διάθεσιν οὐ μόνον τοῦ ν' ἀναγνωρίζῃ, οὐ μόνον τοῦ νὰ σέβηται τὰ προσωπικὰ καὶ ἱστορικὰ δικαιώματα ἑκάστου ἠθικοῦ ὀργανισμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀποδίδων ἑκάστῳ τὰ αὐτοῦ νὰ μεταχειρίζηται καὶ ἕκαστον κατὰ τὴν κλῆσίν του καὶ κλίσιν. «Ἀπόδοτε», λέγει καὶ τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, «πᾶσι τὰς ὀφειλάς· τῷ τὸν φόρον τὸν φόρον, τῷ τὸ τέλος τὸ τέλος, τῷ τὸν φόβον τὸν φόβον, τῷ τὴν τιμὴν τὴν τιμήν». Ἡ δὲ σωφροσύνη οὖσα ἄλλη τις μορφὴ τῆς δικαιοσύνης συνίσταται εἰς τὸ σταθερὸν φρόνημα τοῦ νὰ περιορίζηται ἕκαστος εἰς τὰ ὑπὸ τῆς ἠθικῆς αὐτοῦ φύσεως ἐπιβαλλόμενα ἠθικὰ ὅρια αἰχμαλωτίζων πᾶσαν ἐγωϊστικὴν ἐπιθυμίαν καὶ πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ, πᾶσαν φιλοδοξίαν εἰς

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 20—22 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου καὶ τέλος.

τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ πλησίον· «μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητείτω· ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου ἕκαστος». Ἡ δὲ ἀνδρεία τέλος στηριζομένη ἐπὶ τῆς ἐγρηγόρσεως καὶ προσοχῆς εἶναι ἡ σταθερὰ πεποίθησις, ἡ ἀσφαλὴς γνώμη πρὸς ἐπιτυχῆ κατανίκησιν πάντων τῶν ἠθικῶν κωλυμάτων, τὰ ὁποῖα παρεμβάλλονται ἐν τῷ ἠθικῷ σταδίῳ, πρὸς ἐπιτυχῆ ἀπαλλαγὴν πάντων τῶν πειρασμῶν καὶ τῶν θλίψεων, ἅτινα ἡ ἁμαρτία γεννᾷ.

Αἱ τρεῖς αὗται ἀρεταὶ ἀποτελοῦσι μετὰ τῆς σοφίας τὸ πλήρωμα τῆς *ἀγάπης*, ἥτις οὐδὲν ἄλλο καταντᾷ νὰ ἦναι παρὰ ἡ διὰ πάντων διήκουσα ἁρμονία σκοπῶν καὶ βουλήσεων καὶ ἡ δι' αὐτῆς προαγωγὴ τοῦ ἀγαθοῦ.

Ἀλλὰ ἡ *κενοδοξία*, ἡ *κενὴ ἀπάτη* δύναται νὰ συμβιβασθῇ πρὸς τὰς βάσεις ταύτας τῆς ἠθικῆς τοῦ ἀνθρώπου προαγωγῆς καὶ τελειοποιήσεως;

Καὶ ποία ἁμαρτία, Παναγιώτατε Δέσποτα, κατέστρεψε τὸν ἀρχαῖον κόσμον, καὶ δίκην δρεπάνου περιίπταται περὶ τὰς κεφαλὰς τῶν νεωτέρων κοινωνιῶν ἑτοίμη ὡς τὸ δρέπανον τοῦ Ζαχαρίου νὰ ἐγκαταστῇ ἐν αὐταῖς καὶ νὰ ἐπιφέρῃ τὴν τελείαν ἐξόντωσιν;

Ποία ἁμαρτία διέρρηξε τὸν ἄρραφον χιτῶνα τοῦ Χριστοῦ, διέσχισε τὴν ἑνότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης; Πόθεν ἐν τῷ ἀμπελῶνι τοῦ Κυρίου τὰ ζιζάνια τῶν αἱρέσεων καὶ σχισμάτων, ὥστε νὰ ἐπαναλαμβάνηται τὸ «ἐγὼ μέν εἰμι Πέτρου, ἐγὼ δὲ Παύλου, ἐγὼ δὲ Ἀπολλώ; Καὶ ποία ἄλλη παρὰ αὐτὴ ἡ πρώτη καὶ ὑψίστη τῶν ἠθικῶν ἁρρωστημάτων, ἡ ὁποία ἀπὸ τοῦ Παραδείσου ἀρξαμένη καὶ ὑπὸ τοὺς νόμους τῆς ἀναπτύξεως ὑποβληθεῖσα τοσοῦτον βαθείας τὰς ρίζας ἔρριψε καὶ ἐν τῷ ἀμπελῶνι τοῦ Κυρίου, ὥστε ἀπαισίως νὰ ὑψοῖ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς ἑκάστοτε ἐν πάσῃ κοινωνίᾳ καὶ ὑπὸ διαφόρους μορφὰς ἀποτελοῦσα τὴν οὐσίαν πάσης ἁμαρτίας πολλοὺς τοὺς ὀπαδούς ν' ἀριθμῇ, χωρὶς νὰ ἦναι δυνατὸν οὔτε αἱ ὑψηλαὶ τοῦ θεανθρώπου διδασκαλίαι, οὔτε τὰ θετικὰ τῆς ἱστορίας, ἐκκλησιαστικῆς καὶ πολιτικῆς, πορίσματα, οὔτε τὰ τῆς πείρας μαθήματα νὰ συνετίζωσι καὶ νὰ ἐξασκῶσι σωτήριον ἐπίδρασιν ἐφ' ἡμᾶς;

Καὶ εἶναι ἀνάγκη ν' ἀνοίξω τὸν κολοσσιαῖον τόμον τῆς ἱστορίας καὶ νὰ ἐξετάσωμεν ἕνα πρὸς ἕνα ὅλους τοὺς πολιτισμούς, δι' οὓς ἡ ἀνθρωπότης σεμνύνεται καὶ τῶν ὁποίων βλέπομεν μακρόθεν τὰς σβεσθείσας λάμψεις; Καὶ τί ἄλλο εἶναι τὰ μεγάλα ταῦτα κράτη εἰμὴ ὁ ἐγωϊσμὸς ἀνυψωθεὶς εἰς τὴν ἀρχὴν φυλῆς, πατρίδος ἢ θρησκείας, ὅπερ ἠνάγκασε καὶ τὸν Αὐγουστῖνον φαινόμενος ὑπερβολικώτερος τοῦ δέοντος νὰ παραγνωρίσῃ καί τινα ἀγαθὰ στοιχεῖα αὐτοῦ καὶ ν' ἀποκαλέσῃ αὐτὸν ἀληθῆ λῃστείαν; ἀλλὰ τί θὰ ἔλεγεν ὁ ἱερὸς οὗτος ἀνὴρ ἂν ἔζη σήμερον καὶ ἔβλεπε τὸ ἄγαλμα τοῦτο τοῦ Μολὼχ ἱστάμενον φλέγον ἀείποτε ἐν μέσῳ Ἐκκλησιῶν, αἵτινες προήγαγον εἰς ἀρχὴν τὸν ἀτομισμὸν τοῦτον καὶ τὸ ἐγὼ καὶ καταπιέζουσι πανταχόθεν τὴν ἀλήθειαν;

Εἶναι ἀπαίσιον τὸ φάσμα τοῦ θηρίου τούτου· εἶναι ὁ δράκων, ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ὁποίου ἐξέρχονται τὰ τρία ἀκάθαρτα πνεύματα τῆς *ἀσεβείας* τῆς *ἀδικίας* καὶ τοῦ *θανάτου*· εἶναι ἡ ἐπὶ κοκκίνου θηρίου καθημένη γυνὴ τῆς ἀποκαλύψεως ἡ κρατοῦσα τὸ χρυσοῦν ποτήριον τῶν βδελυγμάτων καὶ ἀκατάσχετος τὸν θάνατον πανταχοῦ διασπείρουσα. Εἶναι, καὶ τί δὲν εἶναι;

Διὰ τί δὲ καὶ παρ' ἡμῖν, Παναγιώτατε Δέσποτα, πολλὰ τὰ καθ' ἑκάστην ναυάγια καὶ παρ' ἀτόμοις καὶ ἐν τῇ οἰκογενείᾳ καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ; Διὰ τί καὶ παρ' ἡμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄρρωστοι καὶ κοιμῶνται ἱκανοί; διὰ τί ἀλλήλους προκαλοῦμεν, ἀλλήλους ῥθονοῦμεν; Ποῦ ἡ ἠθικὴ ἡμῶν αἴγλη; διὰ τί τὸ παρὸν ἡμῶν ἄδοξον καὶ οὐχὶ τὰ καλὰ προοιωνιζόμενον διὰ τὸ μέλλον; Ποῦ τὰ εὐγενῆ καὶ τὰ ὑψηλόῤῥονα ἐκεῖνα ἐγὼ, τὰ διαυγῆ ἐκεῖνα κάτοπτρα, ἐν οἷς αἱ διάφοροι ἀκτῖνες τῆς καθόλου χριστιανικῆς συνειδήσεως, τῆς καθόλου χριστιανικῆς ἀληθείας ἀντανακλώμεναι καὶ διαθλώμεναι ἀπετέλουν τοὺς πολυφώτους ἀστέρας τοῦ νοητοῦ στερεώματος, τοὺς ἀκαθαιρέτους πύργους τῆς μυστικῆς Σιών;

Ποῦ οἱ μεγάλοι ἐκεῖνοι χαρακτῆρες, οἵτινες ὁλόκληρον κόσμον ἰδεῶν, ἀλλὰ καθολικῆς ἰσχύος, ἀλλ' ἀπολύτου κύρους ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντες οὐ μόνον ἐν ἑαυτοῖς διεμόρφωσαν καὶ προσέλαβον τὸν Θεὸν, ἀλλὰ καὶ διεμόρφωσαν τὸ θεῖον ἐξωτερικῶς εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τοῦ ἐπιστητοῦ καὶ ἦσαν διὰ τοῦτο ὅλοι *πίστις*, ὅλοι *ἀγάπη*, *ἀφοσίωσις* καὶ *αὐταπάρνησις*, ἦσαν αἱ κάμινοι ἐκεῖναι, ἐν αἷς τὸ πῦρ τῆς ἀτομικότητος καὶ τῶν χαμαιζήλων παθῶν δὲν ἠδύνατο νὰ κατακαίῃ αὐτούς, διότι ἡ οὐράνιος δρόσος τῆς καθόλου χριστιανικῆς συνειδήσεως, ἧς ἦσαν φορεῖς, διαρκῶς ἐζωογόνει, ἐνεθουσία ἔκαιεν αὐτούς, ὥστε νὰ δύνανται νὰ λέγωσι μετὰ τοῦ Παύλου «τίς χωρίσει ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ»;

Τοσοῦτον ἆρά γε κατέπεσε παρ' ἡμῖν τὸ θρησκευτικὸν φρόνημα; ἡ μεγάλη ἠθικὴ ἰδέα, ἧς Ἐκκλησία καὶ Γένος ἐν τῇ μεγάλῃ τοῦ Θεοῦ βασιλείᾳ εἴμεθα ἀντιπρόσωποι, νὰ μὴ προάγηται, πολλοὶ δὲ νὰ ἐπιχαίρωσιν ἀρνούμενοι ἐν αὐτῇ πᾶσαν ἠθικὴν ζωὴν καὶ δύναμιν;

Μόνον ἆρά γε ὁ πνεύσας ἄνεμος τῆς ἱστορίας καὶ τῶν περιστάσεων ἐκάλυψε καὶ ἐξακολουθεῖ καλύπτων ἡμᾶς ὑπὸ ἀχλύν; μόνον αἱ περιστάσεις πταίουσιν, ἢ ἀπεμακρύνθημεν ἀπὸ τοῦ γενικοῦ καὶ καθόλου ἐκείνου χριστιανικοῦ πνεύματος, ὅπερ *φύσις*, *ἱστορία* καὶ *κλῖμα* μορφώσαντα ἀπεκρυστάλλωσαν ἐν πάσαις ταῖς μερικαῖς μορφαῖς τῆς οἰκογενείας, τῆς κοινωνίας καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅπερ δέον ἀείποτε νὰ ἦναι δι' ὅλους τοὺς ἠθικοὺς ἡμῶν ὀργανισμοὺς ὁ ἠθικὸς ἥλιος, πρὸς ὃν ν'ἀτενίζωμεν καὶ περιστρεφώμεθα καὶ οὗτινος αἱ ἀκτῖνες ν'ἀντανακλῶνται εἰς τὰς ἐπὶ μέρους πράξεις ἡμῶν καὶ ν' ἀποτελῶσι τὴν οὐσίαν τῆς *σωφροσύνης*, *φρονήσεως* καὶ *ἀνδρείας*, ἡ δὲ *κενοδοξία* καὶ ὁ *ἐγωϊσμὸς* παραφέρων ἡμᾶς καθιστᾷ *ἀσεβεῖς* πρὸς τὴν *ἀλήθειαν*, *ἀδίκους* πρὸς αὐτὴν, *ἀσυνθέτους*, *ἀκρατεῖς*,

ἀσυνέτους, δειλοὺς, ἀπαισιοδόξους καὶ *ἰδιοτελεῖς* εἰς βαθμὸν τοιοῦτον ὥστε ἕκαστος ζητῶν τὸ ἑαυτοῦ καὶ παραγνωρίζων οὕτω καὶ τὴν φύσιν αὐτοῦ καὶ τὴν θέσιν καὶ τὸν σκοπὸν ὁμοιάζει τοῖς υἱοῖς τοῦ Ζεβεδαίου καὶ οὐκ οἶδε τί αἰτεῖται;

Ποῦ ἡ γενικὴ καὶ καθόλου χριστιανικὴ συνείδησις τοῦ καθόλου ἡμῶν σκοποῦ; ποῦ ἡ εἰλικρινὴς καὶ κοινὴ ἐν ἀγάπῃ συνεργασία; ποῦ ἡ φροντὶς τοῦ «ἕκαστος κατὰ τὴν κλῆσιν αὐτοῦ»; Διὰ τί αἱ ἀμοιβαῖαι ἀντεγκλήσεις; διὰ τί ἡ τοσαύτη καὶ τηλικαύτη ἀπογοήτευσις; διὰ τί κρινόμεθα καὶ δίδομεν ἀφορμὴν ἵνα μωμᾶται ὁ Χριστὸς καὶ τὸ Εὐαγγέλιον;

Διὰ τὴν κενοδοξίαν, διὰ τὸν ἐγωϊσμὸν, διὰ τὴν ἰδιοτέλειαν, ἅπερ ἀπέστησαν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πνεύματος, ὅπερ φύσις καὶ θέσις καὶ ἱστορία ἀπεκρυστάλλωσαν ἔν τε τῷ Γένει ἡμῶν καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ· οἱ πάντες δὲ κλίνομεν τὸ γόνυ πρὸ τοῦ ἀγάλματος τοῦ ἐγὼ *Μολὼχ*, ἐπὶ τῶν φλεγομένων χειρῶν τοῦ ὁποίου προσφέρομεν πάντα εὐγενῆ καὶ μερικὸν σκοπὸν, ἀρκεῖ μόνον τὸν ἀτομικὸν σκοπὸν τοῦ ἐγὼ νὰ ἱκανοποιήσωμεν. «Εἰ γὰρ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα».

Ἀλλ' ὥρα ἡμᾶς ἐκ τοῦ ὕπνου ἐξεγερθῆναι· καὶ μὴ περιπατεῖν ἐν *ματαιότητι* τοῦ νοὸς ἡμῶν ἐσκοτισμένους τῇ διανοίᾳ καὶ ἀπηλλοτριωμένους τῆς ζωῆς τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἀποθέσθαι τὸν ἄνθρωπον τῆς ἁμαρτίας, τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, ἀνανεοῦσθαι δὲ τῷ πνεύματι τοῦ νοὸς ἡμῶν καὶ ἐνδυναμοῦσθαι τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα ἄνθρωπον ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας· τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμεθα· τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροί· μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συνεπαγόμενοι· μὴ γινώμεθα φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς· ἀλλὰ τὰ τῆς εἰρήνης διώκωμεν καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς τῆς εἰς ἀλλήλους· ὀφείλουσι γὰρ, λέγει τὸ στόμα τοῦ Χριστοῦ, οἱ δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν καὶ μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν· ἕκαστος δὲ τῷ πλησίον ἀρεσκέτω πρὸς οἰκοδομήν· καὶ γὰρ καὶ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτῷ ἤρεσεν· ὁ δὲ Θεὸς τῆς ὑπομονῆς δῴη ὑμῖν τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν ἀλλήλοις κατὰ Χριστὸν Ἰησοῦν· ἵνα ὁμοθυμαδὸν ἐν ἑνὶ στόματι δοξάζωμεν τὸν Θεὸν καὶ πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ
ΑΠΟ ΛΟΓΩΝ ΙΕΡΟΚΗΡΥΚΩΝ ΤΙΝΩΝ

Διὰ νὰ ἦναι λοιπὸν ὁ λόγος καταπειστικὸς καὶ σωτήριος, πρέπει πρῶτον. ὡς εἴδομεν, νὰ μὴ γεννηθῇ δι' ὑπερβολικῆς ἀπαγγελίας καὶ διὰ μακρῶν ἐκφραζομένου ἐνθουσιασμοῦ ὑποψία καὶ δυσπιστία τῶν ἀκροατῶν πρὸς τὸν ἱεροκήρυκα. Δεύτερον δὲ *πρέπει νὰ γινώσκῃ ὁ ἱεροκῆρυξ καλῶς ὅ,τι μέλλει νὰ εἴπῃ.* Διότι μέλλων νὰ πείσῃ, πρέπει νὰ ἦναι πεπεισμένος αὐτὸς· πῶς δὲ θὰ ἦναι αὐτὸς πεπεισμένος, ὅταν μηδ' ἐννοῇ ἐντελῶς τὸ προκείμενον; Ἐνῷ δὲ τοῦτο εἶναι τόσον ἁπλοῦν καὶ ἀναντίλεκτον, εἶναι γνωστὸν τί συμβαίνει εἰς ἀπείρους ἱεροκήρυκας, αὐτοὺς μὲν μὴ ὄντας ἱκανοὺς νὰ συλλάβωσι μίαν ἰδέαν καὶ ἀναπτύξωσιν αὐτὴν διὰ τῶν προσηκόντων ἐπιχειρημάτων, δανειζομένους δὲ καὶ θέματα καὶ φράσεις ἐξ ἐκδεδομένων ἢ ἀνεκδότων λόγων ἄλλων ἱεροκηρύκων. Ποῖα εἶναι τὰ προϊόντα τοιαύτης ἀώρου προσπαθείας; Παράδοξοι κέντρωνες οὐδεμίαν ἑνότητα, οὐδένα σκοπὸν ἔχοντες. Ἐὰν δέ τις ἐρωτήσῃ τοὺς ἀπαγγείλαντας τοιαῦτα, τί ἤθελον νὰ διδάξωσι, λέγουσι τὸν τίτλον τοῦ λόγου καὶ ἐπαναλαμβάνουσι φράσεις ἐκ τοῦ περιεχομένου· ἐὰν δέ τις ἐπιμείνῃ περισσότερον ἐρωτῶν, οὐδὲν μὲν δύνανται νὰ εἴπωσι περὶ τῆς ἰδέας καὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ λόγου, λυποῦνται δὲ διὰ τὰς ἐρωτήσεις καὶ διδομένης εὐκαιρίας παραπονοῦνται ἢ καὶ ἐπιπλήττουσι τοὺς λογίους ὡς ὑπερβολικῶς ἐπικρίνοντας καὶ ἐπὶ τούτῳ προσελθόντας εἰς ἀκρόασιν τοῦ λόγου, ἵνα δῆθεν ἐπικρίνωσιν, ἐκ φιλοψόγου διαθέσεως.

Νῦν λοιπὸν, ὅτε χριστιανικαὶ κοινότητες ἤρξαντο συναισθανόμεναι τὴν ἀνάγκην τακτικῆς θρησκευτικῆς διδασκαλίας καὶ ἐννοοῦσαι, ὅτι ὑπάρχει ἀνάγκη χρημάτων πρὸς ἀμοιβὴν τοῦ διδάξοντος καὶ κόπων πρὸς εὕρεσιν τῶν χρημάτων, οὐδεὶς τῶν ὑπαρχόντων ἱεροκηρύκων πρέπει νὰ φαίνηται οὕτως ἀπαράσκευος, ὅταν ἐπιχειρῇ νὰ κηρύττῃ, ὥστε νὰ ἀγνοῇ τί λέγει καὶ πρὸς τί, ἐπαναλαμβάνων ἄνευ ἑνότητος, σχεδίου καὶ σκοποῦ ξένας φράσεις καὶ περιόδους. Οἱ χριστιανοὶ ἀκούοντες τοιούτους λόγους εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ σκεφθῶσιν, ὅτι δὲν ἀξίζει τὸν κόπον νὰ καταβάλλωσι τόσας προσπαθείας πρὸς εὕρεσιν χρημάτων, διὰ νὰ συντηρήσωσι τοιούτους ἱεροκήρυκας. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ ἐνδεχομένη βλάβη εἶναι μεγάλη καὶ ἡ εὐθύνη ἀνάλογος, ἂς φροντίζῃ πᾶς ὅστις μέλλῃ νὰ εἴπῃ τι, νὰ γινώσκῃ καλῶς τί θέλει νὰ εἴπῃ, νὰ ἔχῃ ὀρθήν τινα καὶ ὠφέλιμον ἰδέαν, περὶ τῆς ὁποίας νὰ ἐπιχειρῇ νὰ πείσῃ πεπεισμένος αὐτὸς, νὰ γίνῃ ἐν ἄλλοις λόγοις κύριος τοῦ θέματός του. Τότε ὁ λόγος θὰ ἔχῃ τὴν ἐκ τῆς *ἑνότητος δύναμιν* καὶ τὴν ἐκ τῆς σαφηνείας τῆς πηγαζούσης ἐκ τῆς ἑνότητος· διότι ἡ ὕπαρξις κεντρικῆς θεμελιώδους ἰδέας, παρέχουσα τῷ λόγῳ ἑνότητα καὶ καθιστῶσα αὐτὸν εὐπερίληπτον ὑπὸ τοῦ νοῦ, συντελεῖ ἰσχυρῶς εἰς σαφήνειαν καὶ εἶναι ἀναγκαῖος παράγων αὐτῆς. Ἐπὶ πᾶσι δὲ θὰ ἔχῃ τὴν δύναμιν τὴν πηγάζουσαν ἐκ τῆς πεποιθήσεως τῶν ἀκροατῶν, ὅτι ὁ λέγων γινώσκει, τί λέγει, καὶ ἔχει τι, περὶ οὗ προσπαθεῖ νὰ πείσῃ αὐτὸς πεπεισμένος.

Ὅταν δ' ὁ ἱεροκῆρυξ ἦναι κύριος τοῦ θέματός του καὶ γινώσκῃ ἐντελῶς, τί λέγει, καὶ ἔχῃ θεμελιώδη τινὰ ἰδέαν καὶ ὡρισμένον σκοπὸν τοῦ λόγου, πλὴν τῆς ἑνότητος ἔχει καὶ *διαίρεσιν φυσικήν*. Διότι σκοπὸς τοῦ λόγου εἶναι τὸ συμπέρασμα, εἰς ὃ ἐπιθυμεῖ ὁ ἱεροκῆρυξ νὰ φθάσωσιν οἱ ἀκροαταί· εἰς τὸ συμ-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 22—24 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

πέρασμα δὲ θὰ φθάσωσι διὰ συλλογισμοῦ. *Ὅλος ἄρα ὁ λόγος πρέπει νὰ ἦναι συλλογισμὸς* ἔχων τὰς προτάσεις καὶ τὸ συμπέρασμά του. Φθάνομεν δ' εἰς συμπέρασμα ἐκ δύο ἢ περισσοτέρων κρίσεων. Ὅταν λοιπὸν αἱ προκείμεναι κρίσεις ἦναι ἀναμφισβήτητοι, ἢ ἀξιώματα ἢ εὐχερῶς ὁμολογούμεναι κρίσεις, καὶ ἐκ τῶν τοιούτων κρίσεων ἐξάγεται κατὰ λογικὴν ἀνάγκην τὸ ποθούμενον συμπέρασμα, φθάνομεν εἰς αὐτὸ ταχύτερον. Ἂν δ' αἱ προκείμεναι ἢ τινες ἢ μία ἐξ αὐτῶν ἔχουσιν ἀνάγκην ἀποδείξεως, ἡ ἀπόδειξις πάλιν θὰ γίνῃ διὰ μερικῶν συλλογισμῶν στηριζομένων ἐπὶ ἀξιωμάτων ἢ εὐχερῶς ὁμολογουμένων κρίσεων. Ὥστε *ὁ ἱεροκῆρυξ ἐργάζεται ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος λογικὴν ἐργασίαν καὶ περὶ τὴν ἐργασίαν ταύτην πρέπει νὰ ἦτε αὐστηρός. Προτάσεις, τὰς ὁποίας δὲν ἀπέδειξε τῷ ἀκροατηρίῳ, δὲν πρέπει νὰ μεταχειρίζηται ὡς ἀποδεδειγμένας προτάσεις,* ἵνα ἐκ τούτων ἐξάγῃ τὸ ποθούμενον συμπέρασμα· διότι καὶ μία τῶν προκειμένων ἂν δὲν ὁμολογηθῇ ὑπὸ τῶν ἀκροατῶν, μάτην ἐκοπίασεν ὁ ἱεροκῆρυξ, μάτην ἱδρωσε προσπαθῶν νὰ πείσῃ· οἱ ἀκροαταὶ δὲν θὰ ὁμολογήσωσι τὸ συμπέρασμα, δὲν θὰ πεισθῶσιν.

Ἐπειδὴ δ' ἐν μιᾷ ὁμιλίᾳ ἀδύνατον νὰ ἀποδειχθῶσι τόσον πολυάριθμοι κρίσεις, ἐξ ὧν ἐξάγεται οὕτω γενικὸν συμπέρασμα, οἷον ὅτι ὁ χριστιανικὸς βίος εἶναι ὁ κάλλιστος καὶ ἄριστος καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἕπεται ὅτι ὁ ἱεροκῆρυξ θὰ διαιρέσῃ τὸ θέμα του εἰς πολλὰ δευτερεύοντα καὶ θὰ ὁμιλήσῃ πολλάκις πρὸς ἀπόδειξιν ἑκάστοτε μιᾶς τῶν κρίσεων ἐκείνων, αἵτινες θὰ χρησιμεύσωσιν ἀποδεδειγμέναι καὶ ὡμολογημέναι, ὅπως ἐξαγάγωσιν οἱ ἀκροαταὶ κατὰ λογικὴν ἀνάγκην τὸ ποθούμενον συμπέρασμα.

Ἐνῷ λοιπὸν εἶναι τῶν ὧν οὐκ ἄνευ νὰ ἦναι ὁ ἱεροκῆρυξ αὐστηρότατος ἐν τῇ λογικῇ ἀποδείξει τῶν προτάσεων καὶ τῶν συμπερασμάτων του, δὲν δυνάμεθα δυστυχῶς νὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι ὑπάρχει πάντοτε ἐν τοῖς λόγοις πολλῶν παρ' ἡμῖν ἱεροκηρύκων τὸ ἀναγκαιότατον τοῦτο προσόν. Ἐπειδὴ δὲ διὰ νὰ σωθῇ τις πρέπει νὰ πεισθῇ, ἀδύνατον δὲ νὰ πεισθῇ ἄλλως ἢ διὰ λογικῆς ἀποδείξεως, οἱ κοπιῶντες ὑπὲρ τῆς σωτηρίας βέβαια τοῦ λαοῦ καὶ κηρύττοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, πρέπει πάσῃ δυνάμει καὶ ἐπιμόνῳ προσπαθείᾳ καὶ δι' ἀσκήσεως πολλῆς νὰ συρίζωσι τὸν λόγον αὐτῶν καὶ καταστήσωσι αὐτὸν αὐστηρότατα λογικόν· πρὸς τοῦτο δ', ὡς εἴπομεν, ἀπαιτεῖται νὰ ἦναι κύριοι τοῦ θέματός των, νὰ γινώσκωσι τί θέλουσι νὰ ἀποδείξωσι, καὶ νὰ ἔχωσι σαφεστάτην συνείδησιν τῆς ὁδοῦ, δι' ἧς θὰ φθάσωσι εἰς τὸ ποθητὸν συμπέρασμα.

Πολλὴ δὲ προσοχὴ καὶ ἐμπειρία καὶ ἄσκησις ἀπαιτεῖται, ἵνα *οἱ ἰσχυρισμοὶ τοῦ ἱεροκήρυκος συμφωνῶσι πρὸς τὰ πράγματα καὶ μὴ ὦσιν ἢ ἀνυπόστατοι ἢ ὑπερβολικοί·* διότι ἐὰν ἦναι τοιοῦτοι, καταλύεται φυσικὰ πᾶσα τοῦ λόγου ἡ δύναμις καὶ ἀποβαίνει ὁ κόπος μάταιος. Ἐνῷ δὲ τοῦτο ἔχει οὕτω, δὲν εἶναι σπάνιον νὰ ἀπαντήσῃ τις ὑπερβολὰς ἐν τοῖς λόγοις πολλῶν παρ' ἡμῖν ἱεροκηρύκων. Τοιαῦται δὲ ὑπερβολαὶ συμβαίνουσι μάλιστα ἐν τῇ ἐκτιμήσει κοινωνικῶν καταστάσεων, ὅτε ζωγραφίζεται ἡ κοινωνία μὲ τὰ ζοφερώτατα τῶν χρωμάτων ὡς βεβυθισμένη ἐντελῶς καὶ ἀπελπιστικῶς εἰς τὸν μέγιστον βαθμὸν τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος κακίας ἢ πάσης κακίας, λησμονουμένου ὑπὸ τοῦ ἱεροκήρυκος, ὅτι πολλαὶ πράξεις ἀγαθαὶ καὶ πολλάκις ἡρωϊκαὶ λανθάνουσιν, ἐκτελούμεναι ἀθορύβως ἐν τῷ ἱερῷ μάλιστα ἀσύλῳ τῆς ἀγάπης καὶ ἀρετῆς, τῷ οἴκῳ. *Μὴ λοιπὸν ὑπερβολὰς ἐν τῇ ἐξεικονίσει κοινωνικῆς καταστάσεως·* διότι ἐκ τῶν ὑπερβολῶν ὁ λόγος καθίσταται ἀπίθανος καὶ δὲν πιστεύεται οὐδ' ἡ ἐν τοῖς πράγμασιν ὑπάρχουσα ἀλήθεια καὶ ὁ κόπος καὶ ἱδρὼς ἀποβαίνει μάταιος.

Ἄλλο δὲ ὀλέθριον εἶδος ὑπερβολῶν εἶναι τὸ ἐκ τοῦ ὑπερβολικοῦ ζήλου πρὸς ἀνάδειξιν τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἀρετῆς. Πρόκειται π. χ. περὶ ἐλεημοσύνης καὶ ἐνῷ ὀρθῶς ἐξαίρεται ἡ σημασία καὶ δύναμις αὐτῆς, ἐνίοτε ἐν τῇ παραφορᾷ τοῦ λόγου καταβιβάζονται ὑπὸ τοῦ ἱεροκήρυκος καὶ ἐκμηδενίζονται αἱ ἄλλαι ἀρεταί, ἡ φιλοπονία π. χ. καὶ ἡ ἔλλογος φειδώ, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη, ἐνῷ ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι αἱ ἀρεταὶ αὗται καὶ καθ' ἑαυτὰς ἔχουσιν ἀξίαν καὶ ἅμα εἶναι ἀναγκαιότατα θεμέλια τῆς ἐλεημοσύνης· διότι πῶς θὰ δύναται νὰ ἐλεῇ ὁ μὴ ἔχων; πῶς δὲ θὰ ἔχῃ ὁ μὴ ποριζόμενος μηδὲ σώζων διὰ φιλοπονίας καὶ φειδοῦς; τίνα δὲ ἀξίαν θὰ ἔχῃ ἐλεημοσύνη μὴ βασιζομένη ἐπὶ δικαιοσύνης, ἀφοῦ δὲν εἶναι θεμιτὸν νὰ ἐλεῇ τις ἁρπάζων τὰ ἀλλότρια; πῶς δὲ θὰ ἐπαινεθῇ ἄνθρωπος ἐλεῶν, ἐὰν δὲν ἀποδίδῃ τοῖς εὐεργέταις τὰ ὀφειλόμενα; *Λόγος ἐπαινῶν ὑπερβολικὰ μίαν ἀρετήν, ἔστω καὶ τὴν ὑψίστην, καταβιβάζων δ' ὑπερβολικὰ τὰς ἄλλας, δὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ βλάπτει·* καὶ ἔπειτα δὲν εἶναι ἐν τῇ ἀληθείᾳ.

Ἄλλο δὲ περίεργον εἶδος ὑπερβολῶν ὑπάρχει ἐνίοτε ἐν τῇ ἀπό τινων ἱεροκηρύκων ἐκτιμήσει τῆς ἐν Εὐρώπῃ καταστάσεως τῆς φιλοσοφίας. Ἐνῷ δηλαδὴ σπουδαῖοι Εὐρωπαῖοι φιλόσοφοι, οἷος ὁ Γάλλος Fouillée ἐν τῇ «Revue des deux Mondes», ἰσχυρίζονται ὅτι σήμερον ἐν Εὐρώπῃ οὐδεὶς συστηματικῶς διατρίβων περὶ τὴν φιλοσοφίαν εἶναι ὑλιστής, τινὲς τῶν ἡμετέρων ἱεροκηρύκων *κηρύττουσιν εἰς τὸν λαὸν, ὅτι ἡ ἐν πᾶσι τοῖς πανεπιστημίοις τῆς Εὐρώπης διδασκομένη φιλοσοφία εἶναι ὑλιστική.* Ἐκ τούτου δὲ τοῦ ἐσφαλμένου ἰσχυρισμοῦ ποία ἐντύπωσις γεννᾶται εἰς τὸν λαόν; Ὅτι πάντες οἱ σοφοὶ ἄνδρες τῆς μᾶλλον ἡμῶν πεπαιδευμένης Εὐρώπης δὲν παραδέχονται τὰς γνώμας, τὰς ὁποίας ὁ ἱεροκῆρυξ θέλει νὰ διδάξῃ τὸν λαόν· ὥστε καθιστᾷ ἑαυτὸν ἀντιμέτωπον πρὸς πάντας τοὺς σοφοὺς καὶ ἐλπίζει, ὅτι ὁ λαὸς θὰ προτιμήσῃ αὐτὸν μᾶλλον ἢ τοὺς σοφοὺς τῆς Εὐρώπης, καὶ ταῦτα ἐνῷ οὐδ' ἀποδεικνύει διὰ λογικῆς ἀποδείξεως τὰς πλάνας τῶν ὑποτιθεμένων ἀντιπάλων, ἀλλ' ἐκσφενδονίζει μόνον κατ' αὐτῶν κεραυνοὺς λόγων.

Τοιαῦτα θέματα, οἷον τὸ προκείμενον, ἀναίρεσις τῶν ἰσχυρισμῶν τῶν ὑλιστῶν, πρέπει μάλιστα μὲν νὰ ἀποφεύγωσιν οἱ ἱεροκήρυκες κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος διδασκαλίαν καὶ νὰ φροντίζωσι νὰ ἀναγινώσκωσιν οἱ χριστιανοὶ κατάλληλα βιβλία, οἵων εὐτυχῶς δὲν στερούμεθα, ἢ νὰ τὰ ἀναπτύσσωσιν αὐτοὶ ἰδιαιτέρως μὲ ἐπιστημονικὴν ἡρεμίαν πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας· ἐὰν δέ ποτε εἶναι τῷ ὄντι ἕτοιμοι νὰ ἀναπτύξωσι τοιαῦτα θέματα διὰ λόγου δημοτικοῦ ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος, πρέπει νὰ συμφωνῶσιν οἱ ἰσχυρισμοί των πρὸς τὰ πράγματα καὶ νὰ μὴ παριστῶσι πᾶσαν τὴν ἐν Εὐρώπῃ φιλοσοφίαν ὡς ὑλιστικήν, νὰ ἦναι δὲ ὁ λόγος αὐτῶν ἐπιστημονικὸς καὶ αὐστηρῶς λογικὸς ἐν τῇ ἀποδείξει τῆς πλάνης τῶν ἀντιφρονούντων. Διότι αἱ φωναὶ καὶ αἱ ζωηραὶ ἀποστροφαὶ πρὸς τοὺς ἀντιφρονοῦντας καὶ οἱ κεραυνοὶ οὐδὲν ὠφελοῦσι, βλάπτουσι δὲ τοῦτο, ὅτι ἀναπτύσσονται αἱ πεπλανημέναι γνῶμαι ἐν τῷ νῷ τοῦ λαοῦ, χωρὶς νὰ ἐξελεγχθῇ τὸ ψεῦδος αὐτῶν, καὶ γίνεται ὁ ἱεροκῆρυξ πραγματικῶς ἀκούσιος σύμμαχος τῶν ἀντιπάλων του· βλάπτουσι δ' ἔτι καὶ τοῦτην τὴν μεγάλην βλάβην, ὅτι *φαίνεται ὁ κῆρυξ τῆς εὐαγγελικῆς ἀγάπης καὶ ἀνεξικακίας ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος πικρὸς πρὸς τοὺς ἀντιφρονοῦντας*, σφοδρός, ὑβριστής, ἐνῷ οὔτε ἀνάγκη εἶναι, οὔτε ὠφελεῖ, οὔτε συγχωρεῖται. Ὁ χριστιανὸς ἀπολογητής, διαφωνῶν πρὸς τοὺς ἔχοντας διάφορον γνώμην, ὑπερασπίζει τὴν πίστιν του διὰ τῶν ἀκαταμαχήτων ὅπλων τῆς λογικῆς καὶ τῆς ἀληθείας, ἀγωνίζεται ζωηρότατα, ἀλλὰ διατηρεῖ εὐμένειαν πρὸς τοὺς ἀντιφρονοῦντας· οἰκτείρει μὲν μετ' ἀδόλου συμπαθείας τοὺς πεπλανημένους ἀδελφούς του καὶ προσπαθεῖ νὰ ἐξαγάγῃ αὐτοὺς ἐκ τῆς ὀλεθρίας πλάνης, ἀλλὰ δὲν ὀργίζεται κατ' αὐτῶν, οὐδὲ λέγει λόγους πικροὺς περὶ αὐτῶν ἀποδεικνύοντας δυσμένειαν· διότι τότε ὁ ἀπολογητὴς δὲν εἶναι ἄξιος τοῦ ὑπὲρ οὗ ἡ ἀπολογία, διότι ἡ χριστιανικὴ θρησκεία εἶναι θρησκεία καθολική, θρησκεία ἀδιαπτώτου εὐμενείας. Δείγματα τοιαύτης ἀπολογίας ὑπὲρ τῶν ἀληθειῶν τοῦ χριστιανισμοῦ, ἐπιστημονικῆς, ἠρέμου, εὐμενοῦς, ἀποτελεσματικῆς, ἔχομεν σύγχρονα. Ἂς μιμηθῶμεν πάντες τὸν τρόπον ἐκεῖνον καὶ ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ καὶ ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος.

Δύο ἔτι παρατηρήσεις πρὶν ἢ κλείσω τὴν παροῦσαν. *Μὴ ἐπιπλήττετε τοὺς χριστιανοὺς σφοδρῶς* διὰ τὰ παρόντα σφάλματά των, *διότι δὲν ἐδιδάχθησαν* ἱκανῶς, δὲν ἐφωτίσθησαν ἱκανῶς. Ὁ Χρυσόστομος, ὃν ἴσως μιμεῖσθε, ἤλεγξεν, ἀλλὰ πρὸ τούτου ἐδίδαξε χρόνον μακρόν. Τελευταῖον δὲ ἂς μὴ κρέμωνται τινες ἐκ τῶν γραπτῶν των ὑπερβολικὰ καὶ λέγωσιν ἀσύμφωνα πρὸς τὰ πράγματα. Ἐὰν ἔγραψαν ἐπίπληξιν ἐν τῷ δωματίῳ των πρὸς χριστιανοὺς μὴ φοιτῶντας εἰς τὸν ναόν, ἂς μὴ τὴν ἀπαγγέλλωσιν ἐν ᾧ ὁ ναὸς εἶναι κατάμεστος. Ἐὰν ἔγραψαν ἐπίπληξιν πρὸς μὴ προσέχοντας εἰς τὸ κήρυγμα, ἂς μὴ τὴν εἴπωσιν ἐν ᾧ ὁ λαὸς χαίνει ἀκροώμενος. Μὴ ὑπερβολικὴ ἀπὸ τῶν τετραδίων ἐξάρτησις, ἂς γίνῃ ἐν ἀνάγκῃ καὶ φράσις τις ἀνταπόδοτος, ἂς γίνῃ καὶ ἄλλο τι σφάλμα γλωσσικὸν ἐν ἀνάγκῃ· διότι προτιμότερον νὰ ἁμαρτάνῃ τι περὶ τὴν γλῶσσαν ἢ περὶ τὰ πράγματα. Τὸ κεφάλαιον τῶν εἰρημένων, ἔστω ἡ γλῶσσα σαφής, τὰ θέματα προσιτὰ τῷ λαῷ, ἡ ἀπαγγελία φυσική, ὁ ἐνθουσιασμὸς εἰλικρινής, ἔστω ὁ κῆρυξ κύριος τοῦ θέματός του, ὁ λόγος αὐστηρῶς λογικὸς καὶ ἀποδεικτικός, οἱ ἰσχυρισμοὶ σύμφωνοι πρὸς τὰ πράγματα καὶ ἀπηλλαγμένοι ὑπερβολῶν, ὁ ἱεροκῆρυξ πλήρης εὐαγγελικῆς εὐμενείας καὶ πρὸς ἀντιφρονοῦντας, πλήρης ἐπιεικείας πρὸς τοὺς πταίοντας.

Λαϊκὸς ἀκροατής.

ΕΘΝΙΚΑ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Δωρεαὶ προαιρετικαὶ παρὰ διαφόρων εἰς χρήματα, κατὰ τὴν ἀπὸ 1 Ἰουλίου μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1892 περίοδον εἰς τὸ Γενικὸν Ταμεῖον

Π. Πολυχρονιάδης Γρ. χρ. 31,50 — Ἀναστάσιος Παππάζογλους 92,50 — Ἰωάννης Παππᾶ 200 — Ν. Ἀλευρόπουλος 200 — D. Sigalla 100 — A. Gristi et Sons 100 — Pavlo Paruta 100 — Ἑταιρία Ρυμουλκῶν 264 — Ἀθανάσιος Πατρινὸς 44 — Εὐστάθιος Κολπέγλους 88 — Ἀδελφοὶ Κοσμέτου 100 — Ν. Γεωργακόπουλος 100 — Γ. Γαρμπῆς 50 — Heald et Rizzo 100 — Th. Russel et Sons 100 — Vincent Jutritzou 50 — Ἀδελφοὶ Λαζαρίδαι 44 — Ἀδελφοὶ Δανδόλου 264 — Ράλλης καὶ Σα 100 — Ἐμμανουὴλ Μετρητικὸς 25 — Michel Kemedik 100 — Τρεῖς ἀδελφοὶ ἀνώνυμοι διὰ χειρὸς Β. Ἐλευθεριάδου 20000 — Γ. Ζάμπογλους, Ἀρτὶν ἐφένδης καὶ Σα, διὰ χειρὸς ἀδελφῶν Σισμάνογλου 300 — Χ. Σεραφεὶμ ἐκ Σινασοῦ διὰ χειρὸς Σ. Χ. Ἀθανασίου 46,25 — Νικόλαος Ζαρίφης 10000 — Ἀνώνυμος διὰ χειρὸς Ἀσημάκη Χατζοπούλου 6000 — Στέφανος Ζαφειρόπουλος 10000 — Κ. Βλαστάρης 1000 — Ὀθωμανικὴ Ἑταιρία συναλλαγῶν καὶ ἀξιῶν 2500 — Δ. Μ. Κουρτζῆς 200 — Κ. Ἠλιάσκος 500 — Υἱοὶ Δ. Φωτιάδου 500 — Ἀνώνυμος 100 — Δ. Μεζίκης 1000 — Δ. Ταμβάκος 1000 — Ἰωάννης Ε. Λομβάρδος 200 — Ἀνώνυμος 5 — Κληροδότημα Ι. Κρητικοῦ 16876 — Ἀνώνυμος διὰ χειρὸς Ἀλ. Φωτιάδου 50000 — Ἀδελφοὶ Τριανταφυλλίδαι 56,50 — Δημήτριος Στεφάνοβικ Σκιλίτσης 10000 — Ἀδελφοὶ Διαμάντογλου 500 — Παρασκευὴ Διαμάντογλου 50 — Κληροδότημα Ἰωαννίδου διὰ χειρὸς Ἀγιάνογλου 2000. Τὸ ὅλον Γρ. χρ. 135,086,75.

Ἐκ τοῦ Γ. Γραφείου τῶν Ἐθν. Φ. Καταστημάτων.

Ἐν Γαλατᾷ τῇ 13 Μαρτίου 1893.

Ὁ Διευθυντὴς
Ε. ΚΑΒΑΔΑΣ.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 2 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1893 **ΑΡΙΘ. 5.**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ **Κορυτσᾶς Φιλόθεος** (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος **Κωνστάντιος**
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Α. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεὺς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἥμισυ.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σ. Μητροπολίτῃ **Κορυτσᾶς κ. Φιλοθέῳ** Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».—Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ **εἰδοποιῶσι** τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ **παραπίπτωσι** τὰ φυλλάδια.

Περιεχόμενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Ἀξία τῆς κρίσεως τῶν ἀνθρώπων — Θεραπεία τῶν κακῶς ἐχόντων — Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα — Δελτίον κινήσεως τῶν ἐν τοῖς Ἐθνικοῖς Φιλανθρωπικοῖς Καταστήμασι διαιτωμένων.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱεραὶ τελεταὶ ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ναῷ.—Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο μετὰ τῆς εἰθισμένης μεγαλοπρεπείας, πομπῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς τάξεως ἐτελέσθη ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ ἡ ἀκολουθία τοῦ ἱεροῦ Ἐπιταφίου. Τὸν ἐπιτάφιον θρῆνον ἔψαλεν ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μετὰ τῶν σεβασμ. ἁγίων Συνοδικῶν. Μετὰ τὸ πέρας τούτου κατὰ τὴν ἔξωθεν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ περιαγωγὴν τοῦ ἱεροῦ Ἐπιταφίου ἡ Α. Θ. Παναγιότης στᾶσα ἀνέπεμψεν ἐν μέσῳ πολλοῦ εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος δεήσεις καὶ εὐχὰς ὑπὲρ τῆς ἀμεταπτώτου ὑγιείας τῆς Α. Α. Μ. τοῦ μεγαθύμου ἄνακτος ἡμῶν Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὴτ Χὰν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ ὁποίου τὸ ἐκκλησίασμα ἐξερράγη εἰς ζωηροτάτας ζητωκραυγήσεις.

Συνῳδὰ δὲ τῷ ἐπὶ τούτῳ ἐκδοθέντι προγράμματι, τοῦ κώδωνος τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ σημήναντος ἀκριβῶς τὸ μεσονύκτιον ἐτελέσθη ἡ ἱερὰ ἀκολουθία τῆς Ἀναστάσεως ἐν μεγάλῃ συρροῇ λαοῦ κατακλύσαντος τὸν ἱερὸν ναὸν καὶ παρισταμένων ἅμα πολλῶν ξένων περιηγητῶν καὶ ἐγκρίτων ὁμογενῶν λογάδων. Τῆς Α. Θ. Παναγιότητος κατελθούσης εἰς τὸν ναὸν ἤρξατο ἡ ἀκολουθία, κατὰ δὲ τὸ εἰωθὸς τὸ Εὐαγγέλιον ἀνεγνώσθη ἔξω τοῦ ναοῦ ἤτοι ἐν τῷ μέσῳ τοῦ περιβόλου ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἱσταμένης ἐπὶ ἐξέδρας ὑψηλῆς περιστοιχιζομένης δὲ ὑπὸ τῶν σεβ. Συνοδικῶν καὶ τοῦ ἐν τῇ βασιλευούσῃ παρεπιδημοῦντος σεβ. μητροπολίτου ἁγίου Κυζίκου κ. Νικοδήμου, πλὴν τῶν σεβ. μητροπολιτῶν ἁγίου Ἡρακλείας κ. Γερμανοῦ καὶ Νικομηδείας κ. Φιλοθέου κωλυθέντων ἕνεκα ἀσθενείας, καὶ τῶν ἁγίων Χαλκηδόνος κ. Ἰωακεὶμ καὶ Δέρκων κ. Καλλινίκου ἱερουργησάντων ἐν ταῖς οἰκείαις μητροπόλεσι. Μετὰ τὸ πέρας τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου τῆς Α. Θ. Παναγιότητος εἰπούσης τὸ «Δόξα τῇ ἁγίᾳ καὶ ὁμοουσίῳ κτλ.» ἐψάλη ἐμμελῶς τὸ «Χριστὸς ἀνέστη» ὑπ' αὐτῆς τε καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων ἀρχιερέων, ὡς καὶ τῶν χορῶν, μεθ' ὃ εἰσῆλθον καὶ αὖθις εἰς τὸν ναὸν καὶ ἐξηκολούθησεν ἡ θεία μυσταγωγία μεθ' ὑπερβαλλούσης τάξεως καὶ μεγαλοπρεπείας.

Τῇ 3 δ' ὥρᾳ τουρκιστὶ τῆς Λαμπροφόρου ἡμέρας ἤρξατο ὁ Ἑσπερινὸς τῆς Ἀναστάσεως μετ' ἐπιβαλλούσης τάξεως, εὐκοσμίας μεγαλοπρεπείας καὶ πομπῆς. Ἐγκαίρως προσελθόντων εἰς τὰ Πατριαρχεῖα τῶν ἐνταῦθα πρεσβευτῶν τῶν ὁμοδόξων δυνάμεων σὺν τοῖς γραμματεῦσι καὶ διερμηνεῦσιν αὐτῶν, ἤτοι τῶν ἐξοχωτάτων Ν. Νελίδωφ πρεσβευτοῦ τῆς Ρωσίας μετὰ τοῦ ἀγήματος τῶν ναυτῶν τῆς ρωσικῆς φυλακίδος, Ν. Μαυροκορδάτου πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος, τῶν ἐπιτετραμένων τῆς σερβικῆς πρεσβείας κ. Τερχὰν, τοῦ Μαυροβουνίου κ. Βάκιτς πάντων ἐν στολῇ, τοῦ Α' καὶ Β' γραμματέως τῆς ρουμουν. πρεσβείας, τοῦ ἐνταῦθα πρεσβευτοῦ τῆς Ἀμερικῆς κ. Θόμψων μετὰ τοῦ πρώτου γραμματέως τῆς πρεσβείας, τῶν ὁμογενῶν βαθμούχων, τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου καὶ πλείστων ἄλλων ἐγκρίτων καὶ διακεκριμένων ὁμογενῶν καὶ ξένων, Γερμανῶν, Ἀμερικανῶν, Ἄγγλων, ἐγκαίρως, λέγομεν, προσελθόντων καὶ ὑπὸ τῶν ἐπὶ τοῦτῳ διορισθέντων τελεταρχῶν ἤτοι τοῦ ἐξοχ. Δημητράκη ἐφένδη Γενίδουνια καὶ τῶν κκ. Δημητρίου Ξανθοπούλου, Συμεὼν Παπαδάκη καὶ Ἰωάννου Ταντταλίδου ὁδηγουμένων καὶ εἰσαγομένων, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης εἰσῆλθε μεθ' ἁπάντων τῶν ἁγίων Συνοδικῶν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Μεγάλου Συνοδικοῦ καὶ ἐντεῦθεν ἀφοῦ πρότερον ἡ Α. Θ. Παναγιότης περιεβλήθη τὴν βαρύτιμον πατριαρχικὴν στολὴν οἱ δὲ σεβασμιώτατοι ἀρχιερεῖς τὰς ἀρχιερατικὰς αὐ-

τῶν στολάς, ἤρξατο ἡ εἰς τὸν ναὸν κάθοδος προηγουμένων τῶν ἱεροψαλτῶν ἑπομένων τῶν σεβ. ἀγ. Συνοδικῶν ἀρχιερέων, καὶ ἐρχομένης εἶτα τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμ. Πατριάρχου, ὃς δεξιᾷ μὲν εἶχε τὴν Α.Ε. τὸν πρεσβευτὴν τῆς Ρωσσίας κ. Ν. Νελίδωφ, ἀριστερᾷ τὴν Α. Ε. τὸν πρεσβευτὴν τῆς Ἑλλάδος κ. Ν. Μαυροκορδᾶτον καὶ μετέπειτα τοὺς ἐπιτετραμμένους τῆς Σερβίας κ. Τερχὰν καὶ Μαυροβουνίου κ. Βάκιτζ· μετὰ τούτους δὲ τοὺς ὁμογενεῖς βαθμούχους καὶ ὁρκικιάλους καὶ λοιποὺς ἐγκρίτους λογάδας. Τῆς πομπῆς χωρησάσης δι'ἑκατέρωθεν στίχου στρατιωτῶν ἀναχαιτιζόντων τὸν συνωστισμὸν τοῦ ἐκτάκτως κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο πολλοῦ πλήθους λαοῦ καὶ κατελθούσης εἰς τὸν πατριαρχικὸν ναόν, ἤρξατο ἡ ἱερὰ ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ, τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου ἀναγνωσθέντος κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰς τὰς ἑπομένας γλώσσας: ἑλληνιστὶ ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π., τῶν σεβασμ. μητροπολιτῶν Ἐφέσου, Κυζίκου, Ἰωαννίνων (ἐν ἡρωϊκῷ ἑξαμέτρῳ) καὶ τοῦ πανοσιολογ. Μεγάλου Ἀρχιδιακόνου, λατινιστὶ ὑπὸ τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου ἁγίου Ἡρακλείας, τουρκιστὶ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Κορυτσᾶς, ἀλβανιστὶ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Βελεγράδων, γαλλιστὶ ὑπὸ τοῦ ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου, γερμανιστὶ ὑπὸ τοῦ ἱερολ. ἀρχισυντάκτου τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας», ἀραβιστὶ ὑπὸ τοῦ Τριτεύοντος. Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἱερᾶς ἀκολουθίας ἀνελθόντων πάντων εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Μεγάλου Συνοδικοῦ ἐν μέσῳ ζωηροτάτων ζητοκραυγήσεων τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ ὑπὲρ τῆς Α.Α.Μ. τοῦ σεπτοῦ ἄνακτος, τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῶν πρεσβευτῶν τῶν ὁμοδόξων δυνάμεων, ἡ Α.Θ.Π. προσφωνήσασα πᾶσι τοῖς παρεστῶσι τὸ «Χριστὸς ἀνέστη» καὶ εὐξαμένη ὅπως ἐπὶ μήκιστον ἑορτάζωσιν εὐφροσύνως καὶ ἐν πνευματικῇ ἀγαλλιάσει τὰς λαμπροφόρους ἑορτὰς διένειμε πᾶσι τὰ εἰθισμένα πασχάλεια ὠά.

Τῇ μεθεπομένῃ δ' ἡμέρᾳ ἡ Α. Θ. Παναγιότης διένειμεν ὡσαύτως εἰς τὸ ἐκκλησίασμα τὰ κόκκινα ὠά, μετὰ μεσημβρίαν δ' ἐπεσκέψατο κατ' οἶκον πάντας τοὺς σεβασμ. ἁγίους Συνοδικούς.

— *Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐν τοῖς Ἀνακτόροις.* — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἠξιώθη τῆς τιμῆς ἵνα παρακληθήσῃ τῇ ἑσπέρᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης εἰς τὸ ἐν τοῖς Ἀνακτόροις ἱερατεῖον. Μετὰ τὸ πέρας τούτου ἡ Α. Α. Μ. εὐηρεστήθη νὰ διαβιβάσῃ τῇ Α. Θ. Π. τὰς αὐτοκρατορικὰς Αὐτῆς προσρήσεις, ἡ δὲ Α.Θ.Π. ὑποβαλοῦσα τῷ λαοφιλεῖ ἄνακτι τὴν διάπυρον εὐγνωμοσύνην τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ἐπὶ τῷ νέῳ τούτῳ τῆς ὑψηλῆς αὐτοκρατορικῆς εὐμενείας δείγματι ἀπῆλθε τῶν Ἀνακτόρων λίαν φιλοφρόνως προπεμφθεῖσα.

—*Αὐτοκρατορικὴ δωρεά.* — Μετὰ πολλῆς τῆς εὐγνωμοσύνης ἀγγέλλομεν ὅτι ὁ σεπτὸς καὶ λαοφιλὴς ἡμῶν ἄναξ Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὴτ ηὐδόκησεν ὅπως ὡς κατὰ πᾶν ἔτος οὕτω καὶ νῦν διατάξῃ τὴν εἰς τὰ ἡμέτερα Πατριαρχεῖα χορηγίαν 750 λιρῶν.

Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐπὶ τῷ νέῳ τούτῳ δείγματι τῆς αὐτοκρατορικῆς εὐμενείας, δι' ἧς ἡ Α. Α. Μ. ἐξακολουθεῖ περιβάλλουσα τὸ κέντρον τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, διὰ ταχυρρίου αὐτῆς ὑπέβαλε τῇ Α. Α. Μ. τὰς θερμὰς εὐχαριστίας καὶ τὴν ἄπειρον εὐγνωμοσύνην τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ἡμῶν.

—*Ἀντεπισκέψεις.*—Τῇ παρελθούσῃ τετάρτῃ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀντεπεσκέψατο ἐν Πέρᾳ τὰς ΑΑ. ΕΕ. τὸν πρεσβευτὴν τῆς Ρωσσίας κ. Νελίδωφ καὶ τὸν πρεσβευτὴν τῆς Ἑλλάδος κ. Νικόλαον Μαυροκορδᾶτον, ὡς καὶ τὸν ἐνταῦθα διπλωματικὸν πράκτορα τῆς Βουλγαρίας κ. Δημήτρωφ.

Ὁμοίως ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀντεπεσκέψατο διὰ τοῦ πανοσιολογιωτάτου Μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου κ. Κωνσταντίου, διερμηνεύοντος τοῦ γραμματέως τοῦ Πατριαρχικοῦ Γραφείου κ. Ἰωάννου Δ. Ταντελίδου, τὴν Α.Μ. τὸν Πατριάρχην τῶν Ἀρμενοκαθολικῶν κ. Στέφανον Ἀζαριὰν ὡς καὶ τοὺς ἀντιπροσώπους τοὺς ἐπισκεψαμένους τὴν Α. Θ. Π., τὸν ἐπιτετραμμένον τῆς Σερβίας κ. Τερχὰν καὶ τὸν πρεσβευτὴν τῆς Ρουμανίας κ. Μιτυληναίου.

—*Συγχαρητήρια.* — Ἐπὶ ταῖς κοσμοχαρμοσύνοις ἑορταῖς τοῦ Πάσχα τῇ Α. Θ. Παναγιότητι τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ διεβίβασαν ἄλλοι μὲν διὰ γραμμάτων, ἄλλοι δὲ τηλεγραφικῶς τὰ θερμὰ αὐτῶν συγχαρητήρια αἱ Α.Α. Μ.Μ. οἱ Πατριάρχαι Ἀλεξανδρείας κ. Σωφρόνιος, Ἀντιοχείας κ. Σπυρίδων καὶ Ἱεροσολύμων κ. Γεράσιμος, ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Ἀθηνῶν κ. Γερμανός, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σιναίου κ. Πορφύριος, οἱ σεβασμιώτατοι μητροπολῖται καὶ ἐπίσκοποι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, οἱ ὁσιώτατοι προϊστάμενοι τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ὀρθοδόξων Κοινοτήτων, καὶ πλεῖστοι ἄλλοι.

—*Διανομὴ ἐλεῶν.* —Ὡς κατὰ πᾶν ἔτος οὕτω καὶ κατὰ τὸ ἐνεστὼς τὸ Ἐθνικὸν Ταμεῖον δι'εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς διένειμεν εἰς πολλοὺς ἐνδεεῖς καὶ πτωχοὺς διαφόρων ἐνοριῶν τῆς βασιλευούσης ὡς καὶ εἰς τοὺς πεφυλακισμένους διὰ τοῦ πανοσιολογιωτάτου Μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου συνοδευομένου ὑπὸ τοῦ διαγγελέως τῶν Πατριαρχείων κ. Μιχαὴλ Δανέζ ἐφένδη τὰ συνήθη ἐλέη ὡς καὶ λαμπάδας καὶ ὠά.

Ὡσαύτως ἐπὶ ταῖς κοσμοχαρμοσύνοις ἑορταῖς ἀρμοδίᾳ αἰτήσει τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἀπελύθησαν ἐπὶ ἐγγυήσει τῶν πολιτικῶν φυλακῶν οἱ διὰ χρέη κρατούμενοι.

— *Πανήγυρις Βαλουκλίου.* — Ἀγομένης σήμερον τῆς ἐτησίας πανηγύρεως τοῦ ἐν Βαλουκλίῳ ἱεροῦ Ναοῦ καὶ ἁγιάσματος τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, τὴν θείαν καὶ ἱερὰν μυσταγωγίαν τελέσει ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης ἁγίος Ἡρακλείας κ. Γερμανός, πρόεδρος τῆς ἐφορείας τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων, συλλειτουργούντων αὐτῷ τῶν σεβασμ. μητροπολιτῶν Κορυτσᾶς κ. Φιλοθέου καὶ Χαλδείας κ. Γερβασίου.

—*Ἐπίσκεψις εἰς τὸ Ἀρμενικὸν Πατριαρχεῖον.*— Σήμερον πρεσβεία ἀποτελουμένη ἐκ τῶν πανοσιολο-

γιωτάτων Μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου κ. Κωνσταντίου, ἀρχιμανδρίτου Κωνσταντίνου Ἀλεξανδρίδου ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἱερολογ. Δευτερεύοντος κ. Κ. Μικρούλη καὶ τῶν ἀξιοτίμων κκ. Πυλάκη βέη Φενερλῆ, Δ. Κουρτζῆ καὶ τοῦ ἄρχοντος Καπουκεχαγιᾶ Ἀντωνίου ἐφένδη Οἰκιάδου μετέβη κατ' ἔθος εἰς τὸ ἐν Κοτοσκαλίῳ Πατριαρχεῖον τῶν Γρηγοριανῶν Ἀρμενίων καὶ ἐπεσκέψατο ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου τὴν Α. Μακαριότητα τὸν Πατριάρχην κ. Χορὲν Ἀσηκιάν. Ἡ πατριαρχικὴ πρεσβεία φιλοφρονεστάτης καὶ θερμῆς τυχοῦσα δεξιώσεως παρὰ τῇ Α. Μ. τῷ Πατριάρχῃ τῶν Γρηγοριανῶν Ἀρμενίων μετέβη ἐκεῖθεν εἰς τὸ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην πανηγυρίζον ἱερὸν ἁγίασμα τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἐν Ἐπταπυργίῳ καὶ ἐντεῦθεν ἐπεσκέψατο τὰ αὐτόθι Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα.

—*Διορισμὸς ἐξάρχων.*— Δοθείσης ἁρμοδίως ἐντολῆς πρὸς τοὺς προϊσταμένους τῶν ἐνοριῶν ἐκείνων τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως, αἵτινες κοινῇ μετὰ μιᾶς ἢ πλειόνων ὁμόρων ἐνοριῶν ἐκλέγουσι τοὺς ἀντιπροσώπους τοὺς μέλλοντας νὰ μετάσχωσι τῆς ἐκλογικῆς συνελεύσεως, ἀφορώσης τὴν ἐκλογὴν τῶν διαδόχων τῶν ἀποχωρούντων τεσσάρων μελῶν τοῦ Δ.Ε.Μ. Συμβουλίου, ὅπως ἡ κοινὴ αὕτη ἐνοριακὴ συνέλευσις γένηται τῇ προσεχεῖ τετάρτῃ περὶ τὴν 1 ὥραν τῆς ἑσπέρας τουρκιστί, διωρίσθησαν ἔξαρχοι ὅπως συνῳδὰ τῷ Κανονισμῷ προεδρεύσωσι τῶν ἐνοριακῶν τούτων συνελεύσεων οἱ ἑπόμενοι: Συμεὼν Παπαδάκης, Φαναρίου καὶ Τζιβαλίου—Ν. Νικολαΐδης, Βαλίνου, Βαλατᾶ καὶ Ξυλοπόρτης — Δ. Ξανθόπουλος, Μουχλίου καὶ Φωτηρᾶ—Ἱεροδ. Φώτιος, Ἐλπίδος, ἁγ. Κυριακῆς—Πρώην Κίτρους Ἰωαννίκιος, Ἐδιρνέκαπου, Σαλματομβρουκίου, Ἐγρίκαπου, Τόπκαπου, Σαρμασικίου καὶ Τεκφουρσεραγίου — Ἰω. Ταντταλίδης, τεσσάρων ἐνοριῶν Γαλατᾶ—Ἰω. Σταυρίδης, Διπλοκιονίου καὶ Παλαιοῦ Μπάνιου—Ἱεροδ. Κύριλλος, Μεγάλου Ρεύματος, Κουρούτσεσμε καὶ Βεβεκίου—Γ. Λεμονίδης, Ὑψωμαθείων καὶ Βελιγραδίου — Δευτερεύων Κωνσταντῖνος Νεοχωρίου καὶ Στένης.

—*Ἡ Φιλαρμονικὴ Ἑταιρία ἐν τοῖς Πατριαρχείοις.* —Τῶν μελῶν τῆς ἐν τῇ βασιλευούσῃ παρεπιδημούσης *Φιλαρμονικῆς Ἑταιρίας* τῶν Ἀθηνῶν ἐκφρασαμένων τὸν πόθον ὅπως ἀσπασθῶσι τὴν δεξιὰν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ὁ πρόεδρος αὐτῶν κ. Σπάθης ἰατρός, ὁ καὶ ὑφηγητὴς τοῦ Ἀθήνησι Πανεπιστημίου διατελῶν προσῆλθε τῇ παρελθούσῃ Τετάρτῃ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα μετ' αὐτῶν. Τῆς Α. Θ. Παναγιότητος λίαν φιλοφρόνως ὑποδεξαμένης ταῦτα, ὁ ἀξιότιμος πρόεδρος κ. Σπάθης συνέστησεν ἓν ἕκαστον τῶν μελῶν τῇ Α. Θ. Παναγιότητι, ἅτινα τυγχάνουσιν διδάκτορες τῶν διαφόρων σχολῶν τοῦ Ἀθήνησι Πανεπιστημίου. Μετὰ τοῦτο τὸ μὲν τμῆμα τῆς ὀργανικῆς μουσικῆς τῆς Ἑταιρίας ταύτης ἐπαιάνισε κάτωθεν τῶν Πατριαρχείων τὸν ὕμνον τῆς Α. Α. Μ. τοῦ σεπτοῦ ἡμῶν ἄνακτος, τὸ δὲ τῆς φωνητικῆς ἔψαλεν ἐμμελῶς ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν Πατριαρχῶν θρησκευτικὸν ἄσμα ὡς καὶ τὸν ἴδιον ὕμνον τῆς Ἑταιρίας. Προσελθόντα εἶτα ἀμφότερα τὰ μουσικὰ τμήματα καὶ αὖθις εἰς τὸ ἰδιαίτερον Γραφεῖον τῆς Α. Θ. Π. ἐδέξαντο ἀπὸ τῶν χειρῶν Αὐτῆς πασχάλεια ὠά, κατελθόντων δὲ μετέπειτα εἰς τὸν πατριαρχικὸν ναόν, ἐψάλησαν ἀναστάσιμα Τροπάρια· ὁ δὲ χορὸς τῆς Ἑταιρίας ἔψαλεν ἁρμονικώτατα τὸ «Χριστὸς ἀνέστη». Ἐξελθόντων δὲ πάντων τοῦ ναοῦ ἐπαιάνισε καὶ αὖθις ἐν τῷ περιβόλῳ τὸ ὀργανικὸν τμῆμα τὸν αὐτοκρατορικὸν ὕμνον, οὗ τὸ τέλος ἐκάλυψαν ζωηρόταται ζητωκραυγήσεις τοῦ παρισταμένου πλήθους ὑπὲρ τῆς Α. Α. Μ. τοῦ ἄνακτος, τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῶν μελῶν τῆς Φιλαρμονικῆς Ἑταιρίας. Οὕτως ἡ Φιλαρμονικὴ Ἑταιρία ἀπῆλθε τῶν Πατριαρχείων ἀφοῦ ἡ Α. Θ. Π. ἐπέστεψε τὸν ὑπ' αὐτῆς ἐπιδιωκόμενον εὐγενῆ καὶ ὑψηλὸν σκοπὸν διὰ τῶν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν τῆς Ἐκκλησίας.

ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΕΩΣ
ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ*

Ἀλλ' ἐὰν τις θελήσῃ νὰ ἐξετάσῃ—καὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη καὶ τοσοῦτον ἐπισταμένως — τὴν κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας, θὰ εὕρῃ πολλοὺς δυστυχεῖς πρωτιμῶντας τὴν κρίσιν τοῦ ἀνθρώπου ἢ τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ. Ὁ μὲν, ἀποπλανηθεὶς ἅπαξ τῆς εὐθείας ὁδοῦ, αἰσχύνεται νὰ ὁμολογήσῃ τὸ ὑπ' αὐτοῦ διαπραχθὲν σφάλμα καὶ μεταβάλῃ διαγωγήν. Ἐπιμένει ἐξ ἐγωϊσμοῦ εἰς τὴν κακίαν, ἡ ὁποία θᾶττον ἢ βράδιον θὰ ὁδηγήσῃ αὐτὸν εἰς τὴν καταστροφήν. Νομίζει, ὅτι οἱ γνωρίζοντες αὐτὸν θὰ περιφρονήσωσιν αὐτὸν διὰ τὴν μεταβολὴν ταύτην. Διὰ τοῦτο δὲν θέλει νὰ καταστήσῃ ἑαυτὸν γελοῖον ἐνώπιον τοῦ κόσμου· δὲν θέλει νὰ δώσῃ ὅπλα εἰς τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ καὶ θριαμβεύσωσι κατ' αὐτοῦ. Προτιμᾷ τὴν τύψιν τῆς συνειδήσεως, προτιμᾷ νὰ φέρῃ ἐπ' αὐτοῦ τὴν ὀργὴν καὶ τὴν κατάραν τοῦ Θεοῦ, νὰ κολασθῇ αἰωνίως, παρὰ νὰ ὑποπέσῃ εἰς τὴν κατάκρισιν τοῦ κόσμου. Ὅπως ὁ Σατανᾶς πράττει νέαν ἁμαρτίαν ὅπως ἀποκρύψῃ τὴν πρώτην καὶ ἐκτείνει τὴν χεῖρα εἰς νέον κακούργημα, διὰ νὰ καλύψῃ τὸ παλαιόν. Τοιουτοτρόπως δὲ περιπλέκεται εἰς λαβύρινθον ἀδικιῶν καὶ κακουργημάτων, ἐκ τοῦ ὁποίου ποτὲ πλέον δὲν εἰμπορεῖ νὰ ἐξέλθῃ. Τοιαύτη εἶναι ἡ φύσις τῆς κακίας. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἅπαξ περιπέσῃ εἰς αὐτὴν, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔχῃ σιδηρᾶν θέλησιν, διὰ νὰ εἰμπορέσῃ ἔπειτα νὰ ἀπαλλαγῇ αὐτῆς. Πρέπει νὰ ἐπέλθῃ ἡ ἀναγέννησις, ὅ ἐστιν, ὁλοσχερὴς τοῦ φρονήματος μεταβολὴ, διὰ νὰ ἐγκαταλίπῃ τις τὴν πρώτην αὐτοῦ διαγωγήν. Καὶ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς ἡ κρίσις

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 26—28 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

τῶν ἀνθρώπων ἀσκεῖ ἐπὶ τῶν μωρῶν καὶ μικροῦ νοὸς ἀνθρώπων τοσαύτην δύναμιν, τοσαύτην ἐπιρροήν. Καὶ διατί ὅλα ταῦτα; Διατί ἐπὶ τέλους προτιμᾷ ὁ τοιοῦτος τὴν κακίαν; Διὰ νὰ μὴ ἐμπαίζῃ αὐτὸν ὁ κόσμος. Ἀλλὰ καὶ τί συμβαίνει; Φοβεῖται τὸν ἐμπαιγμὸν τοῦ κόσμου καὶ καθιστᾷ ἑαυτὸν μισητὸν καὶ ἀποτρόπαιον, βδέλυγμα τοῦ κόσμου!

Ὁ δέ, διὰ νὰ διαθέσῃ εὐνοϊκῶς τοὺς ἀνθρώπους ὑπὲρ ἑαυτοῦ· διὰ νὰ διατηρήσῃ εὐνοϊκήν τινα περὶ αὐτοῦ ἰδέαν τῶν ἀνθρώπων· διὰ νὰ διατηρήσῃ, ὡς λέγει, τὴν ἀξιοπρέπειαν αὐτοῦ, ἐξοδεύει τόσα, ὅσα δὲν ἐπιτρέπουσιν αὐτῷ αἱ δυνάμεις αὐτοῦ. Θέλει νὰ φαίνηται περισσότερον παρ' ὅ,τι εἶναι. Εἰς τὴν κρίσιν τοῦ κόσμου θυσιάζει καὶ τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν εὐτυχίαν τῆς οἰκογενείας του· θυσιάζει τὴν εἰρήνην τῆς καρδίας του καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς ψυχῆς του. Καὶ διατί ταῦτα πάντα; Διὰ νὰ μὴ περιπαίξῃ αὐτὸν ὁ κόσμος. Ἀλλὰ καὶ τί συμβαίνει ἐπὶ τέλους; Ἐξαντλοῦνται αἱ δυνάμεις αὐτοῦ καὶ μεθ' ὅλας τὰς μεγάλας αὐτοῦ προσπαθείας ἐπὶ τέλους ἀνακαλύπτεται. Καὶ ἐν ᾧ φοβεῖται τὸν ἐμπαιγμόν, περιπίπτει εἰς τὴν περιφρόνησιν καὶ τὸν οἶκτον.

Ἄλλος δὲ πάλιν δι' ἄλλης ὁδοῦ καταντᾷ εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον. Τοιουτοτρόπως οὗτος, τοιουτοτρόπως ἐκεῖνος, ὅλοι σχεδὸν δίδομεν περισσοτέραν σημασίαν εἰς τὰς ἐπικρίσεις τοῦ κόσμου, φοβούμεθα περισσότερον τὴν κρίσιν τῶν ἀνθρώπων παρὰ τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ.—Ἀλλ' ὄχι φίλε! ἐφ' ὅσον ἡ συνείδησίς σου δὲν ἔχει ἀφορμὴν νὰ σὲ τύπτῃ· ἐφ' ὅσον δὲν ἔχεις νὰ φοβηθῇς τὸν Θεόν, μὴ τρέμῃς, μὴ φοβεῖσαι τὴν κρίσιν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ τὸν ἀθωότατον πάντων, τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ὁ κόσμος ἐσυκοφάντησεν· ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς, ὅταν ἔπραττε τὸ καλόν, δὲν ἐφοβεῖτο βεβαίως τὰς κρίσεις καὶ ἐπικρίσεις τῶν ἀνθρώπων.

Ὅταν ὅμως ἡ συνείδησίς σου σὲ τύπτῃ· ὅταν ἡ κρίσις καὶ ἡ κατάκρισις τοῦ κόσμου στηρίζηται ἐπὶ τῆς ἀληθείας, ὦ, τότε ἡ κρίσις τῶν ἀνθρώπων εἶναι φοβερά! εἶναι προάγγελος τῆς φοβερᾶς κρίσεως τοῦ Θεοῦ· τότε φοβοῦ τὰς ἐπικρίσεις τοῦ κόσμου. Διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει γνώριζε, ὅτι ἡ κρίσις τῶν ἀνθρώπων δὲν μεταβάλλεται. Καὶ ἂν ἀκόμη σὺ κεῖσαι ἐν τῷ τάφῳ, ἐκείνη σὲ στηλιτεύει. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὅταν δηλαδὴ ὁ κόσμος ὁμιλῇ τὴν ἀλήθειαν, καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτοὶ ἀναγκάζονται νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς αὐτήν.

Κεφάλαιον τῶν εἰρημένων, ὅταν ἡ κρίσις τῶν ἀνθρώπων ἀφορᾷ εἰς πρόσωπα συγγενῆ ἡμῶν ἢ φίλων, ὀφείλομεν κατὰ πρῶτον νὰ ἐξετάζωμεν τὰς πηγὰς τῆς προελεύσεως αὐτῆς. Καὶ ἐὰν μὲν ἦναι ἀκάθαρτοι νὰ παρρησιαζώμεθα καὶ νὰ φέρωμεν τὴν ἀλήθειαν εἰς τὸ μέσον, χωρὶς διόλου νὰ σκεπτώμεθα, ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποπέσωμεν εἰς τὴν δυσμένειαν τῶν κατακρινόντων. Ἐὰν δὲ ἀφορᾷ εἰς πρόσωπα, τὰ ὁποῖα δὲν γνωρίζομεν καλῶς, ὀφείλομεν νὰ προσέχωμεν εἰς τὴν μετ' αὐτῶν συναναστροφὴν καὶ ἐν περιπτώσει νὰ διακόπτωμεν τὰς μετ' αὐτῶν σχέσεις. Ἐὰν δὲ ἡ κρίσις τῶν ἀνθρώπων ἀφορᾷ ἡμᾶς αὐτούς, ἐὰν μὲν ἡ συνείδησις ἡμῶν δὲν μᾶς τύπτῃ διά τι, ἐὰν ἡ συνείδησις ἡμῶν μᾶς λέγῃ, ὅτι τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἐπράξαμεν ἢ ἔχομεν σκοπὸν νὰ πράξωμεν εἶναι καλὸν καὶ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὀφείλομεν νὰ μὴ δίδωμεν προσοχὴν εἰς αὐτήν, ἀλλὰ νὰ ἐκπληρῶμεν μετὰ θάρρους τὸ καθῆκον ἡμῶν· ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἡ κρίσις τῶν ἀνθρώπων εἶναι φοβερὰ καὶ πρὸς μεταβολὴν αὐτῆς ὀφείλομεν πρῶτον νὰ μεταβάλωμεν τὴν διαγωγὴν ἡμῶν.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ
ΤΩΝ ΚΑΚΩΣ ΕΧΟΝΤΩΝ*

Παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ προγράμματος τῶν σχολῶν.

Γραμματικὴ καὶ Συντακτικόν. Ἐν τῷ προλόγῳ τούτων πρέπει νὰ ἐξαίρηται ἡ σπουδαιότης ἀφ' ἑνὸς μὲν τοῦ ἐνδιαθέτου τε καὶ ἐνάρθρου λόγου, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοῦ γραπτοῦ λόγου, τῆς διὰ ψηφίων δηλαδὴ παραστάσεως τῶν ἰδεῶν, λέξεων καὶ λόγων, μέσων θαυμασίων, δι' ὧν καθίσταται δυνατὴ ἡ μετάδοσις, κοινοποίησις καὶ διαιώνισις παντὸς εἴδους γνώσεων τεχνικῶν τε καὶ ἐπιστημονικῶν. Ἀλλὰ πρὸ πάντων πρέπει νὰ ἐρεθίζηται ἡ προσοχὴ τῶν μαθητῶν ἐπὶ τὰ ὄργανα τῶν πλεονεκτημάτων τούτων, δι' ὧν ἐπροικίσθη τὸ ἀνθρώπινον γένος. Τὰ ὄργανα τοῦ μὲν προφορικοῦ λόγου εἶναι τὰ φωνητικὰ ὄργανα τοῦ ἀνθρώπου, δηλαδὴ οἱ πνεύμονες, ὁ λάρυγξ, τὸ στόμα καὶ ἡ εὔστροφός τε καὶ ἐλαστικὴ γλῶσσα· τῆς δὲ γραπτῆς γλώσσης τὰ ὄργανα εἶναι οἱ δάκτυλοι τῶν χειρῶν. Οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ τὰ ὦτα κανονίζουσιν οἱ μὲν τὴν γραφήν, τὰ δὲ τὸν προφορικὸν λόγον, οὗτινος ἡ πρὸς τοὺς ἀκροατὰς μετάδοσις ἐκτελεῖται καὶ πάλιν δι' αὐτῶν τῶν ὤτων. Ὅθεν ἐννοεῖται ὅτι σὺν τοῖς ὀργάνοις τούτοις ὑπονοοῦνται καὶ τὰ νευρικὰ καὶ μυϊκὰ ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν συστήματα. Ὅσον τοίνυν ἐξαιρετικὸν τὸ πλεονέκτημα τῆς προφορικῆς τε καὶ γραπτῆς γλώσσης, τόσον ἀξιοθαύμαστος καὶ ἡ πάνσοφος Πρόνοια τοῦ Δημιουργοῦ καὶ τεχνίτου τῶν ὀργάνων τούτων, δι' ὧν ἐκτελοῦνται αἱ διανοητικαὶ αὗται λειτουργίαι τοῦ προφορικοῦ τε καὶ γραπτοῦ λόγου, λειτουργίαι, ὧν ἄνευ ἀδύνατος ἀποβαίνει ἡ καλλιέργεια τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν.

Ἱστορία. Ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν ἱστορικῶν γεγονότων πρέπει νὰ ἐπιδιώκηται ὁ σκοπὸς τῆς ἐξῆς διδαχῆς, ὅτι ἡ ἀγαθὴ καὶ δικαία πρόνοια τοῦ Βασιλέως τῶν βασιλευόντων καὶ Κυρίου τῶν κυριευόντων διέπει τὰς τύχας τῶν ἐθνῶν καὶ λαῶν· καὶ ἐπομένως ἡ ὑλική τε καὶ πνευματικὴ ἀνάπτυξις εἶναι ἡ ἀμοιβὴ τῆς ἠθικῆς αὐτῶν διαφθορᾶς καὶ καταπτώσεως.

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 13—15 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

Γεωγραφία. Ἐν τῇ φυσικῇ γεωγραφίᾳ πρέπει νὰ διδαχθῇ ὁ σκοπὸς τοῦ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀκανονίστου τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ὅστις συνίσταται εἰς τὸ χρησιμοποιεῖν τὰ ὄρη καὶ τὰ βουνὰ ὡς ἀποθήκας τῆς χιόνος καὶ τῶν ὑετῶν πρὸς συνεχῆ ποτισμὸν τῶν πεδιάδων καὶ κοιλάδων διὰ τῶν ἐκ τῶν ὀρέων καὶ βουνῶν πηγαζόντων ποταμῶν καὶ ρυάκων. Ἐπίσης πρέπει νὰ ὑποδειχθῇ ἡ ἀνάγκη καὶ ἡ ὠφέλεια τῆς κυκλοφορίας τῶν ἀνέμων ἐπὶ τῆς ὑδρογείου σφαίρας ὁμοίᾳ τῇ τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος ἐν τοῖς ὀργανισμοῖς τῶν ζώων, πρέπει νὰ καταδεικνύηται ὅτι ὁ διὰ τῆς χιόνος καὶ τῶν ὑετῶν ποτισμὸς τῆς γῆς εἶναι τόσον ἀναγκαῖος καὶ ὠφέλιμος ὅσον ἡ βρῶσις καὶ ἡ πόσις τῶν ζώων, πρέπει νὰ διατρανωθῇ ἐν γένει τὸ σκόπιμον καὶ ὠφέλιμον ὅλων τῶν φυσικῶν τε καὶ μετεωρολογικῶν καὶ μαθηματικῶν φαινομένων τῆς πελωρίου ταύτης καὶ ὑδρογείου μηχανῆς. Ἐν τῇ πολιτικῇ γεωγραφίᾳ πρέπει ἀνὰ πᾶν βῆμα νὰ ὑπομιμνήσκηται ὅτι ἡ φιλοπονία τῶν κατοίκων καλλιεργεῖ τὰς χέρσους γαίας καὶ καθιστᾷ εὐφόρους, αὐξάνουσα καὶ τὸν ἐγχώριον πληθυσμόν, τοὐναντίον δὲ ἡ φυγοπονία καὶ ἀμέλεια τῶν κατοίκων καθιστᾷ τὰς εὐφόρους χώρας ἀγόνους καὶ στείρας, ἐλαττοῦσα καὶ τὸν πληθυσμὸν αὐτῶν, διότι ἡ ἐργασία καὶ φιλοπονία συνιστᾶται παρ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς ἐντολῆς «Ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ τὸν ἄρτον σου» (Γενέσ. Γ'. 19).

Φυσικὴ Ἱστορία. Ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς Βοτανικῆς καὶ Ζωολογίας πρέπει νὰ ἐξιστορῶνται τὰ θαυμάσια τοῦ μηχανισμοῦ καὶ τῶν λειτουργιῶν τῶν ὀργάνων, τεινουσῶν εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν σκοπόν, δηλαδὴ τῆς διατηρήσεως τοῦ ἀτόμου καὶ διαιωνίσεως τοῦ εἴδους τῶν τε βοτάνων καὶ ζώων ὡς καὶ τοῦ ἀνθρώπου, πρέπει νὰ ἐξιστορῶνται ἀνὰ πᾶν βῆμα τὰ θαυμάσια τοῦ μηχανισμοῦ τῶν ὀργάνων, ἐν ᾧ καθοράται ἡλίου φαεινότερον ἡ πάνσοφος καὶ ἀγαθὴ πρόνοια τοῦ Δημιουργοῦ. Ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς Ἀνθρωπολογίας πρέπει νὰ ἐξαίρηται ἡ ἠθικοθρησκευτικὴ τάσις, ἥτις ἐκδηλοῦται παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ μόνῳ ἐκ τῆς ἱεραρχίας τῶν ζώων διευθύνουσα τὰς λειτουργίας οὐχὶ μόνον τοῦ νοός, ἀλλὰ πολλάκις καὶ αὐτοῦ τοῦ σώματος πρὸς λατρείαν τοῦ Δημιουργοῦ τῶν ἁπάντων.

Φυσικομαθηματικά. Ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ ἐπιστημονικοῦ τούτου κλάδου πρέπει νὰ ὑπομιμνήσκηται ὅτι οἱ φυσικομαθηματικοὶ νόμοι ἐκτελοῦνται μετὰ μεγάλης ἀκριβείας πάνταχοῦ καὶ πάντοτε μοιραίως καὶ ἀμεταθέτως· ἐν παντὶ δὲ νόμῳ ἐξυπονοουμένου νομοθέτου τινός, τίς ἆρά γε ὁ παντοδύναμος Νομοθέτης τῶν φυσικῶν νόμων, δι' ὧν διέπει τὰς κινήσεις τῶν ἀστέρων ἁπάντων τῶν ἡλιακῶν συστημάτων, εἰμὴ ἐκεῖνος, ἐφ' οὗ τῇ μνείᾳ ἀπεκαλύπτετο ὁ δαιμόνιος Νεύτων;

Ὠδική. Ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς ὀρθοδόξοις σχολαῖς προτιμητέα ἡ ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ πρὸς ἔξαρσιν τῶν θρησκευτικῶν αἰσθημάτων καὶ ἐφαρμογὴν αὐτῆς ἐν τοῖς χοροῖς τῶν ἐκκλησιῶν, ὅπου πολλάκις συμβαίνουσι καὶ χασμῳδίαι ἕνεκα τῆς σπάνιος εἴτε ἐλλείψεως τῶν ψαλτῶν· καθ' ὅσον οὐδεμία οὐδαμοῦ λαμβάνεται φροντὶς καὶ πρόνοια περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ἐκτὸς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς καὶ τῆς κατὰ Καισάρειαν Ἱερατικῆς σχολῆς, ἐν αἷς καὶ μόναις παραδίδεται τὸ ὑπὸ ἠθικοθρησκευτικὴν ἔποψιν ἀναγκαιότατον καὶ πρακτικώτατον τοῦτο μάθημα, ἐν ᾧ ὅλα τὰ Γυμνάσια καὶ αἱ ἀστυκαί τε καὶ δημοτικαὶ σχολαὶ ὀφείλουσι νὰ ἀκολουθῶσι τὸ φιλόμουσον τοῦτο παράδειγμα τῶν ἐν λόγῳ σχολῶν. Ὑπὸ ὑγιεινὴν ἔποψιν ἡ ἀνόργανος Μουσικὴ εἶναι μᾶλλον ἡ γυμναστικὴ τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, τῶν πνευμόνων δηλαδὴ τοῦ λάρυγγος καὶ τῶν μυῶν τοῦ στήθους λαιμοῦ καὶ τῆς κοιλίας, αὐξάνει τὸν σφυγμόν, τὴν ἀδηλον διαπνοήν, τὴν θερμοκρασίαν τοῦ σώματος (chaleur grise) καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐπιδρᾷ σωτηρίως ἐπὶ τῆς ὑγιείας τῶν διαγόντων ἡσυχον καὶ καθεστικότα βίον, παρ' οἷς ἡ ἄδηλος διαπνοὴ καταντᾷ ἀδρανής.

Ὑπὸ πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν ἔποψιν ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ καταπολεμεῖ τὴν ἀργίαν, τὴν μητέρα πάσης κακίας, ἐξημεροῦσα τὰ ἤθη, τέρπουσα τούς τε ψάλλοντας καὶ τοὺς ἀκούοντας, διεγείρουσα παρ' αὐτοῖς αἰσθήματα εὐλαβείας καὶ φιλακολουθίας καὶ οὕτω προλαμβάνουσα τὰ νευρικὰ πάθη, ὅσα προέρχονται ἐκ τῆς ἐξάψεως τῆς φαντασίας καὶ τῶν σαρκικῶν παθῶν, ἐξάψεως δεινουμένης ὑπὸ τῶν ἐρωτικῶν ᾀσμάτων τῆς ἐξωτερικῆς μουσικῆς καὶ λοιπῶν ἀνηθίκων διασκεδάσεων. Διὰ τοῦτο λέγει καὶ ὁ Ἀπόστολος «Εὐθυμεῖ τις; ψαλλέτω».

Ἰχνογραφία. Ἐν ταύτῃ πρέπει νὰ ἐπιδιώκηται ὁ σκοπὸς τοῦ ἐκγυμνάζειν τοὺς μαθητὰς εἰς τὰς ἱερογραφίας καὶ μάλιστα τοῦ κατακλυσμοῦ, τῆς καταστροφῆς τῶν Σοδόμων καὶ Γομόρρων, τῶν ἁγίων παθῶν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς δευτέρας καὶ ἐνδόξου αὐτοῦ παρουσίας καὶ τῆς ἐσχάτης κρίσεως, τοῦ θανάτου τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ δικαίου καὶ τοιούτων ἠθικοθρησκευτικῶν γεγονότων, ὧν ἡ εἰκονογραφία συγκινεῖ τοὺς θεατὰς καὶ διεγείρει εἰς αἰσθήματα μετανοίας καὶ εὐλαβείας καὶ ἠθικὴν ἀνάπλασιν καὶ βελτίωσιν, ἱερογραφίας, αἵτινες πρέπει νὰ διανέμωνται δωρεὰν τοῖς πτωχοῖς, ἵνα κοσμῶσι τὰς οἰκίας πάντων τῶν πιστῶν, πτωχῶν τε καὶ πλουσίων, ἀντὶ διαφόρων καὶ ἐνίοτε ἀνηθίκων εἰκονογραφιῶν, καὶ οὐχὶ μόνον τὰς οἰκίας τῶν πιστῶν, ἀλλὰ καὶ τὰς αἰθούσας τῶν συλλόγων, ξενώνων, καφενείων τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα καὶ τὰ ἐργαστήρια.

Καλλιγραφία. Καὶ ἐν τῇ καλλιγραφίᾳ δύναται νὰ ἐπιδιωχθῇ ὁ ἠθικοθρησκευτικὸς σκοπός, ὑπαγορευομένων τῶν σπουδαιοτέρων δογματικῶν τε καὶ ἠθικῶν ρητῶν τῆς ἁγίας Γραφῆς πρὸς ἀντιγραφὴν ἐπὶ πινάκων ὡρισμένων εἰς ἀνάρτησιν καὶ ἀναστήλωσιν ἐν ταῖς αἰθούσαις τῶν οἰκιῶν, συλλόγων, ἐν τοῖς καφενείοις καὶ ξενῶσι, τοῖς ἐμπορικοῖς καταστήμασι καὶ ἐργαστηρίοις, ἐν οἷς ἅπασιν εὐπερίστατος εἶναι

ἥ τε ἁμαρτία καὶ ἡ ἀρετή, ἑπομένως δὲ ἀναγκαία καὶ ἡ πρόχειρος καὶ διαρκὴς ἔκθεσις τῶν ἠθικοθρησκευτικῶν παραγγελμάτων ἐν εἴδει πινάκων εἰς τὰ ὄμματα τῶν θεωμένων, ὡς συνίστησι καὶ ὁ θεόπτης νομοθέτης λέγων. «Καὶ γράψεις ἐπὶ τῶν λίθων πάντα τὸν νόμον τοῦτον σαφῶς σφόδρα» (Δευτρνμ. κζ', 8) καὶ δοὺς πρῶτος αὐτὸς τὸ παράδειγμα διὰ τῆς ἐκθέσεως καὶ παραδόσεως τῷ λαῷ τῶν θεοχαράκτων πλακῶν τοῦ Δεκαλόγου περιέχοντος ἐν συνόψει τὰς κεφαλαιώδεις ἐντολὰς τοῦ παλαιοῦ νόμου· ἀλλαχοῦ δὲ παραγγέλλει.

«Καὶ ἁφάψεις αὐτὰ εἰς σημεῖον ἐπὶ τῆς χειρός σου, καὶ ἔσται ἀσάλευτον πρὸ ὀφθαλμῶν σου· καὶ γράψετε αὐτὰ ἐπὶ τὰς φλιὰς τῶν οἰκιῶν ὑμῶν καὶ τῶν πυλῶν ὑμῶν» (Δευτρνμ. ς'. 8, 9).

Οἱ κτίτορες τοῦ θείου ναοῦ τῆς ἁγίας Εἰρήνης ἐν Ἀθήναις, ἐκτελοῦντες τὴν παραγγελίαν ταύτην τοῦ θεοπνεύστου Νομοθέτου, ἔγραψαν ἐν κεφαλαίοις καὶ μεγάλοις γράμμασι ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ ναοῦ τούτου τὰ σπουδαιότερα ἐδάφια τῆς Καινῆς Διαθήκης πρὸς θεωρίαν τῶν ἐκκλησιαζομένων καὶ ἠθικὴν ἀνάπλασιν. Ἀλλ' ὑπολείπεται νὰ μιμηθῶσι τὸ πατροπαράδοτον τοῦτο παράδειγμα καὶ οἱ λοιποὶ ναοὶ θεῖοι τε καὶ δημόσιοι καὶ κοινοί, αἴθουσαι ὑπουργείων τε καὶ βουλευτηρίων καὶ δικαστηρίων, συλλόγων τε καὶ σχολῶν, καφενείων καὶ ὠδείων καὶ δὴ καὶ οἰκιῶν, ὡς ἀπεφήνατο ὁ θεόπτης Νομοθέτης, καθόσον ἀρ' ἑνὸς μὲν ἥ τε ἁμαρτία καὶ ἀρετὴ εἰσιν εὐπερίστατοι πανταχοῦ καὶ πάντοτε, ἀφ' ἑτέρου δὲ οὐδεμία ὑπάρχει περίστασις, ἣν οὐκ ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν ἡ ἁγία Γραφὴ καθορίσασα τὰ καθήκοντα ὅλων τῶν μελῶν τῆς κοινωνίας, γονέων τε καὶ τέκνων, συζύγων, κυρίων τε καὶ οἰκετῶν, ἀρχόντων τε καὶ ἀρχομένων, κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν, ὧν ἕκαστος ὀφείλει νὰ ὑπομιμνήσκεται συχνῶς τὰ ἐπιβάλλοντα τῷ σταδίῳ καὶ τῇ θέσει αὐτοῦ καθήκοντα κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ συνετοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Φιλίππου τοῦ Α' ὅστις διώρισε ἕνα τῶν αὐλικῶν αὐτοῦ ὅπως ὑπομιμνήσκῃ αὐτῷ καθ' ἑκάστην κράζων καὶ λέγων τὴν ἀξιομνημόνευτον ἐκείνην καὶ ἠθικὴν ῥῆτραν «Φίλιππε, μνήσθητι ὅτι εἶσαι ἄνθρωπος» καὶ συνιστῶν οὕτω τὴν ταπεινοφροσύνην, ἧς τοὺς κατόχους μακαρίζει ἡ Εὐαγγελικὴ ἠθικὴ διὰ τοῦ πρώτου τῶν μακαρισμῶν «Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν».

Πόσα τοιαῦτα ἠθικὰ ῥητὰ δὲν ἐμπεριέχει ἡ ἁγία Γραφή, ὧν ἡ καθημερινὴ καὶ συχνὴ ὑπόμνησις εἶναι πρακτικῶς ἀναγκαία τε καὶ ὠφέλιμος ἀνταποκρινομένη εἰς τὰ κοινωνικὰ καὶ ἠθικὰ καθήκοντα πάσης τάξεως τῆς τε κοινωνίας καὶ πολιτείας; Προκειμένου δὲ περὶ τῆς ἀνάγκης καὶ ὠφελείας τῆς συχνῆς μελέτης καὶ ὑπομνήσεως τῶν ἁγίων Γραφῶν, συμφέρει νὰ μεταφέρωμεν ἐνταῦθα τὴν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἀξιόλογον διατριβὴν τοῦ κ. Σ. Τζελέπη, ἑνὸς τῶν ἀξιοτίμων συντακτῶν τῆς «Ἀναπλάσεως».

«Τὸ θρησκευτικὸν μάθημα, τὸ ὁποῖον δι' ὅλων τῶν γυμνασιακῶν τάξεων δέον νὰ διήκῃ ἐστὶν ἡ ἐξήγησις ἢ ἀνάγνωσις τῆς ἁγίας Γραφῆς τῆς τε Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης, τῆς καθαρᾶς ταύτης πηγῆς τῆς θείας ἀποκαλύψεως καὶ τῆς μόνης τροφοῦ τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως πάσης ἐποχῆς, παντὸς γένους, πάσης καταστάσεως καὶ ἡλικίας. Οἱ πρὸς πᾶν ξένον κεχηνότες καὶ τυπικώτατοι μιμηταί, ὡς βλέπετε, μόνον κατὰ τοῦτο δὲν ἐφιλοτιμήθημεν νὰ μιμηθῶμεν τοὺς διδασκάλους ἡμῶν Εὐρωπαίους, οἵτινες τὴν μελέτην τῆς ἁγίας Γραφῆς ὡς τὸ κύριον μάθημα τῆς θρησκευτικῆς διδασκαλίας τῆς μέσης παιδεύσεως ἀναγράφουσιν. Γινώσκετε δὲ ὁποῖά εἰσιν ἐντεῦθεν τὰ ἀποτελέσματα ἰδίᾳ παρὰ τοῖς Προτεστάνταις; ὅτι ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας συζευγνύμενοι πνευματικῶς μετὰ τοῦ ἱεροῦ τούτου κώδηκος, διαφυλάττουσιν ἀχώριστον σύντροφον τοῦ βίου αὐτῶν, καὶ φυλακτήριον τῆς οἰκογενείας, ἐξ οὗ δικαίως ἀρύονται νᾶμα ζωήρρυτον πρὸς ἄρδευσιν τοῦ δένδρου τῆς θρησκευτικῆς αὐτῶν συνειδήσεως. Ἡ ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας κτωμένη πρὸς τὸ βιβλίον τοῦτο ἀγάπη προτρέπει πάσης καταστάσεως ἀνθρώπους ἀναλόγως αὐτὴν καὶ ἐξωτερικῶς νὰ ἐκδηλῶσιν. Οἱ ἐπιστήμονες ἑρμηνεύουσι τοῦτο, οἱ πλούσιοι καὶ αἱ ἑταιρεῖαι καθιστῶσιν αὐτὸ προσιτὸν οὐ μόνον τῷ πένητι, ἀλλὰ καὶ τῷ βαρβάρῳ, διὰ τῆς εὐωνου καὶ πολυγλώττου αὐτοῦ ἐκδόσεως· οἱ θεολόγοι ἐξηγοῦσιν αὐτό· αἱ οἰκογένειαι καὶ τὰ ἄτομα ἀδιαλείπτως μελετῶσιν. Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν πᾶν τοὐναντίον συμβαίνει δυστυχῶς. Ἀφοῦ ὁ μαθητὴς δὲν ἐγνώρισε τὸ βιβλίον τοῦτο ἐν τῷ Σχολείῳ, δὲν ἔλαβε σύστασιν τῆς ἀξίας καὶ χρησιμότητος αὐτοῦ, οὐδὲ ἐδιδάχθη ἀπὸ τοῦ παραδείγματος τοὐλάχιστον τῶν καθηγητῶν του, πῶς δύναται τοῦ λοιποῦ παραδιδόμενος εἰς τοὺς λαβυρίνθους τῆς ἐπιστήμης, ἢ περισπώμενος ὑπὸ τῶν ποικίλων κοινωνικῶν ἀσχολιῶν, νὰ ποιήσηται κἂν μνείαν τοῦ βιβλίου τούτου καὶ νὰ ἀφιερώσῃ εἰς αὐτὸ στιγμάς τινας, ὅπως θρέψῃ τὸν συμπνιγόμενον ὑπὸ τῶν κοσμικῶν ἀναγκῶν σπόρον τῆς θρησκευτικῆς αὐτοῦ συνειδήσεως καὶ ἀναψύξῃ τὸν ἀσφυκτοῦντα πνευματικὸν αὐτοῦ βίον; Οὕτως οἱ ἐπιστήμονες ἡμῶν θεωροῦσιν ἴσως ἀπώλειαν χρόνου καὶ ταπεινωσίν των νὰ ἐπιχειρήσωσι τὴν καλογηρικὴν ἢ παπαδικὴν ταύτην ἐργασίαν καὶ ἀντ' αὐτῆς προτιμῶσι νὰ ἐντρυφῶσιν εἰς τὰ τέλματα τῆς ὑλόῤῥονος τοῦ αἰῶνος φιλοσοφίας· οἱ πλούσιοι δαπανῶσι τὸν πλοῦτον αὐτῶν εἰς τὴν οἰκοδομὴν ὑψορόφων Σχολείων φερόντων τὴν ἐπωνυμίαν αὐτῶν, ἢ εἰς τὴν ὑποστήριξιν τῶν ἐν Εὐρώπῃ σπουδῶν παιδαγωγῶν, διευθυντῶν καὶ καθηγητῶν ἀθέων καὶ ἀπαιδαγωγήτων, ὅπως ἐξαγάγωσι τὸ ἔθνος ἡμῶν ἐκ τῆς χώρας τοῦ σκότους καὶ σκιᾶς θανάτου· οἱ θεολόγοι ἡμῶν θεωροῦσι περιττὴν τὴν διασάφησιν τοῦ ἱεροῦ κειμένου ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος, αἱ δὲ οἰκογένειαι καὶ τὰ ἄτομα ἀγνοοῦσι δυστυχῶς ἂν ὑπάρχῃ τοιοῦτο βιβλίον, ἐν ᾧ καταπληκτικὴν μάθησιν ἐπιδείκνυνται μυθιστοριῶν καὶ ἄλλων

ρυπαρογραφημάτων. Φεῦ τῆς συμφορᾶς, ἡ ὁποία κατέλαβεν ἡμᾶς κοιμωμένους ἔτι τὸν τῆς ἀσυνειδησίας ὕπνον! ὑπῆρξε καιρός, καθ' ὃν τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τὸν Ἀπόστολον, ἑκάστη οἰκογένεια ἑλληνική, διὰ τὴν βαθεῖαν ἐκείνην ἀμάθειαν, διὰ διφθέρας περιβάλλουσα, διετήρει ἐν τῷ εἰκονοστασίῳ αὐτῆς φωτίζουσα καὶ θυμιῶσα κατασφράγιστα καὶ εὐρωτιῶντα, οἱ δὲ ὀλίγοι διδάσκαλοι τοῦ ἔθνους μὴ θεωροῦντες μεγάλην τὴν ζημίαν ἕνεκα τῶν στερρῶν θρησκευτικῶν φρονημάτων καὶ τῆς αὐστηρᾶς τῶν ἀτόμων καὶ τῶν οἰκογενειῶν ἠθικῆς, ἤλπιζον ὅτι ἐν ἀπωτέρῳ μέλλοντι φωτιζόμενον τὸ ἔθνος ἡμῶν ὑπὸ τοῦ φωτὸς τῆς παιδείας, ἔμελλε νὰ ἀποσφραγίσῃ τὰς ἱερὰς ταύτας δέλτους καὶ μορφώσῃ δι' αὐτῶν φαεινὴν θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν συνείδησιν. Ἀλλ' ἰδού, ὅτι τὸ φῶς τοῦτο διέλαμψε τοσοῦτο, φαίνεται, φαεινόν, ὥστε ἐθάμβωσε καὶ ἐτύφλωσε τῆς ψυχῆς ἡμῶν τὰ ὄμματα, τοσοῦτο θαλπνόν, ὥστε ἐν ἀκαιρεῖ ἐξήτμισε τὴν ὑπάρχουσαν ἤδη θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν ἡμῶν συνείδησιν. Ἀντὶ ἀποσφραγίσεως καὶ μελέτης τέλεον ἀπεβάλομεν τοὺς ἱεροὺς κώδηκας τοῦ κόλπου καὶ τῆς ἑστίας ἡμῶν, ὡς τοὺς ὀψιπλούτους ἐκείνους, οἵτινες ἀποβάλλουσι τὰς ἐν τῇ πενίᾳ ἀναπτυχθείσας αὐτῶν ἀρετάς, ὡς ἀποβάλλει τις τὸ παλαιὸν ἔνδυμα μετὰ τῶν ἐν τοῖς θυλάκοις αὐτοῦ χρημάτων. Εὐλαβῶς καθικετεύομεν τοὺς διδασκάλους καὶ θεολόγους τῆς Ἐκκλησίας νὰ συναισθανθῶσι τὴν εὐθύνην, ἣν ὑπέχουσιν ἀπέναντι τοῦ μέλλοντος ἐπὶ τῇ ἐγκληματικῇ τοῦ οὐρανοπέμπτου τούτου βιβλίου ὀλιγωρίᾳ. Ἡ ἱστορία τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς τῆς ἀνθρωπότητος μορφώσεως τοῦτο ἀκριβῶς ἀποδείκνυσιν, ὅτι ἕκαστον ἔθνος εἶχε τὰς ἱερὰς αὐτοῦ δέλτους ὡς τι κοινὸν σχολεῖον, ἐξ ὧν ἔτρεφε διηνεκῶς τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν αὐτοῦ συνείδησιν. Οἱ Σῖναι εἶχον τὰς συγγραφὰς τοῦ Κομφουκίου, οἱ Ἰνδοὶ τὰς Βέδας, οἱ Πέρσαι τὰς τοῦ Ζωροάστρου, οἱ Ἕλληνες τὰς τοῦ Ὁμήρου καὶ Ἡσιόδου, οἱ Ἰουδαῖοι τὸν Μωσέα καὶ τοὺς Προφήτας, οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ καὶ οἱ νῦν Προτεστάνται τὴν ἁγίαν Γραφήν, ἅτινα βιβλία διηνεκῶς μελετῶντες, ὠφελοῦνται ἀναλόγως τῆς πνευματικῆς αὐτῶν ἕκαστος καταστάσεως. Ἀλλ' ἡμεῖς κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας τῶν φώτων κινδυνεύομεν νὰ μὴ ἔχωμεν ἱερὸν κώδηκα, ἢ μᾶλλον ἀντικαθιστῶμεν αὐτὸν διὰ συλλογῆς τῶν αἰσχροτέρων μυθιστορημάτων. Εἶναι περιττὴ ἡ σύστασις τοῦ βιβλίου τούτου ὡς περιέχοντος τὴν τελειοτέραν ἀποκάλυψιν τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τὰ τελειότερα ταύτης παραδείγματα, ἀφοῦ τὰ βέβαια ἀποτελέσματα τῆς μελέτης ἢ μὴ τούτου τρανώτατα τὴν ἀξίαν καὶ δύναμίν του καταδεικνύουσιν».

Τοιαύτης οὔσης τῆς ἀνάγκης τῆς συχνῆς μελέτης τῶν ἁγίων Γραφῶν, οἱκοθεν ἐννοεῖται ἡ ἀνάγκη καὶ τῆς συχνῆς καὶ ἀδιαλείπτου ὑπομνήσεως τῶν κυριωτέρων ἐντολῶν ἐν ῥητοῖς κατεχωρισμένοις ἐπὶ πινάκων ἀναρτωμένων εἰς τοὺς τοίχους τῶν οἰκιῶν, κατὰ τὴν παραγγελίαν τοῦ σοφοῦ Νομοθέτου λέγοντος σαφῶς:

«Καὶ γράψεις ἐπὶ τῶν λίθων πάντα τὸν νόμον τοῦτον σαφῶς σφόδρα (Δευτρνμ. κζ', 8).

Καὶ γράψετε αὐτὰ ἐπὶ τὰς φλιὰς τῶν οἰκιῶν ὑμῶν καὶ τῶν πυλῶν ὑμῶν» (Δευτρνμ. ς', 9).

Ἐκ τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων τὰ μὲν εἶναι γενικὰ ἐπιβαλλόμενα παντὶ χριστιανῷ, ὡς τὰ ἀπαραίτητα καθήκοντα τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης, δηλαδὴ τῆς καθημερινῆς προσευχῆς κοινῆς τε καὶ ἰδίας, τῆς ἱερᾶς ἐξομολογήσεως, τῆς ἁγίας μεταλήψεως, τῆς νηστείας, τῆς ἀναπαύσεως μὲν ἐκ τῶν κοσμικῶν ἔργων, μελέτης δὲ ἢ ἀκροάσεως τῶν ἁγίων Γραφῶν κατὰ τὰς κυριακὰς καὶ λοιπὰς ἑορτάς· τινὰ δὲ ἐκ τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων εἶναι εἰδικὰ μόνον τάξεσί τισι τῆς κοινωνίας καὶ πολιτείας, ὡς τὰ καθήκοντα τῶν γονέων καὶ τέκνων, συζύγων, κυρίων καὶ οἰκετῶν, ἀρχόντων τε καὶ ἀρχομένων, πνευματικῶν Ποιμένων, διδασκάλων καὶ κληρικῶν ἀφ' ἑνός, μαθητῶν τε καὶ ποιμαινομένων λαϊκῶν ἀφ' ἑτέρου.

Οἱ πίνακες τοίνυν οἱ περιέχοντες τὰ γραφικὰ ῥητὰ ὅσα ἀναμιμνήσκουσι τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν οἰκογένειαν καθήκοντα, πρέπει νὰ κοσμῶσιν ἐν πλαισίοις κεχρυσωμένοις καὶ ὑαλωτοῖς τὰς αἰθούσας τῶν οἰκιῶν ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν πιστῶν.

Ἐν ταῖς αἰθούσαις τοῦ Πανεπιστημείου, τῶν Γυμνασίων καὶ λοιπῶν χριστιανικῶν σχολῶν πρέπει νὰ ἀναρτῶνται πίνακες περιέχοντες ἐν μεγάλοις γράμμασι συλλογὴν γραφικῶν ῥητῶν διατρανούντων τὴν θείαν ὕπαρξιν, τὴν θείαν πανσοφίαν, παντοδυναμίαν, ἀγαθότητα καὶ δικαιοσύνην, γραφικῶν ῥητῶν, ὧν ἡ διαρκὴς καὶ ἀδιάλειπτος θεωρία καὶ ὑπόμνησις εἶναι ἀπαραίτητος πρὸς ἄμυναν κατὰ τῶν ὑλιστικῶν ἐπηρειῶν τοῦ αἰῶνος τούτου.

(Ἕπεται συνέχεια).

Γ. ΕΥΓΕΝΙΔΗΣ ἰατρός.

ΕΘΝΙΚΑ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Προσφοραὶ καὶ συνδρομαὶ εἰς χρήματα, κατὰ τὴν ἀπὸ 1 Ἰουλίου μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1893 περίοδον εἰς τὸ Ταμεῖον τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς

Γ. Β. Προδρομίδης ἐκ Σινασσοῦ Γρόσια 108 — Ἄννα Δόλλ ἐκ Πόλεως 108 — Μ. Κουβελᾶς ἐκ Πόλεως 15 — Ἄγγελος Γαλιατζάβος ἐκ Πέραν 20 — Π. Ν. Κουριώτης ἐκ Ρυσίου 40 — Νικόλαος Παναγιώτου ἐκ Ρυσσίου 40—Κωνσταντῖνος Γεωργίου ἐκ Προκοπίου 20—Ἀναστάσιος Θεοδώρου ἐκ Καισαρείας 60 — Δημήτριος Ἀλεξίου ἐκ Προύσης 40 — Μιχ. Π. Καπλάνογλους ἐκ Καισαρείας 108—Ἀνώνυμος ἐκ Βώλου 60 —Ἀναστάσιος Κωνσταντίνου ἐκ Κιουπλίων 20— Χ. Π. ἐκ Καισαρείας 486 — Δημήτριος Τσάμης ἐκ Μεσολογγίου 20 — Χαράλαμπος Ἀναστασίου ἐκ Κιουπλίων 20—Ἀνώνυμος ἐν τῷ ἄνω προσκυνητηρίῳ 108 —Ἀνώνυμος ἐκ πωλήσεως βάμβακος Γκέϊβες 230--

Χρυσόστομος Βασιλείου ἐκ Νυμφῶν 108 — Ἰωάννης Λούκας ἐξ Ἀργυροκάστρου 54 — Παρίσης Ξανθόπουλος ἐκ Πόλεως 60—Ἀνώνυμος ἐκ Πόλεως 54 —Ἄννα Λαζαρίδου ἐκ Μακροχωρίου 30 — Σταῦρος Βασιλείου ἐκ Προύσης 30— Βασίλειος Σκενδέρογλους ἐκ Καισαρείας 20— Διονύσιος Π. Γεωργιάδης ἐκ Χαλκηδόνος 54—Ἀνώνυμος ἐν τῇ ἀριστερᾷ Γοργόνι 114 —Ἀνώνυμος ἐν τῇ ἀριστερᾷ Γοργόνι 90 — Στυλιανὸς Κ. Φρέγκογλους ἐκ Καισαρείας 108 — Σαπφὼ Κατινάκη ἐκ Σταυροδρομίου 108—Χαράλαμπος Νικολάου ἐξ Ἀργυροκάστρου 35—Στέφανος Α. Χατζόπουλος ἐκ Βάρνης 100—Νικόλαος Α. Χατζόπουλος ἐκ Βάρνης 100— Π. Στεφανόπουλος ἐκ Χαλκίδος 95— Γεσθημανὴ Χ'' Βασιλείου ἐκ Καισαρείας 108 — Νικόλαος Διονυσίου ἐκ Τυάνων 40— Πολύμνια Π. Καμάρα ἐκ Σταυροδρομίου 108—Πρόδρομος Κωνσταντίνου ἐκ Τελμησσοῦ 648 —Ἀνώνυμος ἐκ πωλήσεως ἀργύρου 98—Μανιὼ Σταυρινοῦ ἐκ Σταυροδρομίου 40— Σταῦρος Μωύσογλους ἐξ Ἀνδρονικίου 540—Γεώργιος Χ'' Ἀποστόλου ἐκ Χαλκηδόνος 36 — Βασίλειος Σκενδέρογλους ἐκ Κερμύρας 20— Θωμᾶς Ἀναγνωστίδης δι' ἐτήσιον κληροδότημα τοῦ ἐκ Μετρῶν ἀειμνήστου Φωτάκα Ἀναστασιάδου 1080—Ἀναστασία Παπαδοπούλου ἐκ Νίγδης 20 — Βασίλειος Κανέλογλους ἐκ Κοτυαίου 50 — Μαρία Κιτάογλου ἐκ Καισαρείας 20—Ἀναστασία Δ. Μεζίκη ἐκ Φαναρίου 54—Ἑλένη Ν. Ζαρίφη ἐκ Πέραν 540— Ἀρτεμισία Ν. Πουρναρᾶ ἐκ Πέραν 216—Σ. Α. Καραβοκυρὸς ἐκ Ρόδου 108—Ἀλ. Δ. Φωτιάδης ἐκ Πόλεως 120—Ἀνθὴ Σαχίνογλου ἐκ Χαλκηδόνος 432—Ἀνώνυμος ἐκ Βώλου 100— Πρόδρομος Ι. Καρακητζάνογλους ἐκ Καισαρείας 20—Ἀνώνυμος ἐν τῷ κάτω προσκυνηταρίῳ 108— Κυριακὴ πρεσβυτέρα ἐκ Σαφραμπόλεως 23— Βασιλικὴ Π. Θεοδώρου ἐκ Σαφραμπόλεως 21—Χαράλαμπος Κογιούογλους ἐκ Τυάνων 108—Σπυρίδων Λαζαρίδης ἐκ Μακροχωρίου 540 — Σπυρίδων Λαζαρίδης ἐκ Μακροχωρίου 1080—Σάββας Μισιρλόγλους ἐκ Νίγδης 108— Σταῦρος Α. Σταυρίδης ἐκ Χίου 40— Δωρεὰ ἀσπρορρούχων, προσοψίων κλπ. παρὰ διαφόρων ἀξίας 432 —Ἀνώνυμος διὰ χειρὸς Κ. Σπορίδου 432—Θεοδώρα Χ'' Μιχαὴλ ἐκ Λεύκης 20 —Βασίλειος Κωνσταντίνου ἐκ Καστορίας 10— Ἀνώνυμος 54—Δημήτριος Κατσίκας ἐξ Ἠπείρου 20—Ἀναστάσιος Ἀναστασιάδης ἐξ Ἐπιβατῶν 108 — Δωρεὰ μετάξης παρὰ διαφόρων ὀκάδων 4 $\frac{262}{400}$ ἀξίας 466 —Ἔρανοι ἐξωτερικοὶ διὰ τοῦ ἁγιάσματζη Ζ. Ζώτου 3056,25. Τὸ ὅλον γρ. 13687,25 μεῖον νομισματικῆς διαφορᾶς γρύσια 12. Εἰς Λ. Τ. πρὸς 108 γρ. τρεχ. 13675,25 ἤτοι γρ. χρ. 12662,25.

Εἰς τὸ Ταμεῖον τῆς Ἐσωτερικῆς Διευθύνσεως.

Στέφανος Παντοκρατορινὸς Γρόσια 216 — Φίλιππος Καλαϊτζόγλους ἐκ Σεβαστείας 54—Ν. Φιλίππου διὰ χειρὸς Πεννέτη 216 —Ἑταιρία Ἀνατολικῶν Σιδηροδρόμων 1620—Τσαούσογλους 180—Σταῦρος Γρηγόρογλους 108— Εὐσεβία Μαντζάρογλου 108—Εὐαγγελία Γαλανάκη 95 —Ἀβραὰμ Χ'' Θωμᾶ 5—Παῦλος Γιαννόπουλος 108 —Ἀντώνιος Κάλφας Βουλγαρίδης 216—Ἀνώνυμος 58—Ἀνώνυμος 80.

Τὸ ὅλον γρ. 3064 πρὸς 108 ἤτοι Γρ. χρ. 2837

Ἐκ τοῦ Γ. Γραφείου τῶν Ἐθν. Φ. Καταστημάτων.

Ἐν Γαλατᾷ τῇ 26 Μαρτίου 1893.

Ὁ Διευθυντὴς
Ε. ΚΑΒΑΔΑΣ.

ΔΕΛΤΙΟΝ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΘΝ. ΦΙΛΑΝΘΡ. ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΣΙ ΔΙΑΙΤΩΜΕΝΩΝ
τοῦ μηνὸς **Φεβρουαρίου** *1893.*

	Οἱ κατὰ τὴν 1 Φεβρουαρίου εὑρεθέντες		Οἱ καθ' ὅλον τὸν μῆνα							Οἱ κατὰ τὴν 28 Φεβρουαρίου μείναντες		
			Εἰσελθόντες		τὸ ὅλον	Ἐξελθόντες		Ἀποθανόντες				τὸ ὅλον
	ἄνδρες	γυναῖκ.	ἄνδρες	γυναῖκ.		ἄνδρες	γυναῖκ.	ἄνδρες	γυναῖκ.	ἄνδρες	γυναῖκ.	
Ἀσθενεῖς	241	46	370	38	695	317	24	50	10	244	50	695
Γηροκομούμενοι	88	18	3		149			2		89	18	149
Φρενοβλαβεῖς	251	128	4	1	384	1	1	10	1	244	127	384
Ὀρφανοί	151		1		152					152		152
Περιωρισμένοι	1				1					1		1
Προσωπικόν	119	30	6	2	157	5	2			120	30	157
	851	222	384	41	1498	323	27	62	11	850	225	1498

Ἐν Γαλατᾷ, τῇ 11 Μαρτίου 1893.

Ἐκ τοῦ Γενικοῦ Γραφείου τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων
ὁ Διευθυντὴς **Ε. ΚΑΒΑΔΑΣ.**

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ. | ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 9 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1893 **ΑΡΙΘ. 6.**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ **Κορυτσᾶς Φιλόθεος** (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος **Κωνστάντιος**
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Δ. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεὺς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαῖα τὰ ἡμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σ. Μητροπολίτῃ **Κορυτσᾶς κ. Φιλοθέῳ** Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ». —Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ **εἰδοποιῶσι** τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ **παραπίπτωσι** τὰ φυλλάδια.

Περιεχομενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Περὶ τῆς ἀληθοῦς ἀξίας τοῦ ἐπιγείου πλούτου — Ὁ Ἀκάθιστος Ὕμνος—Κοινοποιήσεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

—*Ἐπίσκεψις εἰς τὰ Ἀνάκτορα.*— Τῇ παρελθούσῃ τρίτῃ ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τοῦ βαϊοφορίου ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐξοχωτάτου Δημητράκη ἐφένδη Γενιδουνια, μέλους τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, καὶ τοῦ ἐνδοξ. ἄρχοντος Καποῦ κεχαγιᾶ Ἀντωνίου ἐφένδη Οἰκιάδου μεταβὰς εἰς τὰ Ἀνάκτορα ὑπέβαλε τὰς συγχαρητηρίους Αὐτοῦ προσρήσεις καὶ εὐχάς. Τῇ ἐπαύριον ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπεσκέψατο τὴν Α. Ὑψ. τὸν μέγαν Βεζύρην Δζεβὰτ πασᾶν, καὶ τὰς Α.Α. Ε.Ε. τοὺς ὑπουργοὺς τῶν ἐσωτερικῶν, τῶν ἐξωτερικῶν, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων καὶ ἄλλους ἐκ τῶν ὑπουργῶν καὶ ἀνωτέρων ὑπαλλήλων.

— *Παραίτησις Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης.* —Ὁ σεβασμιώτατος Μητροπολίτης ἁγίου Θεσσαλονίκης κ. Σωφρόνιος ὑπέβαλεν οἰκείᾳ βουλήσει τῇ ἁγίᾳ καὶ ἱερᾷ Συνόδῳ κανονικὴν παραίτησιν ἀπὸ τῆς πνευματικῆς διακυβερνήσεως τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ καὶ ἐξῃτήσατο τὰς ἀπαιτουμένας συστατηρίους ἐπιστολὰς ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας ὅπως μεταβὰς εἰς ἅγιον Ὄρος ἐφησυχάσῃ κατὰ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ βίου αὐτοῦ. Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς παρελθούσης Τρίτης λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὰ περὶ τούτου δὲν ἀπεδέξατο τὴν ὑποβληθεῖσαν ταύτην παραίτησιν, ἐνέκρινε δὲ ὅπως δι' ἐπιστολῆς, ἐκφραζούσης τὴν ἐπὶ τούτῳ λύπην τῆς Ἐκκλησίας, προτραπῇ ἡ Α. Σεβασμιότης ἵνα ἀποσύρῃ τὴν ὑποβληθεῖσαν παραίτησιν.

—*Ἐκλογαὶ ἀντιπροσώπων ἐνοριῶν.*— Διεξαχθεισῶν συνῳδὰ ταῖς διατάξεσι τοῦ Παλαιοῦ Ἐκλογικοῦ Κανονισμοῦ καὶ τῇ σχετικῇ Πατριαρχικῇ Ἀποδείξει ἐν ταῖς διαφόροις ἐνορίαις τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως τῶν πρωτοβαθμίων καὶ δευτεροβαθμίων ἐκλογῶν, τῶν μὲν πρώτων τῇ παρελθούσῃ κυριακῇ τοῦ Θωμᾶ, τῶν δὲ δευτέρων τῇ ἑσπέρᾳ τῆς παρελθούσης τετάρτης ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῶν ὁρισθέντων πατριαρχικῶν ἐξάρχων, ἐξελέγησαν ἀντιπρόσωποι τῶν ἐνοριῶν διὰ τὴν τῇ προσεχεῖ κυριακῇ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου συγκροτηθησομένην ἐκλογικὴν συνέλευσιν τῶν ἀντιπροσώπων, ὧν ἡ ψῆφος μέλλει ν' ἀναδείξῃ τοὺς διαδόχους τῶν τὴν διετῆ αὐτῶν περίοδον συμπληρωσάντων μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἤτοι τῶν ἀξιοτίμων κκ. Ν. Ψυχάρη βέη, Π. Φενερλῆ, Β. Ἐλευθεριάδου καὶ Δ. Εὐθυβούλη, οἱ ἑξῆς: Στυροδρομίου Ζήσης Θ. Ζήση καὶ Χαράλαμπος Λάγος·—Ταταούλων Ἀθανάσιος Νικολαΐδης καὶ Θεόδωρος Ἰωαννίδης· — Φερίκιοϊ Χατζῆ Γεώργιος·— Χάσκιοϊ Ἀντώνιος Νέτης· — Ὀρτάκιοϊ Σοφοκλῆς Μουράτογλους· — Βαφεοχωρίου, Γεώργιος Ἀντωνιάδης· — Ἐξ Μαρμάρων Παναγιώτης Βαφείδης· — Βλάγκας Δημήτριος Τσιμπουκτσόγλους·— Μουχλίου καὶ Φωτηρᾶ Ι. Μαλλιαρᾶς·— Κοντοσκαλίου, Θ. Σαρρόγλους·— Ἐδιρνέ.Καποῦ, Σαλματομβρουκίου, Ἐγρικαποῦ, Τὸπ καποῦ, Σαρμασικίου καὶ Τεκφοὺρ Σεραγίου Χαράλαμπος Ν. Σαραφόπουλος καὶ Πρόδρομος Εὐσταθίου·— Γαλατᾶ Κ. Βούτας καὶ Ἰωσὴφ Σταυρόπουλος·— Διπλοκιονίου Συμεωνάκης ἐφένδης Σινιόσογλους·— Ξηροκρήνης, Μεγάλου Ρεύματος καὶ Βεβεκίου Ἰωάννης Μουσοῦρος καὶ Ι. Μ. Σταύρου·—Στένης καὶ Νεοχωρίου Ἰωάννης Κούμπης καὶ Δημήτριος Γρέκος.

Τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον ἐν τῇ σημερινῇ αὐτοῦ τακτικῇ συνεδρίᾳ λαβὸν ὑπ' ὄψει διαφόρους ἐνστάσεις ὑποβληθείσας αὐτῷ παρὰ διαφόρων ἐνοριῶν κατὰ τῆς ἐκλογῆς ἀντιπροσώπων πρωτοβαθμίων καὶ δευτεροβαθμίων ἐκλογῶν ἄλλας μὲν ἀπεδέξατο, ἄλλας δὲ ἀπέρριψεν, ἤτοι ἠκύρωσε τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς ἐν Πρόποσι Ταταούλων Εὐαγγελιστρίας,

παρέπεμψε δὲ τὰς μὲν ἐνστάσεις τῶν ἐνοριῶν ἁγίου Κωνσταντίνου, ἁγίου Γεωργίου καὶ Ἀναλήψεως ἐν Ὑψωμαθείοις τοῖς οἰκείοις ἐξάρχοις πρὸς ἐξέτασιν, τὰς δὲ τῶν ἐνοριῶν Σαρμασικίου, Σαλματομβρουκίου, ἁγίου Νικολάου ἐν Νεοχωρίῳ καὶ Στένης ἀπέρριψεν ὡς ἀκαίρως ὑποβληθείσας μετὰ τὴν δευτεροβαθμίως γενομένην ἐκλογὴν τῶν ἀντιπροσώπων.

— *Μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως.* — Ὁ σεβασμιώτατος Μητροπολίτης ἅγιος Ἀδριανουπόλεως κ. Κύριλλος διὰ γράμματος αὐτοῦ ἐξητήσατο παρὰ τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἄδειαν ὅπως μεταβῇ εἰς Δεδεαγὰτς πρὸς χρῆσιν λουτρῶν καὶ ἀλλαγὴν ἀέρος χάριν τῆς πασχούσης ὑγείας αὐτοῦ. Ἡ Ἐκκλησία ἐγκρίνασα τὴν αἴτησιν ἐχορήγησε τὴν ἄδειαν ταύτην.

—*Μητροπολίτης Αἴνου.*—Ὁ σεβασμιώτατος Μητροπολίτης ἅγιος Αἴνου κ. Λουκᾶς διὰ γράμματος αὐτοῦ ἀγγέλλει τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι λίαν προσεχῶς διευθετῶν τὰ κατ' αὐτὸν ἄψεται τῆς εἰς βασιλεύουσαν ἀγούσης ὁπως ἀναλάβῃ τὰ συνοδικὰ αὐτοῦ καθήκοντα.

—*Κεντρικὴ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπή.*—Ἡ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Κεντρικὴ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ ἐπιληφθεῖσα τοῦ ἔργου τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν διδακτικῶν βιβλίων διὰ τὸ προσεχὲς σχολικὸν ἔτος διῆλθε καὶ βιβλία τινὰ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ διαβιβασθέντα αὐτῇ πρὸς ἔγκρισιν, ὧν ἕνια καὶ ἀπέρριψεν ὡς πολιτικῶς ἐπιλήψιμα. Μετὰ δικαίας δὲ ἀπορίας καὶ ἐκπλήξεως εἶδεν ἡ Ἐπιτροπὴ ὅτι τινὲς τῶν συγγραφέων τῶν ἐν λόγῳ βιβλίων ἄνευ τῆς γνώσεως καὶ ἀδείας τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἀνέγραψαν ἐν τῇ τούτων προμετωπίδι καὶ τὸ ὄνομα Αὐτῆς, ἀφιεροῦντες Αὐτῇ τὰ ἐν λόγῳ βιβλία· ἐφ' ᾧ καὶ ἐξέφρασε τὴν ἀποδοκιμασίαν αὐτῆς καὶ κατάκρισιν ἐπὶ τῷ ἀτόπῳ ταύτῃ πράξει καὶ ἐνεργείᾳ τινῶν συγγραφέων.

—*Ἐκλογὴ Κισάμου καὶ Σελίνου.*—Ὁ πανιερώτατος Μητροπολίτης ἅγιος Κρήτης κ. Τιμόθεος διὰ γράμματος αὐτοῦ ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι ἡ περὶ αὐτὸν ἐπισκοπικὴ Σύνοδος ἐξελέξατο εἰς πλήρωσιν τῆς χηρευούσης θέσεως τῆς ἐπισκοπῆς Κισάμου καὶ Σελίνου τὸν πανοσιολογιώτατον ἀρχιμανδρίτην κ. Δωρόθεον Κλωναράκην. Τὸ ἐπὶ τούτῳ πρακτικὸν τῆς ἐπισκοπικῆς Συνόδου διεβιβάσθη ὑπὸ τῆς Α. Πανιερότητος τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἥτις καὶ ἐπεδοκίμασε τὴν ἐκλογὴν ταύτην.

—*Πρώην Νευροκοπίου κ. Γρηγόριος.*—Ὁ ἐν ἁγίῳ Ὄρει ἐφησυχάζων πανιερώτατος Μητροπολίτης πρώην Νευροκοπίου κ. Γρηγόριος διὰ γράμματος αὐτοῦ ἐξητήσατο παρὰ τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἄδειαν τῆς εἰς βασιλεύουσαν ἀφίξεως αὐτοῦ χάριν ἰδίων ὑποθέσεων. Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐχορήγησε τὴν αἰτηθεῖσαν ἄδειαν.

—*Ἐγγραφὴ ἐκλεξίμου εἰς ἀρχιερατείαν.*—Ὁ Σεβασμιώτατος Γέρων ἅγιος Ἐφέσου κ. Ἀγαθάγγελος ἐξητήσατο παρὰ τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου τὴν ἐν τῷ Καταλόγῳ τῶν εἰς ἀρχιερατείαν ἐκλεξίμων ἐγγραφὴν τοῦ ἐκ τῶν ἀποφοίτων τῆς ἐν Χάλκῃ ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς ἱερολογιωτάτου κ. Πέτρου Βαρβάκη. Τῆς αἰτήσεως ταύτης τῆς Α. Σ. ἀποδεκτῆς γενομένης διετάχθη ἡ ἐν τῷ Καταλόγῳ ἐγγραφὴ τοῦ ὀνόματος τοῦ μνησθέντος κληρικοῦ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΛΗΘΟΥΣ ΑΞΙΑΣ
ΤΟΥ ΕΠΙΓΕΙΟΥ ΠΛΟΥΤΟΥ*

Πολὺ ὄντως ἠθέλαμεν ἀπομακρυνθῆ τῆς ἀληθείας, ἐὰν τὴν τοιαύτην διεύθυνσιν τῆς ἐποχῆς ἡμῶν ἠθέλαμεν ἀποδώσει μόνον εἰς τὰς κατωτέρας λεγομένας τάξεις τῆς κοινωνίας. Τοὐναντίον! αἱ παροῦσαι ἠθικαὶ καὶ κοινωνικαὶ σχέσεις δὲν θὰ εὑρίσκοντο εἰς τοιαύτην κατάστασιν, αἱ ὑλιστικαὶ ἰδέαι καὶ αἱ ἐκ ταύτης συνέπειαι δὲν θὰ παρουσιάζοντο σήμερον μετὰ τοσαύτης δυνάμεως καὶ δὲν θὰ ἐκυρίευον τοσοῦτον τὰ πνεύματα, ἐὰν αἱ ἀνώτεραι λεγόμεναι τάξεις ἦσαν ἐλεύθεροι καὶ ἀμόλυντοι τοῦ μιάσματος τούτου. Ἠδύνατό τις ὁλόκληρον βιβλίον νὰ συγγράψῃ περὶ τῆς ἐνοχῆς, περὶ τῆς εὐθύνης, ἣν ὑπέχουσιν διὰ τὴν ἀξιοθρήνητον ταύτην κατάστασιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους οἱ οὕτω καλούμενοι μεμορφωμένοι καὶ οἱ κτηματίαι. Δὲν διεδόθησαν καὶ δὲν ἐπεκράτησαν αἱ καταστρεπτικαὶ αὗται ἰδέαι ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω· ἄνωθεν πρὸς τὰ κάτω βαίνει τὸ ρεῦμα τῆς διαφθορᾶς. Ἐκ τῶν οὕτω καλουμένων μεμορφωμένων καὶ πεπαιδευμένων ἐξέρχεται καὶ διαδίδεται ἡ νόσος. Ὁ λαός εἶναι πάντοτε λαός· ὁ λαὸς ἄγεται καὶ φέρεται ὑπὸ τῶν ἀνωτέρων ὑπ' αὐτοῦ θεωρουμένων. Πόσον διάφοροι θὰ ἦσαν αἱ κοινωνικαὶ ἡμῶν σχέσεις, ἐὰν πάντες οἱ πεπαιδευμένοι ἦσαν ὄντως τοιοῦτοι καὶ διηύθυνον καὶ ποδηγέτουν ὀρθῶς τὰ πνεύματα τῶν ἀνθρώπων! Διὰ τὴν ἐπιστήμην τῆς θεολογίας ὅλοι οὗτοι βεβαίως εἶναι ἐντελῶς ἀκίνδυνοι, διότι ἡ ἐπιστήμη αὕτη βοηθουμένη ὑπὸ τῆς ἀληθοῦς φιλοσοφίας ἀπεκάλυψε καὶ κατέδειξε τὸ σαθρὸν τῶν ἰδεῶν τούτων. Οἱ Ρενὰν καὶ Στράους, Hartmann καὶ Buechner, Haeckel καὶ Feuerbach καὶ ὅπως ἄλλως καλοῦνται ὅλοι οἱ πρόμαχοι τοῦ νεωτέρου πανθεϊσμοῦ καὶ ὑλισμοῦ, πάντες οὗτοι καταλιπόντες τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν τὴν ὑπὸ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας δεικνυομένην, τὴν μόνην δυναμένην νὰ ὁδηγήσῃ τὸ ἀνθρώπινον γένος πρὸς τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ εὐδαιμονίαν, οὐδὲν ἄλλο ἔπραξαν εἰμὴ ὅτι κατεσκεύασαν ἑαυτοῖς γελοιογραφίαν τινὰ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ ἐπετέθησαν ἔπειτα κατ' αὐτῆς. Πόσον ὀλίγον τὰ βέλη αὐτῶν ἠδυνήθησαν νὰ προσβάλωσι τὴν θρησκείαν ταύτην! Διὰ τοὺς μεμορφωμένους ὅμως δὲν ἔχει οὕτως τὸ πρᾶγμα. Οὗτοι προστρέχουσιν μετὰ τῆς μεγαλειτέρας προθυμίας καὶ παραδέχονται ὅλως ἀκρίτως καὶ ἀνεξετάστως ὅ,τι ἐκεῖνοι πρότερον ὑπηγόρευσαν εἰς

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 401—402 τοῦ ΙΒ' τόμου.

αὐτούς· διότι βέβαια δὲν παρέχει κόπον τὸ νὰ ἀπορρίπτῃ τις πᾶσαν θρησκευτικὴν ὑποχρέωσιν καὶ πᾶσαν τῆς συνειδήσεως ὑπαγόρευσιν, καὶ παρὰ τοῦτῳ νὰ φαίνηται ἀνεπτυγμένος καὶ λόγιος ἄνθρωπος. Καὶ ἐκ τῶν μεμορφωμένων τούτων τάξεων, χάρις εἴς τινα ἐξόχως ἐπιτήδειον εἰς τὸν λαὸν ὑποβολὴν τῆς ψευδοῦς ἐκείνης ἐπιστήμης, ὑπεισέρχεται ἔπειτα καὶ παρεισδύει τὸ δηλητήριον καὶ εἰς τὰς τάξεις τοῦ λαοῦ.

Καὶ ὄχι μόνον αἱ «ἐπιστημονικαί», ἀλλὰ καὶ αἱ οἰκονομολογικαὶ θεωρίαι τῶν πλουσίων εἶναι ὅλως διόλου ὑλιστικαί. Οὗτοι ἀναχωροῦσι σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ἐκ τῆς θεωρίας τοῦ περιφήμου οἰκονομολόγου Ἄδὰμ Σμίθ, θεωρίας, καθ' ἣν μόνον τὰ ὑλικὰ ἀγαθὰ ἔχουσιν ἀξίαν τινά. Ἡ ὅσῳ τὸ δυνατὸν μεγαλειτέρα παραγωγὴ τῶν ἀγαθῶν τούτων εἶναι ὁ κύριος σκοπὸς τῆς οἰκονομολογικῆς θεωρίας ἑνὸς λαοῦ· καὶ μόνον ἐκείνη ἡ ἐργασία εἶναι παραγωγική, ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖται πρὸς παραγωγὴν τοιούτων ἀγαθῶν, ἐν ᾧ ἡ ἐργασία τῶν πεπαιδευμένων, τῶν τεχνιτῶν καὶ τῶν ἱεροκηρύκων δὲν εἶναι τοιαύτη. Πρὸς ἐπιτυχίαν δὲ τοῦ σκοποῦ τούτου τῆς κατὰ τὸ δυνατὸν μεγαλειτέρας παραγωγῆς πλὴν τῆς διανομῆς τῆς ἐργασίας συντελεῖ καὶ ἡ ὅλως ἐλευθέρα ἁμιλλα. Ἐὰν ἕκαστος ἄνθρωπος ἐπὶ μέρους ὅλως ἐλεύθερος ζητῇ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ὠφέλειαν, τότε καὶ τὸ ὅλον ὠφελεῖται περισσότερον. Τοῦτο ὅμως εἶναι ὅλως διόλου ὑλιστικὸν σύστημα, καὶ ἄγει εἰς τὰ φοβερώτερα συμπεράσματα. Γνωστὴ εἶναι ἡ ἀπόφασις ἐκείνη τοῦ περιφήμου οἰκονομολόγου Μάλθου. «Ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἐγεννήθη εἰς κόσμον ἀπησχολημένον ἤδη περὶ τὴν παραγωγικὴν ἐργασίαν, οὐδέν, ἀπολύτως οὐδὲν δικαίωμα ἔχει νὰ ἀξιοῖ νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὰ πρὸς συντήρησιν τοῦ ἀνθρώπου μέσα, ἐὰν ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ θρέψῃ αὐτὸν καὶ ἡ κοινωνία δὲν εἰμπορῇ νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ. Ὁ τοιοῦτος εἶναι πράγματι ὅλως διόλου περιττὸς ἐπὶ τῆς γῆς. Εἰς τὸ μέγα δεῖπνον τῆς φύσεως οὐδεμία θέσις ὑπάρχει δι' αὐτόν. Ἡ φύσις διατάσσει αὐτὸν νὰ ἀπομακρυνθῇ πάλιν, καὶ δὲν βραδύνει ἡ ἰδία νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸ πρόσταγμα τοῦτο». Ἐὰν αὕτη εἶναι ἡ ἀληθὴς ὄψις τῆς περὶ κόσμου θεωρίας τῶν κεφαλαιούχων, οὐδένα ἄλλον ἴσως χαρακτηρισμὸν ταύτης εἰμπορεῖ τις νὰ ἔχῃ, εἰμὴ τὸν τῆς ἀναιδείας. Εἰς μάτην ζητοῦμεν ἐνταῦθα οἱανδήποτε ἠθικὴν βάσιν— τὸ σύστημα εἶναι ὅλως διόλου ὑλιστικόν. Βεβαίως δὲν προχωροῦμεν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ θελήσωμεν νὰ διισχυρισθῶμεν, ὅτι σήμερον οἱ ἄνθρωποι ἐν γένει ἔχουσι πλήρη γνῶσιν τοῦ περιεχομένου τῆς ὑλιστικῆς ἐκείνης θεωρίας καὶ ἐξάγουσιν ἀπανταχοῦ τὰ ἐκ ταύτης συμπεράσματα. Τοὐναντίον μάλιστα σήμερον μᾶλλον ἢ ἄλλοτε κατ' ἀρχὴν στρέφουσι τὸ πρόσωπον αὐτῶν ἀπὸ τοιαύτης θεωρίας. Ἀλλὰ τίς δύναται ἀφ' ἑτέρου νὰ ἀρνηθῇ, ὅτι αὕτη καὶ σήμερον ἀκόμη ἀσκεῖ μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ πλείστων ὅσων ἀνθρώπων, ὅτι ὑπάρχουσι πλεῖστοι, οἵτινες μόνον τὸ ἴδιον αὐτῶν συμφέρον ἐπιδιώκουσι καὶ ὅτι σχεδὸν ἀπανταχοῦ ἡ ἰδέα τῆς ἰδιοκτησίας ἐπικρατεῖ; «Μὲ ῥητὰ τῆς ἁγίας Γραφῆς καὶ μὲ τὴν ἠθικὴν δὲν κατασκεύαζονται σιδηρόδρομοι», ἔλεγέ τις τῶν ἐν Βιέννῃ· «τοὺς σιδηροδρόμους κατασκευάζει ἡ ἰδιωφέλεια». Καὶ ὁ ὑπερασπιστὴς τῆς ῥήτρας ταύτης δὲν ἐδίστασε μετὰ τοῦτο νὰ ἀνακηρύξῃ τὴν ἰδιωφέλειαν ὡς τὴν μεγίστην δύναμιν τῆς ἐποχῆς ἡμῶν, εἰς τὴν ὁποίαν ὀφείλομεν πᾶν ὅ,τι μέγα καὶ ὡραῖον κέκτηται τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας[1]. Βεβαίως τοιοῦτόν τι δὲν ἀποφαίνεταί τις μετὰ τοσαύτης εὐχαριστήσεως, εἰ καὶ δὲν πρέπει νὰ μείνῃ ἀπαρατήρητον, ὅτι τὰ σκανδαλώδη χρονικὰ τῶν ἡμερῶν μας ἀναφορικῶς πρὸς τοῦτο εἶναι τόσον ἄρθονα, ὅσον ἐπὶ πολὺν ἴσως χρόνον δὲν ἦσαν, καὶ αἱ ἐπὶ μέρους σκανδαλώδεις περιπτώσεις οἱονεὶ ὡς ἀστραπὴ φωτίζουσι τὸ χεῖλος τοῦ βαράθρου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου σήμερον ἱστάμεθα. Ἀλλὰ δὲν θέλομεν νὰ εἴμεθα ἄδικοι: δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καταστήσῃ τις ἕνα ἕκαστον ἐπὶ μέρους ὑπεύθυνον διὰ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς. Ἄλλως δὲν γνωρίζει, εἶναι ἡ ἀτμόσφαιρα, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀναπνέει· ἡ ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου, ἐάν ποτε προσεγγίσῃ αὐτῷ, εἶναι εἰς αὐτὸν ἄγνωστός τις ἦχος, εἶναι φωνὴ ἐξ ἄλλου τινὸς κόσμου, τὸν ὁποῖον οὗτος δὲν κατανοεῖ, πρὸς ὑποδοχὴν τῆς ὁποίας ἐλλείπει αὐτῷ ἀκριβῶς τὸ ὄργανον, ἡ πίστις, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν διὰ τοῦτο πάλιν ἀμέσως στρέφει τὰ νῶτα. Ἀλλ' ἀκριβῶς ἐν τούτῳ, ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας διόλου δὲν ἔχουσι συνείδησιν, ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ καὶ ἄλλος τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι πλὴν τοῦ τῶν ὑλιστῶν, καταφαίνεται πόσον βαθείας ἔχει τὰς ῥίζας ἐν τῇ σκέψει τῶν συγχρόνων μας τὸ ὑλιστικὸν τοῦτο πνεῦμα. Ὅτι δὲ παρὰ τοῦτο διεγείρεται ἡ ἀξίωσις, ὅτι αἱ κατώτεραι τάξεις τοῦ λαοῦ ὑποχρεοῦνται εἴς τινα ἠθικὴν καὶ εἴς τινα περὶ κόσμου θεωρίαν, τὴν ὁποίαν πρὸ πολλοῦ τις ἀπεσκοράκισεν, εἶναι ἀνακολουθία, ἡ ὁποία ἅπαξ λαβοῦσα χώραν ἠδύνατο ὅλως πικρὰς ἀπάτας νὰ προξενήσῃ. Ἐὰν οἱ κτηματίαι δὲν φυλάττωσι τὴν πρώτην ἐντολήν, δὲν δύνανται νὰ ἔχωσι τὴν ἀξίωσιν ὁ λαὸς νὰ εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ φυλάττῃ τὴν τετάρτην ἢ τὴν ἑβδόμην. Ἐνταῦθα βεβαιότατα ἰσχύει: «ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖται ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν». Πολὺ εὐστόχως ἀποφαίνεταί τις τῶν νεωτέρων περὶ τούτου λέγων: «ἐφ' ὅσον οἱ μεμορφωμένοι ἐμπαικτικῶς γελῶσι τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, οἱ μὴ μεμορφωμένοι τοὐλάχιστον θὰ καγχάζωσι περὶ αὐτῆς. Ἐφ' ὅσον αἱ ἀνώτεραι τάξεις παραδίδονται εἰς τὰς διὰ τῶν αἰσθήσεων ἡδονάς, αἱ κατώτεραι θὰ ἐνθουσιῶσιν ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ ἰδεώδους τῆς εὐδαιμονίας, χωρὶς διόλου νὰ λαμβάνωσιν ὑπ' ὄψιν τὰς οἰκονομικὰς προνομίας τῶν ἀνωτέρων. Ἀφ' οὗ ἀπὸ πολλοῦ ἤδη

1. Ἐκ τοῦ Uhlhorn, «Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία καὶ τὸ χρῆμα.

χρόνου ἐνεπνεύσαμεν εἰς τὸν λαὸν τοιοῦτον πνεῦμα, ὥστε διερχόμενος πρὸ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν βασιλικῶν μεγάρων νὰ ἐμπαίζῃ καὶ νὰ ἀναθεματίζῃ, δὲν ἐπιτρέπεται πλέον νὰ ἀναμένῃ τις παρ' αὐτοῦ νὰ τιμᾷ καὶ νὰ σέβηται τὰ χρηματιστήρια καὶ τὰς μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς τῶν ζαπλούτων. Καὶ ὅμως τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ ἀνωτέρα λεγομένη τάξις. Προδίδει καὶ Θεὸν καὶ μοναρχίαν καὶ ἠθικότητα καὶ πατρίδα, πᾶν ἰδεώδες, εἰς τὸ ρεῦμα τοῦ ὑλισμοῦ· μόνον τὸ χρηματοθυλάκιον πρέπει νὰ μείνῃ ἀπρόσιτον ἱερόν. Τοιοῦτον σύστημα βεβαιότατα κατ' οὐδένα τρόπον εἰμπορεῖ νὰ σώσῃ τὴν κοινωνίαν».

Δικαίως λοιπὸν ἐχαρακτηρίσαμεν τὴν ὑλιστικὴν ταύτην διεύθυνσιν τῶν πνευμάτων τῆς ἐποχῆς ἡμῶν ὡς τι εἰδικῶς ἐθνικόν· ὁ δὲ κατὰ τοῦ νεωτέρου τούτου ἐθνισμοῦ ἀγὼν τῆς ἐκκλησίας βεβαίως εἶναι τόσον σπουδαῖος καὶ ἴσως καὶ τόσον δύσκολος, ὅσον καὶ ὁ κατὰ τοῦ ἐθνισμοῦ ἐπὶ τῶν χρόνων τῶν ρωμαίων αὐτοκρατόρων.

Ἀποδείξαντες τὴν ὑπερβολικὴν, τὴν μονομερῆ ἐκτίμησιν τῶν γηΐνων ἀγαθῶν τὴν διευθύνουσαν τὰ πνεύματα τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς ἡμῶν ὡς ἐθνικὴν, ὡς ἐντελῶς ὑλιστικὴν, ἥτις ἐπικρατήσασα δύναται νὰ ἔχῃ τὰς ὀλεθριωτέρας συνεπείας διὰ τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐν γένει, εἶναι ἀνάγκη νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ὅσον φοβερά, ὅσον ἀποτρόπαιοι καὶ ἂν εἶναι αἱ συνέπειαι τῆς θεωρίας ταύτης, δὲν εἶναι βεβαίως ὀλιγώτερον φοβεραὶ καὶ αἱ τῆς ὅλως ἀντιθέτου θεωρίας, καθ' ἣν τὰ γήϊνα ἀγαθὰ ἀπολύτως οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχουσιν. Οἱ ὀπαδοὶ τῆς θεωρίας ταύτης ἀναχωροῦντες ἔκ τινων χωρίων τῆς ἁγίας Γραφῆς, ὡς π. χ. Ματθ. κ', 21: «πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς πτωχοῖς· καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι»· καὶ: «εὐκοπώτερόν ἐστι κάμηλον διὰ τρυπήματος ραφίδος διελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν», καὶ ἑρμηνεύοντες αὐτὰ μονομερῶς, χωρὶς διόλου νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψιν αὐτῶν τὰς περιστάσεις, ὑπὸ τὰς ὁποίας ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐξέφρασε τὰς ἰδέας ταύτας διισχυρίζονται, ὅτι τὰ γήϊνα ἀγαθὰ ὡς μάταιά τινα καὶ ῥαρτὰ οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχουσιν. Ἰδοὺ δὲ πῶς κατασκευάζουσι τὴν θεωρίαν αὐτῶν ταύτην. «Ἐκ φύσεως ὅλα τὰ ὄντα εἶναι κοινὰ εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους· ἡ ἁμαρτία πρώτη ἔφερεν εἰς τὸ μέσον τὴν ἰδιοκτησίαν, τὸ ἐμὸν καὶ σόν, ἡ δὲ ἠθικὴ ἀναγνώρισις τῆς ἰδιοκτησίας εἶναι ἁπλῆ τις συγκατάθεσις, ἡ ὁποία ἀποβαίνει ἀνάγκη εἰς τὴν ἀτέλειαν τοῦ ἐπιγείου βίου. Κατὰ συνέπειαν ἡ πτωχία θεωρεῖται ἠθικῶς ἀνωτέρα ὡς προσεγγίζουσα μᾶλλον εἰς τὴν ἀρχικὴν τοῦ ἀνθρώπου κατάστασιν, εἰς τὸ τελειότερον, ὁ δὲ πλοῦτος ἠθικῶς κατώτερος. Διὰ νὰ φθάσῃ τις λοιπὸν εἰς τὴν χριστιανικὴν τελειότητα πρέπει οὐδεμίαν ἰδιοκτησίαν νὰ ἔχῃ, νὰ ἦναι ἑκουσίως πτωχός». Κατὰ ταῦτα ἡ κτῆσις γηΐνων ἀγαθῶν κυρίως εἶναί τι, τὸ ὁποῖον δὲν ἔπρεπε νὰ εἶναι, καὶ τὸ ἰδεῶδες εἶναι νὰ παραιτηθῇ τις πάντων τούτων.

Δὲν εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ καταδείξῃ τις τὸ ἐσφαλμένον τῆς θεωρίας ταύτης. Καὶ ὁ ὀρθὸς λόγος καὶ ἡ ἁγία Γραφὴ δὲν συμφωνοῦσιν πρὸς αὐτήν. Ἡ ἁγία Γραφὴ ἀναγνωρίζει τὴν προσήκουσαν τῶν γηΐνων ἀγαθῶν ἀξίαν καὶ ἀπονέμει εἰς αὐτὰ τὴν πρέπουσαν αὐτοῖς σπουδαιότητα καὶ τιμήν. Ὅσον σπουδαίως μᾶς συμβουλεύει νὰ προφυλαττώμεθα ἀπὸ τῶν κινδύνων τοῦ πλούτου καὶ τῶν συνεπειῶν αὐτῶν, τοσοῦτον ἀρ' ἑτέρου ἀναγνωρίζει αὐτὸν ὡς ἀγαθόν, καὶ μάλιστα ὡς μισθὸν τῆς ἠθικῆς τοῦ ἀνθρώπου διαγωγῆς καὶ ὡς ἀντικείμενον θείας ἐπαγγελίας.

Ἐν τούτοις ἡ ἀξία τοῦ ἐπιγείου πλούτου δὲν πρέπει νὰ μετρᾶται ἐν τῇ σχέσει αὐτοῦ πρὸς ἄλλα γήϊνα χαρίσματα· ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δίδει εἰς αὐτὸν τὴν ἀξίαν του εἶναι *μόνον ἡ ἀναφορὰ αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεόν*. Ὁ Θεὸς εἶναι τὸ ὕψιστον ἀγαθόν. Πλὴν αὐτοῦ κυρίως οὐδὲν ἄλλο ἔχει ἀξίαν τινά. Ὁ ἐπίγειος πλοῦτος γυμνὸς τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀναφορᾶς αὐτοῦ ἀποβαίνει μαμμωνᾶς, ὅ ἐστιν οὐχὶ μόνον ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀξίας, ἀλλὰ καὶ τοῦτ' αὐτὸ ἀντίθεος ἀρχή. Μόνον ἡ συνείδησις, ὅτι καὶ τὰ γήϊνα ἀγαθὰ ἀνήκουσιν εἰς τὸν Θεὸν— ὑπὸ τὴν διπλῆν ἔννοιαν, ὅτι ὁ Θεὸς ἔδωκεν αὐτὰ καὶ ὅτι ὀφείλομεν νὰ μεταχειριζώμεθα αὐτὰ πρὸς ὑπηρεσίαν αὐτοῦ— μόνον ἡ ἰδέα καὶ ἡ πεποίθησις αὕτη δίδει διὰ τὸν εὐσεβῆ καὶ πιστὸν εἰς τὰ γήϊνα ἀγαθὰ τὴν πλήρη αὐτῶν ἀξίαν.

Ὅτι ἐν πρώτοις ὁ Θεὸς εἶναι ὁ δοτὴρ παντὸς γηΐνου ἀγαθοῦ, διὰ τὴν ἁγίαν Γραφὴν εἶναι διδασκαλία οἰκοθεν νοουμένη. Οὗτος εἶναι ὁ δημιουργὸς πάντων τῶν ὄντων, ἄνευ αὐτοῦ οὐδὲν ἐστιν ὃ ἐστιν, οὗτος εἶναι ὁ πατὴρ τοῦ φωτός, ἐξ οὗ καὶ σήμερον ἔτι καταβαίνει πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δώρημα τέλειον. Περὶ τούτου καὶ ὁ ἐθνικὸς βεβαίως, ὁ ὁποῖος πρὸ πάσης αὐτοῦ ἐπιχειρήσεως προσφέρει θυσίας εἰς τοὺς θεοὺς αὐτοῦ, ἔχει αἴσθησιν τινά. Μόνος ὁ ὑλισμὸς τῶν ἡμερῶν μας, ὁ ὁποῖος διεκήρυξε τέλειον διαζύγιον πρὸς πᾶν πνευματικὸν καὶ ὁ ὁποῖος ἀπεπειράθη νὰ ὑποβιβάσῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀλόγων ζώων, διδάσκει νὰ δεχώμεθα ἀλόγως πάντα τὰ πλούσια δῶρα τοῦ Θεοῦ, ἅτινα, καθ' ἑκάστην ἐν τῷ βίῳ ἡμῶν δωρεῖται ἡμῖν, ὡς τι οἰκοθεν νοούμενον, ἢ ὡς τι τὸ ὁποῖον διὰ τῆς ἰδίας ἡμῶν ἱκανότητος ἐκερδήσαμεν ἐν τῷ περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνι.

(ἕπεται συνέχεια).

Ο ΑΚΑΘΙΣΤΟΣ ΥΜΝΟΣ

Ἐπειδὴ πολὺς ἐπ' ἐσχάτων γίνεται λόγος περὶ τοῦ Ἀκαθίστου Ὕμνου, ὁ ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Χάλκης ἐλλόγιμος καθηγητὴς κ. Μ. Παρανίκας σημειώσας τὰς περὶ τούτου διαφόρους γραφὰς καὶ κατατάξας αὐτὸν κατὰ μέτρον ἀπέστειλεν ἡμῖν πρὸς δημοσίευσιν.

Τὸ Κοντάκιον*.

Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια·
ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια
ἀναγράφω σοι ἡ πόλις [σου], Θεοτόκε.
Ἀλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον
ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον,
ἵνα κράζω [σοι]· χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε!

Οἱ Οἶκοι.

Ἄγγελος πρωτοστάτης
οὐρανόθεν ἐπέμφθη
εἰπεῖν τῇ Θεοτόκῳ τὸ χαῖρε·
καὶ σὺν τῇ ἀσωμάτῳ φωνῇ
σωματούμενόν σε θεωρῶν, Κύριε,
ἐξίστατο καὶ ἵστατο
κραυγάζων πρὸς αὐτὴν τοιαῦτα·
χαῖρε δι' ἧς ἡ χαρὰ ἐκλάμψει,
χαῖρε δι' ἧς ἡ ἀρὰ ἐκλείψει·
χαῖρε τοῦ πεσόντος Ἀδὰμ ἡ ἀνάστασις,
χαῖρε τῶν δακρύων τῆς Εὔας ἡ λύτρωσις·
χαῖρε ὕψος δυσανάβατον ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς,
χαῖρε βάθος δυσθεώρητον καὶ Ἀγγέλων ὀφθαλμοῖς·
χαῖρε ὅτι ὑπάρχεις βασιλέως καθέδρα,
χαῖρε ὅτι βαστάζεις τὸν βαστάζοντα πάντα·
χαῖρε ἀστὴρ ἐμφαίνων τὸν ἥλιον,
χαῖρε γαστὴρ ἐνθέου σαρκώσεως·
χαῖρε δι' ἧς νεουργεῖται ἡ κτίσις
χαῖρε δι' ἧς προσκυνεῖται ὁ πλάστης·
χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε.

Βλέπουσα ἡ ἁγία
ἑαυτὴν ἐν ἁγνείᾳ
φησὶ τῷ Γαβριὴλ θαρσαλέως·
τὸ παράδοξόν σου τῆς φωνῆς
δυσπαράδεκτόν μου τῇ ψυχῇ φαίνεται
ἀσπόρου γὰρ συλλήψεως
τὴν κύησιν προλέγεις ψάλλων
Ἀλληλούϊα.

Γνῶσιν ἄγνωστον γνῶναι
ἡ παρθένος ζητοῦσα
ἐβόησε πρὸς τὸν λειτουργοῦντα·
ἐκ λαγόνων ἀγνῶν μου υἱὸν
πῶς ἐστι τεχθῆναι δυνατόν; λέξον μοι·
πρὸς ἣν ἐκεῖνος ἔφησεν
ἐν φόβῳ πλὴν κραυγάζων οὕτω·
χαῖρε βουλῆς ἀπορρήτου μύστις,
χαῖρε σιγῆς δεομένων πίστις·
χαῖρε τῶν θαυμάτων Χριστοῦ τὸ προοίμιον,
χαῖρε τῶν δογμάτων αὐτοῦ τὸ κεφάλαιον·
χαῖρε κλίμαξ ἐπουράνιε, ᾗ κατέβη ὁ Θεός,
χαῖρε γέφυρα μετάγουσα τοὺς ἐκ γῆς πρὸς οὐρανόν·
χαῖρε τὸ τῶν Ἀγγέλων πολυθρύλητον θαῦμα,
χαῖρε τὸ τῶν δαιμόνων πολυθρήνητον τραῦμα·
χαῖρε τὸ φῶς ἀῤῥήτως κυήσασα
χαῖρε τὸ πῶς μηδένα διδάξασα·
χαῖρε σοφῶν ὑπερβαίνουσα γνῶσιν,
χαῖρε πιστῶν καταυγάζουσα φρένας·
χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε.

Δύναμις τοῦ Ὑψίστου
ἐπεσκίασε τότε
πρὸς σύλληψιν τῇ ἀπειρογάμῳ
καὶ τὴν ἔγκαρπον ταύτης νηδὺν
ὡς ἀγρὸν ὑπέδειξεν ἡδὺν ἅπασι
τοῖς θέλουσι θερίζειν σω-
τηρίαν ἐν τῷ ψάλλειν οὕτως
Ἀλληλούϊα.

Ἔχουσα θεοδόχον
ἡ παρθένος τὴν μήτραν
ἀνέδραμε πρὸς τὴν Ἐλισάβετ·
τὸ δὲ βρέφος ἐκείνης εὐθὺς
ἐπιγνὸν τὸν ταύτης ἀσπασμὸν ἔχαιρε
καὶ ἅλμασιν ὡς ἄσμασιν
ἐβόα πρὸς τὴν Θεοτόκον·
χαῖρε βλαστοῦ ἀμαράντου κλῆμα,
χαῖρε καρποῦ ἀκηράτου πόμα·
χαῖρε γεωργὸν γεωργοῦσα φιλάνθρωπον,
χαῖρε φυτουργὸν τῆς ζωῆς ἡμῶν φύουσα·
χαῖρε ἄρουρα βλαστάνουσα εὐφορίαν οἰκτιρμῶν,
χαῖρε τράπεζα βαστάζουσα εὐθηνίαν ἱλασμῶν·
χαῖρε ὅτι λειμῶνα τῆς τρυφῆς ἀναθάλλεις,
χαῖρε ὅτι λιμένα τῶν ψυχῶν ἑτοιμάζεις·
χαῖρε δεκτὸν πρεσβείας θυμίαμα,
χαῖρε παντὸς τοῦ κόσμου ἐξίλασμα·
χαῖρε Θεοῦ πρὸς θνητοὺς εὐδοκία,
χαῖρε θνητῶν πρὸς Θεὸν παῤῥησία·
χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε.

Ζάλην ἔνδοθεν ἔχων
λογισμῶν ἀμφιβόλων
ὁ σώφρων Ἰωσὴφ ἐταράχθη
πρὸς τὴν ἄγαμόν σε θεωρῶν
καὶ κλεψίγαμον ὑπονοῶν, ἄμεμπτε·
μαθὼν δέ σου τὴν σύλληψιν
ἐκ Πνεύματος ἁγίου ἔφη
Ἀλληλούϊα.

Ἤκουσαν οἱ ποιμένες
τῶν Ἀγγέλων ὑμνούντων
τὴν ἔνσαρκον Χριστοῦ παρουσίαν

---

* Περὶ τῆς ἐπὶ Ἡρακλείου πολιορκίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὅρα Χρονικὰ Πασχάλια Τόμ. Α', 716—726 ἔκδ. Βόννης. Περὶ τῆς ἐπὶ Κωνσταντίνου Πωγωνάτου, Γεώργιον Ἀμαρτωλὸν παρὰ Migne Patrolog. Τόμ. 110 σελ. 833. Περὶ δὲ τοῦ λεγομένου Ἀκαθίστου Ὕμνου, τὸν ὑπ' ἀριθμ. 32 κώδηκα τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ Συναξαριστὴν παρὰ Migne Τόμ. 110 σελ. 893, τὸ Τριῴδιον καὶ τὸν Γ. Ἀμαρτωλὸν, αὐτόθι.

3. *σου* πλεονάζει διὰ τὸ μέτρον. 6. *σοι* ἐπίσης.
10. Κώδ. Θεολογ. Σχολῆς ἀνάστασις. Ἐν τῷ Τριῳδίῳ *κοινῶς* ἡ ἀνάκλησις. 19. Θ. κ. *βρεφουργεῖται* ὁ κτίστης.
26. κ. πῶς λέγεις κράζων. 30. *μου* ἐξ ἐμῆς διορθώσεως.
38. ᾗ ἐξ ἡμ. διορθ. διὰ τὸ μέτρον κ. δι' ἧς. 42. κ. γεννήσασα. 45. σοφίζουσα. 49. κ. εὔκαρπον. 61. κ. κτῆμα.
65. κ. εὐμενείας ἱλασμόν.

καὶ δραμόντες ὡς πρὸς ποιμένα
θεωροῦσι τοῦτον ὡς ἀμνὸν ἄμωμον
ἐν τῇ γαστρὶ Μαρίας βο-
σκηθέντα, ἣν ὑμνοῦντες εἶπον
χαῖρε ἀμνοῦ καὶ ποιμένος μῆτερ,
χαῖρε αὐλὴ λογικῶν προβάτων·
χαῖρε ἀοράτων θηρῶν ἀμυντήριον,
χαῖρε παραδείσου θυρῶν ἀνοικτήριον·
χαῖρε ὅτι τὰ οὐράνια συναγάλλεται τῇ γῇ,
χαῖρε ὅτι τὰ ἐπίγεια συγχορεύει οὐρανοῖς·
χαῖρε τῶν Ἀποστόλων τὸ ἀσίγητον στόμα,
χαῖρε τῶν ἀθλοφόρων τὸ ἀνίκητον θάρσος·
χαῖρε στερρὸν τῆς πίστεως ἔρεισμα,
χαῖρε λαμπρὸν τῆς χάριτος γνώρισμα
χαῖρε δι' ἧς ἐγυμνώθη ὁ ᾅδης,
χαῖρε δι' ἧς ἐνεδύθημεν δόξαν.
χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε.

Θεοδρόμον ἀστέρα
θεωρήσαντες Μάγοι
τῇ τούτου ἠκολούθησαν αἴγλῃ
καὶ ὡς λύχνον κρατοῦντες αὐτὸν
δι' αὐτοῦ ἠρεύνων κραταιὸν ἄνακτα
καὶ φθάσαντες τὸν ἄφθαστον
ἐχάρησαν αὐτῷ βοῶντες
Ἀλληλούϊα.

Ἰδὸν παῖδες Χαλδαίων
ἐν χερσὶ τῆς Παρθένου
τὸν πλάσαντα χερσὶ τοὺς ἀνθρώπους
καὶ δεσπότην νοοῦντες αὐτόν,
εἰ καὶ δούλου ἔλαβε μορφήν, ἔσπευσαν
τοῖς δώροις θεραπεῦσαι καὶ
βοῆσαι τῇ Εὐλογημένῃ·
χαῖρε ἀστέρος ἀδύτου μῆτερ,
χαῖρε αὐγὴ μυστικῆς ἡμέρας·
χαῖρε τῆς ἀπάτης τὴν κάμινον σβέσασα (ἐκ γ')
χαῖρε τῆς Τριάδος τοὺς μύστας φωτίζουσα·
χαῖρε τύραννον ἀπάνθρωπον ἐκβαλοῦσα τῆς ἀρχῆς,
χαῖρε Κύριον φιλάνθρωπον ἐπιδείξασα Χριστόν·
χαῖρε τῆς πολυθέου λυτρουμένη θρησκείας
χαῖρε ἡ τῆς βορβόρου ρυομένη τῶν ἔργων·
χαῖρε πυρὸς προσκύνησιν σβέσασα,
χαῖρε φλογὸς παθῶν ἀπαλλάττουσα·
χαῖρε Περσῶν ὁδηγὲ σωφροσύνης,
χαῖρε πασῶν γενεῶν εὐφροσύνη·
χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε.

Κήρυκες θεοφόροι
γεγονότες οἱ Μάγοι
ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Βαβυλῶνα
ἐκτελέσαντές σου τὸν χρησμὸν
καὶ κηρύξαντές σε τὸν Χριστόν, Κύριε,
ἀφέντες τὸν Ἡρῴδην ὡς
ληρῴδη μὴ εἰδότα ψάλλειν
Ἀλληλούϊα.

Λάμψας ἐν τῇ Αἰγύπτῳ
φωτισμὸν ἀληθείας
ἐδίωξας τοῦ ψεύδους τὸ σκότος·
τὰ γὰρ εἴδωλα ταύτης, Σωτήρ,
μὴ ἐνέγκαντά σου τὴν ἰσχὺν πέπτωκεν,
οἱ τούτων δὲ ρυσθέντες ἀν-
εβόων πρὸς τὴν Θεοτόκον·
χαῖρε ἀνόρθωσις τῶν ἀνθρώπων,
χαῖρε κατάπτωσις τῶν δαιμόνων·
χαῖρε ἡ τῆς πλάνης τὸ κράτος πατήσασα,
χαῖρε τῶν εἰδώλων τὸν δόλον ἐλέγξασα·
χαῖρε θάλασσα ποντίσασα Φαραὼ τὸν νοητόν,
χαῖρε πέτρα ἡ ποτίσασα τοὺς διψῶντας τὴν ζωήν·
χαῖρε πύρινε στύλε ὁδηγῶν τοὺς ἐν σκότει,
χαῖρε σκέπη τοῦ κόσμου πλατυτέρα νεφέλης·
χαῖρε τροφὴ τοῦ μάνα διάδοχε,
χαῖρε τρυφῆς ἁγίας διάκονε·
χαῖρε ἡ γῆ ἡ τῆς ἐπαγγελίας
χαῖρε ἐξ ἧς ῥέει μέλι καὶ γάλα·
χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε.

Μέλλοντος Συμεῶνος
τοῦ παρόντος αἰῶνος
μεθίστασθαι τοῦ ἀπατεῶνος
ἐπεδόθης ὡς βρέφος αὐτῷ
ἀλλ' ἐγνώσθης τούτῳ καὶ Θεὸς τέλειος·
διόπερ ἐξεπλάγη σου
τὴν ἄρρητον σοφίαν κράζων
Ἀλληλούϊα.

Νέαν ἔδειξε κτίσιν
ἐμφανίσας ὁ κτίστης
ἡμῖν τοῖς ἀπ' αὐτοῦ γενομένοις
ἐξ ἀσπόρου βλαστήσας γαστρὸς
καὶ φυλάξας ταύτην, ὥσπερ ἦν, ἄφθορον,
ἵνα τὸ θαῦμα βλέποντες
ὑμνήσωμεν αὐτὴν βοῶντες·
χαῖρε τὸ ἄνθος τῆς ἀφθαρσίας,
χαῖρε τὸ στέφημα τῆς ἐγκρατείας
χαῖρε ἀναστάσεως τύπον ἐκλάμπουσα,
χαῖρε τῶν Ἀγγέλων τὸν βίον ἐμφαίνουσα·
χαῖρε δένδρον ἀγλαόκαρπον, ἐξ οὗ τρέφονται πιστοί,
χαῖρε ξύλον εὐσκιόφυλον, ὑφ' οὗ σκέπονται πολλοί·

---

102. Θ. κρατῶν. 107. κ. χειρί.
114. Θ. ὁ στίχος οὗτος εὕρηται τρὶς γεγραμμένος τῶν περὶ τῆς πυρολατρείας τῶν περσῶν ὑπαινιγμῶν ἕνεκα. 115. Θ. φυλάττουσα. 118. Θ. κ. βαρβάρων, πιθανῶς ἕνεκα τῶν ὑπαινιγμῶν περὶ Ἀβάρων· 120. κ. παύσασα. 122. Θ. κ. πιστῶν.

128. κ. ἅπασι. 140. κ. τῆς ἀπάτης τὴν πλάνην πατήσασα. 144, 146 ὑπαινιγμὸς τῆς Ἐξόδου. 154. Θ. κ. τούτου. 160. Θ. σαρκός. 161. Θ. ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ. 165. κ. τὸ στέφος.

χαῖρε κυοφοροῦσα λυτρωτὴν αἰχμαλώτοις,
χαῖρε ἀπογεννῶσα ὁδηγὸν πλανωμένοις·
χαῖρε κριτοῦ δικαίου δυσώπησις,
χαῖρε πολλῶν πταιόντων συγχώρησις·
χαῖρε στολὴ τῶν γυμνῶν παρρησίας,
χαῖρε στοργὴ πάντα πόθον νικῶσα·
χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε.

Ξένον τόκον ἰδόντες
ξενωθῶμεν τοῦ κόσμου
τὸν νοῦν εἰς οὐρανὸν μεταθέντες·
διὰ τοῦτο γὰρ ὁ Ὕψηλὸς
ἐπὶ γῆς ἐφάνη ταπεινὸς ἄνθρωπος
βουλόμενος ἑλκύσαι πρὸς
τὸ ὕψος τοὺς αὐτῷ βοῶντας
Ἀλληλούϊα.

Ὅλως ἦν ἐν τοῖς κάτω
καὶ τῶν ἄνω οὐδύλως
ἀπῆν ὁ ἀπερίγραπτος Λόγος·
συγκατάβασις γὰρ θεϊκὴ,
οὐ μετάβασις δὲ τοπικὴ γέγονε
καὶ τόκος ἐκ παρθένου θε-
ολήπτου ἀκουούσης ταῦτα·
χαῖρε Θεοῦ ἀχωρήτου χώρα,
χαῖρε σεπτοῦ μυστηρίου θύρα,
χαῖρε τῶν ἀπίστων ἀμφίβολον ἄκουσμα,
χαῖρε τῶν πιστῶν ἀναμφίβολον καύχημα·
χαῖρε ὄχημα πανάγιον τοῦ ἐπὶ τῶν Χερουβὶμ,
χαῖρε οἴκημα πανάριστον τοῦ ἐπὶ τῶν Σεραφείμ·
χαῖρε ἡ τἀναντία εἰς ταὐτὸ ἀγαγοῦσα,
χαῖρε ἡ παρθενίαν καὶ λοχείαν ζευγνῦσα·
χαῖρε δι' ἧς ἐλύθη παράβασις,
χαῖρε δι' ἧς ἠνοίχθη παράδεισος·
χαῖρε ἡ κλεὶς τῆς Χριστοῦ βασιλείας,
χαῖρε ἐλπὶς ἀγαθῶν αἰωνίων·
χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε.

Πᾶσα φύσις Ἀγγέλων
κατεπλάγη τὸ μέγα
τῆς σῆς ἐνανθρωπήσεως ἔργον·
τὸν ἀπρόσιτον γὰρ ὡς Θεὸν
ἐθεώρη πᾶσι προσιτὸν ἄνθρωπον
ἡμῖν μὲν συνδιάγοντα
ἀκούοντα δὲ παρὰ πάντων
Ἀλληλούϊα.

Ῥήτορας πολυφθόγγους
ὡς ἰχθύας ἀφώνους
ὁρῶμεν ἐπὶ σοὶ Θεοτόκε·
ἀποροῦσι γὰρ λέγειν τὸ πῶς
καὶ παρθένος μένεις καὶ τεκεῖν ἴσχυσας;
ἡμεῖς δὲ τὸ μυστήριον
θαυμάζοντες πιστῶς βοῶμεν·
χαῖρε σοφίας Θεοῦ δοχεῖον,
χαῖρε προνοίας αὐτοῦ ταμεῖον·
χαῖρε φιλοσόφους ἀσόφους δεικνύουσα,
χαῖρε τεχνολόγους ἀλόγους ἐλέγχουσα·
χαῖρε ὅτι ἐμωράνθησαν οἱ δεινοὶ συζητηταί,
χαῖρε ὅτι ἐμαράνθησαν οἱ τῶν μύθων ποιηταί·
χαῖρε τῶν Ἀθηναίων τὰς πλοκὰς διασπῶσα,
χαῖρε τῶν Γαλιλαίων τὰς σαγήνας πληροῦσα
χαῖρε βυθοῦ ἀγνοίας ἐξέλκουσα
χαῖρε πολλοὺς ἐν γνώσει πλουτίζουσα·
χαῖρε ὁλκὰς τῶν θελόντων σωθῆναι,
χαῖρε λιμὴν τῶν τοῦ βίου πλωτήρων·
χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε·

Σῶσαι θέλων τὸν κόσμον
ὁ τῶν ὅλων κοσμήτωρ
εἰς τοῦτον αὐτεπάγγελτος ἦλθε
καὶ ποιμὴν ὑπάρχων ὡς Θεὸς
δι' ἡμᾶς ἐφάνη καθ' ἡμᾶς πρόβατον·
ὁμοίῳ γὰρ τὸ ὅμοιον
καλέσας ὡς Θεὸς ἀκούει
Ἀλληλούϊα.

Τεῖχος εἶ τῶν παρθένων,
Θεοτόκε παρθένε,
καὶ πάντων τῶν ἐπὶ σὲ προσφευγόντων·
ὁ γὰρ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς
κατεσκεύασέ σε ποιητὴς, ἄχραντε,
οἰκήσας ἐν τῇ μήτρᾳ σου
καὶ δείξας προσφωνεῖν σοι πάντας·
χαῖρε ἡ στήλη τῆς παρθενίας,
χαῖρε ἡ πύλη τῆς σωτηρίας·
χαῖρε ἀρχηγὲ νοητῆς ἀναπλάσεως,
χαῖρε χορηγὲ θεϊκῆς ἀγαθότητος,
χαῖρε σὺ γὰρ ἀνεγέννησας τοὺς συλληφθέντας αἰ-
σχρῶς,
χαῖρε σὺ γὰρ ἐνουθέτησας τοὺς συληθέντας τὸν
νοῦν·
χαῖρε ἡ τὸν φθορέα τῶν φρενῶν καταργοῦσα,
χαῖρε ἡ τὸν σπορέα τῆς ἀγνοίας τεκοῦσα·
χαῖρε παστὰς ἀσπόρου νυμφεύσεως,
χαῖρε πιστοὺς Κυρίῳ ἁρμόζουσα·
χαῖρε καλὴ κουροτρόφε παρθένων,
χαῖρε ψυχῶν νυμφοστόλε ἁγίων,
χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε.

---

171. Θ. κ. τἀνάπαλιν κυοφοροῦσα ὁδηγὸν πλανωμένοις, ἀπογεννῶσα λυτρωτὴν αἰχμαλώτοις. 179. Θ. κ. ὑψηλὸς Θεὸς, παρὰ τὸ μέτρον. 183. Θ. κ. ὅλος.

208. Θ.κ. παρὰ πάντων, οὕτως παρὰ τὸ μέτρον. 212. Ἴσως λέγοντες πῶς.

220—1 Θ. οἱ δύο στίχοι τῆς συζυγίας κεῖνται ἀντιστρόφως. 223. Θ. κ. ἁλιέων. 225. Θ. κ. φωτίζουσα. 232. Θ. κ. ἄνθρωπος. 233. Θ. ὅμοιον γὰρ τὸ ὅμοιον ἐκάλεσεν, ἵνα βοῶμεν. εἰς σὲ 237. Θ.κ. προστρεχόντων. 241. Θ. κ. πάντας σοι προσφωνεῖν διδάξας.

246—7. Θ. σὺ γὰρ ἀνεγέννησας τοὺς τὸν νοῦν συληθέντας, σὺ γὰρ ἐνέδυσας τοὺς ζωῆς γυμνωθέντας.

Ὕμνος ἅπας ᾄττᾶται
συνεκτείνεσθαι σπεύδων
τῷ πλήθει τῶν πολλῶν οἰκτιρμῶν σου·
Ἰσαρίθμους γὰρ ψάλμῳ ᾠδὰς
ἂν προσφέρωμέν σοι, βασιλεῦ ἅγιε,
οὐδὲν τελοῦμεν ἄξιον
ὧν δέδωκας τοῖς σὲ βοῶσιν
Ἀλληλούϊα.

Φωτοδόχον λαμπάδα
τοῖς ἐν σκότει φανεῖσαν
ὁρῶμεν τὴν ἁγίαν παρθένον·
τὸ γὰρ ἄϋλον ἅπτουσα φῶς
ὁδηγεῖ πρὸς γνῶσιν θεϊκὴν ἅπαντας
αὐγῇ τὸν νοῦν φωτίζουσα
κραυγῇ δὲ τιμωμένη ταύτῃ·
χαῖρε ἀκτὶς νοητοῦ ἡλίου,
χαῖρε λαμπτὴρ τοῦ ἀδύτου φέγγους·
χαῖρε ἀστραπὴ τὰς ψυχὰς καταλάμπουσα,
χαῖρε ὡς βροντὴ τοὺς ἐχθροὺς καταπλήττουσα·
χαῖρε ὅτι τὸν πολύφωτον ἀνατέλλεις φωτισμόν,
χαῖρε ὅτι τὸν πολύρρητον ἀναβλύζεις ποτισμόν.
χαῖρε τῆς κολυμβήθρας ζωγραφοῦσα τὸν τύπον,
χαῖρε τῆς ἁμαρτίας ἀναιροῦσα τὸν ῥύπον·
χαῖρε λουτὴρ ἐκπλύνων συνείδησιν,
χαῖρε κρατὴρ κιρνῶν ἀγαλλίασιν·
χαῖρε ὀσμὴ τῆς Χριστοῦ εὐωδίας,
χαῖρε ζωῆς μυστικῆς εὐωχία·
χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε.

Χάριν δοῦναι θελήσας
ὁρημάτων ἀρχαίων
ὁ πάντων χρεωλύτης ἀνθρώπων
ἐπεδήμησε δι' ἑαυτοῦ
πρὸς τοὺς ἀποδήμους τῆς αὐτοῦ χάριτος
καὶ σχίσας τὸ χειρόγραφον
ἀκούει παρὰ πάντων οὕτως
Ἀλληλούια.

Ψάλλοντές σου τὸν τόκον
εὐφημοῦμέν σε πάντες
ὡς ἔμψυχον ναόν, Θεοτόκε·
ἐν τῇ σῇ γὰρ οἰκήσας γαστρὶ
ὁ κατέχων πάντα τῇ χειρὶ Κύριος
ἠγίασεν, ἐδόξασεν,
ἐδίδαξε βοᾶν σοι πάντας·
χαῖρε σκηνὴ τοῦ Θεοῦ καὶ λόγου,
χαῖρε ἁγία ἁγίων μείζων·
χαῖρε κιβωτὲ χρυσωθεῖσα τῷ πνεύματι,
χαῖρε θησαυρὲ τῆς ζωῆς ἀδαπάνητε·
χαῖρε τίμιον διάδημα βασιλέων εὐσεβῶν,
χαῖρε καύχημα σεβάσμιον ἱερέων εὐλαβῶν·
χαῖρε τῆς Ἐκκλησίας ὁ ἀσάλευτος πύργος,
χαῖρε τῆς βασιλείας τὸ ἀπόρθητον τεῖχος·
χαῖρε δι' ἧς ἐγείρονται τρόπαια,
χαῖρε δι' ἧς ἐχθροὶ καταπίπτουσι·
χαῖρε χρωτὸς τοῦ ἐμοῦ θεραπεία,
χαῖρε ψυχῆς τῆς ἐμῆς σωτηρία·
χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε.

Ὦ πανύμνητε μῆτερ,
ἡ τεκοῦσα τῶν πάντων
ἁγίων ἁγιώτατον λόγον,
δεξαμένη τὴν νῦν προσφορὰν
ἀπὸ πάσης ῥῦσαι συμφορᾶς ἅπαντας
καὶ τῆς μελλούσης λύτρωσαι
κολάσεως τοὺς σοὶ βοῶντας
χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε.

Μ. ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ.

---

257. Θ. ἰσαρίθμους ψαλμοὺς καὶ ᾠδάς, ἃς προσφέρομέν σοι, βασιλεῦ ἅγιε, οὐδὲν τελοῦντες ἄξιον. 260. Θ. κ. ἡμῖν τοῖς σοὶ βοῶσι, παρὰ τὸ μέτρον. 264 Θ. πῦρ. 267. Θ. κ. ταῦτα. 269. Θ. κ. βολίς. 273. Θ. κ. ποταμόν. 279. κ. ζωὴ μυστικῆς εὐωχίας. 288. Θ. κ. ἀνυμνοῦμεν. 291. Θ. κ. ὁ συνέχων.

305. Θ. προστασία. 312. κ. συμβοῶντες. 313. Ἐν Θ. οὐδὲν κεῖται μετὰ τὸ «τοὺς σοὶ βοῶντας». Ἐν χειρογρ. ὑπ' ἀριθμ. 38 τῆς ἐν Χάλκῃ Ἐμπορικῆς Σχολῆς κεῖται «τοὺς σοὶ βοῶντας χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε». Καὶ ἐν χειρογρ. τῆς ἁγίας Λαύρας ἐν Ἄθῳ κεῖται χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε· ὁρᾷ Ἀλ. Λαυριώτου ἐν «Ἐκκλ. Ἀληθείᾳ» τῆς 15 φεβρουαρίου 1893. Τὸ *Ἀλληλούϊα* φαίνεται ἐτέθη διὰ τὴν συζυγίαν τοῦ χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε ἐν τῷ οἴκῳ Ψ.

Παρακαλῶ θερμῶς πάντας τοὺς σεβασμιωτάτους ἀρχιερεῖς καὶ ἄλλους τῶν ἐγκρίτων ὁμογενῶν τοὺς λαβόντας ἀγγελίας περὶ τοῦ «Ὁδηγοῦ τῆς Εὐσεβείας» ὅπως εὐαρεστηθῶσι νὰ ἐπιστρέψωσιν ἐγκαίρως ταύτας, καθ' ὅσον ἡ ἐκτύπωσις τοῦ ἔργου ἤρξατο ἤδη.

Ὁ πρώην Ἀγχιάλου
ΑΝΘΙΜΟΣ ΤΣΑΤΣΟΣ ὁ ἐξ Ἰωαννίνων.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

Ἡ τὸ Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ ἀγγέλλει τῷ δημοσίῳ ὅτι ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ γίνονται δεκτὰ παραγγελίαι ἐκτυπώσεως **βιβλίων, ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν βιβλίων, φυλλαδίων, ὀπλοτύπων, πινάκων, ἀγγελτηρίων, ἐπισκεπτηρίων καὶ** παντὸς εἴδους ἐντύπων εἴς τε τὴν ἑλληνικὴν, τὴν τουρκικὴν καὶ τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, πάσης ἐργασίας ἐκτελουμένης μετὰ ταχύτητος, φιλοκαλίας, καὶ εἰς τιμὰς λίαν συγκαταβατικάς. Παραγγελίαι τυπογραφικῶν ἐργασιῶν γίνονται ὁμοίως δεκταὶ καὶ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν. Διὰ πᾶσαν τυπογραφικὴν ἐργασίαν ἀπευθυντέον τῷ Ἐπόπτῃ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου κ. Ἰωάννῃ Δ. Τανταλίδῃ, γραμματεῖ τοῦ πατριαρχ. Γραφείου. **Διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ** ὁ Ἰωαννίνων Γρηγόριος πρόεδρος· Συμεὼν Παπαδάκης, ταμίας· Ἰ. Δ. Τανταλίδης, ἐπόπτης· Ἀλκιβιάδης Μαυράκης, ἐπιμελητὴς τῆς ἀποθήκης.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 16 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1893 ΑΡΙΘ. 7.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ **Κορυτσᾶς Φιλόθεος** (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος **Κωνστάντιος**
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Δ. Ταντσλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεὺς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἐξαμηνιαία τὰ ἥμισυ.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σ. Μητροπολίτῃ **Κορυτσᾶς κ. Φιλοθέῳ** Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».—Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ **εἰδοποιῶσι** τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ **παραπίπτωσι** τὰ φυλλάδια.

Περιεχομενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά—Ἔκθεσις τῶν ἐτησίων ἐργασιῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου—Περὶ τῆς ἀληθοῦς ἀξίας τοῦ ἐπιγείου πλούτου—Προσοχὴ εἰς τὰς κρίσεις ἡμῶν—Ὀργανισμὸς τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν παρὰ τοῖς Σλάβοις ἐν γένει—Ἀνέκδοτα σιγίλλια ὑπὸ Ἀλεξ. Λαυριώτου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Εὐχαριστήριος ἐπιστολή.—Ἐπὶ τῇ αὐτοκρατορικῇ δωρεᾷ ὑπὲρ τοῦ ἐν Μόσχᾳ Μετοχίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἡ Α. Θ. Π. ἀπηύθυνεν εὐχαριστήριον ἐπιστολὴν ἐπιδοθησομένην τῇ Α. Μ. τῷ Αὐτοκράτορι πασῶν τῶν Ρωσιῶν Ἀλεξάνδρῳ τῷ Γ' ὑπὸ τοῦ ἐξοχωτάτου πρεσβευτοῦ τῆς Ρωσίας κ. Νελίδωφ, ἀπελθόντος προχθὲς εἰς Κριμαίαν. Κατ' ἐντολὴν δὲ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τὴν ἐπιστολὴν ταύτην μεταβάντες εἰς τὴν Ρωσικὴν Πρεσβείαν ἐνεχείρησαν τῷ ἐξοχ. Πρεσβευτῇ ὁ πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτης κ. Κ. Ἀλεξανδρίδης, ἀρχιγραμματεὺς τῆς ἱερᾶς Συνόδου καὶ ὁ γραμματεὺς τοῦ Πατριαρχικοῦ Γραφείου κ. Ἰω. Δ. Ταντσλίδης.

Ἐκλογὴ μελῶν τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου.—Ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου συνῆλθε τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν Πατριαρχῶν ἡ Ἐκλογικὴ Συνέλευσις, ἀπαρτιζομένη ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἱερᾶς Συνόδου, τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἐνοριῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως, ψήφῳ τῆς ὁποίας ἀναδείκνυνται οἱ διάδοχοι τῶν κατ' ἔτος συνφδὰ τοῖς Ἐθνικοῖς Κανονισμοῖς ἀποχωρούντων τεσσάρων λαϊκῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, ὡς συμπληρούντων τὴν διετῆ αὐτῶν περίοδον. Ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀπεχώρουν οἱ ἀξιότιμοι κκ. Ν. Ψυχάρης βέης, Π. Φενερλῆς βέης, Β. Ἐλευθεριάδης καὶ Δ. Εὐθυβούλης.

Μετὰ βραχεῖαν προσλαλιὰν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος πρὸς τοὺς ἀξιοτίμους ἐκλογεῖς, ἐκθεμένης τὸν σκοπὸν τῆς συγκλήσεως τῆς συνελεύσεως, ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ β' γραμματέως τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου κ. Ἀλκιβιάδου Μαυράκη ἡ ἔκθεσις τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συμβουλίου κατὰ τὸ ἀπιὸν ἔτος, ἣν κατωτέρω δημοσιεύομεν. Ταύτης περατωθείσης ἡ Ἐκλογικὴ Συνέλευσις προέβη εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν διαδεξομένων τὰ ἀποχωροῦντα τέσσαρα λαϊκὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου. Προταθέντων λοιπὸν ὑποψηφίων τῶν ἀξιοτίμων κκ. Ζήση Θ. Ζήση, Ἰωάννου Χατζοπούλου, Κωνσταντίνου Ἀνανιάδου, Κωνσταντίνου Σισμάνογλου, Εὐαγγέλου Ἀμαξοπούλου, Κωνσταντίνου Καραθεοδωρῆ ἐφένδη, Θεμιστοκλέους Σαλτέλη, Μιλτιάδου Ἰακώβου, Σοφοκλέους Μουράτογλου καὶ Σ. Διαμάντογλου ἐγένετο ἐπὶ τούτων μυστικὴ ψηφοφορία. Διορισθέντων εἶτα ψηφολεκτῶν τῶν Σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν Χαλκηδόνος κ. Ἰωακεὶμ καὶ Κορυτσᾶς κ. Φιλοθέου καὶ τῶν ἀξιοτίμων κκ. Δημητράκη ἐφένδη Γενίδουνια καὶ Ν. Γεωργιάδου καὶ τῶν τεσσαράκοντα καὶ δύο ψήφων ἀναγνωσθεισῶν ἀνεδείχθησαν, τῆς ἀπολύτου τυχόντες πλειονοψηφίας, μέλη τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου οἱ ἀξιότιμοι κκ. Κ. Ἀνανιάδης διὰ ψήφων 42, Ἰωάννης Χατζόπουλος διὰ ψήφων 38, Κ. Σισμάνογλους διὰ ψήφων 25 καὶ Εὐάγγελος Ἀμαξόπουλος διὰ ψήφων 24, τοῦ ἀξιοτίμου κ. Ζήση Θ. Ζήση σχόντος ψήφους 17, τοῦ κ. Σ. Διαμάντογλου 10, τοῦ κ. Θ. Σαλτέλη 6, τοῦ κ. Κ. Καραθεοδωρῆ ἐφένδη 4, καὶ τῶν κκ. Μ. Ἰακώβου καὶ Σ. Μουράτογλου ἀνὰ μίαν.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐκλογῆς ταύτης ἡ Α. Θ. Π. ηὐχαρίστησε τοῖς ἀποχωροῦσι τέσσαρσι μέλεσι τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἐπὶ τῷ ζήλῳ καὶ τῇ αὐταπαρνησίᾳ μεθ' ἧς ἐξεπλήρωσαν τὰ ἀνατεθέντα αὐτοῖς καθήκοντα, ἀπήντησε δὲ ἐξ ὀνόματος τῶν συναδέλφων αὐτοῦ τὰ εἰκότα ὁ ἀξιότιμος κ. Ν. Ψυχάρης βέης.

Τὰ ὀνόματα τῶν νέων συμβούλων ὑπεβλήθησαν διὰ τακριρίου αὐθημερὸν εἰς τὴν σεβαστὴν αὐτοκρατορικὴν κυβέρνησιν πρὸς κύρωσιν· ἀποσταλέντος δὲ τῇ ἑσπέρᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης εἰς τὰ Πατριαρ-

χεῖα ὑπουργικοῦ τεσκερέ ἐγκρίνοντος τὴν γενομένην ἐκλογὴν τῶν συμβούλων καὶ διαβιβασθέντων εἶτα τοῖς ἐκλεγεῖσι τῶν εἰθισμένων πατριαρχικῶν πιττακίων ἀνέλαβον οὗτοι ἀπὸ τῆς παρελθούσης Τετάρτης τὰ ἀνατεθέντα αὐτοῖς καθήκοντα.

—*Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον.*— Κατὰ τὴν σημερινὴν τακτικὴν διοικητικὴν συνεδρίαν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἐνεκρίθη ὅπως διαταχθῶσιν ἁρμοδίως αἱ ἐνορίαι τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως ἵνα ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παλαιοῦ Ἐκλογικοῦ Κανονισμοῦ προβῶσιν εἰς συγκρότησιν ἐνοριακῶν συνελεύσεων πρὸς ἐκλογὴν Ἐπιτροπῶν πρὸς ἐξέλεγξιν τῶν λογαριασμῶν τῶν Ἱερῶν αὐτῶν Ἐκκλησιῶν καὶ νέων ἐκκλησιαστικῶν Ἐπιτροπῶν.

Δύο ἐκ τῶν νέων μελῶν τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου οἱ κκ. Κ. Ἀνανιάδης καὶ Κ. Σισμάνογλους διεβίβασαν ἐγγράφως τῇ Α. Θ. Παναγιότητι τὰς παραιτήσεις αὐτῶν λόγῳ πολλῶν ἰδίων ἀσχολιῶν. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης προσεκάλεσε τοὺς διαληφθέντας ὁμογενεῖς ἵνα προτρέψηται αὐτοὺς ὅπως μὴ ἐπιμείνωσιν εἰς τὴν παραίτησιν αὐτῶν, ἀλλ' ἀναλάβωσι φιλογενῶς τὴν ὑπὸ τῆς Ἐκλογικῆς Συνελεύσεως ἀνατεθεῖσαν αὐτοῖς ἐντολήν.

—*Συγχαρητήρια.*—Τῆς Α. Μακαριότητος τοῦ Πατριάρχου πρώην Ἱεροσολύμων κ. Νικοδήμου ἄγοντος τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ τὴν ἐπέτειον ἑορτὴν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεβίβασε τῇ Α. Μ. τὰς συγχαρητηρίους αὐτοῦ προσρήσεις διὰ τοῦ πανοσιολογιωτάτου Μεγάλου Ἀρχιδιακόνου κ. Ἰωακείμ.

—*Ὁ Ἱερὸς κλῆρος κατὰ τὸν ιστ'. αἰῶνα.*—Ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ διδάκτορος τῆς φιλοσοφίας καὶ λίαν φερεπόνου μεσαιωνοδίφου κ. Β. Α. Μυστακίδου ἐξεδόθη ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον πόνημα ἐκ τεσσάρων περίπου τυπογραφικῶν φύλλων εἰς σχῆμα ὄγδοον μέγα. Τὸ ἔργον τοῦτο, ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ πρὸς τιμὴν τοῦ κ. Κ. Σ. Κόντου δημοσιευθέντος πανηγυρικοῦ Τόμου μαρτυρεῖ τὴν εὐρυμάθειαν τοῦ δοκίμου φιλολόγου καὶ τὰς περὶ τὴν μεσαιωνικὴν ἡμῶν ἱστορίαν ἐνδελεχεῖς καὶ λυσιτελεστάτας μελέτας αὐτοῦ, ἐφ' ᾧ καὶ δικαίως τὸν ἔπαινον παντὸς φιλίστορος ἐπεσπάσατο.

—*Ἀρατολικὸς Ἀστήρ.*—Ἀπὸ τῆς πρώτης Μαΐου ἐ. ἔ. ἄρχεται ἡμερησίως ἐκδιδόμενος ὁ *Ἀρατολικὸς Ἀστήρ*, ὃς τέως ἐξεδίδετο ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Καθηγητοῦ τῆς Μ. Γ. Σχολῆς Β. Καλλίφρονος. Τὴν νέαν ταύτην ἔκδοσιν ἀνέλαβεν ὁ πολυετῆ πεῖραν ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ κεκτημένος κ. Στέργιος Πολύκριτος. Εὐχόμεθα τῇ συναδέλφῳ ἐπιτυχῆ καὶ ἀπρόσκοπτον τὴν πορείαν ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς.

—*Ἔκδοσις πονήματος.* —Ἐκτυπωθέντος τοῦ Α'. τόμου τοῦ *Ὁδηγοῦ τῆς Εὐσεβείας* τοῦ ὑπὸ τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου ἁγίου πρώην Ἀγχιάλου κ. Ἀνθίμου Τσάτσου ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Τυπογραφείῳ ἐκδιδομένου, παρακαλούμεθα ν' ἀναγγείλωμεν πρὸς πάντας τοὺς σεβασμιωτάτους ἀρχιερεῖς καὶ ἄλλους τῶν ἐγκρίτων ὁμογενῶν τοὺς λαβόντας ἀγγελίας τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ὅπως ὅσον τάχιον ἐπιστρέψωσι τὰς ἀγγελίας καθόσον τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν καταχωρισθήσονται ἐν τῷ μετά τινας ἡμέρας ἀρχομένῳ ἐκτυποῦσθαι Β'. τόμῳ.

—*Παροράματα.*—Ἐν τῇ δημοσιεύσει τοῦ *Ἀκαθίστου ὕμνου* ἐν τῷ προηγουμένῳ φυλλαδίῳ, παρεισέφρησαν τὰ ἑξῆς παροράματα. Ἐν σελ. 45 ἐν ὑποσημ. ἀντὶ «Χρονικὰ Πασχάλια» ἀνάγνωθι «Χρονικὸν Πασχάλιον». —Ἐν σελ. 46 στίχ. 165 ἀντὶ «τὸ στέρημα τῆς ἐγκρατείας», «τὸ στέμμα τῆς ἐγκρατείας».—Ἐν σελ. 47 στίχ. 206 ἀντὶ «ἐθεώρη», «ἐθεώρει».—Ἐν σελ. 48 στίχ. 260 ἀντὶ «τοῖς σὲ βοῶσι»,«τοῖς σοὶ βοῶσι». —Ἐν σελ. 48 στίχ. 273 ἀντὶ «τὸν πολύρρητον» «τὸν πολύρρυτον»· αὐτόθι στίχ. 285 ὁ στίχος «καὶ σχίσας τὸ χειρόγραφον» θετέον ὀλίγον ἔξω τοῦ προηγουμένου.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας».

Τῶν ἀπαραιτήτων ὑλικῶν δαπανῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ φύλλου μὴ ἐπιτρεπουσῶν τὴν ἐπ' ἀόριστον καθιστέρησιν τῶν συνδρομῶν αὐτοῦ, παρακαλοῦνται πάντες οἱ ἐκ τῶν συνδρομητῶν συνδρομὰς παρελθόντων ἐτῶν καθυστεροῦντες, ὅπως ἐπισπεύσωσι τὴν ἀπότισιν αὐτῶν.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΕΤΗΣΙΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ
ΤΟΥ Δ. Ε. Μ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Τῷ ἐπικρατοῦντι ἐπόμενον ἔθει τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον, καθ' ὃ ἐν τῇ λήξει ἑκάστης ἐτησίας περιόδου τῶν πεπραγμένων αὐτῷ λόγον καὶ εὐθύνας ὀφείλει διδόναι πρὸς γνῶσιν τῆς πρὸς ἐκλογὴν τῶν ἀντικαταστητόντων τὰ τὴν διετῆ αὐτῶν περίοδον διανύσαντα τέσσαρα λαϊκὰ μέλη, συνῳδὰ τῇ περὶ τούτου σχετικῇ τῶν κανονισμῶν διατάξει κατὰ πᾶν ἔτος συνερχομένης νομίμου ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας προσέρχεται καὶ νῦν, ὅτε ἐπίκειται ἡ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον σύγκλησις τῆς διαληφθείσης ἐκλογικῆς συνελεύσεως πρὸς ἀνάδειξιν τῇ κοινῇ καὶ ὁμοθύμῳ αὐτῆς ψήφῳ τῶν μελλόντων ἵνα διαδέξωνται τοὺς μετ' οὐ πολὺ νομίμως ἀποχωροῦντας κκ. Ν. Ψυχάρην, Π. Φενερλῆν, Β. Ἐλευθεριάδην καὶ Δ. Εὐθυβούλην ἵνα καθυποβάλῃ τῇ Ὑμετέρᾳ Θειοτάτῃ Παναγιότητι καὶ δι' Αὐτῆς τῇ ἐριτίμῳ τῶν ἐκλογέων συνελεύσει βραχεῖαν ἔκθεσιν τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ, ἃς ὑπὸ τὴν διπλῆν αὐτοῦ ἰδιότητα, τὴν δικαστικὴν δηλονότι καὶ τὴν διοικητικήν, κατὰ τὸ ἐνὸν αὐτῷ ἐξετέλεσε.

Πρὶν ἢ ὅμως τῆς κυρίας τῶν ἐργασιῶν καὶ πράξεων αὐτοῦ ἐκθέσεως ἐπιληφθῶμεν, ἀναγκαῖον ἡγούμεθα ὅπως ὀλίγα τινὰ προτάξωμεν ἀφορῶντα εἰς τὴν κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ λήγοντος τούτου ἔτους συγκρότησιν τοῦ Συμβουλίου. Ὡς γνωστὸν τῇ Ὑμετέρᾳ Θειοτάτῃ Παναγιότητι ὅτε πέρυσι προὔκειτο ἡ ἀντικατάστασις τῶν τότε ἀποχωρησαι μελλόντων κκ. Δ. Γενίδουνια,

Β. Σαρακιώτου ὄντων καὶ αὖθις ἐκλεξίμων ὡς ἀντικαταστῶν ἑτέρων, Στεφάνου Χρυσίδου καὶ Γρ. Γαροφαλίδου, ἡ ἐκλογικὴ συνέλευσις ἀντὶ μὲν τῶν τελευταίων τούτων, ἐξελέξατο τοὺς κκ. Ν. Γεωργιάδην καὶ Δ. Κουρτζῆν, καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς ἑτέρους δύο, τὴν ψῆφον αὐτῆς ἔστρεψε καὶ πάλιν ἐπὶ τῶν ἰδίων, οὕτω δὲ τὸ Συμβούλιον ἀποτελούμενον ἐκ τῶν ὡς ἀνωτέρω ἐξονομασθέντων μετὰ τῶν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους διατελούντων τοιούτων κκ. Ν. Ψυχάρη, Π. Φενερλῆ, Β Ἐλευθεριάδου καὶ Δ. Εὐθυβούλη καὶ ὑπὸ τῶν ἐξῆς κληρικῶν μελῶν, ἤτοι τῶν σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν Ἡρακλείας κ. Γερμανοῦ, Διδυμοτείχου κ. Μεθοδίου καὶ τῶν μετὰ ταῦτα εἰς ἀντικατάστασιν τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν ἀποδημησάντων ἁγίων Ἐλασσῶνος κ. Νικοδήμου καὶ Σωζουαγαθουπόλεως κ. Παρθενίου συνοδικῇ ἐγκρίσει διορισθέντων Μητροπολιτῶν Κορυτσᾶς κ. Φιλοθέου καὶ Βελεγράδων κ. Δωροθέου, ἐποιήσατο ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ τῇ 15 τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου.

Ἀρχόμενοι δὲ πρὸ παντὸς ἐκ τῶν συνεδριάσεων αὐτοῦ σημειούμεθα ὅτι αὗται ἐν συνόλῳ λαμβανόμεναι ἀνῆλθον κατὰ τὸ λῆγον τοῦτο ἔτος εἰς 86 ἤτοι ἀναλυτικώτερον εἰπεῖν 41 μὲν ἐγένοντο δικαστικαί, 17 διοικητικαί, τακτικαί τε καὶ ἔκτακτοι καὶ 18 κοιναὶ μετὰ τοῦ ἑτέρου τῆς Ἐκκλησίας Σώματος τῆς ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου.

Τὸ γενικὸν τοῦτο τῶν συνεδριάσεων ἄθροισμα, ὅπερ ἐν συγκρίσει πρός τε τὸ περυσινὸν καὶ πρὸς ἄλλα ἐτῶν προηγουμένων ἀθροίσματα λαμβανόμενον ἱκανὴν δυνάμεθα εἰπεῖν παρουσιάζει τὴν διαφορὰν ἐν τῇ αὐξήσει, προδήλως φρονοῦμεν μαρτυρεῖ ὅτι τὸ Συμβούλιον κατὰ τὴν περίοδον ταύτην πᾶσαν τὴν δυνατὴν κατέβαλε προσπάθειαν, ὅπως ὡς οἷόν τε πλεῖον ἀποφύγῃ τὸ μέγα κακὸν τῆς ἐξ ἀνεξαρτήτων ἐννοεῖται πάντοτε αἰτίων ἀπουσίας ἐκ τῶν τακτικῶν συνεδριῶν τῶν μελῶν αὐτοῦ καὶ τῆς ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως κατὰ συνέπειαν ἀπαρτίας ματαιώσεως αὐτῶν, ἐν αἷς οὐκ ὀλίγη οὐδ' ὅμοιρος σπουδαιότητος συνέρρευσεν ἐργασία ὡς ἐκ τῶν ἐφεξῆς γενήσεται δῆλον.

Ὑποθέσεις δικαστικαὶ καὶ ἀποφάσεις.

Αἱ ἐν τῷ χρονικῷ τούτῳ διαστήματι τῷ Συμβουλίῳ παραπεμφθεῖσαι δικαστικαὶ ὑποθέσεις ἀνῆλθον ἐν συνόλῳ εἰς τὸ ἱκανῶς σημαντικὸν ποσὸν τῶν 34. ἐξ ὧν 14 πρωτοδίκως, 15 κατ' ἔφεσιν, 2 κατ' ἀναψηλάφησιν καὶ 3 κατ' ἀναίρεσιν.

Ἐκ τῶν ὑποθέσεων τούτων, ἐν αἷς καταλεκτέον καὶ ἑτέρας 11, ἃς τὸ Συμβούλιον ἔκ τε τοῦ παρελθόντος καὶ ἐκ προηγουμένων ἔτι ἐτῶν ἐκκρεμεῖς ἐνώπιον αὐτοῦ τάς μὲν ἀπὸ πέρυσι παραληφθείσας 13 σὺν τρισὶ προγενεστέραις μετὰ ἐν ἐπανειλημμέναις συνεδρίαις συζήτησιν καὶ διάσκεψιν εἰς πέρας ἤγαγεν ὁριστικὸν, ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων ὀλίγας μόνον περὶ τὰς ἕξ, ἠδυνήθη ἵνα ἐκδικάσῃ· ἐξέδωκε δὲ σὺν ἑτέραις δυσὶ περὶ οἰσθεσίας προδικαστικάς τε καὶ ὁριστικὰς ἐν ὅλῳ 23.

Βεβαίως ἡ δικαστικὴ αὕτη τοῦ Συμβουλίου ἐργασία οὔτε πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑποθέσεων, αἵτινες κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο παρεπέμφθησαν εἰς αὐτὸ, οὔτε πρὸς τὴν σχεδὸν ἀνελλιπῆ ἐν ταῖς δικαστικαῖς συνεδρίαις τῶν μελῶν αὐτοῦ προσέλευσίν ἐστιν ἀνάλογος καὶ ἱκανοποιητική· ἀλλ' αἴτιον τούτου ὑπῆρξεν ἔνθεν μὲν ἡ ἐκδίκασις καὶ ὁριστικὴ διεξαγωγὴ τῶν ἐκ προηγουμένων ὡς προείρηται ἐτῶν παραληφθεισῶν ὑποθέσεων, ἔνθεν δὲ ἡ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, ὡς γνωστὸν, εἰσαγωγὴ ἐνώπιον αὐτοῦ ὑποθέσεων ἐκτάκτως σοβαρῶν καὶ σπουδαίων, ὧν ἕνεκα καὶ ἐν τῇ διασκέψει πολὺς ἐν ἐπανειλημμέναις συνεδρίαις κατηναλώθη χρόνος, χωρὶς νὰ δυνηθῇ τὸ Συμβούλιον πολλάκις ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ οὐδ' ἅπαξ νὰ ἐπιληφθῇ ἑτέρων ὑποθέσεων, ἐξ ὧν ἑκάστοτε ἐν τῷ δικαστικῷ αὐτοῦ δελτίῳ εἶχεν ἀναγεγραμμένας.

Ὑποθέσεις διοικητικαί.

Ἐν ταῖς ἀνωτέρω διοικητικαῖς τοῦ Συμβουλίου συνεδρίαις πλεῖσται ὡσαύτως διοικητικῆς φύσεως ὑπεβλήθησαν ὑποθέσεις διὰ τῶν παρὰ τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος καθ' ἅπαν τὸ ἔτος παραπεμφθεισῶν αἰτήσεων καὶ ἐγγράφων, ἅτινα ἀνερχόμενα εἰς 470 καὶ ἐπέκεινα καὶ εἰς ζητήματα εἴτε ἰδιωτικοῦ εἴτε κοινοῦ ἐνδιαφέροντος ἀναγόμενα συνοψίζονται εἰς πλείστους ὑπουργικοὺς τεσκερέδες, εἰς ἐκθέσεις διαφόρων ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐκτάκτων τε καὶ τακτικῶν ἐπιτροπῶν, οἵαι εἰσὶν ἡ Ἐξελεγκτικὴ τῶν ἐκκλησιαστικῶν λογαριασμῶν Ἐπιτροπή, ἡ ἐπὶ τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν Ἐπιτροπή, ἡ Πατριαρχικὴ Κεντρικὴ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ καὶ εἰς ἄλλας περὶ παντοίων πραγματευομένας θεμάτων αἰτήσεις ἐκθέσεις καὶ ἀναφοράς. Μολονότι δὲ τὸ Συμβούλιον ἐν οὐκ εὐαρίθμοις τῶν συνεδριάσεων αὐτοῦ τούτων περὶ ἄλλα πολλάκις γενικώτερου ἐνδιαφέροντος ζητήματα τὸν ἑαυτοῦ χρόνον κατηνάλωσε συχνότατα δὲ κοινὰς συνεκρότησε κατὰ τὰς τακτὰς τῶν διοικητικῶν αὐτοῦ ἐργασιῶν ἡμέρας συνεδριάσεις μετὰ τοῦ ἑτέρου σεβαστοῦ τῆς Ἐκκλησίας Σώματος χάριν ἀνωτέρων ἐθνικῶν συμφερόντων, οὐδὲν ἧττον τὸ ἐπ' αὐτῷ οὐ μόνον πλείστας τῶν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐπίσης ἀπολειφθεισῶν τοιούτων ὑποθέσεων ἐξεπεραίωσεν, ἀλλὰ καὶ πολλὰς ἐκ τῶν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, ὡς προείρηται, καθυποβληθεισῶν εἰς τὴν ἔγκριτιν καὶ ἀπόφασιν αὐτοῦ μετὰ ἐπισταμένην αὐτῶν συζήτησιν, ἐξέτασιν καὶ ἐνέργειαν εἰς πέρας ἀγαγεῖν ἠδυνήθη ὁριστικὸν καὶ εὐχάριστον, ὀλίγας μόνον ἐν σχέσει πρὸς τὴν ὁμολογουμένην πληθὺν τῶν σωρευθεισῶν ὑποθέσεων καὶ τούτων τὰς πλείστας εἰς οὐχὶ σπουδαιότητος ἀμοιροῦντα ζητήματα καὶ ἀντικείμενα ἀναγομένας, καταλιπὸν ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει μεταβιβαστέας εἰς τὸ ἐπιόν.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐν ὀλίγοις καθόσον ἀφορᾷ τάς τε δικαστικὰς καὶ διοικητικὰς ἐνεργείας τοῦ Συμβουλίου.

Προκειμένου δὲ περὶ τῆς κοινῆς αὐτοῦ μετὰ τῆς ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου συνεργασίας, καθ' ἣν περὶ σπουδαιότερα τοῦτο ἠσχολήθη ζητήματα ἀποβλέποντα τὰ δίκαια καὶ συμφέροντα τοῦ ἡμετέρου Γένους, τὸ Συμβούλιον μετὰ χαρᾶς αὐτοῦ ἀγγέλλει ὅτι τὸ τέως μετὰ τοῦ Ὑπουργείου τῆς παιδείας ὑφιστάμενον καὶ ἐπὶ μακρὸν ἀπασχολῆσαν τὰ δύο τῆς Ἐκκλησίας Σώματα σχολειακὸν ζήτημα, χάρις τῇ βαθείᾳ συνέσει τῶν ἁρμοδίων ὑπουργῶν τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ φιλολάου ἡμῶν Ἄνακτος, ἐξωμαλίσθη τέλεον ἐπελθούσης πλήρους συνεννοήσεως καθόσον ἀφορᾷ τὴν ἐν τῷ μέλλοντι ὕπαρξιν καὶ λειτουργίαν τῶν τε ὑφισταμένων καὶ τῶν τυχὸν ἱδρυθησομένων ἡμετέρων ἐκπαιδευτηρίων ἐνταῦθά τε καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τεθέντων εἰς ἐφαρμογὴν τῶν πρὸς ἐξασφάλισιν αὐτῶν τεθέντων μέτρων. Ἐπίσης τὸ Συμβούλιον ἰδιαιτέρας ἀναγραφῆς ἄξιον θεωρεῖ τὴν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο συντέλεσιν τοῦ τε Ἐκλογικοῦ Κανονισμοῦ τῶν ἐνοριῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ Κανονισμοῦ τοῦ ἐν Νεοχωρίῳ τοῦ Βοσπόρου Ἐθνικοῦ Ζωγραφείου Παρθεναγωγείου, οὗτινος ὁ φερώνυμος κτίτωρ καὶ ἐν ἐθνικαῖς εὐεργεσίαις ἀείποτε πρόθυμος μεγάθυμος Χρηστάκης ἐφένδης Ζωγράφος τό τε κτίριον μετὰ τοῦ γηπέδου ὡς κτήματος ἐθνικοῦ παρεχώρησεν εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐξασφαλίσας δι' ἱεροῦ σιγιλλιώδους γράμματος τὴν συντήρησιν τοῦ εἰρημένου ἐκπαιδευτηρίου διὰ τῆς καταθέσεως ἐν ἀσφαλεῖ Τραπέζῃ ἀναλόγου πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον κεφαλαίου.

Τοῦ λόγου δὲ γενομένου περὶ δωρήματος Ἐθνικοῦ εὔκαιρον ἡγούμεθα ἵνα μνημονεύσωμεν καὶ ἑτέρας γενναιόφρονος δωρεᾶς ἣν ὑπὸ τὸν πέπλον τῆς ἀνωνυμίας ὁμογενὴς καὶ φιλάνθρωπος δωρήτρια προσήνεγκε τῇ Φιλοπτώχῳ Ἀδελφότητι τῶν Κυριῶν

καταθεῖσα ἀναποσπάστως ἐν ἀσφαλεῖ Τραπέζῃ πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως ἡ ἐτησία αὐτῆς πρόσοδος χρησιμεύσῃ ἐξ ἡμισείας ὑπέρ τε τοῦ κοινωφελοῦς τούτου καταστήματος καὶ τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων.

Τῆς δωρεᾶς ταύτης γνῶσιν λαβὸν τὸ Συμβούλιον διὰ τῆς πρὸς αὐτὸ ἀνακοινώσεως τῆς πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἀγγελτηρίου ἐπιστολῆς τῆς ἐν λόγῳ ἀδελφότητος τῶν Κυριῶν καὶ λίαν εὐαρέστως διατεθέν, τὰς προσηκούσας ἐψηφίσατο εὐχαριστίας πρὸς τὴν μεγάθυμον ταύτην δωρήτριαν διαβιβασθείσας αὐτῇ διὰ σεβαστῆς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἐπιστολῆς πρὸς τὸ Προεδρεῖον τῆς εἰρημένης ἀδελφότητος.

Ἀναντίρρητον βεβαίως ὅτι καὶ περὶ πλεῖστα ἄλλα κοινῆς ὠφελείας καὶ σημασίας ἐθνικῆς ἀντικείμενα ἡ τοῦ Συμβουλίου προσοχὴ καὶ μέριμνα περιεστράφη, ἀλλὰ τούτων ἁπάντων τῆς λεπτομεροῦς ἀναγραφῆς μὴ οὔσης ἐφικτῆς ἐν τοῖς στενοῖς ὁρίοις τῆς παρούσης συνοπτικῆς τῶν πράξεων αὐτοῦ ἐκθέσεως, ἀρκούμεθα μόνον ἵνα ὅλως ἰδιαιτέρως διαλάβωμεν περὶ τῆς φροντίδος ἣν τὸ Συμβούλιον κατέβαλεν ἐπὶ τῇ αἰτήσει τῆς Ἐφορείας τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων, ὅπως ἐπικαλέσηται ἁρμοδίως τὴν εὐεργετικὴν πρόνοιαν καὶ φιλάνθρωπον διάθεσιν τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος πρὸς αὔξησιν τοῦ χορηγουμένου αὐτοῖς σιτηρεσίου, ἄρτου καὶ κρέατος. Ἔχει δὲ δι' ἐλπίδος ὅτι ἐν τῷ ἐπιόντι ἔτει εὑρεθήσεται εἰς τὴν εὐάρεστον θέσιν ἵνα ἀνακοινώσηται τὸ προσδοκώμενον αἴσιον ἀποτέλεσμα τῆς αἰτήσεως ταύτης, καθόσον πολλάκις ἔσχεν ἀφορμὴν ἵνα καὶ ἐξ ἄλλων εὐεργετικῶν εἰς τὸ ἡμέτερον ἔθνος πράξεων τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος διαγνῷ τὰ πρὸς αὐτὸ εὐμενῆ καὶ ἀγαθὰ Αὐτῆς αἰσθήματα, ὧν ἕνεκα δὲν λείπει καὶ ἐν τῇ παρούσῃ εὐκαιρίᾳ ἵνα διακηρύξῃ τὰ πληρουμοῦντα τὴν καρδίαν τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους εἰλικρινοῦς εὐγνωμοσύνης καὶ βαθείας ἀφοσιώσεως αἰσθήματα.

Ἐν τοῖς οὕτω διὰ βραχέων καὶ κεφαλαιωδῶς εἰρημένοις πᾶσα περιλαμβάνεται ἡ τοῦ λήγοντος ἔτους ἐργασία τοῦ Συμβουλίου, ἣν τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ συνειδὸς ἀποστολὴν καὶ τὸ καθῆκον, ἐν πᾶσι τοῖς εἴτε ἰδιωτικοῦ, εἴτε καὶ κοινοῦ ἐνδιαφέροντος ζητήμασι, μετ' ἴσης προθυμίας, ἀμεροληψίας καὶ φιλοδικαιοσύνης ἀείποτε διεξήγαγεν.

Καθυποβάλλον δὲ αὐτὴν τῇ Ὑμετέρᾳ Θειοτάτῃ Παναγιότητι πρὸς γνῶσιν Αὐτῆς τε καὶ τῆς ἐριτίμου ἐκλογικῆς συνελεύσεως, ἐπικαλεῖται τὰς θεοπειθεῖς Αὐτῆς εὐχὰς καὶ διατελεῖ μετὰ τοῦ ὀφειλομένου σεβασμοῦ καὶ τῆς υἱικῆς ὑπολήψεως.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, 1 ἀπριλίου 1393.

διὰ τὸ Δ. Ἐθνικὸν Μ. Συμβούλιον

ὁ Πρόεδρος

✝ ὁ Ἡρακλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΛΗΘΟΥΣ ΑΞΙΑΣ ΤΟΥ ΕΠΙΓΕΙΟΥ ΠΛΟΥΤΟΥ*

Πόσον ὑψηλὰ παραβαλλομένη πρὸς τὴν ταπεινὴν ταύτην θεωρίαν ἵσταται ἤδη ἡ Παλαιὰ Διαθήκη! Μετὰ μεγίστης σπουδαιότητος ἐξαίρει αὕτη, ὅτι πᾶν ὅ,τι ἔχει καὶ εἶναι ὁ Ἰσραὴλ ὀφείλει μόνον εἰς τὸν Θεὸν αὐτοῦ, μάλιστα ὅτι κυρίως οὗτος οὐδὲν ἔχει, τὸ ὁποῖον νὰ δύνηται νὰ ὀνομάσῃ ἰδιοκτησίαν αὐτοῦ ἐν τῇ αὐστηρᾷ τῆς λέξεως σημασίᾳ. Ἡ Χαναὰν εἶναι κληρονομία αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ Κύριος λέγει: «ἐμὴ γάρ ἐστιν ἡ γῆ, διότι προσήλυτοι καὶ πάροικοι ὑμεῖς ἐστε ἐναντίον μου» (Λευϊτ. κε' 23). Ἡ καρποφορία τῆς χώρας ἐξαρτᾶται ἐντελῶς ἐκ τοῦ Ἰεχοβᾶ, ὅστις ὑπισχνεῖται λέγων: «ἐὰν τοῖς προστάγμασί μου πορεύησθε, καὶ τὰς ἐντολάς μου φυλάσσησθε καὶ ποιήσητε αὐτάς, καὶ δώσω τὸν ὑετὸν ὑμῖν ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ ἡ γῆ δώσει τὰ γεννήματα αὐτῆς, καὶ τὰ ξύλα τῶν πεδίων ἀποδώσει τὸν καρπὸν αὐτῶν· καὶ καταλήψεται ὑμῖν ὁ ἀλοητὸς τὸν τρυγητόν, καὶ ὁ τρυγητὸς καταλήψεται τὸν σπόρον, καὶ φάγεσθε τὸν ἄρτον ὑμῶν εἰς πλησμονήν» (Λευϊτ. κς' 3 καὶ Δευτρ. κη'). Καὶ διὰ νὰ ἀναμιμνήσκηται πάντοτε ὁ λαός, ὅτι ἡ χώρα ἀνήκει εἰς τὸν Ἰεχοβᾶ, διετάχθησαν τὰ σάββατα καὶ τὰ Ἰωβιλαῖα. Ρητῶς ἀναφέρεται περὶ τούτων ἐν τῷ Λευϊτικῷ κε' 2 «Ὅταν εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν, ἣν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν, καὶ ἀναπαύσεται ἡ γῆ ἣν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν σάββατα τῷ Κυρίῳ. Ἓξ ἔτη σπερεῖς τὸν ἀγρόν σου, καὶ ἓξ ἔτη τεμεῖς τὴν ἄμπελόν σου καὶ συνάξεις τὸν καρπὸν αὐτῆς· τῷ δὲ ἔτει τῷ ἑβδόμῳ σάββατα ἀνάπαυσις ἔσται τῇ γῇ, σάββατα τῷ Κυρίῳ». Ὁ ἄνθρωπος κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος ἀναγνωρίζων πραγματικῶς τὸ ἀποκλειστικὸν δικαίωμα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοῦ κτήματος ὤφειλε νὰ μὴ ἐπιβάλῃ χεῖρα πρὸς καλλιέργειαν τοῦ ἐδάφους καὶ νὰ ἀφιερώσῃ αὐτὸ πρὸς εὐλογίαν εἰς τὸν Θεόν. Οὕτως ἄρα διὰ τούτων πᾶσα μονομερὴς ἑρμηνεία τῆς λέξεως «ἰδιοκτησία» ἀπομακρύνεται καὶ δίδεται εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ κατανοήσῃ καλῶς τὴν πρὸς τὰ γήϊνα ἀγαθὰ σχέσιν αὐτοῦ.

Ἐν τῇ Νέᾳ Διαθήκῃ αἱ θεωρίαι αὗται τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης φαίνονται σπουδαιότερον καὶ βαθύτερον ἐπεξειργασμέναι. Καὶ δὴ ἡ μεγάλη πρόοδος τῆς Νέας διαθήκης ἐν σχέσει πρὸς τὴν παλαιὰν Διαθήκην κεῖται πρὸ παντὸς ἐν τούτῳ, ὅτι καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ προβάλλεται τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ διδασκαλία, ὅτι ὁ Θεὸς ἔδωκεν ὅλα τὰ γήϊνα ἀγαθά, λαμβάνει τὴν σύντομον μέν, ἀλλὰ βαρυτάτην καὶ πολυσήμαντον προσθήκην: *διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ*. Διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔκτισεν ὁ Θεὸς τὰ πάντα (Ἐφες. γ' 9)· σὺν αὐτῷ ἐχαρίσατο ἡμῖν τὰ πάντα (Ρωμ. η' 32)· οὐδενὸς τούτων ἤμεθα ἄξιοι· ὅλη ἡ ἀξία ἡμῶν προέρχεται ἐκ τῆς ἀγαθότητος καὶ ἀγάπης τοῦ θελήσαντος νὰ πλάσῃ τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα αὐτοῦ καὶ ὁμοίωσιν.

Αὕτη εἶναι ἡ περὶ τῆς ἀξίας τῶν γηΐνων ἀγαθῶν χριστιανικὴ διδασκαλία, καὶ τὴν διδασκαλίαν ταύτην εἶναι ἀνάγκη καὶ ἕκαστος μὲν ἐπὶ μέρους, πρὸ πάντων ὅμως ἡ ἐκκλησία διὰ τῶν ὀργάνων αὐτῆς νὰ ἀνακαλέσῃ ζωηρῶς εἰς τὴν μνήμην τῶν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπομακρυνθέντων ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς ἡμῶν. Μόνον αὕτη δύναται νὰ νικήσῃ τὸ πνεῦμα τοῦ μαμμωνᾶ τὸ ἐπικρατοῦν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας. Αὕτη εἶναι ὁ πρὸς τὰ ἄνω ἀσφαλὴς ὁδηγὸς καὶ ἐμπερικλείει συγ-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 42—44 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

χρόνως ἐν ἑαυτῇ τὴν πεποίθησιν, ὅτι καὶ ἄλλα πλὴν τῶν γηΐνων ἀνώτερα ἀγαθὰ ὑπάρχουσιν. Ἡ διδασκαλία αὕτη ἀποτρέπει καὶ παρακωλύει τὸν ἄνθρωπον τοῦ νὰ θεωρῇ μόνον ἐν τῇ αὐξήσει καὶ τῷ πολλαπλασιασμῷ τῶν γηΐνων ἀγαθῶν τὸν προορισμὸν τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ καὶ προτρέπει αὐτὸν νὰ ἐπιθυμῇ καὶ νὰ ζητῇ τὰ αἰώνια, τὰ ἄφθαρτα ἀγαθά. Διὰ τῆς διδασκαλίας ταύτης ὁ ἄνθρωπος ἐλευθεροῦται τῆς δουλείας τοῦ μαμμωνᾶ· ἐὰν τυχὸν ἔχῃ πλούτη, μεταχειρίζεται ταῦτα πρὸς ὑπηρεσίαν, πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ, τοῦ δόντος εἰς αὐτὸν τὰ ἀγαθὰ ταῦτα, χωρὶς νὰ κατέχηται αὐτὸς ὑπ' αὐτῶν καὶ χωρὶς νὰ διατρέχῃ κίνδυνον νὰ γείνῃ δοῦλος τοῦ μαμμωνᾶ.

Πρὸ πάντων ὅμως ἡ πεποίθησις αὕτη, ὅτι διὰ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ὁ Θεὸς ἐχαρίσατο τὰ γήϊνα ἀγαθά, ἡ πεποίθησις αὕτη δίδει εἰς ταῦτα τὴν ἀληθῆ αὐτῶν ἀξίαν. «Ὁποία μεγαλοπρεπὴς ἰδέα—ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας μέχρι θανάτου ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας ἀδιακόπως νὰ λαμβάνῃ τις δῶρα ἐκ τῆς χειρὸς ἐκείνου, ὁ ὁποῖος βαστάζει τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ὡς βέβαιον ἐχέγγυον, ὅτι δὲν λησμονεῖ ἡμᾶς»! Πᾶν δώρημα λαμβάνει τὴν ἰδιάζουσαν αὐτῷ ἀξίαν διὰ τοῦ Δοτῆρος. Καὶ εἶναι μὲν δυνατὸν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ δῶρον ἐν τῇ ὅλῃ περιουσίᾳ ἡμῶν νὰ ἔχῃ πολὺ μικρὰν ἀξίαν· ἀλλ' ὡς δῶρον ὑπομιμνῆσκον ἡμῖν τὸν φίλον ἡμῶν ἔχει μεγάλην ἀξίαν. Καὶ ἐὰν τοῦτο ἦναι ἀληθές, πολὺ περισσότερον βεβαίως ἀληθεύει διὰ τὰ δῶρα, τὰ ὁποῖα καθ' ἑκάστην λαμβάνομεν παρὰ τοῦ παναγάθου Πατρὸς ἡμῶν, τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ' ἡμεῖς λαμβάνομεν παρ' αὐτοῦ ὄχι μόνον τὰ δῶρα, ἀλλὰ καί τι πλέον· μετὰ παντὸς δώρου λαμβάνομεν συγχρόνως καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ οὐρανίου ἡμῶν Πατρός. Καὶ αὕτη εἶναι ἡ ἀξία τῶν γηΐνων ἀγαθῶν, τὴν ὁποίαν μόνον ὁ χριστιανὸς γνωρίζει νὰ ἐκτιμήσῃ. Καὶ αὕτη εἶναι ἡ χριστιανικὴ ἐκτίμησις τῶν γηΐνων ἀγαθῶν: «ὁ Θεὸς δίδει τὰ γήϊνα ἀγαθὰ ὄχι διότι εἶναι ἀγαθά, ἀλλ' εἶναι ἀγαθά, διότι ἐκεῖνος δίδει αὐτά».

Ἡ δὲ ἐκτίμησις αὕτη τῶν γηΐνων ἀγαθῶν δὲν πρέπει νὰ ὑποστῇ βλάβην τινὰ καὶ νὰ ὑποβιβασθῇ διὰ τὸ γεγονός, ὅτι ἡ δόσις τοῦ Θεοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν εἶναι ἄμεσος, ἀλλ' ἔμμεσος καὶ ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ὀφείλουσιν ἐξ οἰκείας δυνάμεως νὰ καρπῶνται ἐκ τῶν ἐμπεπιστευμένων αὐτοῖς ἀγαθῶν. Βεβαίως καὶ ἡ ἀνθρωπίνη ἐργασία μετέχει τῆς παραγωγῆς τῆς ἀξίας. Ἡ ἁγία Γραφὴ ἐπιβάλλει τὴν ἐργασίαν εἰς πάντας ὡς καθῆκον· «εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω» παραγγέλλει ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Ἀποστόλου αὐτοῦ.

Μάλιστα δέ, ἐν ᾧ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς ἡμῶν ἐκτιμᾷ τὴν ἐργασίαν μόνον κατὰ τὴν ἐκπολιτιστικὴν αὐτῆς σημασίαν, ἡ ἁγία Γραφὴ θεωρεῖ αὐτὴν συγχρόνως καὶ ὡς ἠθικὴν πρᾶξιν. Ἐκεῖνος ὁ ἐργάτης, ὁ ὁποῖος ἐν τῇ ἐργασίᾳ αὐτοῦ καταβάλλει πᾶν ὅ,τι γνωρίζει καὶ δύναται· ὁ ὁποῖος ἐκπληρῶν τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ ἔχει ὑπ' ὄψιν τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδία αὐτοῦ, μάλιστα ὅτι εἶναι καθῆκον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐπιβαλλόμενον εἰς αὐτόν, ὁ τοιοῦτος δίδει ὅλον ἑαυτὸν ἐν τῇ ἐργασίᾳ αὐτοῦ, καὶ ἡ ἐργασία αὕτη δὲν εἶναι μηχανική, ἀλλὰ πράγματι ἠθικὴ πρᾶξις. Ἐνῷ λοιπὸν πρώτη ἡ ἁγία Γραφὴ ἀπονέμει εἰς τὴν ἐργασίαν τοῦ ἀνθρώπου τὴν προσήκουσαν αὐτῇ ἀξίαν, προφυλάττει ἀφ' ἑτέρου τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ νὰ ἐκτιμήσῃ αὐτὴν ὑπὲρ τὸ δέον. Ἡ ἐργασία δὲν εἰμπορεῖ νὰ δημιουργήσῃ ἀξίας. Αἱ ἀξίαι ὑπάρχουσιν ἤδη ἐν τῷ κόσμῳ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δημιουργηθεῖσαι· ἡ ἡμετέρα ἐργασία χρησιμεύει μόνον εἰς τὸ νὰ χρησιμοποιήσωμεν αὐτάς. Ὁ γεωργὸς καλλιεργεῖ καὶ σπείρει τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ ἀναμένων μεθ' ὑπομονῆς ὑετὸν πρώϊμον καὶ ὄψιμον· ὁ ἐν τοῖς μεταλλείοις ἐργαζόμενος ἀναφέρει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοὺς θησαυροὺς τῆς γῆς· ἡ βιομηχανία καθίστησιν ὑποχείριον τὴν δύναμιν τοῦ ἀτμοῦ καὶ τὴν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ—εἰς ὅλα ταῦτα ἡ ἐργασία τοῦ ἀνθρώπου κατ' ἐλάχιστον μόνον συντελεῖ. Τὸ κυριώτερον εἶναι οἱ ἄπειροι ἐκεῖνοι θησαυροὶ καὶ αἱ θαυμάσιαι δυνάμεις, τὰς ὁποίας ὁ Θεὸς ἐξ ἀρχῆς ἔθεσεν εἰς τὴν δημιουργίαν αὐτοῦ καὶ τὰς ὁποίας προώρισε τὸν ἄνθρωπον νὰ ἐκμεταλλευθῇ· ὅλη ἡ ἐργασία ἡμῶν οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰμὴ ὑπηρεσία ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τῆς φύσεως. «Ὥστε οὔτε ὁ φυτεύων ἐστί τι, οὔτε ὁ ποτίζων, ἀλλ' ὁ αὐξάνων Θεός». Ἀκόμη καὶ εἰς τὴν μᾶλλον εὐσυνείδητον καὶ εἰς τὴν μᾶλλον κοπιαστικὴν ἐργασίαν δὲν ὀφείλομεν νὰ ἀπομακρυνθῶμεν τῆς ἰδέας, ὅτι πᾶν ὅ,τι ἐπετύχομεν διὰ τῆς ἐργασίας ἡμῶν χρεωστοῦμεν ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν Θεόν. Καὶ τῳόντι, τί δύναται ὁ γεωργὸς νὰ κατορθώσῃ, τί εἰμπορεῖ μεθ' ὅλους τοὺς ἀγῶνας αὐτοῦ καὶ μόχθους νὰ ἐπιτύχῃ, ἐὰν ὁ Θεὸς ἀφαιρέσῃ ἐκ τῆς ἀτμοσφαίρας ὅλα ἐκεῖνα, δι' ὧν αὐξάνει καὶ εὐδοκιμεῖ ὁ σπόρος, ἢ βροῦχος καταστρέψει τὴν συγκομιδὴν πᾶσαν, ἢ ξηρασία κατακαύσῃ αὐτήν; Τί εἰμπορεῖ ὁ μεταλλευτὴς νὰ ἐπιτύχῃ, ἐὰν ὁ Θεὸς δὲν ἐδημιούργει πρότερον τὰ μεταλλεῖα ἢ ἐξ ἄλλων τινῶν αἰτιῶν ἐθάπτετο καὶ αὐτὸς ἐν τῇ γῇ; Ποίαν δύναμιν ἠδύνατο ἡ βιομηχανία νὰ μεταχειρισθῇ, ἐὰν ὁ Θεὸς πρότερον δὲν ἔθετο τὰς δυνάμεις ταύτας εἰς τὴν φύσιν αὐτοῦ; Τὰ πάντα ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ Θεοῦ· οὐδὲν ἢ ἐλάχιστον μόνον δύναται πρὸς ταῦτα πάντα ἡ ἐργασία τοῦ ἀνθρώπου.

(ἕπεται συνέχεια)

ΠΡΟΣΟΧΗ ΕΙΣ ΤΑΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΗΜΩΝ

Πόσον λυπηρὸν εἶναι νὰ βλέπῃ τις ἑαυτὸν παραγνωριζόμενον καὶ μεθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν εἰλικρίνειαν καὶ τὴν χριστιανικὴν πρὸς πάντας διάθεσιν ἐμπαικτικῶς οἱ ἄνθρωποι νὰ κρίνωσι περὶ αὐτοῦ! Ἕκαστος, νομίζω, ἔλαβε πικρὰν πεῖραν τοῦ λυπηροῦ τούτου φαινομένου, ὅπερ παρουσιάζεται εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον. Ὅταν λοιπὸν ὅλοι σχεδὸν γνωρίζωμεν, πόσον

ὀλίγον ἀπαιτεῖται νὰ παραγνωρισθῇ τις μεθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ἀθωότητα καὶ νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς αὐτὸν σκοποὶ κακοὶ καὶ ἀνήθικοι ἀρχαί, πρέπει τις τῳόντι νὰ θαυμάσῃ, ὅτι ὀλίγοι εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι προφυλάττονται ἀπὸ τοῦ νὰ περιπέσωσιν εἰς τὸ ἴδιον σφάλμα. Μάλιστα βλέπει τις πολλάκις ἀνθρώπους, οἵτινες, ἐν ᾧ αὐτοὶ πρότερον ἐπὶ πολὺν χρόνον εἶχον τὴν ἀτυχίαν νὰ παραγνωρισθῶσι, διόλου δὲν διστάζουσιν ἐκ τῶν προτέρων νὰ κρίνωσι καὶ νὰ καταδικάσωσιν ἄλλους ἀνθρώπους.

Βεβαίως πᾶς ἄνθρωπος ἐκφέρων γνώμην περὶ τῆς διαγωγῆς καὶ τῶν πράξεων τῶν ἄλλων φαντάζεται, ὅτι λέγει τι ὀρθὸν καὶ δίκαιον. Διότι ἄλλως ὁ τοιοῦτος πρέπει νὰ ἔχῃ ὅλως διόλου μοχθηρὰν ψυχήν, ἡ καρδία αὐτοῦ πρέπει νὰ ἦναι κατοικητήριον τοῦ Σατανᾶ, διὰ νὰ θελήσῃ ἐκ προθέσεως νὰ διαδώσῃ κακόηθες ψεῦδος. Ἕκαστος ἐκφέρων αὐστηρὰν κρίσιν περὶ τῆς διαγωγῆς καὶ τῶν ἐπιχειρήσεων τῶν ἄλλων νομίζει, ὅτι εἶναι βέβαιος περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς κρίσεως αὐτοῦ καὶ ἴσως, ὅτι πράττει καλόν τι καὶ ὠφέλιμον.

Ἀλλὰ πόσον εὔκολον εἶναι νὰ ἀποπλανηθῇ τις! Πόσον εὐκόλως εἰμποροῦμεν νὰ παραγνωρίσωμεν τοὺς πλησίον ἡμῶν! Μόνον ἀναίσχυντος φαντασία εἰμπορεῖ νὰ εἴπῃ: δὲν ἀπατῶμαι ἐνταῦθα. Πόσον εὐκόλως πλανᾶταί τις, ὅταν πρόκηται νὰ ἐκφέρῃ κρίσιν περὶ τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου! Διότι, ὅταν θέλωμεν νὰ μετρήσωμεν τὴν ἀξίαν ἑνὸς ἄλλου ἀνθρώπου, τὸν ὁποῖον βεβαίως πολὺ ὀλίγον γνωρίζομεν, ποῖον μέτρον λαμβάνομεν συνήθως πρὸς τοῦτο; Διὰ νὰ ἐκφέρωμεν κρίσιν περὶ τῶν θεωριῶν καὶ τῶν σκέψεων τῶν ἄλλων ἔχομεν μέτρον βεβαίως μόνον τὸν τρόπον, κατὰ τὸν ὁποῖον ἡμεῖς αὐτοὶ σκεπτόμεθα. Διότι πόθεν ἄλλοθεν θὰ ἠδυνάμεθα νὰ λάβωμεν ἄλλο μέτρον;

Ἀλλ' ὅμως αἱ γνώσεις ἡμῶν εἰς πολλὰ πράγματα βεβαίως εἶναι μᾶλλον περιωρισμέναι παρὰ αἱ γνώσεις ἄλλων ἀνθρώπων. Καὶ ἂν ἀκόμη ἔχωμεν πολλὰ πνευματικὰ χαρίσματα καὶ πλεονεκτήματα, βεβαίως ὅμως δὲν εἰμποροῦμεν νὰ διισχυρισθῶμεν ὅτι κατέχομεν ὅλα. Ἤδη ἡ καταγωγὴ ἡμῶν, ἡ ἀνατροφὴ ἡμῶν, ἣν πρότερον ἐλάβομεν, αἱ μεταγενέστεραι γνώσεις, τὰς ὁποίας ἐκ πείρας ἀπεκτήσαμεν, ὅλα ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἔδωκαν εἰς ἡμᾶς μονομερῆ τινα διεύθυνσιν. Ἄλλοι κρίνουσι τὰ πράγματα ἐξ ἄλλης ἀπόψεως. Ἄλλοι εἰς πολλὰ ἔχουσιν ὑψηλοτέρας καὶ ἀκριβεστέρας γνώσεις καὶ ἄλλην περὶ αὐτῶν γνώμην. Ἡμεῖς βεβαίως δὲν εἴμεθα οἱ μόνοι, οἵτινες γνωρίζομεν τὰ πάντα, δὲν εἴμεθα πάνσοφοι. Ὅταν τις ἐκφέρῃ κρίσιν περί τινος πράγματος ὅλως διαφορετικὴν τῆς ἐπικρατούσης· ὅταν διὰ καλόν τινα σκοπὸν, τὸν ὁποῖον ἐκεῖνος καλῶς γνωρίζει, βαδίζῃ ὅλως διόλου διάφορον ὁδὸν τῆς συνήθους, δὲν πρέπει ἡμεῖς διὰ τοῦτο ἀμέσως νὰ νομίζωμεν, ὅτι οὗτος εἶναι μωρός, εἶναι κακὸς ἄνθρωπος. Ἴσως αὐτὸς κατέχει τὴν ἀλήθειαν, ἐν ᾧ ἡμεῖς ὅλοι μεθ' ὅλας τὰς νομιζομένας γνώσεις ἡμῶν εὑρισκόμεθα εἰς τὴν πλάνην. Πάντοτε ὅλοι ἐκεῖνοι, ὅσοι ἤνοιξαν νέας ὁδοὺς εἰς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, πάντοτε εὑρίσκοντο εἰς ἀντίφασιν πρὸς τὸ πλῆθος. Ἴσως δὲν ὑπάρχει εἷς καὶ μόνος μέγας ἀνήρ, εἷς καὶ μόνος σοφὸς τῆς ἀρχαιότητος, τὸν ὁποῖον οἱ σύγχρονοι δὲν μετεχειρίσθησαν ὡς μωρὸν ἢ κακοῦργον. Μήπως καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ οἱ Ἀπόστολοι αὐτοῦ δὲν κατεδιώχθησαν μόνον καὶ μόνον, διότι ἡ διδασκαλία αὐτῶν δὲν ἦτο καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ κόσμου;

Ἀλλ' ἐπίσης ἐπικίνδυνον εἶναι, ὅταν νομίζωμεν ὅτι ὁ τρόπος κατὰ τὸν ὁποῖον ἡμεῖς αὐτοὶ σκεπτόμεθα, εἶναι τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι καὶ τοὺς ἄλλους· ὅταν δηλονότι πιστεύωμεν, ὅτι ὅπως ἡμεῖς σκεπτόμεθα, κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον σκέπτονται καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ ἐκ τῆς ἰδέας ταύτης ὁρμώμενοι θέλομεν νὰ εἰκάσωμεν τὰ αἴτια, διὰ τὰ ὁποῖα ἐνεργοῦσιν οἱ ἄλλοι. Ἀναγνῶστα! πίστευσόν μοι· εἰς ὅλον τὸν κόσμον εἷς καὶ μόνος ὑπάρχει, ὁ ὁποῖος καθ' ὅλα εἶναι ἐντελῶς ὅμοιος μὲ σέ· σὺ μόνος εἶσαι οὗτος. Ὅλοι οἱ ἄλλοι εἶναι ἄλλως. Διὰ τοῦτο μὴ φαντάζησέ ποτε, ὅτι ἀκριβῶς ἐκεῖνα τὰ αἴτια, τὰ ὁποῖα παρεκίνησαν σὲ νὰ ἐνεργήσῃς, παρακινοῦσι καὶ τοὺς ἄλλους εἰς τὰς ἐνεργείας αὐτῶν. Ὄχι, ἕκαστος ἀναχωρεῖ ἐν ταῖς ἐνεργείαις αὐτοῦ ἐξ ἄλλων αἰτίων. Διὰ τοῦτο καὶ ἂν ἀκόμη πλεῖστοι ὅσοι καταδικάζωσιν ἄνθρωπόν τινα, ἡμεῖς διόλου δὲν πρέπει νὰ συμφωνῶμεν μὲ αὐτούς. Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀγαπᾷ τὰ χρήματα, θὰ εἴπῃ περὶ αὐτοῦ: προσπαθεῖ νὰ ἀποκτήσῃ χρήματα· πᾶσα ἐνέργεια αὐτοῦ εἰς τοῦτο καὶ μόνον ἀποβλέπει. Ὅστις ἐπιθυμεῖ νὰ ἦναι ἀνώτερος τῶν ἄλλων καὶ νὰ ἔχῃ μεγάλην ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ἐπιρροὴν θὰ εἴπῃ: θέλει νὰ ὑπερτερῇ τοὺς ἄλλους· θέλει νὰ ἦναι ἀνώτερος αὐτῶν. Ὁ ματαιόφρων καὶ κενόδοξος θὰ εἴπῃ: θέλει νὰ ἑλκύσῃ πρὸς ἑαυτὸν τὴν προσοχὴν τῶν ἄλλων. Καὶ τοιουτοτρόπως ἕκαστος κατὰ τὰς ἰδίας αὐτοῦ διαθέσεις καὶ θεωρίας ἄλλως θὰ κρίνῃ περὶ αὐτοῦ.

Ἡμεῖς ὅλοι γνωρίζομεν πολὺ καλῶς, ὅτι βεβαιότατα δύσκολον εἶναι εἰς τοὺς ἄλλους νὰ ἐκφέρωσιν ὀρθὴν καὶ δικαίαν περὶ ἡμῶν κρίσιν, διότι ἂν οὐχὶ οὐδέποτε, πολὺ σπανίως ὅμως δύνανται νὰ εἰκάσωσι τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν ἀληθῆ αἴτια τῶν δημοσίων πράξεων ἡμῶν. Καὶ ἐὰν τοῦτο εἶναι ἀληθὲς καὶ βέβαιον, διατί λοιπὸν ἐκφέρομεν τόσον σκληρὰν καὶ ἀπηνῆ κρίσιν περὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων; Καὶ περὶ αὐτῶν βεβαίως μόνον ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰμποροῦμεν νὰ κρίνωμεν. Πόσον εὐκόλως ἀποπλανῶσι τὰ φαινόμενα! Πόσαι οἰκογένειαι, πόσαι χῶραι ἐδυστύχησαν ἐκ τούτου!

Μάλιστα δὲ καὶ αὐτὰ τὰ ἀτυχῆ ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα ἔστιν ὅτε προκύπτουσιν ἐκ τῆς πράξεως ἀνθρώπου τινός, δὲν δίδουσιν εἰς ἡμᾶς πάντοτε τὸ δικαίωμα νὰ θεωρήσωμεν ὡς κακὴν τὴν ἀξίαν τοῦ πράγματος ἢ τὴν πρόθεσιν αὐτοῦ. Καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ δὲν ἀπετύχομεν ἆρά γε εἰς πολλὰς ἡμῶν ἐπιχειρήσεις;

Πράξεις τινές, τάς ὁποίας ἐξετελέσαμεν ἔχοντες ὅλην τὴν καλὴν πρόθεσιν καὶ θέλησιν, δὲν εἶχον ἀρά γε κατὰ τὸ *φαινόμενον* κακὰς συνεπείας; Πρέπει τις ἀρά γε καὶ αὐτὴν τὴν ἁγίαν ἡμῶν θρησκείαν νὰ ἀπορρίψῃ ἢ νὰ ὑποθέσῃ κακοὺς σκοποὺς εἰς τὸν ἱδρυτὴν αὐτῆς, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, διότι παρεγνώρισάν τινες ταύτην καὶ ἐκ τῆς παραγνωρίσεως ταύτης προέκυψαν τόσοι πόλεμοι καὶ τόσαι δυστυχίαι; Ὁ Ἰησοῦς προεῖδε καὶ προεῖπε πάντα ταῦτα· ἀλλὰ διὰ τοῦτο δὲν παρητήθη τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτοῦ.

Καὶ ἡμεῖς δὲ αὐτοὶ ὁμολογοῦμεν, ὅτι πολλάκις αἱ δυσμενεῖς ἡμῶν κρίσεις περὶ τῶν ἔργων τῶν ἄλλων ἢ τῆς ἀποχῆς αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἐνεργείας εἶναι προϊὸν πολὺ μικρῶν αἰτιῶν. Ἂς τὸ ὁμολογήσωμεν· ὅταν ἐκφέρωμεν κρίσιν περὶ τῶν ἄλλων, συνήθως μέγα μέρος λαμβάνει ἡ φιλαυτία ἡμῶν καὶ ἡ αὐταρέσκειά· θέλομεν νὰ φανῶμεν, ὅτι εἴμεθα φρονιμώτεροι, συνετώτεροι καὶ εὐγενέστεροι. Ἔστιν ὅτε ἁπλῶς τὸ ἐξωτερικὸν ἑνὸς ἀνθρώπου, τὸ ὁποῖον δὲν ἀρέσκει εἰς ἡμᾶς, ἢ ἡ διαγωγή, τὴν ὁποίαν εἰς περίπτωσίν τινα ἔδειξεν εἰς ἡμᾶς, ἀσκεῖ μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς κρίσεως ἡμῶν. Ὁμολογήσωμεν τὴν ἀλήθειαν—πολλάκις διατιθέμεθα δυσμενῶς κατὰ τούτου ἢ ἐκείνου μόνον καὶ μόνον διότι αἱ πράξεις αὐτοῦ ἢ καὶ ἡ ἀποχὴ αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἐνεργείας, εἰμπορεῖ νὰ ἦναι ἐναντία εἰς τὰ συμφέροντα ἡμῶν. Πολλάκις δὲ καὶ εὑρισκόμεθα τόσον ἀσθενεῖς καὶ ἐπιπόλαιοι, ὥστε μετὰ τῶν ἄλλων καταδικάζομεν ἄνθρωπον, ἀπερισκέπτως καὶ ἀνεξετάστως ἐπαναλαμβάνοντες ὅ,τι κακὸν περὶ αὐτοῦ παρὰ τῶν ἄλλων ἠκούσαμεν. Ἴσως παραδόξως θὰ μετεβάλλομεν γνώμην, ἐὰν ἐγνωρίζομεν καλλίτερον τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον καὶ τὰ ἀληθῆ αἴτια, διὰ τὰ ὁποῖα ἐκεῖνος οὕτως ἐνήργησε. Τίς ποτε τῶν ἀνθρώπων εἰμπορεῖ νὰ διισχυρισθῇ ἐν συνειδήσει, ὅτι γνωρίζει ταῦτα πάντα; Τίς ποτε εἰμπορεῖ νὰ λάβῃ τὸ θάρρος τόσον ἀναιδῶς νὰ ὁμολογήσῃ τοιοῦτόν τι ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων;

(ἔπεται συνέχεια)

Ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ
ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΣΛΑΥΟΙΣ ΕΝ ΓΕΝΕΙ

Ἐν τῇ Ρωσσικῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπεκράτει κατ' ἀρχὰς τὸ Συνοδικο-Μητροπολιτικὸν σύστημα ὑπὸ τὴν ἀνωτάτην ἐποπτείαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μετὰ ταῦτα τὸ Συνοδικο-Ἐθνικόν, τῶν μελῶν τῆς Συνόδου ἐν ἁρμονίᾳ διακειμένων πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τὸν ἀντιπροσωπεύοντα τὸν Ρωσσικὸν λαὸν καὶ ἐπὶ τέλους τὸ Αὐτοκρατορικο-Συνοδικὸν σύστημα, ὅπερ ἐφηρμόσθη ἐπὶ Μεγάλου Πέτρου. Ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος πρῶτος ἐχορήγησεν εἰς τὸν διοργανισμὸν τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας χαρακτῆρα κυβερνητικοπολιτικόν, καὶ ἀφωμοίωσε τὴν ἱερὰν Σύνοδον πρὸς κυβερνητικὸν σωματεῖον ἐν ἴσῃ μοίρᾳ πρὸς τὸ Σενάτον, χορηγήσας αὐτῇ προσόντα τινὰ καὶ ὠφελείας διὰ τοῦ διοργανισμοῦ τούτου, παρουσιάζοντος οὐχ ἧττον καί τινας ἐλλείψεις, καθότι ταὐτοχρόνως τὰ μέλη τῆς ἱερᾶς Συνόδου ὑπῆρξαν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ τε αὐτοκράτορος καὶ τῆς ἱεραρχίας. Ὁ διοργανισμὸς οὗτος προϊόντος τοῦ χρόνου καταστὰς ἀσύμφωνος, μετερρυθμίσθη διὰ τῆς προσλήψεως ἐν τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ καὶ αὐτοκρατορικοῦ Ἐπιτρόπου. Τὸ νέον τοῦτο σύστημα τῆς παρὰ τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ ἐγκαθιδρύσεως καὶ αὐτοκρατορικοῦ ἐπιτρόπου ἤρξατο λειτουργοῦν μετὰ τὸ 1824 ἀκριβῶς καθ' ἣν ἐποχὴν κατηργήθη τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐκκλησιαστικῶν τὸ λειτουργοῦν ἀπὸ τοῦ 1817 (ὁμοῦ τότε καὶ ὑπουργεῖον τῆς παιδείας) ἔκτοτε δὲ περιεβλήθη ὁ ἐπίτροπος οὗτος καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐκκλησιαστικῶν. Νῦν τὰ μέλη τῆς ἱερᾶς Συνόδου εἰσὶν ἀποκλειστικῶς ἀντιπρόσωποι ὅλης τῆς ἱεραρχίας τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας, ὁ δὲ αὐτοκρατορικὸς Ἐπίτροπος μεθ' ὅλων τῶν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ ὑπαγομένων ὑπαλλήλων καὶ καθιδρυμάτων διατελεῖ ἀντιπρόσωπος τοῦ αὐτοκράτορος διοικητικὴν πάντοτε ἐξασκῶν ἐπιρροὴν ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ὑποθέσεσιν.

Οὕτως ἐν ταῖς σχέσεσι τῆς Ἱερᾶς Ρωσσικῆς Συνόδου μετὰ τῶν λοιπῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς περὶ μὲν τῶν καθαρῶς δογματικὸν ἐχόντων χαρακτῆρα ζητημάτων συνεννοεῖται ἡ Ἱερὰ Σύνοδος διὰ τοῦ πρώτου τῇ τάξει μετὰ τῶν Πατριαρχῶν, ἢ τοῦ πρώτου τῇ τάξει Μητροπολίτου τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν, περὶ δὲ τῶν ζητημάτων τῶν ἐχόντων σχέσεις ὁπωσδήποτε ὑλικὴν ἢ διοικητικὴν διὰ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ αὐτῆς Ἐπιτρόπου. Τοιοῦτον κατὰ τύπους ὀργανισμὸν ἔχουσι καὶ αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Σερβίας καὶ Βλαχίας, ὡς καὶ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος.

Ἐν τῇ Αὐστρο-Οὐγγρικῇ Σερβικῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπικρατεῖ ἀπὸ τοῦ 1875 πλήρες Συνοδικο-Ἐθνικὸν σύστημα φέρον χαρακτῆρα καθαρῶς βουλευτικόν. Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς διοικήσεως ἐνταῦθα ἵσταται τὸ Ἐθνικο-Ἐκκλησιαστικὸν συνέδριον συνιστάμενον ἐκ τοῦ προέδρου αὐτοῦ, τοῦ Πατριάρχου Καρλοβικίας, τοῦ ἀντιπροέδρου, ὄντος αὐτοῦ πάντοτε λαϊκοῦ, 6 ἐπισκόπων, 25 ἀντιπροσώπων τοῦ κλήρου καὶ 50 τοιούτων τοῦ λαοῦ.

Εἰς τὸ συνέδριον τοῦτο δίδοται τὸ δικαίωμα τοῦ ἰθύνειν πάντα τὰ Ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα ἐκτὸς μόνον τῶν δογματικὴν καὶ καθαρῶς πνευματικὴν ἐχόντων χροιάν. Ἐξ ὀνόματος τοῦ συνεδρίου τούτου διέπει καὶ ἰθύνει τὴν Ἐκκλησίαν διαρκὴς συνέλευσις ἀποτελουμένη ἐκ μελῶν τοῦ Συνεδρίου. Ἡ ἀρχὴ αὕτη διέπει τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα καὶ ἐν ταῖς αὐτόθι ἐπαρχίαις ἐν αἷς ὑπάρχει Συνέδριον ἐπαρχιακόν, ἔχον ἐπίσης τὴν διαρκῆ αὐτοῦ συνέλευσιν κατηρτισμένην βεβαίως πάντοτε εἰς τρόπον ὥστε τὰ λαϊκὰ μέλη νὰ ὑπερτερῶσι κατὰ τὸν ἀριθμὸν τὰ κληρικά.

Γεώργιος Π. Βεγλερῆς.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΣΙΓΙΛΛΙΑ

ὑπὸ **Αλ. Λαυριώτου.**

Παΐσιος ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ὁσιώτατοι καθηγούμενοι τῶν ἱερῶν καὶ σεβασμίων Μοναστηρίων τοῦ ἁγίου ὄρους καὶ λοιποὶ πατέρες, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὰ τῆς ἡμῶν Μετριότητος, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ.

Ἐπειδὴ ἀνηνέχθη καὶ ἐδηλοποιήθη ἡμῖν ὑπὸ τοῦ ἱερωτάτου Μητροπολίτου πρώην Ἄρτης καὶ συναδέλφου ἡμῶν κὺρ Νεοφύτου ὅτι οἱ αὐτόθι ἐν τῷ ἁγιωνύμῳ ὄρει εὑρισκόμενοι ὁσιώτατοι πνευματικοὶ πατέρες, οἵτινες διορίζονται καὶ ἀποκαθίστανται ἀπὸ τῆς κοινότητος τῶν ἐνασκουμένων ὁσιωτάτων πατέρων ἐπὶ τῷ δέχεσθαι τοὺς λογισμοὺς τῶν προσερχομένων αὐτοῖς, χάριν ἐξομολογήσεως εὐσεβῶν, εἴτε τῶν ἐνδημούντων αὐτόθι πατέρων, εἴτε τῶν ἔξωθεν ἐπιδημούντων περιηγήσεως χάριν καὶ εὐλαβείας εἰς τὰ αὐτόθι σεβάσμια Μοναστήρια, ἐκλέγονται μὲν οἱ αὐτοὶ Πνευματικοὶ ὑπὸ τῶν εἰρημένων πατέρων κατά τινα ἐπικρατήσασαν ἐν τοῖς αὐτόθι συνήθειαν. οὐ μὴν δὲ λαμβάνουσι τὸ ἐνδόσιμον καὶ τὴν ἄδειαν τῆς πνευματικῆς διαγωγῆς ἐντεῦθεν παρὰ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ παρὰ τοῦ κατὰ καιροὺς Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἅτε τῶν εἰρημένων ἐν τοῖς αὐτόθι Μοναστηρίων Πατριαρχικῶν Σταυροπηγίων ὄντων, καὶ ὑποκειμένων ἀμέσως τῷ Οἰκουμενικῷ τούτῳ Θρόνῳ, καὶ ὑπ' αὐτοῦ διεξαγομένων τε καὶ πρὸς αὐτὸν τὴν ἀναφορὰν ἐσχηκότων· ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐπικρατῆσαν, ὡς εἴρηται, ἐκ τοῦ παλαιοῦ ἔθος μόνῃ τῇ τῶν Πατέρων ἐκλογῇ, διορισμῷ τε καὶ δοκιμασίᾳ ἀρκούμενοι, ἐνόμιζον τούτῳ καὶ μόνῳ τῷ τρόπῳ ἱκανῶς ἔχειν πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς τῶν ἐξομολογουμένων διόρθωσιν, καὶ τὴν τῶν ἁμαρτημάτων αὐτῶν ἄφεσίν τε καὶ λύσιν. Ταύτῃ τοι καὶ ἀνεξετάστου τοῦ πράγματος διαμείναντος μέχρι τοῦδε ἔφθασαν ἐξομολογηθῆναι πολλοὶ ὑπ' αὐτῶν ζῶντές τε εἰσέτι καὶ τῶν τῇδε ἀπαλλαγέντες μὴ κατὰ λόγον τὸν πρέποντα, οὐδὲ κατὰ τὴν κανονικὴν ἀκρίβειαν. Τὸ γὰρ τῆς πνευματικῆς λειτουργίας ταύτης καὶ ἐξομολογήσεως ἔργον καὶ ἡ ἐξουσία καὶ ἄδεια τῆς λύσεως τῶν ἁμαρτημάτων προηγουμένως καὶ πρώτως καὶ κυρίως παρὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, τοῦ μόνου ἔχοντος τὴν τελείαν ἐξουσίαν τοῦ ἀφιέναι ἁμαρτίας, ἐνεδόθη τοῖς ἱεροῖς αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις καὶ δι' ἐκείνων κατὰ διαδοχὴν καὶ εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς προστάτας τε καὶ ποιμένας τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ. Τοῖς δὲ ἱερεῦσιν οὐκ ἄλλως πρόσεστιν ἡ τοιαύτη ἄδεια καὶ ἐξουσία, εἰ μὴ διὰ τῆς ἐκδόσεως καὶ παραχωρήσεως τῶν ἀρχιερέων, ἐξ ὧν ἐπιτροπικῶς παραχωρούμενοι καὶ λαμβάνοντες τὴν ἄδειαν δύνανται καὶ αὐτοὶ ὀρθῶς καὶ ἀνεπιλήπτως ἐνεργεῖν τὸ τῆς ἱερᾶς ἐξομολογήσεως Μυστήριον· οὗ ἕνεκα κοινῶς καὶ Συνοδικῶς προβληθέντος εἰς ἔρευναν καὶ τοῦ φθάσαντος μέχρι τοῦδε ἀπεριτρέπτως γενέσθαι ἐν τοῖς αὐτόθι Μοναστηρίοις ἔκ τινος ἐπικρατησάσης συνηθείας περὶ τῆς ῥηθείσης ἐξομολογήσεως ὑπὸ τῶν ἐκλεγομένων πνευματικῶν πατέρων, δεῖν ἔγνωμεν θεραπεῦσαι ἐκ τῶν ἐνόντων τὸ ἐξ ἀπροσεξίας τοῦτο ἁμάρτημα, καὶ διὰ τῆς πανσθενοῦς καὶ παντοδυνάμου χάριτος τοῦ παναγίου πνεύματος τὴν πρέπουσαν ἐπιχορηγῆσαι διόρθωσιν τοῖς τε προλαβοῦσι καὶ φθάσασι πρὶν ἐξομολογηθῆναι εἴτε διατελοῦσιν ἔτι ἐν τοῖς ζῶσιν εἴτε καὶ μεταστᾶσι, καὶ τοῖς εἰς τὸ ἑξῆς προσιέναι μέλλουσιν εἰς ἐξομολόγησιν ἀσφαλῆ καὶ βεβαίαν κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διατύπωσιν καὶ κανονικὴν νομοθεσίαν, τὴν λύσιν καὶ ἄφεσιν τῶν ἁμαρτημάτων ἐπιβραβεῦσαι. Καὶ δὴ γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν ἵνα τῆς μὲν ὁπωσδήποτε φθασάσης γενέσθαι μέχρι τοῦδε ἐξομολογήσεως ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς αὐτόθι Μοναστηρίοις τοῦ ἁγίου ὄρους χρηματισάντων Πνευματικῶν Πατέρων εὐχαῖς καὶ δεήσεσιν ἡμετέραις διὰ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τοῦ πάντα τὰ ἀσθενῆ θεραπεύοντος καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦντος, ἐχούσης τοῦ λοιποῦ τὸ ἀνεπίληπτον καὶ τὴν ἰσχὺν καὶ βεβαίωσιν, οἱ φθάσαντες ἐξομολογηθῆναι πρότερον εὐσεβεῖς, ζῶντές τε καὶ τεθνεῶτες ὑπάρχωσι συγκεχωρημένοι καὶ εὐλογημένοι καὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι παρὰ Θεοῦ Κυρίου Παντοκράτορος.

Περὶ δὲ τῶν μελλόντων ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸ ἑξῆς ἐξομολογηθῆναι πρόνοιαν καὶ κηδεμονίαν πατρικὴν ποιούμενοι, παρέχομεν ἄδειαν καὶ ἀνατιθέμεθα τὸ τῆς πνευματικῆς λειτουργίας καὶ ἐξομολογήσεως ἔργον εἴς τε τοὺς νῦν εὑρισκομένους κατὰ κοινὴν ἐκλογὴν καὶ διορισμὸν τῶν εἰς τὰ αὐτόθι ὁσιωτάτων πατέρων πνευματικοὺς ἄνδρας καὶ ἱερομονάχους, τὸν Σίλβεστρον δηλονότι, τὸν Διονύσιον, τὸν Δαμασκηνόν, τὸν Σεραφεὶμ, *καὶ τοὺς μετ' αὐτοὺς κατὰ καιροὺς ἐκλεγομένους καὶ διοριζομένους εἰς τὸ ἱερὸν τῆς ἐξομολογήσεως Μυστήριον*, τὴν ἐξουσίαν τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν καὶ διορθοῦν καὶ θεραπεύειν κατὰ τὴν κανονικὴν ἀκρίβειαν μετὰ τῆς προσηκούσης ἐπικρίσεως καὶ δοκιμασίας τὰ ἁμαρτήματα τῶν προσερχομένων αὐτοῖς πανταχόθεν Χριστιανῶν ἐξομολογήσεως χάριν καὶ ἔχουσι τοῦ λοιποῦ τὸ κῦρος καὶ τὴν ἰσχὺν τὰ ὑπ' αὐτῶν εὐθέως καὶ ὁσίως κατὰ *πάντα καιρὸν ἐνεργούμενα καὶ διοριζόμενα ἐξ ἀποφάσεως.*

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ, αψκζ. Ἐν Μηνὶ Νοεμβρίῳ Ἰνδικτιῶνος ζ'.

† Παΐσιος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.— † Ἡρακλείας Γεράσιμος.— † Κυζίκου Αὐξέντιος.— † Νικομηδείας Σεραφείμ.— † Νικαίας Καλλίνικος.— † Χαλκηδόνος Νικόδημος.— † Θεσσαλονίκης Ἀναρίας. — † Πισιδείας Κοσμᾶς. — † Σηλυβρίας Μακάριος.— † Ἀθηνῶν Ἰάκωβος. — † Νέων Πατρῶν Νικηφόρος.— † Μηθύμνης Ἄνθιμος. — † Ἀγχιάλου Καλλίνικος.— † Χίου Δανιὴλ— † Δέρκων Νικόδημος.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

Ἡ τὸ Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ ἀγγέλλει τῷ δημοσίῳ ὅτι ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ γίνονται δεκτὰ παραγγελίαι ἐκτυπώσεως **βιβλίων, ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν βιβλίων, φυλλαδίων, διπλοτύπων, πινάκων, ἀγγελτηρίων, ἐπισκεπτηρίων** καὶ παντὸς εἴδους ἐντύπων εἴς τε τὴν ἑλληνικὴν, τὴν τουρκικὴν καὶ τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, πάσης ἐργασίας ἐκτελουμένης μετὰ ταχύτητος, φιλοκαλίας, καὶ εἰς τιμὰς λίαν συγκαταβατικάς. Παραγγελίαι τυπογραφικῶν ἐργασιῶν γίνονται ὁμοίως δεκταὶ καὶ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν. Διὰ πᾶσαν τυπογραφικὴν ἐργασίαν ἀπευθυντέον τῷ Ἐπόπτῃ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου κ. Ἰωάννῃ Δ. Τανταλίδῃ, γραμματεῖ τοῦ πατριαρχ. Γραφείου. **Διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ** ὁ Ἰωαννίνων Γρηγόριος πρόεδρος· Συμεὼν Παπαδάκης, ταμίας· Ἰ. Δ. Τανταλίδης, ἐπόπτης· Ἀλκιβιάδης Μαυράκης, ἐπιμελητὴς τῆς ἀποθήκης.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 23 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1893 **ΑΡΙΘ. 8.**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ **Κορυτσᾶς Φιλόθεος** (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος **Κωνστάντιος**
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Δ. Ταντσλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεὺς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σ. Μητροπολίτῃ **Κορυτσᾶς κ. Φιλοθέῳ** Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».—Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ **εἰδοποιῶσι** τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ **παραπίπτωσι** τὰ φυλλάδια.

Ἕνεκα τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ τροπαιοφόρου ἡ «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» ἐκδίδοται σήμερον.

Περιεχόμενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Προσοχὴ εἰς τὰς κρίσεις ἡμῶν — Ὅτι ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ τὸ μόνον σωτήριον φάρμακον τῶν πληγῶν τῶν ἀνθρώπων· λόγος ἀπαγγελθεὶς τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Παρασκευῇ ἐν τῷ Πατριαρχ. Ναῷ ὑπὸ τοῦ ἱερολογ. κ. Γρηγορίου Κωνσταντινίδου — Θεραπεία τῶν κακῶς ἐχόντων — Ἀνέκδοτα σιγίλλια ὑπὸ Ἀλεξ. Λαυριώτου — Παροράματα ἐν τῇ δημοσιευθείσῃ ἐκθέσει τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συμβουλίου — Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα — Δελτίον τῶν ἐν τοῖς Ἐθνικοῖς Φιλανθρωπικοῖς Καταστήμασι περιθαλπομένων μηνὸς Μαρτίου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Παραίτησις Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης.—Τῆς Α. Σεβασμιότητος τοῦ Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Σωφρονίου ἐπιμείναντος εἰς τὴν προϋποβληθεῖσαν τῇ Ἐκκλησίᾳ κανονικὴν αὐτοῦ παραίτησιν ἀπὸ τῆς πνευματικῆς διακυβερνήσεως τῆς ἐπαρχίας Θεσσαλονίκης καὶ μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας γενομένην αὐτῷ προτροπήν, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ τακτικῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης τὸ μὲν ἀπεδέξατο, εἰ καὶ μετὰ λύπης, τὴν παραίτησιν αὐτοῦ ταύτην, τὸ δὲ ἀνεκοινώσατο τῷ τέως Θεσσαλονίκης ὅτι διορίζει ἀντιπρόσωπον αὐτοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ μέχρι τοῦ διορισμοῦ τοῦ νέου Θεσσαλονίκης τὸν ἐκ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων αὐτοῦ Ἀρδαμερίου κ. Σωφρόνιον.

Ὡσαύτως ἐνεκρίθη ἵνα γένηται ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ προσήκουσα ἐπιστολὴ πρὸς τὴν ἐν ἁγίῳ Ὄρει ἱερὰν Σύναξιν ἀγγέλλουσα τὴν αὐτόσε μετάβασιν τοῦ σεβασμ. Μητροπολίτου πρώην Θεσσαλονίκης κ. Σωφρονίου.

—Γάμος.— Τῷ παρελθόντι σαββάτῳ ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μεταβὰς μετὰ πάσης τῆς συνοδείας αὐτοῦ εἰς Πέραν ἐτέλεσεν ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς ἁγίας Τριάδος τὸ μυστήριον τοῦ γάμου τῆς θυγατρὸς τῆς Α. Ἐξοχ. τοῦ ἐνταῦθα πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος κ. Νικολάου Μαυροκορδάτου κ. Χαρικλείας μετὰ τοῦ ἀξιοτίμου κ. Γεωργίου Βαλτατζῆ. Τὰ μνήστρα εὐλόγησεν ὁ σεβασμιώτατος Μητροπολίτης ἅγιος Ἡρακλείας κ. Γερμανός.

—Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον.—Ὁ ἐκ τῶν νέων μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἀξιότιμος κ. Κ. Ἀνανιάδης, ὃς, καθ' ἃ ἐγράφη εἶχεν ὑποβάλει τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ παραίτησιν ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ, ἀνακαλέσας ταύτην ἀνέλαβεν ἀπὸ προχθὲς τὰ ἀνατεθειμένα αὐτῷ καθήκοντα.

—Μητροπολίτης Τραπεζοῦντος.—Ἐν τῇ σημερινῇ συνεδρίᾳ τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου ἡ Ἐκκλησία ἀπήλλαξε τῶν ποιμαντορικῶν αὐτοῦ καθηκόντων τὸν πανιερώτατον Μητροπολίτην Τραπεζοῦντος κ. Γαβριήλ.

—Ἀπονομὴ παρασήμου.—Ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εὐηρεστήθη ν' ἀπονείμῃ τῷ πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτῃ κ. Κωνσταντίνῳ Ἀλεξανδρίδῃ, ἀρχιγραμματεῖ τῆς ἱερᾶς Συνόδου τὸν χρυσοῦν Σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος.

—Ἡ Α. Ἐξοχ. ὁ ἐκ τῶν ἀξιοτίμων μελῶν τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου κ. Δημητράκης ἐφένδης Γενίδουνιας προήχθη ὑπὸ τῆς σεβαστῆς αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸν ἀνώτερον πολιτικὸν βαθμὸν τοῦ Βαλιᾶ.

—Ἡγούμενος μονῆς Πριγκήπου.—Ἡγούμενος τῆς ἐν Πριγκήπῳ ἱερᾶς Μονῆς τοῦ ἁγίου Νικολάου διωρίσθη ἐν τῇ κοινῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης καθ' ὑπόδειξιν τῆς Ἐφορείας τῆς ἐν Χάλκῃ ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς ὁ τέως ἡγούμενος τῆς ἐν Ἀντιγόνῃ Μονῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Καρίπη ἱερομόναχος κ. Γεννάδιος.

ΠΡΟΣΟΧΗ ΕΙΣ ΤΑΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΗΜΩΝ*

Πρέπει νὰ ἦναί τις πολὺ ἀμερόληπτος, νὰ ἦναι πολὺ ἀνώτερος τῶν παθῶν, πρέπει νὰ ἔχῃ μεγάλην αὐταπάρνησιν, καὶ ἔτι μᾶλλον, πρέπει νὰ ἔχῃ μεγάλην καὶ εὐρεῖαν πεῖραν τῶν ἀνθρώπων, διὰ νὰ εἰμπορέσῃ νὰ κρίνῃ ὀρθῶς περὶ τῶν πράξεων καὶ τῆς ἀληθοῦς αὐτῶν ἀξίας. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ μᾶλλον ἀμερόληπτος, καὶ αὐτὸς ὁ μᾶλλον πεπειραμένος εἶναι δυνατὸν εἰς τὰς ἑκατὸν, οὕτως εἰπεῖν, περιπτώσεις τὰς ἐνενήκοντα ἐννέα νὰ ἀπατᾶται καὶ νὰ παραγνωρίσῃ ὅλως διόλου τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, τοῦ ὁποίου τὰς πράξεις ὡς ἀνηθίκους καὶ ἐπιβλαβεῖς καταδικάζει.

Διὰ τοῦτο, φίλοι μου, ἐστὲ προσεκτικοὶ καὶ ἐπιφυλακτικοὶ εἰς τὰς κρίσεις ὑμῶν. «Μὴ καταλαλεῖτε ἀλλήλων, ἀδελφοί», μᾶς συμβουλεύει ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ· «ὁ καταλαλῶν ἀδελφοῦ, καὶ κρίνων τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καταλαλεῖ νόμου, καὶ κρίνει νόμον· εἰ δὲ νόμον κρίνεις, οὐκ εἶ ποιητὴς νόμου, ἀλλὰ κριτής· εἷς ἐστιν ὁ νομοθέτης ὁ δυνάμενος σῶσαι καὶ ἀπολέσαι· σὺ τίς εἶ ὃς κρίνεις τὸν ἕτερον»; (Ἰακ. δ΄ 11—12).

Καὶ ὄχι μόνον ὡς ἄνθρωποι λογικοὶ ὀφείλομεν νὰ προφυλάττωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ τοῦ νὰ περιπίπτωμεν εἰς πλάνην ἕνεκα τῆς προώρου κρίσεως, ἀλλὰ καὶ ὡς συμπαθεῖς, καὶ ὡς ἄνθρωποι εὐγενοῦς ἀνατροφῆς καὶ εὐγενῶν φρονημάτων ὀφείλομεν νὰ προσέχωμεν νὰ μὴ παραγνωρίζωμεν τοὺς ἄλλους καὶ προξενοῦμεν εἰς αὐτοὺς διὰ τοῦτο μεγάλην βλάβην καὶ μεγάλην λύπην καὶ ἀνησυχίαν. Διότι εἶναι πράγματι ἔγκλημα, ἁμαρτάνομεν καὶ εἰς τὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀγάπην, προξενοῦντες λύπην εἴς τινα ἀθῶον καὶ καθιστῶντες αὐτὸν ὕποπτον κακοῦ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Εἶναι ἁμαρτία, εἶναι τοῦτ' αὐτὸ κακούργημα ἐκ προκαταλήψεως μόνον νὰ ἐργαζώμεθα ἐναντίον κοινωφελῶν ἐπιχειρήσεων καὶ νὰ ἐμποδίζωμεν αὐτάς. Εἶναι κακούργημα διά τινα ἐσφαλμένην καὶ πρόωρον γνώμην νὰ βλάπτωμεν ὁλοκλήρους οἰκογενείας, ὁλοκλήρους ἴσως κοινότητας καὶ λαούς, καὶ χωρὶς νὰ θέλωμεν, ἴσως μόνον διότι ἐπαναλαμβάνομεν ὅ,τι παρ' ἄλλων ἠκούσαμεν, διὰ κακοὺς καὶ ἀχαρίστους ἀνθρώπους νὰ γεινώμεθα ὄργανον ἐναντίον σεβασμίων καὶ ἐναρέτων ἀνθρώπων.

Ὅσον δὲ εὔκολον εἶναι νὰ παραγνωρίσωμεν τοὺς ἄλλους, τόσον ἐπίσης εὔκολον εἶναι νὰ προξενήσωμεν οἱονδήποτε κακὸν, καὶ νὰ βοηθήσωμεν ἄλλους εἰς τὸ νὰ προξενήσωσι τοιοῦτον.

Ὅταν παραγνωρίσῃς καλόν τινα καὶ τίμιον ἄνθρωπον καὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ μόνον ἀποπλανηθεὶς θεωρήσῃς αὐτὸν κακὸν καὶ ἐπικίνδυνον, δύνασαι νὰ πιστεύσῃς, ὅτι οὗτος πληροφορηθεὶς τοῦτο δὲν θὰ λυπηθῇ βαθέως καὶ δὲν θὰ πικρανθῇ; Ποίαν χαρὰν ἆρά γε εἰμπορεῖς νὰ ἀπολαύσῃς, ὅταν ἕνεκα τῆς ὑποψίας σου ἢ διὰ τὴν πρόωρον κρίσιν σου προξενῇς εἰς τὸν ἀθῶον λύπην καὶ στενοχωρίαν; Τὰ δάκρυα τῆς λύπης καὶ τῆς ἀθυμίας, τὰ ὁποῖα ῥέουσιν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ δὲν σὲ ἐγκαλοῦσιν ἆρά γε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ; Καὶ προβλέπεις ὅλας τὰς συνεπείας, τὰς ὁποίας εἰμπορεῖ νὰ ἔχῃ ἡ ἄδικος πρὸς αὐτὸν διαγωγή σου; Εἶναι τάχα τι πρωτάκουστον, ὅτι ἄνθρωποι, οἵτινες εἶχον τὴν ἀτυχίαν νὰ παραγνωρισθῶσιν, ἕνεκα τούτου ἐγένοντο θῦμα τῆς ἐσωτερικῆς αὐτῶν λύπης, ὅτι ἕνεκα τούτου ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὑπεσκάπτετο ἡ ὑγιεία αὐτῶν καὶ ἠλαττώθη ὁ ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν αὐτῶν; Ὦ, ποσάκις ἀπερίσκεπτοι ἄνθρωποι μὲ τὴν γλῶσσαν αὐτῶν ἢ μὲ τὴν πρόωρον κρίσιν των ἐγένοντο φονεῖς τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς εὐτυχίας ἀνθρώπων, οἵτινες μετὰ ταῦτα ἀπεδείχθησαν ἀθῷοι! Φίλε, ἐὰν δὲν εἶχες τοιοῦτον σκοπὸν, διατί δὲν ἐσκέφθης τοῦτο πρότερον; Ἢ ἐπὶ τούτοις μετάνοιά σου εἰμπορεῖ νὰ μεταβάλῃ τὰ γενόμενα καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὰ μὴ γενόμενα; Ἐπιπόλαιε, ἐὰν ἡ πολιτεία δὲν τιμωρῇ τὰ τοιαῦτα ἐλαττώματά σου, φαντάζεσαι, ὅτι διὰ τὸν ἀθῶον, τὸν ὁποῖον ἐλύπησας, δὲν ὑπάρχει πλέον οὐδεὶς δικαστὴς, καὶ διὰ τὴν πονηράν σου γλῶσσαν οὐδεμία τιμωρία;

Ναί, εἶναι ἐπικίνδυνον νὰ παραγνωρίσῃ τις τοὺς ἄλλους καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτοὺς διὰ τοῦτο ἐχθροὺς καὶ μισητοὺς εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Εἶναι ἐπικίνδυνον ἀνθρώπους καλοὺς καὶ τιμίους, πάλαι ποτὲ συνεργασθέντας εἰς τὴν πατρίδα κατὰ διαφόρους περιπτώσεις διὰ τὸ καλὸν καὶ τὴν εὐημερίαν αὐτῆς, νὰ καταστήσῃ τις ὑπόπτους εἰς τοὺς ὁμοίους αὐτῶν καὶ νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπ' αὐτῶν τὸν ζῆλον καὶ τὴν προθυμίαν τοῦ νὰ πράξωσί τι περαιτέρω καλὸν καὶ ὠφέλιμον.— Καὶ τοῦτο εἶναι σύνηθες ἀποτέλεσμα τῆς παραγνωρίσεως. Ἕνεκα τούτου πολλαὶ φιλίαι κατεστράφησαν· ὁ πρὸς τὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα ζῆλος πολλῶν εὐγενῶν ἀνθρώπων ἐψυχράνθη καὶ πολλὰ κακὰ εἰς τὴν κοινωνίαν ὑπεισῆλθον.

Ὅταν λοιπὸν ἐκφέρῃς καταδικαστικὴν καὶ ἑπομένως ἐπιβλαβῆ κρίσιν περί τινος ἀνθρώπου καὶ διαβάλῃς αὐτὸν, εἶσαι βέβαιος, ὅτι δὲν παραγνωρίζεις αὐτόν; Εἶσαι βέβαιος, ὅτι εἰς πλείστας ὅσας οἰκογενείας, εἰς τὸ ὄνομα καὶ τὴν εὐτυχίαν αὐτῆς τῆς πατρίδος σου δὲν προξενεῖς τὴν μεγαλειτέραν ζημίαν καὶ βλάβην; Σὺ τίς εἶ, ὃς κρίνεις τὸν ἕτερον;

Συνήθως ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι παραγνωρίζονται, οἵτινες εἴτε διὰ τὰ ἔξοχα αὐτῶν προτερήματα, εἴτε διὰ τὴν μεγάλην αὐτῶν περιουσίαν, εἴτε διὰ τὰ μεγάλα αὐτῶν ἀξιώματα ἐφελκύουσι τὴν προσοχὴν τοῦ κόσμου. Ἕκαστος νομίζει, ὅτι ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κρίνῃ αὐτούς, ὡς ἐὰν ἐγνώριζεν αὐτοὺς ἀκριβέστατα. Ἐπειδὴ πολλά τις ὁμιλεῖ περὶ αὐτῶν ἢ ἀκούει ἄλλους ὁμιλοῦντας, πιστεύει, ὅτι γνωρίζει αὐτοὺς ἀρκετὰ καλῶς. Ἐφ' ὅσον οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εὑρίσκονται εἰς τὰ κατώτερα στρώματα τῆς κοινωνίας καὶ ἐφ' ὅ-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 53 – 55 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

σον αἱ πράξεις αὐτῶν δὲν ἀντιστρατεύονται εἰς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ συμφέρον, ἀφίνουσιν αὐτοὺς ἡσύχους. Ἅμα ὅμως ὀλίγον τι ὑπὲρ ταῦτα ἐξυψωθῶσιν, ἀμέσως ἄρχονται αἱ ἐπικρίσεις καὶ ἕκαστος θέλει νὰ δείξῃ ἐναντίον αὐτῶν τὴν εὐφυΐαν καὶ τὴν σοφίαν του. Δὲν ἐστέφθησαν αἱ ἐπιχειρήσεις αὐτῶν ἀμέσως ὑπὸ ἐπιτυχίας; ἀρχίζει εὐθὺς ὁ χαιρέκακος ὄχλος τοὺς ἐμπαιγμοὺς καὶ τὰ σκώμματα.

Πόσην προσοχὴν πρέπει νὰ ἔχῃ τις, ὅταν πρόκηται νὰ ἐκφέρῃ κρίσιν περὶ τῶν ἄλλων! Καὶ αὐταὶ ἀκόμη αἱ κατὰ τὸ φαινόμενον περιπτώσεις δὲν δίδουσιν ἀκόμη εἰς αὐτὸν τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ ὑποθέσῃ κακόν. Ἡ πεῖρα ἐδίδαξε πάντως, ὅτι πολλάκις ἀπατᾶταί τις ἐκ τοῦ φαινομένου. Μὴ ἀποφασίζῃς, μὴ κατακρίνῃς καὶ τὰς φωνασκίας τοῦ πλήθους ἐναντίον τούτου ἢ ἐκείνου μὴ θεωρῇς ὡς ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας. Διότι ὑπάρχουσι πράγματα πολλά, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀνώτερα τοῦ ἀντιληπτικοῦ καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ ὄχλου. Ἢ πότε ἤκουσας, ὅτι οἱ κοινοὶ ἄνθρωποι ἀναγνωρίζουσι μᾶλλον τὸ καλόν, τὸ ὁποῖον ἔχεις καὶ ἐπαινοῦσιν αὐτὸ μετὰ τοσούτου ζήλου, μεθ' ὅσου σὲ ψέγουσι διὰ τὰ σφάλματά σου; Καὶ εἶναι δυνατὸν νὰ φαντασθῇ τις, ὅτι ὁ ὄχλος ἀναγνωρίζει ἀμέσως τὰ πλεονεκτήματα, τὰ ὁποῖα ἔχεις; Λοιπὸν τὸ νὰ παρασύρηταί τις ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμης καὶ νὰ ἐπαναλαμβάνῃ ἀκρίτως καὶ ἀπερισκέπτως ὅ,τι ὑπὸ τοῦ ὄχλου καὶ τῶν μικροπρεπῶν ἀνθρώπων διαδίδεται, εἶναι ἔνδειξις ἐλλείψεως εὐγενοῦς ἀνατροφῆς, ἔνδειξις, ὅτι καὶ αὐτὸς δὲν εἶναι ἱκανὸς νὰ ὑψωθῇ ὑπὲρ αὐτούς. Τὸ νὰ διαδίδῃ πάλιν αὐτὸς, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ ἢ ἐξ ἄλλων αἰτιῶν κρίσεις ἐπιβλαβεῖς καὶ ἐπικινδύνους διὰ τὸν ἄλλον εἶναι ἔνδειξις τῆς μοχθηρίας καὶ τῆς ἀθλιότητος τῆς καρδίας αὐτοῦ.

ΟΤΙ Ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΤΟ ΜΟΝΟΝ ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΝ ΤΩΝ ΠΛΗΓΩΝ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

ΗΤΟΙ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΥΝΑΜΕΩΣ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Λόγος ἀπαγγελθεὶς τῇ ἁγίᾳ καὶ Μ. Παρασκευῇ ἐν τῷ Πατριαρχ. Ναῷ ὑπὸ τοῦ ἱερολογ. κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

«Οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ σωτηρία· οὔτε γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις, ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς» (ΠΡΑΞ δ'. 12).

Παναγιώτατε Δέσποτα, σεβασμία τῶν Ἱεραρχῶν χορεία καὶ οἱ παρόντες ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,

Καὶ τὸ δογματικὸν καὶ τὸ ἱστορικὸν τῆς ὑποθέσεως τῆς παρούσης ἡμέρας εἶναι γνωστὸν εἰς πάντας ἡμᾶς. Ὁ πανάγαθος καὶ πάνσοφος Θεὸς δι' ἄκραν αὐτοῦ ἀγαθότητα δημιουργήσας τὸν κόσμον ἔπλασε τελευταῖον τὸν ἄνθρωπον ὡς τὸ τελειότερον πάντων τῶν ὄντων. Κατ' εἰκόνα αὐτοῦ καὶ ὁμοίωσιν ἔπλασεν αὐτὸν προορίσας αὐτὸν ὡς τοιοῦτον εἰς αἰωνίαν δόξαν καὶ μακαριότητα.

Τὸ μεγαλείτερον δῶρον, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς ἠδύνατο νὰ δωρήσῃ εἰς τοιοῦτον ὄν, τὸν ἄνθρωπον, ἦτο ἡ ἐλευθερία. Διὰ τῆς ἐλευθερίας ὤφειλεν οὗτος οἱονεὶ νὰ γείνῃ κύριος τῆς προορισθείσης αὐτῷ δόξης καὶ μακαριότητος. Δυστυχῶς ὁ ἄνθρωπος τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ ταύτην μετεχειρίσθη ἐναντίον αὐτοῦ τοῦ Πλάστου αὐτοῦ, τοῦ Θεοῦ, παραβὰς τὴν ἐντολὴν αὐτοῦ. Ἔκτοτε ὁ ἄνθρωπος ἐγένετο ἐχθρὸς τῷ Θεῷ μὴ δυνάμενος πλέον νὰ συνδιαλλαγῇ μετ' αὐτοῦ. Καὶ πῶς ἦτο δυνατή τις ἐκ τοῦ ἀνθρώπου συνδιαλλαγή; Τί ἠδύνατο ὁ ἄνθρωπος νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν Θεὸν διὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ; Ἄπειρος ὁ Θεός, ἄπειρος ἔπρεπε νὰ ἦναι καὶ ἡ ἱκανοποίησις. Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὂν πεπερασμένον καὶ ὡς τοιοῦτον ἔμελλε διὰ παντὸς νὰ ἦναι καταδεδικασμένος. Ἡ ἄπειρος ἀγάπη τοῦ Θεοῦ δὲν ἠνείχετο τὴν καταδίκην ταύτην. Ἐν τῇ ἀπείρῳ λοιπὸν ἀγάπῃ αὐτοῦ ὁ πάνσοφος Θεὸς ἐξαπέστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον γενόμενον κατὰ πάντα πλὴν τῆς ἁμαρτίας ἄνθρωπον ἐκ γυναικός, ἵνα ὡς ἄνθρωπος μὲν ἀφ' ἑνὸς ἀναλάβῃ τὴν τιμωρίαν, ὡς Θεὸς δὲ τέλειος ἀφ' ἑτέρου ἱκανοποιήσῃ τὴν θείαν δικαιοσύνην. Καὶ λοιπὸν ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, γεννᾶται ἐκ τῆς παρθένου Μαρίας τέλειος ἄνθρωπος, κηρύττει εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν διὰ τοῦ αἵματος καὶ τοῦ σταυρικοῦ αὐτοῦ θανάτου μέλλουσαν αὐτῶν συνδιαλλαγὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ, τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ, καὶ τῆς ὥρας ἐπιστάσης, μετὰ πολυώδυνα πάθη καὶ ἐμπαιγμοὺς καὶ κολαφισμοὺς ἀναβαίνει ἐπάνω εἰς τὸν σταυρὸν καὶ ἀποθνήσκει ἐκεῖ· Ὁ Θεὸς διὰ τοῦ σταυροῦ τοῦ Ἰησοῦ συνδιαλλάσσεται μετὰ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὁ ἄνθρωπος γίνεται πάλιν ἀπὸ ἐχθροῦ φίλος αὐτοῦ. Τοιουτοτρόπως λοιπὸν ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ ἀναδεικνύεται τὸ μόνον σωτήριον φάρμακον τῶν ἀνθρώπων.

Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς σήμερον ἂς λάβωμεν ὡς ὑπόθεσιν τοῦ λόγου ἡμῶν τὸν σταυρὸν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐν τῇ ἐρεύνῃ ταύτῃ θὰ ἀναγνωρίσωμεν ὅτι ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ ὅπως συνδιήλλαξε τὸν ἄνθρωπον μετὰ τοῦ Θεοῦ τοιουτοτρόπως καὶ σήμερον αὐτὸς μόνος εἶναι τὸ σωτήριον φάρμακον τῶν πληγῶν, ὑπὸ τῶν ὁποίων πάσχει ὁ κόσμος καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας. «Οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ σωτηρία», φωνάζει πρὸς ἡμᾶς ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ· «οὔτε γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις, ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς». Διὰ τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ ἐσώθη ποτὲ ἡ γῆ ἐκ τοῦ βάθους τῆς ἀθλιότητος αὐτῆς, ἐκ τῆς ἰλύος τοῦ ἐθνισμοῦ. Ὁ σταυρὸς τοῦ Σωτῆρος καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ Ἐσταυρωμένου ἔσωσαν τότε τὸ ἀνθρώπινον γένος. Ἐπίσης καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ ἐστὶν ἡ

σωτηρία τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας. Μόνος ὁ σταυρὸς —ἡ διδασκαλία καὶ αἱ νουθεσίαι τοῦ Σταυρωθέντος, καὶ ἡ εὐλογία ἡ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνουσα, αὐτὰ εἶναι τὰ μόνα σωτήρια φάρμακα διὰ τὰς μεγάλας πληγάς, ὑπὸ τῶν ὁποίων σήμερον πάσχει τὸ σῶμα τῆς ἀνθρωπότητος. Τοῦτο τὸ σημεῖον εἶναι τὸ μόνον φάρμακον τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Καὶ ὅμως, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, πολλοὶ ἐλησμόνησαν τὸν λόγον τῆς ἁγ. Γραφῆς: ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ ἡ σωτηρία, καὶ ζητοῦσι σωτηρίαν εἰς τὰ τοῦ κόσμου τούτου. Ἀπαράλλακτα ὅπως ὁ ἀσθενής, ὁ ὁποῖος ὑπὸ τοῦ πόνου βασανιζόμενος ἐπὶ τῆς κλίνης του στενάζει καὶ θρηνεῖ καὶ παρακαλεῖ τοὺς περὶ αὐτὸν νὰ περιστρέφωσιν αὐτὸν ὁτὲ ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς, ὁτὲ δὲ ἐπὶ τῆς ἄλλης· καὶ ἄλλοτε μὲν τοῦτον, ἄλλοτε δὲ ἐκεῖνον τὸν ἰατρὸν συμβουλεύεται καὶ δοκιμάζει πολυποίκιλα φάρμακα, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ κόσμος εἰς τὰς ἡμέρας μας στενάζει καὶ κυλίεται ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς ὀδύνης καὶ ταλαιπωρίας, ἐπὶ τῆς ὁποίας κεῖται, καὶ δοκιμάζει τὸ ἓν φάρμακον μετὰ τὸ ἄλλο. Παραπονεῖται, εὑρίσκει πρόφασιν τὴν κλίνην, ἐπὶ τῆς ὁποίας τόσον σκληρῶς κεῖται· αἱ ἀλλοιωθεῖσαι σχέσεις τοῦ βίου, νομίζει, ὅτι εἶναι ἡ αἰτία τῶν πόνων του. Εὑρίσκει πρόφασιν τοὺς νόμους τόσον τοῦ κράτους, ὅσον καὶ τοὺς τῆς Ἐκκλησίας· καὶ διισχυρίζεται ἐπιμόνως ὅτι αὐτοὶ εἶναι ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐπροκάλεσαν ὅλην τὴν δυστυχίαν τοῦ κόσμου. Ἀποπειρᾶται νέους συνδυασμοὺς καὶ εἰς τὸν ἰδιωτικὸν καὶ εἰς τὸν δημόσιον βίον καὶ ἐλπίζει, πάντοτε εἰς μάτην, ἀνακούρισιν καὶ ὑγιείαν. Ὅτι δὲ ἡ πηγή, ἡ αἰτία παντὸς κακοῦ μόνον ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ καρδίᾳ κεῖται καὶ οὐχὶ εἰς τὰς ἐξωτερικὰς σχέσεις τοῦ βίου, αὐτὸ ὁ κόσμος τόσον ὀλίγον θέλει νὰ ἐννοήσῃ, ὅσον καὶ ὁ ἀσθενὴς ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος εὑρίσκει πρόφασιν μόνον τὴν κλίνην καὶ τὴν ἰατρικὴν τέχνην καὶ τοὺς ἰατρούς, οὐδέποτε ὅμως καὶ ἑαυτόν.

Ἀλλὰ ποῖαι εἶναι αἱ πληγαὶ ὑπὸ τῶν ὁποίων πάσχει ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἡ ἀνθρωπίνη κοινωνία καὶ τὰς ὁποίας μόνον ὁ σταυρὸς τοῦ Κυρίου εἰμπορεῖ νὰ θεραπεύσῃ καὶ νὰ κλείσῃ; Οὐδεμίαν ἄλλην πληγὴν γνωρίζω ἐγὼ ἐκτὸς ἐκείνων, τὰς ὁποίας ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης βαθεῖαν γνῶσιν τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας κεκτημένος τρεῖς μεγάλας πληγὰς τοῦ κόσμου ὀνομάζει· «ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκὸς, καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ἡ ἀλαζονεία τοῦ βίου, ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ἐκ τοῦ κόσμου ἐστὶ» (α' Ἰωάνν. β' 16). Αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη ἀσθένεια τοῦ κόσμου, ἡ βαθεῖα καὶ ἡ κυρία αἰτία ὅλων τῶν δυστυχιῶν αὐτοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο σήμερον ἂς προσπαθήσωμεν νὰ ἀποδείξωμεν, ὅτι ὁ σταυρὸς τοῦ Σωτῆρος εἶναι τὸ σωτήριον φάρμακον α'] μὲν τῆς ἐπιθυμίας τῶν ὀφθαλμῶν, β'] δὲ τῆς ἐπιθυμίας τῆς σαρκὸς καὶ γ'] τῆς ἀλαζονείας τοῦ βίου.

Α'.

Ἡ πρώτη πληγή, ἐκ τῆς ὁποίας πάσχει ἡ ἀνθρωπίνη κοινωνία ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας, εἶναι ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλμῶν, ὅ ἐστιν ἡ ὁσημέραι αὐξάνουσα πρὸς τὰ γήϊνα κλίσις, ἡ ἀποκλειστικὴ προσπάθεια καὶ ἐπιθυμία πρὸς ἀπόκτησιν πλείστων ὅσων γηΐνων ἀγαθῶν. Βεβαίως δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους μία τις ἐπίγειος κτῆσις εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαία, καὶ ἡ κλίσις πρὸς τὰ γήϊνα ἀγαθὰ ἐνεφυτεύθη εἰς τὴν καρδίαν ἡμῶν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Δημιουργοῦ. Ἡ ὑπερφυσικὴ καὶ οὐράνιος τοῦ Θεοῦ βασιλεία οἰκοδομεῖται ἐπὶ τῆς γῆς καὶ διὰ γηΐνων μέσων ἐν μέρει· οὕτως ἠθέλησεν ὁ Θεός. Εἰ καὶ ἡ κεφαλὴ ἡμῶν ὑψοῦται εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ὁ ὀφθαλμὸς ἡμῶν ἐν ταῖς ἐρεύναις καὶ ἐπιθυμίαις αὐτοῦ φέρεται ὑπὲρ τὰ νέφη, μὲ τοὺς πόδας μας ὅμως ἱστάμεθα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς γῆς καὶ ἐπ' αὐτοῦ εὑρισκόμενοι ὀφείλομεν νὰ ἀναβῶμεν τὰ ὕψη τῆς τελειότητος ἡμῶν. Ἄνευ γηΐνης τινὸς κτήσεως τὸ πρόβλημα τοῦ πνευματικοῦ ἡμῶν βίου δὲν λύεται.

Καὶ διὰ τοῦτο βεβαίως ὁ Θεὸς μᾶς ἔδωκεν ψυχικὰς καὶ σωματικὰς δυνάμεις, καὶ τὴν ἄσκησιν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τούτου τοῦ ἐπιγείου βίου ἐπέβαλεν εἰς ἡμᾶς ὡς καθῆκον, διὰ νὰ δυνηθῶμεν διὰ τῆς ἀσκήσεως τούτων νὰ καταστήσωμεν ἑαυτοὺς ἀξίους τοῦ προορισμοῦ ἡμῶν. Ὀφείλομεν ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου ἡμῶν, δι' ἐργασίας ἐπιγείου, νὰ γεύωμεν ἄξιοι τῆς οὐρανίου μακαριότητος.

Ἀλλ' ὅμως τὰ ἀγαθὰ ταῦτα καὶ τὰ πλούτη τῆς γῆς πολλάκις δελεάζουσι καὶ ἐξαπατῶσι τὸν ἄνθρωπον. Ναί, μεγάλη ἀπάτη καὶ διαφθορὰ κεῖται ἐν αὐτοῖς. Ὁ ἄνθρωπος κάτοχος τούτων τῶν ἀγαθῶν ὢν εὐκόλως λησμονεῖ, ὅτι ταῦτα ἐδόθησαν εἰς αὐτὸν διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν αὐτῷ μόνον ὡς μέσον πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ὑψηλοτέρου αὐτοῦ προορισμοῦ. Ζητεῖ ἐν αὐτοῖς τὸν σκοπὸν τοῦ βίου του. Μήπως ὁ αἰώνιος ἐχθρὸς τῆς σωτηρίας ἡμῶν δὲν ἠθέλησε δι' αὐτῶν ἀκριβῶς τῶν μέσων νὰ πειράξῃ τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας ἡμῶν, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν; Ἀφ' οὗ ἔδειξεν εἰς αὐτὸν ὅλας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, λέγει εἰς αὐτόν: «Ταῦτα πάντα σοὶ δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι» (Ματθ. δ' 9). Ὅσῳ περισσότερον ἡ πίστις καὶ ἡ ἐλπὶς εἰς ἀνώτερον καὶ ὑπερφυσικὸν σκοπόν, ἡ πίστις εἰς ἕνα θειότερον προορισμὸν ἐξαφανίζεται ἐκ τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου· ὅσῳ περισσότερον ὁ ἄνθρωπος λησμονεῖ, ὅτι ὁ ἐπίγειος βίος εἶναι τὸ ἔδαφος, τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ ἐγγίζῃ μὲ τοὺς πόδας του μόνον ἐλαφρῶς καὶ δι' ὀλίγον χρόνον ἕτοιμος ὢν πάντοτε νὰ μεταβῇ εἰς ἄλλην, ἀνωτέραν ζωήν, τοσούτῳ περισσότερον αὐξάνει ἐν αὐτῷ καὶ ἰσχυροποιεῖται τὸ γήϊνον φρόνημα καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὰ γήϊνα. Ἀντὶ νὰ λατρεύῃ τὸν Θεὸν καὶ νὰ ζητῇ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, θὰ κλίνῃ γόνυ πρὸ τοῦ χρυσοῦ μόσχου καὶ θὰ θεωρῇ αὐτὸν ὡς Θεὸν τοῦ βίου του.

Τοῦτο τὸ ἐπίγειον φρόνημα, τὸ ὁποῖον ἀποκλειστικῶς σίθησιν εἰς κίνησιν τὰς εὐγενεστέρας καὶ τὰς καλλιτέρας δυνάμεις τοῦ ἀνθρωπίνου βίου—ἡ ἐπιθυ-

μία τῶν ὀφθαλμῶν εἶναι ἡ μία πληγή, ἡ χαίνουσα πληγὴ εἰς τὸ μέγα σῶμα τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας. Χρήματα καὶ πάλιν χρήματα, κτῆσις καὶ συνάθροισις αὐτῶν εἰς μεγάλας ποσότητας, αὐτὸ εἶναι ὁ μόνος σκοπὸς τῶν ἀνθρώπων, τὸ τέλος ὅλων τῶν ἐνεργειῶν καὶ προσπαθειῶν αὐτῶν. Εὐτυχία μᾶλλον καὶ μᾶλλον αὐξάνουσα, βιομηχανία ἀνθοῦσα καὶ ἀκμάζουσα, ἐμπόριον καὶ ἐπιχειρήσεις ὅσῳ τὸ δυνατὸν μεγαλείτεραι, παραγωγὴ καὶ κατανάλωσις ὅσῳ τὸ δυνατὸν περισσοτέρα, αὐτὰ εἶναι ἡ ὑψίστη ἐπιθυμία τοῦ κόσμου καὶ αὐτὰ μόνον σήμερον ἐπαινοῦνται καὶ ἐγκωμιάζονται ὡς ἡ μόνη αὐτοῦ σωτηρία. Ἡ ἐπιθυμία πλούσιον γενέσθαι διέφθειρε τοσούτων ἀνθρώπων τὴν κεφαλὴν καὶ ἀφήρεσεν, ἐσκλήρυνε τὴν καρδίαν αὐτῶν.

Καὶ ἡ ὑλιστικὴ αὕτη τάσις, ἡ πρὸς τὰ γήϊνα διεύθυνσις τῆς ἐποχῆς μας εἶναι ἡ αἰτία τῆς καταστροφῆς τῆς θρησκευτικῆς καὶ τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς τάξεως, διὰ τὴν ὁποίαν ἡμεῖς τοσοῦτον πικρῶς παραπονούμεθα. Ἡ καρδία ἐκείνη, ἡ ὁποία τρέφει ἀποκλειστικῶς τοιαύτας ἰδέας, δὲν εἰμπορεῖ ποτέ, ποτὲ δὲν εἰμπορεῖ νὰ ἐξυψωθῇ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ νὰ αἰσθανθῇ τι εὐγενέστερον καὶ ὑψηλότερον. Ἐδὼ εἰς αὐτὴν δὲν εἰμπορεῖ τις πλέον νὰ εὕρῃ ἐπιθυμίαν διὰ τὸν οὐρανόν. Καὶ ἐάν ποτε γένηται τοιαύτη τις καρδία νὰ ἀποταθῇ εἰς τὸν Θεὸν καὶ μὲ δουλικὸν φόβον νὰ ἐκπληροῖ τὰ θρησκευτικὰ αὐτῆς καθήκοντα, δὲν εἶναι ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη τὸ προτρεπτικὸν αἴτιον τῆς τοιαύτης διαγωγῆς, ὄχι, ἀλλὰ μόνον ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ φόβος τοῦ νὰ μὴ χάσῃ τὴν παρὰ Θεοῦ βοήθειαν εἰς τὰς γηΐνους αὐτῆς ἐπιχειρήσεις.

Οὗτος δὲ ὁ ὑλισμὸς δὲν εἶναι ἡ μήτηρ τοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ ἡ πηγὴ ὅλων τῶν ἀσεβημάτων καὶ τῶν ἀδικιῶν, τὰς ὁποίας προξενοῦμεν εἰς τὸν πλησίον μας; Ἡ δυσμένεια, ὁ φθόνος, ἡ ἁρπαγή, ἡ κλοπὴ καὶ τόσαι ἄλλαι κακίαι οὐδεμίαν ἄλλην πηγὴν ἔχουσιν εἰμὴ τὸ γήϊνον τοῦτο φρόνημα, τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι διευθύνει τοὺς ἀνθρώπους. Ὅλοι οἱ δεσμοί, ἡ βάσις τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας ὑποσκάπτεται καὶ καταρρέει, ἐάν ποτε εἰς ἕνα ἕκαστον ἐρριζωθῇ τὸ φρόνημα τοῦτο. Ὄχι πλέον ὁ νόμος, ὄχι πλέον τὸ καλὸν καὶ ἡ ἀρετή, ἀλλὰ τὸ γήϊνον φρόνημα, ἡ προσήλωσις εἰς τὰ γήϊνα θὰ ἦναι ὁ ὁδηγὸς τῶν ἀνθρώπων.

Τί εἰμπορεῖ νὰ μᾶς βοηθήσῃ εἰς τὴν ἀνάγκην ταύτην; Ποῖον εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἰμπορεῖ νὰ θεραπεύσῃ ταύτην τὴν πληγὴν τῆς καρδίας μας; Ποῖον εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θὰ σώσῃ τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν ἐκ ταύτης τῆς ἀβύσσου τῆς διαφθορᾶς, εἰς τὴν ὁποίαν ἑλκύει τὸ ὁσημέραι αὐξάνον γήϊνον φρόνημα; Εἰς μάτην ζητεῖται ἐνταῦθα ἐπίγειος βοήθεια· μὴ ἀπατῶμεν ἑαυτούς. Καὶ ἐὰν εἰς ἑκάστην χώραν ἀνεκαλύπτετο μία Καλιφορνία, ἐὰν ἕκαστος ἐπετύγχανε νὰ πληρώσῃ ὁλόκληρα κιβώτια μὲ χρυσόν, τοῦτο ἀκόμη περισσότερον θὰ διήγειρε τὰ πάθη τῶν ἀνθρώπων. Μὲ μεγαλείτερα ὅπλα θὰ ἐπολέμουν τότε οἱ ἄνθρωποι ἀναμεταξύ των. Ἐὰν ἦτο δυνατὸν εἰς ἕκαστον ἄνθρωπον νὰ δοθῇ ἀπὸ ἓν ἑκατομμύριον, νομίζετε, ὅτι τότε θὰ ἐκλείετο ἡ πληγὴ αὕτη; Βεβαίως ὄχι. Τοὐναντίον μάλιστα θὰ ἠνοίγετο ἀκόμη περισσότερον. Οἱ μᾶλλον σοφοὶ νόμοι καὶ αἱ καλλίτεραι διατάξεις τοῦ κράτους δὲν θὰ εἰμπορέσουν νὰ φυγαδεύσωσι τὴν δυστυχίαν τῆς γῆς ἢ καὶ μόνον νὰ ἐλαττώσωσιν αὐτήν, ἂν αὐτὸ τὸ γήϊνον φρόνημα, αὐτὴ ἡ πρὸς τὰ γήϊνα προσήλωσις δὲν ἐξαλειφθῇ ἐκ τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων.

Ἐδὼ μόνος ὁ σταυρὸς τοῦ Σωτῆρος εἰμπορεῖ νὰ βοηθήσῃ. Ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ ἐστὶν ἡ σωτηρία. Ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὸν σταυρὸν κρέμαται ὁ Σωτὴρ γυμνὸς καὶ ἐγκαταλελειμμένος. Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν δὲν εἶχε ποῦ νὰ κλίνῃ τὴν κεφαλήν, καὶ ἐπὶ τέλους ἀποθνήσκει ἐπάνω εἰς ἓν σκληρὸν ξύλον. Τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἀφῄρεσαν ἀπὸ τοῦ σώματος αὐτοῦ οἱ ἐχθροί αὐτοῦ. Γυμνὸς παντὸς γηΐνου ἀποχωρίζεται ἀπὸ τοῦ παρόντος βίου. Ἐν τῇ γεννήσει αὐτοῦ καὶ ἔτι μᾶλλον ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ περιεφρόνησε πᾶσαν ἐξωτερικὴν λάμψιν καὶ μεγαλοπρέπειαν. Καὶ αὐτὴν τὴν οὐράνιον δόξαν, ἡ ὁποία ἀνῆκεν εἰς αὐτόν, ὡς μονογενὴ υἱὸν τοῦ αἰωνίου πατρός, περιεκάλυψε μὲ τὸ ἔνδυμα τῆς πτωχείας καὶ τῆς ταπεινώσεως. Γυμνός, ἐγκαταλελειμμένος, πτωχός, πτωχότερος τοῦ πτωχοτέρου ἀνθρώπου ἀποθνήσκει ἐπὶ τοῦ σταυροῦ.

Καὶ λοιπὸν ἡ θέα τοῦ ἐσταυρωμένου Σωτῆρος Χριστοῦ δὲν θὰ ἐκριζώσῃ ἐκ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου πᾶν γήϊνον καὶ μάταιον φρόνημα; Ὁ σταυρὸς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ φωνάζει μὲ δύναμιν εἰς ἕκαστον ἄνθρωπον, ὅτι ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλμῶν εἶναι ἀνόητος καὶ ἀντιφατικὴ πρὸς τὸν προορισμὸν ἡμῶν. Ὁ σταυρὸς τοῦ Κυρίου διδάσκει αὐτὸν νὰ ἐπιδιώκῃ πρὸ πάντων τὰ οὐράνια ἀγαθὰ καὶ νὰ μὴ δίδῃ ὑπερβολικὴν ἀξίαν εἰς τὰ ἐπίγεια καὶ αἰσθητὰ ὡς ἀνάξια τοῦ μαθητοῦ τοῦ Ἐσταυρωμένου. Ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ συμβουλεύει τὸν πτωχὸν νὰ φέρῃ μεθ' ὑπομονῆς τὴν πτωχείαν αὐτοῦ, ἔχων ὑπ' ὄψιν τὸν Σωτῆρα του, ὁ ὁποῖος τριάκοντα καὶ τρία ἔτη ἔζησεν ἐν πτωχείᾳ καὶ ἀπέθανεν ὡς ὁ πτωχότερος πάντων τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ καὶ τὸν πλούσιον ἐπίσης ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ διδάσκει νὰ ζῇ πτωχὸς τῷ πνεύματι ἐν μέσῳ τοῦ πλούτου αὐτοῦ καὶ νὰ ἐπιδιώκῃ ἀνώτερα καὶ ὑψηλότερα πλούτη, τὴν αἰωνίαν ζωήν. Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἐὰν ἕκαστος ἐξ ἡμῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν εἶχεν ὑπ'ὄψιν του τὸν σταυρὸν καὶ τὸν Ἐσταυρωμένον, ἐὰν ἕκαστος ἔφερεν ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ τὸν σταυρὸν τοῦ Κυρίου, ὅλη ἡ δυστυχία τῆς γῆς, ἡ ὁποία προκύπτει ἐκ τῆς ἐπιθυμίας τῶν ὀφθαλμῶν, διὰ μιᾶς ἤθελεν ἐκλίπει.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΘΕΡΑΠΕΙΑ
ΤΩΝ ΚΑΚΩΣ ΕΧΟΝΤΩΝ*

Ἰδοὺ μικρὰ συλλογὴ γραφικῶν ρητῶν ὡς σχέδιον τῶν προσηκόντων ταῖς χριστιανικαῖς σχολαῖς πινάκων.

Ἡ δημιουργία καὶ κρίσις. Ἐκ Σιὼν ἐξελεύσεται Νόμος καὶ λόγος Κυρίου ἐξ Ἰερουσαλὴμ καὶ κρινεῖ ἀνὰ μέσον λαῶν πολλῶν καὶ ἐξελέγξει ἔθνη ἰσχυρὰ ἕως εἰς μακράν (Μιχ. δ'. 2, 3).

Καὶ ἡ ΖΩΗ ἐφανερώθη, καὶ ἑωράκαμεν καὶ μαρτυροῦμεν καὶ ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν τὴν ΖΩΗΝ τὴν ΑΙΩΝΙΟΝ. . . ἵνα καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε μεθ' ἡμῶν. Α'. Ἰωάν. α'. 2, 3.

Καὶ γράψετε αὐτὰ ἐπὶ τὰς φλιὰς τῶν οἰκιῶν ὑμῶν καὶ τῶν πυλῶν ὑμῶν. Δευτερν. στ'. 9.

Ἡ θεία σοφία καὶ δύναμις. Λαμπρὰ καὶ ἀμάραντός ἐστιν ἡ Σοφία, καὶ εὐχερῶς θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ἀγαπώντων αὐτήν, καὶ εὑρίσκεται ὑπὸ τῶν ζητούντων αὐτήν . . . φροντὶς δὲ παιδείας ἀγάπη, ἀγάπη δὲ τήρησις νόμων αὐτῆς, προσοχὴ δὲ νόμων βεβαίωσις ἀφθαρσίας, ἀφθαρσία δὲ ἐγγὺς εἶναι ποιεῖ Θεοῦ... (Σοφ. Σολ. στ'. 13—25).

Ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου. Παροιμ. θ'. 10.

Ὅτι Αὐτὸς καὶ τῆς σοφίας ὁδηγός ἐστι καὶ τῶν σοφῶν διορθωτής· ἐν γὰρ χειρὶ αὐτοῦ καὶ ἡμεῖς, καὶ οἱ λόγοι ἡμῶν, πᾶσα τε φρόνησις καὶ ἐργατειῶν ἐπιστήμη. Σοφ. Σολ. ζ'. 15, 16.

Τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται, ἥ τε ἀίδιος Αὐτοῦ Δύναμις καὶ Θειότης. Ρωμ. α'. 20.

Ὁ Θεὸς τῇ Σοφίᾳ ἐθεμελίωσε τὴν γῆν, ἡτοίμασε δὲ οὐρανοὺς φρονήσει. Παροιμ. γ'. 19.

Ἡ αἰωνιότης καὶ παντοχοῦ παρουσία. Πρὸ τοῦ ὄρη γενηθῆναι καὶ πλασθῆναι τὴν γῆν καὶ τὴν οἰκουμένην, καὶ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος σὺ εἶ. Ψαλμ. πθ'. 2.

Πάντες ἀλλαγήσονται· σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσιν. Ἑβρ. α'. 11, 12.

Ποῦ πορευθῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός σου, καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου ποῦ φύγω; ἐὰν ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανόν, σὺ ἐκεῖ εἶ, ἐὰν καταβῶ εἰς τὸν Ἅδην, πάρει· ἐὰν ἀναλάβω τὰς πτέρυγάς μου κατ' ὄρθρον καὶ κατασκηνώσω εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσσης, καὶ γὰρ ἐκεῖ ἡ χείρ σου ὁδηγήσει με καὶ καθέξει με ἡ δεξιά σου· καὶ εἶπα, ἆρα σκότος καταπατήσει με καὶ νὺξ φωτισμὸς ἐν τῇ τρυφῇ μου· ὅτι σκότος οὐ σκοτισθήσεταί ἀπό σοῦ, καὶ νὺξ ὡς ἡμέρα φωτισθήσεται· ὡς τὸ σκότος αὐτῆς, οὕτω καὶ τὸ φῶς αὐτῆς. Ψαλμ. ρλη'. 7—13.

(Ἕπεται συνέχεια).

Γ. ΕΥΓΕΝΙΔΗΣ ἰατρός.

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 36—39 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΣΙΓΙΛΛΙΑ
ὑπὸ **Αλ. Λαυριώτου.**

Γαβριὴλ Πατριάρχου.

Ἐχρῆν μὲν πάλαι τεθεῖσθαι καὶ ἐκκεῖσθαι ὅρους καὶ τάξεις, καθ' ἃς διοικούμενοι, τά γε ὡς εἰπεῖν πολιτικά, οἱ κατὰ τὸ ἁγιώνυμον ὄρος τοῦ Ἄθωνος ὁσιώτατοι πατέρες Μοναστηριακοί τε καὶ ἄλλοι, ὧν μὲν εἶχον ἀγαθῶν οὐκ ἂν ἐν σετρήσει ἐγένοντο, ἀπηλλαγμένοι δ' ἂν ἦσαν κακῶν τοιούτων, οἷς ἤδη ἔλαθον περιπεσόντες. Ἐπεὶ δὲ οὐκ εἴδομεν ὅπως τούτου ἀμελήσαντες καὶ οἷον ἀλογίστως φερόμενοι συμφοραῖς ἐχρήσαντο τοιαύταις, ὥστε καὶ τῶν ἱερῶν ἐν αὐτῇ καὶ Σεβ. Μοναστηρίων τὰ μὲν ἔρημα ἀπολειφθῆναι, τὰ δὲ κινδυνεύειν, καὶ ὅλως ἅπαντα πλησίον εἶναι τοῦ δεινοῦ τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον διαφέροντα ἀλλήλων καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας Πατέρας καθεκάστην διοχλουμένους μὴ ἔχειν ὅπως χρήσωνται τῷ πράγματι, συνελόντι δ' εἰπεῖν ἅπαν τὸ ἅγιον τοῦτο ὄρος καὶ γεραρὸν ἐπ' ἀρχαιότητι τῶν Μοναστηρίων καὶ Σεβάσμιον ἐπὶ τοῖς ἱεροῖς Κειμηλίοις ἤδη χρεέσιν ἀφορήτοις ἐνέχεσθαι, καὶ πιεζόμενον ἀθλίως κατατρίβεσθαι. Ἐπειδὴ οὖν διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας τὸ ἱερὸν τοῦτο ὄρος τοιαύταις καὶ τοσαύταις περιέπεσε συμφοραῖς καὶ κινδύνοις, διὰ ταῦτα κοινῇ γνώμῃ ἡμῶν τε καὶ πάσης τῆς ἱερᾶς ἀδελφότητος, καὶ τῶν εὐγενεστάτων καὶ ἐνδοξοτάτων ἀρχόντων, καὶ τῶν ἐπικρίτων τῆς Κοινότητος τοῦ ἁγίου ὄρους, καὶ τῶν λοιπῶν προκρίτων τοῦ Γένους ἡμῶν, ἅμα δὲ καὶ τῇ θερμῇ ἀξιώσει τῶν ἤδη ἐν τῇ βασιλευούσῃ διατριβόντων ὁσιωτάτων Μοναστηριακῶν Πατέρων, ἔγνωμεν στῆσαί τε καὶ ἀναχαιτίσαι τὸ δεινὸν ἐκθέμενοι τούς δε τοὺς ἑφεξῆς ὅρους καὶ κεφάλαια.

Κεφ. Α'. Καθ' ἕκαστον ἔτος κατὰ τὴν πρώτην ἀείποτε τοῦ Ἰουνίου ἀποκαθίστασθαι τέσσαρας Προεστῶτας καὶ ἐπιστάτας τῆς Κοινότητος τοῦ ὄρους ἐκλεγομένους ἐκ τῶν τεσσάρων πεντάδων τῶν αὐτόθι Μοναστηρίων, ὡς τὸ ἔθος, οὐχὶ μέντοι ἰδιώτας καὶ ἀπαιδεύτους ἀλλ' ὅστις ἂν ᾖ φρόνιμος καὶ παντοίων ὑποθέσεων πεπειραμένος, καὶ οἷος ἀπολογεῖσθαι καὶ ἐντυγχάνειν μετὰ φρονήσεως πρὸς τὰς συμπιπτούσας χρείας. Εἶναι δὲ τούτους καὶ τοὺς τέσσαρας ὁμοφρόνους, ὁμοδιαίτους καὶ ὁμοτραπέζους ἔχοντα ἕκαστον τὸν ἴδιον τόπον ἐν ταῖς ἐθίμαις συνελεύσεσι. Χρῆσθαι δὲ καὶ κώδηκι ἀπογραφομένους ἐν αὐτῷ πάσας τὰς ὑποθέσεις τῆς τε Κοινότητος καὶ τῶν Μοναστηρίων, ἔχειν δὲ καὶ Γραφέα εὐδόκιμον πρός τε τὰ γράμματα καὶ τοὺς λογαριασμοὺς τῆς Κοινότητος. Τὴν δὲ ἐπιστασίαν τῶν τεσσάρων τούτων παρατείνειν εἰς χρόνον ὁλόκληρον ἕνα καὶ οὐχὶ πλέον.

Κεφ. Β'. Τὴν μέχρι τοῦδε σφραγῖδα τῆς Κοινότητος αὐτῶν συντριβῆναι καὶ εἰς ἀχρηστίαν παραφθῆναι. Χρῆσθαι δὲ τοῦ λοιποῦ τῇ ἤδη κατασκευασμένῃ ἑτέρᾳ Σφραγῖδι (*) ὑπὸ γράμμασι ρωμαϊκοῖς καὶ τουρκικοῖς εἰς τέσσαρα τμήματα διῃρημένῃ πρὸς πάσας τὰς συμπιπτούσας χρείας καὶ ὑποθέσεις. Μὴ μέντοι σφραγίζειν δι' αὐτῆς καὶ ὁμολογίας χρεωστικάς. Εἰ δὲ φανῶσι ποτὲ τοιαῦται μένειν αὐτὰς ἀκύρους καὶ ἀνισχύρους. Ἕκαστον δὲ τῶν τεσσάρων τῆς Σφραγῖδος τμημάτων κρατεῖσθαι παρ' ἑκάστου τῶν τεσσάρων ἐπιστατῶν· μετὰ δὲ τὴν συμ-

(*) Ἔγραψα περὶ αὐτῆς Ἱστορικὴν πραγματείαν δημοσιευθεῖσαν ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ».

πλήρωσιν τῆς ἐτησίου ληψοδοσίας αὐτῶν ἐγχειρίζεσθαι τοῖς νέοις ἐπιστάταις.

Κεφ. Γ'. Ὅσαι περ ὁμολογίαι φανῶσι ποτε ἐκτὸς τῶν καταγεγραμμένων ἐν τοῖς καταστίχοις τοῦ ἤδη ἐν τῇ Βασιλευούσῃ θεωρηθέντος τῆς κοινότητος λογαριασμοῦ αὐτῶν, τὰς τοιαύτας εἴτε τῶν ἐν βασιλευούσῃ εἶεν, εἴτε τῶν ἐν ὄρει, μένειν ἀκύρους πάντῃ, ἀποτίνεσθαί τε καὶ πληροῦσθαι παρὰ τοῦ ὑπογεγραμμένου ἐν ἐκείναις.

Κεφ. Δ'. Ὅσαι ἂν διαφοραὶ συμβῶσι τοῖς Μοναστηρίοις πρὸς ἄλληλα, ταύτας ἀνακρίνεσθαί τε καὶ θεωρεῖσθαι ὑπὸ τῶν τεσσάρων ἐπιστατῶν. Εἰ δὲ μὴ διαλυθῶσιν, ἀναφέρεσθαι ὑπὸ τῆς καλουμένης παρ' αὐτῶν Συνάξεως. Εἰ δὲ μὴ μηδ' οὕτω διορθῶσι, τότε ἀναφέρεσθαι πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν διὰ κοινῆς ἀναφορᾶς δηλωτικῆς τίνος ἐστὶ τὸ δίκαιον.

Κεφ. Ε'. Τὰ Χαράτζια διανέμεσθαι κατὰ κεφαλὴν καὶ τὰ περιττεύοντα ἐπιδιανέμεσθαι κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ χαρτία.

Κεφ. ΣΤ'. Τὰ συμβαίνοντα ἔξοδα διανέμεσθαι κατ' ἀναλογίαν τῶν λοιπῶν δοσιμάτων.

Κεφ. Ζ'. Εἴποτέ τις κακοκαλόγηρος ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τοῦ Μοναστηρίου αὐτοῦ, μὴ παραδέχεσθαι αὐτὸν μήτε παρὰ Μοναστηρίου ἄλλου, μήτε παρὰ Σκήτης ἢ Κελλιώτου. Ἐκτὸς εἰμὴ ἔχῃ ἄδειαν ἔγγραφον παρὰ τοῦ προεστῶτος τῆς Μονῆς αὐτοῦ, ἄνευ τῆς ὁποίας τὸν δεξάμενον σὺν τῷ δεχθέντι παιδεύεσθαι.

Κεφ. Η'. Μήτε μοναστηριακὸν μήτε κελλιώτην ἢ ἡσυχαστὴν ἐξιέναι καὶ ὅλως ἐξέρχεσθαι τοῦ ἁγίου ὄρους, ἄνευ ἀδείας καὶ συστατικοῦ γράμματος τοῦ Μοναστηρίου αὐτοῦ· τοὺς δὲ ἐξιόντας συνεπιφέρειν καὶ συστατικὸν γράμμα καὶ τῶν τεσσάρων ἐπιστατῶν, κατησφαλισμένα τῇ εἰρημένῃ σφραγῖδι τῆς κοινότητος καὶ τῇ ὑπογραφῇ αὐτῶν. Τοὺς δὲ ἐπιστάτας τούτους προχείρως ἐκδιδόναι τὸ τοιοῦτον συστατικὸν γράμμα, ἄνευ τινὸς ἐναντιότητος καὶ ἄνευ ὀβολοῦ, εἰμὴ μόνον μηνύσῃ αὐτοὺς ὁ τοῦ Μοναστηρίου προεστώς.

Κεφ. Θ'. Ὅστις ἂν τῶν ἀσκητῶν ἐν χρείᾳ γένηται ἐξελθεῖν τοῦ ὄρους, καὶ τοῦτον λαμβάνειν τὴν ἄδειαν ἄνευ ὀβολοῦ παρὰ τῶν 4 ἐπιστατῶν ὀφειλόντων ἐξετάσαι ἀκριβῶς τὴν αἰτίαν τῆς ἐξελεύσεως· καὶ εἰ εὔλογος τύχῃ οὖσα, τότε ἐπιδίδοσθαι αὐτῷ τὸ συστατικὸν γράμμα, δηλωτικὸν καὶ τῆς ὑποθέσεως· εἰ δὲ μὴ κωλύεσθαι τῆς ἐξόδου. Παρὰ δὲ τὴν ἄδειαν ταύτην εἴ τις τῶν ἀσκητῶν ὁραπετεύσῃ τοῦ ὄρους, τοῦτον παιδεύεσθαι καὶ ζημιοῦσθαι τῇ τῆς καλύβης αὐτοῦ πωλήσει.

Κεφ. Ι'. Εἰ συμβῇ τις καταδρομὴ κατά τινος μοναστηρίου, συνεπαίρεσθαί τε καὶ βοηθεῖν αὐτῷ καὶ πάντα τὰ λοιπὰ μοναστήρια, ἄνευ μέντοι ὁπόσεως ἄσπρων, καὶ τῆς χρείας καλούσης ἐπὶ τῇ βοηθείᾳ ταύτῃ ἐξαποστέλλειν καὶ ἀνθρώπους εἰς Θεσσαλονίκην. Τῶν δὲ ἐξαποστελλομένων βοηθῶν τῆς ὁδοιπορίας τὰ ἔξοδα ἀναπληροῦσθαι μὴ παρὰ τοῦ κατατρεχομένου μοναστηρίου, ἀλλὰ παρὰ τῶν ἐξαποστελλόντων καὶ βοηθούντων· ἐξαποστέλλεσθαι δ' ἄνδρας ἐμπείρους καὶ εἰδήμονας τῶν ὑποθέσεων, καὶ κατὰ τὴν περίστασιν ἐκλεγομένους καὶ διοριζομένους ἁμισθὶ παρὰ τῶν κατὰ καιροὺς ἐπιστατῶν, καὶ πειθομένους αὐτοῖς προθύμως.

Κεφ. ΙΑ'. Ἐπεὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ ἐργαστηρίων τῶν κοσμικῶν συμβαίνουσιν ἄτοπα καὶ ζημίαι οὐκ ὀλίγαι εἰς τὸ Κοινὸν αὐτῶν, ἀποβληθῆναι μὲν αὐτούς, μεῖναι δὲ μόνον 4 ἐργαστήρια, δύο ἀχτάρικα καὶ δύο μπακάλικα, ἐφ' οἷς ἔχει ἐπιβαλεῖν χεῖρας τὸ Κοινὸν τοῦ ὄρους, ἵνα καί τι τὰ τούτων κερδαίνῃ.

Κεφ. ΙΒ'. Τὰς δοσοληψίας καὶ τὰ κατάστιχα τῶν Σκευοφυλάκων τῶν μικρῶν Μοναστηρίων ἐξετάζεσθαι καὶ ἐπιβεβαιοῦσθαι παρὰ τῶν 4 ἐπιστατῶν τῆς Κοινότητος.

Κεφ. ΙΓ'. Τοὺς καλογήρους τοῦ ὄρους Μοναστηριακοὺς Κελλιῶτας καὶ Ἀσκητὰς ὅσοι περ ἂν ἔχωσιν ἄσπρα, δανείζειν αὐτὰ μὴ ἔξωθεν τοῦ ὄρους, ἀλλ' ἐντός, λαμβάνονται τόκον πρὸς 8 τοῖς 100· ὅσοι δ' ἂν τύχωσιν ἔχοντες δεδανεισμένα ἔξωθεν ἄσπρα, ἀφελόντες ἐκεῖθεν δανεῖσαι εἰς τὰ Μοναστήρια ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ τόκῳ.

Κεφ. ΙΔ'. Ἐπειδὴ πολλάκις συμβαίνει τινὰς τῶν Μοναστηριακῶν προσκρούσαντας καὶ διενεχθέντας συγκοινοβιόταις ἑαυτῶν καὶ ἐκλειπόντας τὰ Μοναστήρια καταφεύγειν εἰς Σκήτην, τοῦ λοιποῦ μηδένα τοῦτο τολμᾶν, μήτε τοὺς ἐν τῇ Σκήτῃ ὅλως δέχεσθαι τοὺς τοιούτους. Εἰ δέ τις φανῇ τοῦτο ποιῶν τὸν ὑποδεξάμενον σὺν τῷ ὑποδειχθέντι παιδεύεσθαι*.

Κεφ. ΙΣΤ'. Ὅστις τῶν Μοναστηριακῶν κινηθείη ὁράξασθαι τῆς ἀρχιερατικῆς ἀξίας, τὸν τοιοῦτον μὴ μόνον μὴ ἀποδέχεσθαι παρὰ τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ *παιδεύεσθαι μεγάλως*.

Κεφ. ΙΖ'. Τοὺς ἐπιζενομένους ἐν τῷ ὄρει τούτῳ ὅπως χειροτονηθέντες διάκονοι ἢ ἱερομόναχοι ἐπιστρέψωσι, μὴ παραδέχεσθαι αὐτοὺς εὐθύς. Ἀλλὰ πρῶτον πυνθανομένους τὸ ἄξιον αὐτῶν διὰ γραμμάτων παρὰ τῶν ἀρχιερέων τοῦ τόπου, ἐν ᾧ διέτριψαν τὸ πλεῖστον τῆς ζωῆς αὐτῶν. Εἰ δὲ τοῦτο δυσχερές, πρῶτον δοκιμάζειν αὐτοὺς ἐν διαστήματι χρόνων δύο ὁλοκλήρων, καὶ βεβαιωθέντας τὴν αὐτῶν ἀξιότητα, εἶθ' οὕτω μετὰ τῆς κανονικῆς παρατηρήσεως ἀξιοῦν ἐκείνους τῆς χειροτονίας.

Κεφ. ΙΗ'. Τοὺς ἀσκητὰς ἐπιστρέψαι εἰς χεῖρας τῶν Ἐπιστατῶν τὰς ἄσπερ ἔχουσι βούλλας καὶ τοῦ λοιποῦ μηδένα κῦρος ἔχειν ἑτέρας βούλλας ἐκτὸς τῶν Μοναστηριακῶν βουλλῶν, καὶ τῆς ἤδη κατασκευασθείσης τῆς Κοινότητος εἰς τέσσαρα τμήματα διῃρημένης.

Ταῦτα ἐδόξε καὶ ἀπεφάνθη συνοδικῶς καὶ κοινῇ γνώμῃ, ὡς εἴρηται, τῶν ἐνδοξοτάτων καὶ εὐγενεστάτων ἀρχόντων, καὶ τῶν ἐπιτρόπων τῆς Κοινότητος τοῦ ἁγίου Ὄρους, καὶ τῇ θερμῇ ἀξιώσει καὶ δεήσει τῶν ἤδη ἐν τῇ βασιλευούσῃ διατριβόντων πατέρων πρὸς εὐνομίαν, εὐταξίαν τε καὶ εὐκοσμίαν, καὶ ὅλως πρὸς κοινὸν ὄφελος ἀφορῶντα τοῦ ἁγιωνύμου τούτου Ὄρους.

Διὸ γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων κ.λ.π. ἵνα τὰ ἀνωτέρω ρητῶς ἀπηριθμημένα κεφάλαια, ὡς δίκαια εὔλογά τε καὶ χρήσιμα καὶ ἀναγκαῖα καὶ ὅλως εἰπεῖν κοινωφελῆ καὶ πρὸς τὴν καλὴν κατάστασιν καὶ διοίκησιν τοῦ Ὄρους ἀφορῶντα, φυλάττωνται παρά τε τῶν μοναστηριακῶν, κελλιωτῶν καὶ ἀσκητῶν καὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἐν αὐτῷ τῷ Ὄρει ἐσαεὶ ἀπαράτρεπτα, ἀπαράβατά τε καὶ ἀπαραχάρακτα καὶ ὅλως ἀμετακίνητα εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα κατὰ λέξιν καὶ συλλαβὴν τῶν ἐμπεριεχομένων ἐννοιῶν. Ὅστις δ' ἄν ποτε τολμήσῃ κινηθῆναι ἐπὶ τὸ ἀνελεῖν κ.τ.λ.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ,αψπγ' κατὰ μῆνα Ἰούνιον Ἐπινεμήσεως α'.

† *Γαβριὴλ ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.*

† *Ἐφέσου Σαμουὴλ*— † *Ἡρακλείας Μεθόδιος* — † *Κυζίκου Ἀγάπιος* — † *Νικομηδείας Γεράσιμος* — † *Χαλκηδόνος Παρθένιος* — † *Δέρκων Ἀναρίας* — † *Νεοκαισαρείας Ἰγνάτιος*— † *Ἀγκύρας Ματθαῖος* — † *Δράμας Γρηγόριος*— † *Σοφίας Ἱερεμίας.*

* Ἐν τῇ ἀπαριθμήσει τῶν κεφαλαίων ἐλλείπει τὸ ΙΕ' κεφάλαιον ἐν τῷ ἀποσταλέντι ἡμῖν χειρογράφῳ.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

ἐν τῇ δημοσιευθείσῃ ἐκθέσει τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συμβουλίου

Σελ. 51 στήλη α' στίχ. 41 ἀντὶ ἐκκρεμεῖς ἐνώπιον αὐτοῦ γρ. *ἐκκρεμεῖς εὗρεν ἐνώπιον αὐτοῦ*

» » » » » 42 ἀντὶ παραληφθείσας γράφε *παραλειφθείσας*

» » » » » 46 ἀντὶ προδικαστικάς τε καὶ ὁριστικὰς γράφε *ἀποφάσεις προδικαστικάς τε καὶ ὁριστικὰς*

» » » » » 53 ἀντὶ παραληφθεισῶν γράφε *παραλειφθεισῶν*

» » » » » 55 ἀντὶ καὶ ἐν τῇ διασκέψει γρ. *καὶ ἐν τῇ συζητήσει καὶ διασκέψει*

» » » 6' » 27 ἀντὶ ἀμοιροῦντα γρ. *εὐμοιροῦντα*

» » » » » 44 ἀντὶ τεθέντων μέτρων γράφε *ληφθέντων μέτρων*

ΕΘΝΙΚΑ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠ. ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

ἀριθμ. πρωτ. 834

Γνωστοποιεῖται, ὅτι τῇ προσεχεῖ κυριακῇ τῆς Σαμαρείτιδος, 25 ἀπριλίου 1893, τελεσθήσεται ἐν τῇ ἱερᾷ Νοσοκομειακῇ Μονῇ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, Βαλουκλίου, ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, μετὰ τῆς περὶ Αὐτὴν ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου, ἡ ἐπέτειος Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Λειτουργία, ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν πάντων τῶν ἀοιδίμων κτιτόρων, εὐεργετῶν καὶ συνδρομητῶν τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων καὶ πάντων τῶν ἐν τοῖς ρηθεῖσι Καταστήμασι ἀποθανόντων ἀδελφῶν ἡμῶν.

Ἐν Γαλατᾷ, τῇ 19 ἀπριλίου 1893.

Ἐκ τοῦ Γ. Γραφείου τῶν Ἐθν. Φιλανθρ. Καταστημάτων
κατ' ἐντολήν
ὁ διευθυντὴς Ε. ΚΑΒΑΔΑΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

Ἡ τὸ Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ ἀγγέλλει τῷ δημοσίῳ ὅτι ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ γίνονται δεκταὶ παραγγελίαι ἐκτυπώσεως **βιβλίων, ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν βιβλίων, φυλλαδίων, διπλοτύπων, πινάκων, ἀγγελτηρίων, ἐπισκεπτηρίων** καὶ παντὸς εἴδους ἐντύπων εἴς τε τὴν ἑλληνικὴν, τὴν τουρκικὴν καὶ τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, πάσης ἐργασίας ἐκτελουμένης μετὰ ταχύτητος, φιλοκαλίας, καὶ εἰς τιμὰς λίαν συγκαταβατικάς. Παραγγελίαι τυπογραφικῶν ἐργασιῶν γίνονται ὁμοίως δεκταὶ καὶ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν. Διὰ πᾶσαν τυπογραφικὴν ἐργασίαν ἀπευθυντέον τῷ Ἐπόπτῃ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου κ. Ἰωάννῃ Δ. Τανταλίδῃ, γραμματεῖ τοῦ πατριαρχ. Γραφείου. **Διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ** ὁ Ἰωαννίνων Γρηγόριος πρόεδρος· Συμεὼν Παπαδάκης, ταμίας· Ἰ. Δ. Τανταλίδης, ἐπόπτης· Ἀλκιβιάδης Μαυράκης, ἐπιμελητὴς τῆς ἀποθήκης.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΔΕΛΤΙΟΝ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΘΝ. ΦΙΛΑΝΘΡ. ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΣΙ ΔΙΑΙΤΩΜΕΝΩΝ

τοῦ μηνὸς **Μαρτίου** *1893.*

	Οἱ κατὰ τὴν 1 Μαρτίου εὑρεθέντες		Οἱ καθ' ὅλον τὸν μῆνα							Οἱ κατὰ τὴν 1 Μαρτίου μείναντες		
			Εἰσελθόντες		τὸ ὅλον	Ἐξελθόντες		Ἀποθανόντες				τὸ ὅλον
	ἄνδρες	γυναῖκ.	ἄνδρες	γυναῖκ.		ἄνδρες	γυναῖκ.	ἄνδρες	γυναῖκ.	ἄνδρες	γυναῖκ.	
Ἀσθενεῖς	2 4	50	404	37	735	360	26	63	14	225	47	735
Γηροκομούμενοι. . .	89	18	1		108			3	1	87	17	108
Φρενοβλαβεῖς . . .	244	127	4	2	377	2	1	13	6	233	122	377
Ὀρφανοί	152		4		156			1		155		156
Περιωρισμένοι . . .	1				1	1						1
Προσωπικόν	120	30	5	1	156	6	1			119	30	156
	850	225	418	40	1533	369	28	80	21	819	216	1533

Ἐν Γαλατᾷ, τῇ 16 Ἀπριλίου 1893.

Ἐκ τοῦ Γενικοῦ Γραφείου τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων
ὁ Διευθυντὴς **Ε. ΚΑΒΑΔΑΣ.**

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 30 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1893 ΑΡΙΘ. 9.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Διδυμοτείχου Φιλόθεος (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος **Κωνστάντιος**
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Α. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεύς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίσυ.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σ. Μητροπολίτῃ **Διδυμοτείχου κ. Φιλοθέῳ** Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ». — Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ **εἰδοποιῶσι** τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ **παραπίπτωσι** τὰ φυλλάδια·

Περιεχόμενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Ὁ μητροπολίτης Ἐφέσου Ἀγαθάγγελος — Περὶ τῶν ἐν ἀρχιερατικαῖς ὑπογραφαῖς τίτλων *προέδρου καὶ τόπον ἐπέχοντος* ὑπὸ τοῦ Σ. Μητροπολίτου Ἀμασείας Ἀνθίμου — Ὅτι ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ τὸ μόνον σωτήριον φάρμακον τῶν πληγῶν τῶν ἀνθρώπων· λόγος ἀπαγγελθεὶς τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Παρασκευῇ ἐν τῷ Πατριαρχ. Ναῷ ὑπὸ τοῦ ἱερολογ. κ. Γρηγορίου Κωνσταντινίδου (συνέχεια).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ λειτουργία.—Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ τῆς Σαμαρείτιδος κατὰ τὸ ἐπικρατῆσαν ἔθος, συλλειτουργούντων τῇ **Α. Θ. Π.** τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ τῶν σεβασμιωτάτων συνοδικῶν Ἡρακλείας κ. Γερμανοῦ, Νικομηδείας κ. Φιλοθέου, Ἰωαννίνων κ. Γρηγορίου, Διδυμοτείχου κ. Μεθοδίου, Κορυτσᾶς κ. Φιλοθέου, Βελεγράδων κ. Δωροθέου καὶ Χαλδείας κ. Γερβασίου ἐτελέσθη καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐν τῷ ἐν Βαλουκλίῳ ἱερῷ ναῷ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ λειτουργία ὑπὲρ μακαρίας μνήμης καὶ αἰωνίου ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν ἀοιδίμων κτιτόρων, εὐεργετῶν καὶ συνδρομητῶν τῶν Ἐθν. Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων ὡς καὶ τῶν ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς καὶ συντηρήσεως αὐτῶν συντελεσάντων καὶ συντελούντων μεγαθύμων δωρητῶν, συνδρομητῶν καὶ κοπιώντων ἐν αὐτοῖς.

Περατωθείσης τῆς θείας καὶ ἱερᾶς μυσταγωγίας ἡ **Α. Θ. Π.** ὁ Οἰκουμεν. Πατριάρχης συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν σεβασμιωτάτων συνοδικῶν μετέβη εἰς τὰ οὐπόρρω ἀπέχοντα Ἐθνικὰ Φιλανθρ. Καταστήματα. Ἐπιμελῶς δὲ καὶ μετ' ἄκρου ἐνδιαφέροντος περὶ παντὸς πληροφορίας λαβοῦσα ἡ **Α. Θ. Π.** καὶ παντὸς αὐτόθι τμήματος τῶν Καταστημάτων τὰς ἀπολύτους ἀνάγκας ἐπισταμένως μελετήσασα καὶ διαπυθομένη ἐπῄνεσε τὸν ζῆλον καὶ τὴν δραστηριότητα τῶν ἐν αὐτοῖς ἐργαζομένων ἐπιστέψασα τοὺς μόχθους αὐτῶν διὰ τῶν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας.

Μετέπειτα ἡ **Α. Θ. Π.** γευματίσασα αὐτόθι μετὰ πάντων τῶν ἁγίων συνοδικῶν ὡς καὶ τῶν μελῶν τῆς Ἐφορείας τῶν Ἐθν. Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων ἐπανέκαμψεν μ. μ. εἰς Φανάριον.

—*Μητροπολίτης Τραπεζοῦντος.*—Τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Τραπεζοῦντος ἐν χηρείᾳ διατελούσης ἕνεκα τῆς παύσεως τοῦ πανιερωτάτου τέως μητροπολίτου αὐτῆς κ. Γαβριὴλ, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ τακτικῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ τῆς χθὲς πέμπτης προέβη εἰς πλήρωσιν τῆς θέσεως ταύτης. Προταθέντων τοίνυν τριῶν ὑποψηφίων ἤτοι τῶν πανιερωτάτων μητροπολιτῶν Μαρωνείας κ. Χρυσάνθου, Κολωνίας κ. Δωροθέου, καὶ τοῦ πανοσιολογιωτάτου Μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου κ. Κωνσταντίου καὶ τῆς ἱερᾶς τῶν ψήφων τελετῆς γενομένης ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ Ναῷ ἀνεδείχθη παμψηφεὶ μητροπολίτης Τραπεζοῦντος ὁ πανοσ. τέως Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Κωνστάντιος.

Ὁ θεοφιλέστατος ἐψηφισμένος Τραπεζοῦντος κ. Κωνστάντιος ἀποφοιτήσας τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς πρὸ ἑπταετίας περίπου ἐχρημάτισεν ἱεροκῆρυξ καὶ ἀρχιδιάκονος τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Νεοκαισαρείας· εἶτα δ' ἐλθὼν εἰς βασιλεύουσαν διωρίσθη Δευτερεύων, εἶτα Μέγ. ἀρχιδιάκονος καὶ κατόπιν Μέγας Πρωτοσύγκελλος μετὰ πολλῆς τῆς συνέσεως διαξαγαγὼν ἐπὶ τριετίαν καὶ ἐπέκεινα τὰ ὑψηλὰ καθήκοντα τῆς θέσεως ταύτης.

—*Ἐκλογαὶ καὶ μεταθέσεις.*—Τοῦ μητροπολιτικοῦ θρόνου τῆς ἐπαρχίας Ἐφέσου χηρεύσαντος ἕνεκα τοῦ θανάτου τοῦ ἀοιδίμου μητροπολίτου αὐτῆς κυροῦ Ἀγαθαγγέλου, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος προβᾶσα σήμερον ἐν ἐκτάκτῳ συνεδρίᾳ αὐτῆς εἰς ἐκλογὴν διαδόχου προὔτεινε τρεῖς ὑποψηφίους ἤτοι τοὺς σεβασμιωτάτους μητροπολίτας Μιτυλήνης κ. Κωνσταντῖνον, Ἀμασείας κ. Ἄνθιμον καὶ Ἀδριανουπόλεως κ. Κύριλλον. Τῆς ἱερᾶς δὲ τῶν ψήφων τελετῆς γενομένης ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ἐξελέγη παμψηφεὶ μητροπολίτης Ἐφέσου ὁ τέως μητροπολίτης Μιτυλήνης κ. Κωνσταντῖνος.

Τῆς ἐπαρχίας δὲ Μιτυλήνης χηρευσάσης ἕνεκα τοῦ εἰς τὸν μητροπολιτικὸν θρόνον Ἐφέσου προβιβασμοῦ τοῦ μητροπολίτου αὐτῆς, ἡ ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ αὐτῇ ἐκτάκτῳ συνεδρίᾳ προέβη εἰς ἐκλογὴν διαδόχου ἀποκαταστήσασα ἐν αὐτῇ τὸν πρότερον μητροπολίτην Μιτυλήνης διατελέσαντα σεβασμιώτατον μητροπολίτην τέως πρόεδρον Διδυμοτείχου κ. Μεθόδιον.

Καὶ τῆς ἱερᾶς δὲ μητροπόλεως Διδυμοτείχου χηρευσάσης ἕνεκα τῆς εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ ἐπαρχίαν ἀποκαταστάσεως τοῦ μητροπολίτου αὐτῆς, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος προβᾶσα εἰς διαδοχὴν προὔτεινε τρεῖς ὑποψηφίους, ἤτοι τοὺς σεβασμιωτάτους μητροπολίτας Κορυτσᾶς κ. Φιλόθεον, Λήμνου κ. Ἀθανάσιον καὶ Βιζύης κ. Ἱερόθεον. Κατελθόντων δὲ τῶν σεβασμιωτάτων συνοδικῶν ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ καὶ τῆς ἱερᾶς τῶν ψήφων τελετῆς γενομένης ἀνεδείχθη παμψηφεὶ μητροπολίτης Διδυμοτείχου ὁ τέως σεβασμιώτατος μητροπολίτης Κορυτσᾶς κ. Φιλόθεος.

— *Συνεδρία δύο Σωμάτων.* — Ἐν τῇ σήμερον συγκροτηθείσῃ κοινῇ τῶν δύο Διοικητικῶν τῆς Ἐκκλησίας Σωμάτων συνεδρίᾳ μέλος τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ παραιτησαμένου κ. Κ. Σισμάνογλου ἐξελέγη ὁ ἀξιότιμος κ. Κωνσταντῖνος Κωνσταντινίδης.

---

†

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΕΦΕΣΟΥ ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ

Πείρας ἐκκλησιαστικῆς βαθείας, ἔμφρονος καὶ κοσμίας πολιτείας, πεπνυμένος καὶ πολυσέβαστος ἱεράρχης, γενναιόφρων τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ στρατιώτης, φιλομουσίας ἀκραιφνοῦς καὶ θερμουργοῦ ὑπογραμμός, ὕπαρξις πλήρης χριστιανικῶν ἀρετῶν καὶ ἐνθέου ζήλου ὑπὲρ τῶν τιμαλφῶν τῆς Ἐκκλησίας συμφερόντων ἐμπεφορημένη ἀπεσβέννυτο τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ πρὸς τὴν Δευτέραν ἐν Φαναρίῳ. Ὁ ἀοίδιμος καὶ γεραρὸς μητροπολίτης Ἐφέσου Ἀγαθάγγελος, ὁ πρύτανις τῶν ἱεραρχῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου μεταστὰς τοῦ ἐπικήρου τούτου βίου παρέδωκε τῷ Πλάστῃ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ μνήμην ἀΐδιον ἀγαθοῦ ποιμένος, σεβασμίου ἀρχιερέως, παρ' ἅπασι τοῖς ὑπ' αὐτοῦ ποιμανθεῖσιν εὐσεβέσι ποιμνίοις καταλιπὼν, δόξαν ἀγήρω διὰ τὴν εἰς σωτηρίους νομὰς θεοφιλῆ καθοδήγησιν αὐτῶν ἑαυτῷ περιάψας. Ὁ ἀγαθὸς ποιμὴν τῶν ἐπαρχιῶν Σβορνικίου, Δράμας καὶ εὐκλεοῦς Ἐφέσου ἐν γήρᾳ βαθεῖ ἀφικόμενος ἐγκατέλιπε τὴν νομὴν τῶν λογικῶν αὐτοῦ προβάτων προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ μισθαποδότου ἵνα ἀναπαυθῇ ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ καὶ λάβῃ τὸν στέφανον τοῦ οὗ ἐπὶ ἥμισυν αἰῶνα κρατερῶς ἠγωνίσατο καλοῦ ἀγῶνος. Ἡ Ἐκκλησία θρηνεῖ ἤδη τὴν ἀπώλειαν ἀγαθοῦ στρατιώτου, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος πολύμητιν συνάδελφον καὶ σύμβουλον, ἡ Ἔφεσος τὸν προσφιλῆ καὶ πολυσέβαστον αὐτῆς ποιμένα καὶ ὁδηγόν, τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα ἕνα τῶν διακεκριμένων καὶ ὑπὲρ τῆς εἰς Χριστὸν ἐποικοδομήσεως αὐτοῦ θεοφιλῶς καὶ ἀκαμάτως ἐργασαμένων καὶ ἐργαζομένων ποιμένων.

Παραλείποντες σήμερον τὰς περὶ τοῦ ποιμαντορικοῦ βίου τοῦ ἀοιδίμου μητροπολίτου Ἐφέσου κυροῦ Ἀγαθαγγέλου ἀναγκαίας σημειώσεις ἐκτεθειμένας λεπτομερῶς καὶ ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ ἱερολογιωτ. καθηγητοῦ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Γερμανοῦ Βασιλάκη ἀπαγγελθέντι ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ἐπικηδείῳ λόγῳ ὃν προσεχῶς θέλομεν δημοσιεύσει, ἀρκούμεθα ν' ἀναγράψωμεν ὅτι ἡ κηδεία τοῦ γεραροῦ ἱεράρχου ἐγένετο τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ ἐν συρροῇ πολλοῦ καὶ ἐκλεκτοῦ κόσμου μεθ' ἁπάσης τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως καὶ μεγαλοπρεπείας προεξάρχοντος τῆς νεκρωσίμου τελετῆς τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μετὰ πάσης τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου.

Ὁ νεκρὸς τοῦ διαπρεποῦς ἱεράρχου μετενεχθεὶς ἐτάφη ἐν Βαλουκλίῳ. **Αἰωνία ἡ μνήμη τοῦ πολυσεβάστου μητροπολίτου κυροῦ Ἀγαθαγγέλου.**

Ὁ Σχολάρχης τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτης κ. Μ. Κλεόβουλος εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμάτιον, ἔνθα ἦν ἀποτεθειμένος ὁ σεπτὸς νεκρὸς προσεφώνησε τὰ ἑξῆς:

Ἡ μεγάλη τοῦ Γένους σχολή, συμμεριζομένη τὸ κοινὸν πένθος, εἰς ὃ ἐβύθισε τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν ἡ ὑπὸ τοῦ Παναγάθου Πλάστου εἰς τὴν αἰώνιον πάντων κοιτίδα κλῆσις τῆς χριστομιμήτου καὶ μακαρίας Σου ψυχῆς, καθῆκον αὐτῆς ἱερὸν λογίζεται νὰ ὁμολογήσῃ τὸ ὕστατον ἤδη δι' ἐμοῦ ἐνώπιον τοῦ ἱεροῦ Σου σκήνους μετ' ἀνυποκρίτου εὐλαβείας καὶ βαθυτάτου σεβασμοῦ τὴν ἄκραν πρὸς Σὲ εὐγνωμοσύνην ἐφ' οἷς καθ' ἅπαντα τὸν μακρὸν καὶ πλήρη χριστιανικῶν ἀγωνισμάτων βίον Σου λόγῳ τε καὶ ἔργῳ ὑπὲρ αὐτῆς ἐνήργησας, οὐ μόνον εἰς ἀπαλλαγὴν αὐτῆς ἀπὸ σοβαρῶν οἰκονομικῶν δυσχερειῶν ἐν χαλεποῖς χρόνοις συντελέσας, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν σορῶν Σου προτροπῶν καὶ παραινέσεων, ἃς ἀεὶ ἐν πάσῃ εὐκαιρείᾳ πρὸς τοὺς προσιόντας Σοι διδάσκοντάς τε καὶ διδασκομένους πατρικῶς ἀπηύθυνας τὰ μάλιστα εἰς προαγωγὴν τοῦ σκοποῦ αὐτῆς συνεργήσας. Ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλον λόγον, πανσέβαστε τῆς Ἐκκλησίας Ἱεράρχα, πολλῷ τοῦ εἰρημένου ὑψηλότερον, ὁμολογεῖ Σοι ἡ τοῦ Γένους Σχολὴ ἐν τῇ θλιβερᾷ ταύτῃ δι' αὐτὴν στιγμῇ τῆς ἐξόδου Σου ἀπείρους τὰς εὐχαριστίας αὐτῆς. Ἡ Σχολὴ τοῦ Γένους, ὡς τοιαύτη, δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἀδιαφόρως καὶ νὰ μὴ παρακολουθῇ ἐπιμελῶς τὴν ὑπὲρ τῆς παιδεύσεως τοῦ Γένους δρᾶσίν Σου, καίπερ τελουμένην ἄνευ θορύβων κατὰ τὸ εὐαγγελικὸν τοῦ Κυρίου λόγιον, ὡς ἅπασα ἡ λοιπὴ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ δρᾶσίς Σου. Δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ χαίρῃ

βλέπουσα, ὅτι ἔχει ἐν τῷ ἱερῷ καὶ σεβασμίῳ προσώπῳ σου ἐργάτην ἐκ τῶν δοκιμωτάτων τοῦ ἀμπελῶνος τοῦ Κυρίου, γεωργὸν ἐπιστήμονα τοῦ πνευματικοῦ Αὐτοῦ γεωργίου, πολλοῖς καὶ ποικίλοις τρόποις καὶ πολλαῖς μεγάλαις ὑλικαῖς θυσίαις σπουδάζοντα νὰ διαδώσῃ ἢ νὰ ἐνισχύσῃ καὶ προαγάγῃ, ὅπου δὲν ὑπῆρχε, τὴν ἀληθῆ κατὰ Θεὸν τῆς νεότητος τοῦ Γένους ἡμῶν παίδευσιν, εἰς ὃ καὶ αὕτη ἀποσκοπεῖ. Δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ χαίρῃ ἀκούουσα, ὅτι ἐν οἱᾳδήποτε πόλει ἢ κώμῃ τῶν ὑπὸ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ἐμπιστευθεισῶν Σοι κατὰ τὸ εὐκλεὲς ποιμαντορικόν Σου στάδιον ἐπαρχιῶν οἱ ἱεροὶ πόδες Σου ἐπάτησαν, ἡ πρώτη Σου τοῖς κατοίκοις αὐτῶν ἀπευθυνθεῖσα προτροπὴ καὶ ἡ πρώτη τελεσφόρος ἐνέργειά σου ὑπῆρξε πάντοτε ἡ σύστασις παιδευτηρίων. Αἱ παροικίαι Σβορνικίου, Δράμας, Ἐφέσου, ἃς ὡς ἀληθὴς ἀποστολικὸς ποιμὴν διεκυβέρνησας, δὲν ἠδύναντο βεβαίως νὰ σιγήσωσι τὴν ἔκτακτον ταύτην φιλόμουσον δρᾶσίν σου, οὔτε οἱ ἐν ταῖς σχολαῖς ταύταις ἐκπαιδευθέντες ἄπειροι νέοι, οἱ μετὰ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως καὶ τὴν πάτριον εὐσέβειαν ἐν αὐταῖς τῇ σοφῇ πατρικῇ προνοίᾳ σου κτησάμενοι, ἀγνωμονοῦντες πρὸς σέ, τὸν μέγαν αὐτῶν εὐεργέτην νὰ μὴ διασαλπίσωσι τὰς πολυτίμους πρὸς αὐτοὺς εὐεργεσίας σου. Δὲν ἠδύνατο ἡ τοῦ Γένους σχολή, τρισέβαστε τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Κυρίου ἱεράρχα, νὰ μὴ παρακολουθῇ καὶ τὴν ἐγγὺς αὐτῆς τελουμένην φιλόμουσον δρᾶσίν σου. Γινώσκει εἴπερ τις καὶ ἄλλος Αὕτη πόσοι τῇ δαψιλεῖ πατρικῇ προστασίᾳ σου ἔν τε τῇ ἱερᾷ θεολογικῇ σχολῇ καὶ ἐν ἄλλαις τῆς μητροπόλεως ταύτης ἀνωτέραις σχολαῖς ἐξεπαιδεύθησαν προωρισμένοι ἤδη τῇ σοφῇ ἐκλογῇ καὶ προνοίᾳ σου εἰς διδασκάλους καὶ μορφωτὰς τῶν ἀπὸ σοῦ συστηθέντων ἐκπαιδευτηρίων.—Τὸν μακροχρόνιον λοιπὸν τοῦτον παιδευτικὸν τοῦ Γένους ἀγῶνά σου, γινώσκουσα ἡ τὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἀγωνιζομένη πατριαρχικὴ σχολὴ τοῦ Γένους, ἀπονέμει σοι καὶ διὰ τοῦτον δι' ἐμοῦ τῇ στιγμῇ ταύτῃ καθ' ἣν στερεῖται ἐν τῷ γεραρῷ καὶ σεβασμίῳ προσώπῳ σου ἑνὸς τῶν πολυτίμων πατρώνων καὶ συντελεστῶν τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ἱερώτατον ἐπιτελοῦσα καθῆκον, τὴν ἀνυπόκριτον ἄκραν καὶ βαθεῖαν αὐτῆς εὐγνωμοσύνην. Ἱκετεύουσα δὲ μετὰ πολλῆς τῆς εὐλαβείας, ὅπως, τῇ συνοίκῳ σοι καθ' ἅπαντα τὸν ἐπὶ γῆς βίον σου ἄκρα ἀγαθότητι χρώμενος, ἀποδεχθῇς εὐμενῶς τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῆς ταύτην, ἣν τὸ ὕστατον ἤδη ἐνώπιον τοῦ ἱεροῦ σου σκήνους σοὶ προσφέρει, δέεται ἔτι, ὅπως μὴ παύσῃ ἡ ἱερά σου ψυχή, ἡ μετὰ τῶν ἁγίων ἐν τῇ θριαμβευούσῃ ἤδη Ἐκκλησίᾳ δοξαζομένη, καὶ ἐκεῖθεν δαψιλῶς αὐτὴν εὐλογοῦσα, καὶ ἐσαεὶ τοῦ παντοδυνάμου πατρὸς τῶν φώτων δερμένη, ὅπως διατηρῇ αὐτὴν τῇ ἀμάχῳ τῆς χάριτος Αὐτοῦ προστασίᾳ ἀνωτέραν παντὸς ἀντιξόου συναντήματος, καὶ ἐγείρῃ πολλοὺς τοὺς δυνατούς, ὡς Σύ, ἐργάτας τῆς ἀληθινῆς παιδεύσεως. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΑΙΣ ΥΠΟΓΡΑΦΑΙΣ ΤΙΤΛΩΝ «ΠΡΟΕΔΡΟΥ» ΚΑΙ «ΤΟΠΟΝ ΕΠΕΧΟΝΤΟΣ»

Ὁ σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἀμασείας κ. Ἄνθιμος Ἀλεξούδης ἐπὶ τῇ αἰτήσει τῆς ἐνταῦθα λυσιτελῶς ἐργαζομένης «Ἑταιρείας τῶν Μεσαιωνικῶν ἐρευνῶν» ἔγραψε τὴν παρὰ πόδας ἐπιστολιμαίαν διατριβὴν περὶ τῶν ἄνωθι μνημονευομένων τίτλων, ἣν πάνυ ἀσμένως καταχωρίζομεν ἐν τῇ *Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ*.

Πρὸς τὸ ἔντιμον προεδρεῖον τῆς Ἑταιρίας τῶν Μεσαιωνικῶν ἐρευνῶν.

Ἀριθ. Πρωτ. 392.

Κύριε πρόεδρε,

Ἐγκαίρως ἔλαβον τὴν ὑπὸ ἡμερομ. 16 φεβρουαρ. ε. ἔ. καὶ ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 2013 ἐπιστολήν, ἣν εὐηρεστήθητε νὰ μοὶ πέμψητε, δι' ἧς ἔγνων ὅτι ἡ ἔντιμος Ἑταιρία, ἧς ἐπαξίως προεδρεύετε καὶ τῆς ὁποίας, εὐμενεῖ ψήφῳ, ἔχω τὴν τιμὴν τοῦ διατελεῖν ὁ ὑποφαινόμενος μέλος, εἰς συζήτησιν ἱστορικὴν εἰσελθοῦσα περὶ τῆς ἱστορικῆς καὶ κανονικῆς ἐννοίας τῶν λέξεων «προέδρου» καὶ «τὸν τόπον ἐπέχοντος» προτατταμένων τῶν ὀνομάτων ἐπισκοπῶν τινων ἢ Μητροπόλεων, ἔγνω ἵνα ἐρωτήσῃ κἀμὲ τί δύναται νὰ ἐξαγάγῃ ἐκ τῶν ὑπογραφῶν καὶ τίς ἡ κατὰ διαφόρους αἰῶνας ἐκδοχὴ τῶν λέξεων.

Καίτοι ἡ ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην χρήζει ἐμβριθοῦς μελέτης καὶ εἰδικότητος, οὐχ ἧττον ὅμως ἵνα μὴ ἡ σιωπή μου λογισθῇ ὡς παράλειψις καθήκοντος προάγομαι διατυπῶσαι τὴν ἐμὴν γνώμην ὡς ἐξῆς· Καὶ δὴ πρῶτον μὲν περὶ τῆς λέξεως «προέδρου» σημαινούσης τὸν ἔχοντα τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ ἄλλων παρακαθημένων, γνωστὸν τυγχάνει ὅτι ἀπ' αὐτῆς ἤδη τῆς ἐποχῆς τῶν θείων Ἀποστόλων, οἵτινες ἔθεντο τὰς βάσεις τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως, ἐκανονίσθη ἡ τηρητέα μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων τάξις, ὁρισθέντος διὰ τοῦ λδ'. ἀποστολικοῦ κανόνος, ἵνα οἱ ἐν ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ ἐπίσκοποι γινώσκωσι τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον, ἤτοι τὸν ἐν τῇ πρωτευούσῃ πόλει τῆς ἐπαρχίας ἑδρεύοντα ἐπίσκοπον, τὸν ἀπὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ Α'. ἁγίας Οἰκουμ. Συνόδου Μητροπολίτην λεγόμενον, ὅστις συνεπῶς προήδρευεν ἐν ταῖς ἐπαρχιακαῖς συνόδοις τῶν ἑαυτοῦ Ἐπισκόπων, οὗ ἕνεκα καὶ προϊστάμενος αὐτῶν τε καὶ τοῦ ὑφ' ἑαυτὸν ὀρθοδόξου λαοῦ ἐκαλεῖτο, ὥσπερ δὲ καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν ἐπίσκοποι ἐν ταῖς ἑαυτῶν παροικίαις προήδρευον καὶ προΐσταντο τοῦ τε ἱεροῦ κλήρου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ. Ἐντεῦθεν παρατηροῦμεν ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος τῆς πρωτευούσης ἑκάστης ἐπαρχίας ἐλέγετο πρῶτος, πρῶτος ἐν ἴσοις (primus unter pares) καὶ Ἐπίσκοπος πρώτης ἕδρας (episcopus prime sedis) ἅπερ ταὐτόσημα εἰσὶ τῇ λέξει «προέδρῳ» ἅτε δικαιούμενος νὰ συγκαλῇ τοὺς ὑφ' ἑαυτὸν διατελοῦντας Ἐπισκόπους εἰς ἐπαρχιακὴν Σύνοδον, νὰ προεδρεύῃ αὐτῶν, καὶ νὰ

χειροτονῇ αὐτούς. Κατὰ δὲ τὸ 692 ἡ Πενθέκτη ἁγία Οἰκουμ. Σύνοδος ἐν τῷ λθ'. αὐτῆς κανόνι ἀποκαλεῖ μὲν τὸν ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου Ἰωάννην ῥητῶς πρόεδρον τῆς Κυπρίων νήσου, μεταστάντα δὲ αὐτῷ διὰ τὰς βαρβαρικὰς ἐπὶ τὴν Κύπρον ἐφόδους εἰς τὴν Ἑλλησπόντιον ἐπαρχίαν παρέσχε τὸ δίκαιον τοῦ προεδρεύειν πάντων τῶν τῆς Ἑλλησποντίου ἐπαρχίας ἐπισκόπων· καίτοι κατὰ τοὺς ἑρμηνευτὰς τῶν ἱερῶν κανόνων τοῦτο οὐκ ἐκράτησεν.

Κατὰ δὲ τὸν μεσαίωνα συχνότερον ἀπαντᾷ ἡ λέξις «πρόεδρος» ἀποδιδομένη ἑκείνῳ τῶν Μητροπολιτῶν, ὅστις ἢ μετετέθη ἐκ τῆς ἑαυτοῦ ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν τινὰ ἢ πρὸς τῇ ἑαυτοῦ καὶ ἑτέραν προσεκτήσατο κατ' ἐπίδοσιν ἐπαρχίαν, ἐκκλησιαστικῇ ἀποράσει. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἐζηκολούθει μὲν διατηρῶν τὸν τίτλον Μητροπολίτου τῆς πρώτης αὐτοῦ ἐπαρχίας, προσελάμβανε δὲ καὶ τὸν τίτλον «προέδρου» τῆς κατ' ἐπίδοσιν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας αὐτῷ δοθείσης, ἵνα μὴ δόξῃ κατέχων δύο ἐκκλησιαστικὰς παροικίας, ὅπερ ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων ἀπηγόρευται· οὕτω π. χ. τῷ Δυρραχίου Γρηγορίῳ «ἐνδεῶς ἔχοντι διὰ τὴν ἀνωμαλίαν τοῦ χρόνου» ἐδόθη περὶ τὸ 1316—1327 προεδρικῶς ἡ σχολάζουσα μητρόπολις Σηλυβρίας, ἤτοι διωρίσθη προϊστάμενος τοῦ κλήρου καὶ λαοῦ τῆς Σηλυβρίας· τῷ Χαλκηδόνος Θεοδούλῳ ἐδόθη περὶ τῷ 1324 προεδρικῶς ἡ σχολάζουσα Μητρόπολις Μαρωνείας· ὁ Προύσης Νικόλαος ἐγένετο περὶ τὸ 1327 πρόεδρος Βιζύης (ἴδ. Acta Patriarchica ὑπὸ Miclossii τόμ. Α')· ὁ δὲ Ἀμασείας Μιχαὴλ ἀναφέρεται περὶ τό 1387 ὡς πρόεδρος Μηδείας, τῆς διοικήσεως τῆς ἐπαρχίας Ἀμασείας καὶ οἰκονομίας αὐτῆς ἀνατεθείσης τῷ ὑπ' αὐτὸν Ἐπισκόπῳ Ἀμνιῶν Ἰωσὴφ, δίχα τῆς τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου ἐγκαθιδρύσεως καὶ τοῦ χειροτονεῖν Ἐπισκόπους (αὐτόθ. τόμ. Β'.)· καὶ σύγχρονα δὲ τοιαῦτα παραδείγματα ἔχομεν πρόχειρα. οἷον ὁ Καρπάθου Μεθόδιος ὡς προχρηματίσας Μητροπολίτης Βερροίας εἶτα Ρόδου, μετατεθεὶς εἰς τὴν Κάρπαθον ὑπεγράφετο πρόεδρος αὐτῆς, ὁ ἀπὸ Σορίας μετατεθεὶς εἰς τὴν τῆς Διδυμοτείχου Μητροπόλεως ἐπαρχίαν Μελέτιος ὑπεγράφετο πρόεδρος αὐτῆς κτλ.

Ὁ τίτλος λοιπὸν τοῦ «προέδρου» ἐπαρχίας τινός, ὅστις κατὰ τοὺς ἀρχαίους τῆς Ἐκκλησίας χρόνους ἠδύνατο νὰ ἀπονέμηται εἰς πάντα Μητροπολίτην ὡς πρωτεύοντα μεταξὺ πάντων τῶν ἑαυτοῦ Ἐπισκόπων, ἀπὸ τοῦ μεσαίωνος καὶ ἐντεῦθεν δίδοται μόνον τῷ μεταλλάξαντι ἐπαρχίαν, ἢ πρός τῇ ἑαυτοῦ καὶ ἑτέραν κατ' ἐπίδοσιν προσλαβόντι Μητροπολίτῃ, πρὸς ἀποφυγὴν συγχύσεως, ἥτις ἤθελε προκύψει ἂν ἐλέγετο ἀμφοτέρων τῶν ἐπαρχιῶν Μητροπολίτης. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς λέξεως «προέδρου».

Περὶ δὲ τοῦ τίτλου «τὸν τόπον ἐπέχοντος» ἐξ ὅσων ἐμελέτησα καὶ θετικῶς γινώσκω, πρῶτον κατὰ τὸν μεσαίωνα ἀπαντᾷ οὗτος· διότι πρῶτον περὶ τὸ 1387 φαίνεται ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος Φιλαδελφείας ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Σάρδεων (τῆς Λυδίας) διατελῶν, τούτου ἐκλιπόντος καὶ τῆς Μητροπόλεως Σάρδεων σχολασάσης, προαχθεὶς εἰς Μητροπολίτην (Φιλαδελφείας) ἐπεῖχε τὸν τόπον καὶ τὴν ἐξαρχίαν τῶν Σάρδεων. κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἐκλιπούσης τῆς Μητροπόλεως Κλαυδιουπόλεως ὁ τέως ταύτης Ἐπίσκοπος Ποντοηρακλείας τιμηθεὶς εἰς Μητροπολίτην παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐπεῖχε τὸν τόπον καὶ τὰς λοιπὰς προνομίας Κλαυδιουπόλεως· οὕτω καὶ ὁ Ἀτταλείας, τέως Ἐπίσκοπος τοῦ Πέργης τιμηθεὶς εἰς Μητροπολίτην, ὡς σχολασάσης τῆς ἐν λόγῳ Μητροπόλεως Πέργης, ἔσχε τὸν τόπον καὶ τὴν ἐξαρχίαν τοῦ Πέργης (ἴδ. Σύνταγμα ἱερῶν κανόνων τόμ. Ε. σ. 499).

Ἐκ τῶν τριῶν τούτων καὶ ἑτέρων παραπλησίων παραδειγμάτων ἐξάγεται ὅτι ἐκείνῳ τῶν Μητροπολιτῶν ἀπενέμετο ὁ τίτλος «τὸν τόπον ἐπέχων» ὅστις πρότερον Ἐπίσκοπος ὢν Μητροπολίτου τινός, εἶτα ἐκλιπόντος τούτου καὶ τῆς Μητροπόλεως αὐτοῦ σχολασάσης, προήγετο εἰς Μητροπολίτην, πρυτανευομένων αὐτῷ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῶν προνομίων τῆς σχολασάσης Μητροπόλεως.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις μητροπολίτας Οὐγγροβλαχίας καὶ μέρους Οὐγγροβλαχίας, ὧν ὁ μὲν ἐτιτλοφορεῖτο κατ' ἀρχὰς μὲν «ἔχων τὸν τόπον» τοῦ Νικομηδείας, ἔπειτα δὲ τοῦ «Καισαρείας Καππαδοκίας», ὁ δὲ «ἔχων τὸν τόπον» τοῦ Ἀμασείας, οἴκοθεν ἐννοεῖται, ὅτι οἱ τοιοῦτοι τίτλοι τιμῆς χάριν ἀπενέμοντο αὐτοῖς. Μέμνημαι δὲ καλῶς ὅτι ἐπὶ τῆς Α' πατριαρχείας τοῦ ἀοιδίμου Ἀνθίμου τοῦ Στ'. ἐνδημήσας ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας Νήφων, προύκάθησε τοῦ Ἐφέσου Ἀνθίμου, τοῦ Ἡρακλείας Διονυσίου καὶ ἑτέρων Μητροπολιτῶν ἐν ἰδιωτικῇ συναναστροφῇ αὐτῶν μετὰ τοῦ Πατριάρχου ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Συνοδικοῦ, τοῦ Μητροπολίτου Καισαρείας ἀποδημοῦντος εἰς τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν. ἔλαβε δὲ χώραν τοῦτο μετὰ προηγουμένην ἰδιωτικὴν μεταξὺ τῶν Ἀρχιερέων καὶ τοῦ Πατριάρχου σύσκεψιν καὶ συζήτησιν, καθ' ἣν ἀπεφασίσθη νὰ προκαθίζηται ὁ εἰρημένος κατὰ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει διατριβὴν αὐτοῦ ἐν οἱᾳδήτινι ἐπισήμῳ ἢ ἰδιωτικῇ συνεδριάσει, καθ' ἣν, τυχόν, καὶ οὗτος ἤθελε παρευρεθῇ, ἅτε τῆς Ἐκκλησίας τιτλοφορούσης καὶ ἐπιγραφούσης αὐτόν, ὡς «ἐπέχοντα τὸν τόπον» τοῦ Καισαρείας Καπαδοκίας. Σφάλλεται ἄρα ἡ ἐν Βουκουρεστίῳ συνελθοῦσα τῷ 1882 Νοεμβρίου κγ'. Ρουμανικὴ σύνοδος, ἥτις ὑπὸ μελέτην θεῖσα τὴν ὑπὸ ἡμερομ. ιε'. Ἰουλίου 1882 πατριαρχικὴν καὶ συνοδικὴν ἐπιστολήν, δι' ἧς ἡ Μ. Ἐκκλησία ἐποιήσατο παρατηρήσεις περὶ τῆς ἐν Βουκουρεστίου γενομένης τελετῆς καθαγιάσεως ἁγίου Μύρου καὶ ἐν ᾗ κατὰ τὸ κρατῆσαν ἔθος ὁ Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας ἐτιτλοφορεῖτο ὡς «ἐπέχων τὸν τόπον» τοῦ Καισαρείας Καππαδοκίας, ἐν συνοδικῷ αὐτῆς πρακτικῷ δικαιολογουμένη περὶ τῆς ἐν λόγῳ καθαγιάσεως τοῦ ἁγίου Μύρου, ἀπέδειξε τὴν παντελῆ αὐτῆς ἄγνοιαν τῆς ἀ-

νέκαθεν πράξεως τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ψέξασα τοὺς τῷ Μητροπολίτῃ Οὐγγροβλαχίας ἀπονεμομένους τίτλους, ὡς «τὸν τόπον ἐπέχοντι» τοῦ Καισαρείας Καππαδοκίας καὶ χαρακτηρίσασα αὐτοὺς ὡς οὔτε ἔννοιάν τινα ἔχοντας, οὔτε πρακτικήν τινα χρῆσιν, (Ἔκθεσις τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ ἐπαρχιακῆς Συνόδου ἐν Ἀνατολ. Ἀστέρι ἔτ. ΚΒ'. περιόδ. Β'. σ. 239)

Ὁ Καρπάθου Μεθόδιος, ὁ ἀνωτέρω μνημονευθείς, τῷ 1862, πρόεδρος τῆς τότε ἀρχιεπισκοπῆς Καρπάθου διατελῶν, ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῶν Ἐθνικῶν Κανονισμῶν καὶ τῇ διαρρυθμίσει τοῦ Ἐκκλ. Συνταγματίου ἤτοι τοῦ καταλόγου τῶν τάξεων τῶν Μητροπολιτῶν προσκληθείς ὡς μέλος συνοδικὸν καὶ ἐνδημήσας ἐν Κων/πόλει ἐδικαιώθη ὑπὸ τοῦ τότε Κων/πόλεως Πατριάρχου ἀοιδίμου Ἰωακείμ τοῦ Βου καὶ τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ἧς μέλος ἐτύγχανον καὶ ὁ ὑποφαινόμενος, ἵνα ἐν ταῖς συνεδριάσεσι προκάθηται καὶ ἐν ταῖς χοροστασίαις προίσταται τοῦ Λαρίσσης Στεφάνου καὶ τῶν μετ' αὐτὸν Μητροπολιτῶν, ἅτε φέρων ἐν χερσὶ συνοδικὸν πιτάκιον, ἀπονέμον αὐτῷ τὸ προνόμιον τοῦ «ἔχειν τὸν τόπον» τοῦ Βερροίας.

Ταῦτα κατ' ἐμὴν ταπεινὴν γνώμην, τὰ περαιτέρω ἀπόκειται εἰς τὴν βαθεῖαν κρίσιν τῶν πεφωτισμένων μελῶν τῆς Ἑταιρίας, ἧς τὰς ἐμβριθεῖς μελέτας καὶ σπουδαίας ἐργασίας οὐ διαλείπω μετ' ἐνδιαφέροντος παρακολουθῶν καὶ ἐγκαρδίως ἐπευλογῶν.

Ἐξαιτούμενος δὲ τὴν χάριν καὶ εὐλογίαν τοῦ πανσόφου Θεοῦ ἐπὶ πάντα τὰ ἔντιμα μέλη τῆς φιλομούσου ὑμῶν Ἑταιρίας, διατελῶ.

Ἐν Ἀμισῷ τῇ 14 Ἀπριλίου 1893.

ὑπερένθερμος πρὸς Θεὸν εὐχέτης ὑμῶν
καὶ πρόθυμος.

† *Ὁ Ἀμασείας ΑΝΘΙΜΟΣ*

ΟΤΙ Ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΤΟ ΜΟΝΟΝ ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΝ ΤΩΝ ΠΛΗΓΩΝ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

ΗΤΟΙ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΥΝΑΜΕΩΣ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Λόγος ἀπαγγελθεὶς τῇ ἁγίᾳ καὶ Μ. Παρασκευῇ
ἐν τῷ Πατριαρχ. Ναῷ ὑπο τοῦ ἱερολογ.
κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΚΩΝΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ*

Β'.

«Οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ σωτηρία· οὔτε γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις, ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς». Ὡς δευτέραν πληγὴν τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης ὀνομάζει τὴν ἐπιθυμίαν τῆς σαρκὸς, εἴτε τὴν ἐπιθυμίαν τῶν σωματικῶν ἡδονῶν καὶ ἀπολαύσεων.

Οὐρανὸν θέλει ὁ ἄνθρωπος ὁπουδήποτε νὰ εὕρῃ· οὐρανὸν εἶναι ἀνάγκη ὁ ἄνθρωπος νὰ ἔχῃ. Ἐνδόμυχός τις φωνὴ τῆς καρδίας ἡμῶν λέγει εἰς ἡμᾶς, ὅτι ἡμεῖς διὰ τὸν οὐρανὸν ἐπλάσθημεν. Αὐτὴ ἡ φύσις, αὐτὴ ἡ οὐσία τοῦ ἀνθρώπου ζητεῖ τὴν εὐδαιμονίαν. Ὅλαι αἱ προσπάθειαι, ὅλαι αἱ ἐργασίαι καὶ αἱ θυσίαι του ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς νεότητος αὐτοῦ πρὸς τοῦτο καὶ μόνον ἀποβλέπουσιν, εἰς τὸ νὰ γείνῃ εὐτυχής. Ἕκαστος ἄνθρωπος ἔχει τὸν οὐρανόν του, διὰ τὸν ὁποῖον ἐργάζεται ὅλας τὰς ἡμέρας τοῦ βίου του. Καὶ τὸ γήϊνον φρόνημα, τὸ ὁποῖον κυριεύει τὸν ἄνθρωπον, μόνον διὰ τοῦτο ἀσκεῖ ἐπ' αὐτὸν τόσον μεγάλην δύναμιν, διότι ὁ ἄνθρωπος διὰ τῶν γηΐνων ἀγαθῶν ἐπιθυμεῖ νὰ ἐξαγοράσῃ ἑαυτῷ τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν μακαριότητα τοῦ βίου του. Συνήθως ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀγαπᾷ καὶ δὲν ζητεῖ τὴν κτῆσιν τοῦ κόσμου ὡς τελικὸν σκοπὸν, ἀλλὰ μόνον διὰ νὰ προξενήσῃ εἰς ἑαυτὸν δι' αὐτοῦ μεγαλειτέραν μακαριότητα, περισσοτέραν εὐτυχίαν.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ εὐσεβὴς χριστιανὸς ἀπολαμβάνει βέβαια μετ' εὐγνωμοσύνης πᾶν ὅ,τι ἐπίγειον ἀγαθὸν ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ χορηγήσῃ εἰς αὐτόν. Ἀλλ' ὅμως πάντοτε ρίπτει τὰ βλέμματά του ἐκεῖ πέραν εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, πρὸς τὴν ὁποίαν βαδίζει, καὶ γνωρίζει καλῶς, ὅτι ἐκεῖ πρῶτον, εἰς ἐκείνην τὴν χώραν τῆς ἐπαγγελίας ἀναμένουσιν αὐτὸν αἱ σκηναὶ τῆς ἀφθίτου καὶ αἰωνίας μακαριότητος. Καὶ διὰ τοῦτο προσπαθεῖ μὲ ὅλας αὐτοῦ τὰς δυνάμεις νὰ καταστήσῃ ἑαυτὸν ἄξιον τῆς οὐρανίου ταύτης μακαριότητος καὶ προσφέρει μὲ χαρὰν καὶ εὐχαρίστησιν πᾶσαν θυσίαν, τὴν ὁποίαν ἀπαιτεῖ παρ' αὐτοῦ ὁ Θεός. Καὶ ἐὰν ὁ βίος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι μόνον σειρὰ δυστυχιῶν, μία ἄλυσος παθῶν καὶ δυστυχημάτων, ἡ ἐλπὶς, ὅτι ἐκεῖ πέραν τοῦ τάφου ἀναμένει αὐτὸν ὁ οὐρανὸς, ζωογονεῖ αὐτὸν καὶ δίδει εἰς αὐτὸν θάρρος, καὶ τὴν μεγαλειτέραν δυστυχίαν νὰ ὑποφέρῃ. Ἡ αἰωνία μακαριότης ρίπτει τὰς χρυσᾶς αὐτῆς ἀκτίνας ἤδη καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος γηΐνου βίου καὶ χαρίζει εἰς τὸν εὐσεβῆ χριστιανὸν τὴν εἰρήνην τῆς καρδίας καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς ψυχῆς, ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατὸν ἡμεῖς οἱ θνητοὶ νὰ ἀπολαύσωμεν αὐτὴν ἐδῶ κάτω εἰς τὴν γῆν.

Ὅταν ὅμως ὁ ἄνθρωπος ἀπολέσῃ τὴν ἐλπίδα τῆς μελλούσης ζωῆς, ὅταν ἡ ἐπιθυμία τῆς αἰωνίου ἐκείνης μακαριότητος δὲν εἶναι ἐν αὐτῷ τόσον ζωηρὰ, ὥστε νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ποία θὰ εἶναι ἡ ἀναγκαία συνέπεια; Ὁ ἄνθρωπος θὰ μεταθέσῃ τὸν παράδεισον αὐτοῦ εἰς τὸν ἐπίγειον βίον. Θὰ οἰκοδομήσῃ ἑαυτῷ ἐπὶ τῆς γῆς οὐρανόν τινα καὶ θὰ ζητήσῃ νὰ ἐπιδιώξῃ εἰς τὸν παρόντα αὐτοῦ βίον ὅσῳ τὸ δυνατὸν περισσοτέραν μακαριότητα, περισσοτέραν ἀπόλαυσιν καὶ περισσοτέραν χαράν. «Δεῦτε οὖν», θὰ φωνάζῃ πάντοτε, «δεῦτε καὶ ἀπολαύσωμεν τῶν ὄντων ἀγαθῶν, καὶ χρησώμεθα τῇ κτίσει ὡς νεότητι σπουδαίως· οἴνου πολυτελοῦς καὶ μύρων πλησθῶμεν, καὶ μὴ παροδευσάτω ἡμᾶς ἄνθος ἔαρος· στεψώμεθα ῥόδων κάλυξι πρὶν ἢ μαρανθῆναι· μηδεὶς ἄμοιρος ἔστω τῆς ἡμετέρας ἀγερωχίας, πανταχῇ καταλείπωμεν

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 59—61 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

σύμβολα τῆς εὐφροσύνης, ὅτι αὕτη ἡ μερὶς ἡμῶν καὶ ὁ κλῆρος οὗτος» (Σοφ. Σολ. β', 6—9).

Καὶ διὰ τοῦτο βεβαίως ἐκείνη ἡ φιλοδονία καὶ ἡ ἡδυπάθεια, ὑπὸ τῆς ὁποίας κατέχονται οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας. Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ ἄλλη ζωὴ εἶναι μῦθος διὰ πολλοὺς ἀνθρώπους, καὶ μόνον τὸ παρὸν πληροῖ τὴν καρδίαν αὐτῶν καὶ κυριεύει αὐτούς. Φάγωμεν καὶ πίωμεν καὶ εὐφρανθῶμεν, καὶ αὔριον πάλιν φάγωμεν καὶ πίωμεν καὶ εὐφρανθῶμεν, αὐτὸς εἶναι διὰ πολλοὺς ὁ τελικὸς σκοπὸς τοῦ βίου. Ἂς ἀπολαύσωμεν τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς καὶ τὰς ἡδονὰς τοῦ βίου, ἐφ' ὅσον δυνάμεθα, φωνάζουσιν οὗτοι ὁ εἷς πρὸς τὸν ἄλλον, ἂς ἀπολαύσωμεν, διότι μὲ τὸν θάνατον χάνονται τὰ πάντα.

Καὶ δὲν περιμένουσιν, εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς νεότητος αὐτῶν μεθύσκονται ἀπὸ τὰς ἡδονὰς καὶ ἐν τῇ μέθῃ τῆς αἰσθητικότητος καταλύουσι τὸν βίον καὶ καταναλίσκουσιν ἐν αὐτῇ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ· καὶ ὄχι μόνον οἱ νέοι· ἡ φιλοδονία θέτει εἰς ἐνέργειαν καὶ ἀναβρασμὸν τὴν τελευταίαν ρανίδα τοῦ αἵματος καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν γεροντικὴν ἡλικίαν. Καὶ ἐν τῇ πυρετώδει ταύτῃ φιλοδονίᾳ οὐδεμίαν διάκρισιν ποιοῦνται μεταξὺ τῶν θεμιτῶν καὶ ἀθεμίτων ἀπολαύσεων· καὶ πῶς εἶναι τοῦτο δυνατόν; Ὁ ἀγαπῶν τὸ ποτήριον τῆς γηίνης ἡδονῆς θὰ ἁρπάξῃ αὐτό, ὁπουδήποτε ἴδῃ αὐτὸ καὶ ἀκορέστως θὰ πίῃ ἐξ αὐτοῦ· ἀκόμη καὶ ἂν ἐμπεριέχωνται ἐν αὐτῷ ἀθέμιτοι ἡδοναί, αὐτὸς θὰ πίῃ ἐξ αὐτοῦ. Οὔτε πρὸ τοῦ ψεύδους, οὔτε πρὸ τῆς ἀπάτης καὶ τοῦ δόλου, πρὸ οὐδεμιᾶς ἀδικίας θὰ ὀπισθοχωρήσῃ, ἐὰν ἡ δίψα νέας τινὸς ἡδονῆς ἐρεθίζῃ καὶ γαργαλίζῃ αὐτόν. Μαλθακότης καὶ τρυφηλότης, φιληδονία καὶ αἰσθητικότης, ἀκολασία καὶ ἀκρασία, ἐξαχρείωσις καὶ διαφθορὰ τῆς νεότητος, μόλυνσις τοῦ συζυγικοῦ δεσμοῦ καὶ ἀνοησίαι τῶν ἡλικιωμένων —αὐτὰ εἶναι τὰ ὀνόματα, τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζουσι τὸν βίον τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας εἰς τὰς ἡμέρας μας. Οὐδεμίαν αὐταπάρνησιν καὶ οὐδεμίαν νέκρωσιν τῶν παθῶν, οὐδεμίαν ἐγκράτειαν καὶ οὐδεμίαν θυσίαν δι' ὑψηλότερόν τινα βίον, φωνάζει μὲ μεγάλην φωνὴν ἡ καρδία πλείστων ὅσων ἀνθρώπων εἰς τὴν ἐποχήν μας. Πᾶσα ἐντολὴ τῆς ἐκκλησίας, ἡ ὁποία συνδέεται μὲ θυσίαν τινά, εἰς τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ καθυποβληθῇ ὁ παραδεδομένος εἰς τας αἰσθήσεις αὐτοῦ, φαίνεται εἰς αὐτὸν πολὺ βαρεῖα καὶ πολὺ σκληρά. Ὅλαι αἱ ἐντολαὶ τῆς ἐκκλησίας καταπατοῦνται καὶ ἡ φωνὴ αὐτῆς, δι' ἧς μᾶς προτρέπει εἰς τὴν μετάνοιαν καὶ αὐταπάρνησιν, χαρακτηρίζεται ὡς ὑπερβολικὴ καὶ ὑπέρμετρος ἀξίωσις.

Ἀλλὰ καὶ ἐντεῦθεν ἡ ἀλγεινὴ ἐκείνη ἀνησυχία καὶ δυσαρέσκεια καὶ μεμψιμοιρία, ἡ ὁποία κατατρύχει καὶ καταβασανίζει τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ὁποίαν εἰμπορεῖ τις νὰ ἀναγνώσῃ ἐπὶ τῆς ὄψεως ὅλων τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς μας. Εἰς ἕκαστον εἶναι πολὺ στενὸν τὸ στρῶμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁ δημιουργὸς ἔθεσεν αὐτόν. Εἰς ἕκαστον ἡ θέσις του εἶναι πολὺ σκληρὰ καὶ δυσάρεστος, διότι δὲν παρέχει εἰς αὐτὸν ἀρκετὴν ἡδονὴν καὶ εὐχαρίστησιν. Καὶ διὰ τοῦτο ἡ φοβερὰ ἐκείνη πτωχεία καὶ ἀνάγκη, ἡ ὁποία ἐνέσκηψεν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν εἰς τὰς ἡμέρας μας. Ὅλα τὰ μεγάλα καὶ κολοσσιαῖα βοηθητικὰ μέσα, τὰ ὁποῖα διαθέτει σήμερον ὁ κόσμος, εἶναι πολὺ μικρὰ καὶ πολὺ ἀνεπαρκῆ, διότι ἡ φιληδονία καὶ ἡ ὑπὲρ τὴν κοινωνικὴν τάξιν καὶ τὰς δυνάμεις ἀσωτεία καταβροχθίζει ἑκατομμύρια ὡς μίαν σταγόνα ὕδατος πίπτουσαν ἐπὶ θερμῆς τινος πέτρας.

Τί εἰμπορεῖ ἐνταῦθα νὰ βοηθήσῃ; ἐρωτῶ πάλιν. Ποῖον εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἰμπορεῖ νὰ θεραπεύσῃ ταύτην τὴν πληγὴν τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας; Τί θὰ καταπαύσῃ τὴν φοβερὰν ταύτην δίψαν τῆς φιληδονίας; Μὴ τυχὸν πρέπει νὰ πολλαπλασιάσωμεν τὰς διασκεδάσεις; Μὴ τυχὸν ἡ κοινωνία πρέπει, ὡς θέλουσί τινες, νὰ λάβῃ τὰ κατάλληλα μέτρα καὶ νὰ ἐξεύρῃ μέσα, δι' ὧν ἕκαστος νὰ εἰμπορῇ νὰ λαμβάνῃ μέρος καὶ νὰ ἀπολαμβάνῃ πᾶσαν χαρὰν καὶ ἡδονὴν τῆς σαρκός; Ἢ μήπως ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ πρέπει νὰ ἐξαλείψῃ ἐκ τῶν ἐντολῶν αὐτῆς ὅλας ἐκείνας, αἵτινες ἀπαιτοῦσι παρὰ τοῦ ἀνθρώπου θυσίαν καὶ αὐταπάρνησιν; Ὄχι, ἡ Ἐκκλησία δὲν εἰμπορεῖ νὰ πράξῃ τοῦτο· διότι μόνον ἐπὶ *ταύτης* τῆς βάσεως ὁ Κύριος ᾠκοδόμησε τὸ βασίλειον αὐτοῦ. Ἐπίσης τόσον ὀλίγον καὶ ὅλαι αἱ μεταβολαὶ καὶ βελτιώσεις τῶν γηίνων σχέσεων θὰ εἰμπορέσουν νὰ κατορθώσουν εἰς τὸ νὰ μεταβληθῇ ἡ γῆ εἰς παράδεισον καὶ ἕκαστος ἄνθρωπος μόνον εὐδαιμονίαν εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν νὰ ἀπολαμβάνῃ. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἦτο δυνατὸν ἀκόμη ἕκαστος νὰ ἔχῃ τὸ μέρος του εἰς πᾶσαν τοῦ κόσμου ἡδονήν, αὐτὸ δὲν θὰ κατέπαυε τὴν δίψαν τῆς καρδίας του· αὐτὸ θὰ ἦτο ὡς ἐάν τις ἔρριπτεν ἔλαιον εἰς τὴν φλόγα.

Ἐνταῦθα μόνον ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ εἰμπορεῖ πάλιν νὰ βοηθήσῃ. Ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ ἐστὶν ἡ σωτηρία. Ἐπάνω εἰς τὸν σταυρὸν κρέμαται ὁ Σωτὴρ ἐστεμμένος μὲ ἀκάνθας καὶ πληγωμένος εἰς ὅλα τὰ μέλη τοῦ ἁγίου αὐτοῦ σώματος. Αἱ χεῖρες αὐτοῦ καὶ οἱ πόδες εἶναι διατρυπημένοι μὲ καρφία. Ἡ καρδία αὐτοῦ ἐκεντήθη μὲ λόγχην. Οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὸν ἄφησαν. Οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ποτίζουσιν αὐτὸν ὄξος καὶ χολὴν εἰς τὴν δίψαν του. Εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν *περιεφρόντισε* πᾶσαν διὰ τοῦ σώματος ἡδονήν, καὶ τὴν εὐτυχίαν τοῦ κόσμου οὐδέποτε ἐζήτησε. Διὰ νὰ θεραπεύσῃ δὲ ὅλως διόλου τὴν ἡμετέραν αἰσθητικότητα καὶ τρυφηλότητα παραδίδει τὸ σῶμα αὐτοῦ εἰς πᾶσαν ἀλγηδόνα καὶ εἰς πᾶν μαρτύριον, ἀναβαίνει ζῶν ἐπάνω εἰς τὸν σταυρὸν καὶ φωνάζει πρὸς ἡμᾶς μὲ μεγάλην φωνήν: Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθείτω μοι» (Ματθ. ις'. 24).

Ἄνθρωπε, χριστιανέ, εἰμπορεῖς νὰ βλέπῃς τὸν Σωτῆρά σου τρέμοντα καὶ ἀδημονοῦντα εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν· νὰ βλέπῃς τὸν Θεόν σου ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὸν σταυρὸν στεφανωμένον μὲ ἀκάνθας καὶ ἀποθνή-

σκοντα μὲ τοὺς μεγαλειτέρους πόνους καὶ ὑπὸ τὰς μεγαλειτέρας βασάνους, εἰμπορεῖς νὰ βλέπῃς αὐτὸν οὕτω, καὶ σὺ μόνον γηΐνην εὐτυχίαν νὰ ζητῇς; Εἰμπορεῖς νὰ θεωρῇς τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἡδονὴν ὡς τὸν μόνον σκοπὸν τοῦ βίου σου, ἀφ' οὗ ὁ Σωτὴρ σου διὰ σὲ πάσχει καὶ ἀποθνήσκει; Ὅταν ἡ κεφαλή ἡμῶν εἶναι ἐστεφανωμένη μὲ στέφανον ἐξ ἀκανθῶν, ἡμεῖς ὡς μέλη ὑπὸ μίαν τοιαύτην κεφαλὴν δὲν εἰμποροῦμεν νὰ ζητῶμεν στεφάνους γηΐνης ἡδονῆς καὶ εὐδαιμονίας.

Ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ λέγει εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅτι αὐτὸς ἐγεννήθη, διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν αἰωνίαν μακαριότητα, ὅπως ὁ Σωτὴρ αὐτοῦ, μὲ ἀγῶνας καὶ παθήματα. Ὁ σταυρὸς διδάσκει αὐτὸν, ὅτι ἐκεῖ πέραν τοῦ τάφου μᾶς περιμένει ἡ ἀληθὴς εὐδαιμονία. Ὁ σταυρὸς τοῦ Κυρίου ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ εὐδαιμονίαν.

Γ'.

«Οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ σωτηρία· οὔτε γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις, ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς». Ὡς τελευταίαν βαρυτάτην ἀσθένειαν τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης ὀνομάζει τὴν ἀλαζονείαν τοῦ βίου. Καὶ εἶχε πολὺ δίκαιον βεβαίως ὁ ἅγιος νὰ θέσῃ τὴν ἀσθένειαν ταύτην εἰς τὴν τελευταίαν σειράν. Διότι μεταξὺ ὅλων τῶν ἄλλων αὕτη εἶναι ἡ μᾶλλον ἐπικίνδυνος καὶ ἔχει τὰς ρίζας της ἐρριμένας βαθύτατα εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχήν. Ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκὸς πολλάκις πιέζεται καὶ δαμάζεται ἕνεκα ἐξωτερικῶν σχέσεων καὶ ὡς ἐκ τῆς δυνάμεως τῶν γηΐνων πραγμάτων οἰκοθεν περιορίζεται. Ἡ ἀλαζονεία τοῦ βίου ὅμως, ὅ ἐστιν ἡ ὑπερηφάνεια, ὡς καθαρῶς πνευματικὸν πάθος, ἔχον τὴν ἕδραν του ἀποκλειστικῶς ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου, δύναται ἀδιαλείπτως βαθύτατα νὰ ἀνασκαλεύῃ καὶ νὰ διαταράττῃ τὸν ἄνθρωπον. Τὸ πάθος τῆς ὑπερηφανείας κυριεύει ὅλως διόλου τὸν ἄνθρωπον.

Ἕκαστος κλίνει πρὸς τὴν ἀλαζονείαν. Ὁ Θεὸς ἐν τῇ πρὸς ἡμᾶς ἀγάπῃ αὐτοῦ μᾶς ἔδωκεν ἔκτακτόν τι μεγαλεῖον. Αὐτὸς ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον μέγαν καὶ ἔνδοξον ἐνώπιον αὐτοῦ. «Ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους, δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτὸν, καὶ κατέστησας αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου». Ἡμεῖς ἔχομεν προορισμόν, ὅστις μᾶς ἐξυψοῖ ὑπὲρ πάντα τὰ ὄντα τῆς γῆς. Ἕκαστος ἐξ ἡμῶν εἶναι υἱὸς τοῦ ἐπουρανίου βασιλέως καὶ φέρει ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διάδημα βασιλικόν. Τὸ δικαίωμα τῆς υἱοθεσίας καὶ τῆς κληρονομίας τῆς αἰωνίου μακαριότητος ἔχομεν ὅλοι ἀνεξαιρέτως εἰς τὰς χεῖράς μας. Ἀλλ' ὅμως ἐν ταπεινότητι τῆς καρδίας ἡμῶν ὀφείλομεν νὰ ὑποτάσσωμεν τὴν θέλησιν ἡμῶν εἰς τὴν θέλησιν τοῦ παντοδυνάμου καὶ διὰ τῆς ταπεινοφρονος ὑπακοῆς εἰς τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ νὰ κατεργαζώμεθα ἑαυτοῖς τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν δόξαν ἡμῶν ἐν τῇ ἄλλῃ ζωῇ.

Λοιπὸν ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ἔχει πίστιν ζῶσαν καὶ ἐνεργόν, διευθύνει τὰ βλέμματά του εἰς τοῦτο τὸ πνευματικὸν καὶ οὐράνιον αὐτοῦ μεγαλεῖον, ἀπορρίπτει μὲ περιφρόνησιν πᾶσαν ὑπερηφάνειαν τῆς γῆς καὶ πᾶσαν ἁμαρτίαν καὶ ἀγωνίζεται ὑπήκοων ταπεινοφρόνως εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ν' ἀποκτήσῃ τὴν οὐρανίαν ταύτην δόξαν καὶ λαμπρότητα.

Ὅσῳ περισσότερον ὅμως ὁ ἄνθρωπος περιφρονεῖ τὴν πίστιν καὶ τὰς νουθεσίας αὐτῆς· ὅσῳ ὀλιγώτερον ὁ ἄνθρωπος διευθύνει τὰ βλέμματά του πρὸς τὸ κύριον καὶ ἀληθὲς αὐτοῦ μεγαλεῖον τοσούτῳ περισσότερον ἡ ὑπερηφάνεια καὶ ὁ ἐγωϊσμὸς κυριεύει τὴν καρδίαν του. Ναί, ἡ ὑπερηφάνεια κυριεύει ὅλως διόλου τὸν ἄνθρωπον ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει. Διότι λησμονῶν τὴν ἀληθῆ καὶ κυρίαν αὐτοῦ ἀξίαν, τὸ μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ζητεῖ αὐτὸ εἰς τὰ πλούτη τοῦ κόσμου καὶ εἰς τὸ γήϊνον μεγαλεῖον, τὸ ὁποῖον αὐτὸς ὀνειρεύεται. Θὰ ἐπαναστατήσῃ ἐν τῷ ἐγωϊσμῷ αὐτοῦ ἐναντίον παντὸς θείου καὶ ἀνθρωπίνου νόμου καὶ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ θέλησιν θὰ ἀναδείξῃ ὡς τὸν μόνον κανόνα τοῦ βίου του. Ὅπως ὁ Φαραὼ ἐκεῖνος ἕκαστος ἄπιστος θὰ σκέπτηται καὶ θὰ λέγῃ: «Τίς ἐστιν ὁ Θεὸς, οὗ εἰσακούσομαι τῆς φωνῆς αὐτοῦ, ὥστε ἐξαποστεῖλαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ; οὐκ οἶδα τὸν Κύριον καὶ τὸν Ἰσραὴλ οὐκ ἐξαποστέλλω» (Ἔξοδ. ε'. 2).

Ἡ λήθη τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ψευδὴς παράστασις, ἣν ἔχει ὁ ἄνθρωπος περὶ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ μεγαλείου εἶναι ἡ αἰτία τοῦ ἀχαλινώτου ἐκείνου ἐγωϊσμοῦ, τὸν ὁποῖον ἡμεῖς ἀναγνωρίζομεν καὶ θρηνοῦμεν ὡς τὴν βαθυτάτην καὶ κυρίαν αἰτίαν τῆς γενικῆς τοῦ κόσμου δυστυχίας. Μήπως οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ἀπιστίας δὲν διεσάλπησαν εἰς ὅλην τὴν γῆν, ὅτι ἡ θέλησις τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁ τελευταῖος καὶ ἀνώτατος νόμος τοῦ κόσμου; Μία τις ψευδὴς φιλοσοφία τοῦ αἰῶνός μας δὲν ἐξῆρε τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν ἐδίδαξε μεθ' ὅλης τῆς σοβαρότητος, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη θέλησις εἶναι μέρος τῆς ἀπείρου θελήσεως τοῦ Θεοῦ ἐκδηλουμένου ἐν τῷ ἀνθρώπῳ; Καὶ τοιοῦτοι λόγοι, καὶ τοιαῦται θεωρίαι ἔπρεπε βεβαίως νὰ εὕρωσιν ἠχὼ ἐν τῇ ὑπερηφάνῳ ψυχῇ τοῦ ἀνθρώπου.

Στρέψατε, παρακαλῶ, τὴν προσοχὴν ὑμῶν εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον τῆς ἐποχῆς μας καὶ παρατηρήσατε τὴν ἀλαζονείαν τοῦ βίου, ἡ ὁποία δηλητηριάζει ἀπείρους καρδίας! Ἡ φυσικὴ ἐκείνη μετριοφροσύνη, ἡ ἀπωθοῦσα καὶ κρατοῦσα τὸν ἄνθρωπον ἐντὸς τῶν ὁρίων, τὰ ὁποῖα διέγραψεν αὐτῷ ὁ δημιουργὸς, καὶ ἡ ἀξιοπρέπεια, ἡ καθωραΐζουσα τὸν βίον καὶ διδάσκουσα τὸν ἄνθρωπον, ὅτι τὸ ἀληθὲς αὐτοῦ μεγαλεῖον κεῖται ἐν τῇ ταπεινοφροσύνῃ τῆς καρδίας του, ἐξέλιπε σχεδὸν ἐντελῶς ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς. Ἀχαλίνωτος ὑπερηφάνεια συνταράττουσα καὶ συγχέουσα ὅλον τὸν βίον καὶ τὸν ἄνθρωπον πράγματι ταπεινοῦσα, ἦλθεν εἰς τὴν θέσιν αὐτῆς. Ἀπόλυτος ἐλευθερία, ἀπόλυτος ἀνεξαρτησία, μὴ περιοριζομένη ὑπ' οὐδεμιᾶς ἐντολῆς καὶ τάξεως, οὔτε θείας, οὔτε ἀνθρωπίνης, αὐτὸ εἶναι τὸ σύμβολον τῶν ἀνθρώπων

τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ πρὸς τοὺς γονεῖς ὑπακοὴ τῶν τέκνων ἐν τῷ ἰλίγγῳ τούτῳ τῆς ἐλευθερίας, ὁ ὁποῖος ὡς δίνη συγχέει τὰ πνεύματα, κινδυνεύει νὰ ἐξαφανισθῇ. Οἱ νόμοι τοῦ κράτους λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν μόνον ἕνεκα τοῦ φόβου τῆς τιμωρίας καὶ φυλάττονται μόνον ἐπὶ τοσοῦτον, ἐφ' ὅσον ἡ βία καὶ ὁ ἀναγκασμὸς ἵστανται ὄπισθεν αὐτῶν. Οἱ νόμοι καὶ αἱ ἐντολαὶ τῆς Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι ἀπαιτοῦσι θυσίαν τινὰ καὶ αὐταπάρνησιν, εἶναι ὀχληροὶ δεσμοί, τοὺς ὁποίους πᾶς λογικὸς ἄνθρωπος, ὡς λέγουσιν, ἀπορρίπτει, καὶ ἐκείνη ἡ ὑπακοή, μεθ' ἧς ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ αἰχμαλωτίζωμεν πᾶν νόημα ἡμῶν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀποκαλύψεως, εἶναι ἀνοησία διὰ τὸ ἀνεξάρτητον πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν ταῖς ὑπερφυσικαῖς αὐτῆς διατάξεσιν εἶναι σωματεῖον ἐπιβάλλον τὴν βίαν, ἡ ὁποία δὲν συμβιβάζεται πλέον μὲ τὰ δίκαια τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Τὸ ἰδεῶδες τοῦτο πρέπει νὰ ἦναι καὶ τὸ μέλλον κράτος, τὸ ὁποῖον ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς ἐπιθυμίας τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς μας: νὰ εὑρεθῇ μία τις τάξις, ἐν ᾗ ἕκαστος μὲν νὰ διέταττεν, οὐδεὶς ὅμως νὰ ὑπήκουεν· καὶ αὕτη πρέπει νὰ ἦναι ἡ μέλλουσα ἐκκλησία, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ ἄνθρωπος εἰμπορεῖ νὰ πιστεύσῃ καὶ νὰ ἐνεργήσῃ· ὅ,τι δηλαδὴ ἐμπνέει εἰς αὐτὸν ὁ ἐγωϊσμὸς τῆς καρδίας του.

Αὐτὴ ἡ ἀλαζονεία τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὁποία κάμνει τὸν ἔσχατον ἐπαίτην νὰ ὀνειρεύηται ἑαυτὸν βασιλέα, αὐτὴ εἶναι ἡ αἰτία τῶν ἀπείρων παραβιάσεων τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων νόμων. Ἐξ αὐτῶν πηγάζει ἡ ἀπιστία τῶν ἡμερῶν μας. Ἡ ὑπερηφάνεια τοῦ ἀνθρώπου ἐγέννησεν ἐκείνην τὴν ἀθείαν τῆς ἐποχῆς μας, εἰς τὴν ὁποίαν τίποτε πλέον δὲν εἶναι ἱερὸν καὶ ὅσιον, εἰ μὴ τὸ ἴδιον αὐτῆς πάθος καὶ αἱ διαθέσεις της. Αἴσθημα δυσαρεσκείας καὶ περιδεής τις ἀνησυχία ἀνατινάζει, ὅπως αἱ καταστρεπτικαὶ δονήσεις τοῦ σεισμοῦ, τὸ ἔδαφος τῆς σημερινῆς κοινωνίας. Ἕκαστος ἄνθρωπος ἐπὶ μέρους, καὶ ἑκάστη κοινότης ἐν γένει αἰσθάνεται ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῆς τὸ ἔδαφος κυμαινόμενον. Δὲν ἔχει οὕτως, ἀδελφοί; Ἡ ὑπερηφάνεια τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ κυρία αἰτία, ἐξ ἧς προέρχονται ὅλαι αὗται αἱ ἐπικίνδυνοι δονήσεις.

Τί ἄρα γε βοηθεῖ ἐνταῦθα; ἐρωτῶ καὶ πάλιν. Πρέπει τις νὰ θέσῃ ἕκαστον εἰς τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν ὀνειρεύεται καὶ ἐπιθυμεῖ; Βεβαίως καὶ τὰ μικρὰ παιδία καταναροῦσιν, ὅτι τοιοῦτόν τι δὲν εἶναι δυνατόν. Ἐὰν ἕκαστος διατάττῃ καὶ προστάζῃ, τίς τότε θὰ ὑπακούῃ καὶ θὰ ἐκπληροῖ τὰ προσταττόμενα; Ἀπεριόριστος ἐλευθερία καὶ ἀνεξαρτησία τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος εἶναι μέγα ψεῦδος καὶ πρᾶγμα ἀδύνατον. Εἶναι ἐπανάληψις τοῦ πειρασμοῦ τοῦ ἐχθροῦ ἡμῶν, ὅστις εἰς τὸν πρῶτον ἄνθρωπον εἶπεν: καὶ ἔσεσθε ὡς θεοί, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι διαβολικὴ ἰδέα. Ἀνεξάρτητος καὶ ἐλεύθερος παντὸς περιορισμοῦ δὲν εἶναι ἴδιον τῶν πεπερασμένων ὄντων· ἡ ἀνεξαρτησία καὶ ἡ ἀπόλυτος ἐλευθερία εἶναι τελειότης μόνον ἐκείνου, ὅστις παντέλειος ὀνομάζεται. Ἄνευ τάξεως, εἰς ἣν ἕκαστος ὀφείλει νὰ ὑποβάλληται, καταστρέφεται ὅλη ἡ κοινωνία.

Ἐδῶ μόνος ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ βοηθεῖ. Ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ ἐστὶν ἡ σωτηρία. Ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὸν σταυρόν, εἰς τὸ ξύλον τῆς ἀτιμίας καὶ τῆς αἰσχύνης, κρέμαται ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. Καὶ ἐνῷ οἱ μέγιστοι πόνοι διέρχονται δι' ὅλου αὐτοῦ τοῦ σώματος καὶ πληγόνουσι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, αὐτὸς περιφρονεῖται καὶ ἐμπαίζεται ὑπ' ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι παρεσκεύασαν αὐτῷ τὰς βασάνους ταύτας. Αὐτὸς «ἐταπείνωσεν ἑαυτόν, γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ» (Φιλιππ. β', 8). Ὑπήκων εἰς τὸ θέλημα τοῦ οὐρανίου αὐτοῦ πατρὸς κατέβη ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐγένετο ἄνθρωπος. Ἡ ὑπακοὴ εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα ὅλων τῶν πράξεων αὐτοῦ· καὶ τὴν οὐρανίαν ταύτην ὑπακοὴν ἐπισφραγίζει διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ· ἀναβαίνει ἐπάνω εἰς τὸν σταυρὸν καὶ ἀποθνήσκει ἐκεῖ. Τώρα εἰμπορεῖς, σὺ χριστιανέ, εἰμπορεῖς μὲ τὴν ἐωσφορικήν σου ὑπερηφάνειαν καὶ τὸν φαρισαϊκόν σου ἐγωϊσμόν, εἰμπορεῖς νὰ σταθῇς ὑποκάτω εἰς τὸν σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ εἴπῃς μὲ ὑπερήφανον καρδίαν: Τίς ἐστιν ὁ Θεός, οὗ εἰσακούσομαι τῆς φωνῆς αὐτοῦ;

Ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ διδάσκει τὸν ἄνθρωπον νὰ δεικνύῃ ταπεινότητα ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ καὶ νὰ ὑπακούῃ εἰς ὅλας τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ. Ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ διδάσκει αὐτὸν νὰ μιμηθῇ τὴν ὑπακοὴν τοῦ μεγάλου, ἀπείρου Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἑκουσίως ἐταπείνωσεν ἑαυτόν. Ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ λέγει εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅτι αὐτὸς εἶναι ἄνθρωπος ἁμαρτωλός, ὅτι ἐξηγοράσθη ἐκ τῆς δουλείας τοῦ διαβόλου διὰ τοῦ τιμίου αἵματος τοῦ σταυρωθέντος, καὶ ὅτι οὐδένα λόγον ἔχει νὰ ἦναι ὑπερήφανος. Ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ διδάσκει τὸν ἄνθρωπον, ὅτι τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ δὲν κεῖται εἰς τὰ γήϊνα ταῦτα καὶ μάταια, ἀλλ' εἰς τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοῦ ἀξίαν, εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, τὴν ἐξαγορασθεῖσαν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ.

Χριστιανοὶ ἀδελφοί, ἐὰν ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἔζη, ὅπως μᾶς διδάσκῃ ὁ ἅγιος σταυρός· ἐὰν ὅλοι μας ἐφέρομεν τὸν σταυρὸν ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ ἐπὶ ὅλων τῶν μελῶν τοῦ σώματος ἡμῶν· ἐὰν ὁ σταυρὸς ἦτο ἐγκεχαραγμένος εἰς τὴν ψυχὴν ἡμῶν, ὅλη ἡ δυστυχία καὶ ὅλη ἡ ἀθλιότης τοῦ βίου θὰ παρήρχετο· πᾶσα πληγὴ τῆς καρδίας ἤθελε θεραπευθῇ. Ἂς κλίνωμεν λοιπὸν γόνυ πρὸ τοῦ σταυροῦ καὶ εἰς πᾶσαν περίστασιν τοῦ βίου ἡμῶν ἂς ἀτενίζωμεν πρὸς αὐτὸν ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ φωτισμόν, νουθεσίαν καὶ βοήθειαν· διότι «ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ ἐστὶν ἡ σωτηρία· οὔτε γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις, ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς». Ἀμήν.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 7 ΜΑΪΟΥ 1893 **ΑΡΙΘ. 10.**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Διδυμοτείχου Φιλόθεος (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος **Κωνστάντιος**
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Δ. Ταντολίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεύς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σ. Μητροπολίτῃ **Διδυμοτείχου κ. Φιλοθέῳ** Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».—Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ **εἰδοποιῶσι** τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ **παραπίπτωσι** τὰ φυλλάδια.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας».

Τῶν ἀπαραιτήτων ὑλικῶν δαπανῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ φύλλου μὴ ἐπιτρεπουσῶν τὴν ἐπ' ἀόριστον καθιστέρησιν τῶν συνδρομῶν αὐτοῦ, παρακαλοῦνται πάντες οἱ ἐκ τῶν συνδρομητῶν συνδρομὰς παρελθόντων ἐτῶν καθυστεροῦντες, ὅπως ἐπισπεύσωσι τὴν ἀπότισιν αὐτῶν.

Περιεχόμενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Βιβλιογραφία —Θρησκευτικὴ μελέτη, ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ — Λόγος ἐπικήδειος εἰς τὸν ἀοίδιμον Μητροπολίτην Ἐφέσου—Περὶ ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς— Κοινοποιήσεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης. — Τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως **Θεσσαλονίκης** ἀπροστατεύτου μεινάσης ἕνεκα τῆς οἰκείᾳ θελήσει κανονικῆς παραιτήσεως τοῦ τέως σεβασμ. Μητροπολίτου κ. Σωφρονίου ἀπὸ τῶν καθηκόντων τῆς πνευματικῆς διακυβερνήσεως τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ τακτικῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης προβᾶσα κατὰ τοὺς κανόνας εἰς ἐκλογὴν διαδόχου ἀνέδειξε τοιοῦτον μετὰ τὴν ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ἱερὰν τῶν κανονικῶν ψήφων τελετὴν τὸν τέως πανιερ. Μητροπολίτην Σισανίου κ. Ἀθανάσιον.

—Μητροπολῖται Τραπεζοῦντος καὶ Διδυμοτείχου. —Τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ μετὰ τὸ πέρας τῆς συνεδρίας τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου ἐμφανισθέντες ἐνώπιον αὐτῆς ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Διδυμοτείχου κ. Φιλόθεος καὶ μετ' αὐτὸν ὁ ἐψηφισμένος Μητροπολίτης Τραπεζοῦντος κ. Κωνστάντιος ὑπέβαλον τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰς ἐπὶ τῇ προαγωγῇ αὐτῶν εὐχαριστίας. Εἶτα δὲ κατελθόντων ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ τῶν σεβασμιωτάτων συνοδικῶν ἐγένετο τῷ σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ ἁγίῳ Διδυμοτείχου κ. Φιλοθέῳ τὸ Μέγα λεγόμενον Μήνυμα, ὡς καὶ τῷ ἐψηφισμένῳ Μητροπολίτῃ Τραπεζοῦντος.

—Χειροτονία Τραπεζοῦντος. — Τῇ προσεχεῖ Κυριακῇ γενήσεται ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ ἡ εἰς ἀρχιερέα χειροτονία τοῦ θεοφιλεστάτου ἐψηφισμένου Τραπεζοῦντος κ. Κωνσταντίου, τέως Μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου, συλλειτουργούντων τῇ **Α. Θ. Π.** τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ τῶν σεβασμιωτάτων ἁγίων συνοδικῶν.

—Εὐχαριστήρια.—Αἱ ἀξιότιμοι δημογεροντίαι Ἐφέσου, Τραπεζοῦντος, Μιτυλήνης καὶ Διδυμοτείχου, τηλεγραφικῶς ἐξέφρασαν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰς διαπύρους τῶν ἐπαρχιῶν εὐχαριστίας ἐπὶ τῷ διορισμῷ τῶν νέων ποιμεναρχῶν τῶν μνησθεισῶν ἐπαρχιῶν, ἐκ δὲ τῶν Μητροπόλεων, ὧν οἱ Μητροπολῖται προεβιβάσθησαν, καὶ τὴν λύπην ἅμα αὐτῶν ἐπὶ τῷ ἀποχωρισμῷ παρὰ τῶν μέχρι τοῦδε Μητροπολιτῶν αὐτῶν.

—Μητροπολίτης πρώην Τραπεζοῦντος.—Ὁ πρώην Μητροπολίτης Τραπεζοῦντος κ. Γαβριὴλ ἀπαλλαγεὶς τῶν ποιμαντορικῶν αὐτοῦ καθηκόντων ἐτέθη ἅμα καὶ ὑπὸ ἀόριστον ἀργίαν, τοῦθ' ὅπερ ἐκ παραδρομῆς παρελείφθη νὰ ἀναγραφῇ ἐν τῷ σχετικῷ χρονικῷ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 8 φύλλου τῆς «Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας».

—Ἐπίσημος διάψευσις.—Τὰ ἐν τῇ «Νέᾳ Ἐπιθεωρήσει» ὑπ' ἀριθμὸν 745, 747, 748, 750 καὶ 753 δημοσιευθέντα καὶ ἀφορῶντα τὴν διαχείρισιν τοῦ ἀρχιμ. Σεραφείμ Σκαρούλη τέως ἡγουμένου τοῦ ἐν Μόσχᾳ Πατριαρχικοῦ Μετοχίου τοῦ ἁγίου Σεργίου ἐξελέγχονται ψευδῆ ἔκ τε τῆς ἐξαρχιακῆς ἐκθέσεως καὶ ἐξ ὧν αὐτὸς οὗτος ὡμολόγησεν ἐνώπιον τῆς ὁρισθείσης σεβαστῆς ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς, εἰς ἣν συνοδικῇ ἀποφάσει, προσεκλήθη καὶ ἀπελογήθη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Νεοφύτου Βάμβα «Φυσικὴ Θεολογία καὶ Χριστιανικὴ Ἠθικὴ» νῦν τὸ πρῶτον ἐκδίδοται ὑπὸ Νεκταρίου Κεφαλᾶ ἐπισκόπου Πενταπόλεως ῥοντίδι καὶ ἐπιμελείᾳ Κωνσταντ. Α. Παπαζῆ.

Περὶ Γενέσεως τοῦ ἀνθρώπου, Ἁρμονίαι Χριστιανισμοῦ καὶ Ἐπιστήμης» ὑπὸ Ι. Σκαλτσούνη διδάκτορος τῶν Πανεπιστημίων Κερκύρας καὶ Πίζης, ἐπιτίμου Διδάκτορος τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, σελ. 536 εἰς μέγα 8ον· πωλεῖται ἐν τῷ ἐν Γαλατᾷ τῆς Κων)πόλεως βιβλιοπωλείῳ τῶν Ἀδελφῶν Δεπάστα καὶ ἐν τῷ ἐν Σταυροδρομίῳ ὑποκαταστήματι αὐτῶν ῥρ. 7.

Μητροπολίτου πρ. Ἀγχιάλου Ἀνθίμου Τσάτσου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων «Ὁδηγὸς Εὐσεβείας» ἤτοι ἑκατὸν περίπου ὁμιλίαι εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον ἐποικοδομητικαὶ εἰς πίστιν καὶ εὐσέβειαν πάσης χριστιανικῆς οἰκογενείας διῃρημέναι εἰς τόμους δύο.

Τρία κειμήλια προσφέρονται εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος διὰ τῆς δημοσιεύσεως τῶν ἄνω ἀναγεγραμμένων βιβλίων. Καὶ τὰ τρία ταῦτα δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην ἰδιαιτέρας συστάσεως. Τὰ ὀνόματα μόνον τῶν συγγραφέων εἶναι τὸ πολυτιμώτερον καὶ ἀσφαλέστερον ἐχέγγυον τῆς χρησιμότητος καὶ ὠφελείας, ἣν ἐπαγγέλλονται αἱ συγγραφαὶ αὗται. Τίς τῶν λογίων ἀγνοεῖ τὸν ἀοίδιμον Νεόφυτον τὸν Βάμβαν, τὸν σοφὸν ἐκεῖνον διδάσκαλον τοῦ Γένους ἡμῶν, τὸν ὅλον τὸν βίον αὐτοῦ ἀφιερώσαντα εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν μόρφωσιν τῆς ἀνθρωπότητος ὅλης; Τίς δὲ καὶ τὸν νεώτερον ἀπολογητὴν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας Ἰωάννην τὸν Σκαλτσούνην, ὅστις διὰ τῶν σοφῶν καὶ ἐμβριθῶν αὐτοῦ συγγραφῶν τοσοῦτον εὐστόχως ἀπολογεῖται ὑπὲρ τῶν ἀληθειῶν καὶ τῶν δογμάτων τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου; Ἐάν τις ἐν τούτοις προσθέσῃ καὶ τὸν ἐμβριθῆ καὶ συνετὸν ἱεράρχην Ἄνθιμον τὸν Τσάτσον, οὗτινος τὸ σύγγραμμα διά τε τὴν ποικιλίαν τοῦ περιεχομένου καὶ τὸ ὕψος τῶν ἰδεῶν ἀποβαίνει ἀπολύτως ἀναγκαῖον διὰ πᾶσαν χριστιανικὴν οἰκογένειαν, ἔχομεν τρεῖς προμάχους τῆς ἀληθείας, ἥτις τοσοῦτον σήμερον παραμορροῦται καὶ ὑπὸ πολλῶν καταδιώκεται. Καὶ τῶν τριῶν τούτων πολυτίμων συγγραφῶν προσεχῶς θὰ ἐπιχειρήσωμεν ἐκτενῆ ἀνάλυσιν.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ὁ ἐλλόγιμος καθηγητὴς τῆς ἐν Χάλκῃ ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Μ. Παρανίκας, ὁ ἀκάματος οὗτος θεράπων τῆς τε θύραθεν καὶ τῆς κατὰ Θεὸν σοφίας ἐπιστέλλει ἡμῖν τὴν παρὰ πόδας πραγματείαν ἀπαύγασμα οὖσαν τῆς τε παιδείας καὶ τῆς εὐσεβείας αὐτοῦ.

Πολλοὶ ἐγένοντο ἀπ' αἰώνων οἱ σοφοί, πολλοὶ οἱ νομοθέται, οἱ διδάσκαλοι τοῦ κόσμου τούτου. Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων γνωστῶν χρόνων μέχρι τῆς σήμερον πολλοὶ ἵδρυσαν καὶ ἐδίδαξαν νόμους, ἠθικὴν καὶ θρησκείαν, ἠρεύνησαν τὰ μυστήρια τῆς φύσεως, τοῦ κόσμου, καὶ αὐτὸν τὸν ποιητὴν τοῦ παντὸς ἠθέλησαν νὰ ἐξιχνιάσωσι καὶ οἷός ἐστιν, εἰ δυνατόν, νὰ δείξωσι. Πολλοὶ καὶ τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν διὰ τῶν ἰδεῶν καὶ δογμάτων αὐτῶν ἠθέλησαν νὰ μεταρρυθμίσωσι καὶ ἐπὶ νέων νὰ στηρίξωσι βάσεων καὶ εὐδαίμονα κατ' αὐτοὺς καὶ τὰς ἰδέας αὐτῶν νὰ καταστήσωσι. Δὶν ἔλειψαν βεβαίως ἀπὸ τοῦ κόσμου Κομφούκιοι, Βοῦδαι, Ζωροάστραι, Λυκοῦργοι, Χερῶνδαι, καὶ Σόλωνες καὶ πλεῖστοι ἕτεροι τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἐθνῶν των καὶ τὸ μεγαλεῖον μελετήσαντες καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον βάλλοντες. Πολλοὶ ἐγένοντο πολλαχοῦ φιλόσοφοι, πολλὰ καὶ καλὰ ἄλλως εἰπόντες περὶ Θεοῦ, κόσμου καὶ ἀνθρώπου, ἀλλ' οἱ λόγοι αὐτῶν ἐκ τῆς οἰκείας σχολῆς οὐκ ἐξῆλθον, περιωρίσθησαν ἐν τοῖς ὁρίοις τῆς πατρίδος ἢ τοῦ οἴκου αὐτῶν, οὐδεμίαν δὲ ἢ ἐλαχίστην ἐπιρροὴν ἔσχον ἐπὶ τοῦ ὅλου ἔθνους αὐτῶν, μήτι γε ἐπὶ τῆς καθόλου ἀνθρωπότητος. Οἱ νόμοι καὶ τὰ διδάγματα τούτων καὶ ἐκείνων κεῖνται πρὸ ἡμῶν πάντα, μνημεῖα τῆς σοφίας καὶ τῶν ἀγαθῶν αὐτῶν σκοπῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ μνημεῖα ταῦτα, ὡς καὶ αὐτοί, ἦλθον καὶ παρῆλθον, μόνην δὲ θέσιν ἔχουσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Ἡ ἐπιρροὴ αὐτῶν ἦν πρόσκαιρος, εἰς ἐποχὰς καὶ κοινότητας καὶ λαοὺς ὡρισμένους, οὐδεμία δὲ φιλοσοφικὴ σχολή, ἡ αἵρεσις ἀξία τοῦ ὀνόματος αὐτῆς ἠδυνήθη νὰ ἀνυψωθῇ καὶ ἐκταθῇ πέραν ὁρίων ὡρισμένων τόπου καὶ χρόνου, νὰ συντελέσῃ δὲ ὁπωσδήποτε εἰς τὴν ἀνόρθωσιν καὶ ἐξευγένισιν διεφθαρμένης κοινότητος ἢ τῆς ἀνθρωπότητος συμπάσης.

Ἐν μέσῳ ὅμως τῆς ἱστορίας, ἐν τῷ μεταιχμίῳ τῆς γενικῆς τῶν λαῶν τῆς ὑφηλίου κινήσεως, διακρίνομεν πρόσωπον μεγάλην ἐπιρροὴν ἀσκῆσαν εἰς τὴν τύχην τῶν ἐθνῶν, τοῦτο δ' εἶναι ὁ *Ἰησοῦς Χριστὸς*, καὶ ἡ τούτου διδασκαλία, ὁ *Χριστιανισμός*. Ὁ Χριστὸς ἱστάμενος ἐν μέσῳ σχεδὸν τῆς Γενικῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, σχέσιν ἔχων πρὸς τὸ παρελθὸν ὡς προαγγελθεὶς ἐν τῷ λαῷ τοῦ Ἰσραήλ, σχέσιν πρὸς τὸ μέλλον ὡς θρησκεία τῆς εὐγενεστέρας μερίδος τῆς ἀνθρωπότητος, συνετέλεσεν εἴπερ τις καὶ ἄλλος παράγων εἰς τὴν ἐξευγένισιν τῶν κοινωνιῶν. Βεβαίως καὶ πρὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἱδρύθησαν θρησκεῖαι καὶ ἱδρυταὶ ἐφάνησαν θρησκευμάτων, οὐδεὶς ὅμως αὐτῶν διέκρινε καὶ ὥρισε κάλλιον *τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ, τὴν οὐσίαν καὶ ἀξίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν σχέσιν αὐτοῦ πρὸς τὸν πλάστην, τὸν Θεὸν, καὶ*

πρὸς τοὺς ὁμοίους αὐτῷ ἀνθρώπους, πρὸς τὸν πλησίον, ὡς ἐφεξῆς δειχθήσεται.

Ὁ Χριστὸς δὲν ἦτο φιλόσοφος ὡς οἱ τῶν Σχολῶν τῆς Ἑλλάδος, οὔτε ῥήτωρ, ἦτο πλέον τι τούτων· δὲν ἐλάλει πρὸς τοὺς μαθητάς του καὶ τὰ πλήθη κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ῥητορικῆς τέχνης ἢ τῆς διαλεκτικῆς, ἐλάλει ἁπλούστατα διὰ παραβολῶν, παρομοιώσεων, ὁ λόγος του ὅμως εἶχεν ἔννοιαν, δύναμιν, ῥίζαν δὲ καὶ τὸ ὑψηλότατον πρᾶγμα ταπεινὸν καὶ καταληπτὸν εἰς τὸν ἀμαθῆ, τὸ σκοτεινὸν ἐναργές, οὕτω δὲ παρεῖχεν εἰς τὸν λόγον του δύναμιν καὶ διάρκειαν αἰώνιον· διὰ τοιούτων μέσων ὁ λόγος του εἰσήρχετο εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀκροατῶν του καὶ ἐγίνετο καταληπτὸς καὶ παραδεκτὸς ὑπ' αὐτῶν. Βεβαίως πρὸ τοῦ Ἰησοῦ καὶ μετ' αὐτὸν καὶ ἄλλοι εἶχον τὴν δύναμιν τοῦ λόγου, δι' ἣν ἐθαυμάσθησαν καὶ ἐπενήργουν ἰσχυρότατα εἰς τὰ πλήθη, ἐγένοντο ῥήτορες δεινότατοι καὶ πειστικώτατοι, ἀλλὰ τὸ ἔργον των ἦν παροδικόν, οἱ δὲ λόγοι των μεταβληθέντων τῶν καιρῶν ἀπώλεσαν ὅλην τὴν ἀξίαν των. Ὁ Δημοσθένης ἦγε καὶ ἔφερε τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων διὰ τοῦ λόγου του, ὁ Κικέρων ἐπίσης τοὺς Ρωμαίους, ἀμφότεροι ἐπενήργησαν εἰς τοὺς ἀκροατάς των, τὸ ἀποτέλεσμα ὅμως τῶν λόγων των, ἡ διάρκεια αὐτῶν ἦν ἐφόσον αὐτοὶ ἔζων καὶ ἡ ἀνάμνησις αὐτῶν, οἱ δὲ μεταγενέστεροι ἐτίμων τὴν τέχνην καὶ τὴν περὶ τὸ λέγειν δεινότητά των, δι' ὧν ὑπερησπίζοντο τὰς ὑποθέσεις τῶν λόγων των. Ὑπῆρξαν ἄνδρες, οἵτινες διὰ τῆς ὀρθῆς γνώσεως τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν χαρακτήρων, διὰ τῆς τέχνης τοῦ μετ' αὐτῶν ἀναστρέφεσθαι, διὰ τῆς ἀκριβοῦς κρίσεως τῶν περιστάσεων καὶ τῆς ἱκανότητός των ἠδύναντο νὰ νικῶσιν ὁλόκληρα πλήθη καὶ γένη, καὶ ὅμως οὔτε αἱ πράξεις των, οὔτε ὁ σκοπός των διήρκεσαν πολύ.

Τί δὲ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς; ὁ Ἰησοῦς μετὰ βεβαιότητος καὶ πεποιθήσεως προεῖπεν, ὅτι ὁ λόγος του καὶ ἡ διδασκαλία του ἔσται αἰώνιος· «ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι». (Μάρκ. ΙΓ', 31). Ναί! τοιοῦτον λόγον οὐδεὶς τῶν θνητῶν ἠξίωσεν ἢ ἠδυνήθη ποτὲ νὰ εἴπῃ περὶ ἑαυτοῦ ἢ τοῦ ἔργου του. Ὁ δὲ ἀψευδὴς λόγος τοῦ Ἰησοῦ τοσούτῳ περισσότερον θέλει ὑπερισχύσει, ὅσῳ περισσότερον οἱ λαοὶ φωτίζονται καὶ μανθάνουσι νὰ σκέπτωνται, ὅσον περισσότερον ἀποτινάσσουσι τὸν ζυγὸν τῆς ἀμαθείας καὶ τῆς τυφλῆς ὑπακοῆς καὶ συνηθείας. Ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ θέλει ἐρριζωθῆ, πεποίθαμεν, περισσότερον, ὅσον οἱ λαοὶ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον φωτίζονται· θέλει καταστῆ ὑψηλοτέρα, λογικωτέρα, ἀληθεστέρα, μᾶλλον παρήγορος τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας, θειοτέρα ἐνὶ λόγῳ. Αὕτη ἐγένετο μέχρι τοῦδε πίστις τῶν ἀνεπτυγμένων λαῶν τῆς ὑφηλίου, ἀχώριστος τῆς ὑψηλοτέρας παιδεύσεως, ἐξευγενίσεως καὶ τελειοποιήσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, τοῦθ' ὅπερ ἀποδεικνύει τὴν θειότητα αὐτῆς.

Ὁ Χριστιανισμὸς διαρκεῖ αἰῶνας πολλοὺς ἤδη καὶ ἐξαπλοῦται ὁσημέραι καὶ ἀναγνωρίζεται ὡς ἡ ἠθικωτέρα διδασκαλία καὶ λογικωτέρα· διατί τοῦτο; διότι συμβιβάζεται πρὸς τὰς ὑψηλοτέρας γνώσεις καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρώπου· οὐδὲν κωλύει, οὐδὲν ἀτιμάζει, πρόκειται πᾶσι καὶ αὐτοῖς τοῖς πολεμίοις ἀναπεπταμένος εἰς τὰς κρίσεις αὐτῶν οἱασδήποτε· ἂν δὲν ἦτο τοιοῦτος, δὲν θὰ ἦτο θεῖος, οὔτε καρπὸς ὑψίστης σοφίας, ἄλλη δέ τις διδασκαλία ὑπερτέρα ἔπρεπε νὰ καταλάβῃ τὴν θέσιν αὐτοῦ κατὰ τὸ μακρὸν διάστημα τῶν δεκαεννέα αἰώνων τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ. Μὴ ἀπατώμεθα! Ἐγένοντο ἀπόπειραι τοιαῦται καὶ ἄλλοτε, ἰδίως δὲ ἀπὸ τῶν μέσων καὶ τοῦ τέλους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἀλλ' οὔτε ὁ Λόγος (Raison) οὔτε οἱ Θεοφιλάνθρωποι, οὔτε ὁ Darwin θέλουσί ποτε ἀντικαταστήσῃ τὸν Χριστιανισμόν.

Οὐδὲν μέχρι τοῦδε μετεβλήθη καὶ διορθώθη ὁπωσδήποτε τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ. Πᾶσα νομιζομένη διόρθωσις εἶναι ἔργον ἀνθρώπινον, πᾶσα δὲ προσθήκη ἐπουσιώδης ἢ περιττή, διὸ καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἀπώλετο. Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον αὐτὸς ὁ ἱδρυτὴς τῆς ἡμετέρας θρησκείας ἐδίδαξεν, εἶπεν, ἀπεφήνατο, οὐδέποτε ἀπώλετο, ἐπὶ αἰῶνας διαμένει καὶ μενεῖ τὸ αὐτό, ὡς κώδηξ τῆς φύσεως καὶ τοῦ λόγου. Διὰ τοῦτο πᾶσαι αἱ Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι, κοινότητες ἢ ὁμάδες συμφωνοῦσιν εἰς τὴν θεμελιώδη διδασκαλίαν αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ καίτοι διαφέρουσαι κατὰ τὰ ἔθιμα καὶ τοὺς κανόνας τῶν Ἐκκλησιῶν ἑκάστων. Ὅσον ὅμως ἀφορᾷ τὸ θεῖον, οὐδεὶς ἐχέφρων δύναται ἢ ἀντιλέγειν ἢ ἀλλοφρονεῖν τὸ παράπαν. Εἰς ὅ,τι δὲ ἀντιλέγει ἢ ἀντιφρονεῖ, τοῦτο εἶναι ἀνθρώπινον ὑποκείμενον εἰς μεταβολὴν ὡς καὶ πάντα τὰ ἀνθρώπινα.

Ψευδῆ ἰδέαν περὶ τῆς ἀληθοῦς καὶ μόνης σωζούσης Πίστεως ἔχουσιν ἐκεῖνοι, οἵτινες φαντάζονται, ὅτι ἡ ἐπιστήμη ἢ ὁ φωτισμὸς τῶν λαῶν βλάπτουσιν ἢ καταστρέφουσιν αὐτήν. Οὐχί! Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ διαμένει αἰώνιος, μόνον δὲ διὰ τῆς ὁσημέραι αὐξήσεως τῶν ὑγιῶν γνώσεων δύναται νὰ κερδήσῃ περισσότερον, ἐνῷ διὰ τῆς ἀμαθείας τῶν λαῶν καὶ τῆς βαρβαρώσεως σκοτίζεται μέν, ἀλλὰ δὲν σβέννυται ὅλως. Ὅσῳ μᾶλλον οἱ λαοὶ φωτίζονται, τόσῳ μᾶλλον προσεγγίζουσιν ἀλλήλοις εἰς τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις. Οἱ σπουδαιότατοι τῶν Χριστιανῶν, Ἀνατολικοί, Δυτικοί, Διαμαρτυρόμενοι, Ἀρμένιοι καὶ ἄλλοι, εἰς διαφόρους ἀνήκοντες Ἐκκλησίας ἢ κοινότητας, ὅλοι εἶναι σύμφωνοι εἰς τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς καὶ ἀληθείας τοῦ Χριστιανισμοῦ, κατὰ τοῦτο δὲ δὲν ἀνήκουσιν ἀποκλειστικῶς εἰς μίαν αὐτοῦ μερίδα, ἀλλ' εἶναι καθ' ὅλου Χριστιανοὶ καὶ Χριστιανοὶ ἀληθεῖς. Δὲν εἶναι ὁ εἷς τοῦ Παύλου, ὁ ἄλλος τοῦ Κηφᾶ ἢ τοῦ Ἀπολλώ, ὅλοι εἶναι τοῦ Χριστοῦ (Παύλ. Κορ. Γ', 3—7). Ὅσῳ δὲ μᾶλλον οἱ Χριστιανοὶ κυλινδοῦνται εἰς τὴν ἀμάθειαν, τόσῳ περισσότερον ἀπομακρύνονται ἀλλήλων καὶ ἀλλοφρονοῦσιν, εἰς σχίσματα δὲ καὶ μερίδας χωρίζονται. Ἡ ἱστορία μαρτυρεῖ, ὅτι αἱ πολυάριθμοι αἱρέσεις καὶ τὰ σχίσματα ἐγένοντο εἰς τοὺς

χρόνους τῆς ἀμαθείας καὶ ἀγροικίας τῶν ἐθνῶν, ὅπερ ἀναπόφευκτον διὰ τὴν διαφορὰν τῶν φώτων καὶ τῆς μορφώσεως αὐτῶν. Ἐνῷ δὲ ἡ βάσις τῆς πίστεως εἶναι μία, ἡ ποικιλία ὅμως τῶν ἐθίμων καὶ τρόπων τῆς λατρείας τῶν Χριστιανικῶν λαῶν εἶναι μεγάλη διὰ τὴν διαφορὰν τοῦ κλίματος καὶ τῆς ἰδιοσυγκρασίας αὐτῶν. Ἡ ὁμορφωνία καὶ ἡ διάρκεια τοῦ ὅλου δὲν ἔγκειται εἰς τὸ ἱστορικόν, τὸ ἀνθρώπινον, τὸ γήϊνον, ἀλλ' εἰς τὸ θεῖον καὶ οὐράνιον καὶ ἀναλλοίωτον κατὰ τὴν βάσιν. Ἔσεται πάντως ἦμαρ, ὁπότε θέλουσιν ἐκλείψει αἱ θρησκευτικαὶ μερίδες εἰς ἓν συγχωνευόμεναι, εἰς μίαν πίστιν, εἰς μίαν διδασκαλίαν, τὴν αὐτὴν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν δὲ ἡμέραν ταύτην, πόρρω βεβαίως ἀφ' ἡμῶν εἰσέτι κειμένην, προεῖπεν ὁ Ἰησοῦς «Καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης· κἀκεῖνά με δεῖ ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσι καὶ γενήσεται μία ποίμνη, εἷς ποιμήν». (Ἰωάν. ι', 16). Καὶ εἰς τοῦτο πιστεύομεν, διότι τὸ βλέπομεν βαθμηδὸν πραγματοποιούμενον, οἱ δὲ λόγοι τοῦ εἰπόντος καὶ ἐπαγγειλαμένου οὐδέποτε θέλουσι παρέλθει, μολονότι ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται.

Μὴ ἐρωτῶμεν λοιπὸν τί διδάσκει αὕτη ἢ ἐκείνη ἡ Ἐκκλησία, ἀλλὰ μᾶλλον τί διδάσκει αὐτὸς ὁ ἱδρυτὴς αὐτῶν τῶν Ἐκκλησιῶν. Αὗται ἑδράζονται ἀναντιρρήτως ἐπὶ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς βάσεως, τῆς τοῦ Χριστοῦ πίστεως, ἀλλ' ἀνεπτύχθησαν ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ἐν τῇ κοινωνικῇ καταστάσει τῶν διαφόρων λαῶν. Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον ὁ Ἰησοῦς ἐδίδαξε, τὸ θεῖον, ἀληθῶς τοῦτο ἱκανοποιεῖ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς καρδίας ὅλων τῶν αἰώνων, ὅλων τῶν περιστάσεων, ὅλων τῶν ἐθνῶν. Τί δὲ ἐδίδαξεν ὁ Ἰησοῦς; τί εἶναι τὸ ἰδιαίτερον τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ, ὅπερ οὐδεὶς ἄλλος τῶν πρὸ αὐτοῦ καὶ μέτ' αὐτὸν τοσοῦτον ἀληθῶς καὶ σαφῶς ἐδίδαξεν;

(Ἕπεται συνέχεια)

Κατὰ τὴν κηδείαν τοῦ ἀλήστου Μητροπολίτου **Ἐφέσου κυροῦ Ἀγαθαγγέλου** ὁ καθηγητὴς τῆς ἐν Χάλκῃ ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Γερμανὸς Βασιλάκης ἀπήγγειλε τὸν ἑπόμενον λόγον:

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΟΙΔΙΜΟΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΝ
ΕΦΕΣΟΥ ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΝ

«Διῆλθεν εὐεργετῶν»

Πένθος βαθύ, Παναγιώτατε δέσποτα, σεβασμιώτατοι ἱεράρχαι καὶ λοιποὶ ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, πένθος βαθὺ καταλαλύπτει τὴν Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, καὶ ὀδύνη ὀξεῖα καθαιμάσσει τὰς καρδίας τῶν τέκνων τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν ὀρθοδόξου γένους ἐπὶ τῇ σκληρᾷ καὶ ὀδυνηρᾷ ἀπωλείᾳ, ἣν ἀμφότερα ὑπέστησαν διὰ τοῦ θανάτου τοῦ γεραροῦ καὶ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Ἐφέσου Ἀγαθαγγέλου. Ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, ὁ γενναῖος καὶ συνετὸς ὁπλίτης τῆς παρατάξεως Κυρίου, ὁ σοφὸς πηδαλιοῦχος τῆς Ἐκκλησίας, ὁ πρᾶος καὶ εἰρηνικός, ὁ ζηλωτὴς καὶ ταπεινός, ὁ ἐλεήμων καὶ κατ' ἐξοχὴν φιλόμουσος Μητροπολίτης Ἐφέσου, πλήρης ἡμερῶν, τῶν κατὰ κόσμον καὶ κατὰ Θεὸν ἐνδόξως διαδραμὼν τὴν ἐπίγειον αὐτοῦ σταδιοδρομίαν, νικηφόρος κατέλιπε χθὲς ἑσπέρας τὴν πρόσκαιρον σκηνὴν τοῦ ματαίου τούτου κόσμου, κληθεὶς ὑπὸ τοῦ δικαιοτάτου Θεοῦ, τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς σωτηρίας ἡμῶν τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς Ἐκκλησίας, εἰς ὃν ἐκ παίδων ἀφιερώθη, καὶ ἀκάκως ἠγάπησεν, ᾧ πιστῶς καὶ εἰλικρινῶς ὑπηρέτησε καὶ ὃν ἐγκαρδίως ἐπεπόθει, ἐκ βαθέων κράζων ἐν ταῖς προσευχαῖς αὐτοῦ πρὸς τὸν Κύριον «ἄνες με, ἵνα ἀναψύξω». Ἂν ὁ λόγος φαίνηται μάταιόν τι καὶ κενόν, ὅταν ἀπῇ τὰ πράγματα, ἀναμφιβόλως φαίνεται οὗτος πλῆρές τι καὶ σπουδαῖον καὶ γόνιμον· καὶ λίαν οἰκοδομητικόν, ὅταν παρῇ τὰ πράγματα. Σήμερον πάρεστι τὰ πράγματα, ἄπεστιν ὅμως δυστυχῶς ὁ λόγος, τὸ μὲν διότι ἀπέναντι τοιούτου σεβαστοῦ νεκροῦ καὶ αὐτοὶ οἱ δοκιμώτεροι κήρυκες ἰλιγγιῶσι καὶ πεδοῦνται κατά τε τὸ πνεῦμα καὶ τὴν γλῶτταν, τὸ δὲ διότι τὸ βραχὺ τοῦ χρόνου καὶ ἡ ἅμα τῷ θλιβερῷ ἀκούσματι τῆς πρὸς Κύριον ἀποδημήσεως τοῦ ἀοιδίμου καταλαβοῦσά με ἄκρα συγκίνησις καὶ ψυχικὴ ὀδύνη, δὲν μοὶ ἐπέτρεψαν νὰ κάμω χρῆσιν καὶ αὐτῶν τῶν ἀσθενῶν μου δυνάμεων, ἵνα πλέξω τὸν πανηγυρικὸν τοῦ ἀειμνήστου καὶ στεφανώσω τὴν ἱερὰν κορυφὴν τοῦ στεφανίτου στρατιώτου τῆς Ἐκκλησίας. «Διῆλθεν εὐεργετῶν». Ἰδοὺ ὁ βίος καὶ ἡ πολιτεία τοῦ ἀοιδίμου, ἰδοὺ ὁ γνήσιος χαρακτηρισμὸς τοῦ σταδίου αὐτοῦ. Διῆλθεν εὐεργετῶν τὴν Μητέρα αὐτοῦ Ἐκκλησίαν, προθύμως καὶ ὁλοψύχως αὐτῇ ὑπηρετῶν, καὶ γενναίως καὶ συνετῶς αὐτῆς ὑπερασπυνόμενος. Διῆλθεν εὐεργετῶν τὰς θεοσώστους ἐπαρχίας, ἃς ἡ θεία πρόνοια, ἡ τὰ καθ' ἡμᾶς διέπουσα, διὰ τῆς ψήφου τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας αὐτῷ ἐνεπιστεύθη· διῆλθεν εὐεργετῶν, περιφρουρῶν καὶ διασώζων τὰ δίκαια καὶ συμφέροντα τῶν χριστιανῶν αὐτοῦ, διῆλθεν εὐεργετῶν, ὑποστηρίζων τὸ δίκαιον, προστατεύων τὴν ἀρετήν, ἐκτιμῶν τὴν ἱκανότητα, βοηθῶν τοὺς ἀδικουμένους, παραμυθούμενος τοὺς θλιβομένους, οἰκτείρων καὶ ἐλεῶν, τρέφων καὶ ποτίζων, διῆλθεν εὐεργετῶν, θεραπεύσας τὰ γράμματα, καὶ ἐνθέρμως καὶ ἀγρύπνως ἐργασθείς καὶ συντελέσας εἰς τὴν πνευματικὴν μόρφωσιν τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ ποιμνίου ὁ ἄφατον εὑρίσκων ἠθικὴν εὐχαρίστησιν ἐν τῇ ἱδρύσει σχολείων, τῇ συστάσει καὶ βοηθείᾳ φιλομαθῶν νέων καὶ ὑποστηρίξει χρηστῶν καὶ εὐσυνειδήτων διδασκάλων, διῆλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντα πάσχοντα καὶ τὴν πατρικὴν αὐτοῦ εὐλογίαν ἐπικαλούμενον, καὶ εἰς

τὴν καλοκαγαθίαν αὐτοῦ καταφεύγοντα, ὁ ἀρχαιοπρεπὴς καὶ ἱεροπρεπής, ὁ τὰ ἀρχαῖα ἀθῶα πατριαρχικὰ ἤθη διατηρήσας καὶ συνεχίσας, ὁ τόνοῖκον αὐτοῦ οἶκον Ἀβραὰμ καταστήσας. Αὕτη ἐστὶν ἡ εἰκὼν τοῦ γεραροῦ καὶ ἀοιδίμου μητροπολίτου Ἐφέσου, ἣν ἀνεξάλειπτον ἀρῆκεν ἐν ταῖς καρδίαις καὶ ταῖς μνήμαις τῶν ὁπωσδήποτε γνωρισάντων αὐτόν.

Ἴδωμεν νῦν καί τινα σημεῖα τοῦ βίου αὐτοῦ, τοῦ πλήρους ἐνεργείας καὶ δράσεως, ἐκκλησιαστικῆς τε καὶ ἐθνικῆς. Ὁ ἀοίδιμος μητροπολίτης Ἐφέσου ἐγεννήθη ἐν ἔτει 1818 ἐκ γονέων εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν ἐν τῇ πόλει τῆς Μ. Ἀσίας Μαγνησίᾳ ἐν ᾗ καὶ τὰ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους διδασκόμενα γράμματα ἐδιδάχθη, ἀνατρεφόμενος ἅμα ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου ὑπὸ τῶν χρηστῶν καὶ ἐναρέτων γονέων καὶ τρεφόμενος τῷ ἁγίῳ γάλακτι τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ εὐσεβείας.

Νεαρὸς ἔτι ὢν ἐπεπόθει ἐπὶ τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου καὶ ἐτέρπετο ἐγκαρδίως ἐνερυφῶν ἐν τῇ ἀκροάσει καὶ μελέτῃ τῶν θείων. Τὸ κέντρον τῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἀγάπης ἐγίνετο καθ' ἑκάστην ὀξύτερον καὶ βαθύτερον ἐχώρει· ἠσθάνετο ὁ ἀοίδιμος πόθον ἄσβεστον καὶ κλίσιν ζωηρὰν καὶ ἀκάθεκτον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο δὲ δὲν διέλαθε τὸ ὀξὺ καὶ διακριτικώτατον βλέμμα τοῦ μακαρίᾳ τῇ λήξει ἀοιδίμου Ἀνθίμου τοῦ ΣΤ', τοῦ τότε ἐμπείρως καὶ σωτηρίως πηδαλιουχοῦντος τὴν ἱερὰν ὁλκάδα τῆς ἀποστολικῆς ἐκκλησίας τῶν Ἐφεσίων.

Οὗτος κατιδὼν τὸν περὶ τὰ θεῖα ζῆλον τοῦ ἀειμνήστου, τὴν εὐλάβειαν τῆς καρδίας αὐτοῦ, τὸ σεμνὸν καὶ ἥσυχον τοῦ ἤθους καὶ θέλων νὰ μορφώσῃ καὶ παράσχῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπηρέτην πρόθυμον καὶ χρήσιμον λειτουργὸν τοῦ Ὑψίστου, φρόνιμον καὶ ἀνεπαίσχυντον οἰκονόμον τῶν μυστηρίων, πνευματικὸν εὐλαβῆ καὶ πιστόν, παρέλαβε παρ' ἑαυτῷ τὸν νεαρὸν Ἀγαθάγγελον καὶ συνειδὼς διὰ τῆς μακρᾶς αὐτοῦ πείρας ἐν νόμῳ Κυρίου τὸ θέλημα αὐτοῦ ἐνίσχυσε καὶ ἐστερέωσε καὶ εἰς τὰ κατὰ Χριστὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτὸν βαθέως ἐμύησε καὶ εἰσήγαγε. Μετὰ τὴν προκαταρκτικὴν ταύτην μόρφωσιν καὶ τελειοτέραν κατάρτισιν, εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἐκκλησίας, χειροτονήσας αὐτὸν ἱεροδιάκονον, ἄγοντα τὸ 18 ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ὁ ἀοίδιμος διὰ τῆς πιστῆς καὶ προθύμου αὐτοῦ ὑπηρεσίας, τοῦ ἱεροπρεποῦς τρόπου καὶ βίου καὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ προσείλκυε καθ' ἑκάστην ἔτι μᾶλλον τὴν ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν τοῦ σεβαστοῦ Γέροντος καὶ προστάτου αὐτοῦ, δι' ἃ πάντα οὗτος, γενόμενος οἰκουμενικὸς πατριάρχης, παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ τὸν Ἀγαθάγγελον καὶ προήγαγεν εἰς τὸν βαθμὸν καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ δευτερεύοντος ἐν τοῖς πατριαρχείοις. Ἐν τῷ ἀξιώματι τούτῳ ὑπὸ τοιούτῳ πνευματικῷ πατρὶ διατελῶν καὶ καθ' ἑκάστην μορφούμενος, τοσαύτην ἐπεδείξατο φρόνησιν καὶ σύνεσιν καὶ τοσαύτην προσεκτήσατο πεῖραν, ὥστε σπουδαίου καὶ σοβαροῦ ἐκραγέντος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ζητήματος ἕνεκα τῆς εἰς πατριάρχην Ἀλεξανδρείας ἐκλογῆς τοῦ μητροπολίτου Κεστεντηλίου Ἀρτεμίου, μὴ ἐπικυρωθείσης ὑπὸ τῆς σεβ. αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως, ὁ δραστήριος καὶ ἔμπειρος καὶ συνετὸς Ἀγαθάγγελος ἀπεστάλη ἐξαρχικῶς πρὸς ἄρσιν τοῦ σκανδάλου, πρὸς ἐξομάλυνσιν τῶν περιστάσεων, πρὸς συνδιαλλαγὴν τῶν διεστώτων καὶ πρὸς ἐπαναγωγὴν τῆς ποθητῆς εἰρήνης καὶ γαλήνης. Οὕτω δοκιμασθεὶς καὶ ἐκτιμηθεὶς προάγεται ἐν ἔτει 1847 εἰς Μ. ἀρχιδιάκονον τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου καὶ ἐν τῷ ἀξιώματι τούτῳ οὕτως ηὐδοκίμησε, πιστῶς καὶ ἀνελλιπῶς ὑπηρετήσας, ὥστε μετὰ ἓν ἔτος κατὰ μάϊον ἐνεχειρίσθη τὴν ποιμαντορικὴν ῥάβδον τῆς μητροπόλεως Σβορνικίου. Ὅσον τὸ ἀξίωμα ὑψηλότερον καὶ ἱερώτερον, τοσοῦτον ἡ προσοχὴ αὐτοῦ συντονωτέρα, ὁ ζῆλος θερμότερος. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς μακρᾶς παρὰ τῷ ἀοιδίμῳ Ἀνθίμῳ τῷ ς' ὑπηρεσίας, ἡ ἀποκτηθεῖσα πεῖρα καὶ διοικητικὴ ἱκανότης ἐνταῦθα λαμπρῶς ἀνεπτύχθησαν καὶ ἐφηρμόσθησαν. Ἡ ἐπαρχία αὐτοῦ εὑρίσκετο ἐν χαλεπαῖς περιστάσεσιν, ἀπαιτούσαις φρόνησιν καὶ σύνεσιν, ζῆλον ἔνθεον καὶ ἀγρυπνίαν καὶ θυσίας μεγάλας. Ὁ εὐαγγελικὸς ποιμὴν πᾶσαν κατέβαλε προσπάθειαν πρὸς διατήρησιν ἡσυχίας καὶ τάξεως καὶ ἰσορροπίας ἐν τῇ πολιτικῶς κλυδωνιζομένῃ ἐπαρχίᾳ πρὸς πρόληψιν παρεξηγήσεων ἀπό τε τῆς κυβερνήσεως καὶ τοῦ ποιμνίου. Ἔχων πάντοτε ὑπ' ὄψει τὸ τοῦ Κυρίου λόγιον «ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ», προσεῖχε πάντοτε ἵνα ᾖ νομοταγής, ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσόμενος, χωρὶς νὰ ἀθετῇ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ὀφειλήν, νὰ πνίγῃ τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεως καὶ νὰ καταπατῇ τὰ ἱερὰ καθήκοντα τῆς πνευματικῆς ποιμαντορίας τῶν χριστιανῶν. Οἷα φρόνησις καὶ σύνεσις, οἵα διοικητικὴ ἱκανότης καὶ οἷος ζῆλος ἀπαιτεῖται ἐν τοιαύταις περιστάσεσι δὲν ἀγνοεῖ ὁ καὶ ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ γευσάμενος τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας. Ὁ ἄγρυπνος ποιμὴν, σοφῶς οἰκονομῶν τὰς ἀνωμάλους περιστάσεις καὶ τῆς εἰρήνης ἐπιμελούμενος, σπουδαίως ἅμα ἐμερίμνα περὶ τῆς πνευματικῆς μορφώσεως καὶ θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς ἀγωγῆς καὶ παιδείας τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ. Ἐπὶ δωδεκαετίαν συνετῶς ποιμάνας τὴν ἐκκλησίαν Σβορνικίου καὶ τῆς ἀμερίστου ἀγάπης καὶ ἀπείρου σεβασμοῦ ἀπολαύσας παρὰ τῷ ποιμνίῳ αὐτοῦ, προήχθη ὑπὸ τῆς Μ. τοῦ Χ. Ἐκκλησίας κατὰ Μάϊον τῷ 1861 εἰς τὸν μητροπολιτικὸν θρόνον Δράμας, καὶ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ ἐπεδείξατο ὁ ἀοίδιμος τὰς αὐτὰς ποιμαντορικὰς ἀρετὰς καὶ τὴν αὐτὴν διοικητικὴν ἱκανότητα, ἐδιπλασίασεν ὅμως τὸν ζῆλον καὶ πλουσιωτέραν εἶχε τὴν πεῖραν. Ἀκαμάτως περιώδευε τὴν ἐπαρχίαν καὶ ἐπεσκέπτετο τοὺς πιστούς, στηρίζων αὐτοὺς καὶ ἐνισχύων ἐν τῇ εἰς Χριστὸν πίστει, εὐλογῶν καὶ ἁγιάζων, παρακωλύων καὶ ματαιῶν τὰς ἐνεργείας τῶν ὑπεναντίων, συμβιβάζων καὶ εἰρηνεύων τὰ διεστῶτα, καταπραΰνων τὰ πάθη

διὰ τοῦ ἡπίου καὶ συνετοῦ τρόπου καὶ τῶν σοφῶν εὐαγγελικῶν συμβουλῶν καὶ παραινέσεων. Ἡ φιλομουσία αὐτοῦ εὗρεν ἐνταῦθα εὐρὺ στάδιον ἐνεργείας. Διότι, τῇ ἐνεργείᾳ καὶ συνδρομῇ αὐτοῦ πολλαὶ ἱδρύθησαν σχολαί, ἐν αἷς τὰ τέκνα τῶν ὀρθοδόξων τὴν ὑγιᾶ καὶ σωτηρίαν ἐδιδάσκοντο διδασκαλίαν. Ὁ ἀείμνηστος θεοφιλῶς καὶ μετ' αὐταπαρνήσεως ποιμαίνων τὸ ποίμνιον αὐτοῦ καὶ πατρικῶς αὐτὸ ἀγαπῶν καὶ περισκέπων, εἰλικρινῶς ὑπὸ πάντων ἠγαπᾶτο καὶ ἐτιμᾶτο καὶ ἦν ἀληθῶς ὡς πατὴρ μεταξὺ τέκνων μακαριζομένων ἐπὶ τοιούτῳ πατρί. Ἀλλ' ἡ ἱκανότης αὐτοῦ καὶ ἀρετή, ἡ σπανία διοικητικὴ πεῖρα καὶ φρόνησις καὶ ὁ ἔνθεος αὐτοῦ ζῆλος καὶ ἡ ἄκρα φιλομουσία, ταῦτα πάντα ἔμελλον λαμπρότερον νὰ ἀναδειχθῶσι καὶ δαψιλεστέρους νὰ παράγωσι καρποὺς, κλινομένου τοῦ ἀοιδίμου εἰς στάδιον εὐρύτερον.

Ἐν ἔτει 1872 χηρεύσαντος τοῦ ἐνδόξου ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς Ἐφέσου ἡ Ἐκκλησία γνωρίζουσα τὴν ἱκανότητα καὶ τὰς ἀρετὰς τοῦ ἀοιδίμου μητροπολίτου Ἀγαθαγγέλου καὶ τὴν πλήρη καὶ τελείαν εὐδοκίμησιν ἐν ταῖς δυσὶν προηγουμέναις αὐτοῦ ἐπαρχίαις, ἐκτιμῶσα τὸν ζῆλον αὐτοῦ καὶ τὴν αὐταπάρνησιν, τὴν μακρὰν καὶ ἀμιλλαρῆ πεῖραν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων καὶ ὑποθέσεων, τὸ αἰδέσιμον τῆς ἡλικίας καὶ τὴν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ ἐγκάρδιον αὐτοῦ ἀφοσίωσιν, καὶ ἐκ πάντων τούτων εὐδοκίμησιν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἀσφαλῶς τεκμαιρομένη καὶ προβλέπουσα, κοινῇ ψήφῳ καὶ ὁμοθύμῳ γνώμῃ ἐξελέξατο τοῦτον κατὰ Μάϊον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ποιμενάρχην τῆς ἀνθηρᾶς ἐκείνης καὶ ἀκμαίας πρεσβυγενοῦς Ἐκκλησίας, ἣν οἱ θεοδίδακτοι ἀπόστολοι Παῦλος ὁ οὐρανοβάτης καὶ ὁ ἐπιστήθιος μαθητὴς τοῦ Κυρίου Ἰωάννης ὁ Θεολόγος ἐθεμελίωσαν καὶ ἔπηξαν, ἣν τοσοῦτοι διαπρεπεῖς ἀποστολικοὶ ἄνδρες καὶ γνήσιοι εὐαγγελικοὶ ποιμένες ἐποικοδόμησαν καὶ ἐκόσμησαν. Οὐδεὶς ἀμφιβάλλει ὅτι ὁ ἀοίδιμος πληρέστατα ἐδικαίωσε τὰς ἐλπίδας τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀνταπεκρίθη ταῖς πνευματικαῖς καὶ ἠθικαῖς ἀνάγκαις τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ. Ἡ βραχύτης τοῦ χρόνου δὲν μοὶ ἐπιτρέπει, ἢ μᾶλλον ὁ χρόνος ἐπιλείψει με διηγούμενον καὶ περιγράφοντα λεπτομερῶς τὴν μακρὰν καὶ λίαν καρποφόρον καὶ ὄντως εὐαγγελικὴν ποιμαντορίαν τοῦ ἀοιδίμου ἐν Ἐφέσῳ· πάντες γνωρίζομεν πόσον ἐνδιαφέρον ἔδειξεν ὑπὲρ τῆς θρησκευτικῆς μορφώσεως καὶ ἀγωγῆς τοῦ ποιμνίου καθ' ὅλην τὴν εἰκοσαετῆ ἐν Ἐφέσῳ ἀποτελεσματικὴν αὐτοῦ δρᾶσιν, οἵαν ἐπεδείξατο μέριμναν περὶ τὴν ἐκλογὴν ἐπισκόπων, ἱεροκηρύκων καὶ διδασκάλων, καθ' ὅσον γέμει ἡ ἐπαρχία ἱεροδιδασκάλων μαθητῶν τῆς ἐν Χάλκῃ γεραρᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς, τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ κηρυττόντων καὶ τὰ φῶτα τῆς θύραθεν παιδείας μεταλαμπαδευόντων, οἵαν ἀφιλοκερδῆ καὶ πρόθυμον φροντίδα κατέβαλε περὶ τὴν ἵδρυσιν σχολείων ἀρρένων καὶ θηλέων. Ὅλαι αἱ κωμοπόλεις καὶ τὰ ἐλάχιστα χωρία ἀπέκτησαν σχολεῖα καὶ ἰσχυρὰν ἔλαβον πνευματικὴν ὤθησιν καὶ κίνησιν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ. Τὰ κοινοτικὰ πράγματα ἄριστα διετάχθησαν καὶ ἐλειτούργησαν, μόνη ἡ παρουσία αὐτοῦ κατώρθου νὰ σβέσῃ τὰς ἐξάψεις τῶν παθῶν καὶ νὰ φέρῃ τὴν ἀδελφικὴν ὁμόνοιαν καὶ ἀγάπην.

Καὶ τίς δὲν γνωρίζει ὅτι οὐδέποτε ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ ἐγεννήθησαν λυπηρὰ ζητήματα, οὐδεμία ἐγράφη κατ' αὐτοῦ μομφὴ *ἐν τῷ τύπῳ*, οὐδέποτε παρέσχε πράγματα τῇ Ἐκκλησίᾳ ὁ ἀοίδιμος μητροπολίτης Ἐφέσου; Καὶ τίς ἀγνοεῖ τὴν υἱϊκὴν ἀγάπην καὶ τὸν σεβασμὸν, ὧν ἀπήλαυε παρὰ πᾶσιν ἕνεκα τοῦ ἀφιλοκερδοῦς αὐτοῦ χαρακτῆρος, τοῦ συμβιβαστικοῦ τρόπου, τῆς ἀγαθότητος τῆς καρδίας καὶ τῆς γενναίας αὐτοῦ χορηγίας εἰς ἔργα φιλανθρωπικὰ καὶ ἐκπαιδευτικά; Καὶ τίς δὲν ἤκουσε περὶ τῆς φιλοξενίας αὐτοῦ; Πόσα θαλερὰ δάκρυα δὲν ἐχύθησαν καὶ δὲν θὰ χυθῶσιν ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ ἐκ καρδιῶν εὐγνωμονουσῶν προερχόμενα; Ἀληθῶς διῆλθεν εὐεργετῶν ὁ ἀοίδιμος μητροπολίτης Ἐφέσου καὶ διὰ τοῦτο πάντοτε ἠγαπήθη καὶ ἐτιμήθη ὑπό τε τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ γένους ἡμῶν, τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Γένος εὐεργετήσας διὰ μορφώσεως καὶ ἀναδείξεως τοσούτων χρησίμων κληρικῶν καὶ διδασκάλων. Ἐτιμήθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ὁ καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ποιμαντορικὴν δρᾶσιν πιστῶς καὶ εἰλικρινῶς ὑπηρετήσας τῇ Ἐκκλησίᾳ. Πολάκις προσεκλήθη ὡς συνοδικὸν μέλος ἐκτιμωμένης ὑπὸ τῶν κατὰ καιροὺς πατριαρχῶν τῆς πείρας αὐτοῦ καὶ συνέσεως καὶ εἰλικρινοῦς συνεργασίας. Δὶς διωρίσθη τοποτηρητὴς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀοιδίμου Ἰωακεὶμ τοῦ Β'. καὶ μετὰ τὴν ἀποχώρησιν Ἰωακεὶμ τοῦ Γ'. Πολλάκις ἐχρημάτισεν ἔφορος τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς, ἣν ὁλοψύχως ἠγάπα καὶ προθύμως ἐβοήθει καὶ τοὺς μαθητὰς αὐτῆς πατρικῶς λόγῳ καὶ ἔργῳ ἐπροστάτευεν! Ὁ ἀοίδιμος Μητροπολίτης Ἐφέσου Ἀγαθάγγελος ἦν λείψανον σεβαστὸν ἀρχαίας ἱεροπρεποῦς γενεᾶς, ἐπὶ 46 ἔτη ἐποίμανε θεοφιλῶς καὶ εὐδοκίμως 3 ἐπαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἔδρασε λυσιτελῶς ἐν τῷ σταδίῳ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν ἡμῶν πραγμάτων, κατέλιπεν ἴχνη ἀνεξίτηλα εὐαγγελικοῦ ποιμένος ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτοῦ, μνήμην ἀγαθὴν ἐν τοῖς ἐν Κων/πόλει καὶ παράδειγμα ἀξιομίμητον τοῖς πνευματικοῖς αὐτοῦ τέκνοις καὶ τροφίμοις. Διῆλθεν εὐεργετῶν, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἔπαινον αὐτοῦ ἀναγγελῇ ἡ Ἐκκλησία, ἀναγγελῇ καὶ τὸ γένος ἡμῶν· τὴν μνήμην αὐτοῦ τιμήσουσιν αἱ ἐπαρχίαι αὐτοῦ καὶ ὁμολογήσουσιν οἱ τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ καὶ εὐεργεσιῶν ἀπολαύσαντες. Ἀφοῦ δὲ οὕτως ἀοίδιμε καὶ μεγάτιμε Γέρον μητροπολῖτα Ἐφέσου Ἀγαθάγγελε διῆλθες εὐεργετῶν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ γένος, ἀγαπῶν τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον σου, ἀφοῦ τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισας, τὸν δρόμον τετέλεκας καὶ τὴν πίστιν τετήρηκας, μακαρία ἡ ὁδὸς, ἣ πορεύει σήμερον, εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου Σου. Σὺ δὲ Χριστὲ, βασιλεῦ οὐράνιε, δομήτωρ τῆς Ἐκκλησίας, δέξαι τὸν μεταστάντα πιστόν σου λάτριν καὶ γνήσιον ποιμένα τῆς Ἐκκλησίας σου ἐν χώρᾳ ζών-

των, ἐν σκηναῖς δικαίων καὶ ἀξίωσον αὐτὸν μακαρίας μνήμης, αἰωνίου ἀναπαύσεως καὶ τῆς ἀληκτου καὶ ἀνεκφράστου ἐν Σοὶ μακαριότητος. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμὸν 13 καὶ ἡμερομηνίαν 28 παρελθόντος μαρτίου φυλλαδίῳ τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐκδιδομένου ἐγκρίτου περιοδικοῦ ἡ «Ἑστία» ἀνέγνωμεν πραγματείαν ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ καὶ ἡ τετράφωνος» ὑπὸ τοῦ Σταμ. Δ. Σταματιάδου.

Ὁ γενικὸς σκοπὸς τῆς ἐν λόγῳ πραγματείας ἀποκλειστικῶς ἀποβλέπει εἰς δύο τινὰ α'] εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς (ὀρθότερον μελῳδίας) ἥτις νὰ χρησιμοποιῆται μόνον κατὰ τὸν ὄρθρον καὶ β'] εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τῆς τετραφώνου εὐρωπαϊκῆς μελῳδίας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν κυρίως εἰς τὰ λειτουργικά.

Τοιαύτην μεταρρύθμισιν θέλει ὁ κ. Σταματιάδης, τοιαύτην τροποποίησιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπιθυμεῖ, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν φέρει καὶ λόγους πειστικούς, οἵτινες νὰ ἀποδεικνύωσι καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς πραγματοποιήσεως τῆς ἐπιθυμίας του καὶ τὰς ὠφελείας, αἵτινες θὰ προέλθωσιν ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς τοιαύτης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καινοτομίας. Ἀντὶ τούτων περιορίζεται εἰς τὸ νὰ κατηγορήσῃ τὴν βυζαντινὴν μελῳδίαν λέγων «ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ περιωρισμένη ἐντὸς στενῶν κανόνων στερεῖται βεβαίως ἐντελῶς τῆς ἀπεράντου ἐκείνης ποικιλίας εἰς τὴν ἔκφρασιν, ἥτις εἶναι τὸ προνόμιον τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς καὶ ἰδίως τῆς ἁρμονίας, δὲν σᾶς μεταφέρει εἰς ἄλλους χώρους, δὲν σᾶς μεθύει, δὲν σᾶς βυθίζει εἰς ὀνειροπολήσεις».

Ἀκριβῶς ἡ κατηγορία αὕτη τῆς βυζαντινῆς μελῳδίας δέον νὰ θεωρηθῇ τὸ καλλίτερον πλεονέκτημα αὐτῆς· ἂν δὲν μεταφέρῃ εἰς ἄλλους χώρους, ἂν δὲν βυθίζῃ εἰς ὀνειροπολήσεις, ἔχει ὅμως τὸ προτέρημα νὰ ἐξυψοῖ τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα καὶ νὰ κρατῇ τὴν ψυχὴν τοῦ ἐκκλησιαζομένου ἐν κατανύξει σεμνῇ. Ἀλοίμονον ἂν ἡ μελῳδία ἀφήρπαζεν, οὕτως εἰπεῖν, τοὺς ἀκροατάς, ἐμέθυεν αὐτοὺς καὶ τοὺς ἔφερεν εἰς ὀνειροπολήσεις· τότε οὐδεμία ψυχικὴ ὠφέλεια ἐξ αὐτῆς θὰ ἠδύνατο νὰ προκύψῃ· ὅσην ὠφέλειαν λαμβάνει τις ὅταν ἐξυπνήσῃ ἀπὸ γλυκὺ, τερπνὸν καὶ μεθυστικὸν ὄνειρον, τοσαύτην θὰ λάβῃ καὶ ὁ ἐκκλησιαζόμενος, ὅταν ἐξέλθῃ ἐκ τῶν ὀνειροπολήσεων τῆς τετραφώνου ἢ πολυφώνου εὐρωπαϊκῆς μελῳδίας.

Διϊσχυρίζεσθε, κ. Σταματιάδη, ὅτι ἡ ἱερὰ ἡμῶν βυζαντινὴ μελῳδία δὲν ἔχει ἐλευθέραν τὴν πτῆσιν, ὡς τοῦτο ἀπαντᾷ ἐν τῇ τετραφώνῳ· ἀλλὰ καὶ τοῦτο εἶναι προτέρημα αὐτῆς· δὲν ἔχει ἐλευθερίαν, διότι ἡ ἐλευθερία αὐτῆς πολὺ ὀρθῶς εἶναι περιωρισμένη ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς σεμνότητος. «Τοὺς ἐπὶ τῷ ψάλλειν ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις παραγινομένους, βουλόμεθα, μήτε βοαῖς ἀτάκτοις κεχρῆσθαι, καὶ τὴν φύσιν πρὸς κραυγὴν ἐκβιάζεσθαι, μήτε τι ἐπιλέγειν *τῶν μὴ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἁρμοδίων τε καὶ οἰκείων*· ἀλλὰ μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ κατανύξεως τὰς τοιαύτας ψαλμῳδίας προσάγειν τῷ τῶν κρυπτῶν ἐφόρῳ Θεῷ». (Κανὼν ΟΕ' τῆς ς' Οἰκουμενικῆς Συνόδου).

Τοιαύτην περιωρισμένην ἐλευθερίαν ἐντὸς τῶν ἰδίων ὁρίων ἔχει καὶ ἡ ζωγραφικὴ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ· οὐδεὶς ὅμως δύναται νὰ ἀρνηθῇ, ὅτι ὁ τοιοῦτος περιορισμὸς τῶν δύο τούτων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὡραίων τεχνῶν τῆς μουσικῆς καὶ τῆς ζωγραφικῆς δὲν εἶναι καλὸς καὶ ἅγιος.

Αἱ κατηγορίαι λοιπὸν, τὰς ὁποίας προσάπτετε κατὰ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν βυζαντινῆς μελῳδίας θέλοντες νὰ ὑποστηρίξητε τὴν μεταρρυθμιστικὴν ἰδέαν σας δὲν εἶναι πειστικαί, ἀφοῦ δὲν δύνανται, καλῶς ἐξεταζόμεναι, νὰ ὀνομασθῶσι καὶ κατηγορίαι· ἀλλ' ἔστω ἂς φαντασθῶμεν πρὸς στιγμὴν ὅτι ἐπραγματοποιήθη ἡ ἐπιθυμία σας καὶ ψάλλεται ὁ μὲν ὄρθρος μὲ βυζαντινὴν ἡ δὲ λειτουργία μὲ τετράφωνον εὐρωπαϊκὴν μελῳδίαν. Τώρα σᾶς ἐρωτῶμεν τί θὰ συμβῇ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ;

Οἱ μὲν θιασῶται τῆς τετραφώνου εὐρωπαϊκῆς ἢ δὲν θὰ ἔρχωνται εἰς τὸν ὄρθρον ἢ ἂν ἔρχωνται θὰ περιστρέφωσι τὸ πρόσωπον καὶ θὰ χασμῶνται μέχρις ὅτου ἀρχίσῃ ἡ προσφιλὴς αὐτῶν λειτουργία ὁπότε πάλιν οἱ ἄλλοι ἢ θὰ φεύγωσιν ἢ θὰ στρέφωσιν τὸ πρόσωπον αὐτῶν ἀποδοκιμάζοντες.

Προχωρούσης δὲ τῆς λειτουργίας ὁ ἱερεὺς εἰς βυζαντινὸν ἢ εἰς εὐρωπαϊκὸν ὕφος θὰ ἐκτελῇ τὰς ἐκφωνήσεις; Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς ἀκολουθίας τοῦ ὄρθρου καὶ τῆς λειτουργίας ἔχομεν καὶ τοῦ ἑσπερινοῦ, ἔχομεν τὴν νεκρώσιμον, τὴν τῆς βαπτίσεως, τοῦ γάμου, τοῦ ἁγιασμοῦ, τῆς παρακλήσεως κλπ. Ταῦτα πάντα εἰς ποίαν μελῳδίαν θὰ ἐκτελῶνται; εἰς βυζαντινὴν ἢ εἰς εὐρωπαϊκὴν ἢ ἀναμίξ;

Φαντασθῶμεν μόνον τὰς τοιαύτας μεταρρυθμίσεις κ. Σταματιάδη καὶ ἀρκεῖ νὰ γνωρίσωμεν ὁποῖον τινὰ λαβύρινθον διὰ τὴν ἁγίαν ἡμῶν Ἐκκλησίαν προετοιμάζομεν, καὶ ὁποῖαι ἠθικαὶ καὶ ὑλικαὶ καταστροφαὶ μὲ ἀνοικτὰς τὰς ἀγκάλας μᾶς περιμένουσι!

Πῶς ὅμως ἠγαπήθη παρ' ἡμῖν ἡ εὐρωπαϊκὴ τετράφωνος μελῳδία; Ἡμεῖς οὕτως ἐξηγοῦμεν τὸ πρᾶγμα.

Ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας βεβαίως ἄρχεται ἡ πρὸς τὴν μουσικὴν ἀγάπη τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ὁ χριστιανόπαις ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας συχνάζων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν αἰσθάνεται ἀγάπην τινὰ πρὸς τὴν μουσικὴν καὶ ἐπιθυμεῖ ὅπως γευθῇ τῆς γλυκείας μελῳδίας αὐτῆς· προσέρχεται τακτικὰ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, προσκολλᾶται μεθ' ὅλης δυνάμεως εἰς τὸ πρακτικὸν μέρος τῆς μουσικῆς χωρὶς νὰ ἐρευνήσῃ τι περὶ θεωρίας, ὡς τοῦτο ἀνέκαθεν γίνεται, προσκαλεῖται ὡς ἰσοκράτης, καὶ ἂν τύχῃ νὰ ἦναι καλλίφωνος, διορίζεται δεξιὸς ἢ ἀρι-

στερὸς βοηθὸς, κατόπιν ψάλτης, καὶ τότε πλέον ἀποκαθίσαται ἐραστὴς τῆς βυζαντινῆς μελῳδίας, ἣν ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ἤκουε καὶ ἔψαλλεν· ἀλλὰ ταυτοχρόνως φοιτῶν καὶ εἰς τὰ σχολεῖα προκόπτει καὶ εἰς τὰ γράμματα; εἰσαγόμενος δὲ εἰς φυσικὰς καὶ μεταφυσικὰς θεωρίας, ἐρευνᾷ καὶ τὸ θεωρητικὸν μέρος τῆς καθ' ἡμᾶς μουσικῆς· ἀλλ' εὑρίσκων αὐτὸ ἀτελές, ἀσαφὲς καὶ σχεδὸν αἰνιγματῶδες, χάνει ὅλην τὴν πρὸς αὐτὴν ἀγάπην καὶ ἀφοσιοῦται ὅλως εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν θεωρίαν, ἣν εὑρίσκει ὀρθὴν καὶ σαφῆ, τὴν δὲ γραφὴν τῆς μελῳδίας συστηματοποιημένην καὶ ἀλάνθαστον· ὅτι δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει πολλοὺς ἔχομεν τοὺς προσεπιμαρτυροῦντας. Ἡ ἐσφαλμένη λοιπὸν θεωρία τῆς καθ' ἡμᾶς μουσικῆς ἀρ'ἧς γένος, καὶ ἡ ὀρθὴ τῶν Εὐρωπαίων ἀφ' ἑτέρου εἶναι τὰ μόνα αἴτια τοῦ πρὸς τὴν βυζαντινὴν μελῳδίαν μίσους καὶ τῆς ἀποστροφῆς ἡμῶν. Ἀλλ' εἶναι ἄρα δίκαιον ἕνεκα τῆς ὀρθῆς θεωρίας τῆς κατ' Εὐρωπαίους μουσικῆς νὰ ἀγαπήσωμεν καὶ τὰς μελῳδίας αὐτῶν, αἵτινες τυγχάνουσιν ὅλως ξέναι καὶ ἀλλότριαι τῶν προπατορικῶν ἱερῶν τε καὶ δημωδῶν μελῳδιῶν; Οὐχὶ βεβαίως! Κακῶς ἔχει ἡ θεωρία, καὶ ἡ γραφὴ εἶναι ἐλλειπὴς, ἀλλ' ἡ μελῳδία τί πταίει ὥστε νὰ προσφέρηται ὁλοκαύτωμα εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἰδίας ἡμῶν ἀνοίας; Οὐδόλως λέγομεν· καὶ δυνάμεθα νὰ σώσωμεν αὐτὴν πάνυ εὐκόλως, ἂν θελήσωμεν νὰ κάμωμεν διάκρισιν μουσικῆς καὶ μελῳδίας.

Συνειθίζομεν, κατὰ παράδοσιν, νὰ λέγωμεν «Ἐκκλησιαστικὴ μουσική, εὐρωπαϊκὴ μουσική». Ἀλλ' ἡ μουσικὴ δὲν εἶναι κτῆμα οὔτε τῶν Εὐρωπαίων οὔτε τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι δῶρον τῆς φύσεως, καὶ κατὰ Πλάτωνα «ἡ γοῦν μουσικὴ θεῶν ἐστι δῶρον», εἶναι πρᾶγμα ἀδέσποτον ὡς ὁ ἀήρ· μόνη ἡ ὕλη ἤτοι τὰ συστατικὰ τῆς μουσικῆς δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς κτῆμα τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου ἐπὶ τῆς ὑφηλίου ἔθνους· διὰ δὲ τῆς μουσικῆς ταύτης ὕλης ἕκαστον ἔθνος συνθέτει τὰς ἑαυτοῦ ἱερὰς καὶ δημώδεις μελῳδίας κατὰ τὰς φυσικὰς αὐτοῦ ἕξεις καὶ τὰς διαφόρους περιστάσεις τοῦ βίου του.

Οὕτω δὲ καὶ ἡ ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία Ναὸς τῆς κατ' ἐξοχὴν σεμνότητος τοῦ Θεοῦ τυγχάνουσα, εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν ἑαυτῆς μελῳδιῶν συμφώνως τῶν ἱεροπρεπῶν Αὐτῆς ἕξεων μετεχειρίσθη μόνον τὸ σεμνὸν μέρος τῆς μουσικῆς ὕλης, ἤτοι περιωρίσθη εἰς μόνους τοὺς σεμνοὺς κανόνας τῆς μελοποιΐας καὶ οὐχὶ τοὺς στενούς· ἀπέρριψε τὸ ἄσεμνον καὶ ἐν γένει πᾶν τὸ ἀπρέπον πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτῆς παραδεχθεῖσα πᾶν τὸ σεμνὸν καὶ οὕτω ἔχομεν τὴν σεμνὴν καὶ περιωρισμένην βυζαντινὴν μελῳδίαν· ὄχι μουσικήν.

Δικαία λοιπὸν καὶ εὐσυνείδητος ἡ πρὸς τὴν μουσικὴν σημαδογραφίαν, ἄδικος δὲ καὶ ἀσυνείδητος ἡ πρὸς τὴν τετράφωνον εὐρωπαϊκὴν μελῳδίαν ἀγάπη ἡμῶν. Ἂν εἶναι ἀνάγκη, δανεισθῶμεν τὴν εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν σημαδογραφίαν, ἀλλὰ καὶ ταύτην, ἀφοῦ πλουτίσωμεν διὰ τοῦ κυριωτέρου, ἀπαραιτήτου καὶ ἀδιαχωρίστου τῆς ἡμετέρας μελῳδίας τονιαίου διαστήματος τοῦ «τετάρτου τοῦ τόνου» ἢ κατὰ τοὺς ἀρχαίους τῆς «τεταρτημοριαίας διέσεως» (ἥτις δὲν γνωρίζομεν διὰ τίνας λόγους ἀπερρίφθη παρὰ τῶν Εὐρωπαίων) καὶ διά τινων καλλωπιστικῶν σημείων ὧν αὕτη στερεῖται, (ἀφοῦ συνηθείσαμεν τὰ μὲν πάτρια νὰ καταστρέφωμεν καὶ νὰ ἀπορρίπτωμεν, τὰ δὲ ξένα νὰ ὑπερασπιζώμεθα) ὄχι ὅμως καὶ τὰς μελῳδίας αὐτῆς, διασώζοντες οὕτω τὴν βυζαντινὴν μελῳδίαν, τὸ ὕψιστον τοῦτο ἐθνικὸν καὶ ἱερὸν ἡμῶν κειμήλιον καὶ ἀποφεύγοντες σύγχυσιν πολὺ ἀνωτέραν τῆς τοῦ γραφικοῦ πύργου Βαβέλ.

Ταῦτα τὰ ὀλίγα ἐκρίναμεν καλὸν νὰ παρατηρήσωμεν τῷ κ. Σταματιάδῃ πρὸς ἀναστολὴν τῶν μεταρρυθμιστικῶν αὐτοῦ τάσεων, αἵτινες γενικευόμεναι σπουδαίας δύνανται νὰ ἐπιφέρωσι συνεπείας εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας.

Κων]πολις, τῇ 5 Μαΐου 1893.

Ν. ΠΑΓΑΝΑΣ.

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἡ ἐπὶ τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν Ἐπιτροπὴ εἰδοποιεῖ ὅτι τὴν προσεχῆ δευτέραν 10 Μαΐου ἀπὸ τῆς 2 ὥρας τῆς πρωΐας τουρκιστὶ ἄρξεται ἡ ἐπὶ δημοπρασίας ἐκποίησις τῶν ἀρχιερατικῶν ἀμφίων καὶ λοιπῶν πραγμάτων τῆς περιουσίας τοῦ ἀοιδίμου μητροπολίτου πρώην Σκοπείων κυροῦ Παϊσίου.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, 7 Μαΐου 1893.

Ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπιτροπῆς
Σ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

Ἡ τὸ Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ ἀγγέλλει τῷ δημοσίῳ ὅτι ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ γίνονται δεκταὶ παραγγελίαι ἐκτυπώσεως **βιβλίων, ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν βιβλίων, φυλλαδίων, διπλοτύπων, πινάκων, ἀγγελτηρίων, ἐπισκεπτηρίων** καὶ παντὸς εἴδους ἐντύπων εἴς τε τὴν ἑλληνικὴν, τὴν τουρκικὴν καὶ τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, πάσης ἐργασίας ἐκτελουμένης μετὰ ταχύτητος, φιλοκαλίας, καὶ εἰς τιμὰς λίαν συγκαταβατικάς. Παραγγελίαι τυπογραφικῶν ἐργασιῶν γίνονται ὁμοίως δεκταὶ καὶ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν. Διὰ πᾶσαν τυπογραφικὴν ἐργασίαν ἀπευθυντέον τῷ Ἐπόπτῃ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου κ. Ἰωάννῃ Δ. Τανταλίδῃ, γραμματεῖ τοῦ πατριαρχ. Γραφείου. **Διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ** ὁ Ἰωαννίνων Γρηγόριος πρόεδρος· Συμεὼν Παπαδάκης, ταμίας· Ἰ. Δ. Τανταλίδης, ἐπόπτης· Ἀλκιβιάδης Μαυράκης, ἐπιμελητὴς τῆς ἀποθήκης.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ΄. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 14 ΜΑΪΟΥ 1893 **ΑΡΙΘ. 11.**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ **Διδυμοτείχου Φιλόθεος** (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος **Κωνστάντιος**
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Δ. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεὺς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἥμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σ. Μητροπολίτῃ **Διδυμοτείχου κ. Φιλοθέῳ** Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».—Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ **εἰδοποιῶσι** τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ **παραπίπτωσι** τὰ φυλλάδια.

Περιεχομενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Ὅτι οὐ χρὴ προσπαίζειν τῇ ἁμαρτίᾳ —Θρησκευτικὴ μελέτη, ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ — Ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς ἱεροῦ κλήρου — Κοινοποιήσεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐπίσκεψις—Τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἀξιοτίμου Δημητράκη ἐφένδη Γενίδουνια ἐπεσκέψατο τὴν Α. Ε. τὸν ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Θρησκευμάτων Ριζᾶ πασᾶν καὶ συνδιελέξατο μετ' αὐτοῦ περὶ ὑποθέσεων τῆς Ἐκκλησίας.

—*Χειροτονία Τραπεζοῦντος.*—Ἐν συρροῇ πολυπληθοῦς ἐκκλησιάσματος συλλειτουργούντων τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ κ. Νεοφύτῳ τῷ Η΄ τῶν σεβασμ. ἁγ. συνοδικῶν Ἡρακλείας κ. Γερμανοῦ, Νικομηδείας κ. Φιλοθέου, Χαλκηδόνος κ. Ἰωακείμ, Ἰωαννίνων κ. Γρηγορίου, Μιτυλήνης κ. Μεθοδίου, Διδυμοτείχου κ. Φιλοθέου, Βελεγράδων κ. Δωροθέου, Χαλδείας κ. Γερβασίου ὡς καὶ τοῦ ἐν τῇ βασιλευούσῃ παρεπιδημοῦντος σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Κυζίκου κ. Νικοδήμου ἐγένετο τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἡ εἰς ἀρχιερέα χειροτονία τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Τραπεζοῦντος κ. Κωνσταντίου. Μετὰ τὸ πέρας τῆς θείας καὶ ἱερᾶς Μυσταγωγίας καὶ τῆς ὑπ' αὐτοῦ διανομῆς τοῦ ἱεροῦ ἀντιδώρου πρὸς τὸ συρρεῦσαν ἐκκλησίασμα ἡ Α. Πανιερότης ὁ νέος Μητροπολίτης Τραπεζοῦντος κ. Κωνστάντιος ἐδέξατο τὰς συγχαρητηρίους εὐχὰς πολλῶν ἐγκρίτων φίλων ἔκ τε τῶν ἐν τῇ βασιλευούσῃ καὶ τῶν ἐκ τῆς θεοσώστου αὐτοῦ ἐπαρχίας ἐνταῦθα ἐγκατεστημένων.

—*Ἄφιξις Ἐφέσου.*— Τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ ἀφίκετο εἰς βασιλεύουσαν ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Ἐφέσου κ. Κωνσταντῖνος. Ἡ Α. Σεβασμιότης ἅμα τῇ ἀφίξει διηυνθύνθη εἰς τὰ Πατριαρχεῖα καὶ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην. Εἶτα ἡ Α. Σεβασμιότης, περατωθείσης τῆς κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τακτικῆς συνοδικῆς συνεδρίας ὑπέβαλεν ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ τὰς νενομισμένας τῇ Ἐκκλησίᾳ εὐχαριστίας.

—*Ἐπέτειος ὀνοματικὴ ἑορτή.*— Τῇ παρελθούσῃ Τετάρτῃ μνήμῃ τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γερμανοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως ἀγόντων τὴν ἐπέτειον ὀνοματικὴν αὐτῶν ἑορτὴν τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Ἡρακλείας κ. Γερμανοῦ, τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Ἀθηνῶν κ. Γερμανοῦ προέδρου τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὡς καὶ τοῦ ἐνταῦθα ἐπιτρόπου τοῦ Παναγίου Τάφου πανοσιολογ. ἀρχιμ. κ. Γερμανοῦ Ἀποστολάτου, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τὸν μὲν πρῶτον ἐπεσκέψατο καὶ συνεχάρη προσωπικῶς, τὸν δεύτερον τηλεγραφικῶς καὶ τὸν τελευταῖον διὰ τοῦ πανοσιολογ. Μεγάλου ἀρχιδιακόνου κ. Ἰωακείμ.

—*Μέγας Πρωτοσύγκελλος.*—Τῆς θέσεως τῆς Μεγάλης Πρωτοσυγκελλίας κενωθείσης ἕνεκα τῆς εἰς τὸν μητροπολιτικὸν θρόνον Τραπεζοῦντος προαγωγῆς τοῦ τέως Μ. Πρωτοσυγκέλλου κ. Κωνσταντίου διωρίσθη ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος Μέγας Πρωτοσύγκελλος ὁ πανοσιολογ. κ. Γερβάσιος Ὡρολογᾶς. Ὁ νέος Μ. Πρωτοσύγκελλος ἐξ Ἀργυρουπόλεως καταγόμενος ἀπεφοίτησε τῆς ἐν Χάλκῃ ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς τῷ 1888, προσκληθεὶς δὲ μετὰ τὸ πέρας τῶν θεολογικῶν αὐτοῦ σπουδῶν ὑπὸ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Χαλδείας κ. Γερβασίου, οὗ πνευματικὸν τέκνον τυγχάνει, εἰς τὴν ἐπαρχίαν Χαλδείας διετέλεσε παρ' αὐτῷ ἐπὶ τετραετίαν ὡς ἀρχιδιάκονος καὶ καθηγητὴς τῶν ἱερῶν θερμὸν ἐπιδειξάμενος ζῆλον πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ἀνατεθειμένων αὐτῷ καθηκόντων. Πρὸ ἐνὸς δὲ μηνῶν προσκληθεὶς εἶχεν ἀναλάβει καθήκοντα Πρωτοσυγκέλλου ἐν τῇ θεοσώστῳ ἐπαρχίᾳ Ἡρακλείας,

ἔνθα διεκρίθη καθ' ὑδρίς διὰ τὴν μετ' ἀροσιώπεως καὶ ζήλου ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων αὐτοῦ.

—*Πανήγυρις ναοῦ.* — Τῇ προσεχεῖ Δευτέρᾳ πανηγυρίζοντος τοῦ ἐν Πέραν ἱεροῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Τριάδος κατὰ μὲν τὸν ἑσπερινὸν χοροστατήσει ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, τὴν δὲ πρωΐαν τελέσει τὴν θείαν λειτουργίαν ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Βιλεγράδων κ. Δωρόθεος συλλειτουργούντων αὐτῷ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Χαλδείας κ. Γαβριὴλ καὶ τοῦ θεοφιλ. χωρεπισκόπου Πέραν Σταυρουπόλεως κ. Γενναδίου.

—*Μητροπολίτης Μογλενῶν.*— Ἐγχώριοι ἐφημερίδες ἀνέγραψαν περί τινος ὅτι ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Μογλενῶν κ. Ἀβέρκιος ἔπαθε ἀῤῥενικὰς ῥέψεις. Τὴν εἴδησιν ταύτην ἐκ κακοβουλίας διαδοθεῖσαν, διαψεύδομεν κατηγορηματικῶς ἐπὶ τῇ βάσει ἀτρεκῶν πληροφοριῶν, διαβιβασθεισῶν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

—*Κεντρικὴ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπή.*— Ἐπειμένων τῶν ἐνάρξεων τῶν ἐτησίων ἐξετάσεων τῶν σχολῶν τὰς ἀρχιεπισκοπὰς Κωνσταντινουπόλεως ἡ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Κεντρικὴ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ ὑπομνήσει τὰς ἐφορείας τῶν σχολῶν ὅτι συνῳδὰ τῷ δεκάτῳ ἑβδόμῳ ἄρθρῳ τοῦ Κανονισμοῦ αὐτῆς ὀφείλουσιν αὗται πρὸ δύο τοὐλάχιστον ἑβδομάδων ν' ἀγγείλωσι πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν τὴν ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐναυσίων ἐξετάσεων, ὅπως παρευρεθῇ κατ' αὐτὰς εἴτε αὐτοπροσώπως ἢ δι' ἀντιπροσώπου αὐτῆς, καὶ τοῦτο πρὸς πρόληψιν παντὸς παραπόνου ἐπὶ τῇ μὴ ἐκπροσωπήσει τῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐν ταῖς ἐξετάσεσιν αὐτῶν.

Πρὸς τούτοις ἡ Πατριαρχικὴ Κεντρικὴ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ προσκαλεῖ πάντας τοὺς συγγραφεῖς καὶ ἐκδότας τῶν νέων διδακτικῶν βιβλίων ὅπως μέχρι τῆς 15 προσεχοῦς Ἰουλίου ἀποστείλωσιν αὐτῇ τὰ ἐν τῷ Καταλόγῳ τῶν εἰς τὰς σχολὰς εἰσαγομένων διδακτικῶν βιβλίων μὴ περιλαμβανόμενα συγγράμματα ὡς καὶ τὰς νέας τούτων ἐκδόσεις πρὸς ἐπιθεώρησιν καὶ ἀναγραφὴν ἐν τῷ εἰρημένῳ Καταλόγῳ, ἐν ᾧ πρὸς ἄλλως σημειωθήσεται ἡ τε ἔκδοσις καὶ ὁ τύπος καὶ ὁ χρόνος τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἐγκριθησομένου βιβλίου. Δηλοῦται δὲ ὅτι τὰ μετὰ τὴν 15 προσεχοῦς Ἰουλίου πρὸς ἐπιθεώρησιν καὶ ἔγκρισιν ἀποστελλόμενα τῇ Κ. Ε. Ἐπιτροπῇ ἀπολελεισθήσονται τοῦ Καταλόγου, ἡ δὲ ἐπιθεώρησις καὶ ἔγκρισις τῶν τοιούτων ἀναβληθήσεται διὰ τὸν ἑπόμενον σχολικὸν ἔτος.

—*Ἐθνικὸν Ζάππειον παρθεναγωγεῖον.*—Τῇ προσεχεῖ Παρασκευῇ μνήμῃ τῶν θεοστέπτων βασιλέων ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, τελουμένου κατὰ τὸ καθιερωθὲν εὐωδὲς μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀειμνήστου μεγάλου εὐεργέτου καὶ ἱδρυτοῦ τοῦ ἐθνικοῦ Ζαππείου Παρθεναγωγείου Κωνσταντίνου Ζάππα ἐν τῷ ἐν Πέρᾳ ἱερῷ ναῷ τῆς ἁγίας Τριάδος τὴν θείαν καὶ ἱερὰν μυσταγωγίαν τελέσουσιν τρεῖς τῶν σεβασμ. ἁγίων Ἀρχιερέων.

Μετὰ δὲ τὴν θείαν καὶ ἱερὰν λειτουργίαν γενήσεται ἐν τῷ ἐθνικῷ Παιδευτηρίῳ ἡ ἔναρξις τῶν ἐτησίων ἐξετάσεων τῶν μαθητριῶν τοῦ καθιδρύματος. Ἐπειδὴ δὲ συνῳδὰ τῷ Κανονισμῷ ἐξεταστικὴ Ἐπιτροπὴ ἐκλεγομένη ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων παρίσταται κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐξετάσεων καὶ ὑποβάλλει μετὰ τὸ πέρας τούτων τὴν οἰκείαν ἔκθεσιν περὶ τῆς ἐπιτυχίας ἢ μὴ τοῦ προορισμοῦ τοῦ ἐν λόγῳ Ἐκπαιδευτηρίου, κατὰ τὸ λῆγον σχολικὸν ἔτος διωρίσθη τριμελὴς τοιαύτη ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων.

—*Περιουσία ἀοιδίμου Ἐφέσου.*—Ἔξαρχος πρὸς παραλαβὴν τῆς περιουσίας τοῦ ἀοιδίμου μητροπολίτου Ἐφέσου κυροῦ Ἀγαθαγγέλου διωρίσθη συνοδικῇ ἀποράσει ὁ ἱερολογιώτατος τριτεύων τῶν Πατριαρχείων κ. Μακάριος, ὃς καὶ ἀπῆλθε τὴν παρελθοῦσαν τετάρτην πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἀνατεθείσης αὐτῷ ἐξαρχικῆς ἀποστολῆς.

—*Δωρεαὶ εἰς βιβλία.* —Ὁ ἐν Παρισίοις διατρίβων φιλογενέστατος ὁμογενὴς καὶ ἐπὶ φιλομουσίᾳ ἀείποτε διαπρεπὴς μεγάτιμος ἀνὴρ καὶ ἐθνικὸς εὐεργέτης ἐξοχώτατος Χρηστάκης ἐφένδης Ζωγράφος διὰ γράμματος αὐτοῦ πρὸς τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ἤγγειλεν ὅτι τοῦ ἀρτίως ἐν Ἀθήναις τὸ φῶς ἰδόντος περισπουδάστου καὶ ἐθνοφιλεστάτου πονήματος «Ἁρμονίαι χριστιανισμοῦ καὶ ἐπιστήμης» τοῦ διαπρεποῦς ὁμογενοῦς καὶ εὐρυμαθοῦς λογίου, ἐλλογιμωτάτου κ. Ἰωάννου Σκαλτσούνη δωρεῖται ἑκατὸν ἀντίτυπα ὅπως ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διαθέσῃ ταῦτα κατὰ βούλησιν.

Ὡσαύτως καὶ ὁ φιλοπονώτατος συγγραφεὺς κ. Ἰωάννης Σκαλτσούνης διὰ γράμματος αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἤγγειλεν ὅτι δωρεῖται εἴκοσιν ἀντίτυπα τοῦ αὐτοῦ ἔργου ὅπως διανεμηθῶσι δωρεάν. Πρὸς τούτοις ὁ ἐλλογιμώτατος συγγραφεὺς παρεκάλεσε τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν ὅπως διαβιβάσῃ ἀγγελίας τοῦ προσῴτου αὐτοῦ συγγράμματος πρὸς πάντας τοὺς ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας ἐπὶ σκοπῷ ὅσον οἷόν τε μείζονος διαδόσεως τοῦ περιρρανοῦς προϊόντος τῶν πνευματικῶν μόχθων αὐτοῦ.

Ἡ Ἐκκλησία ἐπαινέσασα τὸν ἔνθεον ζῆλον καὶ τὰ φιλόμουσα αἰσθήματα τοῦ τε μεγατίμου ὁμογενοῦς ἐξοχωτάτου Χρηστάκη ἐφένδη Ζωγράφου καὶ τοῦ περισπουδάστου συγγραφέως κ. Ἰωάννου Σκαλτσούνη ἐξέφρασε διὰ γραμμάτων τὴν εὐαρέσκειαν καὶ τὰς εὐχαριστίας τοῖς φιλομούσοις δωρηταῖς εὐξαμένη αὐτοῖς πλουσίαν τὴν ἀμοιβὴν ἀνθ' ὧν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς κοινωνίας μοχθοῦσι καὶ δαπανῶσι.

Οἱ χριστιανοὶ κάτοικοι ἀγροτικῶν τινων τμημάτων τῆς ἐπαρχίας Σμύρνης δεινὸν ὑριστάμενοι πάθημα ἀπὸ τῆς εἰς τοὺς ἀμπελῶνας αὐτῶν ἐνσκηψάσης φθοροποιᾶς νόσου φυλλοξήρας, κατέφυγον, ἐν τῇ εὐσεβείᾳ αὐτῶν, καὶ εἰς τὴν ἐπίκλησιν τῆς θείας ἀντιλήψεως, ἐπὶ τούτῳ δὲ ἀποστείλαντες ἀντιπρόσωπον αὐτῶν εἰς τὸ ἁγιώνυμον Ὄρος ἱκετευτικῶς παρεκάλε-

σαν ὅπως μετενεχθῇ εἰς τὸν τόπον αὐτῶν τὸ ἱερὸν καὶ πάνσεπτον καὶ ἱστορικὸν κειμήλιον τῆς ἁγίας Ζώνης τῆς Θεοτόκου μετ' ἄλλων ἁγίων λειψάνων πρὸς καθαγίασιν τῶν ὑπὸ τῆς μάστιγος ταύτης προσβεβλημένων μερῶν. Ἀλλὰ, παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν, τῆς εὐχῆς ταύτης τῶν κατοίκων ἐκπληρωθείσης, χάρις εἰς τὴν φιλάνθρωπον προθυμίαν τῶν πατέρων τῆς ἱερᾶς τοῦ Ἄθω Κοινότητος, τινὲς τῶν ἐν Σμύρνῃ δημοσιογράφων ἐπετέθησαν λάβρως κατὰ τῆς εὐσεβοῦς ταύτης πράξεως καὶ δι' ἄρθρων μαρτυρούντων ἀτυχῶς πᾶν ἄλλο ἢ αἴσθημα εὐσεβείας καὶ φρόνημα πίστεως ἀνέλαβον ἵνα παραστήσωσι τὸ ἀπρεπὲς δῆθεν τοιούτων θρησκευτικῶν ἐπικλήσεων, ἀφθόνους ὕβρεις προχέοντες κατά τε τῶν ὁσιωτάτων πατέρων τοῦ ἁγίου Ὄρους καὶ κατὰ τῶν ἐλπιζόντων καὶ πιστευόντων εἰς τὴν θείαν ἀντίληψιν, ἄκαιρον δ' ἐπιδεικνύμενοι ζῆλον ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης, ἧς οὐδεὶς βεβαίως τῶν χριστιανῶν διενοήθη ν' ἀπαρνηθῇ τὴν ἀποτελεσματικὴν δύναμιν, ὡς οὖσαν καὶ ταύτην ἀπόρροιαν τῆς θαυματουργοῦ καὶ πανσθενοῦς δυνάμεως τοῦ πανεπιστήμονος Θεοῦ.

Οἱ τὸν ἀσεβῆ τοῦτον πόλεμον κινήσαντες κατὰ τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος τοῦ λαοῦ καταφωρῶνται ἧττον σοφοὶ αὐτοῦ τούτου τοῦ λαοῦ, ὅστις φαίνεται ἄριστα κατανοῶν καὶ γινώσκων ὅτι θρησκεία καὶ ἐπιστήμη οὐ μόνον οὐκ ἀλληλομαχοῦσιν, ἀλλὰ καὶ ἀμοιβαίως ὑποστηρίζονται καὶ ὅτι ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς ἕκαστος ὀφείλει ἐκπληροῦν τὰς ἐντολὰς τῆς ἐπιστήμης, ἀφ' ἑτέρου καθῆκον ἔχει νὰ δέηται τοῦ Θεοῦ ἐπικαλούμενος τὴν χάριν αὐτοῦ καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος. Τούτου ἕνεκεν παρὰ τὴν κλίνην τοῦ ἀσθενοῦς τὸν ἰατρὸν διαδέχεται ὁ ἱερεὺς καὶ τοῦτον ἐκεῖνος· τούτου ἕνεκεν αἱ παρακλήσεις καὶ αἱ λιτανεῖαι, οἱ ἁγιασμοὶ καὶ οἱ ἀκάθιστοι ὕμνοι καὶ αἱ λοιπαὶ εὐχαὶ καὶ δεήσεις παρεδόθησαν ὑπὸ τῶν Πατέρων ἡμῶν ἵνα τελῶνται ἐν πάσῃ δημοσίᾳ καὶ ἰδιωτικῇ συμφορᾷ πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἐλπίδος καὶ τοῦ θάρρους ἡμῶν, χωρὶς ν' ἀποτρέπωσιν οὐδένα ἀπὸ τῆς ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης παρεχομένης βοηθείας. Ὁ χριστιανικὸς ὀρθόδοξος λαὸς τῆς Ἀνατολῆς διατηρήσας ἀναλλοίωτον τὴν ἱερὰν τῶν πατέρων αὐτοῦ πίστιν καὶ πάντα τὰ μετ' αὐτῆς συνδεόμενα ἀρχαῖα θρησκευτικὰ αὐτοῦ ἔθιμα, οὐδαμῶς ὠλιγώρησε καὶ τῆς ἐπιστήμης, ἀλλ' οὐδ' ὁ ἱερὸς αὐτοῦ κλῆρος διενοήθη ποτὲ νὰ ἐγείρῃ πόλεμον κατ' αὐτῆς, ὡς ἐγείρουσι πόλεμον κατὰ τῶν θρησκευτικῶν τοῦ λαοῦ πεποιθήσεων οἱ ἀγνοοῦντες ὅτι δύναταί τις νὰ ᾖ ἄριστος φυσιολόγος, καὶ φυσιοδίφης, νὰ ἐπίσταται πάντα τὰ μυστήρια τῆς γεωλογίας, χημείας καὶ βοτανικῆς, καὶ ἅμα νὰ τηρῇ ἀκράδαντον τὴν πίστιν αὐτοῦ εἰς τὴν ἐξ ἀποκαλύψεως θρησκείαν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου. Παραπέμποντες τοὺς τοιούτους καὶ εἰς πολλὰ μὲν ἄλλα συγγράμματα ἐπιστημονικά, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὸ ἀρτιφανὲς πόνημα «*Ἁρμονίαι χριστιανισμοῦ καὶ ἐπιστήμης* τὸ ὑπὸ τοῦ ἐμβριθοῦς κ. Ἰωάννου Σκαλτσούνη ἐκδοθὲν ὅπου θὰ ἴδωσι πολλοὺς τῶν ἐπιφανῶν ἐπιστημόνων διαπρυσίους κήρυκας τῶν ἱερῶν τῆς θρησκείας δογμάτων, παραινοῦμεν τοὺς διαληρθέντας δημοσιογράφους ἵνα παραιτηθῶσι τοιαύτης ἀκαίρου καὶ ἀνοικείου λογομαχίας ἀναλογιζόμενοι ὁπόσης ζημίας πρόξενος γίνεται εἰς πάντα λαὸν ἡ διὰ τοιούτων εἰσηγήσεων ψῦξις τῆς θρησκευτικῆς τοῦ λαοῦ εὐλαβείας καὶ τῆς εἰς τὰ πάτρια εὐσεβοῦς ἀφοσιώσεως.

Ἡ ἐπὶ τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν Ἐπιτροπὴ εἰδοποιεῖ ὅτι τὴν μεθεπομένην δευτέραν 24 Μαΐου ἀπὸ τῆς 2 ὥρας τῆς πρωΐας τουρκιστὶ ἐξακολουθήσει ἡ ἐπὶ δημοπρασίας ἐκποίησις τῶν ἀρχιερατικῶν ἀμφίων καὶ λοιπῶν πραγμάτων τῆς περιουσίας τοῦ ἀοιδίμου μητροπολίτου Σκοπείων κυροῦ Παϊσίου, δηλοῦσα συνάμα τοῖς πιστωταῖς καὶ κληρονόμοις αὐτοῦ ὅτι οἱ μὲν πρῶτοι ὀφείλουσιν ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς σήμερον ἵνα ὑποβάλωσιν ἁρμοδίως τὰς ἀπαιτήσεις αὐτῶν, οἱ δὲ δεύτεροι ἐντὸς ἓξ μηνῶν, ὅτε γενήσεται ἡ ὁριστικὴ ἐκκαθάρισις τῆς περιουσίας.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, 7 Μαΐου 1893.

Ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπιτροπῆς
Σ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ.

ΟΤΙ ΟΥ̓ ΧΡΗ ΠΡΟΣΠΑΙΖΕΙΝ ΤΗ ΑΜΑΡΤΙΑ

«Βεβαίως δὲν δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι εἶναι ἐντελῶς δίκαιον. Ἐν τούτοις ὅμως οὔτε εἰς ἐμέ, οὔτε εἰς ἄλλον προξενεῖ βλάβην τινά. Διατί λοιπὸν ἐγὼ νὰ στερηθῶ τὴν ἡδονήν, τὴν ὁποίαν δύναμαι ἐξ αὐτοῦ νὰ ἀπολαύσω»;

Οὕτω σκέπτονται συνήθως οἱ ἄνθρωποι ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ ὁσάκις ἡδονή τις γαργαλίζει καὶ δελεάζει αὐτούς, ἐν ᾧ ἀφ ἑτέρου αἰσθάνονται, ὅτι ἐν ταύτῃ ὑπάρχει τι, τὸ ὁποῖον βδελύσσονται καὶ ἀποφεύγουσιν οἱ καλῆς ἀγωγῆς καὶ ἐναρέτου βίου ἄνθρωποι. Δὲν ἐπιθυμοῦσι μὲν νὰ εἶναι ἁμαρτωλοί, ἐπιθυμοῦσιν ὅμως νὰ ἀπολαύσωσι τὴν ἡδονήν, τὴν ὁποίαν οὐχὶ σπανίως προσφέρει ἡ γεῦσις ἀπηγορευμένου καρποῦ. Νομίζουσιν, ὅτι δύνανται νὰ συνδιαλλαγῶσι μετὰ τῆς συνειδήσεως αὐτῶν πείθοντες ἑαυτοὺς, ὅτι ἡ ζημία, ἡ ὁποία ἐξ ἅπαντος θὰ προκύψῃ ἔκ τινος ἀθεμίτου πράξεως, εἶναι ἐντελῶς ἀσήμαντος.

Ὑπάρχουσι πολλοὶ πιστεύοντες ὅτι ἐπιτρέπεται νὰ ἐξαπατήσωσιν εἴς τινα μικρὰ, ὡς λέγουσι, πράγματα τοὺς πλουσίους. Καὶ ὅταν δυνηθῶσι, πράγματι πράττουσι τοῦτο ἄνευ δισταγμοῦ τινος καὶ ἀμφιβολίας· «θὰ ἠσχυνόμην», λέγουσιν ἔπειτα πρὸς δικαιολόγησιν τῆς πράξεως αὐτῶν, «θὰ ἠσχυνόμην νὰ ἐξαπατήσω εἰς τὸ ἐμπόριον τὸν πτωχόν. Διότι αὐτὸς εἶναι πλησίον μου. Ἀδίκως ἀποκτηθὲν κέρδος δὲν εὐδοκιμεῖ· τοὐναντίον μάλιστα πωλῶ εἰς μᾶλλον συγκαταβατικὴν τιμὴν εἰς αὐτόν· εἶναι ἐλεημοσύνη, καὶ ἑπομένως ἔχω μισθὸν παρὰ Θεοῦ. Τὸ νὰ λάβω ὅμως περισσότερον παρὰ πλουσίου τινὸς, εὐκαταστάτου ἀν-

θρώπου, παρ' ὅ,τι ἀξίζει τὸ πρᾶγμα, νὰ ἐξαπατήσω αὐτὸν εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ νὰ κερδήσω ἐξ αὐτοῦ, μολονότι κυρίως δὲν δύναμαι νὰ ὀνομάσω τὸ τοιοῦτον ὀρθόν, δὲν θεωρῶ ὅμως αὐτὸ καὶ ἁμαρτίαν. Μόλις οὗτος θὰ αἰσθανθῇ τὴν ζημίαν, ἐν ᾧ τοὐναντίον τὸ κέρδος δι' ἐμὲ εἶναι μέγα. Οὗτος εἰμπορεῖ νὰ δίδῃ ἐκ τοῦ περισσεύματος».

Ἄλλοι πάλιν ὁμολογοῦσι βεβαίως, ὅτι τὸ νὰ λέγῃ τις πάντοτε τὴν ἀλήθειαν εἶναι τὸ ὡραιότερον κόσμημα παντὸς χρηστοήθους ἀνθρώπου· ἐν τούτοις ὅμως καί τις μικρὰ μεγαλαυχία καὶ κομπορρημοσύνη ἐπιτρέπεται, ὡς νομίζουσιν, εἰς αὐτούς. «Τοιοῦτον ψεῦδος οὐδένα βλάπτει», λέγουσι συνήθως, «ἐν ᾧ ἐμὲ εἰμπορεῖ νὰ ὠφελήσῃ. Ὁ κόσμος σήμερον οὕτως ἀπαιτεῖ· ὅστις εἰμπορεῖ νὰ ἐξαπατήσῃ τὸν ἄλλον. Ὅστις δὲν τιμᾷ ἑαυτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ κινδυνεύει νὰ μὴ τιμῶσιν αὐτὸν καὶ οἱ ἄλλοι. Εἶναι ἀνάγκη νὰ διεγείρῃ τις καὶ ὀλίγον θόρυβον ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἄλλως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ φανῇ εἰς τὸν κόσμον ὅτι ἔχει ἀξίαν τινά»!

Τοιουτοτρόπως λοιπὸν εἰς τοῦτο, τοιουτοτρόπως εἰς τὸ ἄλλο, εἰς ὅλα σχεδὸν ὁ ἄνθρωπος ἔχει πάντοτε λόγον τινὰ πρὸς δικαιολόγησιν ἐκείνου, τὸ ὁποῖον καθ' ἑαυτὸ μὲν θεωρεῖ ἄδικον, ὑπό τινας ὅμως περιστάσεις ἐπιτετραμμένον καὶ συγκεχωρημένον· ὡς ἐὰν ποτε ἦτο δυνατὸν τὸ ἄδικον νὰ γείνῃ δίκαιον καὶ ἡ κακία ἀρετή. Ἢ πόθεν γνωρίζομεν, ὅτι ἡ πρᾶξις ἡμῶν αὕτη εἶναι δικαία καὶ θεάρεστος; Τί εἶναι ἡ λυδία λίθος τῆς χρηστότητος τῶν πράξεων ἡμῶν, ἡ ὠφέλεια καὶ ἡ βλάβη, τὸ κέρδος καὶ ἡ ζημία, ἢ ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ συνείδησις ἡμῶν; Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δὲν βλάπτει τινά, θεωρεῖς ἐπιτετραμμένον καὶ συγγνωστόν. Πολὺ πιθανὸν εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον πράξεις τινὲς νὰ μὴ ἀπαγορεύωνται ὑπὸ τοῦ νόμου, καθόσον ἡ ἐκ τούτων ζημία καὶ βλάβη εἶναι πολὺ μικρά. Ὁ νόμος τοῦ κράτους τιμωρεῖ μόνον τὰ προφανῆ ἁμαρτήματα, τὰς ψηλαφητὰς παραβάσεις τῶν πρὸς τοὺς ἄλλους καθηκόντων, δι' ὧν προσβάλλομεν τὸ δίκαιον τῶν ἄλλων. Ἀλλ' ὁ Θεὸς εἶναί ποτε δυνατὸν νὰ ἐπιτρέψῃ ὅ,τι ῥητῶς ἀπαγορεύει; Εἶναί ποτε δυνατὸν ἡ συνείδησίς σου νὰ ἐπιδοκιμάσῃ πᾶν ὅ,τι ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ ἀτιμωρητεὶ συμβαίνει; Μὴ τυχὸν ἡμεῖς, ὡς τέκνα Θεοῦ, ὀφείλομεν νὰ πράττωμεν τὸ καλὸν μόνον διότι προξενεῖ εἰς ἡμᾶς ὠφέλειαν, καὶ ἑπομένως τὸ κακὸν μόνον τότε νὰ ἀποφεύγωμεν, ὅταν συνδέηται μετὰ κινδύνου ἐπαπειλοῦντες καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ἄλλους;—Οὐχί, ἡ ἀρετὴ εἶναι ἀρετὴ καὶ ὅταν ἀκόμη προκαλῇ διωγμοὺς ἐναντίον ἡμῶν· ἡ κακία εἶναι ἀξιοκατάκριτος καὶ ὅταν ἀκόμη φορᾷ διάδημα καὶ πορφύραν καὶ χρηγῇ ἄπειρον χρυσίον.

Καὶ τίς σοι ἐγγυᾶται, ὅτι τὸ ἄδικον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σὺ ἐπιτρέπεις εἰς σεαυτόν, θὰ μείνῃ ἄνευ κακῶν συνεπειῶν; Διορᾷ τὸ πνεῦμά σου ὅλους τοὺς δεσμοὺς καὶ ὅλας τὰς σχέσεις, αἵτινες συνδέουσι τὸ ἀπώτατον μέλλον πρὸς τὴν παροῦσαν στιγμήν; Βλέπεις εἰς τὸ στῆθος τοῦ ἀνθρώπου τί διεγείρει μία τις κακὴ πρᾶξις, ψευδής τις λόγος, ἓν νεῦμα ἁπλοῦν; Πῶς εἶναι δυνατὸν ἐκ τοῦ κακοῦ νὰ προκύψῃ καλόν; Ἀπὸ πότε αἱ ἄκανθοι φέρουσι καρποὺς γλυκεῖς;

Ὅ,τι αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ εἶναι ἄδικον, εἴτε μέγα εἶναι εἴτε σμικρόν, οὐδέποτε εἰμπορεῖ νὰ εὐδοκιμήσῃ· καὶ ἡ ἡδονή, τὴν ὁποίαν παρέχει ἡ ἁμαρτία, ὅσον συγγνωστὴ καὶ ἂν φαίνηται, θᾶττον ἢ βράδιον μεταβάλλεται εἰς κατάραν. *Εἶναι ἐπικίνδυνον τὰ ἀστείζηται τις μὲ τὴν κόλασιν· εἶναι ἐπικίνδυνον τὰ παίζῃ τις μὲ τὴν ἁμαρτίαν.* Καὶ ὅμως, ποσάκις ἡμεῖς κούφως καὶ ἀνοήτως παίζομεν μὲ τὴν ἁμαρτίαν· ἄνευ ὑποψίας παίζομεν εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου, ἀπαράλλακτα ὅπως τὰ παιδία, τὰ ὁποῖα πολλάκις δι' ἓν ἄνθος χάνουσι τὴν ζωήν των!

Ἀλλὰ πότε παίζομεν μὲ τὴν ἁμαρτίαν; Ἡμεῖς παίζομεν μὲ τὴν ἁμαρτίαν, ὅταν θέλωμεν μὲν νὰ ἀπορύγωμεν αὐτήν, ἐπιθυμοῦμεν ὅμως ἀφ' ἑτέρου καὶ νὰ ἀπολαύσωμεν τὴν ἡδονήν, τὴν ὁποίαν συνήθως γεννᾷ τὸ ἀπηγορευμένον πρᾶγμα. Πολλοί π. χ. περιῤῥονοῦσι τὸν μέθυσον καὶ ἀποστρέφονται καὶ αὐτὸν καὶ τὸ ἐλάττωμα αὐτοῦ. Καὶ ὅμως παρὰ ταῦτα μεταξὺ φίλων ἔστιν ὅτε νὰ διέλθωσιν ὥρας τινὰς ἢ ἡμέρας ἐν εὐθυμίᾳ, νὰ ζαλίσωσι τὰς αἰσθήσεις αὐτῶν διὰ πνευματωδῶν ποτῶν καὶ νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὴν ἀπόλαυσιν οἱασδήποτε ἡδονῆς, ταῦτα δὲν θεωροῦσιν ἐπικίνδυνον. Ἀλλ' ὅταν ἐν τῇ μέθῃ ἐκείνῃ ἀπολέσωσι σχεδὸν πᾶσαν αἴσθησιν καὶ πᾶσαν συνείδησιν τῶν πράξεων αὐτῶν, διατελοῦσι καὶ τότε κύριοι ἑαυτῶν; Ἕκαστος, νομίζω, παρετήρησε τοῦτο. Ποσάκις ἐδόθη αἰτία νὰ ἐρυθριᾷ τις ἔπειτα καὶ πρὸ ἑαυτοῦ καὶ πρὸ τῶν γνωστῶν καὶ φίλων αὐτοῦ! Ὡραῖος σοὶ φαίνεται ὁ δεσμὸς τῶν ψυχῶν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου οὐδεμίαν ἐπίδρασιν ἔχουσιν αἱ χαμαίζηλοι καὶ γήϊναι ἐπιθυμίαι. Πόσον χρόνον ὅμως αἱ σχέσεις σου αὗται θὰ μένωσιν ἄμεμπτοι; Εἶσαι πάντοτε κύριος τῶν παθῶν σου;

Παίζομεν πρὸς τούτοις μὲ τὴν ἁμαρτίαν, ὅταν αἰσθανώμεθα εὐχαρίστησιν εἰς πράγματα, τὰ ὁποῖα ἡμεῖς μὲν οἱ ἴδιοι δὲν θέλομεν νὰ πράξωμεν, ἀλλ' οὔτε καὶ πράττομεν αὐτά, εὐχαριστούμεθα ὅμως νὰ ἀκούωμεν καὶ νὰ βλέπωμεν ἄλλους πράττοντας ταῦτα. Αὐτὸς μὲν π. χ. εὑρισκόμενος εἴς τινα συναναστροφὴν δὲν ἐπιθυμεῖς νὰ ἀστείζησαι ἀηδῶς καὶ βαναύσως, δὲν θέλεις νὰ λυπήσῃς τινὰ ἐρεθίζων αὐτόν· καὶ ὅμως σοὶ προξενεῖ εὐχαρίστησιν, ὅταν ἀκούῃς ἄλλους ἐρεθιζομένους μεταξύ των· ἡ ἐπιδοκιμασία σου ἐνθαρρύνει τοὺς ἄλλους πρὸς τοῦτο.—Δὲν ἐπιθυμεῖς ποτε νὰ γείνῃς συκοφάντης τοῦ πλησίον σου· διασκεδάζεις ὅμως καὶ εὐχαριστεῖσαι ἀκούων ἄλλους κακόν τι καὶ ἐξευτελιστικὸν περὶ ἄλλων διηγουμένους. Ἡ περιεργία, τὴν ὁποίαν δεικνύεις, ὁ θαυμασμός σου, τὸ μειδίαμά σου, ἡ δῆθεν οἰκτον ἐμφαίνουσα ὕψωσις τῶν ὤμων σου, ὅλα ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα δὲν παρέχουσι τροφὴν εἰς τὴν διαβολὴν καὶ συκοφαντίαν; Βεβαίως εἶσαι πολὺ εὐγενὴς ἢ ὥστε νὰ προδώσῃς τὸ

μυστικόν, τὸ ὁποῖον ἄλλοι ἐνεπιστεύθησαν εἰς σέ· οὐδέποτε θὰ ἀτιμάσῃς σεαυτόν, οὐδέποτε θὰ γείνῃς προδότης αἰσχρός. Ἀλλ' ὅμως καὶ δὲν ἀγανακτεῖς βλέπων ἄλλους προδίδοντας εἰς σὲ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὑπεσχέθησαν νὰ τηρήσωσι μυστικόν. Μὴ τυχὸν εἶναι εὐγενέστερον νὰ ἀναδεικνύῃ τις ἄλλους προδότας ἢ νὰ ἦναι τοιοῦτος; Εἶναι τάχα μεγάλη ἡ διαφορὰ μεταξὺ κλέπτου καὶ κλεπταποδόχου;

(ἕπεται συνέχεια)

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ*

Ὁ Ἰησοῦς ἐδίδαξε καὶ ἀπεκάλυψεν ἡμῖν τὸν *Θεόν*, ὃν πρὸ αὐτοῦ οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐγίνωσκον. Ἐδίδαξεν ἡμᾶς τὴν *σχέσιν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὰ πλάσματα αὐτοῦ*. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὥρισε τὴν οὐσίαν καὶ ἀξίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν σχέσιν αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ὁμοίους αὐτῷ ἀνθρώπους, πρὸς τὸν *πλησίον*. Ὁ Χριστὸς εἶπε τί εἶναι ὁ Θεός, τί ὁ ἄνθρωπος καὶ τίς ἡ σχέσις τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τοὺς ὁμοίους του. Ὀρθῶς λοιπὸν εἶπεν ὁ Χριστὸς ὅτι αὐτὸς εἶναι τὸ φῶς τοῦ κόσμου, (Ἰωάν. Η', 12) διότι ἀληθῶς ἐφώτισεν ἡμᾶς περὶ τούτου, ἵνα γνωρίσωμεν δηλαδὴ τὸν Θεὸν καὶ τὸν κόσμον καὶ τὴν θέσιν ἡμῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐν ᾧ ἡ ἀνθρωπότης πρότερον ἐκυλίετο εἰς τὸ σκότος ἀγνοοῦσα τὴν ἰδίαν αὐτῆς ἀξίαν. Ὁ Ἰησοῦς ἐδίδαξεν ἡμᾶς, ὅτι δὲν ὑπάρχουσι πολλοὶ Θεοὶ ὡς παριστάνονται ἡμῖν ἐν τῇ μυθολογίᾳ καὶ εἰδωλολατρείᾳ, ἀλλ' ἕνα μόνον ὕψιστον *Ὄν* πνευματικόν, προνοητικόν, ἄϊδιον, πάνσοφον, πανάγαθον καὶ παντοδύναμον, *Πνεῦμα*, τὰ πάντα διῆκον, ἐν ᾧ τὰ πάντα ζῶσι καὶ ὑπάρχουσιν. Αὐτὸς ἐδίδαξεν ἡμᾶς, ὅτι ὁ Θεός, πνεῦμα καθαρώτατον, δὲν περιορίζεται εἰς ἕνα μόνον τόπον, ἀλλ' εἶναι πανταχοῦ, διὸ καὶ πανταχοῦ δέον νὰ λατρεύηται καὶ τιμᾶται, οὐχὶ εἰς ἕνα μόνον τόπον, ναὸν ἢ λαόν, οὐδὲ διὰ θυσιῶν ταύρων ἢ αἰγῶν, ἀλλ' ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ. Τοιοῦτον θεὸν ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὁ Ἰησοῦς, πνεῦμα παντέλειον, ποιητὴν τοῦ σύμπαντος κόσμου, πατέρα πάντων, πλάστην καὶ δημιουργὸν τῶν ἀπείρων κόσμων, οἵτινες ἐνώπιον αὐτοῦ αἰωροῦνται ἐν τῷ ἀπείρῳ, καὶ τῶν ὁποίων τὴν ποικιλίαν καὶ τὰ θαυμάσια οὐδεὶς θνητὸς οὔτε ἀριθμῆσαι, οὔτε μαντεῦσαι δύναται. Οἱ ἄπειροι, λέγω, κόσμοι τῆς Ἀστρονομίας, ἀγόμενοι καὶ συντηρούμενοι ὑπὸ ἀπείρου Ὄντος καὶ παντοδυνάμου, κινοῦνται κανονικώτατα καὶ συντηροῦνται πανσόφως εἰς μυριάδας μυριάδων αἰώνων.

Τί δὲ ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὁ Ἰησοῦς περὶ τοῦ ἀνθρώπου; ἐδίδαξεν, ὅτι ὁ Θεός, ὁ πατὴρ πάντων, δὲν ἔχει ἰδιαίτερόν τινα λαὸν ἐκλεκτόν, οὔτε γένος, οὔτε τάξιν, εἰς ἣν παρέχει κατ' ἐξαίρεσιν τὴν εὔνοιαν αὐτοῦ. Πάντες ἐσμὲν ἴσοι, ἀδελφοί, τέκνα τοῦ αὐτοῦ οὐρανίου πατρός, ὃν ἐπικαλούμεθα καθ' ἑκάστην λέγοντες *Πατέρα*. Ἔμπροσθεν αὐτοῦ δὲν ὑπάρχει οὔτε δοῦλος, οὔτε ἐλεύθερος, οὔτε Ἰουδαῖος, οὔτε Ἕλλην, οὔτε ἄρσεν, οὔτε θῆλυ. Πάντες ἓν ἐσμὲν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ «οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλλην· οὐκ ἔνι δοῦλος, οὐδὲ ἐλεύθερος· οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ· πάντες γὰρ ὑμεῖς εἷς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Παύλ. Γαλάτ. Γ', 28). Τὴν γενικὴν λοιπὸν ἀγάπην καὶ ἰσότητα πάντων ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ ἀναντιρρήτως ἐδίδαξεν ὁ Ἰησοῦς, οὐδεὶς δ' ἕτερος πρὸ αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτόν, γινώσκομεν δὲ τίνα ἰδέαν εἶχον περὶ τούτου αἱ ἀρχαῖαι κοινωνίαι καὶ αὐτῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ Ρώμης νομιμοποιήσασαι τὴν δουλείαν.

Ὁ Χριστὸς ἐδίδαξεν ἡμᾶς, ὅτι πρέπει νὰ προσερχώμεθα πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πατέρα ἡμῶν καὶ νὰ λατρεύωμεν αὐτῷ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· αὐτὸς ἐδίδαξεν ἡμᾶς, ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἐσμὲν τέκνα τοῦ αὐτοῦ οὐρανίου πατρός, κατὰ συνέπειαν δὲ ἀδελφοὶ ἀλλήλων. Πάντα λοιπὸν τὰ γένη, πάντες οἱ ἄνθρωποι, πάσης θρησκείας, πάσης τάξεως, ἄρχοντες, ἀρχόμενοι, βασιλεῖς καὶ ἐπαῖται ἀδελφοποιοῦνται καὶ ἑνοῦνται ἐν Θεῷ διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς αὐτοῦ διδασκαλίας. Τίς λοιπόν, εἰμὴ παράφρων, θέλει ἀρνηθῇ τὴν ἀλήθειαν καὶ καθαρότητα τῆς σχέσεως ταύτης πρὸς τὸν Θεόν; Τοῦτο, ἤθελέ τις εἰπεῖ, ἠδύνατο ἀνακαλύψαι τελευταῖον καὶ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα. Διὰ τί ὅμως παρῆλθον ἑκατονταετηρίδες χωρὶς νὰ γείνῃ ἡ ἀνακάλυψις αὕτη, ἡ γενομένη διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων;

Ἀγάπην λοιπὸν πρὸς τὸν Θεόν, ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον κυρίως ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὁ Ἰησοῦς· ἀγάπην καὶ ἀδελφότητα παγκόσμιον καὶ ἑνότητα πάντων εἰσήγαγεν ὁ Χριστὸς εἰς τὴν ὑφήλιον· ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς μελλούσης ἡμῶν ἀποκαταστάσεως ἐδίδαξεν, ὅτι ἡ οἴκησις ἡμῶν δὲν εἶναι ἡ γῆ αὕτη, ἀλλ' ἡ αἰωνιότης, διότι καὶ ὁ Θεός, ὁ πατὴρ πάντων, εἶναι αἰώνιος. Οὐδὲν ἀπόλλυται ἐν τῇ φύσει, τὸ γήϊνον μεταβάλλεται, ἀλλάσσει μόνον μορφήν, πολλῷ μᾶλλον δὲν μεταβάλλεται, οὔτε ἀπόλλυται τὸ πνεῦμα, τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ, τὸ ὁποῖον ὀφείλομεν νὰ τελειοποιῶμεν ἡμεῖς αὐτοὶ καὶ νὰ ὑψῶμεν πρὸς τὸν Θεόν, ὅστις παρέχει τὴν δύναμιν αὐτοῦ τοῖς ἐργαζομένοις τὸ ἀγαθὸν καὶ κοπιῶσιν εἰς τὴν τελειοποίησιν ἑαυτῶν καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίων αὐτοῖς. Εἰς τοῦτο δὲ ἔδειξεν ἡμῖν τὴν ὁδόν, τὴν ἄγουσαν εἰς τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, τὴν οὐράνιον βασιλείαν, ἣν ἐκήρυττε. Ἡ δὲ ὁδὸς αὕτη εἶναι ἡ διὰ τῆς ἀρετῆς, τῆς ἁγιότητος, τῆς χρηστότητος, τῆς *ἠθικῆς*. Ἡ περὶ ἠθικῆς διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ εἶναι ἀνυπέρβλητος, τοιαύτη δ' ὁμολογεῖται καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἐχθρῶν τοῦ χριστιανισμοῦ, εἶναι ἡ ὁδὸς τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ζωῆς. Καθὼς δὲ ἔδειξεν ἡμῖν ὁποίαν ἐν τῷ κόσμῳ σχέσις ἡμῶν πρὸς τὸν Θεόν, μᾶς ἐδίδαξεν ἐπίσης καὶ τί ὀφείλομεν νὰ πράττω-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 74—76 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

μεν, ἵνα γίνωμεν ἄξιοι υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς καὶ μακαριότητος.

Αὕτη λοιπὸν εἶναι ἡ ἀποκάλυψις, ἣν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ παραδείγματος ἐποίησε τοῖς ἀνθρώποις. Αὐτὸς ἀπεκάλυψεν ἡμῖν τὸν ἀληθῆ Θεόν, ὕψιστον καὶ πανάγαθον πατέρα, πνεῦμα ἐν Πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ τιμώμενον καὶ προσκυνούμενον· αὐτὸς ἀπεκάλυψεν ἡμῖν τὴν σχέσιν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν, σχέσιν ἡμῶν πρὸς πατέρα, καὶ τὴν σχέσιν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς ὁμοίους αὐτῷ, τὸν πλησίον, σχέσιν ἀγάπης παγκοσμίου, ἰσότητος καὶ ἀδελφότητος παγκοσμίου, ἄνευ διακρίσεως φυλῆς, γένους, τάξεως, σχέσιν, ἀνθρώπινον καὶ γενικωτάτην· αὐτὸς ἐδίδαξεν ἡμᾶς τί ὀφείλομεν νὰ πράττωμεν, ἵνα κληρονόμοι γενώμεθα τῆς αἰωνίου ζωῆς, τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἣν πάντων πρώτιστα ὀφείλομεν νὰ ἐπιζητῶμεν. Αὐτὸς τέλος ἐδίδαξεν ἡμᾶς, ἵνα γενώμεθα ἠθικῶς τέλειοι, καθὼς καὶ ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ Οὐράνιος τέλειός ἐστι. «Ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὥσπερ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστι» (Ματθ. ε', 48).

Ὁ Χριστὸς περιέλαβε πᾶσαν τὴν περὶ ἀρετῆς καὶ τελειότητος διδασκαλίαν αὐτοῦ εἰς μίαν μόνον λέξιν καὶ αἴσθημα, εἰς μίαν ἐντολὴν μεγάλην, ἐντολὴν θείαν ἐπιβαλλομένην θρησκευτικῶς πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις, τὴν τῆς *ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν πλησίον*, πρὸς ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀδιακρίτως φυλῆς, τάξεως ἢ γένους. Αὕτη δὲ εἶνε ἡ διαφορὰ τῆς ἐθνικῆς καὶ χριστιανικῆς ἀγάπης τῆς περιλαμβανούσης ἐν ἰσότητι καὶ δικαιοσύνῃ ὅλον τὸν κόσμον, ὅλα τὰ γένη τῆς γῆς, ὅλας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας, ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ὡς ἀδελφοὺς καὶ τέκνα ἑνὸς Οὐρανίου πατρός, τοῦ Θεοῦ· καὶ αὕτη εἶναι ἡ ἀγάπη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον (Παυλ. Κορ. Α'. 13, 1—7).

Ἔχωμεν λοιπὸν ἐν τοῖς στέρνοις ἡμῶν τὰς αἰωνίους ταύτας ἀρχὰς τῆς ἱερᾶς καὶ ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως, ἰδίως τῆς γεραρᾶς ἡμῶν Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς, ἥτις ἐφύλαξεν ἀλώβητον τὴν παρὰ τῶν Ἀποστόλων παραληφθεῖσαν διδασκαλίαν· κανονίζωμεν κατ' αὐτὰς τὴν πρὸς τὸν Θεόν, τὸν πλησίον σχέσιν ἡμῶν διὰ τῆς ἀγάπης· ῥυθμίζωμεν κατ' αὐτὰς τὸν βίον ἡμῶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἐν ἰσότητι καὶ δικαιοσύνῃ· φωτίζωμεν τὸ πνεῦμα ἡμῶν ἑκάστοτε διὰ νέων ὑγιῶν καὶ σωτηρίων γνώσεων, οὕτω δὲ πράττοντες μηδαμῶς ἀμφιβάλλωμεν, ὅτι θέλομεν εὐδαιμονήσει καὶ ἐκπληρώσει τὸν προορισμόν, ὃν ὁ Θεὸς ὥρισεν ἐπὶ γῆς τοῖς λογικοῖς αὐτοῦ πλάσμασι.

Μ. ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ.

ΟΛΙΓΑ ΤΙΝΑ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΙΕΡΟΥ ΚΗΡΥΓΜΑΤΟΣ

ὑπὸ τοῦ ἀρχιμανδρ. Πολυκάρπου Ψωμιάδου

Συστήσας ὁ θεῖος τῆς Ἐκκλησίας δομήτωρ τὸ μέγα τῆς ἱερωσύνης μυστήριον, ἔδωκε τοῖς θείοις καὶ ἱεροῖς Αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις τὴν ἐξουσίαν ὅπως μεταδώσωσι τὸ χάρισμα τοῦτο διαδοχικῶς καὶ εἰς ἄλλα τῆς Ἐκκλησίας μέλη «πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων, εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφ. 4, 12). Καὶ τῷ ὄντι· οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι τῇ ἐντολῇ τοῦ Κυρίου ἑπόμενοι καθίστων κατὰ τόπους ἱερεῖς προτρέποντες τοὺς μαθητὰς αὐτῶν ἵνα καὶ οὗτοι τὸ αὐτὸ ποιῶσι· τοῦθ' ὅπερ καὶ ἄχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν γίνεται.

Ἀλλ' ἐνῷ τὸ πάλαι μὲν κατενοεῖτο ἡ μεγίστη τοῦ μυστηρίου τούτου σπουδαιότης καὶ ἀξία, πολλοὶ δὲ τῶν μεγιστάνων καὶ εὐγενῶν καὶ τῶν ἐν τέλει θεωροῦντες αὐτὸ ὡς τὸ μᾶλλον τιμιώτερον καὶ ἱερώτερον ἀξίωμα, ἀφοῦ ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον προπαρεσκευάζοντο, ἀπεξεδέχοντο τοῦτο μετὰ χαρᾶς καὶ προθυμίας μεγάλης, δυστυχῶς ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν οὐ μόνον οὐδεὶς τῶν ἐξ εὐγενῶν οἴκων καταγομένων προσέρχεται εἰς τὸ ὑπούργημα τοῦτο, ὡς τι ἐξευτελιστικὸν δῆθεν ἐκλαμβανόμενον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς προσερχομένους οὐχὶ μετὰ τοῦ ἀπαιτουμένου σεβασμοῦ φέρονται, μάλιστα δὲ καί τινες κατὰ τοῦ ἱεροῦ κλήρου μομφαὶ ἔστιν ὅπου, διὰ τὴν ὡς μὴ ὤφελε, ἐνίων κληρικῶν ἀπερισκεψίαν καὶ ἀσύνετον συμπεριφορὰν ἀκούονται. Καὶ εὐχῆς μὲν ἔργον θὰ ἦτο βεβαίως, ἐὰν κλῆρος καὶ λαὸς ἠκολούθουν ἀπαρεγκλίτως τοῖς ἴχνεσι τῶν ἀειμνήστων ἡμῶν πατέρων, ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο μὲν ἀτυχῶς σήμερον δὲν γίνεται, πιθανὸν ἕνεκα τῆς μεταβολῆς τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων καὶ τῆς ὁπωσδήποτε γενομένης προόδου καὶ ἀναπτύξεως, ζητητέον διὰ τοῦτο τὸ καταλληλότερον μέσον, δι' οὗ δυνατὸν μορφῶσαι κλῆρον, ἱκανὸν κατὰ τὸ ἐνὸν ἀνταποκριθῆναι πρὸς τὰς σημερινὰς τῆς Ἐκκλησίας ἀνάγκας.—Τρία τινὰ κατὰ τὴν ἡμετέραν ταπεινὴν γνώμην ἀπαιτοῦνται πρὸς τὸ ἀναδεῖξαι κλῆρον ἀντάξιον τῆς ὑψίστης αὐτοῦ ἀποστολῆς· α'] καλὴ ἀγωγὴ καὶ παίδευσις ἔν τε τῷ οἴκῳ καὶ τῇ σχολῇ, β'] βαθεῖα καὶ ἀκριβὴς ἔρευνα καὶ ἐξέτασις ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν καὶ χειροτονίαν ἐκ μέρους τῶν χειροτονούντων καὶ γ'] ἔλεγχος τῶν εἰς ἱερατείαν ὑποκινησάντων ἐλατηρίων ἐκ μέρους τῶν τε χειροτονούντων καὶ χειροτονουμένων.

Εἶναι ἀναμφήριστον ὅτι βάσις τῆς κοινωνίας εἶναι ἡ καλὴ ἀγωγὴ καὶ μόρφωσις τοῦ λαοῦ, ἥτις ἄρχεται ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας. Διὰ τῆς καλῆς, συντόνου καὶ ἐπιμεμελημένης ἀγωγῆς δυνάμεθα νὰ ἐμφυτεύσωμεν εἰς τὰς ἁπαλὰς καρδίας τῶν παίδων τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, τὴν πρὸς Αὐτόν τε καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἀγάπην, καὶ συνελόντι εἰπεῖν, τὰ ἀγαθὰ σπέρματα πασῶν τῶν ἀρετῶν. Ἐὰν ἅπαντες οἱ γονεῖς ἐφρόντιζον ἐγκαίρως νὰ ἐμβάλωσιν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν φιλοστόργων αὐτῶν τέκνων τὰ ἱερὰ ταῦτα αἰσθήματα, νομίζομεν ὅτι πᾶσαι αἱ κοινωνικαὶ τάξεις θὰ ἀπετέλουν ἁρμονικόν τι ὅλον, πάντα δὲ τὰ ἐπαγγέλματα θὰ ἐξετιμῶντο ἐπαξίως καὶ οἱ ταῦτα ἐκπροσωποῦντες ὄχι μόνον δὲν θὰ ἐκακίζοντο, ἀλλὰ καὶ μεγάλης τιμῆς καὶ ὑπολήψεως θὰ ἀπήλαυον. Ἀλλὰ δυστυχῶς

τὴν ἀγωγὴν τῶν τέκνων ὀλίγιστοι τῶν γονέων συναισθάνονται βαθέως καὶ ἐν τῇ ἀναπτύξει αὐτῶν ἐξασκοῦσιν· οἱ πλεῖστοι δὲ τῶν παρ' ἡμῖν γονέων περὶ ἄλλα πολλὰ τυρβάζοντες ἀμελοῦσιν ὅλως τῆς καλῆς τῶν τέκνων αὐτῶν ἀγωγῆς, καὶ οὕτω προσφέρουσιν εἰς ἁπάσας τὰς κοινωνικὰς τάξεις ἀνθρώπους ἀστοχοῦντας περὶ τὰς ἐπιχειρήσεις αὐτῶν. Ἂν δ' ὑπάρχωσιν ἐν τῷ κόσμῳ γεωργοὶ βάναυσοι καὶ σφετερισταί, ἂν ὑπάρχουσι τεχνῖται ἄδικοι καὶ ἀπατεῶνες, ἂν ὑπάρχουσιν ἔμποροι δόλιοι καὶ καταχρασταί, ἂν ὑπάρχουσιν ἰατροί, δικηγόροι, ἄρχοντες καὶ ἀρχόμενοι, κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ παραγνωρίζοντες τὴν ἀποστολὴν αὐτῶν, νομίζομεν ὅτι κατὰ μέγα μέρος οἱ γονεῖς τούτων πταίουσι καὶ διὰ τοῦτο μεγάλας ὑπέχουσιν εὐθύνας. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἄνθρωποί τινες ἐν τῇ παιδικῇ αὐτῶν ἡλικίᾳ παρουσιάζουσι φύσεις τινὰς ἀλλοκότους, τάσεις τινὰς εἴτε πρός τι ἀγαθὸν εἴτε πρός τι κακόν, ἀλλὰ τὰς φύσεις ταύτας καὶ τὰς τάσεις δύναταί τις θέλων νὰ διευθύνῃ συμφώνως πρὸς τὸ ἀγαθόν, τὸ ὅσιον, τὸ δίκαιον, τὸ θεοφιλές.

Θέλομεν νὰ ἔχωμεν κλῆρον ἔχοντα πλήρη συναίσθησιν τῆς ὑψίστης αὐτοῦ ἀποστολῆς; ἔχομεν καθῆκον ἡμεῖς αὐτοὶ ν' ἀναδείξωμεν αὐτὸν τοιοῦτον, ὁποῖον ἀπαιτεῖ ὁ Ἰησοῦς Χριστός, οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι, οἱ ἅγιοι Πατέρες, ἡ Μήτηρ ἡμῶν Ἐκκλησία, ἡμεῖς τέλος οἱ ἴδιοι. Ὁ ἱερὸς κλῆρος οὔτε ἐξ ἄλλης τινὸς ὅλως ἡμῖν ἀγνώστου χώρας προέρχεται οὔτε ὡς τι παλλάδιον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατέρχεται, ἀλλὰ λαμβάνεται ἐκ τῆς κοινωνίας. Καθὼς λοιπὸν τὸ μὲν καλὸν δένδρον παράγει καλοὺς καρποὺς τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς σαπρούς, οὕτω καὶ ἡ καλὴ κοινωνία θὰ παρέχῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ καλὸν κλῆρον. Ἀναγνῶστα! ὁ χαράττων τὰς ὀλίγας ταύτας γραμμὰς εἶνε εὐτελὴς τοῦ Ὑψίστου λειτουργὸς βαρέως ἐπίσης φέρων μετὰ σοῦ τὴν τοιαύτην περὶ τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν κλήρου ἀδιαφορίαν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἐνδεικνυμένην ψυχρότητα· ἐλπίζει δ' ὅτι οὐ μόνον δὲν θὰ ἐπισύρῃ κατ' αὐτοῦ τὴν μῆνιν τῶν ἄλλως φρονούντων ἀλλὰ καὶ θὰ τύχῃ τῆς εὐνοϊκῆς ψήφου καὶ τούτων καὶ ἐκείνων, τῶν συμμεριζομένων δηλονότι τὰς ταπεινὰς αὐτοῦ ἰδέας. Νομίζομεν ὅτι οἱ μεμψιμοιροῦντες κατὰ τοῦ ἱεροῦ κλήρου εἶνε ὅμοιοι πρὸς τοὺς γονεῖς ἐκείνους, οἵτινες δυσανασχετοῦσι κατὰ τῶν ἰδίων τέκνων διότι δὲν ἀπέβησαν ταῦτα ὡς ἐπεθύμουν· ἀλλ' ἡμεῖς δικαιούμεθα νὰ κακίσωμεν τοὺς γονεῖς αὐτούς, διότι δὲν ἐρρόντισαν ἐγκαίρως νὰ καταστήσωσι τὰ τέκνα αὐτῶν ὡς ἐπεθύμουν· τοῦτο δὲ λεληθότως πως ἀνομολογοῦσι καὶ αὐτοὶ οὗτοι οἱ μεμψίμοιροι. Πρὸ ἡμερῶν διατρίβοντες ἐν μιᾷ τῶν περικαλλῶν τοῦ Βοσπόρου ἐξοχῇ διερχόμεθα μετὰ καλοκἀγάθου φίλου πρὸ τῆς οἰκίας χριστιανοῦ τινος· «Κύριε Ν..., ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν ἀχώριστον ἡμῖν φίλον λέγει, κἄτι *πολὺ ἀγαπᾶτε τοὺς παππάδες*· εἶνε καθῆκόν μου ἀπεκρίθη ἐκεῖνος»· τότε στραφέντες ἡμεῖς «δὲν ἀγαπᾶτε, εἴπομεν, κύριε, ὑμεῖς τοὺς παππάδες»; ὄχι, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος μετ' ἀφελείας ὑπομειδιῶν· παράδοξον, τῷ εἴπομεν· ἀλλ' ἡμεῖς οἱ παπάδες κάμνομεν ὑμᾶς χριστιανοὺς... ναί, εἶπεν, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς, κάμνομεν τοὺς παππάδες· δὲν ἐννοοῦμεν ἡμεῖς, τῷ εἴπομεν, ἐξηγήθητε καλλίτερον· «οἱ ἱερεῖς δὲν γεννῶνται ὑφ' ἡμῶν; ἀπαντᾷ ἡμῖν. Βεβαιότατα, εἴπομεν τότε ἡμεῖς· ἀλλ' ἐπειδὴ ὑμεῖς μὲν κάμνετε ἡμᾶς τοὺς ἱερεῖς, ἡμεῖς δὲ ὑμᾶς τοὺς χριστιανούς, ἄρα πρέπει ν' ἀγαπῶμεν ἀλλήλους.

Ἀλλὰ πρὸς ἀνάδειξιν κληρικῶν ἀξίων τοῦ ὑψηλοῦ αὐτῶν ὑπουργήματος ἀπαιτεῖται καὶ ἡ ἐν τῇ σχολῇ πρὸς τῇ ἀναπτύξει τοῦ νοῦ διάπλασις τῆς καρδίας καὶ ἡ μόρφωσις τοῦ ἤθους συμφώνως πρὸς τὰς σωτηρίους εὐαγγελικὰς ἀρχάς· ἀλλ' οἴμοι! καὶ ἡ σχολὴ παρ' ἡμῖν δὲν ἐκπληροῖ ἐπαξίως τὸν σκοπὸν αὐτῆς, οἱ δὲ διδάσκαλοι ἡμῶν, ἐκτὸς ὀλιγίστων ἐξαιρέσεων, παραγνωρίζοντες τὴν θείαν αὐτῶν ἀποστολὴν μεγίστην μὲν σημασίαν καὶ σπουδαιότητα ἀπονέμουσιν εἰς ὑπερνεφελώδεις θεωρίας καὶ παρείσακτον ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς ἡμῶν σχολαῖς διδασκαλίαν εἰσάγουσιν, ἐλαχίστην δὲ ἢ οὐδεμίαν προσοχὴν εἰς τὴν θρησκευτικὴν μόρφωσιν καὶ τῆς καρδίας ἀνάπλασιν τῶν ἐμπεπιστευμένων αὐτοῖς τρυφερῶν τῆς ἐκκλησίας τέκνων δίδουσιν. Ἡ διδασκαλία τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων δυστυχῶς παραδοθεῖσα εἰς χεῖρας ἀνθρώπων οὐ μόνον ὅλως ἐστερημένων πολλάκις θεολογικῶν γνώσεων, ἀλλὰ καὶ τὸ δὴ χειριστον ἔστιν ὅτε ὑλορρονούντων, χωλαίνει καὶ παραγκωνίζεται, ἡ δὲ νεότης στερεῖται τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου πυρός, ὅπερ διηνεκῶς ἔφλεγέ ποτε τὰς καρδίας τῶν πατέρων ἡμῶν· διότι πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ μεταδώσῃ τίς τι εἰς ἕτερον ὅταν τοῦτο ἐλλείπει αὐτῷ; Καὶ δὲν ἀρνούμεθα μὲν ὅτι ὑπάρχουσι καὶ διδάσκαλοι καὶ γνώσεις βαθείας ἔχοντες καὶ συναίσθησιν πλήρη τῶν βαρυσημάντων αὐτῶν καθηκόντων, ἀλλ' ἐν πρώτοις μὲν οἱ διδάσκαλοι οὗτοι ἀποτελοῦσι σπανίαν ἐξαίρεσιν, ἡ δὲ ἐξαίρεσις οὐδαμῶς οὐδέποτε πρέπει νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψει, ἔπειτα δὲ καὶ ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι ἐν τῇ σχολῇ, καὶ ἐννοοῦμεν τὴν καθόλου σχολήν, γίνεται ἡ διδασκαλία τῶν θρησκευτικῶν δεόντως, καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μορφώσωμεν οἷον ἐπιθυμοῦμεν κλῆρον· διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν ὁ σκοπὸς τῆς σχολῆς, ὅπως ἀναδείξῃ νέους ἱκανοὺς δι' ἁπάσας ἐν γένει τὰς κοινωνικὰς τάξεις, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ συγχρωτισμὸς τοῦ μέλλοντος κληρικοῦ μετ' ἄλλων, προωρισμένων δι' ἄλλα ἐπαγγέλματα, τοῦτο μόνον δύνανται νὰ κατορθώσωσι, νὰ ματαιώσωσι δηλαδὴ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ. Διὰ τοῦτο δὲ λίαν ὀρθῶς θεωροῦσί τινες ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ τὴν ὕπαρξιν ἰδιαιτέρων ἱερατικῶν σχολῶν, ἔνθα νὰ μορφῶνται νέοι προωρισμένοι ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἐκκλησίας. Ἀνάγκη λοιπὸν καὶ ἀνάγκη ἀπόλυτος καθ' ἡμᾶς γε ἵνα ἱδρυθῶσιν ἱερατικαὶ σχολαί, ἐὰν ὄντως ἐπιθυμῶμεν τὴν μόρφωσιν κλήρου ἀξίου τῆς κλήσεως αὐτοῦ. Οὐδόλως δ' εἶναι φρόνιμον οὐδὲ δίκαιον ν' ἀπαιτῶμεν

παρὰ μόνης τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας τὴν ἵδρυσιν καὶ συντήρησιν αὐτῶν, διότι ἐν καιροῖς χαλεποῖς διατελοῦσα αὕτη[1] μόλις δύναται νὰ συντηρῇ τὴν ἐν Χάλκῃ ἱερὰν Θεολογικὴν Σχολὴν, τὸν ἀίδιον ἔπαινον καὶ τὸν ἀμαράντινον στέφανον τῆς σεπτῆς τῶν ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ἁγίων ἀρχιερέων χορείας καὶ παντὸς τοῦ ἱεροῦ κλήρου. Ἡ μήτηρ προθυμεῖται πρὸς πᾶν τὸ εἰς οἰκοδομὴν τῶν τέκνων αὐτῆς συντελοῦν, ἀλλὰ καὶ τὰ τέκνα δέον ν' ἀνακουρίζωσιν αὐτὴν ἐργαζομένην πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον.

Κακόζηλος θεωρητέα καὶ ἡ συνήθεια τοῦ ἀνυψῶσαι ἀθρόον ἄνδρας ἐξ οἱασδήποτε τάξεως καὶ οἱασδήποτε διανοητικῆς ἀναπτύξεως καὶ μορφώσεως εἰς τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης. Καὶ δὲν δυνάμεθα μὲν ἐνταῦθα ν' ἀποκρύψωμεν τὴν συνέχουσαν ἡμᾶς θλῖψιν καὶ στενοχωρίαν, παρρησίᾳ λαλοῦντες τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς ἡμῶν ἐστιν ἡ ἀλήθεια, ὡς Αὐτὸς οὗτος περὶ ἑαυτοῦ ἐμαρτύρησεν εἰπών, «ἐγώ εἰμι ἡ ἀλήθεια», διὰ τοῦτο ἀγαπῶντες ὁλοψύχως τὸν Χριστὸν, τὴν αὐτοαλήθειαν, νομίζομεν ὅτι ἀντὶ μομφῆς τὴν, εἰς ἄτοπον περιπιπτόντων ἐνίων ἀρχιερέων, ἀγάπην καὶ τὸν ἔπαινον θέλομεν ἐρ' ἡμᾶς ἐπισπάσῃ ταπεινῶς ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐκφέροντες τὴν γνώμην ἡμῶν. Εἶναι λυπηρὸν ὅτι πολλοὶ τῶν ἀρχιερέων (εὐτυχῶς οὐχὶ πάντες, διότι ἔχομεν καὶ ἀρχιερεῖς, ὧν ὁ κόσμος οὐκ ἔστιν ἄξιος) εἰς λήθην θέντες τὴν πρὸς τὸν Τιμόθεον προτροπὴν τοῦ μακαρίου Παύλου, λέγοντος «χεῖρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει, μηδὲ κοινώνει ἁμαρτίαις ἀλλοτρίαις» οὐκ οἴδαμεν τίσι ποτὲ πειθόμενοι λόγοις προβιβάζουσιν εὐχερέστατα, δίχα πολλῆς ἐρεύνης καὶ ἐξετάσεως εἰς τὸ μέγα τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα σωρὸν ἀναξίων ἀνθρώπων, οἵτινες μὴ δυνάμενοι νὰ ζήσωσι ἐν ταῖς ἐπαρχίαις περιέρχονται εἰς τὴν ἀνάγκην ἢ νὰ ἐπαιτῶσιν, ἐρωδιασμένοι πολλάκις καὶ δι' ἁπανταχοῦ [συστατηρίων ἀρχιερατικῶν γραμμάτων, ἢ νὰ ἐγκαταλίπωσι τὰς πατρίδας των καὶ νὰ θηρεύωσιν ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσι θέσεις. Πόσον τῷ ὄντι δίκαιον ἔχει ὁ θεῖος Χρυσόστομος δυσαναγνώστων κατὰ τῶν οὕτω ἀναξίως χειροτονούντων καὶ μετὰ ψυχικοῦ ἄλγους λέγων «ἐγὼ δὲ πρότερον τῶν ἔξωθεν ἀρχόντων κατεγέλων, ὅτι τὰς τῶν τιμῶν διανομὰς οὐκ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς τῆς ἐν ταῖς ψυχαῖς, ἀλλ' ἀπὸ χρημάτων καὶ πλήθους ἐτῶν καὶ ἀνθρωπίνης ποιοῦνται προστασίας· ἐπειδὴ δὲ ἤκουσα, ὅτι αὕτη ἡ ἀλογία καὶ εἰς τὰ ἡμέτερα εἰσεκώμασεν, οὐκ ἐθ' ὁμοίως ἐποιούμην τὸ πρᾶγμα δεινόν. Τί γὰρ θαυμαστὸν, ἀνθρώπους βιωτικοὺς καὶ δόξης τῆς παρὰ τῶν πολλῶν ἐρῶντας καὶ χρημάτων ἕνεκα πάντα πράττοντας, ἁμαρτάνειν τοιαῦτα· ὅπουγε οἱ πάντων ἀπηλλάχθαι προσποιούμενοι τούτων, οὐδὲν ἄμεινον ἐκείνων διάκεινται, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν οὐρανίων τὸν ἀγῶνα ἔχοντες ὡς περὶ πλέθρων γῆς ἢ ἑτέρου τινὸς τοιούτου τῆς βουλῆς αὐτοῖς προκειμένης, *ἁπλῶς ἀνθρώπους ἀγελαίους* λαβόντες ἐριστᾶσι πράγμασι τοιούτοις, ὑπὲρ ὧν καὶ τὴν ἑαυτοῦ κενῶσαι δόξαν, καὶ ἄνθρωπος γενέσθαι, καὶ δούλου μορφὴν λαβεῖν, καὶ ἐμπτυσθῆναι καὶ ραπισθῆναι, καὶ θάνατον τὸν ἐπονειδιστον ἀποθανεῖν διὰ τῆς σαρκὸς, οὐ παρῃτήσατο ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ παῖς. Οὐδὲ μέχρι τούτων ἵστανται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἕτερα προστιθέασιν ἀτοπώτερα. *Οὐ γὰρ τοὺς ἀναξίους ἐγκρίνουσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπιτηδείους ἐκβάλλουσιν. Ὥσπερ γὰρ δέον ἀμφοτέρωθεν λυμήνασθαι τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἀσφάλειαν, ἢ ὥσπερ οὐκ ἀρκούσης τῆς προτέρας προφάσεως ἐκκαῦσαι τοῦ Θεοῦ τὴν ὀργὴν, οὕτω τὴν δευτέραν συνῆψαν, οὐχ ἧττον οὖσαν χαλεπήν· καὶ γὰρ ἐξ ἴσης οἶμαι εἶναι δεινὸν, τό τε τοὺς χρησίμους ἀπείργειν καὶ τὸ τοὺς ἀχρείους εἰσωθεῖν· καὶ τοῦτο δὴ γίνεται, ἵνα μηδαμόθεν παραμυθίαν εὑρεῖν μηδὲ ἀναπνεῦσαι δυνηθῇ τοῦ Χριστοῦ τὸ ποίμνιον.* Ταῦτα οὐ μυρίων ἄξια σκηπτῶν; ταῦτα οὐ γεέννης σφοδροτέρας, οὐ ταύτης μόνον τῆς ἠπειλημένης ἡμῖν; ἀλλ' ὅμως ἀνέχεται καὶ φέρεται τὰ τοσαῦτα κακὰ, ὁ μὴ βουλόμενος τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι αὐτὸν καὶ ζῆν. Πῶς ἄν τις αὐτοῦ τὴν φιλανθρωπίαν θαυμάσειε; πῶς ἂν ἐκπλαγείη τὸν ἔλεον; *Οἱ τοῦ Χριστοῦ τὰ τοῦ Χριστοῦ διαφθείρουσιν ἐχθρῶν καὶ πολεμίων μᾶλλον· ὁ δὲ ἀγαθὸς ἔτι χρηστεύεται*, καὶ εἰς μετάνοιαν καλεῖ. Δόξα σοὶ, Κύριε, δόξα σοί. Πόσης φιλανθρωπίας ἄβυσσος παρὰ σοί! Πόσης ἀνεξικακίας πλοῦτος»! (περὶ Ἱερωσ. Λόγ. III·XV στίχ. 281—285).

(ἕπεται συνέχεια)

1. Ἄριστα ἐφαρμόζονται τῇ ἀληθείᾳ ἐνταῦθα τὰ ῥήματα ταῦτα τοῦ θείου Χρυσοστόμου· «Χαλεπὸς ὁ καιρὸς, οἱ ἐπιβουλεύοντες πολλοί· τὸ τῆς ἀγάπης γνήσιον ἀπόλωλεν, ἀντεισῆκται δὲ ὁ τῆς βασκανίας ὄλεθρος· ἐν μέσῳ παγίδων διαβαίνομεν, καὶ ἐπὶ ἐπάλξεων πόλεων περιπατοῦμεν. Οἱ μὲν ἕτοιμοι τοῖς ἡμετέροις ἐφησθῆναι κακοῖς, εἴποτέ τι συμβαίη, πολλοὶ καὶ πολλαχόθεν ἐφεστήκασιν· ὁ δὲ συναλγήσων οὐδείς, ἢ καὶ εὐαρίθμητοι λίαν» (Περὶ ἱερωσ. λόγος I κεφ. IV. 48).

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

Τοῦ **Μουσικοῦ Θεωρητικοῦ** τοῦ ἐκ Μιτυλήνης μουσικοδιδασκάλου κ. Ν. Παγανᾶ εὑρισκομένου ἤδη ὑπὸ τὰ πιεστήρια παρακαλοῦνται οἱ κατέχοντες εἰσέτι ἀγγελίας αὐτοῦ ἵνα ἐν τάχει πέμψωσιν αὐτὰς ὑπὸ τὴν ἑξῆς διεύθυνσιν:

Κύριον

Ν. Παγανᾶν μουσικὸν

(Πατριαρχ. Τυπογραφεῖον — Φανάριον)
Κωνσταν|πολιν

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 21 ΜΑΪΟΥ 1893 **ΑΡΙΘ. 12.**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ **Διδυμοτείχου Φιλόθεος** (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος **Κωνστάντιος**
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Δ. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεὺς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαῖα τὰ ἥμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σ. Μητροπολίτῃ **Διδυμοτείχου κ. Φιλοθέῳ** Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ». —Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ **εἰδοποιῶσι** τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ **παραπίπτωσι** τὰ φυλλάδια.

Περιεχομενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα — Ὅτι οὐ χρὴ προσπαίζειν τῇ ἁμαρτίᾳ — Περὶ τῆς ἀληθοῦς ἀξίας τοῦ ἐπιγείου πλούτου — Ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς ἱερροῦ κλήρου — Κοινοποιήσεις — Δελτίον κινήσεως τῶν ἐν τοῖς ἐθνικοῖς φιλανθρωπ. καταστήμασι διαιτωμένων· μηνὸς ἀπριλίου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐπετηρὶς Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου. —Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει «Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος», οὗτινος ἡ εὐεργετικὴ καὶ τελεσφόρος ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς ἀνὰ τὴν Ἀνατολὴν παιδευτικῆς κινήσεως δεόντως ἐξετιμήθη, ἦγε τὴν ἐπετηρίδα αὐτοῦ ἐν συρροῇ πολλοῦ καὶ ἐκλεκτοῦ κόσμου. Τὴν τελετὴν ἐτίμησεν αὐτοπροσώπως ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Νεόφυτος μεταβὰς μετὰ τῶν ἐν τῇ βασιλευούσῃ παρεπιδημούντων σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν Ἐφέσου κ. Κωνσταντίνου καὶ Κυζίκου κ. Νικοδήμου καὶ τῶν ἐκ τῶν συνοδικῶν Νικομηδείας κ. Φιλοθέου καὶ Ἰωαννίνων κ. Γρηγορίου. Μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ τέως προέδρου τοῦ πρεσβυγενοῦς Σωματείου ἀξιοτίμου κ. Ἀναστ. Χρηστίδου ἀναγνωσθεῖσαν ἔκθεσιν τῶν κατὰ τὸ παρελθὸν συλλογικὸν ἔτος πεπραγμένων τῷ Συλλόγῳ καὶ τὴν ἐκφώνησιν τοῦ πανηγυρικοῦ λόγου ὑπὸ τοῦ τεταγμένου ῥήτορος ἀξιοτίμου κ. Δημητρίου Μαλικίδου, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐπέστεψε τὸ ἔργον τοῦ Συλλόγου διὰ τῶν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ἐξάρας καὶ τὴν ἀρίφρονα προστασίαν, ἣν οἶδε παρέχειν ὁ λαοφιλὴς ἡμῶν ἄναξ πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὴν ἐκπολιτίζουσαν καὶ προάγουσαν τὰ ἔθνη μεγαλουργὸν πρόοδον.

—*Ἐξαρχία Ῥόδου.* — Ἠγγέλθη ἄλλοτε ὅτι τοῖς πανιερωτάτοις μητροπολίταις Λήμνου κ. Ἀθανασίῳ καὶ Κῴου κ. Ἀθανασίῳ εἶχεν ἀνατεθῇ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐξαρχικὴ ἐντολὴ ὅπως μεταβάντες οὗτοι εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ῥόδου ἐξετάσωσι τὰ κατὰ τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Ῥόδου κ. Γρηγορίου διατυπωθέντα ὑπὸ τῶν κατοίκων παράπονα καὶ ὑποβάλωσι τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν ἀρμόζουσαν ἔκθεσιν. Ἤδη οἱ πανιερώτατοι ἔξαρχοι ἤγγειλαν τηλεγραφικῶς τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι ἀποπερατώσαντες τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτοῖς ἐντολὴν ἀνεχώρησαν ἐκεῖθεν κατευθυνόμενοι εἰς τὰς οἰκείας ἐπαρχίας, τὴν δὲ σχετικὴν ἐξαρχικὴν ἔκθεσιν ἀπέστειλαν ταχυδρομικῶς.

—*Κεντρικὴ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπή.*—Ἐπικειμένων τῶν ἐνάρξεων τῶν ἐτησίων ἐξετάσεων τῶν σχολῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως ἡ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Κεντρικὴ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ ὑπομιμνήσκει τὰς ἐφορείας τῶν σχολῶν ὅτι συνῳδὰ τῷ δεκάτῳ ἑβδόμῳ ἄρθρῳ τοῦ Κανονισμοῦ αὐτῆς ὀφείλουσιν αὗται πρὸ δύο τοὐλάχιστον ἑβδομάδων ν' ἀγγείλωσι πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν τὴν ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων, ὅπως παρευρεθῇ κατ' αὐτὰς εἴτε αὐτοπροσώπως ἢ δι' ἀντιπροσώπου αὐτῆς, καὶ τοῦτο πρὸς πρόληψιν παντὸς παραπόνου ἐπὶ τῇ μὴ ἐκπροσωπήσει τῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐν ταῖς ἐξετάσεσιν αὐτῶν.

Πρὸς τούτοις ἡ Πατριαρχικὴ Κεντρικὴ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ προσκαλεῖ πάντας τοὺς συγγραφεῖς καὶ ἐκδότας τῶν νέων διδακτικῶν βιβλίων ὅπως μέχρι τῆς 15 προσεχοῦς Ἰουλίου ἀποστείλωσιν αὐτῇ τὰ ἐν τῷ Καταλόγῳ τῶν εἰς τὰς σχολὰς εἰσακτέων διδακτικῶν βιβλίων μὴ περιλαμβανόμενα πονήματα ὡς καὶ τὰς νέας τούτων ἐκδόσεις πρὸς ἐπιθεώρησιν καὶ ἀναγραφὴν ἐν τῷ εἰρημένῳ Καταλόγῳ, ἐν ᾧ πρὸς ἄλλοις σημειωθήσεται ἥ τε ἔκδοσις καὶ ὁ τόπος καὶ ὁ χρόνος τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἐγκριθησομένου βιβλίου. Διακηρύττει δὲ ὅτι τὰ μετὰ τὴν 15 προσεχοῦς Ἰουλίου πρὸς ἐπιθεώρησιν καὶ ἔγκρισιν ἀποσταλησόμενα τῇ Κ. Ε. Ἐπιτροπῇ ἀποκλεισθήσονται τοῦ Καταλόγου, ἡ δὲ ἐπιθεώρησις καὶ ἔγκρισις τῶν τοιούτων ἀναβληθήσεται διὰ τὸ ἐπιὸν σχολικὸν ἔτος.

Ἐπιστέλλουσιν ὑμῖν ἐκ Χώρας τῶν Γαροχώρων.

Ὁ διὰ τῶν ἐφημερίδων ἀναγγελθεὶς θάνατος τοῦ σεβασμ. Μητροπολίτου Ἐφέσου κυροῦ Ἀγαθαγγέλου βαθέως συνεκίνησε πάντα μὲν εἰδότα αὐτὸν διά τε τὰς ἀρετὰς καὶ τὴν πατρικὴν ὄντως προσήνειαν τῶν πρὸς αὐτὸν ἀποτεινομένων, ἰδίᾳ δὲ καιρίως τὴν καρδίαν ἔπληξε τὸν Μητροπολίτην ἡμῶν Γάνου καὶ Χώρας κ. Διονύσιον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀοιδίμου χειραγωγηθέντα καὶ ἀναδειχθέντα. Διὸ καὶ ὁ Μητροπολίτης ἡμῶν μαθὼν τὸν θάνατον τοῦ ἀοιδίμου Γέροντός του πικρῶς ἔκλαυσεν ἐπὶ τῇ στερήσει τοιούτου προστάτου καὶ εὐεργέτου· κατελθὼν δ' ἀμέσως εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν ναὸν ἐδεήθη ὑπὲρ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ πρὸς Κύριον, διέταξε δὲ καὶ τοὺς ἱερεῖς τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ του ἵνα δέωνται πάντοτε ὑπὲρ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀειμνήστου ἐν ταῖς πρὸς τὸν Θεὸν ἐντεύξεσιν αὐτῶν.

Χθὲς δὲ (2) ἐτέλεσεν ἐν μέσῳ μεγάλης συρροῆς πλήθους καὶ ἱερὸν μνημόσυνον μεθ' ὅλου τοῦ περὶ αὐτὸν ἱεροῦ Πρεσβυτερίου, καὶ μέχρι δακρύων καὶ μετὰ πολλῆς κατανύξεως ἐδεήθη πρὸς Κύριον ὑπὲρ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ.

Μετὰ πολλὴν δὲ τῆς συγκινήσεως μετὰ τὸ τέλος τῆς λειτουργίας ὅτε ἐψάλησαν οἱ νεκρώσιμοι ψαλμοὶ καὶ ἐπιμνημόσυνον ὁμιλίαν ἀπήγγειλεν, καταλέξας ἐν ὀλίγοις τὰς ἀρετὰς τοῦ μεταστάντος πρὸς Κύριον ἀοιδίμου Μητροπολίτου Ἐφέσου, καὶ τὰς ἐνεργείας ἃς καθ' ὅλον τὸν μακρὸν αὐτοῦ βίον ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας κατέβαλεν.

Ἐν Χώρᾳ Γαροχώρων τῇ 3 Μαΐου 1893.

Ἡ ἐπὶ τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν Ἐπιτροπὴ εἰδοποιεῖ ὅτι τὴν προσεχῆ δευτέραν 24 τρ. μηνὸς ἀπὸ τῆς 2 ὥρας τῆς πρωΐας τουρκιστὶ ἄρξεται ἡ ἐπὶ δημοπρασίᾳ ἐκποίησις τῶν ἐνταῦθα εὑρεθέντων ἀρχιερατικῶν ἀμφίων καὶ λοιπῶν πραγμάτων ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Ἐφέσου κυροῦ Ἀγαθαγγέλου.

Πατριαρχεῖα, 20 μαΐου 1893.

ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπιτροπῆς
Σ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

(Περὶ Σταυροπηγιακῶν Μονῶν)

ΝΕΟΦΥΤΟΣ ἐλέῳ Θεοῦ κτλ.

Ἀριθ. πρωτ. 2568 / διεκπ. 1416

Ἱερώτατε Μητροπολίτα . . . ὑπέρτιμε καὶ ἔξαρχε . . . ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ . . . χάρις εἴη τῇ αὐτῆς ἱερότητι καὶ εἰσήνη παρὰ Θεοῦ. Ἡ τῶν εὐαγῶν ἱδρυμάτων τῶν ἱερῶν Σταυροπηγιακῶν καὶ ἐνοριακῶν Μονῶν ἀγαθὴ διοίκησις καὶ ἐπωφελὴς διαχείρισις, διηνεκὲς οὖσα μέλημα τῆς Ἐκκλησίας, περιλαμβάνεται, ὡς εἰκός, ἐν τῷ κύκλῳ τῆς φροντίδος καὶ μερίμνης τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν ἁγίων Ἀρχιερέων, οἷς συνεχῶς ἡ Ἐκκλησία διαδιδάζει ὁδηγίας ἀφορώσας εἴς τε τὴν ὑλικὴν καὶ τὴν πνευματικὴν αὐτῶν κατάστασιν. Καὶ νῦν δὲ, Ἐκκλησιαστικῇ προνοίᾳ, ὑποδεικνύοντες αὖθις τοῖς ἁγίοις ἀδελφοῖς τὴν ἀνάγκην ἰδιαζούσης προσοχῆς καὶ ἐνδιαφέροντος ὑπὲρ τῆς εὐοδώσεως τῶν Ἱερῶν Μονῶν, συνιστῶμεν αὐτοῖς διὰ τῆς ἡμετέρας τῆσδε Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Ἐγκυκλίου, ἵνα, οὐ μόνον ἐποπτεύωσι τὴν καλὴν διοίκησιν καὶ λυσιτελῆ διαχείρισιν τῶν ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις αὐτῶν ἱερῶν Σταυροπηγιακῶν καὶ Ἐνοριακῶν Μονῶν, ἀλλ' ἐπαγρυπνῶσι καὶ ἐπὶ τῆς κτηματικῆς αὐτῶν περιουσίας ὅπως μὴ διαρπάζηται ὑπὸ τοῦ τυχόντος, φροντίζοντες ἵνα, ὅσοι ἔχουσι κτήματα μοναστηριακὰ ἐγγεγραμμένα ἐπ' ὀνόματι αὐτῶν, εἴτε μοναχοί εἰσιν οὗτοι, εἴτε λαϊκοί, δῶσιν ἐπίσημα ἀντίγραφα δηλωτικὰ τῆς εἰκονικῆς ταύτης ἐγγραφῆς καὶ τῆς κυριότητος τῶν Μονῶν ἐπὶ τῶν κτημάτων τούτων, ἐπικυρούμενα καὶ ὑπὸ τοῦ ἁρμοδίου συμβολαιογράφου, συνεννοούμενοι δὲ περὶ πάντων τούτων μετὰ τῶν ἡγουμένων τῶν Μονῶν, ὅπως διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐξασφαλισθῶσιν ὅσον ἔνεστι τὰ μοναστηριακὰ κτήματα. Τὸ μέτρον τοῦτο, ἀναγκαῖον καὶ ἀπαραίτητον πρὸς ἀσφάλειαν τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας κριθὲν ὑπὸ τοῦ Διαρκοῦς Ἔθν. Μ Συμβουλίου καὶ συνοδικῶς ἐγκριθέν, ἀνακοινούμεθα καὶ τῇ αὐτῆς ἱερότητι, ἐντελλόμενοι ἵνα προσηκόντως φροντίσῃ περὶ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ ἐν ταῖς ἀνὰ τὴν ἐπαρχίαν αὐτῆς ἱεραῖς Μοναῖς, ταῖς τε Σταυροπηγιακαῖς καὶ ταῖς ἐνοριακαῖς. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετ' αὐτῆς.

,αωζγ' Μαΐου ιγ'.

† Ὁ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Ἡρακλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Νικομηδείας ΦΙΛΟΘΕΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Χαλκηδόνος ΙΩΑΚΕΙΜ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Δέρκων ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Ἰωαννίνων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Μιτυλήνης ΜΕΘΟΔΙΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Διδυμοτείχου ΦΙΛΟΘΕΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Βελεγράδων ΔΩΡΟΘΕΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Χαλδείας ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς

ΟΤΙ ΟΥ ΧΡΗ ΠΡΟΣΠΑΙΖΕΙΝ ΤΗι ΑΜΑΡΤΙΑι*

Ἡμεῖς παίζομεν προσέτι μὲ τὴν ἁμαρτίαν, ὅταν θέλωμεν νὰ φαινώμεθα χειρότεροι παρ' ὅτι πράγματι εἴμεθα, ἁπλῶς διὰ νὰ ἀρέσωμεν εἰς ἀνθρώπους ποταπούς μηδεμίαν ἀξίαν ἀνθρώπου ἔχοντας. Ποσάκις συμβαίνει τοῦτο! καὶ ποσάκις ἐκ ψευδοῦς τινος φιλαρεσκείας καὶ φειδοῦς, χωρὶς οἱ ἴδιοι νὰ ἐπιθυμῶμεν τοῦτο! Καὶ ἔπειτα προσπαθοῦντες νὰ ἐξωραΐσωμεν τὴν τοιαύτην ἡμῶν διαγωγὴν, ἣν καὶ αὐτοὶ συναισθανόμεθα ἐναντίαν τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἰδίων ἡμῶν πεποιθήσεων, λέγομεν: «μεταξὺ τῶν λύκων εἶναι ἀνάγκη νὰ ὠρύηταί τις». Ὑψοῦντες τοὺς ὤμους προσθέτομεν: «Ἀλλ' ἐπὶ τέλους δὲν ἠδυνάμην νὰ ἀντείπω· δὲν ἦτο κατάλληλος ὥρα κατ'ἐκείνην τὴν περίπτωσιν νὰ κηρύττω ἀρετήν. Ἔπρεπε καὶ ἐγὼ νὰ συμφωνήσω, διὰ νὰ μὴ καταστῶ τὸ παίγνιον καὶ ὁ ἐμπαιγμὸς τῶν ἄλλων».—Καὶ ὅμως ὅ,τιδήποτε καὶ ἂν εἴπῃς, ὁποιονδήποτε πρὸς δικαιολόγησιν λόγον καὶ ἂν φέρῃς, πάντοτε ἔχεις τὴν συνείδησιν, ὅτι ἄδικος ἦτο ἡ διαγωγή σου. Ἄλλοι αἰσχύνονται διὰ τὰς κηλίδας τοῦ βίου, διὰ τὰ ἐλαττώματα, τὰ ὁποῖα ἔχουσι καὶ καλύπτοντες ὅσον τὸ δυνατὸν αὐτὰ ὑποκρίνονται ὅτι εἶναι καλλίτεροι παρ' ὅ,τι εἶναι· σὺ δὲ αἰσχύνεσαι διὰ τὴν καθαρότητα καὶ τὴν ἀθωότητα τῆς καρδίας σου. Ὦ! βεβαίως ἐσωτερικῶς δὲν ἀγαπᾷ τις τό-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 83—85 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

σον πολὺ ἐκεῖνο, διὰ τὸ ὁποῖον αἰσχύνεται! Ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος θεωρεῖ ἐπαινετὸν νὰ συμφωνῇ καὶ νὰ ἐξομοιοῦται, ἔστω καὶ δι' ὀλίγας μόνον στιγμάς, μὲ διεφθαρμένους καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν ἀνθρώπους, δὲν ἀπέχει πολὺ τῆς κακίας καὶ διαφθορᾶς αὐτῶν. Ἀρετὴ ἄνευ ἐνθουσιασμοῦ καὶ τόλμης, ἀρετὴ ἕνεκα δειλίας ἀσκουμένη ταχέως καταπίπτει. Καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναμένῃ τις μέγα τι καὶ κοινωφελὲς παρὰ τοιούτων ἀνθρώπων, ὧν γνώμων καὶ ὁδηγὸς εἶναι οὐχὶ αἱ ἴδιαι αὐτῶν πεποιθήσεις, ἀλλ' αἱ ἰδέαι καὶ τὸ συμφέρον ἐκείνων εἰς ὅσους ἑκάστοτε πλησιάζουσι;

Πλὴν τούτων ἡμεῖς παίζομεν προσέτι μὲ τὴν ἁμαρτίαν, ὁσάκις διά τινα ἀγαθὸν σκοπὸν μεταχειριζόμεθα ἀθέμιτα καὶ ἀσυγχώρητα μέσα. Ὅστις ἐξαπατᾷ τὸν πλούσιον διὰ νὰ εὐεργετήσῃ τοὺς πτωχούς· ὅστις καταχρᾶται ξένην περιουσίαν διὰ νὰ φυλάξῃ τὴν τιμὴν αὐτοῦ καὶ τὴν τῆς οἰκογενείας του, εἰμπορεῖ ποτε νὰ δικαιωθῇ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων; Ἀπὸ πότε ἔγεινε τοῦτο, μὲ τὰ ἔργα τοῦ σκότους νὰ εἰμπορῇ τις νὰ κερδίζῃ τὴν μακαριότητα, τὴν εὐτυχίαν καλῆς συνειδήσεως; Ἀπὸ πότε ἡ ὁδὸς τῆς διαφθορᾶς ἄγει εἰς τὸν οὐρανόν; Καὶ ὅμως οὐχὶ σπανίως ὁ ἄνθρωπος κούφως καὶ ἐπιπολαίως ἐκλέγει μέσα ἀθέμιτα, ἀρκεῖ μόνον νὰ δύναται νὰ δικαιολογήσῃ αὐτὰ διά τινος ἀγαθοῦ σκοποῦ.

Εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀπαριθμήσῃ τις ὅλας τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς ὁ ἄνθρωπος, εἴτε ἐν τοῖς σμικροῖς εἴτε ἐν τοῖς σπουδαίοις, παίζει μὲ τὴν ἁμαρτίαν, καθ' ἃς θέλει μὲν νὰ ἀπολαύσῃ τὴν ἐξ αὐτῆς ἡδονήν, ἐλπίζει ὅμως ἀφ' ἑτέρου αὐτὴν ταύτην νὰ ἀποφύγῃ. Μὴ πλανᾶσαι, ἀναγνῶστα! Νομίζεις, ὅτι σὺ παίζεις μὲ τὴν κόλασιν, ἐν ᾧ *ἐκείνη* παίζει μὲ σέ! Καὶ μὴ νομίσῃς, ὅτι δύνασαι, ἀλλ' οὐδὲ νὰ θελήσῃς ποτὲ νὰ καθησυχάσῃς σεαυτὸν λέγων: «ἠξεύρω τί πράττω, καὶ διὰ τοῦτο ποτὲ δὲν ἀφίνω ἐμαυτὸν νὰ παρασυρθῶ. Ἐγὼ ἀστείζομαι καὶ ἡ ἀστειότης μου οὐδέποτε γίνεται σπουδαιότης. Ἔχω ἀρχὰς ἰσχυρὰς καὶ φρόνησιν ἱκανὴν, τὰ ὁποῖα οὐδέποτε μὲ ἀφίνουσι νὰ ἀποπλανηθῶ».

«Ὁ δοκῶν ἑστάναι βλεπέτω μὴ πέσῃ» (α' Κορ. 1, 12). Οὗτος εἶναι ὁ σοφώτατος κανὼν τοῦ βίου δι' ἕκαστον ἄνθρωπον, εἰς τὸν ὁποῖον τὸ ὕψιστον ἀγαθὸν ἔχει ἰδίαν, ἀπόλυτον ἀξίαν.

Καὶ εἶναι μὲν δυνατὸν πολλάκις ἡ πρᾶξις, ἡ συνορεύουσα πρὸς τὸ ἄδικον νὰ ἦναι ὅλως ἀσήμαντος καὶ ἀπαρατήρητος σχεδόν· ἀλλ' ἡ πρᾶξις, περὶ ἧς ἡ συνείδησις ἡμῶν διαμαρτυρομένη λέγει, ὅτι εἶναι ἄδικος, δὲν εἶναι πλέον ἀσήμαντος. Τὸ ἀπηγορευμένον, τὸ ὁποῖον πράττομεν, ὅσον μικρὸν καὶ ἀσήμαντον καὶ ἂν ἦναι, εἶναι ἀπηγορευμένον. Τὸ σφάλμα, τὸ ὁποῖον κούφως καὶ ἐπιπολαίως ἐπιτρέπομεν εἰς ἑαυτούς, ὅσον ἀσήμαντον καὶ ἂν ἦναι, πάντοτε εἶναι σφάλμα.

Ἰδίως ὅμως εἶναι ἀνάγκη νὰ προσέχωμεν νὰ μὴ θεωρῶμεν ἐκεῖνο μόνον ὡς ἁμαρτίαν, ὅπερ μόνον μικρὰς ἢ καὶ οὐδεμίαν σχεδὸν συνέπειαν ἔχει.—Τὸ ἁμαρτωλὸν δὲν κεῖται ἐκτὸς ἡμῶν, ἐν τῇ πράξει, τὴν ὁποίαν ἐκτελοῦμεν, ἀλλ' ἐν τῷ φρονήματι, μὲ τὸ ὁποῖον ἐνεργοῦμεν. Οὐδὲν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἔχει αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἀξίαν τινά· οὔτε τὰ ἐπίκτητα, οὔτε τὰ ἔμφυτα λεγόμενα ἀγαθὰ ἔχουσι καθ' ἑαυτὰ ἀξίαν τινά. Ὥστε τὸ μέγεθος τῆς ἐνοχῆς ἡμῶν δὲν κεῖται ἐν τῷ μεγέθει καὶ τῇ βδελυγμίᾳ, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει τὸ ἐξωτερικὸν φαινόμενον τοῦ ἐγκλήματος, τὸ ὁποῖον εἰμπορεῖ νὰ κρίνῃ καὶ τιμωρήσῃ ὁ πολιτικὸς νόμος, ἀλλ' ἐν τῷ ἀξιοποίνῳ τοῦ φρονήματος ἡμῶν. Ὑπῆρξαν ἤδη πατροκτόνοι διακόψαντες ἐξ ἀπροσεξίας τὴν ζωὴν ἐκείνων, οἵτινες ἔδωκαν εἰς αὐτοὺς τὸ ζῆν· ἀλλ' ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν μελετῶσι καὶ ἐπιθυμοῦσι τὸν θάνατον τῶν γονέων, δὲν εἶναι μᾶλλον βδελυκτοὶ καὶ ἀποτρόπαιοι τῶν ἐξ ἀπροσεξίας πατροκτόνων; Ἡ γυνὴ ἐκείνη, ἡ ἀπολέσασα τὴν τιμὴν αὐτῆς, καθίσταται τὸ ἀντικείμενον τοῦ οἴκτου ἢ τῆς περιφρονήσεως ὅλων τῶν ἀνθρώπων· ἀλλ' ἐκείνη, ἥτις ἐξωτερικῶς προσποιεῖται τὴν μεγαλειτέραν τιμιότητα καὶ σεμνότητα, ἔσωθεν ὅμως γέμει πονηρῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ἐν τῷ νῷ διαπράττει μεγαλείτερα αἴσχη, δὲν εἶναι περισσότερον ἀξιόμεμπτος καὶ ἀξιοκατάκριτος; Ὄχι *τί* πράττομεν, ἀλλὰ τὸ *πῶς* πράττομεν τοῦτο, αὐτὸ εἶναι ἁμαρτία. *Τοῦτο* κρίνει ὁ Θεός, *ἐκεῖνο* οἱ ἄνθρωποι δύνανται νὰ κρίνωσι. Μία τις ἀκάθαρτος ἐπιθυμία, ἀνέκφραστός τις ἀρά, ὁ μὴ ἐκδηλούμενος φθόνος, εἰ καὶ ἄνευ ἐξωτερικῶν συνεπειῶν, εἰμπορεῖ νὰ ἦναι τόσον μεγάλη ἁμαρτία, ὅσον καὶ τὸ διαπραχθὲν ἔγκλημα.

Εἶναι ἐπικίνδυνον νὰ παίζωμεν μὲ τὴν ἁμαρτίαν. Καὶ μὴ ἐξαπατῶμεν ἑαυτοὺς διὰ τῆς σμικρότητος τοῦ ἀδικήματος, οὗτινος γιγνόμεθα ἔνοχοι, καὶ τῶν συνεπειῶν, αἵτινες εἶναι δυνατὸν ἐξ αὐτοῦ νὰ προκύψωσιν. Εἰς ὅλα ἀνεξαιρέτως τὸ σπέρμα εἶναι πάντοτε μικρόν. Ὁ σπόρος τῆς δηλητηριώδους βοτάνης εἰμπορεῖ νὰ εἶναι τόσον μικρός, ὅσον καὶ τὰ ἐν τῷ ἀέρι κινούμενα μόρια τῆς ὕλης· σπειρόμενος βλαστάνει, αὐξάνει καὶ ἀνθεῖ κίνδυνον ἐπαπειλῶν εἰς πάντα, ὅστις θὰ ἐτόλμα νὰ πλησιάσῃ. Καὶ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς λεγομένους ἀθῴους ἀστεϊσμούς, περὶ τῶν ὁποίων ἡ συνείδησις ἡμῶν λέγει, ὅτι ἐν αὐτοῖς κεῖταί τι, τὸ ὁποῖον δὲν ἐπιδοκιμάζεται, ὀφείλομεν νὰ ἀποφεύγωμεν—ἐπαπειλοῦσι κίνδυνον. Ποσάκις συμβαίνει π. χ. νὰ χαίρῃ τις καὶ νὰ εὐχαριστεῖται βλέπων τὰ παιδία μιμούμενα τὰς ἀσχημίας καὶ ἀγροικίας τῶν ἡλικιωμένων, χωρὶς νὰ γνωρίζωσι τὰ πραττόμενα! Ἐκεῖνο δέ, τὸ ὁποῖον εἰς τοὺς ἐνήλικας προξενεῖ ἡδονὴν καὶ εὐχαρίστησιν, εἰς τοὺς μικροὺς γίνεται ἀμέσως σπουδαῖον καὶ σοβαρόν. Ὅταν μειδιᾷ τις ἐπὶ τῇ ματαιότητι τῶν ἀνηλίκων, ὅταν ἐπιδοκιμάζῃ σιωπηλῶς βλέπων αὐτοὺς κοσμουμένους ἢ θαυμάζοντας ἐν τῷ κατόπτρῳ τὸ ἴδιον αὐτῶν ἀνάστημα, ἢ δεικνύοντας περιφρόνησιν πρὸς τοὺς κακῶς ἢ πενιχρῶς ἐνδεδυμένους συνηλικιώτας—τότε εἰς ἕκαστον τὸ αἴσθημα λέ-

γει, ὅτι τὸ μειδίαμα τοῦτο δὲν εἶναι ὀρθόν· εἶναι φοβερὸν δηλητήριον, τὸ ὁποῖον σὺν τῷ χρόνῳ θὰ ἐπιφέρῃ τὰς ἀναγκαίας συνεπείας. Ὁ ἐπιτρέπων εἰς ἑαυτὸν τοῦτο σπείρει ἐν τῇ ἐπιδεκτικῇ τοῦ παιδὸς καρδίᾳ τὸν σπόρον τῆς ὑπερηφανείας, ἐξ ἧς γεννᾶται πᾶσα κακία.

Εἶναι ἐπικίνδυνον νὰ παίζῃ τις μὲ τὴν ἁμαρτίαν· διότι πάντοτε εἶναι δύσκολον νὰ διακρίνῃ τις τὸ ὅριον τοῦ θεμιτοῦ καὶ ἀθεμίτου. Μία τις καθ' ἑαυτὴν ἀθῴα διασκέδασις εἰμπορεῖ διὰ τῆς συχνῆς ἐπαναλήψεως νὰ μεταπέσῃ εἰς ἀναπόφευκτον ἀνάγκην, δι' αὐτῆς εἰς συνήθειαν καὶ τέλος εἰς πάθος, ὅπου ἐπὶ τέλους τὸ λογικὸν εἰς οὐδὲν ἰσχύει. Ἐπὶ μακρὸν βεβαίως ὁ ἄνθρωπος ἐξαπατᾷ ἑαυτόν, ἔστω καὶ ἂν ὁ ἐσωτερικὸς τῆς ἀθωότητος φύλαξ, ἡ συνείδησις, λέγει: «ἐν τῇ διασκεδάσει ταύτῃ ἐνυπολανθάνει ὁ κίνδυνος». Ἐπὶ μακρὸν παρηγορεῖ ἑαυτὸν διὰ τῆς ἰδέας, ὅτι ἐπὶ τέλους καθ' ἑαυτὸ τὸ πρᾶγμα τοῦτο εἶναι ἀκίνδυνον, καὶ ἐν ἀνάγκῃ δύναται νὰ παραιτηθῇ τούτου. Παρηγορεῖται, παίζει μὲ τὸν ἴδιον αὐτοῦ ὄλεθρον. Ἡ παιδιὰ ἐγένετο ἤδη πάθος ἰσχυρόν, τὸ ὁποῖον ὠθεῖ αὐτὸν καὶ ἄκοντα εἰς τὴν κακίαν, ἥτις συναπορέρει τὸν ὄλεθρον. Μηδεὶς νομίσῃ ἑαυτὸν τοσοῦτον ἰσχυρόν, ὥστε νὰ δύναται νὰ ἀντιστῇ εἰς πάντα πειρασμόν. Δι' ἕκαστον θνητὸν σημαίνει μία προδοτικὴ ὥρα. «Ὁ δοκῶν ἑστάναι βλεπέτω μὴ πέσῃ».

Ἐν τούτῳ κεῖται ὁ κίνδυνος τοῦ παίζειν μὲ τὴν ἁμαρτίαν, ὅτι ἡμεῖς ἤδη φέρομεν ἐν ἑαυτοῖς τὴν κλίσιν εἰς τὸ κακόν, ὁσάκις αἰσθανόμεθα εὐχαρίστησιν πλησιάζοντες τὸ ἀπηγορευμένον. Ἴσως δὲν διεπράξαμεν εἰσέτι τὴν ἁμαρτίαν — ἴσως ἀποστρεφόμεθα εἰσέτι τὴν ἁμαρτίαν— ἐκείνη ὅμως περιεκύκλωσεν ἡμᾶς ἤδη διὰ μυρίων ἀοράτων δικτύων. Ὅπως ἡ ψυχὴ θελεαζομένη ὑπὸ τοῦ φωτὸς ἑλκύεται πρὸς αὐτὸ καὶ στενότερον πάντοτε διαγράφει περὶ αὐτὸ κύκλον, μέχρις οὗ καταπίπτει ἐν αὐτῷ καὶ κατακαίεται, τὸν αὐτὸν ἀπαράλλακτα τρόπον καὶ ὁ μὲ τὴν ἁμαρτίαν παίζων συλλαμβάνεται ὑπ' αὐτῆς καὶ ἀποθνήσκει. Ὅστις ἑκουσίως ἐκτίθεται εἰς τὸν κίνδυνον τῆς ἁμαρτίας, ἔχει ἤδη τὴν ἐπιθυμίαν νὰ διαπραγματευθῇ μετ' αὐτῆς. Ἐὰν οὗτος σπουδαίως ἐμίσει τὸ ἔγκλημα, ἐπίσης σπουδαίως θὰ ἀπέφευγε τοῦ νὰ πλησιάσῃ πρὸς αὐτήν, καὶ θὰ ἐφοβεῖτο τὸ δυνατὸν τῆς ἐξολισθήσεως. Ἡ ἡδονή, τὴν ὁποίαν εὑρίσκει τις εἰς ἀπόλαυσιν, τὴν ὁποίαν δεικνύει μακρόθεν τὸ ἀπηγορευμένον, ἡ ἐπιθυμία τούτου εἶναι ἤδη ἐπιθυμία τῆς ἁμαρτίας αὐτῆς. Διὰ τοῦτο «ὁ δοκῶν ἑστάναι βλεπέτω μὴ πέσῃ».

Καὶ ὁ φοβερώτερος κακοῦργος ἦτο ποτὲ ἀθῷος. Τὸ φοβερὸν αὐτοῦ ἐπάγγελμα δὲν ἤρχησε βεβαίως μὲ φρικώδεις καὶ βδελυρὰς πράξεις, πρὸ τῶν ὁποίων φρίττει ὁ ἄνθρωπος· ἤρχησε μᾶλλον μὲ ἀστειότητα, ἄνευ πολλῆς περισκέψεως, μὲ ἰδέας διαβατικάς, πρὸ τῆς ἀδικίας τῶν ὁποίων ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ ἐρυθριάσῃ καὶ αὐτός. Ἀλλ' ὅμως ἡ ἡδονή, τὴν ὁποίαν ἠσθάνετο καὶ ἡ εὐχαρίστησις, τὴν ὁποίαν εὗρισκεν ἐν τῇ ἀπηγορευμένῃ πράξει, ἐν τῷ ἀδικήματι, ἐδελέαζον καὶ ἐξώθουν αὐτόν. Πρῶτον αὐτοῦ παράπτωμα ἦτο, ὅτι ἐσυγχώρησεν εἰς ἑαυτὸν καὶ τὸ ἐλάχιστον, ὅπερ ἐφαίνετο ἐπίφογον καὶ ἀξιοκατάκριτον· δι' αὐτοῦ ἀκριβῶς ἐγένετο τέλειος, ἐτελειοποίησεν ἑαυτὸν εἰς τὴν κακίαν. Ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος εἰμπορεῖ νὰ εὕρῃ δικαιολόγησιν διὰ τὸ πρῶτον αὐτοῦ κακὸν βῆμα, θὰ ἐπινοήσῃ βεβαίως δικαιολόγησιν καὶ διὰ τὸ δεύτερον· τὸ τρίτον φαίνεται εἰς αὐτὸν ἀκίνδυνον καὶ ἀβλαβές, τὸ τέταρτον καὶ ἀξιέπαινον μάλιστα — ἔπειτα ἕκαστον ἄλλο γίνεται ἀναγκαῖον μέχρις οὗ ἐπὶ τέλους καταπέσῃ ὅλος εἰς τὴν ἄβυσσον τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς ἀθλιότητος. Καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν ἄλλως νὰ γείνῃ. Ὅστις δὲν προσέχει, ὅστις περιφρονεῖ τὴν λεπτὴν κόνιν, ἥτις ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἐπικάθηται ἐπὶ τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ — καὶ πόσον ἀσήμαντον εἶναι ἓν ἕκαστον καθ' ἑαυτὸ μόριον τῆς κόνεως;— τελευταῖον καλύπτεται ἐντελῶς ἐκ τῆς ἀκαθαρσίας.

Εἶναι ἐπικίνδυνον νὰ παίζωμεν μὲ τὴν ἁμαρτίαν. Ἀναγνῶστα! εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐννοήσῃς τοῦτο καλῶς. Εἶναι ἀνάγκη νὰ κατανοήσῃς καλῶς, ὅτι πρέπει τις νὰ ἀποφεύγῃ πᾶσαν οἱανδήποτε ἁμαρτίαν. Δὲν μᾶς πειράζει ὁ Θεός, «ὁ Θεὸς εἶναι ἀπείραστος κακῶν, πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα»· ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς πειράζεται δελεαζόμενος ὑπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐπιθυμίας. Οὐδεμία ἁμαρτία εἶναι μικρά, οὐδὲν ἄδικον συγγνωστόν. Καὶ ἡ μικροτάτη κηλὶς ἀτιμάζει τὴν ἀθωότητα. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπιστήσωμεν πολὺ τὴν προσοχὴν ἡμῶν, καὶ ὅ,τι ἀποδοκιμάζει ἡ συνείδησις νὰ μένῃ μακρὰν τῆς καρδίας.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΛΗΘΟΥΣ ΑΞΙΑΣ
ΤΟΥ ΕΠΙΓΕΙΟΥ ΠΛΟΥΤΟΥ*

Δὲν θέλομεν νὰ ἀναπτύξωμεν περισσότερον τὴν ἰδέαν ταύτην καὶ νὰ ἐξαγάγωμεν τὰ ἐκ ταύτης συμπεράσματα, διότι ἕκαστος τῶν παρακολουθησάντων ἡμᾶς εἰς τὴν μακρὰν ταύτην πραγματείαν κατανοεῖ κάλλιστα τί εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀπεργάζεται τὴν ἀληθῆ ἀξίαν τοῦ ἐπιγείου πλούτου. Πᾶν ὅ,τι ἔδωκεν ἡμῖν ἡ πανάγαθος τοῦ Θεοῦ πρόνοια ἐκτιμᾷν καὶ ἀπολαμβάνειν ἐν ταπεινότητι καρδίας ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ, καὶ παρὰ τούτῳ ἔχειν τὸν νοῦν πάντοτε εἰς τὰ αἰώνια ἀγαθά, τοῦτο εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δίδει τὴν ἀληθῆ ἀξίαν εἰς τὰ τοῦ κόσμου τούτου ἀγαθά. Καὶ ὄχι μόνον ἡ ἀπὸ τῆς χειρὸς τοῦ Θεοῦ ἀποδοχὴ τῆς ἐπιγείου κτήσεως, ἀλλὰ καὶ ἡ πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ χρῆσις αὐτῆς καθιστᾷ αὐτὴν διὰ τὸν εὐσεβῆ χριστιανὸν ἀξιόλογον.

* Συνέχ. ἀπὸ σελ. 52—53 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου καὶ τέλος.

Πρὸς τίνα σκοπὸν ἐπιτρέπεται καὶ ὀφείλω νὰ μεταχειρίζωμαι τὸν γήϊνον πλοῦτον, ὃν μοὶ ἐχάρισεν ὁ Θεός; Ἐν πρώτοις διὰ νὰ ἀπαντήσῃ τις ὀρθῶς εἰς τὸ ζήτημα: μέχρι τίνος ἐπιτρέπεται εἰς τὸν κτηματίαν νὰ μεταχειρισθῇ δι' ἑαυτὸν τὴν ἰδιοκτησίαν του, πρέπει πάλιν νὰ εὕρῃ τὴν μέσην ὁδόν, μεταξὺ δηλονότι τῆς ἀποκλειστικῆς ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καὶ μόνον ὑπὲρ ἑαυτοῦ, χρήσεως τῆς ὑπαγορευομένης ὑπὸ τοῦ ἰδιωφελοῦς ὑλιστικοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἀνελευθερίας καὶ μικροψυχίας ἀφ' ἑτέρου. Ὁ Θεὸς εἰς ἐμὲ κατὰ πρῶτον ἔδωκε τὰ γήϊνα ἀγαθά μου, ἑπομένως δύναμαι καὶ ὀφείλω νὰ μεταχειρίζωμαι αὐτὰ ἐν πρώτοις δι' ἐμὲ καὶ τοὺς οἰκείους μου. Ὁ Θεὸς θεωρεῖ ψευδῆ εὐσέβειαν τὸ νὰ ὑστερῇ τίς τι τοὺς οἰκείους αὐτοῦ καὶ νὰ προσφέρῃ τοῦτο ὡς θυσίαν εἰς τὸν Θεόν· ὁ δὲ ἀπόστολος Παῦλος ὀνομάζει τὴν πρᾶξιν ταύτην ἀσέβειαν καὶ ἄρνησιν τῆς πίστεως· «εἰ δέ τις τῶν ἰδίων καὶ μάλιστα τῶν οἰκείων οὐ προνοεῖ, *τὴν πίστιν ἤρνηται*, καὶ ἔστιν ἀπίστου χείρων» (α'. Τιμ. ε', 8). Πρέπει τις τῳόντι νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι ἡ ἀπόλαυσις γηΐνων ἀγαθῶν ἐπιτρέπεται, ἐὰν καθαγιάζηται διὰ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν εὐγνωμοσύνης κατὰ τὸν λόγον τοῦ Ἀποστόλου: «εἰ δὲ ἐγὼ χάριτι μετέχω, τί βλασφημοῦμαι ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εὐχαριστῶ; Εἴτε οὖν ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε» (α'. Κορ. 10, 30). Ἀλλ' ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος, ὁ ὁποῖος διὰ τῶν ἀνωτέρω τίθησιν τὴν ἀρχὴν τῆς χριστιανικῆς ἐλευθερίας, προστίθησιν εἰς ταῦτα ἀμέσως: καθὼς κἀγὼ πάντα πᾶσιν ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἐμαυτοῦ συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσι· πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει». «Ὁ χριστιανὸς εἶναι ἐλεύθερος κύριος ἐπὶ πάντων οὐδέποτε δὲ ὑπήκοος· ὁ χριστιανὸς εἶναι πρόθυμος δοῦλος πάντων καὶ παντὸς ὑπήκοος», λέγει πολὺ εὐστόχως καὶ τις τῶν νεωτέρων ἑρμηνευτῶν τῆς ἁγίας Γραφῆς θέλων νὰ δείξῃ διὰ τούτων τὴν χριστιανικὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν αὐταπάρνησιν, τὴν ὁποίαν ὀφείλει νὰ δεικνύῃ ὁ χριστιανὸς διὰ τὸ καλὸν τῶν ἄλλων. Καὶ κύριος μὲν εἶναι διὰ τῆς πίστεως, ὑπήκοος δὲ διὰ τῆς ἀγάπης. Καὶ ἀκριβῶς τοῦτο εἶναι τὸ ὅριον τῆς ἐλευθερίας ἡμῶν· ἡ ὑπὸ τοῦ χριστιανοῦ ἀπόλαυσις τῶν γηΐνων ἀγαθῶν εἶναι ἀπολύτως ἀνωτέρα τῆς ἀπολαύσεως, ἣν αἰσθάνεται ὁ ἄπιστος: ὁ χριστιανὸς ἀρτύει τὴν ἀπόλαυσιν αὐτοῦ διὰ τῆς υἱϊκῆς πρὸς τὸν Θεὸν εὐγνωμοσύνης.

Ἀλλ' ὁ Θεὸς δὲν ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς τὰ γήϊνα ἀγαθὰ μόνον δι' ἡμᾶς αὐτούς. Ὀφείλομεν νὰ χρησιμοποιῶμεν τὰ ἀγαθὰ ἡμῶν ὑπηρετοῦντες δι' αὐτῶν καὶ ἄλλους ἀνθρώπους. Εἴμεθα οἰκονόμοι, οἵτινες διὰ τῆς μεγαλειτέρας κτήσεως δὲν ἀπαλασσόμεθα τοῦ καθήκοντος τῆς ἐργασίας, τοὐναντίον μάλιστα αὐτὴ αὕτη ὑποχρεοῖ ἡμᾶς εἰς περισσοτέραν ἐργασίαν. Ὅστις ἔλαβε παρὰ τοῦ Θεοῦ πολλά, διὰ πολλὰ ἔχει νὰ δώσῃ λόγον εἰς αὐτόν.

«Τὴν ἰδιοκτησίαν (τὸ κτῆμα) μου δύναμαι νὰ μεταχειρισθῶ ὅπως θέλω», ἔλεγεν ἀφρικανός τις πρὸς τὸν σουηδὸν ἀπόστολον Westmark, θελήσαντα νὰ παρατηρήσῃ εἰς αὐτόν, δέροντα τὴν γυναῖκά του ὅτι δὲν ἐπετρέπετο νὰ πράττῃ τοῦτο. Τί ἀπήντησεν εἰς τοῦτο, ἂν ἐν γένει ἀπήντησεν ὁ ἱεραπόστολος, εἶναι ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς. Πάντως ὅμως κατὰ τὴν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν καὶ ὁ πεπολιτισμένος καλούμενος κόσμος δίδει εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν, ἡ θεωρία αὕτη εἶναι ἀπολύτως ἀναμφισβήτητος. Ἰδιοκτησία (κτῆμα) εἶναι κατὰ τὸν γνωστὸν κλασικὸν ὁρισμόν, τὸ δικαίωμα τῆς χρήσεως ἢ καταχρήσεως (jus utendi et abutendi)—καὶ μάλιστα τὸ δικαίωμα τῆς καταχρήσεως εἶναι μᾶλλον οὐσιῶδες εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς ἰδιοκτησίας ἢ τὸ τῆς χρήσεως. «Τὴν ἰδιοκτησίαν μου δύναμαι νὰ μεταχειρισθῶ ὅπως θέλω» λέγει π. χ. ὁ χριστιανὸς οἰνοποιός, ὅστις διαφθείρει τὸν οἶνόν του διὰ δηλητηριωδῶν οὐσιῶν βλαπτουσῶν καιρίως τὴν ὑγιείαν τῶν ἀνθρώπων. «Τὴν ἰδιοκτησίαν μου δύναμαι νὰ μεταχειρισθῶ ὅπως θέλω», λέγει καὶ ὁ χριστιανὸς τοκογλύφος, ὁ ὁποῖος ἀναλγήτως καταστρέφει ὁλοκλήρους οἰκογενείας διὰ νὰ γεμίσῃ τὰ κιβώτιά του χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. «Τὴν ἰδιοκτησίαν μου δύναμαι νὰ μεταχειρισθῶ ὅπως θέλω», λέγει ὁ χριστιανὸς καὶ πεπολιτισμένος ἔμπορος τῶν σιτηρῶν, καὶ κλείει τὸν σῖτον εἰς ἀποθήκας, διὰ νὰ προκαλέσῃ οὕτως σιτοδείαν, ὅπως κερδήσῃ ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἄλλων ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερα. Οὕτως διδάσκει τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἱερᾶς ἰδιοκτησίας.

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ ὅμως δὲν διδάσκει οὕτω. Βεβαίως ἡ Ζ' ἐντολὴ ἀπαγορεύει αὐστηρῶς τὴν ἐπέμβασιν εἰς ξένην ἰδιοκτησίαν καὶ καθίστησιν αὐτὴν οὕτως σεβαστὴν κατὰ πάσης ξένης προσβολῆς. Ἡ ἁγία Γραφὴ μάλιστα ρητῶς διδάσκει, ὅτι ἡ εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ πλησίον ἐπέμβασις εἶναι ἁμαρτία πρὸς τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος ἔδωκε τὴν ἰδιοκτησίαν. Ἀφ' ἑτέρου ὅμως ἡ ἁγ. Γραφὴ πολὺ ἀπέχει τοῦ νὰ διεγείρῃ ἢ νὰ προαγάγῃ τοιαύτην τινὰ μονομερῆ ἰδιωφελῆ ἐκδοχὴν τῆς ἰδιοκτησίας, ὁποίαν δυστυχῶς ὁ κόσμος σήμερον ἔχει. Ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ γῆ Χαναὰν ἐν πρώτοις ἦτο κτῆμα ὅλου τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, οὕτως ὥστε κυρίως τὰ πάντα ἀνήκων εἰς πάντας. Τοῦτο δὲ ἀποδεικνύεται σαφῶς ἐκ τοῦ διορισμοῦ τῶν Σαββάτων καὶ Ἰωβιλαίων, κατὰ τὰ ὁποῖα οὐδὲν ἐπετρέπετο νὰ θερισθῇ, ἀλλ' ἀφίετο οὕτως εἰς τοὺς ἀγροὺς πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν. Ἐντεῦθεν εἶχον τὴν ἀρχὴν π. χ. καὶ αἱ νομικαὶ ἐκεῖναι διατάξεις, καθ' ἃς ἐπετρέπετο εἰς ἕκαστον νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ἄμπελον τοῦ πλησίον καὶ νὰ φάγῃ μέχρις οὗ χορτάσῃ καὶ ἐκ τῶν ἀγρῶν νὰ τίλλῃ τοὺς στάχυας. Ταῦτα πάντα ἐχρησίμευον πρὸς διηνεκῆ ἀνάμνησιν, ὅτι ἕκαστος κτηματίας ἦτο διαχειριστὴς οὐχὶ ἁπλῶς *θείας* περιουσίας, ἀλλὰ περιουσίας, ἰδιοκτησίας, σύμπαντος τοῦ λαοῦ. Καὶ κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς ἐμφανίσεως τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ἐπίσης τὰ πάντα ἦσαν κοινὰ μεταξὺ τῶν χριστιανῶν. Ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη, ὑπὸ

τῆς ὁποίας ἐφλέγοντο οἱ μακάριοι ἐκεῖνοι ἄνθρωποι, ὥθει αὐτούς, ἐκποιοῦντες τὰ ἑαυτῶν, νὰ καταθέτωσι τὸ τίμημα αὐτῶν εἰς χεῖρας τῶν Ἀποστόλων ὅπως διανεμηθῇ εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν. Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἕκαστος ἔλεγε πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ τὸν χρήζοντα τῆς παρ' αὐτοῦ βοηθείας: «ὅ,τι ἔχω εἶναι ἰδικόν σου»· σήμερον ὅμως ἡ ἰδιωφέλεια, ἥτις διέφθειρεν ὅλως τὸ πνεῦμα τῶν ἀνθρώπων, λέγει: «ὅ,τι ἔχεις ἔστω ἰδικόν μου». Τότε διηύθυνεν ἡ ἀγάπη, σήμερον διευθύνει ὁ ἐγωϊσμὸς καὶ ἡ φιλαυτία. Καὶ ἐν τούτῳ κεῖται ἡ μεγάλη διαφορά. Ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς πλήρης ἀγάπης παρουσιαζόμενος λέγει εἰς ἕκαστον τῶν πλησίον, ὃν νομίζει στερούμενον: «λάβε ὅ,τι ἔχω»· ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς ἀγόμενος, ὁ πνεῦμα Χριστοῦ μὴ ἔχων λέγει: «δός μοι ὅ,τι ἔχεις». Ἐὰν τοῦτο τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου ἐπεκράτει σήμερον μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ἡ κατατρύχουσα τὴν κοινωνίαν δυστυχία καὶ ἀθλιότης διὰ μιᾶς ἤθελεν ἐκλείπει· καὶ ἐὰν δὲν εἶναι δυνατὸν σήμερον νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐκεῖνος ὁ τρόπος, καθ' ὃν τὰ πάντα ἦσαν κοινά, τὸ πνεῦμα ὅμως ἤθελεν εὕρει ἤδη τὸν ὀρθὸν τύπον. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη ἐκεῖνο τὸ πνεῦμα τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης νὰ διεγείρῃ τις πάλιν ζωηρότερον ἐν τῇ παρούσῃ ἐποχῇ, καὶ οἱ κτηματίαι νὰ μὴ θέλωσι μόνον τὰ δικαιώματα αὐτῶν νὰ διεκδικῶσιν, ἀλλὰ πρὸ πάντων τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους καθήκοντα αὐτῶν, ἅτινα μετὰ τοῦ μεγέθους τῆς κτήσεως συναυξάνουσι καὶ πολλαπλασιάζονται, νὰ ἐκπληρῶσιν. Τί δὲ δύναται ἰσχυρότερον πρὸς τοῦτο νὰ παρακινήσῃ, εἰ μὴ ἡ διαβεβαίωσις τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ὅτι πᾶσαν οἱανδήποτε ὑπηρεσίαν, τὴν ὁποίαν ἤθελε παράσχῃ τις εἰς τοὺς ἄλλους, θεωρεῖ ὑπηρεσίαν γενομένην πρὸς αὐτόν, καὶ τὸ ἴδιον αὐτοῦ παράδειγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἐν τῇ β' πρὸς Κορινθίους αὐτοῦ ἐπιστολῇ (8) ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρεται; Εὐεργετεῖν καὶ βοηθεῖν τοὺς ἄλλους μέχρις ἰδίας ὑστερήσεως, ὑπηρετεῖν τοὺς ἄλλους μετ' ἐθελοθυσίας καὶ αὐταπαρνήσεως—τοῦτο ὀνομάζεται ἀκολουθεῖν τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰησοῦ. Ψιχία τινὰ πίπτοντα ἐκ τῆς τραπέζης τῶν πλουσίων δὲν εἶναι θυσία. Ἡ ἀρχαία χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἤσκει ἀληθῆ ἀγάπην, τῆς ὁποίας τὰ ἔργα διήγειρον τὸν θαυμασμὸν καὶ τῶν ἐθνικῶν. Ὄχι τὰ δέκατα, ὅπως οἱ Ἰουδαῖοι, τὰ πάντα προσέφερον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ πλησίον. «Καὶ ἐκεῖ μέν» (παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις), γράφει ὁ Εἰρηναῖος, «δοῦλοι ἔδιδον τὰς ἐλεημοσύνας, ἐνταῦθα δὲ οἱ ἐλεύθεροι. Καὶ οἱ μὲν Ἰουδαῖοι ἐξηναγκάζοντο νὰ προσφέρωσι τακτικῶς τὴν δεκάτην, οἱ χριστιανοί ὅμως, ἐλευθερωθέντες διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀφιεροῦσι πάντα αὐτῶν τὰ ἀγαθὰ τῷ Κυρίῳ δίδοντες ἑκουσίως περισσότερον τῶν Ἰουδαίων, καθ' ὅσον ἔχουσι μεγαλειτέραν ἐλπίδα». Ἀλλ' ὅσον ἀπώτερον τῆς ἐποχῆς ἡμῶν, τῆς ὑλιστικῆς ἡμῶν ἐποχῆς, οἱ χρόνοι οὗτοι τῆς πρώτης ἀγάπης κεῖνται, τοσοῦτον περισσότερον θεωροῦμεν ἀναγκαῖον νὰ ἐξάρωμεν, ὅτι δὲν εἶναι ἡ μεγίστη χαρὰ, τὴν ὁποίαν αἰσθάνονται οἱ φίλαυτοι καὶ οἱ ἐγωϊσταὶ διὰ τὰ ἐπίγεια ἀγαθά· πολὺ ὑψηλοτέρα, πολὺ ἀνωτέρα εἶναι ἡ χαρὰ ἐκείνη, περὶ τῆς ὁποίας ὁ Κύριος ἡμῶν λέγει: μακάριόν ἐστιν διδόναι μᾶλλον ἢ λαμβάνειν. Ὅστις γνωρίζει, πράττων ὅσον ἔνεστι τὸ καλόν, νὰ ἀνταποδίδῃ τῷ Κυρίῳ πᾶσαν αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν εὐεργεσίαν καὶ νὰ δύναται διὰ τῆς πρὸς τοὺς ἐλαχίστους αὐτοῦ ἀδελφοὺς ὑπηρεσίας νὰ ὑπηρετῇ αὐτὸν τὸν ἴδιον· ὅστις διὰ τούτων ὅλων μαρτυρεῖ ἐνώπιον τοῦ κόσμου περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὗτος ἀσκεῖ κατὰ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Ἀποστόλου τὴν φιλανθρωπίαν μετὰ χαρᾶς, δι' αὐτὸν ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη δὲν εἶναι πλέον νόμος, ἀλλὰ πρᾶξις ὑπαγορευομένη αὐτῷ ὑπὸ τῆς χαρᾶς καὶ ἡδονῆς, ἣν αἰσθάνεται ἐπὶ ταύτῃ, καὶ τοῦτο εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ δίδει ἀξίαν καὶ εἰς τὰ γήϊνα αὐτοῦ ἀγαθὰ, ὅτι δηλαδὴ ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς αὐτὸν δῶρα, διὰ τὰ δύναται μετὰ πάσης χαρᾶς καὶ ταπεινοφροσύνης νὰ ὑπηρετήσῃ τὸν Κύριον καὶ τοὺς ἀδελφούς.

Ὁποιανδήποτε λοιπὸν χρῆσιν τῶν γηΐνων ἡμῶν ἀγαθῶν ποιοῦμεν, εἴτε δι' ἡμᾶς αὐτούς, εἴτε διὰ τὴν ὑπηρεσίαν ἄλλων, εἴτε δι' ἄλλην τινὰ δεδικαιολογημένην δαπάνην, πάντοτε ὀφείλομεν νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀναφοράν. Μόνον διὰ τούτου ἁγιάζονται τὰ ἄλλως μάταια γήϊνα ἀγαθὰ, τίθενται πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ Αἰωνίου καὶ λαμβάνουσι διὰ τούτου τὴν ὑψηλὴν αὐτῶν ἀξίαν. Καὶ δὲν εἶναι μὲν πλέον τὰ χρήματα σκοπὸς, ὅπως διὰ τοὺς ὑλιστὰς, ἀλλὰ μόνον μέσα πρὸς σκοπόν, ἀλλ' ὁ σκοπὸς, τὸν ὁποῖον ἐπιδιώκει ὁ Θεὸς δίδων τὰ γήϊνα ἀγαθὰ καὶ ὁ σκοπὸς, τὸν ὁποῖον ἐπιδιώκομεν ἡμεῖς χρώμενοι ταῦτα ἁγιάζει τὸ μέσον καὶ προξενεῖ εἰς ἡμᾶς χαράν, ὅτι ἐλάβομεν παρὰ τοῦ Θεοῦ πᾶσαν δόσιν ἀγαθὴν καὶ δυνάμεθα νὰ χρησιμοποιήσωμεν αὐτὴν πάλιν διὰ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ. Διὰ τούτου ἐπιτυγχάνομεν νὰ θέσωμεν ἑαυτοὺς εἰς ἁρμονίαν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν κόσμον, ἡ δὲ ἐσωτερικὴ αὕτη ἁρμονία τοῦ ἀνθρώπου, τῆς ὁποίας κέντρον εἶναι ἡ πρὸς τὸν Θεὸν πίστις, καθίστησι τὸν ἄνθρωπον εὐτυχῆ καθ' ὅλον τὸν βίον αὐτοῦ μεθ' ὅλας τὰς ἀντιξόους περιστάσεις, τὰς ὁποίας εἶναι δυνατὸν νὰ συναντήσῃ κατὰ τὴν πορείαν αὐτοῦ.

Ἀνακεφαλαιοῦντες τὰ μέχρι τοῦδε περὶ τῆς ἀληθοῦς ἀξίας τοῦ ἐπιγείου πλούτου ἐκτεθέντα λέγομεν: Τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς ἡμῶν, τὸ ὁποῖον θεωρεῖ τὰ γήϊνα ἀγαθὰ ἔχοντα καθ' ἑαυτὰ ἀπόλυτον ἀξίαν, εἶναι ὅλως πεπλανημένον. Τὰ γήϊνα ἀγαθὰ καθ' ἑαυτὰ οὐδεμίαν, ἀπολύτως οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχουσι, λαμβάνουσι δὲ τὴν δικαίαν αὐτῶν ἀξίαν, ἐὰν θεωρῶμεν ταῦτα ὡς παρὰ Θεοῦ δεδομένα καὶ μεταχειριζώμεθα αὐτὰ πάλιν πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ. Δι' ἑαυτοὺς καὶ διὰ τὸν πλησίον ποιούμενοι χρῆσιν τούτων χορηγοῦμεν εἰς αὐτὰ τὴν ἀληθῆ αὐτῶν ἀξίαν. Τὸ νὰ ἐμπνεύσῃ δὲ τὴν μόνην ὀρθὴν ταύτην ἔννοιαν τοῦ ἐπιγείου

πλούτου εἰς τοὺς ἀνθρώπους εἶναι ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, ἧς οἱ παρὰ Θεοῦ ταχθέντες ἀντιπρόσωποι μέλλουσι νὰ δώσωσι λόγον εἰς τὸν Θεὸν περὶ τούτου.

ΟΛΙΓΑ ΤΙΝΑ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΙΕΡΟΥ ΚΛΗΡΟΥ*

ὑπὸ τοῦ ἀρχιμανδρ. Πολυκάρπου Ψωμιάδου

Ὁποῖοι δέ τινες ὀφείλουσι νὰ εἶναι οἱ εἰς τὸ μέγα τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα προσερχόμενοι, πόσον ἄμεμπτοι καὶ ἀνώτεροι τήν τε ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν μόρφωσιν, ἀνώτεροι τῶν ὑπ' αὐτῶν προωρισμένων νὰ ποιμανθῶσι ψυχῶν ἄριστα περιγράφει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος λέγων: «Ἀγέσθωσαν δὲ εἰς μέσον οἱ πολλῷ τῷ μέτρῳ πλεονεκτοῦντες ἁπάντων, καὶ τοσοῦτον ὑψηλότεροι τῶν ἄλλων κατὰ τὴν τῆς ψυχῆς ὄντες ἀρετήν, ὅσον τοῦ παντὸς ἔθνους Ἑβραίων κατὰ τὸ τοῦ σώματος μέγεθος ὁ Σαοὺλ, μᾶλλον δὲ καὶ πολλῷ πλέον. Μὴ γάρ μοι μόνον ὑπερωμίας ἐνταῦθα ζητείσθω μέτρον, ἀλλ' ὅση πρὸς τὰ ἄλογα τῶν λογικῶν ἀνθρώπων ἡ διαφορά, τοσοῦτον τοῦ ποιμένος καὶ τῶν ποιμενομένων ἔστω τὸ μέτρον, ἵνα μὴ καὶ πλέον τι εἴπω· καὶ γὰρ περὶ πολλῷ μειζόνων ὁ κίνδυνος». (Ἀόγ. Β. κεφ. Β. στίχ. 93). Τοὺς δὲ ἀξίους τῆς ὑψηλῆς αὐτῶν ἀποστολῆς κληρικοὺς ἡ Ἐκκλησία δέον, ἀποβλέπουσα πρὸς τὴν δεδοκιμασμένην ἀξίαν αὐτῶν καὶ ἀρετὴν νὰ καλῇ πρὸς ὑπηρεσίαν αὐτῆς, οὐχὶ δὲ οὗτοι νὰ ἀπαιτῶσι τοῦτο παρ' αὐτῆς. Ἱερεῦ τοῦ Ὑψίστου! τὰ καθήκοντα, ἅπερ ἀναλαμβάνεις εἶναι βαρέα καὶ δυσβάστακτα· ὑπέχεις δι' αὐτὰ ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων εὐθύνας οὐ τὰς τυχούσας. Τὰ Μυστήρια, ἅπερ ὑπὸ σοῦ τῇ χάριτι τοῦ παναγίου Πνεύματος τελεσιουργοῦνται δὲν εἶνε ψιλά τινα σύμβολα καὶ σημεῖα, μηδεμίαν ἔχοντα σημασίαν· τὸ θυσιαστήριον, ᾧ προσέρχῃ δὲν εἶναι ὅμοιον πρὸς τοὺς ἀρχαίους βωμοὺς τῶν ψευδῶν θεῶν· εἶναι ἡ θαυμαστὴ ἐκείνη καταφλεγομένη ἀλλ' οὐ κατακαιομένη βάτος, ἣν πλησιάσαντα τὸν Θεόπτην Μωϋσῆν ἀπεμάκρυνεν ὁ Θεὸς εἰπών· «Μωϋσῆ, Μωϋσῆ· μὴ ἐγγίσῃς ὧδε· λῦσαι τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν ποδῶν σου, ὁ γὰρ τόπος ἐν ᾧ σὺ ἕστηκας γῆ ἁγία ἐστί»! Εἶνε ὁ φοβερὸς ἐκεῖνος τόπος, ἐν ᾧ ὁ μὲν Ἠλίας προσευχόμενος καταβιβάζει τὴν φλόγα ἐκ τῶν οὐρανῶν, οἱ δὲ ἱερεῖς τῆς αἰσχύνης καταστρέφονται· ὁ λαὸς οὗ προίστασαι δὲν εἶναι λαὸς τοῦ Βάαλ ἀλλ' ἐκλεκτὸς περιούσιος τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος λαός, ἔθνος ἅγιον, βασίλειον ἱεράτευμά ἐστιν· ἡ ποίμνη, ἧς ἐτάχθης ποιμὴν δὲν εἶναι βέβηλος, ἀλλ' εἶνε ἁγία, εἶνε ἐκείνη, ὑπὲρ ἧς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκεν ὁ καλὸς ἀρχιποίμην Χριστός «Πρόσεχε τοίνυν σεαυτῷ» μήποτε ὑπ' ἄλλων ἐλατηρίων ὁρμώμενος καὶ τὸ βαρὺ τοῦτο ἀξίωμα ἀναλαβών, ἐμπέσῃς εἰς παγίδας καὶ μερίμνας βιωτικὰς καὶ κρῖμα θανάτου. «Ἡ γὰρ ἱερωσύνη τελεῖται μὲν ἐπὶ γῆς, τάξιν δὲ ἐπουρανίων ἔχει πραγμάτων»· ὁ προκείμενός σοι ἀγὼν δὲν εἶνε τυχαῖος, ἀλλὰ μέγας τις καὶ μεγάλης δεῖται ψυχῆς· δὲν πρόκειται νὰ παλαίῃς πρὸς αἷμα καὶ σάρκα ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις» (Ἐφ. 6, 12)· δὲν πρόκειται νὰ δώσῃς λόγον τῶν ἰδίων μόνων πράξεων ἀλλὰ καὶ τῶν τοῦ ποιμνίου σου. Ἄκουε τοῦ μακαρίου Παύλου λέγοντος «πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπείκετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ΩΣ ΛΟΓΟΝ ΑΠΟΔΩΣΟΝΤΕΣ» (Ἑβρ. 13, 17). Ἀκούεις; λόγον ἀποδώσῃς τῷ Κυρίῳ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μεγάλῃ καὶ ἐπιφανεῖ. Πόσον βαθέως συνῃσθάνοντο οἱ θεῖοι ἡμῶν πατέρες τὴν σημασίαν τῶν λόγων τούτων τοῦ θεσπεσίου Ἀποστόλου· πόσην σπουδαιότητα ἀπέδιδον εἰς τὸ μυστήριον τῆς ἱερωσύνης καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἑλκόμενοι ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐδείλιων μήπως, ἀναλαβόντες τὸ θεόσδοτον τοῦτο ἀξίωμα, ἀδόκιμοι ἐν τούτῳ φανῶσιν. Ἀλλ' ἐὰν ἐκεῖνοι, ἄνδρες ἐγνωσμένης ἀρετῆς καὶ ἱκανότητος, ἄνδρες ἐνστερνισθέντες ὁλοψύχως ἐκ παιδικῆς ἡλικίας τὴν χριστιανικὴν πίστιν καὶ εὐσέβειαν, κάτοχοι ἀμιλαφοῦς παιδείας καὶ μορφώσεως, ἀπεποιοῦντο τὴν εἰς τὸ μέγα τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα ἀνύψωσιν, πόσῳ μᾶλλον ὀφείλομεν ποιῆσαι τοῦτο ἡμεῖς οἱ εὐτελεῖς, οἱ μηδὲ ἄξιοι ὄντες λῦσαι τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος αὐτῶν; Μετὰ θαυμαστῆς ὄντως καὶ ἀκαταμαχήτου δυνάμεως ἀποδεικνὺς ὁ χρυσορρόας πατὴρ τὸ ὑπερφυὲς τῆς ἱερωσύνης καὶ τὸν συνέχοντα ἐπὶ τῇ ἀποδοχῇ αὐτῆς φόβον αὐτοῦ αἰτιολογῶν γλαφυρῶς ταῦτα λέγει «εἰ γὰρ οἱ τὰς τῶν πόλεων ἀρχὰς πιστωθέντες, ὅτ' ἂν μὴ συνετοὶ καὶ λίαν ὀξεῖς τυγχάνουσιν ὄντες, καὶ τῆς πόλεως ἀνέτρεψαν καὶ ἑαυτοὺς προσαπώλεσαν· ὁ τοῦ Χριστοῦ τὴν νύμφην κατακοσμεῖν λαχών, πόσης σοι δοκεῖ δεῖσθαι δυνάμεως, καὶ τῆς παρ' αὐτοῦ καὶ τῆς ἄνωθεν, πρὸς τὸ μὴ διαμαρτεῖν; Οὐδεὶς μᾶλλον Παύλου τὸν Χριστὸν ἠγάπησεν, οὐδεὶς μείζονα ἐκείνου σπουδὴν ἐπεδείξατο, οὐδεὶς πλείονος ἠξιώθη χάριτος· ἀλλ' ὅμως μετὰ τοσαῦτα δέδοικεν ἔτι καὶ τρέμει, περὶ ταύτης τῆς ἀρχῆς καὶ τῶν ἀρχομένων ὑπ' αὐτοῦ. Φοβοῦμαι γάρ φησιν, μήπως, ὡς ὁ ὄφις Εὔαν ἐξηπάτησεν, οὕτω φθαρῇ τὰ νοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἁπλότητος τῆς εἰς Χριστόν. Καὶ πάλιν ἐν φόβῳ καὶ ἐν τρόμῳ πολλῷ ἐγενόμην πρὸς ὑμᾶς. Ἄνθρωπος εἰς τρίτον ἁρπαγεὶς οὐρανόν, καὶ ἀπορρήτων κοινωνήσας Θεοῦ, καὶ τοσούτους ὑπομείνας θανάτους, ὅσας μετὰ τὸ πιστεῦσαι ἔζησεν ἡμέρας· ἄνθρωπος μηδὲ τῇ δοθείσῃ παρὰ Χριστοῦ χρήσασθαι ἐξουσίᾳ βουληθείς, ἵνα μή τις τῶν πιστευσάντων σκανδαλισθῇ· εἰ τοίνυν ὁ τὰ προστάγματα ὑπερβαίνων τοῦ Θεοῦ, καὶ μηδαμοῦ τὸ ἑαυτοῦ ζητῶν, ἀλλὰ τὸ τῶν ἀρχομένων, οὕτως ἔμφο-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 83 – 85 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

βος ἦν ἀεί, πρὸς τὸ τῆς ἀρχῆς μέγεθος ἀφορῶν· τί πεισόμεθα ἡμεῖς οἱ πολλαχοῦ τὰ ἑαυτῶν ζητοῦντες, οἱ τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριστοῦ οὐ μόνον οὐχ ὑπερβαίνοντες, ἀλλὰ καὶ ἐκ πλείονος παραβαίνοντες μοίρας; Τίς ἀσθενεῖ φησι καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; Τοιοῦτον εἶναι δεῖ τὸν ἱερέα, μᾶλλον δὲ οὐ τοιοῦτον μόνον· μικρὰ γὰρ ταῦτα καὶ τὸ μηδέν, πρὸς ὃ μέλλω λέγειν. Τί δὲ τοῦτό ἐστιν; Ηὐχόμην, φησίν, αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ, ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα» (Λόγ. ΙΙΙ. κερ. VI. VII. στίχ. 199).

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων ἅλις· τί δὲ νὰ εἴπωμεν περὶ τῶν χριστιανῶν ἐκείνων, οἵτινες προκατειλημμένοι ὄντες κατὰ τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ κατ' αὐτῆς τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως τὴν στόμαργον αὐτῶν γλωσσαλγίαν ὀξύνουσι; τί πταίει ἆρά γε μία θρησκεία, ἐάν τινες τῶν θεραπόντων αὐτῆς παραγνωρίζοντες τὸν προορισμὸν αὐτῶν χωλαίνωσί πως περὶ τὴν πιστὴν καὶ ἀκριβῆ τῶν ἱερῶν αὐτῶν καθηκόντων τήρησιν; Ἐὰν οἱ ἀτάσθαλοι ἐκεῖνοι κληρικοὶ τύπτωσι τὰς συνειδήσεις τῶν χριστιανῶν, περὶ τούτου δώσουσι λόγον αὐτοί οὗτοι, ὡς *λόγον ἀποδώσοντες*· «σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον ἰκέτην»; σὺ ὀφείλεις νὰ ὑποτάσσησαι αὐτοῖς «ἵνα μετὰ χαρᾶς ποιῶσι τοῦτο (ὃ ἀποβλέπει πρὸς τὴν σὴν σωτηρίαν) καὶ μὴ στενάζοντες· ἀλυσιτελὲς γάρ σοι τοῦτο»· σὺ ὀφείλεις νὰ σέβησαι τὸν ἱερέα, οὐχὶ δὲ τὸν Ἰωάννην ἢ τὸν Θεοφάνην· οὐδὲ ὁ ρυπαρὸς αὐτοῦ βίος δύναται νὰ μειώσῃ τὴν ἀξίαν τῶν ὑπ' αὐτοῦ τελουμένων μυστηρίων, καθ' ἃ που ἀποφαίνεται ὁ ῥηθεὶς ἱερὸς πατὴρ καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλοι πολλοί.

Συγκεφαλαιοῦντες τ' ἄχρι τοῦδε εἰρημένα τα-πεινῶς φρονοῦμεν ὅτι πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ γοήτρου τοῦ καθ' ἡμᾶς ἱεροῦ κλήρου δέον νὰ λαμβάνηται ὁ μέλλων κληρικὸς ἐξ οἰκογενείας ἐγνωσμένης ἀρετῆς καὶ εὐσεβείας, κατέχων καὶ οὗτος τὴν ἀσφαλῆ καὶ βεβαίαν ταύτην τῆς πίστεως ἄγκυραν· νὰ διδάσκηται ἐπιμελῶς ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη ἐν εἰδικαῖς ἱερατικαῖς σχολαῖς, ὧν ἡ ἔλλειψις ἔχει λόγον οἷον ἡ ἔλλειψις ἰατρικῆς σχολῆς πρὸς ἰατρὸν ἐπιστήμονα, νὰ διακρίνηται ἐπὶ καθαρότητι βίου ἔν τε λόγοις ἔν τε ἔργοις, νὰ ἔχῃ ζῆλον ἱερὸν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ μέλλοντος ποιμνίου αὐτοῦ. Νὰ μὴ ᾖναι νωθρὸς καὶ παρειμένος ὅτι «νηφάλιον εἶναι δεῖ τὸν ἱερέα, καὶ διορατικὸν μυρίους πανταχόθεν κεκτῆσθαι τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ οὐχὶ ἑαυτῷ μόνον, ἀλλὰ καὶ πλήθει ζῶντα τοσούτῳ» (ἔνθα καὶ ἀνωτέρω). Ἀλλὰ ταῦτα πάντα ἀπαιτοῦσι καὶ χρήματα καὶ κόπους καὶ μόχθους, οἱ δὲ κατήγοροι τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν κλήρου ὀφείλουσι νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς ἀξιοπρεποῦς συντηρήσεως αὐτοῦ, ἀλλ' οὕτως ὥστε ἐνόσῳ μὲν δύνανται οὗτοι νὰ ἐργάζωνται, ν' ἀπολαύωσι μισθοῦ ἐπαρκοῦντος εἰς τὰς ἰδίας ἀνάγκας, ὅταν δὲ ἐπέλθῃ τὸ γῆρας νὰ μὴ λιμοκτονῶσιν. Εἴθε ἡ ἀσθενὴς ἡμῶν φωνὴ νὰ μὴ ἀποβῇ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ.

Τοῦ **Μουσικοῦ Θεωρητικοῦ** τοῦ ἐκ Μιτυλήνης μουσικοδιδασκάλου κ. Ν. Παγανᾶ εὑρισκομένου ἤδη ὑπὸ τὰ πιεστήρια παρακαλοῦνται οἱ κατέχοντες εἰσέτι ἀγγελίας αὐτοῦ ἵνα ἐν τάχει πέμψωσιν αὐτὰς ὑπὸ τὴν ἑξῆς διεύθυνσιν :

Κύριον
Ν. Παγανᾶν μουσικὸν
(Πατριαρχ. Τυπογραφεῖον — Φανάριον)
Κωνσταντινούπολιν

ΔΕΛΤΙΟΝ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΘΝ. ΦΙΛΑΝΘΡ. ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΣΙ ΔΙΑΙΤΩΜΕΝΩΝ

τοῦ μηνὸς **Ἀπριλίου** *1893.*

	Οἱ κατὰ τὴν 1 Ἀπριλίου εὑρεθέντες		Οἱ καθ' ὅλον τὸν μῆνα								Οἱ κατὰ τὴν 30 Ἀπριλίου μείναντες		
			Εἰσελθόντες			Ἐξελθόντες		Ἀποθανόντες					
	ἄνδρες	γυναῖκ.	ἄνδρες	γυναῖκ.	τὸ ὅλον	ἄνδρες	γυναῖκ.	ἄνδρες	γυναῖκ.		ἄνδρες	γυναῖκ.	τὸ ὅλον
Ἀσθενεῖς	225	47	429	41	742	351	28	67	6		236	54	742
Γηροκομούμενοι. . .	87	17	1		105			3	1		85	16	105
Φρενοβλαβεῖς . . .	233	122	12	2	369	3		7	4		235	120	369
Ὀρφανοί	155		3		158	3					155		158
Περιωρισμένοι . . .													
Προσωπικόν	119	30	7	3	159	5	1				121	32	159
	819	216	452	46	1533	362	29	77	11		832	222	1533

Ἐν Γαλατᾷ, τῇ 7 Μαΐου 1893.

Ἐκ τοῦ Γενικοῦ Γραφείου τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων
ὁ Διευθυντὴς **Ε. ΚΑΒΑΔΑΣ.**

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 28 ΜΑΪΟΥ 1893 ΑΡΙΘ. 13

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Διδυμοτείχου Φιλόθεος (πρόεδρος)
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Α. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεὺς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν ἀπευθυντέον: «Τῷ Σ. Μητροπολίτῃ Διδυμοτείχου κ. Φιλοθέῳ Προέδρῳ τῆς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».—Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ παραπίπτωσι τὰ φυλλάδια.

Περιεχομενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά.—Πῶς νοητέον τὸν ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἔπαινον τοῦ οἰκονόμου τῆς ἀδικίας.— Θεραπεία τῶν κακῶς ἐχόντων.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Μητροπολίτης Αἴνου.—Τῇ παρελθούσῃ τετάρτῃ ἀφίκετο εἰς βασιλεύουσαν ὁ ἐκ τῶν νέων συνοδικῶν σεβασμιώτατος μητροπολίτης Αἴνου κ. Λουκᾶς, ὃς καὶ διευθυνθεὶς πάραυτα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην. Ἡ Α. Σ. ἀνέλαβε τὰ ἐν τῇ Ἱ. Συνόδῳ καθήκοντα ἀπὸ τῆς χθές.

—Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης.—Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Ἀθανάσιος καὶ διὰ γράμματος αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἐκφράζει Αὐτῇ τὴν ἐγκάρδιον αὐτοῦ εὐγνωμοσύνην ἐπὶ τῇ προαγωγῇ αὐτοῦ. Συγχρόνως δ' ἐξαιτεῖται παρ' αὐτῆς τὴν ἄδειαν τοῦ νὰ μεταβῇ κατ' εὐθεῖαν εἰς Θεσσαλονίκην, ἔδραν τῆς θεοσώστου αὐτοῦ ἐπαρχίας. Ἡ ἄδεια αὕτη ἐχορηγήθη ἤδη τῇ Α. Σεβασμιότητι.

—Ἡ Τιμία Ζώνη. — Ὡς γνωστόν, οἱ κάτοικοι Σμύρνης καταβαλόντες πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης ὑπαγορευομένην πρὸς ἀπαλλαγὴν τῆς τὰς ἀμπέλους αὐτῶν μαστιζούσης ἀσθενείας καὶ ἀπελπισθέντες περὶ τῆς θεραπείας τοῦ κακοῦ ἀπεφάσισαν ἐν τῇ εὐσεβείᾳ αὐτῶν νὰ καλέσωσιν ἐξ Ἁγίου Ὄρους τὴν τιμίαν Ζώνην τῆς Θεοτόκου. Οἱ ὁσιώτατοι πατέρες τοῦ Ὄρους πρόθυμοι πάντοτε πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ χριστιανικοῦ λαοῦ ἔσπευσαν μετὰ τῶν ἱερῶν κειμηλίων νὰ μεταβῶσιν εἰς Σμύρνην ἐκπληροῦντες οὕτω τὸν μέγαν πόθον τῶν ὀρθοδόξων κατοίκων αὐτῆς. Ἀλλ' ἡ ἐφημερὶς «Ἀμάλθεια», οὐκ οἶδαμέν πως, θεωρήσασα τὴν πρᾶξιν ταύτην ἄντικρυς ἀντιβαίνουσαν εἰς τὰ τῆς ἐπιστήμης παραγγέλματα καὶ προσβαλοῦσα αὐτὴν προὐκάλεσεν οὕτω κατ' αὐτῆς τὴν δικαίαν ἀγανάκτησιν τῆς τε Ἐκκλησίας καὶ τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος. Ἡ σύνταξις αὐτῆς, ἥτις πάντοτε διεκρίθη ἐπὶ νομιμότητι καὶ εὐσεβείᾳ, κατανοήσασα ἐγκαίρως τὸ ἄτοπον τῆς τελευταίας αὐτῆς διαγωγῆς, ἔσπευσε δι' ἐπιστολῆς αὐτῆς ζητοῦσα συγγνώμην παρὰ τῆς Ἐκκλησίας, μὴ ἐπιθυμοῦσα οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν νὰ τεθῶσιν ἐν ἀμφιβόλῳ τὰ ἀνέκαθεν διακρίνοντα αὐτὴν εὐσεβῆ αἰσθήματα. Ἡ Ἐκκλησία ἀποδεξαμένη τὴν εἰλικρινῆ αὐτῆς μετάνοιαν συνεχώρησεν αὐτὴν ἀναστείλασα συγχρόνως καὶ οἱανδήποτε κατ' αὐτῆς ποινήν.

Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐπιστολὴ τῆς συντάξεως τῆς «Ἀμαλθείας» ἔχει ὧδε:

Παναγιώτατε,

Τὴν κυριακὴν ἔλαβον τὸ θάρρος ν' ἀποστείλω τῇ Ὑμ. Θ. Παναγιότητι τὸ ἑπόμενον τηλεγράφημα:

Οὐχὶ φόβῳ ποινῆς, ἀλλὰ καθήκοντι πιστοῦ ὀρθοδόξου ὑπείκων, ἱκετεύω Ὑμ. Θ. Παναγιότητα ἀναμεῖναι ἀπολογίαν μου καὶ αἴτησιν συγγνώμης εἴ τι ἡμάρτησα πρὸ ἐκτελέσεως ἀποφάσεως Ἱ. Συνόδου.

Τοῦτο ἱερὸν θεωρῶ καθῆκόν μου ἵνα πράξω καὶ ἐπικυρώσω διὰ τῆς παρούσης· διότι δι' ἐμὲ λύπη μεγίστη καὶ ἀνέκφραστός ἐστι τὸ νὰ λογισθῶ, ἔστω καὶ ἐπὶ στιγμὴν, ἀπομακρυνόμενος τῶν θείων διδαγμάτων τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως.

Ὁμολογῶ ὅτι ἐν τοῖς γραφεῖσιν ὑπὸ τῆς συντάξεως τῆς «Ἀμαλθείας» ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῶν τοῦ ἁγίου Ὄρους ἁγίων λειψάνων, οὐχὶ ἡ ὀπισθοβουλία, οὐχὶ ἐν ὑποκρύψει δολίων καὶ ἀνευλαβῶν σκοπῶν, παρεισέφρησαν φράσεις καὶ λέξεις, δυνάμεναι νὰ παρερμηνεύσωσι τὰς πρὸς τὰς παραδόσεις τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας σκέψεις καὶ πεποιθήσεις μας.

Ἀλλ' οὐδένα τοιοῦτον προὐτίθετο ἡ διεύθυνσις τῆς «Ἀμαλθείας» σκοπὸν, διὸ καὶ βαθέως ἐνύγη τὴν καρδίαν, πληροφορηθεῖσα ὅτι ἀκουσίως ἐπί-

κρανε τὴν μητέρα Ἐκκλησίαν καὶ ὅτι ἡ Ἱ. Σύνοδος εὑρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ καταδικάσῃ τὴν διαγωγὴν ταύτην τῆς «Ἀμαλθείας», ἥτις κατὰ τὸν μακρὸν αὐτῆς μέχρι τοῦδε βίον πάντοτε παρέσχε δείγματα εὐσεβείας καὶ πρὸς τὰ πάτρια σεβασμοῦ. Ἀλλ' ἔγνωκα τὸ τοῦ σοφοῦ Σειρὰχ «Μὴ αἰσχυνθῇς ὁμολογῆσαι τὰς ἁμαρτίας σου» καὶ τὸ τοῦ Διδύμου «Ἡ τῶν ἁμαρτημάτων μετάνοια καθαρὸν ποιεῖ τοῦ μετανοοῦντος τὸν νοῦν».

Δι' ὃ θαρρούντως προσέρχομαι διὰ τῆς Ὑμ. Θ. Παναγιότητος τῇ μητρὶ Ἐκκλησίᾳ, συγγνώμην ὡς πιστὸν τῆς ὀρθοδοξίας τέκνον αἰτούμενος, εἴτι, ἀκαίροις φράσεσιν ἡμάρτησεν ἡ τῆς «Ἀμαλθείας» σύνταξις, ἐκ τῶν προτέρων γνωρίζων, ὅτι ἡ ἁγία θρησκεία τοῦ εἰπόντος ὅτι δεῖ, οὐχὶ μόνον ἑπτάκις, ἀλλὰ ἑβδομήκοντα ἑπτάκις συγχωρεῖν τοὺς πταίσαντας ἀδελφοὺς ἡμῶν, οὐκ ἀδυσώπητος διάκειται πρὸς τοὺς πρὸς αὐτὴν προσφεύγοντας.

Ταῦτα γράφω, Παναγιώτατε, οὐχὶ ὅπως ἀποφύγω τὴν ὑπὸ τῆς πολιτείας ἐκζητηθεῖσαν, ὡς πληροφοροῦμαι, ποινὴν τῆς «Ἀμαλθείας». Ταύτην θέλω ἀποδεχθῇ ἀγογγύστως, ἀφοῦ ἡ μήτηρ Ἐκκλησία δικαίαν ἐθεώρησε τὴν ἐπιβολὴν αὐτῆς, ἀλλ' ἵνα ἄρω πᾶσαν ἀμφιβολίαν περὶ τῶν ὀρθοδόξων φρονημάτων ἐμοῦ καὶ τῆς ὑπ' ἐμοῦ διευθυνομένης ἐφημερίδος καὶ διατρανώσω τὴν ἀκλόνητον πίστιν μου πρὸς τὰ τῆς πατρίου θρησκείας διδάγματα.

Ἐκλιπαρῶν τὴν συγχώρησιν καὶ τὰς πατρικὰς εὐλογίας τῆς Ὑμ. Θ. Παναγιότητος, διατελῶ βαθυσεβάστως

πειθήνιον πνευματικὸν τέκνον Αὐτῆς

Σωκρ. Σολομωνίδης

—*Ἐκδοσις ποιήματος.*—Ὁ ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Ἑλληνικῇ Ἐμπορικῇ Σχολῇ ἐλλόγιμος καθηγητὴς κ. Ἱ. Ἰακωβίδης ἐξέδωκεν ἔναγχος χρησιμώτατον πόνημα ὑπὸ τίτλον *χρυσαῖ καὶ ἀργυραῖ ὕλαι* ἀφιερώσας αὐτὸ τῇ Α. Α. Μ. τῷ ἄνακτι Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμήτ. Ἕκαστον ἀντίτυπον τοῦ ἔργου τιμᾶται 15 γρ.

—*Παραρράματα.*—Ἐν τῇ πραγματείᾳ τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Ἀμασείας κ. Ἀνθίμου τῇ ὑπὸ τὸν τίτλον «περὶ τῶν τίτλων Προέδρου καὶ τόπον ἐπέχοντος» ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμ. 9 φύλλῳ τῆς «*Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας*» δημοσιευθείσῃ παρεισέρρησαν τὰ ἑξῆς παραρράματα :

σελ. 67	στήλ. 1	σειρὰ 44	ὥσπερ δὲ,	ἀντὶ ὥσπερ δὴ
» 68	»	4 μεταστάντα	» μεταστάντι	
» »	2	4 τῶν Σάρδεων	» τοῦ Σάρδεων	
» »	»	39 προκαθίζηται	» προκαθέζηται	
» »	»	49 Βουκουρεστίου	» Βουκουρεστίῳ	

ΠΩΣ ΝΟΗΤΕΟΝ

ΤΟΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΕΠΑΙΝΟΝ

ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΤΗΣ ΑΔΙΚΙΑΣ

«Καὶ ἐπήνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας, ὅτι φρονίμως ἐποίησεν· ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτὸς εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν εἰσι» (ΛΟΥΚ. ΙΣΤ'. 8).

Ἐκ πρώτης ὄψεως, ὅταν τις ἐπιπολαίως ἀναγνώσῃ τὴν περικοπὴν ταύτην τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, κινδυνεύει νὰ πιστεύσῃ, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν ἐπιδοκιμάζει καὶ ἐπαινεῖ μάλιστα τὴν ἀπάτην καὶ τὴν ἀδικίαν τοῦ οἰκονόμου, περὶ τοῦ ὁποίου γίνεται λόγος ἐνταῦθα. Οἰκονόμος τις προσκαλεῖται ὑπὸ τοῦ κυρίου του νὰ δώσῃ λόγον τῆς οἰκονομίας του, διότι διεσκόρπισε τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. Ὁ οἰκονόμος, ὁ ὁποῖος ἐγνώριζεν ἤδη πολὺ καλῶς, ὅτι θὰ ἀφαιρέσωσιν ἀπ' αὐτοῦ τὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν ἐπὶ τῶν κτημάτων ἐπιστασίαν, ἀποφασίζει καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν ὥραν τῆς οἰκονομίας του διὰ δόλου καὶ ἀπάτης νὰ φροντίσῃ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ μέλλον του. Προσκαλεῖ τοὺς χρεωφειλέτας τοῦ κυρίου του, ἕνα ἕκαστον χωριστά, καὶ χαρίζει εἰς ἕκαστον ἐξ αὐτῶν μέγα μέρος τοῦ χρέους, τὸ ὁποῖον ὤφειλον εἰς τὸν κύριόν του. Ὁ οἰκονόμος ἤλπιζεν, ὅτι, ὅταν παυθῇ ἀπὸ τῆς οἰκονομίας, οἱ χρεωφειλέται ἐξ εὐγνωμοσύνης διὰ τὴν χάριν θὰ φιλοξενήσωσιν αὐτὸν εἰς τὰς οἰκίας των. Καὶ εἰς τὴν διήγησιν ταύτην ἡ ἁγία Γραφὴ προσθέτει: «καὶ ἐπήνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας, ὅτι φρονίμως ἐποίησεν· ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτὸς εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν εἰσι».

Εἶναι ἀδύνατον βεβαίως νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν ἐπεδοκίμασε τὴν διαγωγὴν καὶ τὰ δόλια σχέδια τοῦ ἀδίκου οἰκονόμου. Διότι «δίκαιος ὁ Κύριος καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησεν· εὐθύτητας εἶδε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ» (Ψαλμ. ι'. 7). Τί λοιπόν; Μόνον τὴν φρόνησιν, τὴν ἀγχίνοιαν μόνον τοῦ οἰκονόμου ἐπῄνεσεν ὁ Κύριος, καὶ διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης μᾶς συμβουλεύει νὰ μιμώμεθα καὶ ἡμεῖς τὴν φρόνησιν τῶν υἱῶν τοῦ αἰῶνος τούτου. «Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτὸς εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν εἰσι».

Διὰ νὰ κατανοήσωμεν ὅμως καλλίτερον τὴν διδασκαλίαν ταύτην τοῦ Κυρίου ἡμῶν, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐρωτήσωμεν, ποῖοι εἶναι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου, περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλεῖ τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ ποῖοι εἶναι οἱ υἱοὶ τοῦ φωτός, τοὺς ὁποίους συμβουλεύει νὰ μιμηθῶσι τοὺς υἱοὺς τοῦ αἰῶνος τούτου κατὰ τὴν φρόνησιν; Ὑπὸ τὴν λέξιν *κόσμος* ἡ ἁγία Γραφὴ ἐννοεῖ τὰ γήϊνα ἀγαθὰ καὶ τὰς ἀπολαύσεις τῆς αἰσθήσεως· καὶ ἐκείνους τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ὑπερβολικῶς ἀγαπῶσι καὶ ἀντὶ πάσης θυσίας ἐπιδιώ-

κουσι τὰ γήϊνα ταῦτα καὶ μάταια, καὶ ἐν τῇ κτήσει αὐτῶν ζητοῦσι καὶ νομίζουσιν, ὅτι εὑρίσκουσι τὸν ὑψηλὸν προορισμὸν τοῦ βίου των, ὀνομάζει υἱοὺς τοῦ αἰῶνος τούτου. Τέκνα δὲ φωτὸς εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι διάγουσι σύμφωνα πρὸς τὸν νόμον καὶ τὸ θέλημα τοῦ **Θεοῦ** καὶ οἱ ὁποῖοι ὑπὸ ἀνωτέραν τινὰ ἄποψιν τὴν πραγματικὴν ἀξίαν τῶν γηΐνων ἀγαθῶν καὶ ἀπολαύσεων ἐξετάζοντες περιφρονοῦσι τὴν ἐξωτερικὴν αὐτῶν λάμψιν καὶ ἀνώτερα, τὰ θεῖα ἀγαθὰ ἐπιδιώκουσι.

Τέκνα **Θεοῦ**, τέκνα φωτὸς, καὶ ὄχι τέκνα τοῦ κόσμου τούτου ὀφείλομεν νὰ εἴμεθα ὅλοι ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι ἐξηγοράσθημεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου καὶ τοῦ διαβόλου καὶ ἐλυτρώθημεν ἐκ τῆς ματαίας ἡμῶν ἀναστροφῆς ὄχι μὲ φθαρτὸν ἀργύριον ἢ χρυσίον, ἀλλὰ μὲ τὸ τίμιον αἷμα τοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου ἀρνοῦ, τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. «Μὴ ἀγαπᾶτε τὸν κόσμον, μηδὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ», λέγει ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης· «ἐάν τις ἀγαπᾷ τὸν κόσμον, οὐκ ἔστιν ἡ ἀγάπη τοῦ πατρὸς ἐν αὐτῷ· ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκὸς, καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ἡ ἀλαζονεία τοῦ βίου, οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ἐκ τοῦ κόσμου ἐστί· καὶ ὁ κόσμος παράγεται, καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ· ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ **Θεοῦ** μένει εἰς τὸν αἰῶνα» (1, Ἰωάννου β', 15—17).

Καὶ ὅμως μεθ' ὅλας ταύτας τὰς συμβουλὰς καὶ νουθεσίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ παρὰ τὸν ὑψηλὸν ἡμῶν προορισμὸν ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν τοῦ αἰῶνος τούτου ὑπῆρξε μεγαλείτερος τοῦ τῶν υἱῶν τοῦ φωτός. Αἱ διὰ τοῦ σώματος ἡδοναὶ ἀσκοῦσι μεγαλειτέραν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου παρὰ τὰ ἀνώτερα καὶ πνευματικὰ ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα διδάσκει καὶ ἐπαγγέλλεται ἡ ὀρθόδοξος ἡμῶν θρησκεία. Τὰ αἰσθητὰ ἀγαθὰ κεῖνται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἀνθρώπου καὶ διὰ τοῦτο ἰσχυρότερον ἑλκύουσι τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ἐν ᾧ τὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ ὀλιγώτερον ἐκτιμῶνται καὶ ἔτι ὀλιγώτερον ἐπιδιώκονται, διότι μόνον διὰ τῆς πίστεως εἰμπορεῖ τις νὰ γνωρίσῃ αὐτὰ καὶ πρὸς γνῶσιν καὶ ἀγάπην αὐτῶν εἶναι ἀνάγκη ὁ ἄνθρωπος νὰ ἔχῃ καθαροὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἀκόμη καθαρωτέραν τὴν καρδίαν. Ἡ γῆ, τὴν ὁποίαν ὁ ἄνθρωπος πατεῖ μὲ τοὺς πόδας του, καὶ τὴν ὁποίαν εἰμπορεῖ νὰ ψηλαφήσῃ μὲ τὰς χεῖρας, θὰ κῆται πάντοτε πλησιέστερον εἰς αὐτὸν, παρὰ ὁ οὐρανὸς, τὸν ὁποῖον διὰ νὰ ἴδῃ τις πρέπει πρῶτον νὰ ὑψώσῃ τοὺς ὀφθαλμούς.

Καὶ ὄχι μόνον κατὰ τὸν ἀριθμὸν εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου πλεονεκτοῦσιν τῶν υἱῶν τοῦ φωτὸς, ἀλλὰ καὶ φρόνησιν καὶ ἱκανότητα καὶ ἰδιάζον τι προτέρημα κέκτηνται οὗτοι, διὰ τῶν ὁποίων καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν γηΐνων ἀγαθῶν ἐπιτυγχάνουσι καὶ τὰς ἀρχὰς αὐτῶν πραγματοποιοῦσι καὶ εἰς τὸν κόσμον ὅλον διαδίδουσιν. Δεικνύουσι μεγαλειτέραν σοφίαν καὶ γνῶσιν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν καὶ κέκτηνται συνήθως μεγαλειτέραν τόλμην, ὅταν ἐπιδιώκωσι τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν προθέσεων αὐτῶν. Τὰ τέκνα τοῦ φωτὸς παραβαλλόμενα πρὸς τοὺς υἱοὺς τοῦ αἰῶνος τούτου εὑρίσκονται πράγματι παιδία, τὰ ὁποῖα μένουσι πάντοτε παιδία, ἐν ᾧ οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου κατὰ τὰ ἐξωτερικὰ ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα ἐπιτυγχάνουσι, ταχέως γίνονται ἐνήλικες. Ἐὰν τὰ τέκνα τοῦ φωτὸς ἐπεδίωκον τὰ ἀνώτερα καὶ θεῖα ἀγαθὰ μετὰ τῆς αὐτῆς γνώσεως, μετὰ τῆς αὐτῆς τόλμης, καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς φρονήσεως, καὶ ἐὰν κατέβαλλον τοὺς αὐτοὺς κόπους καὶ ἐδείκνυον τὴν αὐτὴν προθυμίαν καὶ ἐπιμονὴν πρὸς διάδοσιν τῶν ἀρχῶν αὐτῶν, ἡ νίκη αὐτῶν, ὡς νίκη τῆς ἀληθείας καὶ τῆς χάριτος τοῦ **Θεοῦ**, ἤθελεν εἶναι ἐνδοξοτέρα καὶ λαμπροτέρα.

Καὶ διὰ νὰ συμβῇ τὸ τοιοῦτον ὁ Κύριος ἡμῶν συνεβούλευε τοὺς μαθητάς αὐτοῦ ὡς υἱοὶ τοῦ φωτὸς νὰ μιμῶνται τοὺς υἱοὺς τοῦ αἰῶνος τούτου κατὰ τὴν φρόνησιν. Ἀλλ' εἰς τί συνίσταται ἐπὶ μέρους ἡ μεγαλειτέρα φρόνησις τῶν υἱῶν τοῦ αἰῶνος τούτου, τοὺς ὁποίους ὁ Κύριος ἡμῶν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἀδίκου καὶ δολίου οἰκονόμου, ὁ ὁποῖος εἶναι τέλειος τύπος τῶν οὕτω καλουμένων υἱῶν τοῦ κόσμου, προβάλλει εἰς ἡμᾶς ὡς παράδειγμα πρὸς μίμησιν;

Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου συνήθως πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν αὐτῶν ἐνεργοῦσι α'] μὲν μετὰ μεγάλης γνώσεως καὶ ἐπιστήμης· β'] δὲ μετὰ μεγάλης προσπαθείας καὶ πολλῶν κόπων καὶ γ'] μετὰ μεγάλης φρονήσεως καὶ προσοχῆς.

α'.] Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον κατὰ πρῶτον παρατηροῦμεν εἰς τὴν συμπεριφορὰν καὶ τὸν τρόπον τοῦ ἀδίκου οἰκονόμου, εἶναι ἡ διαύγεια καὶ ἡ εὐφυΐα μεθ' ἧς σκέπτεται περὶ τῆς θέσεώς του. «Τί ποιήσω», λέγει, «τί ποιήσω, ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαιρεῖται τὴν οἰκονομίαν ἀπ' ἐμοῦ; σκάπτειν οὐκ ἰσχύω, ἐπαιτεῖν αἰσχύνομαι· ἔγνων τί ποιήσω». Καὶ ἀμέσως χωρὶς νὰ κρύψῃ εἰς τοὺς χρεωφειλέτας τοῦ κυρίου του τὴν ἄδικον αὐτοῦ διαγωγὴν, ἀποφασιστικῶς καὶ ὡρισμένως ἀνακοινοῖ εἰς αὐτοὺς τὰ σχέδια καὶ τοὺς σκοπούς του. Μία μόνον ἰδέα ἐμψυχώνει αὐτόν· νὰ ἐξασφαλίσῃ δηλονότι τὸ μέλλον του καὶ νὰ ζήσῃ ἀμερίμνως, ὅταν ὁ κύριος ἀφαιρέσῃ ἀπ' αὐτοῦ τὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν διεύθυνσιν τῶν κτημάτων του. Καὶ ἐν τῇ σαφεῖ ἐπιγνώσει τῆς μιᾶς ταύτης ἰδέας πᾶσα ἄλλη σκέψις εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ νὰ καθυποβληθῇ εἰς ταύτην αὐτοῦ τὴν θέλησιν.

Ἐνταῦθα ἔχομεν ἐνώπιον ἡμῶν τὸν τέλειον τύπον τῶν υἱῶν τοῦ αἰῶνος τούτου. Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου γνωρίζουσι κάλλιστα τί θέλουσι καὶ τί ζητοῦσι. Κτήματα καὶ ἀπόλαυσις τοῦ βίου τούτου, αὐτὰ μόνα θεωροῦσι ὡς τὸν μόνον καὶ ὕψιστον σκοπὸν τοῦ βίου. Καὶ ἂν δὲν πιστεύουσιν ὅλως διόλου εἰς ἄλλην μέλλουσαν ζωὴν καὶ εἰς ἀνώτερα ἀγαθὰ, ἂν πιστεύουσι μέν, ἀλλ' ἡ πίστις αὐτῶν εἶναι νεκρὰ καὶ ἄγονος. Ἅπασα ἡ διάνοια καὶ ἐνέργεια αὐτῶν διευθύνεται

πρὸς τὰ γήϊνα ἀγαθά, καὶ τὴν κτῆσιν καὶ τὴν ἀπόλαυσιν αὐτῶν ὁριστικῶς κηρύττουσιν ὡς τὸν μόνον σκοπὸν τῆς ὑπάρξεώς των. Καὶ πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τούτου πρὸ οὐδενὸς μέτου θεμιτοῦ καὶ ἀθεμίτου ὀπισθοχωροῦσιν. Ὅλοι γνωρίζουσι τί κυρίως θέλουσιν.

Ὁ ὑπερήφανος τοῦτο μόνον ἐπιζητεῖ καὶ ἐπιδιώκει, πῶς νὰ ἀποκτήσῃ νέαν δόξαν καὶ ὄνομα μέγα ἐν τῷ βίῳ του, πᾶν δὲ συμβεβηκὸς τούτου θεωρεῖ ὡς μίαν βαθμίδα, δι' ἧς ἀναβαίνει πρὸς τὸ μεγαλεῖόν του καὶ ἐξυψοῦται ὑπὲρ τοὺς ἄλλους. Αὐτὸς εἶναι πάντοτε ἕτοιμος νὰ εἴπῃ: ἐγὼ γνωρίζω κάλλιστα τί κάμνω, διὰ νὰ ἐπιτύχω τοῦτον τὸν σκοπόν μου. Ὁ πλεονέκτης καὶ ὁ φιλάργυρος αἰσθάνεται πεῖναν τῶν γηΐνων ἀγαθῶν καὶ γνωρίζει καὶ αὐτὸς νὰ εἴπῃ: ἐγὼ ἠξεύρω τί νὰ κάμνω. Δὲν ὀπισθοχωρεῖ πρὸ οὐδενὸς μέσου, οὔτε πρὸ τῆς ἀδικίας καὶ τοῦ ψεύδους, οὔτε πρὸ τῆς κλοπῆς καὶ τῆς λῃστείας, ὅταν πρόκηται νὰ ἐπιτύχῃ τοὺς σκοποὺς αὐτοῦ. Ὁ ἀσελγὴς καὶ ἀκόλαστος ζητεῖ πανταχοῦ ἀντικείμενον τῶν παθῶν αὐτοῦ καὶ τὸ θῦμα τῆς ἡδονῆς, καὶ γνωρίζει καὶ αὐτὸς σταθερῶς καὶ ὡρισμένως νὰ εἴπῃ: Ἐγὼ γνωρίζω τί κάμνω. Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου ὅλοι γνωρίζουσι τί θέλουσιν. Ὁ ἄνθρωπος ἐγεννήθη, διὰ νὰ ἀπολαμβάνῃ τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου, λέγουσιν οὗτοι καθ' ἑαυτούς, καὶ διασαλπίζουσι τοῦτο εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Ἡ γῆ δὲν εἶναι κοιλὰς κλαυθμῶνος, λέγουσιν ὅλοι οὗτοι· καὶ ζῶν τις ἐπ' αὐτῆς δὲν εἶναι φρόνιμον, εἶναι ἀνόητον νὰ μετατοπίζῃ τὸν προορισμὸν αὐτοῦ εἰς μέλλουσαν, ἐν τῷ οὐρανῷ ὕπαρξιν. Ἐδὼ εἶναι τὸ πᾶν, καὶ φρόνιμος εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος γνωρίζει νὰ ἐπωφεληθῇ τοὺς θησαυροὺς, τοὺς ὁποίους ὁ γήϊνος βίος κρύπτει εἰς τοὺς κόλπους του. Μετὰ τῆς αὐτῆς παρρησίας καὶ σαφηνείας ζητοῦσι νὰ διαδώσωσι τὰς ἐσφαλμένας καὶ ἀνοσίους αὐτῶν ἀρχὰς εἰς τὸν κόσμον καὶ νὰ δώσωσιν εἰς αὐτὰς ὑπέροχον κῦρος. Κατηγοροῦσι τὴν θρησκείαν, ὅτι δῆθεν ἐμποδίζει τὸν ἄνθρωπον τοῦ νὰ ἀπολαύσῃ τὸν κόσμον τοῦτον καὶ τὰ ἀγαθά του καὶ διδάσκει αὐτὸν νὰ ἔχῃ τὰς ἐλπίδας του πέραν τοῦ τάφου, εἰς μέλλουσαν ζωήν. Ἐπειδὴ γνωρίζουσι τί ἐπιδιώκουσι, καὶ ἐπιδιώκουσιν αὐτὸ διὰ παντὸς θεμιτοῦ καὶ ἀθεμίτου μέσου, διὰ τοῦτο εἶναι εὔκολον εἰς αὐτοὺς νὰ ἐπιτύχωσι καὶ ἐπιτυγχάνουσι βέβαια αὐτὸ καὶ εἰς τὰς ἀρχὰς αὐτῶν τοσοῦτον κῦρος δίδουσι. Πράγματι ἡ σαφήνεια, ἡ εἰλικρίνεια, μεθ' ὧν κηρύττουσι καὶ διώκουσι τὰς ἀρχὰς αὐτῶν ἔχει τι τὸ δελεαστικὸν καὶ ἐπαγωγόν.

Ἐὰν καὶ ἡμεῖς ἐγνωρίζομεν τόσον σαφῶς καὶ ἐκηρύττομεν τὰς χριστιανικὰς ἡμῶν ἀρχὰς καθ' ὅλον τὸν κόσμον· ἐὰν καὶ ἡμεῖς ὡς τέκνα τοῦ φωτὸς ἔχοντες συνείδησιν τοῦ ὑψηλοῦ ἡμῶν προορισμοῦ ἐδεικνύομεν ἐν τῷ βίῳ ἡμῶν τὴν αὐτὴν διαγωγήν, ὁποίαν οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου, πόσον πλούσιοι ἠθέλαμεν εἶσθαι κατὰ τὰ ἀληθῆ καὶ οὐράνια ἀγαθά! Πόσον θὰ ὑπερίσχυον αἱ χριστιανικαὶ ἡμῶν ἰδέαι εἰς τοῦτον τὸν κόσμον! Ἀλλὰ τώρα, ὅπως ἔχομεν ἡμεῖς, δὲν ἐφαρμόζεται ἆρά γε καὶ εἰς ἡμᾶς ἡ ἐπιτίμησις ἐκείνη, τὴν ὁποίαν πάλαι ποτὲ ὁ προφήτης Ἠλίας ἀπέτεινεν εἰς τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν, ὅτε οὗτος ἐκυμαίνετο μεταξὺ αὐτοῦ, τοῦ προφήτου τοῦ ζῶντος Θεοῦ, καὶ μεταξὺ τῶν τοῦ Βάαλ; «Καὶ προσήγαγεν Ἠλιοὺ πρὸς πάντα τὸν λαόν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ἠλιού· ἕως πότε ἡμεῖς χωλανεῖτε ἐπ' ἀμφοτέραις ταῖς ἰγνύαις; εἰ Κύριός ἐστιν ὁ Θεός, πορεύεσθε ὀπίσω αὐτοῦ, εἰ δὲ ὁ Βάαλ αὐτός, πορεύεσθε ὀπίσω αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἀπεκρίθη ὁ λαὸς αὐτῷ λόγον» (Γ' Βασιλ. ιη' 21). Πόσοι μεταξὺ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ὤφειλον νὰ ἦναι υἱοὶ τοῦ φωτὸς, ἢ ὅλως διόλου δὲν γνωρίζουσι τὸν ἀληθῆ σκοπὸν καὶ τὸν ὑψηλὸν προορισμὸν τοῦ βίου αὐτῶν, ἢ ἵστανται μετέωροι μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς, καὶ τὸν ἕνα μὲν ὀφθαλμὸν ἔχουσι προσηλωμένον εἰς τὰ τοῦ κόσμου ἀγαθὰ, τὸν δὲ ἄλλον μόλις καὶ διευθύνουσιν εἰς τὰ αἰώνια καὶ ἄφθαρτα! Αὐτοὶ κυμαίνονται μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς. «Ὅτι ἔθνος ἀπολελωκὸς βουλήν ἐστι, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἐπιστήμη» (Δευτερον. λβ' 28). Δὲν γνωρίζουσι τί θέλουσι.

Καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ εἴμεθα ἡμεῖς ἀληθῆ τέκνα τοῦ φωτὸς καὶ νὰ ἐπιτύχωμεν τὸν σκοπὸν τοῦ βίου ἡμῶν, ἀφ' οὗ δὲν ἔχωμεν τοῦτον πάντοτε σαφῶς καὶ ὡρισμένως πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν, ἀφ' οὗ ἕκαστον συμβεβηκὸς αὐτοῦ δὲν θεωρῶμεν καὶ δὲν μεταχειριζώμεθα ὡς μέσον πρὸς ἐπιτυχίαν αὐτοῦ; «Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός· ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστί, τὸ σκότος πόσον; (Ματθ. ς'. 22—23). Ὅπως ὁ ἐξωτερικὸς ὀφθαλμός, ἐφ' ὅσον εἶναι ὑγιὴς γνωρίζει πᾶν τὸ ἐν αὐτῷ κατοπτριζόμενον καὶ πρὸ αὐτοῦ ἐμφανιζόμενον, τοιουτοτρόπως εἶναι ἀνάγκη καὶ ὁ ἐσωτερικὸς ὀφθαλμὸς τῆς ψυχῆς νὰ ἦναι καθαρὸς καὶ διαυγὴς, ἵν πρέπῃ ὁ ἄνθρωπος νὰ γνωρίσῃ καὶ νὰ ἐπιτύχῃ τὸν σκοπὸν τοῦ ἀνωτέρου καὶ πνευματικοῦ αὐτοῦ βίου. Εἶναι ἀνάγκη νὰ γνωρίζωμεν τί θέλομεν ἐδὼ εἰς τοῦτον τὸν κόσμον καὶ πῶς πρέπει νὰ μεταχειριζώμεθα τὴν ζωὴν ἡμῶν.

Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ὅπως οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου ἃς θέσωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν σαφῶς καὶ σταθερῶς τὸν σκοπὸν τοῦ βίου ἡμῶν, ὁ ὁποῖος κεῖται ἐν τῷ Θεῷ καὶ τῇ πρεσβύᾳ αὐτοῦ, καὶ ἃς προσπαθῶμεν δι' ὅλων τῶν μέσων νὰ ἐπιτύχωμεν αὐτόν. «Καὶ τοῦτο προσεύχομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισσεύῃ ἐν ἐπιγνώσει καὶ πάσῃ αἰσθήσει, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τὰ διαφέροντα, ἵνα ἦτε εἰλικρινεῖς καὶ ἀπρόσκοποι εἰς ἡμέραν Χριστοῦ» (Φιλιπ. α' 9, 10). Ἂς ἔχωμεν πάντοτε εἰς τὴν μνήμην μας ὡς τὸν ὕψιστον καὶ μόνον σκοπὸν τοῦ βίου ἡμῶν τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου ἡμῶν «Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν» (Ματθ. ς'. 33). Βεβαίως εἶναι ἀνάγκη

καὶ γήϊνα ἀγαθὰ νὰ ἐπιδιώκωμεν· βεβαίως ὁ Κύριος ἡμῶν ἐν τῇ ἀπείρῳ αὐτοῦ ἀγάπῃ πρὸς τὸν ἄνθρωπον συγχωρεῖ νὰ ἀπολαμβάνωμεν τὰ γήϊνα ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς μετριότητος, ἀλλ' ὁ τελεικὸς σκοπὸς τοῦ βίου δὲν κεῖται ἐν αὐτοῖς, ἀλλ' ἐν ὑψηλοτέροις, ὑπεργείοις ἀγαθοῖς, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπιθυμῶμεν καὶ νὰ ἐπιδιώκωμεν. Δὲν εἶπεν ὁ Θεὸς εἰς ἡμᾶς: ἔσο πλούσιος, ἢ ἔσο εὔθυμος καὶ ἀπολάμβανε ἀμερίμνως τὰς ἡδονὰς τοῦ βίου· ἀλλὰ τί; ἔσο ἐνάρετος καὶ ἀγωνίζου πορευόμενος διὰ μέσου τῶν ἀκανθῶν τοῦ βίου. Εἶναι ἀνάγκη, ὅπως οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου, νὰ γνωρίζωμεν σαφῶς καὶ ὡρισμένως τί θέλομεν καὶ τί ζητοῦμεν ἐν τῷ βίῳ ἡμῶν.

Ἐπίσης οὕτω σαφῶς καὶ ὡρισμένως, ὅπως οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου, εἶναι ἀνάγκη νὰ κηρύττωμεν καὶ τὰς χριστιανικὰς ἡμῶν ἀρχὰς καὶ νὰ ἐπιβεβαιῶμεν αὐτὰς ἐνώπιον ὅλου τοῦ κόσμου διὰ τῆς συμπεριφορᾶς ἡμῶν καὶ νὰ ἀντιτάττωμεν αὐτὰς κατὰ τῶν ἀνοσίων ἀρχῶν τοῦ αἰῶνος τούτου. Καὶ δὲν θὰ ἐνίκων αἱ ἀρχαὶ ἡμῶν τὰς ἀρχὰς τῶν υἱῶν τοῦ αἰῶνος τούτου, ἐὰν ἐκηρύττομεν καὶ ὡμολογοῦμεν αὐτὰς πάντοτε μετὰ τοῦ αὐτοῦ θάρρους καὶ τῆς αὐτῆς παρρησίας, μεθ' ἧς καὶ αὐτοὶ τὰς ἰδίας αὐτῶν ἀρχάς; Ἡ ἀλήθεια σαφῶς λεγομένη καὶ ὑπὸ μυρίων ὁμολογουμένη καὶ ὑποστηριζομένη ἐμπεριέχει νικηφόρον δύναμιν ἐπὶ τῆς γῆς. Εἶναι ἀνάγκη ἐπὶ τέλους νὰ ἀναγνωρισθῇ καὶ καταστῇ σεβαστή. Καὶ δὲν ἦτο τὸ θάρρος, τὸ ὁποῖον εἰς τοὺς πρώτους ὁμολογητὰς τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ἔδωκε τὴν νίκην κατὰ τῆς ψευδοῦς διδασκαλίας τοῦ ἐθνισμοῦ; Οἱ ἀρχαῖοι χριστιανοὶ ἐγνώριζον κάλλιστα τί ἤθελον. Ἐγνώριζον, ὅτι ὁ ἀληθὴς βίος τῶν υἱῶν τοῦ φωτὸς συνίσταται εἰς τὴν περιφρόνησιν καὶ θυσίαν τῶν γηΐνων ἀγαθῶν ἐξ ἀγάπης πρὸς τὰ ἀνώτερα, τὰ αἰώνια καὶ ἄφθαρτα. Οἱ ἐθνικοί, οἱ τότε υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου, τοὺς πρώτους ὁμολογητὰς τοῦ χριστιανισμοῦ ἐθεώρουν μωροὺς καὶ ἀνοήτους· καὶ ὅμως αἱ χριστιανικαὶ ἀρχαὶ ὀρθῶς κατανοηθεῖσαι καὶ σαφῶς κηρυχθεῖσαι ἐνίκησαν καὶ διεσκόρπισαν τὴν πλάνην τοῦ ἐθνικοῦ κόσμου. Εἶναι λοιπὸν καθῆκον ἡμῶν ἐν ταῖς παρούσαις ἡμέραις, ἐν αἷς ἐθνικαὶ ἀρχαὶ φανερῶς ἀνακηρύττονται καὶ διαδίδονται ὑπὸ τῶν υἱῶν τοῦ αἰῶνος τούτου, ἐπίσης φανερῶς καὶ μετὰ παρρησίας νὰ ὁμολογῶμεν ὡς τέκνα τοῦ φωτὸς τὰς χριστιανικὰς ἡμῶν ἀρχὰς καὶ νὰ ἐπιβεβαιῶμεν αὐτὰς διὰ τῶν ἔργων ἡμῶν, ἵνα ἄρωσι τὴν νίκην κατὰ τῶν ψευδῶν ἀρχῶν τοῦ κόσμου τούτου. Ἐγὼ γνωρίζω τί κάμνω, οὕτως ἄς λέγωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς ἕκαστον βῆμα καὶ εἰς ἑκάστην πρᾶξιν ἡμῶν.

6'] «Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτὸς εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν εἰσι». Ὄχι μόνον μετὰ μεγαλειτέρας ἐπιγνώσεως καὶ πείρας ἐνεργοῦσι πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ μετὰ μεγαλειτέρων κόπων καὶ προσπαθειῶν. Ὁ ἄδικος οἰκονόμος κάμνει τοὺς ὑπολογισμούς του, πόσον ἠδύνατο νὰ χαρίσῃ εἰς ἕκαστον χρεωφειλέτην τοῦ κυρίου του. Προσκαλεῖ ὅλους ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ ὁμιλεῖ μεθ' ἑνὸς ἑκάστου ἰδιαιτέρως. Μεταβάλλει τὰς συνθήκας ἑνὸς ἑκάστου τούτων. Κάμνει εἰς ἕνα ἕκαστον τὰς προτάσεις του. Γνωρίζει τὴν ποινήν, ἡ ὁποία ἀναμένει αὐτὸν ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν θὰ ἀνακαλυφθῶσιν αἱ ἄδικοι αὐτοῦ πράξεις. Ὅλα ταῦτα ὅμως δὲν εἶναι ἱκανὰ τοῦ νὰ ἐμποδίσωσιν αὐτὸν τοῦ νὰ ἐπιδιώκῃ τοὺς σκοπούς του. Οὔτε οἱ κόποι, οὔτε τὸ αἶσχος, οὔτε ὁ φόβος τῆς ποινῆς δύνανται νὰ μεταβάλωσι τὰς πονηρὰς αὐτοῦ προθέσεις. Ἐνεργεῖ ὡς τέλειος υἱὸς τοῦ αἰῶνος τούτου, ὁ ὁποῖος ἀποφασιστικῶς θέτει εἰς ἐνέργειαν ὅλας αὐτοῦ τὰς δυνάμεις πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ του.

Μή τοι δὲν βλέπομεν μυρίους κατὰ τὴν παροῦσαν μάλιστα ἐποχὴν οὕτως ἐνεργοῦντας; Τί; ὅλοι μας δὲν ἐνεργοῦμεν ὡς ἀληθεῖς υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου, ὅταν πρόκηται περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῶν ἀγαθῶν τοῦ παρόντος βίου; Πρὸς ἀπόκτησιν τῶν γηΐνων ἀγαθῶν τίποτε δὲν εἶναι διὰ τοὺς ἀνθρώπους καθ' ὑπερβολὴν δύσκολον, καθ' ὑπερβολὴν βαρύ. Ἀρκεῖ μόνον νὰ προβλέπωσι μικράν τινα ἀμοιβήν, μικρόν τι κέρδος νὰ ἐλπίζωσι, καὶ εὐθὺς θέτουσιν εἰς διηνεκῆ ἐνέργειαν ὅλας αὐτῶν τὰς δυνάμεις· καὶ ὅσῳ μεγαλείτερον τὸ κέρδος, τὸ ὁποῖον δελεάζει αὐτούς, κατὰ τοσοῦτον ὀλιγώτερον λαμβάνουσιν ὑπ' ὄψιν τοὺς κόπους καὶ τοὺς κινδύνους. Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ των καθυποβάλλονται εἰς τὰς δυσκολωτέρας καὶ βαρυτέρας ἐργασίας καὶ ἐργάζονται ἡμέραν καὶ νύκτα καὶ δεκαετηρίδας ὅλας. Καὶ τὸ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀδύνατον δὲν τρομάζει αὐτούς, ὅταν ἔχωσιν ἐνώπιόν των μεγαλείτερον κέρδος. Διατρυπῶσιν ὄρη καὶ κατασκευάζουσι τὰς ὁδοὺς αὐτῶν εἰς τὰ βάθη τῆς γῆς. Διασχίζουσι τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς θαλάσσας καὶ θέτουσι τοὺς τηλεγράφους των ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέρους τοῦ κόσμου εἰς τὸ ἄλλο, διὰ νὰ συνδέωσι πρὸς ἀλλήλας χώρας καὶ θαλάσσας. Ὑπὲρ τὰ ὄρη καταστρώνουσι τοὺς σιδηροδρόμους των καὶ οἰκίζουσιν ἐρήμους χώρας καὶ τόπους διὰ τὴν συγκοινωνίαν καὶ τὴν ὠφέλειαν. Ὄχι βραδέως, ἀλλὰ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ ἀτμοῦ καὶ διὰ τῶν μυστηριωδῶν δυνάμεων τῆς φύσεως βαίνουσιν ἀκατάσχετοι πρὸς τὸ τέρμα των.

Καὶ ὅταν πρόκηται νὰ ἐπιστηρίζωσι τὰς ἰδέας αὐτῶν καὶ τὰς ἀρχὰς ἀπέναντι τῶν υἱῶν τοῦ φωτός, ὦ, πόσους κόπους, πόσην προσπάθειαν καταβάλλουσι τότε οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου. Λάβετε ὑπ' ὄψιν τοὺς ἀσεβεῖς ἐκείνους καὶ πονηροὺς, τοὺς ὁποίους τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ προφερόμενον μόνον ἐνοχλεῖ καὶ ταράττει· πόσον χρόνον καὶ πόσα χρήματα θυσιάζουσιν οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου διὰ τοὺς σκοπούς των! Ποία συγκίνησις ἐπικρατεῖ μεταξὺ αὐτῶν, ποῖος ζῆλος, ἁρμόζων εἰς ὑψηλότερα πράγματα! Πόσας δυνάμεις καὶ ποῖα πλούσια μέσα διαθέτουσιν καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ φίλοι αὐτῶν! Καὶ δὲν ἵστανται οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐπιχειρήσεών των· δὲν ἡσυχάζουσι καὶ δὲν ἀναπαύονται μέχρις οὗ ἐπιτύχωσι τὸ

ὅλον. Καὶ ἂν τυχὸν ἅπαξ ἢ καὶ πολλάκις ἀποτύχωσι καὶ οἱ κόποι αὐτῶν ἀποβῶσι μάταιοι, ἀρχίζουσι πάλιν ἐκ νέου μετὰ νέου ζήλου καὶ μεγαλειτέρας προσπαθείας, ὅπως καὶ εἰς τὰς ἀρχάς.

(ἕπεται συνέχεια)

ΘΕΡΑΠΕΙΑ
ΤΩΝ ΚΑΚΩΣ ΕΧΟΝΤΩΝ*

Ἐν τοῖς προηγουμένοις ὑπεδείχθη ἡ ἀνάγκη τῆς ἀναρτήσεως Πινάκων ἠθικοθρησκευτικῶν ἐν ταῖς αἰθούσαις τοῦ Πανεπιστημίου, τῶν γυμνασίων καὶ λοιπῶν σχολῶν, οἰκιῶν καὶ διαφόρων καταστημάτων ἰδιωτικῶν καὶ κοινῶν, ὡς εὐπεριστάτου οὔσης τῆς τε ἀρετῆς καὶ ἁμαρτίας πανταχοῦ καὶ πάντοτε, πινάκων περιεχόντων τὰ σπουδαιότερα τῶν γραφικῶν ῥητῶν δογματικῶν τε καὶ ἠθικῶν, ὧν ἡ διαρκὴς καὶ ἀδιάλειπτος θεωρία καὶ ἀνάμνησις εἶναι ὅπλον πρόχειρον πρὸς ἄμυναν κατὰ τῶν ὑλιστικῶν ἐπηρειῶν τοῦ αἰῶνος τούτου. Πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ ἀναγκαία ἡ σύνταξις καὶ ἀνάρτησις καὶ ἄλλων πινάκων ἐπιστημονικῶν περιεχόντων ἀπορθέγματα τῶν διασημοτέρων φιλοσόφων, φυσιοδιφῶν, μαθηματικῶν, ἀστρονόμων, ἰατρῶν, χημικῶν, ζωολόγων, ἀνθρωπολόγων, φυσιολόγων, φρενολόγων καὶ λοιπῶν ἐπιστημόνων πάσης χώρας καὶ ἐποχῆς, ἀπορθέγματα καὶ κρίσεις περὶ τῶν μεταφυσικῶν ζητημάτων τῆς ὑπάρξεως τοῦ πάντων Δημιουργοῦ, τῆς ἀγαθῆς καὶ δικαίας αὐτοῦ προνοίας, τῆς παντοδυναμίας καὶ αἰωνιότητος Αὐτοῦ, τῆς ὑπάρξεως καὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, τῆς παγκοσμίου κρίσεως καὶ ἀποκαταστάσεως τῶν μὲν δικαίων εἰς τὴν αἰώνιον μακαριότητα τοῦ φωτός, τῶν δὲ ἁμαρτωλῶν εἰς τὴν ἐξορίαν τοῦ σκότους ἀνθ' ὧν ἥμαρτον καὶ ἠνόμησαν ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ.

Ἡ πρὸς τὸ κοινὸν ἔκθεσις καὶ ἀνάρτησις τοιούτων πινάκων εἶναι μέσον πρόχειρον πρὸς ἐξέλεγξιν τῆς πλάνης καὶ συκοφαντίας τῶν ὑλιστῶν παριστώντων τοὺς πλειοτέρους καὶ διασημοτέρους τῶν ἐπιστημόνων ὡς ὑλόφρονας, ἐν ᾧ πραγματικῶς οἱ πλειότεροι καὶ διασημότεροι τῶν σοφῶν ἐμφοροῦνται ὑπὸ αἰσθημάτων θεοσεβείας καὶ ἠθικότητος. Οἱ τοιοῦτοι πίνακες εἶναι ὅπλα πρόχειρα πρὸς καταπολέμησιν καὶ ἐξέλεγξιν τῆς πλάνης ταύτης ἐνώπιον ὅλων τῶν τάξεων τῆς κοινωνίας, ἃς οἱ ὑλισταὶ σκανδαλίζουσι διαδίδοντες τὰς ἰδίας αὐτῶν πλάνας ὡς πορίσματα δῆθεν τῶν φυσικομαθηματικῶν ἐπιστημῶν, ἐν ᾧ διὰ τοιούτων ἐπιστημονικῶν πινάκων ἐκτίθενται σαφῶς εἰς τὰ ὄμματα πάντων αἱ γνῶμαι τῶν πιστῶν ἑρμηνέων καὶ τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, ὁμολογούντων καὶ ἐπικυρούντων τὰς ὑπερκοσμίους καὶ ἠθικοθρησκευτικὰς ἀληθείας.

Γυμναστική. Ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς Γυμναστικῆς ὑπομιμνήσκεται συνεχῶς ὅτι αἱ διάφοροι ἐργασίαι τῶν βιοποριστικῶν τεχνῶν εἶναι εἴδη σωματικῶν ἀσκήσεων ἐπιβαλλομένων ἡμῖν ὑπὸ ὑγιεινῶν, ἠθικῶν καὶ οἰκονομικῶν λόγων· καθόσον ἡ ἀργία γεννᾷ οὐχὶ μόνον πᾶσαν κακίαν ἠθικὴν ἀλλὰ καὶ πᾶσαν νόσον ὀργανικὴν κατὰ τοὺς φυσιολογικοὺς νόμους καὶ τὴν πενίαν κατὰ τοὺς οἰκονομικούς· τοὐναντίον δὲ ἡ ἐργασία εἴτε πνευματικὴ εἴτε σωματικὴ καταπολεμεῖ τὰ πάθη ψυχικά τε καὶ ὀργανικὰ ὡς καὶ τὴν ἔνδειαν, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῆς καθημερινῆς πείρας. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ὑποδειχθῇ καὶ ἡ ἀναλογία τῆς ἐργασίας μετὰ τῆς βρώσεως καὶ πόσεως μετριαζομένης κατὰ τὸ ποσὸν καὶ ποιὸν τῆς ἐργασίας· ἄλλως ὥσπερ ἡ ἀσιτία εἴτε ὀλιγοραγία καταβάλλει τὸν ὀργανισμόν, προξενοῦσα ἀσθενικὰ πάθη, οὕτως καὶ ἡ γαστριμαργία παράγει πολλὰ καὶ διάφορα ὀργανικὰ νοσήματα, ὡς μὴ ἀναλογοῦσα τῷ ποσῷ τῆς ἐργασίας. προκειμένου δὲ περὶ τῆς φυγοπονίας καὶ ῥαθυμίας, οἱ τῷ πάθει τούτῳ ὑποκείμενοι οὐδὲ χαίρουσι τὸ δικαίωμα τοῦ ἐσθίειν κατὰ τὸν Ἀπόστολον λέγοντα «Ὁ μὴ ἐργαζόμενος μηδὲ ἐσθιέτω». Ἐπίσης πρέπει νὰ καταδεικνύηται καὶ ἡ ἀναλογία τῆς σωματικῆς ἐργασίας μετὰ τῆς πνευματικῆς τελουμένης ἐν ταῖς σχολαῖς καὶ ταῖς Ἐκκλησίαις καὶ δὴ καὶ ἐν οἴκῳ κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ ἑορτάς, πνευματικῆς ἐργασίας εἴτε μελέτης, ἧς τὰ ἀντικείμενα πρέπει νὰ ἦναι ἀνάλογα μετὰ τῶν ἠθικοθρησκευτικῶν ἀναγκῶν ἑνὸς ἑκάστου· ἄλλως ἡ ἀποκλειστικὴ μελέτη τῶν γηΐνων καὶ παραμέλησις τῶν ἠθικοθρησκευτικῶν ἐπιφέρει τὴν ψυχικὴν καχεξίαν τοῦ γυμναζομένου τὸν νοῦν.

Αὗται μὲν αἱ ἐπὶ τοῦ προγράμματος τῶν σχολῶν παρατηρήσεις.

11ον] Δὲ μέτρον πρὸς θεραπείαν τῆς ἠθικοθρησκευτικῆς ἡμῶν καχεξίας εἶναι ἡ σύστασις καὶ λειτουργία τῶν Κυριακῶν σχολείων ἔν τε Κωνσταντινουπόλει καὶ ὅλαις ταῖς ἐπαρχίαις.

Μεταφέρομεν ἐνταῦθα περικοπάς τινας τοῦ σχετικοῦ τῷ ζητήματι τούτῳ λόγου τοῦ Προέδρου τοῦ λαϊκοῦ Συνδέσμου «Ἁγίου Κωνσταντίνου» ἀγορεύσαντος ἐν τῇ γενικῇ συνελεύσει συνελθούσῃ τὴν 21 Μαρτίου 1893 ἐν Πάτραις.

«Μία ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος ἀνέκαθεν κυρίως ἦν καθιερωμένη ὑπὸ τῆς ἁγίας Γραφῆς εἰς τὴν ἀποχὴν ἀπὸ τῆς βιωτικῆς μερίμνης καὶ εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Κυρίου. «Μνήσθητι, λέγει ἡ Δ' ἐντολὴ τοῦ Δεκαλόγου, τὴν ἡμέραν τῶν Σαββάτων τοῦ ἁγιάζειν αὐτήν· ἓξ ἡμέρας ἐργᾷ καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ Σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου».

Τὴν ἐντολὴν ταύτην ἐτήρησεν ἀπαράβατον τὸ ἑβραϊκὸν γένος οὐ μόνον ἐφ' ὅσον ἀπετέλει ἓν ἔθνος, ἀλλ' ἀφοῦ κατὰ τὸ ἀψευδὲς ῥῆμα τοῦ Κυρίου καὶ ἀποσυνετέθη καὶ διεσπάρη εἰς τὰ ἄλλα ἔθνη. Ἐκ δὲ τῶν χριστιανικῶν ἐθνῶν ἰδιαιτέρως τηρεῖ αὐτὴν ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Ἀμερική· καὶ οὐ μόνον ἀπέχουσι πάσης βιωτικῆς μερίμνης, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς λειτουργοῦσι τὰ Κυριακὰ λεγόμενα Σχολεῖα, ἐν οἷς σπουδαῖοι ἄνδρες κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ θεωροῦσι καθῆκον καὶ ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων, νὰ διδάσκωσι τὸν λαὸν τὰ καθήκοντά του πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν

* Συνέχ. ἀπὸ σελ. 62 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

πλησίον· περὶ τὰς 100 χιλιάδας Κυριακὰ σχολεῖα λειτουργοῦσιν ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ, καὶ πλείονα ἐν τῇ Ἀμερικῇ.

Διὰ τοῦτο παρὰ τοῖς ἔθνεσι τούτοις βασιλεύει ἡ τάξις, βασιλεύει ἡ εὐημερία. «Ἐκπλήττεται ὁ ξένος, ἔγραφε πρό τινων ἐτῶν ἔξοχος Γάλλος ἐπισκεφθεὶς τὸ Λονδῖνον, διὰ τὴν εὐκολίαν μεθ' ἧς τηρεῖται ἡ τάξις ἐν τῇ ἀπεράντῳ ἐκείνῃ μεγαλοπόλει διὰ φρουρᾶς ἐκ τριῶν μικρῶν ταγμάτων καὶ δύο ἱλῶν ἱππικοῦ, ἐνῷ πρὸς τήρησιν τῆς τάξεως ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς Γαλλίας, ἥτις εἶναι κατὰ τὸ ἥμισυ μικροτέρα, ἀπαιτοῦνται 40,000 στρατοῦ τῆς γραμμῆς καὶ 60,000 ἐθνοφυλάκων· ἀλλ' ὅταν τὴν Κυριακὴν τὸ πρωῒ ἴδῃ ὅτι τὰ πάντα παύουσι διὰ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν λατρείαν, ὅταν ἐν τῷ κέντρῳ τῶν ἀπειραρίθμων καὶ κολοσσαίων βιομηχανικῶν καταστημάτων ἀπαντᾷ σιγὴν καὶ ἀνάπαυσιν μόλις ὑπὸ τῶν κωδώνων διακοπτομένην, οἵτινες προσκαλοῦσιν εἰς τὴν προσευχὴν καὶ ὑπὸ ἀπειραρίθμων ὁμίλων τῶν εἰς τὰς ἐκκλησίας μεταβαινόντων, τότε ἡ ἔκπληξίς του παύει, ἐννοεῖ ὅτι ἐκεῖ ὑπάρχει ἄλλος χαλινὸς εἰς τὸν χριστιανικὸν λαὸν ἐκτὸς τοῦ τῆς λόγχης, καὶ ὅτι ὅπου ἡ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ ἐκπληροῦται μετὰ τοσαύτης πανδήμου ὑπακοῆς, αὐτὸς ὁ Θεὸς ἀναλαμβάνει τὴν τήρησιν τῆς τάξεως».

Αὐτὴ ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας, ἔγραφον πρὸ ἐτῶν αἱ ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες, συνείθιζε νὰ διδάσκῃ κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν ἐν τοῖς ἀνακτόροις τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ εἰς τὰ τέκνα τῶν ἀκολούθων καὶ τῶν ὑπηρετῶν της. Καὶ ὄντως ὁποῖον ὑψηλότερον καὶ εὐγενέστερον καθῆκον διὰ τοὺς ἀνωτέρους ἢ τὸ νὰ διδάσκωσι τοὺς ἁπλουστέρους τὰ θρησκευτικὰ αὐτῶν καθήκοντα, τὰ πρὸς τὸν Θεὸν δηλαδὴ καὶ τὸν πλησίον καθήκοντα· ὁποία δὲ καλλιτέρα ἄλλη ἐνασχόλησις τοῦ νοῦ διὰ τούτους ἢ τὸ μανθάνειν τὰ καθήκοντά των ταῦτα; ποίαν ἀνακούφισιν αἰσθάνεται ὁ ἄνθρωπος ὁ ἔχων ἀφορμὰς θλίψεως ἐν τῷ βίῳ, εἰσερχόμενος εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἴτε εἰς Κυριακὸν σχολεῖον καὶ ἐν γένει εἰς πνευματικὴν ἀναστροφήν; Ὁποῖον ἄλλο καθῆκον ἐπιτακτικώτερον διὰ τὸν οἰκογενειάρχην ἢ τὸ νὰ ἐγκαταλιμπάνῃ μίαν ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος πᾶσαν βιωτικὴν ἐργασίαν καὶ νὰ διδάσκῃ τὰ τέκνα του ἢ νὰ προσέρχηται μετ' αὐτῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἢ εἰς ἄλλο μέρος δημόσιον χάριν πνευματικῆς τροφῆς;

Ἐὰν δὲ διὰ πάντα ἄνθρωπον ἦναι ἀναγκαῖον τοῦτο, κατὰ μείζονα λόγον εἶναι ἀναγκαῖον διὰ τὸν ἐργαζόμενον καθ' ὅλην τὴν ἑβδομάδα σωματικῶς· οὗτος ἔχει μεγαλειτέραν ἀνάγκην τῆς πνευματικῆς ἐργασίας, διότι ὁ καλλιεργῶν μόνον τὰς σωματικὰς δυνάμεις οὐχὶ δὲ καὶ τὰς πνευματικάς, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ εὐγενέστερον μέρος αὐτοῦ, ἀρνεῖται ἑαυτὸν, παραγνωρίζει τὴν εὐγενῆ αὐτοῦ φύσιν.

Κατὰ τὰς παρατηρήσεις δὲ τῶν ἰατρῶν καὶ ἄλλων σπουδαίων ἀνδρῶν, οἱ μὴ ἐργαζόμενοι σωματικῶς τὴν Κυριακὴν εἰσὶ μακροβιώτεροι τῶν ἐργαζομένων καθ' ὅλην τὴν ἑβδομάδα, διότι οὐδόλως ἀρκοῦσιν αὐτοῖς αἱ ὀλίγαι ὧραι τῆς νυκτὸς, καθ' ἃς ἀναπαύονται ὅπως ἀνακτήσωνται τὰς ἀπολεσθείσας κατὰ τὴν ἡμέραν δυνάμεις, ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναπληρῶται ἡ ἔλλειψις διὰ τῆς προσθέτου ἀναπαύσεως ἐπὶ μίαν ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος.

«Ἐκ μακρᾶς πείρας, ἔλεγεν ὁ Γλάδστων ἐν τῇ βουλῇ τῶν Κοινοτήτων, ἐπείσθην ἔτι μᾶλλον, μὴ λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὑψηλοτέρου αἰσθήματος, ὅτι ἡ ἐναλλαγὴ τῆς ἀναπαύσεως καὶ τῆς ἐργασίας κατὰ βραχέα διαστήματα, τὰ ὁποῖα ἐχορήγησεν ἡ πανοικτίρμων καὶ εὐλογημένη ἵδρυσις τῆς Κυριακῆς, ἦτον ἀναγκαία διὰ τὴν ἐπίρρωσιν τοῦ πνεύματος καὶ σώματος τοῦ ἀνθρώπου καὶ πρὸς ἀνακούφισίν του ἐκ τῶν ἐργασιῶν· ἐν τῷ σταδίῳ τοῦ ἐργώδους βίου μου ἔλαβον σπουδαίαν πεῖραν τῶν τε ἠθικῶν καὶ φυσικῶν εὐεργετημάτων τῆς ἡμέρας ταύτης· δὲν δύναμαι ἀρκούντως νὰ ἐξάρω τὴν ἀξίαν της ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο· διὰ τὸ συμφέρον ὅμως τῆς ἐργατικῆς τάξεως ὡς καὶ δι' ἄλλους ὑψηλοτέρους λόγους, οὐδεὶς ἐν τῇ ἐμῇ καρδίᾳ μείζων πόθος ὑπάρχει ἢ τὸ νὰ ἐκτιμηθῇ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἡ ἡμέρα τῆς ἀναπαύσεως τῶν χριστιανῶν».

Ἀντὶ πάντων τούτων τί γίνεται παρ' ἡμῖν τὴν Κυριακήν; διὰ νὰ ἐννοήσωμεν πῶς διέρχεται ἡ ἐργατικὴ ἰδίως τάξις τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς δὲν ἔχομεν ἢ νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἀποτελέσματα. Ἐκ τῶν βιβλίων τῶν ἀνακριτικῶν ἀρχῶν ἐξάγεται ὅτι τὰ περισσότερα πλημμελήματα καὶ κακουργήματα διαπράττονται κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην καὶ ἐν γένει κατὰ τὰς ἡμέρας, αἵτινες εἰσὶ καθιερωμέναι διὰ τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ· διατί τοῦτο; διότι παρὰ πᾶσαν ἄλλην ἡμέραν κατ' αὐτὰς εἰσὶν ἀνεῳγμέναι αἱ πύλαι τῶν οἰνοπωλείων, καὶ κατ' αὐτὰς γίνεται ἡ μεγαλειτέρα συγκέντρωσις, καὶ ἀντὶ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν λατρείας κατ' αὐτὰς προσφέρομεν λατρείαν εἰς τὸν Βάκχον· διὰ τοῦτο τὰ ἐγκλήματα ὁσημέραι αὐξάνουσι, καὶ ἐὰν παραβάλῃ τις τὴν πρὸ 20, 30 καὶ 40 ἐτῶν ἐποχὴν μετὰ τῆς σημερινῆς, βλέπει ὅτι ἐδεκαπλασιάσθησαν τὰ ἐγκλήματα . . . . . Ἡ κυριωτέρα αἰτία τῆς καταστάσεως ταύτης εἶναι ἡ ἔλλειψις θρησκευτικῆς ἀνατροφῆς . . . . . Ἔχομεν ἀνάγκην κυρίως νὰ ὑποθάλψωμεν τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα ἄνευ τοῦ ὁποίου δὲν δύναται νὰ γεννηθῇ ἡ ἠθική. Ἡ παραμέλησις τῆς θρησκείας, μαρτυρεῖ ἡ ἱστορία, ὑπῆρξεν ὁ πρόδρομος τῆς παρακμῆς τῶν ἐθνῶν. Ἔχομεν ἀνάγκην νὰ ὑποθάλψωμεν τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα σήμερον παρὰ πᾶσαν ἄλλην ἐποχὴν, ὅτε ὁ κοινωνισμὸς, ὁ μηδενισμὸς καὶ ὁ ὑλισμὸς ὑποσκάπτουσι τὰ θεμέλια τῶν κοινωνιῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἀνάγκη ἀπὸ κοινοῦ νὰ ἐργασθῶμεν οἱ δυνάμενοι εἰς τοῦτο· ὅθεν προτείνω . . . . . IV. Νὰ ληφθῇ πρόνοια ὅπως κατὰ τὴν Κυριακὴν μ. μ. λειτουργῇ Κυριακὸν σχολεῖον ἐν ᾧ νὰ γίνηται θρησκευτικὴ διδασκαλία».

Ἡ ἀναγκαιότης τῶν Κυριακῶν σχολῶν ἀποδεικνύεται ἔκ τε τῆς ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς πράξεως

τῆς ἀρχαίας ἐκκλησίας καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὀρθοῦ λόγου· καθόσον ὁ θεμελιώτης τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διῆλθε μετὰ τὸ βάπτισμα μάλιστα τὴν ἁγίαν αὐτοῦ ζωὴν κατηχῶν τοὺς ἀνθρώπους καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἀποστέλλων τοὺς ἰδίους αὐτοῦ μαθητὰς εἰς τὸ κήρυγμα, παρήγγειλε πρὸς αὐτοὺς ἵνα μαθητεύσωσι πρῶτον τὰ ἔθνη, καὶ ἔπειτα βαπτίσωσιν αὐτά. Ἀφοῦ δὲ εἰσήχθη ἡ χρῆσις τοῦ νηπιοβαπτισμοῦ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐτελεῖτο μετὰ τὸ βάπτισμα ἡ κατήχησις ἐν ἁρμοδίῳ καιρῷ, ὡς τοῦτο μαρτυρεῖ καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ ἀναδόχου, ὅστις λαμβάνει μέρος ἐν τῇ τελετῇ ταύτῃ. Ἐπ' αὐτῷ δὲ τούτῳ μάλιστα συνέστησαν καὶ αἱ Κατηχητικαὶ Σχολαὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Ἀντιοχείᾳ, Ῥώμῃ, Καισαρείᾳ καὶ ἀλλαχοῦ, Κατηχητικαὶ σχολαί, ὧν ὁ προορισμὸς πρέπει νὰ ἀναπληρῶται ἤδη διὰ τῶν Κυριακῶν σχολείων, ὅπως οἱ ἀνάδοχοι τῶν βαπτιζομένων νηπίων ἐκτελέσωσι τοὺς ὅρους τῆς ἐγγυήσεως, καθ' οὓς ὀφείλουσι νὰ φροντίζωσι περὶ τῆς ἐν τῷ μέλλοντι κατηχήσεως αὐτῶν.

Ὡς ἔχουσι νῦν τὰ παρ' ἡμῖν, πόσοι ἀνάδοχοι ἐνέχονται ἐπὶ τῇ παραμελήσει τοῦ ἱεροῦ τούτου καθήκοντος, οὗπερ τὴν ἐκπλήρωσιν ἐγγυήθησαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος τῶν ψυχῶν ἡμῶν; Πόσοι βαπτιστικοὶ ζῶσι καὶ ἀποθνήσκουσιν ἐντελῶς ἀκατήχητοι; Πόσοι δὲ ἀνάδοχοι ἀπέθανον πρὸ τοῦ ἀποτίσαι τὸν φόρον τῆς κατηχητικῆς ἐγγυήσεως καὶ εὐχῆς, ἣν ηὔξαντο ἐν τῇ τελετῇ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, ἐπὶ παρουσίᾳ δηλαδὴ τοῦ ἁγίου Πνεύματος;

Οἱ ἀναδεχόμενοι τοιαύτην ἐγγύησιν περὶ τῆς ἐν εὐθέτῳ καιρῷ κατηχήσεως τοῦ νεοφωτίστου ὀφείλουσι νὰ ἀναμνησθῶσι τοῦ ἑξῆς γραφικοῦ ῥητοῦ:

«Υἱέ, ἐὰν ἐγγυήσῃ σὸν φίλον, παραδώσεις σὴν χεῖρα ἐχθρῷ· παγὶς γὰρ ἰσχυρὰ ἀνδρὶ τὰ ἴδια χείλη, καὶ ἁλίσκεται χείλεσιν ἰδίου στόματος· ποίει υἱὲ ἃ ἐγώ σοι ἐντέλλομαι, καί σώζου· ἧκεις γὰρ εἰς χεῖρας κακῶν διὰ τὸν φίλον, ἴσθι μὴ ἐκλυόμενος· μὴ δῷς ὕπνον τοῖς ὄμμασι, μηδὲ ἐπινυστάξῃς σοῖς βλεφάροις, ἵνα σώζῃ ὡσπερ δορκὰς ἐκ βρόχων, καὶ ὡσπερ ὄρνεον ἐκ παγίδος». Παροιμ. ϛ'. 1—6.

Ἐὰν δὲ ἡ ἀναδοχὴ παραβληθῇ τῇ εὐχῇ, ἣν εὔχεται ὁ ἀναδεχόμενος ἐκ τῆς κολυμβήθρας νηπίου τι βαπτισθὲν πρὸς κατήχησιν αὐτοῦ ἐν ἁρμοδίῳ καιρῷ, τότε οἱ ἀνάδοχοι ἀναμνησθήτωσαν τοῦ περὶ εὐχῆς γραφικοῦ ῥητοῦ.

«Ἐὰν δὲ εὔξῃ εὐχὴν Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου, οὐ χρονιεῖς ἀποδοῦναι αὐτήν, ὅτι ἐκζητῶν ἐκζητήσει Κύριος ὁ Θεός σου παρὰ σοῦ, καὶ ἔσται ἐν σοὶ ἁμαρτία. Ἐὰν δὲ μὴ θέλῃς εὔξασθαι, οὐκ ἔστιν ἐν σοὶ ἁμαρτία· τὰ ἐκπορευόμενα διὰ τῶν χειλέων σου φυλάξῃ, καὶ ποιήσεις ὃν τρόπον ηὔξω Κυρίῳ τῷ Θεῷ δόμα, ὃ ἐλάλησας τῷ στόματί σου». Δευτερονομ. κγ'. 21—23.

Ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οὐδὲ γινώσκει ὁ ἀνάδοχος τὸ ἀντικείμενον τῆς τοιαύτης εὐχῆς καὶ ἐγγυήσεως, εἴποι τις ἄν. Συχνὰ καὶ πυκνὰ ἡ τοιαύτη ἄγνοια, ἐφ' ᾗ ἐνέχονται κατὰ πρῶτον οἱ ἱερεῖς ὡς μὴ πληροφορήσαντες περὶ τούτου τοὺς ἀναδόχους.

Ἐὰν δὲ καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ἱερέων ἀγνοῶσι τὸ ἱερὸν τοῦτο καθῆκον τῆς κατηχήσεως, τότε ἡ ἠθικοθρησκευτικὴ αὕτη εὐθύνη ἐπιβαρύνει τοὺς κατὰ τόπους Ἀρχιερεῖς, διότι δὲν ἐφρόντισαν ἵνα διορίσωσι κατηχητάς, εἴτε ἱεροκήρυκας τακτικοὺς πρὸς κατήχησιν τῶν βαπτισμένων μὲν μὴ διδαχθέντων δὲ τὰ σπουδαιότερα δόγματα καὶ τὰς ἀπαραιτήτους ἐντολὰς ἧς πρεσβεύουσι θρησκείας, ἐνῷ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ μετὰ τοὺς Ἀποστόλους πρῶτοι Κατηχηταὶ καὶ ἱεροκήρυκες ἦσαν αὐτοὶ οἱ Ἐπίσκοποι, ἐνίοτε δὲ καὶ Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι καὶ Ἀναγνῶσται, ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶν λαϊκῶν ἔστιν ὅτε.

Ἀλλ' ἐν γένει τὸ ἱερὸν τοῦτο καθῆκον ἐπιβάλλεται ἰδιαιτέρως εἰς τὸν κλῆρον, πρὸς ὃν ἀπευθύνεται ἡ ἑξῆς ἀπειλητικὴ παραγγελία τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἱερέως καὶ προφήτου Ἰεζεκιήλ· «Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρός με λέγων· Υἱὲ ἀνθρώπου, σκοπὸν δέδωκά σε τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ, καὶ ἀκούσῃ ἐκ στόματός μου λόγον, καὶ διαπειλήσῃ αὐτοῖς παρ' ἐμοῦ, ἐν τῷ λέγειν με τῷ ἀνόμῳ θανάτῳ θανατωθήσῃ, καὶ οὐ διεστείλω αὐτῷ τοῦ διαστείλασθε τῷ ἀνόμῳ ἀποστρέψαι ἀπὸ τῶν ὁδῶν αὐτοῦ, τοῦ ζῆσαι αὐτόν, ὁ ἄνομος ἐκεῖνος τῇ ἀδικίᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται, καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρός σου ἐκζητήσω· καὶ σὺ ἐὰν διαστείλῃ τῷ ἀνόμῳ, καὶ μὴ ἀποστρέψῃ ἀπὸ τῆς ἀνομίας αὐτοῦ καὶ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ, ὁ ἄνεμος ἐκεῖνος ἐν τῇ ἀδικίᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται, καὶ σὺ τὴν ψυχήν σου ῥύσῃ». (Ἰεζεκιὴλ γ'. 16—20).

Τούτων οὕτως ἐχόντων ἡ Μ. Ἐκκλησία ὀφείλει καὶ δύναται δι' εἰδικῆς Ἐγκυκλίου νὰ ἐπιβάλῃ τὴν σύστασιν καὶ λειτουργίαν τῶν Κυριακῶν Σχολῶν ὡς ὑποχρεωτικὴν ἔν τε Κ/πόλει καὶ ταῖς ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον ἐπαρχίαις πρὸς διδασκαλίαν τῶν Κυριακῶν μαθημάτων, ὅπως ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ γραμματισμένοί τε καὶ ἀγράμματοι κατηχῶνται τοὐλάχιστον κατὰ τὰς Κυριακὰς τὰ σπουδαιότερα δόγματα καὶ τὰς ἀπαραιτήτους πρὸς σωτηρίαν ἠθικὰς ἐντολὰς τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν Θρησκείας ὡς καὶ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν αὐτῆς Ἱστορίαν πρὸς ἠθικοθρησκευτικὴν οἰκοδομὴν καὶ ἀνάπλασιν, πάσης τάξεως καὶ γένους.

Παρὰ ταῖς κοινότησιν, αἵτινες ἀμοιροῦσι πεπαιδευμένου κλήρου, δύνανται οἱ διδάσκαλοι τῶν κοινοτικῶν σχολῶν νὰ ἀναπληρῶσι τὸ ἀπαράιτητον τοῦτο καθῆκον τοῦ Κυριακοῦ μαθήματος.

(Ἕπεται συνέχεια)

Γ. ΕΥΓΕΝΙΔΗΣ ἰατρός.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 4 ΙΟΥΝΙΟΥ 1893 ΑΡΙΘ. 14.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Διδυμοτείχου Φιλόθεος (πρόεδρος)
Α. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Α. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεύς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἐξαμηνιαία τὰ ἥμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφαιροῦσαν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν ἀπευθυντέον: «Τῷ Σ. Μητροπολίτῃ Διδυμοτείχου κ. Φιλοθέῳ Προέδρῳ τῆς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ». — Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ παραπίπτωσι τὰ φυλλάδια.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Πῶς νοητέον τὸν ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἔπαινον τοῦ οἰκονόμου τῆς ἀδικίας — Ἡ ἐκδίκησις — Τὸ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγέλιον — Κατὰ τί δύναται νὰ συντελέσῃ ἡ δημοτικὴ σχολὴ πρὸς τὴν ἠθικὴν τοῦ λαοῦ μόρφωσιν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερὰ Σύνοδος. — Ἐν τῇ χθεσινῇ τακτικῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ προσεκλήθησαν νέα συνοδικὰ μέλη ἐκ μὲν τῆς Α' στήλης τοῦ Συνταγματίου οὐδείς, ἅτε ὄντων ἤδη προσκεκλημένων ἐξ αὐτῆς πέντε, ἤτοι εἰς περιπλέον τοῦ ἀπαιτουμένου ἀριθμοῦ τῶν τεσσάρων, ἐκ τῆς Β' ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Σάμου κ. Γαβριὴλ καὶ ἐκ τῆς Γ' οἱ σεβασμιώτατοι μητροπολῖται Λέρου κ. Χρύσανθος καὶ Κολωνίας κ. Δωρόθεος. Ὥστε ἤδη ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἀπαρτισθήσεται ἐκ τῶν σεβασμ. μητροπολιτῶν Ἡρακλείας, Νικομηδείας, Χαλκηδόνος, Δέρκων καὶ Ἰωαννίνων ἐκ τῆς Α' στήλης· Φιλαδελφείας, Αἴνου καὶ Σάμου τῆς Β'· Γρεβενῶν, Χαλδείας, Λέρου καὶ Κολωνίας ἐκ τῆς Γ' στήλης.

—Μητρόπολις Σισανίου.—Τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Σισανίου χηρευσάσης ἕνεκα τοῦ προβιβασμοῦ τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου αὐτῆς κ. Ἀθανασίου εἰς τὴν θεοσωστον ἐπαρχίαν Θεσσαλονίκης, ἡ ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ τακτικῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης προβᾶσα εἰς διαδοχὴν προὔτεινε τρεῖς ὑποψηφίους, ἤτοι τοὺς πανιερωτάτους μητροπολίτας Κώου κ. Ἀθανάσιον, Καρπάθου κ. Σωφρόνιον καὶ Λέρου κ. Χρύσανθον. Κατελθόντων εἶτα τῶν σεβ. ἁγίων συνοδικῶν ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ καὶ τῆς ἱερᾶς τῶν ψήφων τελετῆς γενομένης ἀνεδείχθη μητροπολίτης Σισανίου ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης τέως Κώου κ. Ἀθανάσιος.

—Μητρόπολις Κώου.—Ὡσαύτως κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίαν ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος προέβη εἰς πλήρωσιν τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Κώου κενωθείσης ἕνεκα τοῦ προβιβασμοῦ τοῦ μητροπολίτου αὐτῆς εἰς τὸν μητροπολιτικὸν θρόνον Σισανίου. Ὅθεν μετὰ τὴν ὑποβολὴν τριῶν ὑποψηφίων ἤτοι τῶν πανιερ. μητροπολιτῶν πρώην Στρωμνίτσης κ. Καλλινίκου, Λέρου καὶ Καλύμνου κ. Χρυσάνθου καὶ τοῦ θεοφ. ἐπισκόπου Κίτρους κ. Λεοντίου καὶ μετὰ τὴν ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ ἱερὰν τῶν ψήφων τελετὴν ἐξελέγη μητροπολίτης Κώου ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης τέως πρώην Στρωμνίτσης κ. Καλλίνικος.

—Μητρόπολις Ρόδου. — Ὡσαύτως κενωθείσης τῆς θέσεως τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρόδου ἕνεκα τῆς εἰς τὴν ἐπαρχίαν Κορυτσᾶς μεταθέσεως τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου τέως Ρόδου κ. Γρηγορίου ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος μετὰ τὴν ὑποβολὴν τριῶν ὑποψηφίων, ἤτοι τῶν πανοσιολογιωτάτων ἀρχιμανδριτῶν Κωνσταντίνου Ἀλεξανδρίδου ἀρχιγραμματέως τῆς ἱερᾶς Συνόδου, Γρηγορίου Ζιγαβηνοῦ καὶ Σεραφεὶμ Τσερλέντη καὶ μετὰ τὴν τέλεσιν τῶν κανονικῶν ψήφων ἐξελέξατο μητροπολίτην Ρόδου τὸν πανοσιολογιώτατον ἀρχιμανδρίτην καὶ τέως ἀρχιγραμματέα τῆς Ἱ. Συνόδου κ. Κωνσταντῖνον Ἀλεξανδρίδην.

Ὁ θεοφιλέστατος ἐψηφισμένος μητροπολίτης Ρόδου ἐξ Ἀδριανουπόλεως ὁρμώμενος πρὸ ἐννεαετίας ἀποφοιτήσας τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς προσελήφθη ἅμα τῇ περατώσει τῶν θεολογικῶν αὐτοῦ σπουδῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν Πατριαρχείων χρηματίσας κωδικογράφος, ὑπογραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ἀπὸ ἑξαετίας τελεσφόρως καὶ μετ' ἀροσιώσεως ἐκπληρώσας τὰ καθήκοντα τοῦ ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου.

Ἡ χειροτονία τοῦ θεοφιλεστάτου ἐψηφισμένου Ρόδου κ. Κωνσταντίνου γενήσεται τῇ μεθαύριον Κυριακῇ ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ λειτουργοῦντος τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μετὰ τῆς ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου.

—Μητρόπολις Κορυτσᾶς.— Τῆς ἱερᾶς Μητροπό-

λεως Κορυτσᾶς ἐν χηρείᾳ διατελούσης ἕνεκα τοῦ προβιβατμοῦ τοῦ τέως σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου αὐτῆς κ. Φιλοθέου, ἡ ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ τακτικῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης προέβη εἰς ἐκλογὴν διαδόχου. Ὅθεν μετὰ τὴν πρότασιν καὶ ὑποβολὴν τριῶν ὑποψηφίων ἤτοι τῶν πανιερ. μητροπολιτῶν Ρόδου κ. Γρηγορίου, πρώην Στρωμνίτζης κ. Καλλινίκου καὶ τοῦ θεοφ. ἐπισκόπου Κίτρους κ. Λεοντίου κατελθόντων τῶν σεβασμιωτάτων ἁγίων συνοδικῶν ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ καὶ τῆς ἱερᾶς τῶν ψήφων τελετῆς γενομένης ἐξελέγη Μητροπολίτης Κορυτσᾶς ὁ τέως πανιερώτατος Μητροπολίτης Ρόδου κ. Γρηγόριος.

— *Μητροπολίτης Ἐφέσου.*— Ὁ Σεβ. μητροπολίτης Ἐφέσου κ. Κωνσταντῖνος ἐπὶ τρεῖς περίπου ἑβδομάδας πρόρρανος τυχὼν φιλοξενίας παρὰ τῷ ἀρχιγραμματεῖ τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου κ. Δημητρίῳ Ξανθοπούλῳ ἐγκατέλιπε τῇ παρελθούσῃ τετάρτῃ τὴν βασιλεύουσαν ἀπελθὼν εἰς τὴν θεόσωστον αὐτοῦ νέαν ἐπαρχίαν. Τὴν Α. Σ. ἐπισκεψαμένην πρότερον τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, τοὺς ἐξοχωτάτους πρεσβευτὰς τῆς Ρωσίας κ. Νελίδωφ καὶ Ν. Μαυροκορδάτον τῆς Ἑλλάδος, ὡς καὶ τοὺς σεβασμιωτάτους συνοδικούς, προέπεμψαν μέχρι τοῦ ἀτμοπλοίου πλεῖστοι ἔγκριτοι φίλοι αὐτοῦ κληρικοί τε καὶ λαϊκοί.

—*Ἀρχιγραμματεία καὶ ὑπογραμματεία Ἱερᾶς Συνόδου.*— Τοῦ πανοσιολογιωτάτου ἀρχιμανδρίτου καὶ τέως ἀρχιγραμματέως τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου κ. Κωνσταντίνου Ἀλεξανδρίδου ἐκλεγέντος μητροπολίτου Ρόδου, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος προήγαγεν εἰς τὴν θέσιν μὲν τοῦ ἀρχιγραμματέως αὐτῆς τὸν τέως ὑπογραμματέα ἱερολογ. κ. Κύριλλον Μουμτζῆν, εἰς τὴν θέσιν δὲ τούτου τὸν τέως βοηθὸν τοῦ Πρωτοκόλλου ἱερολογ. κ. Φώτιον Καλπίδην. Βοηθὸς δὲ τοῦ Πρωτοκόλλου διωρίσθη ὁ ἱερολογιώτατος κ. Θεόκλητος Παπαδόπουλος ἀπόφοιτος τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς.

—*Ἐπίσκεψις.*— Τῇ παρελθούσῃ δευτέρᾳ ἡ Α. Ε. ὁ ἐνταῦθα πρεσβευτὴς τῆς Ρωσίας κ. Νελίδωφ συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ πρώτου διερμηνέως τῆς πρεσβείας κ. Ἰβάνωφ καὶ τοῦ πρώτου γραμματέως κ. Τσάρικωφ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην. Μετὰ ταῦτα ἡ Α. Ἐξ. ἐπεσκέψατο κατ' οἶκον τοὺς σεβ. μητροπολίτας Ἡρακλείας κ. Γερμανὸν καὶ Ἐφέσου κ. Κωνσταντῖνον.

— *Παρασημοφορία.* — Γενομένων ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἁρμοδίων διαβημάτων παρὰ τῇ σεβαστῇ αὐτοκρατορικῇ Κυβερνήσει ἐστάλη εἰς τὰ Πατριαρχεῖα τεσκερὲς τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων ἔχοχ. Ριζᾶ πασᾶ κοινοποιῶν ὅτι ἐξεδόθη τὸ οἰκεῖον αὐτοκρατορικὸν διάταγμα ἐπιτρέπον τοῖς πανιερωτάτοις μητροπολίταις Ἀγχιάλου κ. Βασιλείῳ καὶ Ρόδου κ. Κωνσταντίνῳ ὅπως δεχθῶσι καὶ φέρωσι τὸ ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀπονεμηθὲν αὐτοῖς παράσημον τοῦ χρυσοῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος.

— *Κοινότης Ρόδου καὶ Δημογεροντία Κορυτσᾶς.* — Ἡ ἀξιότιμος Κοινότης Ρόδου καὶ ἡ Δημογεροντία Κορυτσᾶς τηλεγραφικῶς ἐξέφρασαν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὰς θερμὰς αὐτῶν εὐχαριστίας ἐπὶ τῷ διορισμῷ τῶν νέων μητροπολιτῶν τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν.

—*Ὁδηγὸς εὐσεβείας.* — Ἐξέρχεται τῇ προσεχεῖ ἑβδομάδι τῶν πιεστηρίων τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου καὶ ὁ Β' τόμος τοῦ πολυτίμου συγγράμματος τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου πρώην Ἀγχιάλου κ. Ἀνθίμου Τσάτσου. Προτρεπόμεθα τὸ εὐσεβὲς ὀρθόδοξον πλήρωμα ὅπως προθυμοποιηθῇ εἰς ἀπόκτησιν τοῦ ἐποικοδομητικοῦ καὶ ψυχωφελοῦς τούτου ἔργου τοῦ σεβασμιωτάτου συγγραφέως. Ἀνάλυσιν τοῦ τοῦ ἔργου τούτου προσήκουσαν θέλομεν ἐπιχειρήσει ἐν προσεχεῖ φύλλῳ, καθὰ προηγουμένως ὑπεσχόμεθα.

—*Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή.*—Ἀπὸ τῆς παρελθούσης Δευτέρας, 31 Μαΐου, ἤρξαντο αἱ ἐτήσιοι γραπταὶ ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, λήγουσαι τῇ 15 Ἰουνίου. Ἡ δὲ νενομισμένη ἱερὰ τελετὴ γενήσεται τῇ 6 Ἰουνίου Κυριακῇ.

—*Ἐθνικὸν Ζάππειον Παρθεναγωγεῖον.* —Ἀρξαμένων ἀπὸ τῆς παρελθούσης Τετάρτης τῶν ἀπολυτηρίων ἐξετάσεων τῶν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τελειοφοιτουσῶν μαθητριῶν τοῦ ἐν Πέραν Ἐθνικοῦ Ζαππείου Παρθεναγωγείου ἐνώπιον τῆς ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων διορισθείσης ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς συγκειμένης ἐκ τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Ἰωαννίνων κ. Γρηγορίου καὶ τῶν ἐλλογιμωτ. καθηγητῶν κκ. Χριστοφόρου Σαμαρτζίδου καὶ Κωνσταντίνου Ζαχαριάδου, ὡς καὶ ἐκλεκτοῦ φιλομούσου ἀκροατηρίου, ἐτίμησεν αὐτὰς παραστᾶσα αὐτοπροσώπως ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. Προτιθέμενοι νὰ ἐπανέλθωμεν ἐν προσεχεῖ φύλλῳ ἐπὶ τῶν ἐν γένει ἐξετάσεων τοῦ ἐθνικοῦ ἀνωτέρου τούτου παιδευτηρίου τῆς θηλείας νεότητος σημειούμεθα σήμερον ὅτι αἱ ἐξετάσεις τῶν τελειοφοιτουσῶν ὑπῆρξαν κατὰ πάντα ἐπιτυχεῖς δικαιώσασαι τὰς ἐπὶ τοῦ ἀγλαοῦ φυτωρίου ἐστηριγμένας προσδοκίας καὶ ἐλπίδας, ἀνθ' ὧν τοὺς δικαίους ἐπεσπάσατο ἐπαίνους ἡ ἐλλόγιμος καὶ φερέπονος αὐτοῦ διευθύντρια κ. Εὐθαλία Ἀδάμ, ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τῆς ἐξεταστικῆς τῶν Πατριαρχείων Ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ λοιποῦ τῶν ἐγκρίτων λογίων ἑσμοῦ.

—*Παρθεναγωγεῖον «Παλλάδος».*—Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐν σορρῷ πολυπληθεστάτου ἀκροατηρίου ἐγένετο ἡ τελετὴ τῆς ἐπιδόσεως τῶν πτυχίων ταῖς κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἀποφοιτησάσαις μαθητρίαις τοῦ ἀνωτέρου τούτου Παρθεναγωγείου. Τὴν Ἐκκλησίαν ἐξεπροσώπησεν ἡ Α. Πανοσιολογιότης ὁ ἀρχιμανδρίτης καὶ πατριαρχικὸς ἐπόπτης τῶν Σχολῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως κ. Καλλίνικος Δε-

λικάνης. Μεθ' ὕμνους ψαλέντας ἐμμελῶς ὑπὸ τῶν μαθητριῶν ὑπὲρ τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ σεπτοῦ Ἄνακτος καὶ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἡ ἐλλογιμωτάτη καὶ πεπειραμένη διευθύντρια τοῦ Καθιδρύματος κ. Σ. Λεοντιὰς διὰ συντόμου λογοδοσίας ἐξέθηκε τὰ κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος πεπραγμένα τῷ παιδευτηρίῳ. Τὴν τελετὴν ἐπεσφράγισεν ὁ πατριαρχικὸς ἐπόπτης διὰ προσφόρου προσλαλιᾶς ἐπικαλεσάμενος τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῶν ὑπὲρ τῆς μορφώσεως καὶ διαπαιδαγωγήσεως τῆς νεολαίας οὕτως ὑτηρῶς καὶ φερεπόνως κοπιώντων καὶ μοχθούντων.

—*Ἐκπαιδευτήριον Βασματζίδου.*— Αἱ προφορικαὶ ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν τοῦ ἐν Πέραν ἐκπαιδευτηρίου τοῦ κ. Ἰωάννου Βασματζίδου ἄρχονται τῇ μεθαύριον Κυριακῇ 6 Ἰουνίου καὶ λήγουσι τῇ 20 τοῦ αὐτοῦ ὁπότε γενήσεται ἡ λογοδοσία τῆς διευθύνσεως καὶ ἡ τελετὴ τῶν ἀπολυτηρίων.

—*Ἑωριακὴ τῶν ἀρρένων σχολὴ ἐν Πέραι.*— Περατωθεισῶν τῶν γραπτῶν ἐξετάσεων τῆς ἐν Πέραν ἑωριακῆς τῶν ἀρρένων Σχολῆς τῆς Παναγίας ἄρχονται ἀπὸ τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος αἱ προφορικαί.

ΠΩΣ ΝΟΗΤΕΟΝ
ΤΟΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΕΠΑΙΝΟΝ
ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΤΗΣ ΑΔΙΚΙΑΣ*

Ἐὰν καὶ ἡμεῖς, ὡς τέκνα τοῦ φωτός, ἐδεικνύομεν τοιαύτην προθυμίαν πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ ἡμῶν καὶ πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς ἡμῶν, ποῖα ἀποτελέσματα θὰ εἴχομεν, ἀφ' οὗ μάλιστα συνεργεῖ ἡμῖν καὶ ἡ χάρις καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ; Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου ἐργάζονται μόνον μὲ γηΐνους καὶ ἀνθρωπίνας δυνάμεις, καὶ ἐπιτυγχάνουσι τόσον μεγάλα, καὶ ἡμεῖς, τὰ τέκνα τοῦ φωτός, ἐργαζόμεθα ὑποστηριζόμενοι ὑπὸ ἀνωτέρων καὶ οὐρανίων δυνάμεων, καὶ ἐπιτυγχάνομεν τόσον ὀλίγον. Διὰ τί; Διότι, ἐν ᾧ διὰ τὰ γήϊνα καταβάλλομεν ὑπερανθρωπίνους δυνάμεις καὶ θυσιάζομεν καὶ ὑγιείαν καὶ ἀνάπαυσιν καὶ ἡσυχίαν, διὰ τὰ οὐράνια καὶ αἰώνια συνήθως μένομεν ὅλως ἀμέριμνοι, ὡς ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν ἄλλη ζωή, ὡς ἐὰν δὲν ἔχομεν νὰ δώσωμεν εἰς οὐδένα λόγον περὶ τῆς παρούσης ἡμῶν διαγωγῆς. Πᾶν ὅ,τι πράττομεν διὰ τὸν Θεὸν καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς ἡμῶν δὲν εἶναι πολλάκις ἀτελὲς καὶ ἄνευ ἀξίας ἕνεκα ἐλλείψεως προσπαθείας καὶ κόπων; Δὲν ἀπαυδῶμεν καὶ δὲν μένομεν τόσον συχνὰ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐργασίας ἡμῶν; Ἐὰν ἡμεῖς, τὰ τέκνα τοῦ φωτός, ἐπράττομεν τὸ πολοστημόριον τῶν ὅσα διαπράττουσιν οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου διὰ τὰ γήϊνα ἀγαθά· ἐὰν κατεβάλλομεν διὰ τὸν Θεὸν καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν μόνον τοὺς ἡμίσεις κόπους, τοὺς ὁποίους καταβάλλομεν διὰ τὴν γῆν, θὰ ἤμεθα ἅγιοι, θὰ ἤμεθα ἄγγελοι ἐπὶ τῆς γῆς. «Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτός εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν εἰσι».

Φρόνιμοι πρέπει νὰ εἴμεθα ὅπως οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου· ὅλας ἡμῶν τὰς δυνάμεις πρέπει νὰ θέτωμεν εἰς ἐνέργειαν· θαρραλέως καὶ ἐπιμόνως πρέπει νὰ ἐπιθυμῶμεν καὶ ἐπιδιώκωμεν τὰ οὐράνια ἀγαθά. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπωφελώμεθα τὸν χρόνον καὶ τὰς δυνάμεις τοῦ βίου ἡμῶν. Εἶναι καθῆκόν μας τοῦτο καὶ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ. Διὰ τὸν Θεὸν καὶ διὰ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς ἡμῶν εἶναι ἀνάγκη νὰ πολλαπλασιάζωμεν εἰς ἑκάστην στιγμὴν τὰ τάλαντα, τὰ ὁποῖα ὁ Κύριος ἐνεπιστεύθη εἰς ἡμᾶς. Ἡ ψυχὴ ἡμῶν καὶ ὁ αἰώνιος ἡμῶν προορισμὸς εἶναι ἀνώτερα παρὰ ὅλη ἡ γῆ, τὰ κτήματα καὶ ἡ ἀπόλαυσις αὐτῶν. Αὕτη εἶναι ἡ ἀληθὴς σοφία τοῦ βίου καὶ ἐν τούτῳ ἀποκαλύπτεται ἡ ὑψίστη φρόνησις, ὅταν δηλ. ἑκάστην στιγμὴν τῆς ζωῆς ἡμῶν χρησιμοποιῶμεν πρὸς ἐπίτευξιν τῶν ἀγαθῶν τοῦ οὐρανοῦ.

Πόσον πλούσιος ἤθελεν εἶναι ὁ μισθὸς ἡμῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἐὰν ἤμεθα φρόνιμοι, ὅπως οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου, ἐν τῇ πρὸς σωτηρίαν τῶν ψυχῶν ἡμῶν ἐργασίᾳ! Πόσας ἀρετὰς ἠθέλαμεν ἀσκεῖ, πόσην ὑπομονὴν καὶ πραότητα θὰ ἐδεικνύομεν, πόσην ἐγκράτειαν καὶ ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον, ἐὰν δὲν ἤμεθα τόσον χαῦνοι καὶ ὀκνηροί!

Δὲν μᾶς προτρέπει εἰς τὸ νὰ ἔχωμεν τοιαύτην φρόνησιν ὁ ἀσφαλὴς καὶ βέβαιος μισθός, τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς θὰ δώσῃ μίαν ἡμέραν εἰς πάντας τοὺς κοπιῶντας καὶ ἐργαζομένους διὰ τὴν σωτηρίαν των; Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου ἀποπλανῶνται πολλάκις εἰς τὰς ὁδοὺς αὐτῶν καὶ ὅμως ἀβέβαιός τις μισθός, τὸν ὁποῖον ἔχουσιν ὑπ' ὄψιν, εἶναι ἱκανὸς νὰ προτρέψῃ αὐτοὺς εἰς τοὺς μεγαλειτέρους κόπους. Μυρίοι μεταξὺ αὐτῶν κοπιάζουσιν εἰς μάτην, καὶ ὅμως δὲν ἀπαυδῶσι, δὲν διστάζουσι νὰ ἀρχήσωσι πάλιν ἐκ νέου. Ὁ μισθὸς ἡμῶν εἶναι βέβαιος μισθός. «Οἶδα γὰρ ᾧ πεπίστευκα», λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, «καὶ πέπεισμαι, ὅτι δυνατός ἐστι τὴν παραθήκην μου φυλάξαι εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν» (β'. τιμ. α' 12). Ἐν ταῖς προσπαθείαις ἡμῶν διὰ τὰ οὐράνια ἀγαθὰ δὲν ὁμοιάζομεν ἡμεῖς τοὺς υἱοὺς τοῦ αἰῶνος τούτου, οἱ ὁποῖοι μεθ' ὅλας αὐτῶν τὰς προσπαθείας πολλάκις ἀποτυγχάνουσιν. Ὅ,τι θυσιάζομεν, ὅ,τι καταβάλλομεν διὰ τὰ αἰώνια ἀγαθά, εἶναι τόσα γράμματα γεγραμμένα ὄχι εἰς τὴν ἄμμον τῆς γῆς, ἀλλ' εἰς τὸ βιβλίον τῆς αἰωνιότητος, εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι δίκαιος καὶ πιστὸς εἰς τὰς ἐπαγγελίας αὐτοῦ καὶ πλούσιος εἰς τὰς ἀμοιβάς.

Διὰ τοῦτο ὡς τέκνα τοῦ φωτὸς ἂς καταβάλλωμεν διὰ τὰ αἰώνια ἀγαθὰ τοὐλάχιστον τόσους κόπους, ὅσους κόπους καταβάλλουσιν οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου διὰ τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς. Τοὐλάχιστον ἂς θυσιά-

* Συνέχ. ἀπὸ σελ. 98—102 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

ζωμεν διὰ τὸν Θεὸν καὶ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν τοσαύτην ἡσυχίαν καὶ ἐργασίαν, ὅσην θυσιάζομεν διὰ τὰ τοῦ ματαίου καὶ ἀπατηλοῦ τούτου κόσμου. Ὅσῳ μεγαλείτερος ὁ κόπος, τοσούτῳ μεγαλείτερος καὶ ὁ μισθὸς ἡμῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

γ'] «Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτὸς εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν εἰσι». Ἀλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον καταφανέστερον δεικνύει τὴν ὑπεροχὴν τῶν υἱῶν τοῦ αἰῶνος τούτου ἀπὸ τῶν τέκνων τοῦ φωτός, εἶναι ἡ φρόνησις καὶ ἡ σύνεσις, ἡ παρατηρουμένη ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν μέσων πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν ἐνεργειῶν καὶ προσπαθειῶν αὐτῶν. Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου δὲν καταβάλλουσι ματαίους κόπους· πρὸ τῆς ἐπιχειρήσεως ἑκάστης ἐργασίας λαμβάνουσιν ὑπ' ὄψιν καὶ κρίνουσι μετὰ παραδειγματικῆς φρονήσεως τὰ μέσα, τὰ ὁποῖα εἶναι δυνατὸν νὰ μεταχειρισθῶσι πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ. Οὐδὲ ἓν βῆμα προχωροῦσι ἄνευ πολλῆς ἐρεύνης καὶ ἐξετάσεως. Διὰ τὴν φρόνησιν αὐτοῦ κυρίως ὁ ἄδικος οἰκονόμος ἐπῃνέθη παρὰ τοῦ κυρίου του. Πρὶν ἢ ἐπιπέσῃ ἐπ' αὐτὸν τὸ δυστύχημα τῆς ἀπολύσεως ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ κυρίου του ἔρριψεν ἤδη τὸ βλέμμα του εἰς τὸ μέλλον διὰ νὰ προσπορίσῃ ἑαυτῷ τὰ μέσα πρὸς τὴν ὕπαρξίν του. Μετὰ φρονήσεως ἐπωφελεῖται τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς οἰκονομίας του. Μετὰ φρονήσεως προσκαλεῖ ἕνα ἕκαστον τῶν χρεωφειλετῶν τοῦ κυρίου του παρ' ἑαυτῷ, διὰ νὰ διαπραγματευθῇ μεθ' ἑνὸς ἑκάστου τούτων ἰδιαιτέρως. Φρονίμως ὑπολογίζει ἐπὶ τῆς εὐγνωμοσύνης αὐτῶν· «ἔγνων τί ποιήσω, ἵνα, ὅταν μετασταθῶ τῆς οἰκονομίας, δέξωνταί με εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν».

Μεθ' ὁμοίας φρονήσεως ἐνεργοῦσιν ὅλοι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου. Ὁ Κύριος ἡμῶν μᾶς συμβουλεύει νὰ εἴμεθα φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί· ἀλλ' οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φαίνονται, ὅτι ἀκολουθοῦσι μᾶλλον τὸ πρῶτον μέρος ταύτης τῆς νουθεσίας τοῦ Κυρίου, καὶ τὴν φρόνησιν καὶ πανουργίαν τῶν ὄφεων λαμβάνουσιν ὡς παράδειγμα τοῦ βίου των. Πόσον φρόνιμοι καὶ προσεκτικοὶ εἶναι εἰς τοὺς ὑπολογισμούς των, διὰ νὰ μὴ ἐξαπατηθῶσιν εἰς τὰ σχέδιά των! Πόσον καλῶς γνωρίζουσι νὰ καλύπτωσι καὶ νὰ κρύπτωσι τὰς προθέσεις των διὰ νὰ καταντήσωσιν ἀσφαλῶς εἰς τὸ τέρμα των ἄνευ θορύβου καὶ πατάγου! Πολὺ ἐπιτυχῶς χαρακτηρίζει ὁ ἅγιος Γρηγόριος τὴν φρόνησιν τῶν υἱῶν τοῦ αἰῶνος τούτου, τὴν ὁποίαν δεικνύουσιν ἐν ταῖς ἐνεργείαις αὐτῶν. «Γελῶσι, λέγει, γελῶσι τὸν δίκαιον διὰ τὴν ἁπλότητα αὐτοῦ. Διότι ἡ σοφία τοῦ κόσμου τούτου συνίσταται βεβαίως εἰς τοῦτο: εἰς τὸ φενακίζειν τὴν καρδίαν, ἐπικαλύπτειν τὸ ἀληθὲς φρόνημα διὰ τῶν λόγων, τὸ ψευδὲς ὡς ἀληθὲς παρουσιάζειν καὶ τὴν ἀλήθειαν ψεῦδος ἀνακηρύττειν» (Βιβλ. 10 κεφ. 16).

Μεθ' ὁποίας φρονήσεως οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου ζητοῦσι νὰ διατηρήσωσι τὰ ἀγαθά των καὶ τὰ κτήματά των! Διπλᾶς κλείδας καὶ τριπλᾶς ἀσφαλίας ἐπιζητοῦσι δι' αὐτά· καὶ ἐὰν τὴν ἐλαχίστην ζημίαν ὑποστῶσι, κοπιάζουσι μετ' ἀδημονίας μέχρις οὗ ἀνακτήσωσι τὸ ἀπολεσθέν. Ἢ παρατηρήσατε τὸν πόλεμον, τὸν ὁποῖον διεξάγουσιν οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου καὶ οἱ ἀρχηγοὶ αὐτῶν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἐναντίον τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὡς βασιλείου τοῦ Θεοῦ! Πόσον φρονίμως καὶ πανούργως εἶναι ἐσχεδιασμένη ἡ ἐκστρατεία των! Πῶς ζητοῦσι νὰ ἐπωφεληθῶσι τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς καὶ τὰς ἀδυναμίας καὶ τὰ ἐλαττώματα τοῦ κλήρου πρὸς τὸ συμφέρον των. Δὲν πολεμοῦμεν, λέγουσι, τὴν θρησκείαν καὶ τὸν χριστιανισμόν, ἀλλὰ τὰς διὰ τοῦ κλήρου ὑπεισελθούσας καταχρήσεις. Καὶ μεθ' ὅλας τὰς ὡραίας αὐτῶν φράσεις, καὶ μεθ' ὅλην αὐτῶν τὴν προσποίησιν, κύριος αὐτῶν σκοπὸς εἶναι τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ ὡς τὸ βασίλειον τοῦ φωτὸς νὰ ἐξαφανίσωσιν, ἢ νὰ ἑρμηνεύσωσι τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς οὕτως, ὥστε νὰ μὴ ἦναι πλέον σῦτη τὸ ἔργον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐὰν ἐμιμούμεθα ὡς τέκνα τοῦ φωτὸς ταύτην τὴν εὔβουλον φρόνησιν τῶν υἱῶν τοῦ αἰῶνος τούτου πρὸς ἀπόκτησιν οὐρανίων ἀγαθῶν, ὁποίους πλουσίους θησαυροὺς ἠθέλαμεν κατακτήσει! Εἰς ποῖα ἀποτελέσματα ἠθέλαμεν προαγάγει τὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ; Ἀλλ' ἡμεῖς ἐνεργοῦμεν συνήθως ἀσυνέτως καὶ ἀμερίμνως συγχρόνως. Τὰ τέκνα τοῦ φωτὸς ἔχουσι μόνον τὸ ἀκέραιον τῆς περιστερᾶς, ὄχι ὅμως καὶ τὴν φρόνησιν τοῦ ὄφεως. Ἀφίνομεν νὰ παρέλθωσιν ὁ χρόνος καὶ αἱ κατάλληλοι περιστάσεις, χωρὶς νὰ ἐπωφεληθῶμέν τι διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν ἡμῶν. Εἴμεθα ὀκνηροί, ὅσον ἀφορᾷ τὴν κληρονομίαν οὐρανίων θησαυρῶν. Παρέρχονται τὰ ἔτη τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο· παρέρχονται οἱ μῆνες, παρέρχονται αἱ ἡμέραι τῆς ἑβδομάδος, καὶ ἡμεῖς οὐδὲ βῆμα προχωροῦμεν εἰς τὴν τελειότητα καὶ τὴν ἀρετήν.

Εἴμεθα πολὺ φρόνιμοι, ὅταν πρόκηται νὰ ἐπωφεληθῶμεν ἐξ ὅλων τῶν περιστάσεων διὰ τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς· καὶ ἐν ᾧ ταῦτα αὐξάνουσιν ἴσως καὶ πολλαπλασιάζονται, γιγνόμεθα πτωχότεροι κατὰ τὰ οὐράνια. Ἕνεκα τῆς ἀνοησίας μας καὶ τῆς ἀπερισκεψίας, μεθ' ἧς ἐπιδιδόμεθα εἰς νέας ἁμαρτίας, χάνομεν ὅ,τι πρότερον διὰ τὴν ψυχήν μας ἐκερδήσαμεν. Ἀσυνέτως καὶ ἀμερίμνως βαίνομεν πρὸς τὸ μέλλον χωρὶς νὰ διορθώσωμεν τὰ σφάλματα τοῦ παρελθόντος καὶ χωρὶς νὰ σχεδιάσωμεν καλλίτερα σχέδια δι' αὐτό.

Ἐπίσης οὕτως ἀσύνετοι εἴμεθα καὶ εἰς τὸν καθ' ἡμῶν πόλεμον καὶ τοῦ βασιλείου τοῦ φωτός, εἰς τὸ ὁποῖον χάριτι θείᾳ ἀνήκομεν. Ἀφίνομεν νὰ μᾶς ἐξαπατήσωσι καὶ φενακίσωσι διὰ τῆς φρονήσεως τοῦ ὄφεως, τὴν ὁποίαν ἔχουσιν οἱ υἱοὶ τού αἰῶνος τούτου. Πολὺ σπανίως γνωρίζωμεν νὰ ἐπωφεληθῶμεν τὰς περιστάσεις διὰ τὸ ἀληθὲς ἡμῶν συμφέρον, καὶ μὲ τὴν δισχύνοιαν καὶ τὴν ἀπερισκεψίαν μας διαφθείρομεν καὶ τὰς μᾶλλον εὐμενεῖς περιστάσεις, αἱ ὁποῖαι

μᾶς παρουσιάζονται. Εἶναι περιττὸν νὰ προσαγάγωμεν ἐνταῦθα παραδείγματα ἐκ τοῦ καθ' ἡμέραν βίου. Ἕκαστος βλέπει καὶ κρίνει τί συμβαίνει παρ' ἡμῖν σήμερον. Ἀλλ' ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον θέλομεν νὰ καταστήσωμεν ἰδιαζόντως προσεκτικοὺς τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν, εἶναι τὸ πεπλανημένον τῆς ὁδοῦ, ἐπὶ τῆς ὁποίας βαδίζομεν. Ἐλλείπει παρ' ἡμῖν ἡ χριστιανικὰ φρόνησις ἡ καθωραΐζουσα τὸν βίον καὶ ἀναδεικνύουσα αὐτὸν θαυμαστὸν καὶ μακάριον.

Δὲν λέγει τῳόντι ὁ Κύριος ἡμῶν: Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτὸς εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν εἰσι; Δὲν εὕρεθα ἔθνος ἀπωλολεκὸς βουλὴν καὶ ἄνευ ἐπιστήμης; Ἡ χριστιανικὴ φρόνησις εἶναι μία τῶν πρώτων ἀρετῶν. Ἄνευ ταύτης οὔτε νὰ ἀποκτήσωμεν, οὔτε νὰ διατηρήσωμεν τὰς ἄλλας ἀρετὰς δυνάμεθα. Ἄνευ τῆς χριστιανικῆς φρονήσεως, ἡ ὁποία διευθύνει τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐξουσιάζει τὴν θέλησιν αὐτοῦ, μεθ' ὅλας ἡμῶν τὰς προσπαθείας οὐδέποτε θὰ φθάσωμεν εἰς ὡρισμένον τι τέρμα. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ μακάριοι πατέρες ἡμῶν συνιστῶσιν αὐτὴν θερμῶς εἰς ἡμᾶς καὶ ὀνομάζουσιν αὐτὴν ὀφθαλμὸν τῆς βουλήσεως καὶ λύχνον τῶν πράξεων ἡμῶν.

Ἂν πρέπῃ νὰ μιμηθῶμεν τὴν σύνεσιν καὶ τὸν νοῦν τῶν υἱῶν τοῦ αἰῶνος τούτου· ἐὰν θαυμάζομεν τὰς προσπαθείας καὶ τοὺς κόπους αὐτῶν, τοὺς ὁποίους καταβάλλουσι διὰ τοὺς σκοπούς των, τὴν φρόνησιν αὐτῶν κατ' ἐξοχὴν ὀφείλομεν νὰ λάβωμεν ὡς παράδειγμα. «Μακάριος ἄνθρωπος, ὃς εὗρε σοφίαν, καὶ θνητὸς ὃς εἶδε φρόνησιν· κρεῖσσον γὰρ αὐτὴν ἐμπορεύεσθαι ἢ χρυσίου καὶ ἀργυρίου θησαυρούς· τιμιωτέρα δέ ἐστι λίθων πολυτελῶν, οὐκ ἀντιτάξεται αὐτῇ οὐδὲν πονηρόν· εὔγνωστός ἐστι πᾶσι τοῖς ἐγγίζουσιν αὐτῇ, πᾶν δὲ τίμιον οὐκ ἄξιον αὐτῆς ἐστί· μῆκος γὰρ βίου καὶ ἔτη ζωῆς ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτῆς ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ αὐτῆς πλοῦτος καὶ δόξα» (Παροιμ. γ'. 13—17).

Η ΕΚΔΙΚΗΣΙΣ

«Μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες· προνοούμενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων· εἰ δυνατὸν, τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες. Μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοί, ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ· γέγραπται γάρ, «ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει Κύριος· ἐὰν οὖν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ψώμιζε αὐτόν· ἐὰν διψᾷ, πότιζε αὐτόν· τοῦτο γὰρ ποιῶν, ἄνθρακας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ· μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν» (ΡΩΜ. ιϐ'. 17—21).

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι δὲν σκέπτονται κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον· ἕκαστος ἔχει ἴδιον τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι. Ταύτην δὲ τὴν διαφορὰν τοῦ φρονήματος μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ὥρισεν αὐτὸς ὁ δημιουργὸς τοῦ κόσμου, ἵνα διὰ τῆς ἀσυμφωνίας ταύτης περὶ τὸ σκέπτεσθαι ἀνυψωθῶσιν οἱ ἄνθρωποι εἰς ἀνώτερα ἀγαθὰ, εἰς ὑψηλοτέρας γνώσεις, εἰς ἀνωτέρους σκοπούς, καὶ ἀγαπῶνται ἐγκαρδίως καὶ ὦσι πρόθυμοι εἰς ἀμοιβαίαν ὑπηρεσίαν. Ἄνευ τῆς ἀνισότητος τῶν δυνάμεων ἡμῶν τὸ ἀνθρώπινον γένος οὐδέποτε ἤθελεν ἀρμονισθῇ ἐκ τῆς ὁλεθρίας ἀδρανείας καὶ, ὅπως τὰ θηρία, οὐδεὶς θὰ ἐφρόντιζε περὶ τῆς εὐτυχίας καὶ προαγωγῆς τοῦ ἄλλου. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὁ Θεὸς διένειμε τόσον ποικιλοτρόπως τὰ δῶρα αὐτοῦ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Διὰ τοῦτο ἔδωκεν εἰς τοῦτον μὲν πλούτη, εἰς ἐκεῖνον δὲ πτωχίαν· εἰς τοῦτον θερμὴν, εἰς ἐκεῖνον ψυχρὰν πατρίδα· εἰς τὸν μὲν ζωηρὰν φαντασίαν, εἰς τὸν δὲ ἀγχίνοιαν καὶ κρίσιν. Τοιουτοτρόπως λοιπὸν ἦτο ἀνάγκη νὰ ὑπάρχῃ διαφορὰ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, διαφορὰ ἀνατροφῆς, διαφορὰ φρονημάτων καὶ κρίσεων, διαφορὰ τῶν νόμων καὶ τῆς γλώσσης, διαφορὰ ἐπιθυμιῶν, ἐπαγγελμάτων καὶ οὕτω καθεξῆς.

Ἄνευ τῆς διαφορᾶς ἐκείνης τῶν γνωμῶν καὶ τῶν κρίσεων οὐδεμία πρόοδος εἶναι δυνατὸν νὰ νοηθῇ. Καὶ τίς θὰ ἐκοπίαζε νὰ ἀνακαλύψῃ καὶ γνωρίσῃ τὴν ἀλήθειαν, ἐὰν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἦσαν ὅλως σύμφωνοι πρὸς ἀλλήλους; Ἄνευ ἀνισότητος τῆς περιουσίας, ἄνευ πλούτου καὶ πενίας, τίς θὰ ἦτο δυνατὸν ἑκουσίως καὶ μετὰ τῆς δεούσης προθυμίας νὰ ὑπηρετήσῃ καὶ προστατεύσῃ τοὺς ἄλλους, ἀφ' οὗ οὐδεὶς θὰ εἶχε τὴν ἀνάγκην τοῦ ἄλλου; Τὸ ἀνθρώπινον γένος θὰ παρεδίδετο εἰς παντελῆ ἀκινησίαν· οὐδαμοῦ θὰ εὑρίσκέ τις ἄμιλλαν, πρόοδον ἀπὸ τελειότητος εἰς τελειότητα· ὁ σκοπὸς τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου θὰ ἀπετύγχανε καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὅπως τὰ φυτὰ καὶ οἱ λίθοι, θὰ ἔμεινεν πάντοτε εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν.

Ἡ ὑπάρχουσα μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἀνισότης καὶ διαφορὰ τῶν ἰδιοτήτων καὶ τῶν τάσεων, τῶν δυνάμεων, τῶν γνωμῶν καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν εἶναι ἔργον τοῦ Δημιουργοῦ· ἀλλ' ἐπίσης καὶ ὁ νόμος τῆς ἀγάπης καὶ τῆς φιλανθρωπίας εἶναι ἔργον αὐτοῦ. Οἱ ἄνθρωποι δύνανται ἐν τῷ παρόντι κόσμῳ νὰ βαδίζωσιν ὁδοὺς ἐκκλινούσας ἀπ' ἀλλήλων, δὲν πρέπει ὅμως νὰ ἐμφανίζωνται ὡς ζιζάνια εἰς τὸν ἀγρὸν, εἰς τὸν ὁποῖον μόνον εὐδαιμονία καὶ μακαριότης, μόνον χαρὰ καὶ εἰρήνη ἐπιτρέπεται νὰ ἀνθῇ, ὁ φθόνος καὶ ἡ συκοφαντία, τὸ μῖσος καὶ ἡ ἔχθρα, ἡ οἴησις, καὶ ἡ περιφρόνησις.

Ἐν τούτοις ἐπειδὴ ὑπάρχει τοσαύτη διαφορὰ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, μόλις εἰμπορεῖ τις νὰ ἀποφύγῃ τὰς παρανοήσεις. Πολλάκις κλίνομεν εὐκόλως νὰ θεωρήσωμεν ὡς κακὴν πρόθεσιν ὅ,τι ὁ ἄλλος πλανηθεὶς ἢ καὶ ὅλως ἐξ εἰλικρινοῦς προθέσεως πρὸς ὠφέλειαν καὶ καλὸν ἔπραξε. Ἐντεῦθεν δὲ διεγείρεται ἡ ἐπιθυμία τοῦ νὰ ἀνταποδώσῃ τις ὅμοιον μὲ ὅμοιον, ὅ ἐστι τὸ κακὸν νὰ ἀπωθήσῃ δι' ἄλλου κακοῦ, καὶ τὴν ζημίαν, τὴν ὁποίαν ἐπροξένησαν εἰς αὐτὸν, νὰ

ἀνταποδώσῃ πάλιν μὲ ζημίαν· ἄλλαις λέξεσι, διεγείρεται τὸ αἴσθημα τῆς ἐκδικήσεως.

Τί δέ ἐστιν ἐκδίκησις; Εἶναι ἡ χαμερπὴς, ἡ κτηνώδης ἐκείνη ἐπιθυμία τοῦ νὰ βλάψωμεν ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν κρίσιν μας μᾶς ἔβλαψεν. Εἶναι ζωηρά τις ἐπιθυμία τοῦ νὰ λυπήσωμεν ὅσῳ τὸ δυνατὸν περισσότερον ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον μισοῦμεν, διὰ νὰ αἰσθανθῶμεν ἔπειτα ἐκ τούτου εὐχαρίστησιν καὶ χαρὰν διὰ τὴν λύπην, τὴν ὁποίαν αἰσθάνεται ἐκεῖνος, καὶ διὰ νὰ εἰμπορέσωμεν ἐν τῇ χαρᾷ ταύτῃ νὰ λησμονήσωμεν τὴν ὀδυνηρὰν ἐντύπωσιν, τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος ἐπροξένησεν εἰς ἡμᾶς. Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ζητεῖ ἐκδίκησιν, δὲν ἔχει σκοπὸν βεβαίως νὰ βελτιώσῃ τὸν ἐχθρόν του—πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀπαιτεῖται ἀληθὴς φιλανθρωπία καὶ ὄχι μῖσος—ἀλλὰ νὰ καταστήσῃ ἑαυτὸν φοβερὸν εἰς αὐτόν. Ὅστις ἐξ ἀγάπης προξενεῖ λύπην εἴς τινα διὰ νὰ διορθώσῃ αὐτὸν δὲν ἐκδικεῖται, ἀλλὰ παιδεύει· ἄλλο ἐκδίκησις καὶ ἄλλο παιδεία. Οὕτω π. χ. οἱ φιλόστοργοι γονεῖς τιμωροῦσι τὰ τέκνα των διὰ τὰ σφάλματά των καὶ ἡ πολιτεία τὸν ἔνοχον χωρὶς νὰ μισῇ αὐτὸν προσωπικῶς.

Ἐπειδὴ δὲ ἕνεκα τῆς διατάξεως τοῦ κόσμου, ἕνεκα τῆς διαφορᾶς τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν σκοπῶν καὶ ὁ κάλλιστος τῶν ἀνθρώπων ἔχει τοὺς ἐχθρούς του· ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνος ἀκόμη, ὁ ὁποῖος δεικνύει πρὸς πάντας ἀγαθότητα καὶ φιλίαν, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπορύγῃ τὰς παραγνωρίσεις, τὴν συκοφαντίαν καὶ τοὺς διωγμούς, ὀφείλομεν ἄρά γε ἡσύχως καὶ ἄνευ ὑπερασπίσεως νὰ ὑποφέρωμεν τὰς λοιδορίας καὶ τοὺς ἐξευτελισμοὺς τῶν ἐχθρῶν μας; Ὀφείλομεν νὰ ἀφεθῶμεν εἰς τὴν διάκρισιν τῶν μοχθηρῶν καὶ διεφθαρμένων ἀνθρώπων;

Ἡ θεία ἡμῶν θρησκεία καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰησοῦ ἀπαντῶσιν εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην. Καὶ ἡ θρησκεία καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ δὲν μᾶς ἐμποδίζουσιν ἀπὸ τοῦ νὰ ὑπερασπιζώμεθα δι' ὅλων τῶν νομίμων μέσων τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψιν καὶ τὴν περιουσίαν ἡμῶν. Καὶ ὄχι μόνον τὰ ἰδικά μας, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀγαθὰ ὀφείλομεν, ὅταν δυνάμεθα, νὰ ὑπερασπίζωμεν ἐναντίον τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων, τῶν ζητούντων νὰ προσβάλωσι τὴν περιουσίαν καὶ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἄλλων. Οὐδέποτε ὅμως ἐπιτρέπεται νὰ ἐκδικώμεθα· ἄλλο ἐκδίκησις καὶ ἄλλο ὑπεράσπισις· ἡ ὑπεράσπισις εἶναι δικαία, ἀλλ' ἡ ἐκδίκησις εἶναι ἄδικος. Διότι ἡ λαμβάνει χώραν ἐν καιρῷ ἐξάψεως, καὶ τότε εἶναι παραφροσύνη, καὶ ὁ ἄνθρωπος καταβαίνει εἰς τὴν τάξιν τοῦ ἀγρίου θηρίου, ἢ ἀσκεῖται μετὰ ψυχρὰν καὶ ὥριμον σκέψιν, καὶ τότε εἶναι σατανική, ἐωσφορική.

«Ἀδελφοί μου ἀγαπητοί», λέγει ὁ ἀπόστολος Ἰάκωβος, «ἔστω πᾶς ἄνθρωπος ταχὺς εἰς τὸ ἀκοῦσαι, βραδὺς εἰς τὸ λαλῆσαι, βραδὺς εἰς ὀργήν· ὀργὴ γὰρ ἀνδρὸς δικαιοσύνην Θεοῦ οὐ κατεργάζεται» (α' 19, 20). Μηδέποτε ἐν ὀργῇ εἴπῃς ἢ πράξῃς τι ἐναντίον ἐκείνου, ὁ ὁποῖος, ὡς νομίζεις, σὲ προσέβαλε· μὴ θελήσῃς νὰ εἴπῃς ἢ νὰ πράξῃς τι, ὅταν τὸ πάθος τοῦ θυμοῦ συνταράσσῃ τὴν καρδίαν σου· διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐξ ἅπαντος θὰ εἴπῃς ἢ θὰ πράξῃς τι, τὸ ὁποῖον ὄχι τὸν ἔπαινον, ἀλλὰ τὸν ψόγον καὶ τὴν ἀγανάκτησιν ὅλων τῶν καλῶν ἀνθρώπων διεγείρει καὶ τὴν τύψιν τῆς συνειδήσεως προκαλεῖ. Ὁ θυμὸς πάντοτε διαφθείρει καὶ συγχέει τὸ λογικόν· ὅπως τὰ ἄλογα ζῶα, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος ὑπ' ὀργῆς ἐνεργεῖ. Ἐν καιρῷ ὀργῆς ὁ ἄνθρωπος ἐνεργῶν βλάπτει πολλάκις ἑαυτὸν περισσότερον ἢ τὸν νομιζόμενον ἐχθρόν του· δίδει εἰς τὸν κακοήθη νέα ὅπλα πρὸς νέους θριάμβους. εἰς ἑαυτὸν δὲ ἑτοιμάζει περιφρόνησιν καὶ μετάνοιαν. Πόσοι ἐν καιρῷ θυμοῦ ἐνεργήσαντες κατέστρεψαν διὰ τοῦτο καὶ τὴν ὑγείαν των καὶ τὴν περιουσίαν των, καὶ τὴν τιμήν των καὶ προὐξένησαν εἰς ἑαυτοὺς πολλάκις καὶ τὸν θάνατον! Ὁ θυμὸς εἶναι κτηνώδους, εἶναι ζωώδους φύσεως καὶ ἀτιμάζει τὸν ἄνθρωπον. Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐνεργεῖ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ πάθους τούτου, ἀποκαλύπτει ὅλα αὐτοῦ τὰ ἐλαττώματα καὶ ὁπλίζει καλλίτερον τὸν ἐχθρόν του. Ὁ θυμὸς εἶναι ἡ φοβερωτέρα, ἡ μᾶλλον ἐπικίνδυνος μέθη.

Μὴ πράττε, μηδὲ λέγε τι ἐν τῷ θυμῷ, διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει σπανίως ἐνεργεῖς συνετῶς, οὐδέποτε ὅμως σύμφωνα πρὸς τὸ καθῆκόν σου, οὐδέποτε ὡς ἀληθὴς χριστιανός. Θεωρεῖς σεαυτὸν προσβεβλημένον ἢ ἀδικούμενον; Περίμενε τὰς στιγμάς, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ καρδία σου εἶναι ἥσυχος καὶ ἀτάραχος· λησμόνησον τὴν προσβολήν, ἄφες νὰ ἐνεργήσῃ ὁ χρόνος. Ὅ,τι χάνεις ἐκ τοῦ καιροῦ κερδίζεις ἔπειτα διὰ τῆς συνέσεως καὶ σοφίας.

Ἡσύχασες ἅπαξ; Ἐξέτασον τότε ὄχι μὲ ποῖα μέσα θὰ ἠδύνασο περισσότερον νὰ ἐκδικηθῇς, ὄχι μὲ ποῖα μέσα θὰ ἠδύνασο περισσότερον νὰ βλάψῃς τὸν νομιζόμενον ἐχθρόν σου, ἀλλὰ ποίαν ζημίαν καὶ βλάβην προὐξένησεν εἰς σὲ ὁ ἀντίπαλός σου. Ἐὰν πράξῃς τοῦτο, θὰ εὕρῃς τῳόντι, ὅτι σὺ κυρίως δὲν ἐλυπήθης τόσον πολὺ διὰ τὴν ζημίαν καὶ βλάβην τῆς τιμῆς σου ἢ τῆς περιουσίας σου, ὅσον διὰ τὴν χαμερπῆ καὶ ἀγενῆ διαγωγήν, τὴν ὁποίαν ἔδειξε πρὸς σέ, ὅσον διὰ τὴν κακίαν ἐκείνου, ὁ ὁποῖος τόσον κακῶς, τόσον ἀναξίως σὲ μετεχειρίσθη. Ἀνεκάλυψας ἅπαξ τοῦτο; αἴ, τώρα, ταύτην τὴν κακίαν, ταύτην τὴν φαυλότητα τῶν φρονημάτων τοῦ ἐχθροῦ σου, τὴν ὁποίαν σὺ δικαίως ἐκ μέσης ψυχῆς περιφρονεῖς καὶ διὰ τὴν ὁποίαν τοσοῦτον ἀγανακτεῖς, τὴν κακίαν ταύτην θέλεις καὶ σὺ νὰ οἰκειοποιηθῇς; Ἀλλὰ τότε, φίλε μου, δὲν εἶσαι καλλίτερος ἐκείνου· καὶ δὲν πρέπει νὰ λυπῆσαι, διότι ἄλλοι σὲ περιφρονοῦν καὶ σὲ ἀποφεύγουσιν· εἶσαι ἄξιος περιφρονήσεως.—Ἔσο μεγαλείτερος, ἔσο εὐγενέστερος ἐκείνου· μὴ ἐκδικῆσαι ποτέ· μὴ θελήσῃς νὰ βλάψῃς οὔτε τὸν ἐχθρόν σου αὐτόν, οὔτε ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὅ,τι μάλιστα ἀγαπᾷ. Σὲ ἔβλαψεν ἀδίκως ἐκεῖνος; κάμε ὅ,τι ἔκαμεν ὁ Χριστός, «ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων οὐκ ἠπεί-

λει»· κάμε εἰς αὐτὸν ὅσῳ τὸ δυνατὸν περισσότερον καλόν· ἔσο ἕτοιμος νὰ εὐεργετήσῃς αὐτόν· ἔσο ἕτοιμος εἰς τὰς δυστυχίας αὐτοῦ νὰ βοηθήσῃς αὐτόν. Καὶ μήπως ὁ Ἰησοῦς διὰ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ δὲν ἐθυσίασε τὴν ζωὴν αὐτοῦ;

Εἰς τί σὲ προσβάλλουσιν, τί σὲ κατηγοροῦσιν οἱ ἀντίπαλοί σου; Δεῖξον, ὅτι δὲν ἦσαι τοιοῦτος, ὁποῖον σὲ ἐγκαλοῦσι· δεῖξον εἰς τὸν κόσμον, ὅτι εἶσαι τὸ ἐναντίον παρ' ὅ,τι σὲ παριστάνουσιν οἱ ἐχθροί σου· ἀφώπλισον αὐτούς. Τί σὲ προσβάλλουσιν; τὰ ἐλαττώματά σου, τὰς ἀδυναμίας σου, τὰ παραπτώματά σου· ἀφώπλισον αὐτούς· εἰς τὰς πράξεις σου γενοῦ τὸ ἐναντίον παρ' ὅτι σὲ παριστῶσι. Σὲ ὀνομάζουσιν ὑπερήφανον; ἀπόδειξον διὰ τῶν ἔργων τὴν ταπεινοφροσύνην σου. Σὲ ἀποκαλοῦσιν ἀπατεῶνα; δείκνυε αὐστηρὰν τιμιότητα τόσον εἰς τὰ μικρὰ ὅσον καὶ εἰς τὰ μεγάλα. Λέγουσιν, ὅτι εἶσαι ἀνάξιος τοῦ ἐπαγγέλματός σου καὶ τῆς τέχνης; διπλασίασον τὴν ἐπιμέλειάν σου καὶ γενοῦ ἱκανώτερος καὶ τελειότερος. Οὕτως ἄρα καὶ αὐτοὶ οἱ ἐχθροὶ συντελοῦσιν εἰς τὴν διόρθωσιν καὶ βελτίωσιν ἡμῶν.

Δὲν εἰμποροῦμεν τῳόντι νὰ ἀρνηθῶμεν, ὅτι ἐὰν ἐξετάσωμεν σοβαρῶς καὶ αὐστηρῶς τὴν διαγωγὴν ἡμῶν, θὰ εὕρωμεν, ὅτι συνήθως ἡμεῖς αὐτοὶ ὁπωσδήποτε δίδομεν τὴν καθ' ἡμῶν ἀφορμὴν τῆς δυσμενείας· ἡμεῖς πρῶτοι ἀρχόμεθα χειρῶν ἀδίκων. Ἐάν τις θέλῃ νὰ ἀποφύγῃ τὴν δυσμένειαν, ἑπομένως καὶ τὴν λύπην, ἥτις προέρχεται ἐκ τῆς ἐκδικήσεως, εἶναι ἀνάγκη νὰ εἰρηνεύῃ μετὰ πάντων τῶν ἀνθρώπων. Διὰ τῆς εὐγενοῦς καὶ εἰλικρινοῦς ἡμῶν διαγωγῆς καὶ τῶν σεμνῶν τρόπων δεσμεύομεν ἀρρήκτως τὰς καρδίας ὄχι μόνον τῶν φίλων καὶ συγγενῶν μας, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν κεκηρυγμένων ἀντιπάλων μας καὶ ἐξαναγκάζομεν αὐτοὺς νὰ διατεθῶσιν εὐμενέστερον καὶ ἡπιώτερον πρὸς ἡμᾶς.

ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον εἶναι, κατ' ἐμὲ κριτήν, τὸ πολυτιμώτερον κειμήλιον, τὸ ὁποῖον τὸ ἀνθρώπινον γένος κέκτηται. Χαρακτηρίζων δὲ τοῦτο ὡς τοιοῦτον, νομίζω, ὅτι οὐδόλως οὐδαμῶς ὑποβιβάζω τὴν ἀξίαν τῶν λοιπῶν τριῶν Εὐαγγελίων. Ἕκαστον τῶν Εὐαγγελίων προτίθεται ἰδιαίτερον σκοπόν, καὶ ἕκαστος Εὐαγγελιστὴς ἔλαβε παρὰ Θεοῦ τὸ χάρισμα τὸ ἀνταποκρινόμενον πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ. Πῶς λοιπὸν εἶναι δυνατὸν ἡ ἔξοχος ἀξία ἑνὸς τῶν συγγραμμάτων τούτων νὰ ἀποκλείσῃ τὴν σχετικὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἄλλων;

Πρὶν ἢ προβῶ εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον κρίνω ἀναγκαῖον νὰ ὑπομνήσω ἐν ὀλίγοις τὴν ἀρχὴν καὶ τὸν ἰδιαίτερον σκοπὸν ἑνὸς ἑκάστου τῶν Εὐαγγελίων. Δὲν προτίθεμαι βεβαίως νὰ ἀποδείξω ταῦτα, ἀλλ' ἁπλῶς νὰ ἐκθέσω αὐτά· ἡ ἀπόδειξις ἴσως παρέχεται οἴκοθεν ἐκ τῆς συμφωνίας τοῦ συμπεράσματος, εἰς τὸ ὁποῖον ὁδηγεῖ ἡ περιεσκεμμένη ἔρευνα τῶν βιβλίων τούτων πρὸς τὰ ἐξηκριβωμένα καὶ βέβαια γεγονότα τῶν ἀποστολικῶν χρόνων.

Τὸ κατὰ Ματθαῖον ἱερὸν Εὐαγγέλιον γνωρίζει ἡμῖν τὸ κεφάλαιον τῆς διδαχῆς τῶν δώδεκα Ἀποστόλων κατὰ τὸ διάστημα τῆς διαμονῆς αὐτῶν ἐν Ἱερολύμοις μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Ὁ Ἰησοῦς παρίσταται ἐν τούτῳ ὡς τὸ πλήρωμα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ὁ προτασσόμενος γενεαλογικὸς κατάλογος σκοπὸν ἔχει νὰ καταδείξῃ τὸ ἐπὶ τοῦ θρόνου Δαβὶδ δικαίωμα τοῦ Ἰησοῦ. «*Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, υἱοῦ Δαβὶδ, υἱοῦ Ἀβραάμ*»· ἐν τῷ πρώτῳ τούτῳ στίχῳ τοῦ Εὐαγγελίου καταφαίνεται ὅλος ὁ σκοπὸς τοῦ συγγραφέως. Ὁ συγγραφεὺς θέλει νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι ἐν τῷ Ἰησοῦ συνέρχονται ὅλα ἐν γένει τὰ χαρακτηριστικὰ τὰ ἐν τῷ νόμῳ, ταῖς προφητείαις καὶ τῇ Ἱστορίᾳ περιεχόμενα. Αἱ ἐν αὐτῷ περιεχόμεναι ὁμιλίαι παριστῶσιν αὐτὸν ὡς τὸν ὕψιστον νομοθέτην, ὁ ὁποῖος δίδει καὶ ἕτερον νόμον ἀνώτερον τοῦ νόμου τοῦ ἐν Σινᾷ (κεφ. 5—7)· ὡς τὸν βασιλέα, ἐν ᾧ ὑπάρχει ἤδη τὸ βασίλειον τοῦ Θεοῦ (13), ὡς τὸν κριτήν, πρὸ τοῦ ὁποίου μέλλει νὰ ἐμφανισθῇ ὁ Ἰσραὴλ, ἡ Ἐκκλησία καὶ ὅλος ὁ κόσμος (23—25)· τέλος ὡς τὸν Κύριον, εἰς τὸν ὁποῖον ἐδόθη πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς καὶ ὁ ὁποῖος διὰ τῶν Ἀποστόλων αὐτοῦ ἄρχεται τῆς κατακτήσεως ὅλων τῶν ἐθνῶν (28, 18—20). Ἡ συμφωνία αὕτη μεταξὺ τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους ἀποδεικνύει τὴν ἑνότητα τοῦ ὅλου.

Τὸ δεύτερον εὐαγγέλιον ἐμπεριέχει ἐν ἁπλουστάτῃ μορφῇ ἱστορικὴν παράδοσιν αὐτόπτου μάρτυρος δι' ἧς ἀποδεικνύεται ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ ἔργου τοῦ Ἰησοῦ. Τὴν ἑνότητα τοῦ συγγράμματος δὲν ἀποτελεῖ θεμελιώδης τις ἰδέα, ἀλλὰ μᾶλλον ἡ ζωηρὰ ἐντύπωσις, τὴν ὁποίαν ἐνεποίησαν εἰς τὸν συγγραφέα τὰ συμβεβηκότα ἐκεῖνα, ἅπερ παρ' αὐτόπτου μάρτυρος ἤκουσε καὶ τὴν ἐντύπωσιν ταύτην θέλει νὰ μεταδώσῃ καὶ εἰς τοὺς ἀναγνώστας αὐτοῦ. Τὸ ἐπικρατοῦν τοῦτο αἴσθημα τοῦ θαυμασμοῦ ἐκδηλοῦται εἰς σειρὰν χωρίων· π. χ. α' 27, 36—37, 45· β' 1 2 12· ς' 31. ζ' 24. θ' 15 καὶ οὕτω καθεξῆς. Τὸ κατὰ Μάρκον λοιπὸν Εὐαγγέλιον ἐμπεριέχει ἁπλᾶς εἰδήσεις, ἁπλᾶ ἀπομνημονεύματα, ὅπως ἐξῆλθον ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ μαθητοῦ τοῦ Χριστοῦ, συλλεγέντα εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἔζων εἰσέτι οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι, παρ' ὧν ὁ συγγραφεὺς ἤκουσε ταῦτα.

Τὸ τρίτον εὐαγγέλιον, τὸ κατὰ Λουκᾶν, γραφὲν ὑπὸ μαθητοῦ τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν ἔχει ἄμεσον ἀναφορὰν πρὸς τὸν μέγαν τοῦτον διδάσκαλον τῆς οἰκουμένης. Βεβαίως ὁ σκοπὸς τοῦ συγγραφέως εἶναι κοινὸς πρὸς τὸν τῶν λοιπῶν δύο, ἀλλ' ἡ κατάταξις τῶν γεγονότων φέρει, οὕτως, εἰπεῖν, ἐπιστημονικήν τινα τάξιν. Μετὰ τὴν κλῆσιν τῶν πρώτων μαθητῶν ἕπεται ἀμέσως ἡ ἐκλογὴ καὶ ὁ ὡρισμένος ἀριθμὸς τῶν δώδεκα, εἶτα ἡ πρώτη ἀποστολή, ἔπειτα ἡ τῶν ἑβδομήκοντα μαθητῶν καὶ εἶτα ἀμέσως ἡ τελευταία

μετάβασις εἰς Ἱεροσόλυμα. Τὴν αὐτὴν πορείαν, ὁποίαν ἡ ἐξωτερικὴ πρόοδος, βαίνει καὶ ἡ πνευματικὴ ἀνάπτυξις τοῦ ἔργου. Ἐὰν τις εἰσδύσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ἔργου, κατανοεῖ εὐκόλως, διὰ τί ἀκριβῶς οὗτος μεταξὺ τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν ἀνέλαβε νὰ προσθέσῃ εἰς τὴν διήγησιν τῶν ἔργων τοῦ Ἰησοῦ, ὡς λυτρωτοῦ, τὴν διήγησιν τῆς ἐνεργείας τῶν Ἀποστόλων καὶ τῆς ἱδρύσεως τῆς ἐκκλησίας. Αἱ πράξεις τῶν ἀποστόλων τῳόντι εἶναι ἁπλῶς συνέχεια τοῦ τρίτου Εὐαγγελίου. Ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἀγγέλου εἰς τὸν πατέρα τοῦ βαπτιστοῦ εὑρισκόμενον ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ναοῦ (Λουκ. α') μέχρι τῆς ἀρίξεως τοῦ ἀποστόλου Παύλου εἰς Ρώμην παρατηρεῖται συνεχὴς ἀνάπτυξις, διηνεκὴς πρόοδος. Τὴν αὐτὴν πορείαν ἀκολουθεῖ καὶ ἡ ἱστορία, αἱ πράξεις τῶν ἀποστόλων. Ἡ διάδοσις τοῦ Εὐαγγελίου τῆς διδασκαλίας μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐξαπλοῦται. Ἡ σωτηρία κατ' ἀρχὰς ἐν τῇ φάτνῃ ἐν Βηθλεὲμ συμπεριλαμβάνει ἐπὶ τέλους ὅλον τὸν κόσμον. Ὁ συγγραφεὺς τοσοῦτον σαρῆ ἔχει πρὸ αὐτοῦ τὴν ἰδέαν, ἥτις διήκει δι' ὅλου τοῦ ἔργου, ὥστε οἱ τύποι, διὰ τῶν ὁποίων ἐν τῷ εὐαγγελίῳ χαρακτηρίζει τὰ σημεῖα τῆς ἀναπτύξεως τοῦ προσώπου καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Ἰησοῦ (α' 80· β' 40, 52· γ' 18· δ' 15, 37, 44· ε' 15, 16· ή' 1· θ' 51· ιγ' 22· ιζ' 11 καὶ οὕτω καθεξῆς, παρουσιάζονται καὶ ἐν ταῖς πράξεσι τῶν Ἀποστόλων. α' 14. β' 41, 42. δ' 32 ἑξ. ε' 12, 42· ς' 7. θ'. 31. ια'. 18 καὶ οὕτω καθεξῆς. Διὰ τῆς ἀναλογίας ταύτης τῆς παρατηρουμένης ἐν τῇ ἐξωτερικῇ μορῇ τῆς ἐκθέσεως ὁ συγγραφεὺς θέλει νὰ παραστήσῃ τὴν ἐσωτερικὴν συνάφειαν καὶ διὰ τούτου τὸν θεῖον χαρακτῆρα τοῦ ἐκτεθέντος ἔργου. Τοιουτοτρόπως λοιπὸν τὸ οἰκοδόμημα τοῦ Παύλου δὲν κυμαίνεται εἰς τὸν ἀέρα, ἀλλ' ἔχει τὴν βάσιν αὐτοῦ εἰς τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ. Καὶ αὕτη ἀναμφιβόλως εἶναι ἡ ἔννοια τῶν ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ Λουκᾶ λόγων: *«ἔδοξε κἀμοί, παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς, καθεξῆς σοι γράψαι, κράτιστε Θεόφιλε, ἵνα ἐπιγνῷς περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀσφάλειαν»*. Ὁ Θεόφιλος ἦτο πιθανῶς χριστιανὸς ἐξ ἐθνῶν, ἕλλην διδαχθεὶς τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ὑπὸ τῶν μαθητῶν τοῦ Παύλου. Ἡ ἀπόδειξις τῆς ἀληθείας τῆς διδασκαλίας, ἣν παρέλαβε καὶ ἀπεδέξατο, προέκυψε φυσικώτατα ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν συνέλαβε καὶ ἐξέθηκεν ὁ Λουκᾶς τὸ ἔργον τοῦ Ἰησοῦ. Ἐὰν τὸ πρῶτον Εὐαγγέλιον ἀπεδείκνυε τὸ δικαίωμα τοῦ Ἰησοῦ τοῦ νὰ ἦναι ἄρχων τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τοῦ κόσμου ἐκ τῶν προφητειῶν, τοὐναντίον τὸ τρίτον διὰ τῆς στενοτάτης συναφείας καὶ σχέσεως μεταξὺ τοῦ ἔργου τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοῦ τῶν Ἀποστόλων, καὶ ἰδίως τοῦ Παύλου, ἀποδεικνύει τὸ δικαίωμα, ὅπερ ἔχουσιν οἱ ἐθνικοὶ ἐπὶ τῆς διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ σωτηρίας καὶ τῆς ἐλευθέρας αὐτῶν εἰσόδου εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΚΑΤΑ ΤΙ ΔΥΝΑΤΑΙ ΝΑ ΣΥΝΤΕΛΕΣΗ Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΗΘΙΚΗΝ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΜΟΡΦΩΣΙΝ

Εἶναι ἀδιάφορον πῶς οἱ ψυχολόγοι καὶ οἱ φιλόσοφοι ὁρίζουσι καὶ ἑρμηνεύουσι τὴν ἔννοιαν «ἠθικὴ μόρφωσις». Κατ' ἐμὲ ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος ἔχει «ἠθικὴν μόρφωσιν» καὶ εἶναι πράγματι ἠθικός, ὁ ὁποῖος εἶναι εἰς κατάστασιν τάχιστα συμφώνως πρὸς τὴν φυσικὴν ἠθικὴν ὁρμὴν νὰ διακρίνῃ τὸ καλὸν ἀπὸ τοῦ κακοῦ· ὁ ὁποῖος συγκινούμενος καὶ ἐλκυόμενος ὑπό τινος καλῆς πράξεως θεωρεῖ ἑαυτὸν εὐτυχῆ, ὅτι ἠδυνήθη νὰ φέρῃ αὐτὴν εἰς πέρας· ὁ ὁποῖος ἀποστρέφεται τὸ ἐναντίον καὶ φοβεῖται καὶ ἀποφεύγει καὶ νὰ σκεφθῇ μόνον περὶ τοῦ κακοῦ· ὁποῖος ἀγανακτεῖ διὰ τὴν ἀδικίαν, τὴν βίαν, τὴν ἀπιστίαν κτλ. καὶ ὁ ὁποῖος χωρὶς δόλου νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὸ ἴδιον αὐτοῦ συμφέρον ρυθμίζει ὅλας αὐτοῦ τὰς πράξεις καὶ ἐνεργείας σύμφωνα πρὸς τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς νόμους τῆς ἠθικῆς. Τοιοῦτος ἄνθρωπος ἔχει «ἠθικὴν μόρφωσιν» ἠθικὸν αἴσθημα καὶ διὰ τὸν τοιοῦτον ἡ συνείδησις δὲν εἶναι λέξις τις ἁπλῆ καὶ κενὴ ἐννοίας, ἀλλ' ἐσωτερική τις φωνή, ἥτις λέγει εἰς αὐτόν: «τοῦτο εἶναι καλόν, ποίησον τοῦτο· τοῦτο εἶναι κακόν, ἀνάξιον τοῦ ἀνθρώπου, ἀπομακρύνθητι ἀπ' αὐτοῦ».

Ἀλλ' ὅπως εἶναι δυνατὸν διὰ τῆς συνεχοῦς πτώσεως εἰς τὸ κακόν, διὰ τῆς συχνῆς ἐπαναλήψεως τῆς ἁμαρτίας νὰ καταστήσῃ τις τὴν ἐσωτερικὴν ταύτην φωνὴν τῆς συνειδήσεως ἀκίνδυνον ἢ καὶ νὰ ἀμβλύνῃ αὐτὴν ἐντελῶς· ὅπως εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπαμβλύνῃ τις τὸ ἠθικὸν αἴσθημα καὶ νὰ προχωρήσῃ μάλιστα εἰς τοσοῦτον διαφθορᾶς, ὥστε καὶ νὰ μειδιᾷ ἀκούων ἄλλους ὁμιλοῦντας περὶ ἠθικῆς καὶ ἠθικοῦ αἰσθήματος, τοιουτοτρόπως εἶναι δυνατὸν κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν νὰ ἀναπτύξῃ καὶ ἰσχυροποιήσῃ τὴν συνείδησιν καὶ τὸ πρὸς τὸ καλὸν αἴσθημα καὶ νὰ ἀποβῇ οὕτως ἠθικὸς ἄνθρωπος, ἄνθρωπος κατὰ Θεὸν κτισθεὶς καὶ μορφωθεὶς κατὰ τὸν νόμον αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο ἡ ἠθικὴ μόρφωσις εἶναι καὶ ὀφείλει νὰ εἶναι εἷς τῶν πρώτων σκοπῶν, οὓς προέθετο ἡ δημοτικὴ Σχολὴ διὰ τὴν μόρφωσιν τῆς νεολαίας, ἣν ἐνεπιστεύθησαν εἰς αὐτήν. Ἡ μὲν σωματικὴ καὶ διανοητικὴ μόρφωσις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους παρέχει εἰς τὴν πατρίδα, εἰς τὴν κοινωνίαν λαὸν ὑγιᾶ καὶ ἰσχυρόν, ἡ ἠθικὴ ὅμως μόρφωσις ἀναδεικνύει ἀνθρώπους καλούς, υἱοὺς τιμίους καὶ εὐγνώμονας, ἄνδρας σοφοὺς καὶ ἰσχυροὺς τὴν βούλησιν, πολίτας χρησίμους, ἑτοίμους πρὸς πᾶν καλὸν καὶ ὠφέλιμον.

Ὅτι ἡ δημοτικὴ Σχολὴ δύναται τὰ μέγιστα νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἠθικὴν τοῦ λαοῦ μόρφωσιν εἶναι ἐκτὸς πάσης ἀμφισβητήσεως, νομίζομεν. Πῶς δὲ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ τούτου θέλομεν πραγματευθῇ ἐν τοῖς ἑξῆς. *(ἕπεται συνέχεια)*

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 11 ΙΟΥΝΙΟΥ 1893 **ΑΡΙΘ. 15.**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Αἴνου Λουκᾶς (πρόεδρος)
Α. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Α. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεύς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ . 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαῖα τὰ ἥμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Αἴνου κ. Λουκᾷ Προέδρῳ τῆς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ». —Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ **εἰδοποιῶσι** τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ **παραπίπτωσι** τὰ **φυλλάδια.**

Περιεχομενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον — Περὶ τῆς λέξεως Σιγίλλιον — Λογοδοσία τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1892—1893 ἀναγνωσθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου ἀρχιμανδρ. κ. Μ. Κλεοβούλου μετὰ τὴν νενομισμένην ἐπὶ ταῖς ἐτησίαις ἐξετάσεσιν ἱερὰν τελετήν — Κοινοποίητις — Δελτίον κινήσεως τῶν ἐν τοῖς ἐθνικοῖς Φιλανθρωτικοῖς Καταστήμασι περιθαλπομένων τοῦ μηνὸς Μαΐου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Χειροτονία Ρόδου.—Ἐν πάσῃ ἐκκλησιαστικῇ μεγαλοπρεπείᾳ καὶ συρροῇ παμπόλλου ἐκκλησιάσματος ἐτελέσθη τῇ παρελθούσῃ κυριακῇ ἡ εἰς ἀρχιερέα χειροτονία τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Ρόδου κ. Κωνσταντίνου. Τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ συνελειτούργουν οἱ σεβασμιώτατοι μητροπολῖται Ἡρακλείας κ. Γερμανός, Κυζίκου κ. Νικόδημος, Νικομηδείας κ. Φιλόθεος, Χαλκηδόνος κ. Ἰωακείμ, Δέρκων κ. Καλλίνικος, Ἰωαννίνων κ. Γρηγόριος, Τραπεζοῦντος κ. Κωνστάντιος, Μιτυλήνης κ. Μεθόδιος, Διδυμοτείχου κ. Φιλόθεος, Αἴνου κ. Λουκᾶς, Βελεγράδων κ. Δωρόθεος καὶ Χαλδείας κ. Γερβάσιος. Μετὰ τὸ πέρας τῆς θείας καὶ ἱερᾶς λειτουργίας ἡ Α. Π. ὁ μητροπολίτης Ρόδου κ. Κωνσταντῖνος ἐδέξατο τὰς συγχαρητηρίους εὐχὰς τῆς τε Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ πάντων τῶν σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν, ὡς καὶ πολλῶν ἐγκρίτων κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν.

—*Ἀρχιγραμματεία τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.*—Τῇ παρελθούσῃ κυριακῇ ἐγένετο ἐπίσης ἡ εἰς πρεσβύτερον χειροτονία καὶ εἶτα εἰς ἀρχιμανδρίτην χειροθεσία τοῦ νέου ἀρχιγραμματέως τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου κ. Κυρίλλου Μουμτζῆ. Ἡ Α. πανοσιολογιότης ἐδέξατο μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἐκκλησίας τὰς συγχαρητηρίους εὐχὰς τῶν σεβασμιωτάτων συνοδικῶν, τῆς πατριαρχικῆς ὑπαλληλίας καὶ πλείστων ἄλλων φίλων αὐτοῦ.

—*Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον.*—Ἐν τῇ τακτικῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης διωρίσθη ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μέλος κληρικὸν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Μιτυλήνης κ. Μεθοδίου ὁ ἐκ τῶν συνοδικῶν σεβασμιώτατος μητροπολίτης Αἴνου κ. Λουκᾶς.

—*Πρόεδρος Ἐπιτροπῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας».*—Ἐν τῇ τακτικῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τοῦ παρελθόντος Σαββάτου διωρίσθη Πρόεδρος τῆς τὴν «Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν» Διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς ἀντὶ τοῦ τέως τοιούτου Σεβασμ. Μητροπολίτου Διδυμοτείχου κ. Φιλοθέου, ἀπερχομένου προσεχῶς εἰς τὴν νέαν ἐπαρχίαν αὐτοῦ, ὁ ἐκ τῶν συνοδικῶν σεβασμιώτατος μητροπολίτης Αἴνου κ. Λουκᾶς.

—*Μητροπολίτης Μηθύμνης.*— Τῆς Α. Π. τοῦ πρὸ μηνῶν ἐκλεγέντος συνοδικοῦ μέλους πανιερωτάτου μητροπολίτου Φιλαδελφείας κ. Στεφάνου, ὡς καὶ τῶν χριστιανῶν κατοίκων τῆς ἐπαρχίας ταύτης ὑποδειξάντων δι' αἰτήσεως αὐτῶν πρὸς τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην τὴν ἀπαραίτητον ἀνάγκην τῆς διηνεκοῦς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ παρουσίας τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου αὐτῶν, ἡ ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ τακτικῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης λαβοῦσα ὑπ' ὄψει ἀμφοτέρας τὰς αἰτήσεις ταύτας ἀπήλλαξε τῶν συνοδικῶν καθηκόντων τὴν Α. Σ. διορίσασα αὐθημερὸν εἰς ἀντικατάστασιν συνοδικὸν μέλος κατὰ τὸ Συνταγμάτιον τὸν σεβασμιώτατον μητροπολίτην Μηθύμνης, κ. Νικηφόρον, ὅτινι καὶ ἀπεστάλη ἤδη ἡ σχετικὴ τοῦ διορισμοῦ αὐτοῦ πατριαρχικὴ ἐπιστολή.

—*Μητροπολίτης Κῶου*—Ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Κῶου κ. Καλλίνικος ὑπέβαλε τῇ Ἐκκλησίᾳ τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ μετὰ τὸ πέρας τῆς συνε-

δρίας τῆς ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τὴν νενομισμένην ἐπὶ τῷ διορισμῷ αὐτοῦ εὐχαριστίαν.

—*Ἀφιξις.* — Προχθὲς τετάρτην ἀφίκετο εἰς Βασιλεύουσαν ὁ σεβ. μητροπολίτης Γρεβενῶν κ. Κλήμης προσκληθείς, ὡς γνωστόν, μέλος τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου. Ἡ Α. Σεβασμιότης κατευθυνθεῖσα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην. Ἀπὸ τῆς χθὲς δὲ ἀνέλαβε τὰ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ ἱερᾷ Συνόδῳ καθήκοντα αὐτοῦ. Ἐν τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ διωρίσθη ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ μέλος κληρικὸν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ὡς καὶ μέλος τῆς ἐφορείας τῆς ἐν Χάλκῃ ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ σεβασμ. Μητροπολίτου Βελεγράδων κ. Δωροθέου, ὃς καὶ ἀποχωρῶν τῆς ἱερᾶς Συνόδου ἐξέφρασε θερμὰς εὐχαριστίας τῇ Α. Θ. Παναγιότητι ἐπὶ τῇ πατρικῇ εὐμενείᾳ, ἣν ἐπεδείξατο αὐτῷ κατὰ τὸ διάστημα τῆς συνοδικῆς αὐτοῦ περιόδου καὶ ἐπεκαλέσατο τὰς εὐχὰς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῆς Ἐκκλησίας.

—*Μητροπολίτης Μιτυλήνης.*—Ἐπισκεψάμενος καὶ ἀποχαιρετίσας τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν καὶ ἀδείᾳ αὐτοῦ τοὺς ἐξοχωτάτους ὑπουργοὺς τῆς Παιδείας καὶ τῶν Ἐξωτερικῶν, τοὺς σεβασμιωτάτους ἁγίους συνοδικοὺς κατέλιπε τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ τὴν βασιλεύουσαν ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Μιτυλήνης κ. Μεθόδιος ἀπελθὼν εἰς τὴν νέαν ἐπαρχίαν αὐτοῦ, ἣν ἄλλοτε θεοφιλῶς ποιμάνας ἠγαπήθη παρὰ τοῦ ποιμνίου, οὗ τὴν εἰς σωτηρίους νομὰς καθοδήγησιν καὶ αὖθις ἡ Ἐκκλησία ἐνεπιστεύσατο τῇ Α. Σεβασμιότητι. Πλεῖστοι κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ φίλοι προέπεμψαν τὴν Α. Σ. μέχρι τοῦ ἀτμοπλοίου εὐξάμενοι αὐτῷ εὔπλοιαν.

—*Ἐπισκέψεις.*—Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐπεσκέψατο τῷ παρελθόντι σαββάτῳ τὴν Α. Σ. τὸν μητροπολίτην Βελεγράδων κ. Δωρόθεον ἄγοντα τὴν ἐπέτειον ὀνοματικὴν αὐτοῦ ἑορτήν. Τὴν Α. Σ. ἐπεσκέψαντο ὡσαύτως οἱ σεβασμιώτατοι συνοδικοὶ καὶ πλεῖστοι ἔγκριτοι ἄλλοι κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ φίλοι.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπεσκέψατο ὁμοίως καὶ τὸν ἐκ τῶν νέων συνοδικῶν σεβασμιώτατον μητροπολίτην Αἴνου καὶ πρόεδρον τῆς τὴν «Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν» διευθυνούσης ἐπιτροπῆς κ. Λουκᾶν.

—*Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή.*— Τοῦ χρόνου τῆς πνευματικῆς συγκομιδῆς τῶν καρπῶν τῆς πρεσβυγενοῦς πατριαρχικῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς ἐπιστάντος καὶ αὖθις ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τῆς γεραρᾶς χορείας τῶν σεβασμιωτάτων ἁγίων συνοδικῶν ἤτοι τῶν μητροπολιτῶν Ἡρακλείας κ. Γερμανοῦ, Δέρκων κ. Καλλινίκου, τοῦ καὶ προέδρου τῆς Ἐφορείας τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, Ἰωαννίνων κ. Γρηγορίου, Μιτυλήνης κ. Μεθοδίου, Διδυμοτείχου κ. Φιλοθέου, Αἴνου κ. Λουκᾶ καὶ Χαλδείας κ. Γερβασίου, ἀνῆλθε τῇ παρελθούσῃ κυριακῇ εἰς τὸ εὐαγὲς φυτώριον καὶ ἐτέλεσε τὴν νενομισμένην ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν ἐξετάσεων τῶν φοιτητῶν αὐτοῦ ἱεροτελεστίαν. Εἰς τὴν θυμήρη ταύτην ἑορτὴν τῶν γραμμάτων παρέστη πυκνὴ ὁμήγυρις ἐπιστημόνων λογίων, τραπεζιτῶν, γονέων, δημοσιογράφων μετ'ἐθνικοῦ ἐνδιαφέροντος παρακολουθούντων τὸ ὑψηλὸν τῆς μορφώσεως ἔργον τοῦ ἀγλαοῦ τούτου παιδευτηρίου. Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἱερᾶς τελετῆς ἀνῆλθε τὸ βῆμα ὁ πεπνυμένος καὶ ἀκαμάτως ὑπὲρ τῆς Σχολῆς ἐργαζόμενος πανοσιολογιώτατος ἀρχιμανδρίτης καὶ σχολάρχης κ. Μιχαὴλ Κλεόβουλος καὶ ἀνέγνω τὴν κατωτέρω δημοσιευομένην ἔκθεσιν περὶ τῆς κατὰ τὸ λῆγον σχολικὸν ἔτος ἐπιτελεσθείσης πνευματικῆς ἐν αὐτῇ ἐργασίας.

Τὴν τελετὴν ἐπεσφράγισεν ἡ Α. Θ. Π. διὰ προσφόρου προσφωνήματος ἐξάρασα τὴν ὑπὸ τὸ κραταιὸν σκῆπτρον τῆς Α. Α. Μ. τοῦ σεπτοῦ καὶ φιλολάου ἡμῶν ἄνακτος ἐπιτελουμένην ἐπίδοσιν καὶ πρόοδον καὶ ἐπιδαψιλευσαμένη τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ τῶν ἐν τῷ καθιδρύματι φερεπόνως καὶ μετὰ ζήλου ἐργαζομένων ἐφόρων καὶ καθηγητῶν.

—*Ἐμπορικὴ Σχολὴ Χάλκης.*— Τὴν Α. Θ.Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κωλυθέντα ἵνα παραστῇ αὐτοπροσώπως ἐν τῇ κατὰ τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Ἐμπορικῇ Σχολῇ γενομένῃ τελετῇ τῆς ἐπιδόσεως τῶν πτυχίων τοῖς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀποφοιτῶσι τῆς σχολῆς ταύτης μαθηταῖς, ἕνεκα τῆς ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γ. Σχολῇ παρουσίας αὐτοῦ, ἐξεπροσώπησεν ὁ ἐκ τῶν συνοδικῶν σεβασμιώτατος μητροπολίτης Χαλκηδόνος κ. Ἰωακείμ. Ὡς πάντοτε, οὕτω καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκλεκτὴ ὁμήγυρις παρέστη κατὰ τὴν τελετήν, ἡ δὲ ὑπὸ τοῦ ἐλλογιμωτάτου καὶ δραστηρίου διευθυντοῦ κ. Γεωργίου Λιανοπούλου ἀναγνωσθεῖσα ἔκθεσις τῆς πνευματικῆς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο καταστάσεως τῆς Σχολῆς μαρτυρεῖ τοὺς τελεσφόρως καταβληθέντας ὑπὲρ τῆς ἐπιδόσεως αὐτῆς μόχθους τῶν διδαξάντων καὶ τῶν ἄλλως πως μοχθησάντων.

Ἡ Α. Σ. ὁ μητροπολίτης Χαλκηδόνος διὰ λίαν οἰκείας προσλαλιᾶς ἐπεσφράγισε τὴν τελετὴν ταύτην ἐπικαλεσάμενος τὰς εὐχὰς τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας ὑπὲρ τῶν ἐν τῷ εὐαγεῖ καθιδρύματι μετ' ἀξιεπαίνου ζήλου κοπιώντων. Τὴν προσλαλιὰν ταύτην τῆς Α. Σεβασμιότητος ἡ φιλόμουσος ὁμήγυρις ἐκάλυψε διὰ ζωηρῶν ζητωκραυγήσεων ὑπὲρ τοῦ λαοφιλοῦς ἄνακτος.

—*Δωρεαί.*—Ὁ ἐν Παρισίοις τὰς διατριβὰς ποιούμενος φιλογενέστατος καὶ φιλάνθρωπος ὁμογενὴς τραπεζίτης κ. Ὀδυσσεὺς Νεγρεπόντης ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν χθὲς ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς Γαλλίας ἐπ' αἰσίοις τελεσθέντων γάμων τῆς προσφιλοῦς αὐτῷ θυγατρὸς Αἰκατερίνης μετὰ τοῦ ἐντιμοτάτου καὶ ἐν τραπεζίταις γνωριμοτάτου κ. Ἕκτορος Οἰκονόμου δεῖγμα νέον τῶν φιλανθρώπων καὶ φιλομούσων αἰσθημάτων αὐτοῦ παρεχόμενος, ἤγγειλε διὰ τοῦ μεγατίμου καὶ εὐγενεστάτου κ. Λεωνίδου Ζαρίφη τῇ μὲν Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ ὅτι δωρεῖται 25 μὲν λίρας ὑπὲρ

τῶν ἀναγκῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου, ἑτέρας δὲ 25 ὑπὲρ τῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰωακειμείου Παρθεναγωγείου, τῇ δὲ Α. Σ. τῷ Μητροπολίτῃ Ἡρακλείας κ. Γερμανῷ, Προέδρῳ τῆς Ἐφορείας τῶν ἐν Ἑπταπυργίοις Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων ὅτι διατίθησιν ὑπὲρ τῶν Καθιδρυμάτων τούτων ἑτέρας πεντήκοντα ὀθωμ. λίρας.

Ἡ Ἐκκλησία ἐπαινέσασα τὸν ζῆλον καὶ τὰ φιλάνθρωπα αἰσθήματα τοῦ φιλογενεστάτου ἀνδρός, ἀείποτε στοργὴν φιλάνθρωπον καὶ τελεσφόρον μέριμναν ὑπὲρ τῶν Φιλανθρωπικῶν καὶ Ἐκπαιδευτικῶν Καταστημάτων ἐπιδειξαμένου, ἅμα μὲν ἐξέφρασε τὴν πλήρη αὐτῆς ἐπὶ τούτῳ εὐαρέσκειαν, ἅμα δὲ ἐπεδαψιλεύσατο τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας ἐπὶ τῶν εἰς γάμου κοινωνίαν συνελθόντων εὐσεβῶν καὶ προσφιλῶν πνευματικῶν τέκνων αὐτῆς Ἕκτορος Οἰκονόμου καὶ Αἰκατερίνης Ὀδ. Νεγρεπόντη. Κατὰ τὴν ἐκδηλωθεῖσαν δὲ ἐπιθυμίαν τοῦ δωρητοῦ ἐδόθη ἁρμοδίως ἐντολὴ ὅπως μνημονευθῶσιν ὑπὲρ ὑγείας μὲν τὰ ὀνόματα τῶν στεφθέντων σὺν τοῖς τῶν γονέων καὶ ἀδελφῶν αὐτῶν, ὑπὲρ ἀναπαύσεως δὲ τὰ ὀνόματα τῶν ἀοιδίμων Ἰωάννου, Αἰκατερίνης, Μιλτιάδου, Θεοδώρου, Μενελάου καὶ Θεοδώρου.

ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ*

Ὁ Ἰωάννης ἔγραψεν εἰς ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἀποστόλων δὲν ὑπῆρχον πλέον ἐν τοῖς ζῶσι. Σκοπὸς αὐτοῦ ἦτο ἡ διατήρησις καὶ ἐξασφάλισις τοῦ ὑπάρχοντος ἤδη. «Ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης, λέγει ὁ ἀοίδιμος Κωνσταντῖνος Κοντογόνης, πολλὰς ἔλαβεν ἀφορμὰς νὰ γράψῃ τὸ ἑαυτοῦ Εὐαγγέλιον. Καὶ πρῶτον μὲν οἱ ἐπίσκοποι καὶ πιστοὶ τῆς Ἀσίας ἐπιθυμοῦντες νὰ ἔχωσι γραπτὰ, ὅσα ὁ Ἀπόστολος ἐδίδαξεν αὐτοὺς ἀπὸ ζώσης φωνῆς, παρεκάλεσαν αὐτὸν νὰ γράψῃ τὸ Εὐαγγέλιον. Ἔπειτα δὲ καὶ αὐτὸς ἤθελε νὰ ἀναιρέσῃ τὴν βλάσφημον πλάνην τοῦ Κηρίνθου, τοῦ Ἐβίωνος, τῶν Νικολαϊτῶν καὶ ἄλλων ἀναφανέντων τότε αἱρετικῶν, τῶν ὁποίων οἱ πλεῖστοι ἠρνοῦντο τὴν θεότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ τρίτον, ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιον ἵν' ἀναπληρώσῃ τὰ ὑπὸ τῶν ἄλλων εὐαγγελιστῶν παραλειφθέντα, καὶ μάλιστα ὅσα ἀπέβλεπον τοὺς πρώτους χρόνους τῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ διδασκαλίας, περὶ ὧν ἐκεῖνοι ὀλίγα τινὰ εἶπον, περιορισθέντες καὶ οἱ τρεῖς νὰ ἱστορήσωσι τὰ ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος πεπραγμένα, ἀφ' οὗ Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς ἐβλήθη ὑπὸ τοῦ Ἡρώδου εἰς φυλακήν. Καὶ τῳόντι ἐκ τῶν δεκαεπτὰ πρώτων κεφαλαίων τοῦ Εὐαγγελίου αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης μόνον τοὺς στίχους εἴκοσι καὶ ἕνα τοῦ ς' κεφαλαίου ἔχει κοινοὺς πρὸς τὰ ἄλλα Εὐαγγέλια». Περὶ ὅλων τούτων τῶν ζητημάτων ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης σκεπτόμενος παρουσιάζεται ὡς μόνος ὑπολειφθεὶς τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων καὶ προσπαθεῖ νὰ ἀνακαλέσῃ εἰς τὴν μνήμην αὐτοῦ τὰ κυριώτερα γεγονότα καὶ τὰς ἐπισημοτέρας ὁμιλίας, διὰ τῶν ὁποίων ὁ Ἰησοῦς ἀπεκαλύφθη καὶ εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους, ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ προσδοκώμενος Μεσσίας, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Ἵπταται, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Ἱερωνύμου, πρὸς τὸν *Λόγον*. Ἱδρύων τὴν Ἐκκλησίαν ἐπὶ τοιούτων στερεῶν βάσεων καθίστησιν αὐτὴν ἱκανὴν νὰ διεξαγάγῃ ἐπιτυχῶς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν ποικίλων διωγμῶν καὶ μάλιστα τὸν ἀγῶνα ἐναντίον ἀνθρωπίνων θεωριῶν καὶ σοφισμάτων, τὰ ὁποῖα κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἤρξαντο ἤδη νὰ ἀναφαίνωνται. Δεῖκνύει, ὅπως ὁ Λουκᾶς, τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν βαθμιαίαν τοῦ φωτὸς ἀνάπτυξιν καὶ αὔξησιν· ἀπὸ τῆς πρώτης λέξεως δείκνυσιν αὐτὸ ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ λάμψει καὶ μεγαλοπρεπείᾳ. Ἡ ἔκθεσις τῶν ἱστορικῶν γεγονότων, τὰ ὁποῖα προϋποτίθησι γνωστὰ, ἔχει τι τὸ μεγαλοπρεπές, τὸ θεῖον. Διηγούμενος ἀποκαλύπτει· ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ ἀληθὴς, ὁ γνήσιος Ἀπόστολος πάντοτε ὡς μάρτυς εἶναι συγχρόνως καὶ προφήτης. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ δεύτερον μέρος τῆς συγγραφῆς αὐτοῦ ἐξ ἀνάγκης ἔπρεπε νὰ ἦναι ὄχι συμπλήρωσις τῆς Ἱστορίας, ἀλλὰ προφητικὸν ἔργον, ἀποκάλυψις. Καταγγείλας τὸν Ἰησοῦν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ὡς τὸ Α, ὤφειλε βεβαίως νὰ δοξάσῃ αὐτὸν καὶ ἀποδείξῃ ὡς τὸ Ω. Οὕτως ἄρα ἡ Ἀποκάλυψις εἶναι τόσον φυσικῶς τὸ δεύτερον μέρος τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ὅπως αἱ πράξεις τῶν Ἀποστόλων εἶναι τὸ δεύτερον μέρος τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Λουκᾶ.

Ἐὰν αἱ κυριώτεραι ἐποχαὶ τῆς ἀποστολικῆς ἱστορίας ἀναντιρρήτως εἶναι τὸ κήρυγμα τῶν δώδεκα Ἀποστόλων ἐν τῇ ἁγίᾳ γῇ, ἡ ἵδρυσις τῆς Ἐκκλησίας μεταξὺ τῶν ἐθνικῶν διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Παύλου, ἡ διασπορὰ τῶν Ἀποστόλων καὶ ἡ μετ' ὀλίγον ἐπακολουθήσασα ἀποχώρησις αὐτῶν ἀπὸ τοῦ κόσμου τούτου, καὶ τέλος ἡ ἐμφάνισις ἐσωτερικῶν διενέξεων ἐν τῷ κόλπῳ τῆς ἐκκλησίας, ὁπότε ἡ ἀνθρωπίνη σοφία ἐπεχείρισε νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὴν σωτηρίαν—ἐκ τοῦ χαρακτῆρος τῶν εὐαγγελίων, ὃν ὑπεδείξαμεν ἤδη, προκύπτει, ὅτι ἕκαστον τούτων ἀνταποκρίνεται εἰς μίαν τούτων τῶν ἐποχῶν. Ἡ ἱστορικὴ αὕτη σχέσις μοὶ φαίνεται, ὅτι εἶναι τὸ γενικὸν σημεῖον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀναχωρῶν τις δύναται κάλλιστα νὰ ἀποδείξῃ τὴν γνησιότητα τῶν ἡμετέρων εὐαγγελίων.

Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον εἶναι μικρὸν τὸ μέγεθος· μόλις εἶναι ἴσον πραγματείᾳ τινὶ ἐξ 100 σελίδων ἀποτελουμένῃ. Καὶ ὅμως εἰμπορεῖ τις νὰ διισχυρισθῇ, ὅτι ἐὰν ἡ σύντομος αὕτη συγγραφὴ δὲν ὑπῆρχεν, ἡ πορεία τῆς ἱστορίας ἤθελεν εἶναι πολὺ διαφορετική. «Ἡ κινητικὴ δύναμις τῆς ἱστορίας εἶναι ἡ θρησκεία», λέγει τις τῶν νεωτέρων συγγραφέων. Ἄνευ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ἰωάννου καὶ ὁ τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι τῶν ἀνθρώπων θὰ ἦτο διάφορος, καὶ ἐν τοῖς θρησκευτικοῖς καὶ ἐπομένως καὶ εἰς τοὺς κατωτέρους κύκλους τοῦ ἀνθρωπίνου βίου θὰ ἐπεκράτει

* Συνέχ. ἀπὸ σελ. 111—112 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

ὅλως διάφορον ρεῦμα. Βεβαίως ἐν ἐλλείψει τοῦ Ἰωάννου θὰ εἴχομεν τὸν Παῦλον, τοῦ ὁποίου ἡ διδασκαλία κατ' οὐσίαν εἶναι ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν διδασκαλίαν, τὴν ὁποίαν ἀπαντῶμεν ἐν ταῖς ὁμιλίαις τοῦ Κυρίου ταῖς ἐμπεριεχομέναις ἐν τῷ τετάρτῳ εὐαγγελίῳ. Ἑκάτερος τῶν Ἀποστόλων τούτων εἶναι ἀνεξάρτητος τοῦ ἑτέρου, εἶναι πρωτότυπος· καὶ ὅμως μεθ' ὅλην ταύτην τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ πρωτοτυπίαν ὁ ἐπισταμένως ἐρευνῶν τὰς Γραφὰς ἀμέσως παρατηρεῖ, ὅτι ἀμφότεροι οἱ μαθηταὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀντελήφθησαν τὴν εὐαγγελικὴν ἀλήθειαν. Αἱ πρὸς Ἐφεσίους, Κολοσσαεῖς, Φιλιππησίους ἐπιστολαὶ θὰ εἶναι πάντοτε τὰ καλλίτερα σχόλια εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον.

(ἕπεται συνέχεια)

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΛΕΞΕΩΣ ΣΙΓΙΛΛΙΟΝ

Ἐπειδὴ πολλάκις ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἐγγράφοις ἀπαντᾷ ἡ λέξις σιγίλλιον, σκόπιμον ἐθεωρήσαμεν ἵνα παραθῶμεν βραχείας τινὰς σημειώσεις περὶ τῆς λέξεως ταύτης. Ἐκ ταύτης, ὡς ἐννοεῖται οἰκοθεν, προστεθείσης ἐν τέλει τῆς ἑλληνικῆς καταλήξεως ωδης, ἐσχηματίσθη καὶ τὸ ἐπίθετον σιγιλλιῶδες.

Ἡ λέξις σιγίλλιον τυγχάνει οὖσα λατινική, sigillum, σημαίνει δὲ μυστικόν, ἢ σεσημασμένον ἐκ τῆς signum σημεῖον. Sigillium ὀνομάζεται τὸ ἐπὶ μαλακῆς τινος ὕλης ἀποτύπωμα σφραγίδος. Κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους πρὸς σφράγισιν ἐγίνετο χρῆσις διαφόρων ὑλῶν κατὰ τὰς διαφόρους κοινωνικὰς τάξεις. Ἀντὶ τῆς μετὰ τοῦ ἀρχικοῦ αὐτῆς χρώματος ὕλης εἰσήχθη βραδύτερον ὕλη κεχρωματισμένη, γενομένης χρήσεως μολύβδου καὶ ἄλλων μετάλλων πρὸς σφράγισιν μὴ ἐξαιρουμένων καὶ αὐτῶν τῶν εὐγενῶν μετάλλων. Τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου χρῆσιν πρὸς σφραγισμὸν ἐποιοῦντο οἱ βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες, τοῦ δὲ μολύβδου οἱ πάπαι καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τῶν κληρικῶν ἱπποτικῶν ταγμάτων. Βραδύτερον οἱ αὐτοκράτορες καὶ βασιλεῖς ἐσφράγιζον δι' ἐρυθρᾶς ὕλης ἀπονείμαντες τὸ δικαίωμα τοῦτο καὶ ἑτέροις ἡγεμόσι καὶ μεγιστᾶσι. Οἱ κληρικοὶ ἱδρυταὶ μοναστηρίων καὶ λοιπῶν ὁμοίων καθιδρυμάτων ἐποιοῦντο χρῆσιν τοῦ πρασίνου χρώματος, αἱ ἐλεύθεροι πόλεις λευκοῦ, μέλανος δὲ ὁ Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων καὶ οἱ ἡγέται τῶν κληρικῶν ἱπποτικῶν ταγμάτων ἐν ἥττον σπουδαιοτέραις ὑποθέσεσιν. Ἔτι βραδύτερον περὶ τὴν δεκάτην ἕκτην ἑκατονταετηρίδα εἰσήχθη ὁ ἱσπανικὸς κηρὸς τὸ κοινῶς λεγόμενον βουλοκέρι. Τὰ δὲ ἐπὶ τῶν σφραγίδων παριστανόμενα πρόσωπα ἦσαν λίαν ποικίλα. Κατ' ἀρχὰς ἔγλυφον ἐπ' αὐτῶν τὴν προτομὴν τοῦ φέροντος τὴν σφραγίδα οἷαι ἦσαν κατὰ τὸν μεσαίωνα αἱ σφραγῖδες τῶν γερμανῶν αὐτοκρατόρων. Αἱ προτομαὶ αὗται ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐγγεγλυμμέναι ἐν ταῖς σφραγῖσι καὶ κάλλιστα ἐπεξειργασμέναι. Οὐχ ἧττον ὑπῆρχον κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἤδη καὶ ἄλλα ἀντικείμενα ἐπὶ τῶν σφραγίδων. Κατὰ δὲ τὴν ΙΑ' ἑκατονταετηρίδα ἐπεκράτησεν ἡ χρῆσις τοῦ ἐντιθέναι ἐν ταῖς σφραγῖσι σήματα, ἐφ' ᾧ βραδύτερον καὶ οἱ μὴ ὄντες ἄξιοι σημάτων ἐποιοῦντο χρῆσιν ἰδανικῶν σημάτων. Ἀπὸ δὲ τῆς Ι' ἑκατονταετηρίδος οἱ αὐτοκράτορες καὶ βασιλεῖς μετεχειρίζοντο μεγαλειτέρας σφραγῖδας, ἐφ' ὧν πᾶσα ἡ μορφὴ παριστάνετο καθημένη. Αἱ σφραγῖδες αὗται ἐκαλοῦντο σφραγῖδες τῶν βασιλέων ἢ τοῦ θρόνου. Τοιαύτας δὲ βραδύτερον μετεχειρίζοντο οἱ ἡγεμόνες, οἱ ἐπίσκοποι καὶ ἄλλοι. Ἄξιοι δὲ προσοχῆς πολλάκις δὲ καὶ ἐκτάκτου ὡραιότητος καὶ λεπτότητος ἦσαν αἱ καλούμεναι σφραγῖδες τῶν ἱπποτῶν φέρουσαι τὸν σφραγιδοῦχον ἔφιππον. Ἐν Ἀνατολῇ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἱ σφραγῖδες ἔφερον ρητά. Διὸ αἱ σφραγῖδες διηροῦντο ἄλλοτε μὲν κατὰ τὰ παριστανόμενα ἀντικείμενα, ἄλλοτε δὲ κατὰ τὴν ὕλην καὶ ἄλλοτε κατὰ τὸ μέγεθος. Τὸ σχῆμα τῶν σφραγίδων κανονικῶς ἦν στρογγύλον, ἐν τούτοις ὑπάρχουσι καὶ ἄλλου σχήματος. Οὕτως κατὰ τὸν μεσαίωνα τριγωνική τις τὸ σχῆμα σφραγὶς δὲν ἦτο ἀσυνήθης. Σκοπὸς τῶν σφραγίδων ἀνέκαθεν ἦν ἡ δήλωσις ὅτι τὸ ἐσφραγισμένον ἔγγραφον ἢ ἡ ἐπιστολὴ ἔδει νὰ θεωρῶνται ἄξια πλείονος σπουδαιότητος ἢ τὸ ἁπλῆν ὑπογραφὴν φέρον. Κατ' ἀρχὰς ἡ σφραγὶς ἀπετυποῦτο ἐπὶ τοῦ ἐγγράφου, βραδύτερον δὲ ἐπὶ τεμαχίου περγαμηνῆς ἔξωθεν κρεμαμένου. Πρὸς τούτοις ἡ σφραγὶς ἐχρησίμευε πρὸς κλεῖσιν τῶν ἐπιστολῶν κ.τ.λ. τουτέστι πρὸς ἀσφάλειαν. Ἐὰν δὲ ἡ σφραγὶς ἦν ἐμπερικεκλεισμένη ἐντὸς ἰδιαιτέρου ἐλύτρου, ὅπως προφυλάττηται ἀπὸ βλάβης, ἢ ἐντὸς μεταλλίου τινός, τότε αὕτη ἐκαλεῖτο βοῦλλα, ἔκφρασις ἣν μετεχειρίσθησαν βραδύτερον καὶ διὰ πᾶν ἔγγραφον. Τοιοῦτα ἁπλούστατα προφυλακτικὰ ἔλυτρα ξύλινα μὲν ἀνεφάνησαν κατὰ τὴν ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδα, σιδηρᾶ δὲ κατὰ τὴν ΙΖ'. Πρὸς προφύλαξιν δὲ τῆς σφραγίδος ἀπὸ πάσης παραποιήσεως συχνάκις ἀπετυποῦντο ἐπὶ τῆς ράχεως τοῦ μεγάλου σιγιλλίου ἑτέρα μυστικὴ σφραγὶς ἢ ἀντισιγίλλιον (condra sigillium) τῶν δὲ μικρῶν τούτων σφραγίδων ἐποιοῦντο χρῆσιν προκειμένου περὶ ἧττον σπουδαίων ὑποθέσεων. Ἡ φύλαξις τῶν σφραγίδων τοῦ κράτους καὶ τῶν αὐτοκρατόρων ἦν ἐμπεπιστευμένη κανονικῶς ἑνὶ τῶν ἀνωτάτων ὑπαλλήλων, ἢ ὑπῆρχον ὡρισμένοι πρὸς τοῦτο ὑπάλληλοι, ὡς παρὰ μὲν τοῖς ἕλλησιν αὐτοκράτορσιν οἱ Μ. Λογοθέται, παρὰ δὲ τοῖς ἀπογόνοις τοῦ Μ. Καρόλου ὡς καὶ τοῖς μεταγενεστέροις αὐτοκράτορσι καὶ βασιλεῦσιν οἱ ἀρχιγραμματεῖς (καγκελλάριοι). Ὡσαύτως ἐν Γαλλίᾳ ὁ ἀρχιγραμματεὺς κατ' ἀρχὰς ἦν καὶ φύλαξ τῶν σφραγίδων τοῦ κράτους. Ἐπειδὴ ὅμως περιβληθέντος ἅπαξ τινὸς τὸ ἀξίωμα τοῦτο, δὲν ἀφῃρεῖτο ἀπ' αὐτοῦ, διὰ τοῦτο, ὅτε ἀρχιγραμματεύς τις ὑπέπιπτεν εἰς δυσμένειαν, διωρίζετο ἰδιαίτερος καλούμενος σφραγιδοφύλαξ (garde des sceaux) ὢν κατά τε τὸν βαθμὸν, τὴν ἐπίσημον στολὴν καὶ τὰ λοιπὰ ἐπίσημα καθήκοντα ἰσοδύναμος τῷ κανονικῷ φύ-

λακι τῶν σφραγίδων. Ὁ μέγας σφραγιδοφύλαξ καθ'ἅπασαν τὴν Γαλλίαν εἶχε τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζειν πάντας τοὺς λοιποὺς σφραγιδοφύλακας. Πάντα τὰ ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως ἐκδιδόμενα διατάγματα ἔδει νὰ ὑποβάλλωνται αὐτῷ πρὸς σφραγισμόν. Μετέπειτα ὅμως τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου σφραγιδοφύλακος κατέστη ἁπλοῦς τίτλος, ὃν ἔφερε συνήθως ὁ ὑπουργὸς τῆς δικαιοσύνης. Ἐν Ἀγγλίᾳ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς βασιλίσσης Ἐλισάβετ τὰ ἀξιώματα τοῦ λόρδου ἀρχιγραμματέως καὶ τοῦ μεγάλου σφραγιδοφύλακος, ἅτινα πρότερον ἦσαν κεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων, κανονικῶς ἤδη εἰσὶ συνηνωμένα· οὐχ ἧττον διὰ τὴν μικρὰν τῆς αὐτοκρατείρας σφραγίδα ὑπάρχει ἰδιαίτερος βαθμοῦχος ἐκτελῶν τὸ καθῆκον τοῦτο. Ἡ γνῶσις τῆς σφραγίσεως τῶν ἐγγράφων καλεῖται σφραγιστική. Ὡς σφραγιδοφύλαξ παρ' ἡμῖν σήμερον ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ τυγχάνει ὁ Δευτερεύων λεγόμενος τῶν Πατριαρχείων ἔργον ἔχων ἵνα σφραγίζῃ ἔξωθεν τὰ ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ γραφείου ἐξερχόμενα ἔγγραφα. Αἱ λοιπαὶ πατριαρχικαὶ σφραγῖδες καὶ σήματα φυλάττονται ἐν τῷ Πρωτοκόλλῳ καὶ ἐν τῷ Ὀθωμανικῷ Πατριαρχικῷ Γραφείῳ.

ΙΑΚΩΒΟΣ ΒΑΣΙΑΔΗΣ

ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ ΤΗΣ Μ. ΤΟΥ Γ. ΣΧΟΛΗΣ

τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1892—1893 ἀναγνωσθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου **Μ. Κλεοβούλου** μετὰ τὴν νενομισμένην ἐπὶ ταῖς ἐτησίαις ἐξετάσεσιν ἱερὰν τελετήν.

Παναγιώτατε Δέσποτα,
Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι,
Μεγάτιμοι τῆς Σχολῆς ἔφοροι
καὶ ἡ λοιπὴ φιλόμουσος ὁμήγυρις.

Διανύσασα αἰσίως ἡ Σχολὴ ταῖς εὐχαῖς τῆς σεπτῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας τὸ λῆγον σχολικὸν ἔτος καὶ εἰς τὴν εὔσημον ταύτην ἡμέραν τῆς εὐλογίας τῶν ἐτησίων αὐτῆς ἐξετάσεων καταντήσασα, ἐν ᾗ συμφώνως τοῖς νενομισμένοις δίδωσιν αὖτη δημοσίᾳ εὐθύνας τῶν κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος πεπραγμένων, ἐκπληροῖ τὸ καθῆκον τοῦτο σήμερον δι' ἐμοῦ, ὡς ἐμπεπιστευμένου τὴν τῆς διευθύνσεως αὐτῆς διακονίαν. Ἐπικαλούμενος ὅθεν τὴν εὐμενῆ ὑμῶν ἀκρόασιν ἄρχομαι ἀπὸ τῆς πρώτης ἐν αὐτῇ πράξεως τῶν ἐγγραφῶν.

Α'. Περὶ τῶν ἐγγραφῶν.

Τῶν εἰς τὸ Μητρῷον ἐγγραφῶν ἤρξατο κατὰ τὸ λῆγον ἔτος ἡ Σχολή, ἀκριβῶς τοῖς νενομισμένοις στοιχοῦσα, τῇ 20 τοῦ παρελθόντος Αὐγούστου. Ἐνέγραψε δὲ ἐν ὅλῳ μαθητὰς 458, ἐξ ὧν οἱ μὲν 333 εἰσὶ παλαιοὶ αὐτῆς μαθηταί, ἀνανεώσαντες τὰς ἐγγραφὰς αὐτῶν, οἱ δὲ 125 νέοι, τὸ πρῶτον ἤδη ἐξ ἄλλων Σχολῶν εἰς αὐτὴν προσελθόντες. Ἐκ τούτων 142 κατήγοντο ἐκ τῆς πρωτευούσης καὶ τῶν περιχώρων, 267 ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους, 47 ἐκ τῆς Ἑλλάδος, 1 ἐκ τῆς Ρωσσίας καὶ 1 ἐκ τῆς Ρωμουνίας. Πάντες δὲ οὗτοι διενεμήθησαν μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν ἁρμοδίων Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς ἐξέτασιν τῶν νέων μαθητῶν εἰς τὰς ὀκτὼ τῆς Σχολῆς τάξεις ὡς ἑξῆς. Τὴν πρώτην αὐτῆς τάξιν, τὴν καὶ κατωτάτην, ἀπετέλεσαν 46 μαθηταί, ἐξ ὧν οἱ 11 παλαιοί, ἀπροβίβαστοι τοῦ προλαβόντος σχολικοῦ ἔτους, οἱ δὲ λοιποὶ 35 νέοι, ἐφέτος τὸ πρῶτον προσελθόντες. Εἰς τὴν δευτέραν τάξιν κατετάγησαν 52 μαθηταί, 25 παλαιοί, προβιβασθέντες ἀπὸ τῆς πρώτης τάξεως, 7 ἐπίσης παλαιοὶ ἀπροβίβαστοι καὶ 20 νέοι. Εἰς τὴν τρίτην τάξιν ἐνεγράφησαν 85, ἐξ ὧν 39 παλαιοί, προβιβασθέντες ἐκ τῆς δευτέρας, 4 παλαιοὶ ἀπροβίβαστοι καὶ 42 νέοι. Τὴν τετάρτην ἀπῆρτισαν 72 μαθηταί, 51 παλαιοὶ προβιβασθέντες, 8 παλαιοὶ ἀπροβίβαστοι καὶ 13 νέοι. Ἡ πέμπτη ἀπετελέσθη ἐξ 62 μαθητῶν, 50 παλαιῶν προβιβασθέντων, 3 παλαιῶν ἀπροβιβάστων καὶ 9 νέων. Ἡ ἕκτη ἀρίθμει 52 μαθητάς, 46 παλαιοὺς προβιβασθέντας καὶ 4 νέους. Ἡ ἑβδόμη εἶχε 47, ἐξ ὧν 46 παλαιοὺς προβιβασθέντας καὶ 1 παλαιὸν ἀπροβίβαστον. Καὶ ἡ ὀγδόη τέλος, ἡ καὶ ἀνωτάτη τῆς Σχολῆς τάξις, 42, ἅπαντας παλαιούς, προβιβασθέντας ἐκ τῆς ἑβδόμης τάξεως. Οὕτω κατηρτίσθησαν αἱ ὀκτὼ τῆς Σχολῆς τάξεις, περιλαμβάνουσαι ἕκασται ἐφέτος ὀλιγωτέρους κατά τι τῶν τοῦ προλαβόντος ἔτους μαθητῶν. Τὴν μικρὰν δὲ ταύτην ἀραίωσιν τῶν μαθητῶν ἐν ταῖς τάξεσι δὲν εἶδε μετὰ δυσαρεσκείας ἡ Σχολή, γινώσκουσα ἐκ πείρας πόσῳ μέγα κώλυμα τῆς προόδου τυγχάνει ἡ πολλὴ αὐτῶν ἐν ταῖς τάξεσι συμπύκνωσις, ἧς αἱ ποικίλαι βλάβαι διὰ πολλῶν ἄλλοτε ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου ἐξετέθησαν. Ἐχάρη μᾶλλον μεγάλως ἐπὶ τῇ ἀραιώσει ταύτῃ, διότι καὶ ἡ αἰτία αὐτῆς δὲν εἶναι ἡ ἀπουσία χρηστῶν καὶ ἐπιμελῶν παλαιῶν αὐτῆς μαθητῶν, ἢ ἡ μὴ προσέλευσις νέων, ὅσῳ ἡ μὴ ἐγγραφὴ μαθητῶν παλαιῶν, τὸ μὲν ἀπροβιβάστων, τὸ δὲ τοιούτων, οἵτινες διὰ τῆς εἰς τὴν Σχολὴν φοιτήσεως αὐτοὶ μὴ ὠφελούμενοι πολλαχῶς τὴν πρόοδον τῶν ἄλλων μαθητῶν παρεκώλυον. Ἀλλ' οὔτε οἰκονομικῶς ἐζημίωσε τὴν Σχολὴν ἡ ἐλάττωσις αὕτη τῶν μαθητῶν, διότι πλὴν ὀλιγίστων, πάντες οἱ λοιποὶ μὴ ἀνανεώσαντες τὰς ἐγγραφὰς αὐτῶν κατὰ τὸ λῆγον ἔτος ἦσαν ἐκ τῶν δωρεὰν ἐγγεγραμμένων μαθητῶν, ὡς ἀπόρων. Περὶ τοιούτων δὲ μαθητῶν ἀπόρων, ταχίως μετὰ τὴν δωρεὰν ἐγγραφὴν ἐπιλανθανομένων τῶν καθηκόντων αὐτῶν, εὔκαιρον νομίζω νὰ ἐπαναλάβω ἐνταῦθα, ὅ,τι καὶ ἄλλοτε ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου εἶπον, ὅτι ἡ ἔλλειψις ἐπιβλέψεως ἐπὶ τοῦ ἐκτὸς τῆς Σχολῆς βίου αὐτῶν ἐστιν ἡ κυρία αἰτία ἡ παράγουσα τὴν ἀπὸ τῆς εὐθείας ὁδοῦ τῆς χρηστότητος καὶ ἐπιμελείας αὐτῶν ἔκκλισιν· τὴν εὐθύνην δὲ τούτου ὑπέχουσι μόνον οἱ γονεῖς καὶ οἱ κηδεμόνες τῶν τοιούτων μαθητῶν, τῆς Σχολῆς μὴ δυναμένης ἐν τοιαύτῃ με-

γαλοπολει νὰ ἐπιβλέπῃ καὶ τὸν ἐκτὸς αὐτῆς βίον τῶν τροφίμων αὐτῆς.

Ταῦτα περὶ τῶν ἐγγραφῶν προτάξας μεταβαίνω ἤδη εἰς τὸν περὶ τῆς κυρίας ἐργασίας τῆς Σχολῆς λόγον, τὴν διδασκαλίαν.

Β΄. Περὶ τῆς διδασκαλίας.

Ἡ διδασκαλία τῶν μαθημάτων, ἀρξαμένη ἐφέτος διὰ τὰς ἐν τῇ Σχολῇ ἐπισκευὰς δύο ἑβδομάδας βραδύτερον τοῦ ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Σχολῆς ὁριζομένου χρόνου, μεσοῦντος τοῦ παρελθόντος Σεπτεμβρίου, παρετάθη μέχρι τῆς λήξεως τοῦ προλαβόντος Μαΐου. Ἐδιδάχθησαν δὲ συμφώνως τῷ γενικῷ προγράμματι τὰ ἑξῆς μαθήματα.

Ἐν τῇ Α΄ Τάξει.

Ἱερὰ ἱστορία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης μετ' ἠθικῶν ἐπιστάσεων.

Ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, *Γνωμικὰ, Αἰσώπειοι μῦθοι*, ἐκ τῶν τοῦ *Λουκιανοῦ* κατ' ἐκλογήν, ὁ *Περὶ προσευχῆς Λόγος Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου* μεθ' ἑρμηνείας καὶ τεχνολογικῶν καὶ ὀρθογραφικῶν ἀσκήσεων καὶ ὅλον τὸ *Τυπικὸν* τῆς *Γραμματικῆς*.

Ἀριθμητικὴ πρακτικὴ μέχρι τῆς τετραγωνικῆς ῥίζης.

Πρακτικαὶ Γεωγραφικαὶ γνώσεις καὶ *Φυσικὴ Γεωγραφία τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἵμου*.

Ἰχνογραφία γραμμικὴ μετ' ἀσκήσεων ἐπὶ σχημάτων διὰ διαβήτου, καὶ ἀντιγραφὴ ἐξ εὐθυγράμμων καὶ καμπυλογράμμων ὑποδειγμάτων μετὰ στοιχειώδους *ὀρθογραφίας* καὶ *ζωγραφίας*.

Ἐκ τῆς *Καλλιγραφίας*, κοινὴ καὶ κεκλιμένη γραφὴ μικρῶν καὶ κεφαλαίων γραμμάτων μετὰ πολλῶν ἐπὶ τῶν δύο τούτων εἰδῶν τῆς γραφῆς ἀσκήσεων.

Ἀνάγνωσις.

Ἐν τῇ Β΄ Τάξει.

Ἱερὰ ἱστορία τῆς Καινῆς Διαθήκης μετ' ἠθικῶν ἐπιστάσεων.

Ὁ *πρὸς Δημόνικον Λόγος τοῦ Ἰσοκράτους*, ἐκ τῆς *Κύρου Παιδείας* καὶ τῶν *Ἀπομνημονευμάτων τοῦ Ξενοφῶντος* κατ' ἐκλογὴν καὶ τὸ τεχνολογικὸν τῆς Γραμματικῆς μετ' ἐφαρμογῆς ἐπὶ τοῦ κειμένου καὶ γραφικῶν ἀσκήσεων.

Ἀριθμητικὴ πρακτικὴ ἀπὸ τῆς τετραγωνικῆς ῥίζης μέχρι τέλους.

Ἱστορία Ἑλληνικὴ μέχρι τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου.

Ἐκ τῆς *Γεωγραφίας*, τὰ κράτη τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἵμου.

Ἐκ τῆς *Ἰχνογραφίας*, ἐπανάληψις τῆς *Γραμμικῆς Ἰχνογραφίας*, στοιχειώδης *Ὑδρογραφικὴ* μετὰ πολυχρώμων ἀσκήσεων, ἀντιγραφὴ ἐσκιασμένων ὑποδειγμάτων ἀνθέων, τοποθεσιῶν καὶ ζώων καὶ στοιχειώδης *Προσωπογραφία*.

Ἐκ τῆς *Καλλιγραφίας*, ἐπανάληψις τῆς κοινῆς καὶ κεκλιμένης γραφῆς, στρογγύλη γραφή, γοτθικὴ, γωνιώδης καὶ ἀρχαία ἑλληνικὴ καὶ Στοιχεῖα Γαλλικῆς Καλλιγραφίας.

Ἐν τῇ Γ΄ Τάξει.

Ἱερὰ Λειτουργική.

Ὁ *Ἀρεοπαγιτικὸς* τοῦ *Ἰσοκράτους*, ὁ τοῦ *Λυκούργου* κατὰ *Λεωκράτους* καὶ ἐκ τῶν *Παραλλήλων* βίων τοῦ *Πλουτάρχου* ὁ *Θεμιστοκλῆς*, ἐπανάληψις τοῦ *τεχνολογικοῦ* καὶ *Συντακτικὸν* στοιχειῶδες μετὰ ἐφαρμογῆς ἐπὶ τοῦ κειμένου καὶ γραφικῶν ἀσκήσεων.

Πρακτικῆς ἀριθμητικῆς ἐπανάληψις.

Ἐκ τῆς Στοιχειώδους *Γεωμετρίας*, ἡ *Ἐπιπεδομετρία*.

Ἱστορία Ἑλληνικὴ ἀπὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ἁλώσεως.

Ἱστορία Ρωμαϊκή.

Ἐκ τῆς *Ἑλληνικῆς Μυθολογίας*, τὰ περὶ τῶν θεῶν.

Ἐκ τῆς *Γεωγραφίας*, τὰ κράτη τῆς Εὐρώπης ἐκτὸς τῶν τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἵμου.

Ἐκ τῆς *Τουρκικῆς* γλώσσης, συλλαβισμὸς, ἀνάγνωσις, ἀσκήσεις γραφικαὶ καὶ γραμματικῆς τὸ τυπικὸν μέχρι τοῦ ῥήματος, συμπεριλαμβανομένου.

Ἐκ τῆς *Γαλλικῆς* γλώσσης, ἀνάγνωσις, γραφὴ, ἀρίθμησις, Στοιχεῖα γραμματικῆς (ἄρθρον, ὄνομα, ἐπίθετον, ῥῆμα), τὰ ῥήματα avoir καὶ être καὶ διὰ τούτων διάφοροι ἀσκήσεις.

Ἐκ τῆς *Ἰχνογραφίας*, ἀντιγραφὴ ἐσκιασμένων ὑποδειγμάτων ἐν γένει καὶ προσώπων ἰδία.

Ἐν τῇ Δ΄ Τάξει.

Ἱερὰ Κατήχησις.

Ἐκ τῶν τοῦ Δημοσθένους λόγων ὁ Γ΄ Φιλιππικὸς καὶ ἐκ τῶν τοῦ Πλάτωνος ὁ Κρίτων καὶ *Ἀλκιβιάδης* ὁ δεύτερος, μετὰ συντάξεως καὶ ἑρμηνευτικῶν ἐπὶ τοῦ κειμένου παρατηρήσεων. Δι' ἁπλῆς δὲ ἑρμηνείας ὁ *Ἀρεοπαγιτικὸς* τοῦ Ἰσοκράτους, ὁ Ἐπιτάφιος καὶ ὁ κατ' Ἐρατοσθένους λόγος τοῦ Λυσίου καὶ ὁ περὶ τῶν ἐν Χερρονήσῳ λόγος τοῦ Δημοσθένους μετὰ τεχνολογικῶν ἐπὶ τοῦ κειμένου παρατηρήσεων, Συντακτικὸν, Συνθέσεις, Ἐπιστολογραφία καὶ Θεματογραφία ἐκ τῆς καθωμιλημένης εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικήν.

Ἐκ τῆς *Λατινικῆς*, ἑρμηνεία ἁπλῶν ἀναγνωσμάτων μετὰ τεχνολογίας ἐπ' αὐτῶν, καὶ Στοιχειώδης Γραμματικὴ μέχρι τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων.

Ἀριθμητικὴ θεωρητική.

Γεωγραφία μαθηματικὴ καὶ ἐκ τῆς *Πολιτικῆς* ἡ Ἀφρικὴ, ἡ Ἀμερικὴ καὶ ἡ Ὠκεανία.

Βυζαντινὴ Ἱστορία.

Ἐκ τῆς *Τουρκικῆς*, Ἀνάγνωσις ἁπλῆ ἐν τῇ πρώτῃ ἑξαμηνίᾳ πρὸς ἐξάσκησιν, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ, ἑρμηνεία μετὰ γραφικῶν καὶ γραμματικῶν ἀσκήσεων, θεματογραφία ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰς τὴν τουρκικὴν καὶ Γραμματικὴ μέχρι τοῦ Ἐτυμολογικοῦ.

Ἐκ τῆς *Γαλλικῆς*, ἀνάγνωσις, ἀποστήθισις καὶ

ἀπαγγελία διαφόρων ποιημάτων, Γραμματικῆς τὸ τυπικὸν μέχρι τέλους τῶν ρημάτων τῶν τεσσάρων συζυγιῶν, μετάφρασις καὶ ἀνάλυσις ἐκλεκτῶν τεμαχίων Γάλλων συγγραφέων καὶ θεματογραφία.

Ἐν τῇ Ε΄ Τάξει.

Στοιχειώδης *Εἰσαγωγὴ εἰς τὰς ἁγίας Γραφὰς* καὶ ἑρμηνεία τῆς ἐπὶ τοῦ ὄρους διδαχῆς τοῦ Κυρίου καὶ διαφόρων ἄλλων ἠθικῶν περικοπῶν τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Ἐκ τῶν τοῦ *Πλάτωνος* λόγων ὁ Μενέξενος, ἐκ τῶν τοῦ *Ἡροδότου* ἱστοριῶν ἡ Ζ΄, καὶ ἐκ τῆς *Ὀδυσσείας Ὁμήρου* αἱ ραψῳδίαι Α Β καὶ Γ, Θεματογραφία ἐκ τῆς καθωμιλημένης εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον καὶ ἐκ τῆς Ἀττικῆς εἰς τὴν νέαν Ἰωνικήν, τὴν Ἡροδότειον, καὶ συνθέσεις.

Ἐκ τῆς *Λατινικῆς*, ὁ Θεμιστοκλῆς, Ἀριστείδης καὶ Παυσανίας τοῦ Κορνηλίου Νέπωτος μετὰ τεχνολογίας ἐπὶ τοῦ κειμένου, καὶ συνέχεια τῆς λατινικῆς Γραμματικῆς μέχρι τῶν ἐπιρρημάτων.

Ἐκ τῆς *Ἀλγέβρας* τὸ λογιστικόν.

Ἐκ τῆς *Γεωμετρίας* τὸ περὶ ἐπιπέδων σχημάτων.

Ἐκ τῆς *Γενικῆς Χημείας* τὸ περὶ μὴ μετάλλων.

Ἱστορία τῶν ἀρχαιοτάτων λαῶν τῆς Ἀνατολῆς.

Ἑλληνικὴ Ἀρχαιολογία.

Ἐκ τῆς *Τουρκικῆς*, ἑρμηνεία τουρκικοῦ κειμένου εἰς τὴν ἑλληνικὴν μετὰ γραμματικῶν καὶ γραφικῶν ἀσκήσεων, μετάφρασις ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰς τὴν τουρκικήν, ἀνάγνωσις ἐκ χειρογράφου, Γραμματικὴ καὶ Ἐτυμολογικὸν μέχρι τῶν τύπων τῆς Ἀραβικῆς.

Ἐκ τῆς *Γαλλικῆς*, μετάφρασις καὶ ἀνάλυσις ἐκλεκτῶν τεμαχίων ἐκ τῶν τοῦ Chateaubriand, Fenelon, Montesquieu, Michelet καὶ ἄλλων, ἐπανάληψις τοῦ τυπικοῦ τῆς Γραμματικῆς, ἀνώμαλα ρήματα, θέματα, ἀσκήσεις καὶ μικραὶ συνθέσεις.

Ἐν τῇ ΣΤ΄ Τάξει.

Ἐπίτομος ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία μέχρι τῶν χρόνων τοῦ ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ.

Τὸ ἱστορικὸν τοῦ α΄ βιβλίου τοῦ *Θουκυδίδου* καὶ μέρος τοῦ β΄ μετὰ τῶν ἐν αὐτοῖς ἐλασσόνων δημηγοριῶν, αἱ ραψῳδίαι α, β, καὶ γ τῆς Ἰλιάδος καὶ ὡς ἀνάγνωσις αἱ ἀπὸ τοῦ β—ε ραψῳδίαι τῆς Ὀδυσσείας Ὁμήρου μετὰ συντακτικῶν καὶ γραφικῶν ἀσκήσεων.

Ἐκ τῆς *Λατινικῆς* γλώσσης, 12 κεφάλαια τοῦ α΄ βιβλίου τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος περὶ τοῦ γαλλικοῦ πολέμου, τὸ ἥμισυ τοῦ α΄ Κατιλιναϊκοῦ λόγου τοῦ Κικέρωνος μετὰ τεχνολογικῶν καὶ συντακτικῶν παρατηρήσεων, συνέχεια τῆς λατινικῆς Γραμματικῆς ἀπὸ τοῦ Περὶ ρήματος μέχρι τέλους καὶ ἀρχαὶ Συντακτικοῦ.

Ἐκ τῆς *Ἀλγέβρας*, τὸ περὶ λογαρίθμων, ἐξισώσεων καὶ προόδων.

Ἐκ τῆς *Γεωμετρίας*, τὸ περὶ στερεῶν σχημάτων.

Ἐκ τῆς *Ζωολογίας*, τὸ γενικὸν μέρος.

Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν *Φιλοσοφίαν* καὶ *Ψυχολογία*.

Ἱστορία Ἑλληνικὴ καὶ Ρωμαϊκὴ μέχρι τοῦ Αὐτοκράτορος Αὐγούστου.

Ἐκ τῆς *Τουρκικῆς* γλώσσης, ἑρμηνεία ἐκ τῆς τουρκικῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν μετὰ γραμματικῶν καὶ γραφικῶν ἀσκήσεων, Μετάφρασις ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰς τὴν τουρκικήν, ἀνάγνωσις καὶ ἑρμηνεία ἐκ χειρογράφου πρὸς ἐξάσκησιν ἐπὶ τῶν διαφόρων εἰδῶν τῆς γραφῆς, Γραμματικῆς ἐπανάληψις τοῦ τουρκικοῦ μέρους, ἐξάσκησις ἐπὶ τῶν τύπων τῆς ἀραβικῆς καὶ κανόνες τῆς περσικῆς μέχρι τέλους.

Ἐκ τῆς *Γαλλικῆς* γλώσσης, Μεταγλώττισις καὶ ἀνάλυσις χωρίων Γάλλων συγγραφέων τοῦ ΙΗ΄ καὶ ΙΘ΄ αἰῶνος, ἐπανάληψις τοῦ τυπικοῦ μέρους τῆς Γραμματικῆς ὅλου, ἀνάλυσις λογικὴ, θέματα καὶ συνθέσεις.

Ἐν τῇ Ζ΄ Τάξει.

Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία ἀπὸ τοῦ 700 μέχρι τοῦ 1453.

Ἑρμηνεία τοῦ *Προοιμίου* τοῦ *Θουκυδίδου* καὶ *Δημηγοριῶν* τοῦ α΄ βιβλίου, Ἀποσπασμάτων *Ἰαμβικῶν*, *Μελικῶν* καὶ *Λυρικῶν* Ποιητῶν καὶ τῆς *Μηδείας* τοῦ *Εὐριπίδου*, καὶ ἀνάγνωσις τοῦ Α καὶ Β τῆς *Ἰλιάδος Ὁμήρου*.

Ἑλληνικῆς Γραμματολογίας α΄ καὶ β΄ περίοδος.

Ρητορική.

Ἐκ τῆς *Λατινικῆς*, ἑρμηνεία τοῦ 30 κεφαλαίου τοῦ Ἰουγουρθικοῦ πολέμου τοῦ *Σαλλουστίου*, καὶ ἐκ τῶν τοῦ *Ὀβιδίου* μεταμορφώσεων τῶν κατὰ Φείθοντα.

Τριγωνομετρία ἐπίπεδος.

Φυσικῆς τὸ μηχανικὸν μέρος.

Βοτανικῆς τὸ γενικὸν μέρος.

Λογικὴ Θεωρητικὴ καὶ Πρακτική.

Ἱστορία Βυζαντινὴ καὶ ἡ Μεσαιωνικὴ ἅπασα.

Ἐκ τῆς *Τουρκικῆς*, ἑρμηνεία ἐκ τῆς Τουρκικῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μετὰ γραμματικῶν, συντακτικῶν καὶ γραφικῶν ἀσκήσεων. Μετάφρασις ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὴν Τουρκικήν, ἀνάγνωσις καὶ ἑρμηνεία ἐκ χειρογράφου πρὸς ἐξάσκησιν ἐπὶ τῶν διαφόρων εἰδῶν τῆς γραφῆς, ἀνάγνωσις καὶ ἑρμηνεία ἐξ ἐφημερίδων καὶ ἐπανάληψις ὅλης τῆς Γραμματικῆς καὶ τοῦ Συντακτικοῦ.

Ἐκ τῆς *Γαλλικῆς*, μεταγλώττισις καὶ ἀνάλυσις ἐκλεκτῶν τεμαχίων ἐκ τῶν τοῦ Boileau, Lamartine, Victor Hugo καὶ ἄλλων, Γραμματικῆς τὸ Συντακτικὸν, Ἀνάλυσις λογικὴ, Γαλλισμοὶ, Dictées, Narrations, Compositions.

Ἐν τῇ Η΄ Τάξει.

Ἐπίτομος Χριστιανικὴ Ἠθική.

Ἑρμηνεία 10 ᾠδῶν τοῦ *Πινδάρου*, τοῦ Προμηθέως Δεσμώτου τοῦ *Αἰσχύλου*, καὶ τῶν Ἀχαρνῶν καὶ Νεφελῶν τοῦ *Ἀριστοφάνους* μετ' ἐπιγραμματοποιίας.

Ἑλληνικῆς Γραμματολογίας γ΄ καὶ δ΄ περίοδος.

Ἐκ τῆς *Λατινικῆς*, ἑρμηνεία τοῦ β΄ βιβλίου τῆς

Αἰνειάδος τοῦ Βιργιλίου, τῆς α', β', γ', ε', καὶ ζ' ᾠδῆς τοῦ α' βιβλίου τοῦ Ὁρατίου, καὶ ἀνάγνωσις ἐκ τῶν ἐπιστολῶν καὶ Σατυρῶν μετ' Εἰσαγωγῆς.

Κοσμογραφία.

Φυσικῆς τὸ ἀκουστικὸν καὶ ὀπτικὸν κεφάλαιον καὶ τὸ περὶ στατικοῦ Ἠλεκτρισμοῦ καὶ Μαγνητισμοῦ.

Ὀρυκτολογία.

Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας.

Ἱστορία νεωτέρα καὶ νεωτάτη.

Ἐκ τῆς *Τουρκικῆς*, ἑρμηνεία ἐκ τῆς Τουρκικῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μετὰ γραμματικῶν, συντακτικῶν καὶ γραφικῶν ἀσκήσεων, Μετάφρασις ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰς τὴν τουρκικήν, ἀνάγνωσις καὶ ἑρμηνεία ἐκ χειρογράφου πρὸς ἐξάσκησιν ἐπὶ τῶν διαφόρων εἰδῶν τῆς τουρκικῆς γραφῆς, καὶ ἀνάγνωσις καὶ ἑρμηνεία ἐξ ἐφημερίδων.

Ἐκ τῆς *Γαλλικῆς*, ἀνάγνωσις διαφόρων ἐκλεκτῶν τεμαχίων Γάλλων πεζογράφων καὶ ποιητῶν. Ἀνάλυσις τῆς *Ἰφιγενείας* τοῦ *Ρακίνα*, Ἀναθεώρησις τῆς Γραμματικῆς ὅλης, διηγήσεις καὶ συνθέσεις.

Αὕτη ἐστί, Παναγιώτατε Δέσποτα, Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι καὶ ἡ λοιπὴ φιλόμουσος ὁμήγυρις, ἡ κατὰ τὸ λῆγον ἔτος διδακτικὴ τῆς Σχολῆς ἐργασία, συμφωνοτάτη μὲν τῷ γενικῷ αὐτῆς προγράμματι, κατ' οὐδὲν δὲ ἐλάττων τῆς τοῦ προλαβόντος ἔτους, ἔν τισι μάλιστα καὶ ἀρθονωτέρα ἐκείνης. Αἱ θεοπειθεῖς εὐχαὶ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, αἱ πρὸς τὸν παντοδύναμον πατέρα τῶν Φώτων ἐν τῇ ἐνάρξει τοῦ σχολικοῦ ἔτους ἀναπεμφθεῖσαι, ἠξίωσαν τὴν Σχολὴν δαψιλοῦς καὶ ἐν τῷ ἔτει τούτῳ τῆς ἄνωθεν εὐλογίας. Καὶ διέκοψε μὲν ἐπί τινα χρόνον τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ ὑπὸ ὅλως ἀπροόπτου ἀτυχήματος ἀναγκασθεὶς ὁ ἐλλόγιμος τῆς Σχολῆς Καθηγητὴς κ. Ι. Δ. Ἀριστοκλῆς, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐγνωσμένης αὐτοῦ φιλοπονίας, ἔχων συνεργοῦσαν καὶ τὴν φιλομάθειαν τῶν μαθητῶν, κατώρθωσεν, ἀναλαβὼν χάριτι θείᾳ, νὰ ἀναπληρώσῃ τελέως ἁπάσας τὰς ἐκ τῶν ἀκουσίων αὐτοῦ ἀπουσιῶν προελθούσας ἐλλείψεις.

Μετὰ τὴν λεπτομερῆ καὶ ὀχληρὰν βεβαίως ταύτην ἔκθεσιν τῆς διδακτικῆς τοῦ λήγοντος ἔτους τῆς Σχολῆς ἐργασίας μεταβαίνω εἰς τὸν περὶ ἐξετάσεων λόγον, τοῦτο μόνον προστιθεὶς εἰς τὰ εἰρημένα, ὅτι τὴν λεπτομέρειαν ταύτην ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς διδακτικῆς τῆς Σχολῆς ἐργασίας θεωρῶ ἀπαραιτήτως ἀναγκαίαν, ἀφοῦ κύριος μὲν σκοπὸς τῆς λογοδοσίας ταύτης ἐστὶν ἀναντιρρήτως ἡ δημοσία γνωστοποίησις τῶν πεπραγμένων ἐν τῇ Σχολῇ, ἡ κυριωτάτη δὲ τῶν ἐν αὐτῇ πράξεων ἐστὶν ἡ διδασκαλία.

(ἕπεται συνέχεια)

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

Τοῦ **μουσικοῦ Θεωρητικοῦ** τοῦ ἐκ Μιτυλήνης μουσικοδιδασκάλου κ. Ν. Παγανᾶ ὁσονούπω ἐξερχομένου τῶν πιεστηρίων τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου παρακαλοῦνται οἱ κρατοῦντες εἰσέτι ἀγγελίας αὐτοῦ, ἵνα μέχρι τῆς 20 τρέχοντος ἀνυπερθέτως πέμψωσιν αὐτὰς ὑπὸ τὴν γνωστὴν διεύθυνσιν:

Κύριον

Ν. Παγανᾶν μουσικὸν

(Πατριαρχ. Τυπογραφεῖον—Φανάριον)

Εἰς ΚΩΝ|ΠΟΛΙΝ

ΔΕΛΤΙΟΝ ΚΙΝΗΣΕΩΣ,

ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΘΝ. ΦΙΛΑΝΘΡ. ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΣΙ ΔΙΑΙΤΩΜΕΝΩΝ

τοῦ μηνὸς **Μαΐου** *1893.*

	Οἱ κατὰ τὴν 1 Μαΐου εὑρεθέντες		Οἱ καθ' ὅλον τὸν μῆνα								Οἱ κατὰ τὴν 31 Μαΐου μείναντες		
			Εἰσελθόντες		τὸ ὅλον	Ἐξελθόντες		Ἀποθανόντες					τὸ ὅλον
	ἄνδρες	γυναῖκ.	ἄνδρες	γυναῖκ.		ἄνδρες	γυναῖκ.	ἄνδρες	γυναῖκ.		ἄνδρες	γυναῖκ.	
Ἀσθενεῖς	236	54	453	37	780	424	36	54	9		211	46	780
Γηροκομούμενοι . . .	85	16	4	1	106			1			88	17	106
Φρενοβλαβεῖς	235	120	7	6	368	1	5	4	2		237	119	368
Ὀρφανοί	155		1		156			1			155		156
Περιωρισμένοι . . .			1		1						1		1
Προσωπικόν	121	32	3	1	157	4	3				120	30	157
	832	222	469	45	1568	429	44	44	11		812	212	1568

Ἐν Γαλατᾷ, τῇ 3 Ἰουνίου 1893.

Ἐκ τοῦ Γενικοῦ Γραφείου τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων

ὁ Διευθυντὴς **Ε. ΚΑΒΑΔΑΣ.**

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ. | *ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.*

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 18 ΙΟΥΝΙΟΥ 1893 **ΑΡΙΘ. 16.**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Αἴνου Λουκᾶς (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος Γερβάσιος
Α. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Α. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεύς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Αἴνου κ. Λουκᾷ Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς· Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ». — Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ **εἰδοποιῶσι** τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ **παραπίπτωσι** τὰ φυλλάδια.

Περιεχόμενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον — Περὶ τοῦ λευκοῦ καὶ πορφυροῦ χρώματος — Λογοδοσία τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1892—1893 ἀναγνωσθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου ἀρχιμανδρ. κ. Μ. Κλεοβούλου μετὰ τὴν νενομισμένην ἐπὶ ταῖς ἐτησίαις ἐξετάσεσιν ἱερὰν τελετήν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐπισκέψεις. — Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ὁ Α. Θ. Παναγιώτης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐν συνοδείᾳ τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου ἐξοχωτάτου, Δημητράκη Ἐφένδη Γενίδουνια μετέβη εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ὑπέβαλε τῇ Α. Α. Μ. τῷ σεπτῷ ἡμῶν ἄνακτι Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὶτ τὰς ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τοῦ Κουρβὰν Βαϊράμου συγχαρητηρίους προσρήσεις. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἔτυχε φιλοφρονεστάτης καὶ ἐγκαρδίου δεξιώσεως.

Ὡσαύτως ἡ Α. Θ. Π. ἐπεσκέψατο καὶ συνεχάρη τῇ Α. Ὑψηλότητι τῷ Μ. Βεζύρῃ Ἀζεβὰτ πασᾷ καὶ τισι τῶν ἐξοχωτάτων ὑπουργῶν.

—Πρὸς τὸν ἄρτι εἰς Βασιλεύουσαν ἐπανακάμψαντα σεβάστον ὁμογενῆ καὶ μεγάθυμον ἐθνικὸν εὐεργέτην κ. Νικόλαον Ζαρίφην ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεβίβασε προχθὲς τὰς ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ αὐτοῦ ἀφίξει εὐχὰς καὶ εὐλογίας διὰ τοῦ ἱερολογιωτάτου Δευτερεύοντος κ. Κωνσταντίνου Μικρούλη ἐν τῇ νήσῳ Πριγκήπῳ. Ὁ σεβαστὸς πρεσβύτης παρεκάλεσε τὸν ἀπεσταλμένον τῆς Α. Θ. Π. ὅπως ὑποβάλῃ Αὐτῇ τὰ σέβη καὶ τὴν ἐπὶ τούτῳ εὐγνωμοσύνην αὐτοῦ.

—Τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ὁρῶσος εὐπατρίδης καὶ πρώην εἰσαγγελεὺς ἐν Πετρουπόλει κ. Ἀλέξιος Ἀλεξάνδροβιτς Νεϊδγαρτ, ὃς καὶ αὐθημερὸν ἀπῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα.

Ἡ Α. Θ. Π. ηὔξατο τῷ εὐπατρίδῃ κατευόδιον ἀποστείλασα εἰς τὸ ἀτμόπλοιον τὸν ἱερολογιώτατον Δευτερεύοντα κ. Κωνσταντῖνον μετά τινος τῶν πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων.

—*Μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως.* — Ὁ πανιερώτατος Μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως κ. Φώτιος διὰ γράμματος αὐτοῦ ἐζήτησε παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ἄδειαν ὅπως χάριν ὑγιείας μετοικήσῃ ἐπί τινα χρόνον εἰς τὴν παρὰ τὸν Εὔξεινον Πόντον Πατριαρχικὴν καὶ Σταυροπηγιακὴν Μονὴν τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας. Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος λαβοῦσα ὑπ' ὄψει τὴν αἴτησιν ἐχορηγήσατο τὴν αἰτηθεῖσαν ἄδειαν.

—*Μητροπολίτης Ἐφέσου.* — Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἐφέσου κ. Κωνσταντῖνος ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ τηλεγραφικῶς καὶ τῷ παρελθόντι σαββάτῳ διὰ γραμμάτων ὅτι αἰσίως ἀφικόμενος εἰς τὴν θεόσωστον αὐτοῦ ἐπαρχίαν ἔτυχεν ἐγκαρδιωτάτης παρὰ τῷ νέῳ ποιμνίῳ ὑποδοχῆς καὶ δεξιώσεως.

—*Πατριαρχικὴ Κεντρικὴ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπή.* — Γραμματεὺς τῆς Πατριαρχ. Κεντρ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἀντὶ τοῦ τέως πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτου καὶ ἀρχιγραμματέως τῆς ἱερᾶς Συνόδου κ. Κυρίλλου Μουμτζῆ, διωρίσθη συνῳδὰ τῷ ἄρθρῳ τοῦ Κανονισμοῦ αὐτῆς, ὁρίζοντι ἵνα ὁ γραμματεὺς ᾖ κληρικὸς τελειόφοιτος τῆς ἐν Χάλκῃ ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ ἐκτὸς τῶν πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων, ὁ ἐκ τῶν τελειοφοίτων τῆς αὐτῆς σχολῆς ἱερολογιώτατος κ. Δαμασκηνὸς Μοσχόπουλος Εἰκοσιφοινισσιώτης, ὃς καὶ ἀνέλαβεν ἤδη τὰ καθήκοντα αὐτοῦ.

—*Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης.* — Γνωστὸν ὅτι οἱ εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ ἱερὰν Θεολογικὴν Σχολὴν εἰσαγόμενοι μαθηταὶ εἰσέρχονται ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν ἑνὸς τῶν σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὅστις ὑπισχνεῖται ἵνα, ἐν περιπτώσει μὴ ἐκπληρώσεως ὑπὸ τοῦ μαθητεύσαντος τῶν διατάξεων τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Σχολῆς, καὶ ἰδίᾳ ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ὁ μαθητεύσας δὲν ἤθελε μετὰ τὸ πέρας τῶν

σπουδῶν αὐτοῦ ἱερωθῇ, ἀναδεχθῇ τὴν ἀπότισιν τῆς ἐν τῷ Κανονισμῷ ὁριζομένης χρηματικῆς ἀποζημιώσεως. Ἡ σεβαστὴ Ἐφορεία τῆς Σχολῆς ταύτης ὑπέβαλε τῇ ἁγίᾳ καὶ ἱερᾷ Συνόδῳ ἀναφορὰν δηλοῦσα ὅτι ἱκανοὶ μαθηταὶ τῆς Σχολῆς ἀποπερατώσαντες ἄρτι τὰς σπουδὰς αὐτῶν ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Ἐφέσου κυροῦ Ἀγαθαγγέλου, δὲν ἠθέλησαν νὰ τηρήσωσι τὰς ὑποσχέσεις καὶ ἑπομένως ὡς παραβάντες τὰς διατάξεις τοῦ Κανονισμοῦ κατέστησαν ἑαυτοὺς ὑποχρέους εἰς τὴν ἀπότισιν τῆς ἀποζημιώσεως ἀμέσως μὲν ὁ ἀοίδιμος αὐτῶν προστάτης καὶ ἐγγυητής, ἐμμέσως δὲ αὐτοὶ οἱ ἀθετήσαντες. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῶν συμφερόντων τῆς Σχολῆς κηδομένη ἐνέκρινε καὶ παρέπεμψε τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἀναφορὰν εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ἀρχιερατικῶν Περιουσιῶν Ἐπιτροπήν.

—*Διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ «Ἐκκλησ. Ἀληθείας»*. —Μέλος τῆς τὴν «Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν» Διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς διωρίσθη ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. ἐν τῇ χθεσινῇ συνεδρίᾳ ἀντὶ τοῦ τέως τοιούτου πανιερ. Μητροπολίτου Τραπεζοῦντος κ. Κωνσταντίου, ὁ πανοσιολογ. Μέγας Πρωτοσύγκελλος κ. Γερβάσιος.

—*Ἐξεταστικὴ Ἐπιτροπὴ Ζαππείου*.—Ἡ ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων πρό τινος διορισθεῖσα Ἐξεταστικὴ Ἐπιτροπή, ἡ ἀποτελουμένη, ὡς ἐγράφη, ἐκ τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Ἰωαννίνων κ. Γρηγορίου καὶ τῶν ἐλλογιμωτάτων καθηγητῶν κκ. Χριστοφόρου Σαμαρτσίδου καὶ Κωνστ. Ζαχαριάδου, περάνασα τὸ ἀνατεθὲν αὐτῇ ἔργον τοῦ παρίστασθαι κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐξετάσεων τῶν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀποφοιτωσῶν μαθητριῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Ζαππείου Παρθεναγωγείου, ὑπέβαλε τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ τῇ ἁγίᾳ καὶ ἱερᾷ Συνόδῳ τὴν σχετικὴν ἔκθεσιν, τὸ μὲν δηλώσασα ὅτι αἱ ἀπολυόμεναι καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο δώδεκα μαθήτριαι ἐξετασθεῖσαι προφορικῶς μὲν εἰς τὴν Χριστιανικὴν Ἠθικήν, τὰ Ἑλληνικά, τὴν Ἀριθμητικὴν τὴν Ἐμπειρικὴν Ψυχολογίαν, τὴν Παιδαγωγικὴν καὶ τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἀγωγῆς, γραπτῶς δὲ καὶ προφορικῶς εἰς τὰς διδακτικὰς ἀσκήσεις καὶ συνθέσεις κατέδειξαν ὅτι ἐκτήσαντο τὰς ἀπαιτουμένας γνώσεις, δι' ὧν δυνατὸν νὰ ἀναδειχθῶσιν εὐδόκιμοι διδάσκαλοι, τὸ δὲ συστησαμένη τὴν διεύθυνσιν, τὸ διδάσκον προσωπικὸν καὶ τὰς ἀποροιτώσας μαθητρίας εἰς τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας.

Ἀντίγραφον τῆς ὑποβληθείσης ἐκθέσεως διεβιβάσθη διὰ πατριαρχικοῦ πιττακίου πρὸς τὸ ἀξιότιμον Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Ἐθνικοῦ Ζαππείου Παρθεναγωγείου.

—*Ἐπιτροπὴ Ἀρχιερατικῶν Περιουσιῶν*.—Μέλος τῆς ἐπὶ τῶν Ἀρχιερατικῶν Περιουσιῶν Ἐπιτροπῆς ἀντὶ τοῦ τέως τοιούτου σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Βελεγράδων κ. Δωροθέου, διωρίσθη ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς χθὲς ὁ σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Αἴνου κ. Λουκᾶς, πρόεδρος τῆς τὴν «Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν» Διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς.

—*Μητροπολις Γρεβενῶν*.—Εὐαρέστως ἀγγέλλομεν ὅτι αἰσίως καὶ κατ' εὐχὴν λυθέντος τοῦ πρό τινος ἀναφυέντος ἐπεισοδίου μεταξὺ τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Γρεβενῶν, καὶ τῆς ἐπιτροπίου διοικήσεως περὶ τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου τῆς Α. Σ. τοῦ Μητροπολίτου Γρεβενῶν κ. Κλήμεντος ὁ εἰρημένος ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα αὐτοῦ.

—*Περιουσία ἀοιδίμου Ἐφέσου*.—Ὁ ἱερολογιώτατος Τριτεύων τῶν Πατριαρχείων κ. Μακάριος Μαρινάκης, ὃς εἶχεν ἀποσταλῆ πρό τινος ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας εἰς Ἔφεσον πρὸς παραλαβὴν τῆς περιουσίας τοῦ ἀοιδίμου μητροπολίτου Ἐφέσου κυροῦ Ἀγαθαγγέλου, ἐπανακάμψας εἰς βασιλεύουσαν τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ ὑπέβαλε τῇ ἁγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ ἔκθεσιν περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς ἐξαρχικῆς αὐτοῦ ἀποστολῆς. Ἡ ἔκθεσις αὕτη ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης παρεπέμφθη εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ἀρχιερατικῶν Περιουσιῶν Ἐπιτροπὴν διὰ τὰ παραιτέρω.

—*Μνημόσυνον*.—Τῇ προσεχεῖ Κυριακῇ τελουμένου μνημοσύνου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν ἀοιδίμων μητροπολιτῶν Ἐφέσου Ἀγαθαγγέλου καὶ Σκοπείων Παϊσίου, τὴν θείαν καὶ ἱερὰν λειτουργίαν τελέσει ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ὁ Σεβασμιώτατος μητροπολίτης Δέρκων κ. Καλλίνικος, συλλειτουργούντων αὐτῷ τῶν σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν Αἴνου κ. Λουκᾶ καὶ Γρεβενῶν κ. Κλήμεντος.

—*Ἱερουργία*.—Τῇ μεθαύριον Κυριακῇ 20 ὁδεύοντος ἐπιτελέσει τὸ πρῶτον τὴν θείαν λειτουργίαν ἐν τῷ ἐν Γαλατᾷ Ἱερῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Νικολάου χάριν τῶν ἐν τῇ βασιλευούσῃ ἐγκατεστημένων ἐπαρχιωτῶν αὐτοῦ ὁ πανιερώτατος Μητροπολίτης Ρόδου κ. Κωνσταντῖνος.

Ἐπὶ τῇ εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν βαθμὸν προχειρίσει τῶν πανιερωτάτων Τραπεζοῦντος Κωνσταντίου καὶ Ρόδου Κωνσταντίνου ὁ προσφιλὴς πρώην συνάδελφος αὐτῶν κ. Ι. Δ. Ταντολίδης ἐποίησε τοὺς κατωτέρω ὡραίους στίχους, ὑπομιμνήσκοντας τό τε ὕψος τοῦ ἀξιώματος καὶ τὸ μέγεθος τῶν καθηκόντων, ἅτινα ἀναλαμβάνουσιν.

Λοιπὸν ἀνέρχεσθε κ' ὑμεῖς τὰς εὐαγεῖς βαθμίδας,
δι' ὧν πρὸς τ' ἄνω φέρονται οἱ ἱεροὶ Λευῖται!
καὶ τὸν σταυρὸν ὑψώνοντες τὸ πλῆθος εὐλογεῖτε,
θερμαίνοντες τῶν λογικῶν προβάτων τὰς ἐλπίδας!

Ἀνέρχεσθε! Ποῦ; ... ὑψηλά! ἐκεῖ, ἐπὶ τοῦ θρόνου
ὃν ἔστησεν ὁ Βασιλεὺς καὶ τῶν ἁπάντων Κτίστης,
ὃν ἔπηξαν Ἀπόστολοι, καὶ ὃν μετ' ἐπιμόνου
ἀγῶνος ἐπαγίωσεν ἡ τῶν Πατέρων πίστις!

Ἀνέρχεσθε, προάγεσθε, λαμπρύνεσθ', εὐοδοῦσθε
εἰς ὕψος μέγα, ἀγλαὸν, τῆς Ἀρχιερωσύνης,
τὴν χάριν ἀρυόμενοι, δι' ἧς ἐνδυναμοῦσθε,
ἀπὸ τῆς ἄνωθεν πηγῆς τοῦ Πνεύματος ἐκείνης.

Λαμπρὸν τὸ ὕψος! καὶ λαμπρὰ ἡ αἴγλη του ἀστράπτει!
Φῶς οὐρανόθεν ἅγιον τὸν θρόνον περιλούει
καὶ φλόγας καὶ μαρμαρυγὰς περὶ αὐτόν ἀνάπτει,
ἐνῷ ἀγγέλων ὁ χορὸς τὰ σήμαντρα συγκρούει!

Ἀνῆλθεν ὁ ἀρχιερεὺς ἐκεῖ ἀκτινοβόλος
καὶ σελαγίζουν τηλαυγεῖς τῆς μίτρας του οἱ λίθοι,
ὁ σάκκος ὁ χρυσοϋφὴς καὶ ὁ αἰγλήεις πόλος
κ' ἐγκόλπια καὶ τιμαλφεῖς σταυροὶ ἐπὶ τὰ στήθη!

Ἀλλ' ὅμως, τί ; . . Στῶμεν καλῶς! καὶ στῶμεν μετὰ δέους!
Ὅπου τὸ ὕψος τὸ πολὺ ἐκεῖ καὶ σκοτοδίνη!
Ἐκεῖ καὶ βάραθρον βαθὺ, ἐκεῖ καὶ πτῶσις κλέους,
ἐκεῖθεν καὶ τὸ φεῦγον φῶς ζόφον βαθὺν ἀφίνει!

Εἰς τὰ διάχρυσα, στιλπνὰ, φρικτὰ ἐκεῖνα ὕψη
ἄπτωτος μόνος ἵσταται ὁ ταπεινὸς τὸ ἦθος
καὶ ὅστις ἐν ἀγνῇ ψυχῇ ἐφρόντισε νὰ κρύψῃ
ἀγάπης χριστιανικῆς, ἀνυποκρίτου, πλῆθος.

Ἡ αἴγλη, αἴγλην ἀπαιτεῖ φρενὸς ἵνα ὑψώσῃ·
καὶ τὸ χρυσοῦν ἐγκόλπιον, χρυσῆς καρδίας πλοῦτον!
Τοῦ σώματος τὰ ἄμφια δὲν λάμπουσι τοσοῦτον,
ἐὰν σπινθῆρες ἠθικοὶ δὲν τὰ διαπερῶσι!

Ὑψοῦσθ' ἐκεῖ!... Ὅμως ἐκεῖ καὶ ἀκανθῶν στεφάναι
καὶ πνεύματ' ἐναέρια καὶ σκοτειναὶ νεφέλαι! ...
Ἐκεῖ συστροβιλίζονται ψευδῶν ἀνθρώπων πλάναι
καὶ κύκλωθεν ὠρύονται τῶν λύκων αἱ ἀγέλαι! ...

Ἀγὼν λυσσώδης κρίνεται τοῦ πνεύματος, τῆς ὕλης ! ...
Πλὴν ὁ ἀγὼν ἐντείνεται ἐν πάλῃ θερμοτέρᾳ,
ὅταν ὁ οὐρανὸς κ' ἡ γῆ μετὰ σφοδρᾶς ἀμίλλης
συγκρούωνται ἐν τῇ ψυχῇ δεινῶς τῇ ἡμετέρᾳ!...

Ἀλλὰ ὑμεῖς εὐδόκιμοι καὶ ἐν τῷ ζήλῳ πρῶτοι
ἀλύμαντον τηρήσετε τὴν παρακαταθήκην,
ἡ Ἐκκλησία ὡς πρέπει καὶ πέποιθε, διότι
τὸ στάδιον ἠρχήσατε ἀπὸ τὴν ἔνδον νίκην.

Πρὸς τοῦτο ἔχετ' ὁδηγὸν τὴν χάριν τοῦ Σωτῆρος
κ' ἐφόδιον τὴν τοῦ σεπτοῦ Ἐθνάρχου εὐλογίαν.
Θαρρεῖτε! καὶ ποιμαίνετε θεοφιλῶς κ' ἐμπείρως,
τιμῶντες τὴν τιμήσασαν Μητέρα Ἐκκλησίαν.

Τῇ 6 Ἰουνίου 1893.

Ι. Δ. Τ.

Ἡ ἐπὶ τῶν Ἀρχιερατικῶν Περιουσιῶν Ἐπιτροπὴ εἰδοποιεῖ ὅτι τὴν προσεχῆ δευτέραν 21 τρ. μηνὸς ἀπὸ τῆς 2 ὥρας τῆς πρωΐας τουρκιστὶ ἄρξεται ἡ ἐπὶ δημοπρασίας ἐκποίησις τῶν ἐκ τῆς ἐπαρχίας κομισθέντων ἀρχιερατικῶν ἀμφίων ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Ἐφέσου κυροῦ Ἀγαθαγγέλου.

Πατριαρχεῖα, 18 Ἰουνίου 1893

ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπιτροπῆς
Σ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ*

Ἐὰν ὅμως εἷς τῶν δύο τούτων Ἀποστόλων δὲν ὑπῆρχεν, ἐὰν π. χ. μόνον ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἦτο ὁ οὕτως μαρτυρήσας περὶ τῆς θεότητος τοῦ Ἰησοῦ—καὶ περὶ τούτου ἀκριβῶς πρόκειται—πόσον εὐκόλως θὰ ἠδύνατό τις νὰ ἀπορρίψῃ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ! Ἡ πρὸς αὐτὸν ἐμφάνισις τοῦ Κυρίου, δι' ἧς ἐπέστρεψεν εἰς τὴν ἐν Χριστῷ πίστιν, θὰ ἀνεκηρύττετο ἀμέσως ὡς φάντασμα καὶ τοῦτο πάλιν ὡς αὐταπάτη, ἡ δὲ διδασκαλία τοιούτου Ἀποστόλου οὐδὲν ἕτερον θὰ ἦτο εἰ μὴ προϊὸν τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀπάτης καὶ θεωρίας. Δὲν εἰμπορεῖ τις ὅμως τόσον εὐκόλως νὰ ἀπορρίψῃ καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰωάννου καὶ τὴν τοιαύτην ἱστορίαν νὰ ἀνακηρύξῃ ὡς ἐπινόησιν. Ἡ θρησκευτικὴ συνείδησις διαμαρτύρεται κατὰ τοιαύτης ἰδέας, δὲν εἰμπορεῖ νὰ παραδεχθῇ, τὸ ὄνομα τοῦ Εὐαγγελίου νὰ ἀντικαταστήσῃ διὰ τοῦ ὀνόματος ἑνὸς μυθιστορήματος, ἔστω καὶ θεολογικοῦ μυθιστορήματος. Ἐν ταῖς διηγήσεσι τοῦ Ἰωάννου ὑπάρχει τι—θέλει τις νὰ ὀνομάσῃ τοῦτο εὐθύτητα, ἁπλότητα, ἁγιότητα, θεῖον πνεῦμα;— τὸ ὁποῖον δεσμεύει τὰς εἰλικρινεῖς ψυχάς. Διὰ τοῦτο καὶ μεταξὺ ὅλων τῶν βιβλίων τῆς ἁγίας Γραφῆς, τῶν ὁποίων τὴν γνησιότητα ἡ νεωτέρα κριτικὴ διεφιλονείκησε, μόνον τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον εἶναι ἐκεῖνο, τοῦ ὁποίου τὸ κῦρος καὶ τὴν γνησιότητα οἱ ἀντίπαλοι θεωροῦσιν ἀναγκαῖον ἐκ παντὸς τρόπου νὰ καταρρίψωσιν. Ἔκερμανν καὶ Σριθ, οἵτινες περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος προσέβαλον τὴν γνησιότητα τοῦ Εὐαγγελίου τούτου, ἐκηρύχθησαν βραδύτερον πάλιν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἀφ' οὗ ἀληθεῖς ἐρευνηταὶ οἷοι ὁ Στὼρρ καὶ Σύσκινδ ἔχοντες δικαίωμα νὰ ἀποφαίνωνται περὶ τῆς ἐπιστήμης ἀνεσκεύασαν δι' ἀκαταμαχήτων ἐπιχειρημάτων τὰς θεωρίας αὐτῶν. Καὶ ὁ Bretschneider ἀνεκάλεσε καὶ ἀπέρριψε μετ' ὀλίγον τὸ συμπέρασμα τῶν probabilia αὐτοῦ διακηρύξας, ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν, τοῦ νὰ προκαλέσῃ δηλονότι βεβαιοτέρας ἀποδείξεις περὶ τῆς ἀποστολικῆς καταγωγῆς τοῦ τετάρτου Εὐαγγελίου, ἐπέτυχε. Καὶ αὐτὸς ὁ Στράους συνεπείᾳ τῶν πολλῶν ἀπαντήσεων, ἃς ἔλαβεν, ἐν τοῖς προλεγομένοις εἰς τὴν τρίτην ἔκδοσιν ὁμολογεῖ, ὅτι *ἀμφιβάλλει περὶ τῆς ἀμφιβολίας του*. Καὶ ἐγὼ εἶμαι βέβαιος, ὅτι τὴν ἀξιοθαύμαστον ταύτην ἐνέργειαν δὲν ἐπροξένησαν τόσον τὰ ἀλλεπαλλήλως δημοσιευθέντα συγγράμματα τῶν ὑπερασπιστῶν, ὅσον ἡ στάσις καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τοῦ κατηγορουμένου. Τὸ Εὐαγέλιον Ἰωάννου ὑπερασπίζει αὐτὸ ἑαυτό, ἀπαράλλακτα ὅπως ἡ προσβληθεῖσα ἀθωότης. Ἐξεγείρεται, οὕτως εἰπεῖν, τιμωρὸς ἡ συνείδησις ἐκείνων, οἵτινες ἐπίστευον, ὅτι πρὸ πολλοῦ οὐδεμίαν σχέσιν εἶχον πρὸς τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο. Παρὰ τῷ ἡγαπημένῳ μαθητῇ ἵσταται ὁ ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν. Βεβαίως ὁ ἀπόστο-

---

* Συνέχ. ἀπὸ σελ. 115—116 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

λος Παῦλος φέρει ἐν ἑαυτῷ τὰ ὅπλα τῆς ὑπερασπίσεως, αὐτὸς γνωρίζει κάλλιστα νὰ ὑπερασπίσῃ ἑαυτόν, οὕτως ὥστε ὑπό τινα ἔποψιν εἰμπορεῖ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς στήριγμα τοῦ συνεργάτου αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁποῖον ἰσχυρὸν κῦρος, ὁποίαν ἐμπέδωσιν προσλαμβάνουσιν αἱ διδασκαλίαι αὐτοῦ διὰ τῆς πνευματικῆς πρὸς τὸν Ἰωάννην συγγενείας! Ἐν τῷ νόμῳ γέγραπται: «*ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων στήσεται πᾶν ῥῆμα*». Διὰ τῆς ὁμοφώνου, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ πρωτοτύπου μαρτυρίας αὐτῶν Ἰωάννης καὶ Παῦλος ἀποδεικνύουσιν ἀναντίρρητον τὴν ἀλήθειαν ταύτην τῆς ἁγίας Γραφῆς καὶ τὴν πίστιν τῆς Ἐκκλησίας θεμελιοῦσιν ἐπὶ τῆς ἀσαλεύτου βάσεως τῆς θεότητος τῆς κεφαλῆς αὐτῆς. Τὸ ἀρνεῖσθαι τὸν λόγον τῶν δύο τούτων μαρτύρων, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει τὴν ὕπαρξιν αὐτῆς, σημαίνει διὰ τὴν Ἐκκλησίαν: νὰ ἀρνῆται ἑαυτήν. Καὶ ἐὰν εἶναι ἀληθὲς, ὅτι τὸ ἔργον αὐτῶν δὲν εἶναι ἴδιον αὐτῶν ἔργον, ἀλλ' ἔργον τοῦ Θεοῦ, εἰμπορεῖ τις νὰ ἐφαρμόσῃ ἐνταῦθα τὸ τοῦ βαπτιστοῦ: «ὁ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν ἐσφράγισεν ὅτι ὁ Θεὸς ἀληθής ἐστιν» (Ἰωάνν. γ'. 33).

Τὴν μεγάλην, τὴν ἀνεκτίμητον σπουδαιότητα τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου οὐδεὶς δύναται τόσον βαθέως νὰ αἰσθανθῇ, ὅσον οἱ εὐσεβεῖς βεβαίως καὶ οἱ περὶ τὴν θεολογίαν ἀσχολούμενοι· ἀλλὰ καὶ οὐδέποτε κατενοήθη αὕτη τόσον ἀρκούντως, ὅσον κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην περίοδον· καὶ διὰ τοῦτο ἡ γραφὴ αὕτη ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν κατέστη τὸ ἀντικείμενον ἐκτεταμένης ἐρεύνης καὶ ἐξετάσεως. Καὶ προασπισταὶ καὶ ἀντίπαλοι, ὅλοι ἀνεξαιρέτως φαίνονται κατανοοῦντες, ὅτι αὕτη εἶναι τὸ παλλάδιον καὶ ὅτι ὁ χριστιανισμὸς, ὅπως ὁ κόσμος ἐγνώρισεν αὐτὸν μέχρι τῆς σήμερον, μετὰ τοῦ βιβλίου τούτου ἵσταται καὶ πίπτει.

(ἕπεται συνέχεια)

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΛΕΥΚΟΥ ΚΑΙ ΠΟΡΦΥΡΟΥ ΧΡΩΜΑΤΟΣ

ὑπὸ **Ἀλ. Ἀκυριώτου.**

Οἱ θεῖοι Πατέρες πάντα θεοπρεπῶς τὰ τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ κανονίσαντες ὥρισαν καὶ τὸ χρῶμα τῶν ἱερῶν ἀμφίων. Τὸ μὲν λευκὸν ἐν ἡμέραις χαρᾶς, τὸ δὲ πορφυροῦν (ἐρυθρὸν, φοινικοῦν, πυρροειδὲς) ἐν ἡμέραις λύπης.

Ἀλλ' ἐπειδὴ σήμερον ὁ ὁρισμὸς οὗτος παρημελήθη, ἕκαστος δὲ κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ φέρει χρῶμα, ἐθεώρησα ὠφέλιμον ἐνδιατρίψαι περὶ τῶν καθορισθέντων τούτων δύο χρωμάτων τῶν Ἱερῶν ἀμφίων, εἰς ἀπόδειξιν ὅτι ἡ χρῆσις τούτων ὑπηγορεύετο θεόθεν, ὡς αἱ Ἱεραὶ γραφαὶ μαρτυροῦσιν, καὶ ὅτι εἰσὶν ἁρμόδια καὶ κατάλληλα τῇ ἐκκλησιαστικῇ στολῇ, ἅτε περιεκτικὰ ἐννοίας.

Ἐν μὲν τῇ παλαιᾷ Γραφῇ προκειμένου περὶ ἁμαρτίας καὶ ἐξαγνισμοῦ προβάλλονται τὰ χρώματα λευκὸν καὶ φοινικοῦν. «Κύριος ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Προφήτου Ἡσαΐου λέγει. Λούσασθε καὶ καθαροὶ γίνεσθε, ἀφέλετε τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, καὶ ἐὰν ὦσιν αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινικοῦν ὡς χιόνα λευκανῶ».

Καὶ πάλιν «τίς ὁ παραγενόμενος ἐξ Ἐδὼμ[1] ἐρύθημα ἱματίων αὐτοῦ ἐξ ἀμπέλου Βοσώρ»; ὅπερ κατὰ τὸν Πατριάρχην Γερμανὸν[2] ἑρμηνεύεται· διατί σοῦ ἐρυθρὰ τὰ ἱμάτια καὶ τὰ ἐνδύματά σου ἀπὸ πατητοῦ ληνοῦ, ἐμφαίνοντος τὴν βαφεῖσαν τοῦ Χριστοῦ στολὴν τῆς σαρκὸς ἐν αἵμασιν ἐν τῷ ἀχράντῳ αὐτοῦ σταυρῷ· πάλιν δὲ, ὅτι καὶ κοκκίνην χλαμύδα ἐφόρεσεν ἐν τῷ πάθει ὁ Χριστὸς, ἐμφαίνουσιν οἱ ἀρχιερεῖς ποίου Ἀρχιερέως εἰσὶν ὑπαπισταί. Ἐν δὲ τῇ Νέᾳ Διαθήκῃ τὸ λευκὸν φέρεται ἐν τοῖς μεγάλοις γεγονόσι χαρᾶς ἤτοι ἐν τῇ Ἀναστάσει, τῇ Μεταμορφώσει καὶ τῇ Ἀναλήψει.

(Ματθ. Κεφ. ΙΖ'). Τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς.

(Ματθ. Κεφ. ΚΗ'). Ἄγγελος γὰρ Κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ, προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ· ἦν δὲ ἡ ἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ[3] καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡσεὶ χιών.

(Μάρκ. Κεφ. Θ'). Καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο στίλβοντα λευκὰ λίαν ὡς χιὼν, οἷα γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται λευκάναι.

(Μάρκ. Κεφ. ΙΣΤ'). Καὶ εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς περιβεβλημένον λευκὴν στολὴν καὶ ἐξεθαμβήθησαν.

(Λουκᾶς Κεφ. Θ'.) Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προσεύχεσθαι αὐτὸν τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον, καὶ ὁ ἱματισμὸς αὐτοῦ λευκὸς ἐξαστράπτων.

(Ἰωάνν. Κεφ. Κ'). Μαρία δὲ εἱστήκει . . . καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέλους ἐν λευκοῖς καθεζομένους.

(Πράξ. Ἀποστ. Α'). Καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν οὐρανὸν, πορευομένου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο παρειστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἐσθῆτι λευκῇ.

Τὸ δὲ πορφυροῦν ἐν γεγονόσι λύπης.

(Ματθ. Κεφ. ΚΖ'). Καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν περιέθηκαν αὐτῷ χλαμύδα κοκκίνην.

(Μάρκ. Κεφ. Ε'). Καὶ ἐνδύουσιν αὐτὸν πορφύραν[4].

(Ἀποκάλυψ. Ἰω. Κεφ. ΙΖ'). Καὶ εἶδον γυναῖκα καθημένην ἐπὶ θηρίον κόκκινον.

(Ἀποκάλυψ. Ἰω. Κεφ. ΙΗ'). Οὐαὶ, οὐαὶ ἡ πόλις

---

1. Ἐδὼμ γὰρ ἑρμηνεύεται γήϊνος ἢ κόκκινος.
2. Ἱστορία Ἐκκλησιαστικὴ καὶ μυστικὴ θεωρία.
3. Πυρροειδής.
4. Ἤτοι ἱματίων πορφυρόχρουν. Πορφύρας ὠνόμαζον οἱ ἀρχαῖοι τὰ ἐκ βαφῆς τῶν κογχυλίων βεβαμμένα ἐνδύματα ἐκ τοῦ πορφυροῦ χρώματος.

ἡ μεγάλη, ἡ περιβεβλημένη βύσσινον καὶ πορφυροῦν καὶ κόκκινον.

Κελλαρμῖνος ὃς συνέγραψε τὴν Ἱστορίαν τοῦ Κληρικοῦ ἐνδύματος μέχρι τοῦ διαστήματος 800 ἢ 900 ἐτῶν λίαν ὀρθῶς παρετήρησεν, ὅτι καίτοι μεταβολαί τινες ἐγένοντο κατὰ καιρούς, τὰ χαρακτηριστικὰ ὅμως σημεῖα τῶν διαφόρων τάξεων ἔμειναν κατ' οὐσίαν τὰ αὐτά. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔνδυμα ἦτον ἀρχικῶς λευκόν· τοῦτο δὲ ὑπῆρξε πάντοτε καὶ τὸ ἐπικρατοῦν χρῶμα τῆς χριστιανικῆς στολῆς. Λευκὸς χιτωνίσκος, ἐν λευκοῖς, vestecaatente, in allis, εἶναι ἡ φρασεολογία ἐν οἷς σταθερῶς περιγράφεται ὑπὸ ἀρχαίων Συγγραφέων[5].

Οἱ εἰς βάπτισμα δὲ προσερχόμενοι ἐνεδύοντο καθαρώτατα λευκὰ ἐνδύματα κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἁγ. Γρηγορίου.

Οἱ δ' ἀρ' ὑποδραστῆρες ἐν εἵμασι παμφανόωσιν
ἕστασαν, ἀγγελικῆς εἰκόνος ἀγλαΐης,

Ἐν τῷ βαπτίσματι Θεοδοσίου τοῦ νεωτέρου πάντες οἱ μεγιστάνες τῆς αὐλῆς ἐνεδύθησαν λευκὰ ἱμάτια: ut existimaretur multituto esse nive repleta. (ὅπως θεωρῆται ὅτι τὸ πλῆθος εἶναι πλῆρες χιόνος).

Ὅτι ἡ Ἀνατολικὴ ὀρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία ὁριστικῶς καθώρισε τὴν χρῆσιν τῶν δύο τούτων χρωμάτων, γίνεται δῆλον ἐκ τῶν μαρτυριῶν τῶν ἁγίων Πατέρων, ἃς παραθέτομεν, καὶ τῶν Τυπικῶν, ὧν αἱ διατάξεις φυλάττονται μέχρι σήμερον ἐν ἁγίῳ Ὄρει. Γερμανὸς Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως οὕτως ἑρμηνεύει ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἐκκλησιαστικῇ καὶ μυστικῇ θεωρίᾳ. «Οἱ δὲ διάκονοι εἰς τύπον τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων ταῖς λεπταῖς τῶν λεπτῶν ὡραρίων πτέρυξιν ὡς λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα προτρέχουσι. Πρῶτον μὲν τὸ στιχάριον λευκὸν ὄν, τῆς θειότητος τὴν αἴγλην ἐμφαίνει, καὶ τοῦ ἱερέως τὴν λαμπρὰν πολιτείαν» «ἡ στολὴ τοῦ ἱερέως ὑπάρχει κατὰ τὸν ποδήρη Ἀαρών, ἔστι δὲ πυροειδὴς κατὰ τὸν προφήτην τὸν λέγοντα «ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πῦρ φλέγον. «Τὸ δὲ φελώνιον ἐμφαίνει τὴν ἀπὸ κοκκίνου πορφύραν, ἥνπερ τῷ Ἰησοῦ ἐμπαίζοντες οἱ ἀσεβεῖς ἐφόρεσαν.

Συμεὼν Θεσσαλονίκης ἐν τῇ ἐρωτήσει: τί δηλοῦσι τὰ τοῦ ἱεράρχου ἐνδύματα, ἀποκρίνεται.

Τὸ μὲν στιχάριον λευκὸν ὄν, τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ καὶ καθαρὸν δηλοῖ, καὶ ὅτι καθαρὰν ἡμῶν καὶ τὴν φύσιν ἔκτισε καὶ προσείληφε. Εἰ δέ, πορφυροῦν διὰ τὸ πάθος. Καὶ πάλιν «λευκὰ δὲ ταῦτα διὰ τὸ καθαρὸν τῆς χάριτος. Περὶ δὲ τοῦ Καμισίου τοῦ ἀναγνώστου ἢ λευκόν, λέγει, διὰ τὸ καθαρὸν καὶ τὸν ἀπὸ Θεοῦ φωτισμὸν ἢ πορφυροῦν διὰ τὸ πορφυροῦν τοῦ Σωτῆρος ἱμάτιον.

5. Γρηγορ. Ναζιανζ. ἐγκώμ· εἰς Ἀθανάσιον Τόμ. γ. Σελ. 918. Ἰω· Χρυσοστ. ὁμιλ. 82-83. εἰς Ματθ. ὁμιλ· 37. Σωζ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Η. Κεφ. 21. Χριστιανικὴ ἀρχαιολογία Δ. Λάτα.

Ἐν τοῖς ἀρχαίοις Τυπικοῖς[6] ῥητῶς ὁρίζεται τὸ λευκὸν διὰ τὰς μεγάλας ἑορτάς. π. χ. εἰς τὸν ἑσπερινὸν τοῦ Μ. Σαββάτου «Καὶ ἀλλάξαντες οἱ Ἱερεῖς λευκὰς στολὰς γίνεται εὐλογητὸς» ἐπίσης ἐν τῷ ὄρθρῳ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα «Καὶ εἰσέρχονται οἱ Ἱερεῖς καὶ Διάκονοι, ἐνόσῳ ἅπτει τὰ Κηρία ὁ ἐκκλησιάρχης, καὶ φορένουσι λευκὰς στολὰς καὶ ἐπιμάνικα·

Ἐπίσης ὁ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ὄρθρου τῆς Κυριακῆς θυμιῶν ἱερεὺς ἢ διάκονος ὀφείλει φέρειν λευκώτατον φελώνιον ἢ στιχάριον.

Καὶ ταῦτα μὲν ἀκριβῶς στηρίζουν καὶ τοῦ λευκοῦ χρώματος τὴν χρῆσιν· ἐξετάσωμεν καὶ τὰ περὶ τοῦ πορφυροῦ.

Δημήτριος ὁ Χωματητὸς, ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Βουλγαρίας εἰς τὴν πρὸς Κωνσταντῖνον ἀρχιεπίσκοπον τῆς Μητροπόλεως Δυρραχίου, τὸν Καβάσιλαν ἐρώτησιν Β'.

Εἰ δέον ἐστὶ καὶ ἐν τοῖς πορφυροῖς ἀρχιερατικοῖς ἐσθήμασι τεθῆναι, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς λευκοῖς, ἐν μὲν τῷ στιχαρίῳ τοὺς ποταμοὺς ἐν δὲ τῷ φαινολίῳ σταυρούς, καὶ εἰ δεῖ καὶ πορφύρεον γενέσθαι σάκκον. Ἀποκρίνεται.

Τὸ ἔθος τῆς Ἐκκλησίας τὰ πορφυρᾶ ἀρχιερατικὰ θεῖα ἐσθήματα ἁπλᾶ βούλεται εἶναι, καὶ χωρὶς προσθήκης τῶν εἰρημένων ποταμῶν καὶ σταυρῶν. Σάκκον δὲ πορφυροῦν οὐδόλως ἐπιγινώσκει. Ἐπειδὴ ὁ Σάκκος ἐν τρισὶ μόναις τοῦ ἔτους λαμπραῖς δεσποτικαῖς ἑορταῖς τὴν ἑαυτοῦ χρῆσιν παρέχει· ἤγουν ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Πάσχα Κυριακῇ, ἐν τῇ Πεντηκοστῇ καὶ ἐν τῇ γενέσει τοῦ Χριστοῦ[7]· αὐτὸ γοῦν τοῦτο τὸ πληροφορεῖν ἐξαρκεῖ ὡς οὐ χρεὼν εἶναι Σάκκον πορφυροῦν, καὶ ἅμα ὅτι πένθος εἰσὶ τὰ πορφυρᾶ τοιαῦτα ἐσθήματα σήμαντρον· ἐν μόναις γὰρ νηστισίμοις ἡμέραις καὶ ἐν μνημοσύναις ἀπελθόντων[8].

Συμεὼν Θεσσαλονίκης εἰς τὴν ἐρώτησιν πγ', τί δηλοῦσι τὰ λευκὰ ἐνδύματα τοῦ ἀρχιερέως, καὶ τί τὰ ἐρυθρᾶ κατὰ τὴν Τεσσαρακοστήν.

Ἀποκρίνεται. Λευκὰ δὲ ταῦτα διὰ τὸ καθαρὸν τῆς χάριτος καὶ φωτεινόν· πολλάκις δέ γε καὶ πορφυρᾶ κατὰ τὸν καιρὸν τῶν νηστειῶν διὰ τὸ πενθεῖν ἡμᾶς ἁμαρτήσαντας καὶ διὰ τὸν σφαγέντα ὑπὲρ ἡμῶν ἵνα εἰς ὑπόμνησιν ἐλθόντες τοῦ πάθους αὐτοῦ, αὐτὸν μιμησώμεθα. Ἐν δὲ τοῖς Τυπικοῖς ἀναγινώσκομεν τὰ ἑξῆς.

Διὰ τὸ Εὐχέλαιον τῆς Μεγάλης Πέμπτης εἰς τὴν ὡρισμένην ὥραν τῆς ἡμέρας οἰκονομεῖ ὁ ὡρολό-

6. Ἐν τῷ Τυπικῷ τῆς Μ. Ἐκκλησίας ὑπὸ Κ. Πρωτοψάλτου οὐδεμία γίνεται μνεία, εἰμὴ μόνον ὅτι τὸ ἐσπέρας τῆς Μεγάλης Μέμπτης θυμιάζει ὁ Μ. ἀρχιμανδρίτης μὲ τὸ Κατζὶ ἐνδεδυμένος χρυσοῦν φελώνιον;

7. Σημειωτέον ὅτι πάλαι μόνον οἱ Πατριάρχαι ἐφόρουν σάκκον.

8. Καὶ ὅμως σήμερον ταῖς κοσμικαῖς ἐπιθυμίαις δουλεύοντες ἐν τοῖς νεκρωσίμοις καὶ μνημοσύνοις ἀκολουθίαις φέρουσι μαῦρα ἱερὰ ἄμφια.

γος τὸ τετράποδον, τὸ νοχίον, τὰ παπύρια σῖτον καὶ οἶνον, κηρία ὀκτὼ ἀνὰ οὐγγίας τρεῖς καὶ θέτει εἰς τὸ τετράποδον τὰ δύο, τὰ ἄλλα δύο εἰς τῶν δομεστίκων, καὶ τὰ τέσσαρα εἰς τὰ προσκυνήματα. Εἶτα κρούει τὴν μεγάλην καμπάναν κτύπους ν. καὶ ὅτε συναχθῶσιν οἱ ἱερεῖς ἑπτὰ καὶ Διάκονος εἰσέρχονται εἰς τὸ βῆμα καὶ φοροῦν ἐπιτραχήλια καὶ πορφυρᾶς ἀλλαγάς.

Τῇ ἁγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Παρασκευῇ ἑσπέρας «φορεῖ ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ διάκονος εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα πορφυρᾶν ἀλλαγήν, ὁ δὲ διάκονος καὶ ὑπομάνικα.

Τῷ ἁγίῳ καὶ Μεγάλῳ Σαββάτῳ πρωὶ εἰς τὴν ἔξοδον τοῦ Ἐπιταφίου ἅπαντες οἱ Ἱερεῖς φορέσουν στολὰς πορφυρᾶς ἐπιμάνικα στολισίας· καὶ οἱ Διάκονοι ὡράρια στολισίας καὶ ἐπιμάνικα.

Τῇ Κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς ἔν τε τῇ Λειτουργίᾳ καὶ τῷ ἑσπερινῷ οἱ Ἱερεῖς φοροῦσι Ἱερὰ πορφυρᾶ κατὰ τὸ «ἐν εἴδει πυρίνων γλωσσῶν καταπέμψας τὸ πανάγιον πνεῦμα.

Τῷ Σαββάτῳ «τῆς Τυρινῆς» μνήμην ἐπιτελοῦμεν πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος κεκοιμημένων χριστιανῶν ὀρθοδόξων πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ Ἱερεὺς μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἑσπερινοῦ εἰσέρχεται ἐντὸς τοῦ βήματος διὰ τῶν ἁγίων θυρῶν καὶ φορένει πορφυρᾶν ἀλλαγὴν καὶ ἐξέρχεται διὰ τοῦ βορείου κλίτους καὶ θυμιᾷ τὰς εἰκόνας καὶ τὸ κόλυβον.

Ἔν τισι δὲ Μοναῖς κατὰ τὴν Μεγάλην Τεσσαρακοστὴν εἰς ἔνδειξιν πένθους καλύπτουσι τὸ τέμπλον, τὸν Δεσποτικὸν θρόνον, τὰ ἀναλόγια, καὶ ὅλα τὰ μανουάλια μὲ πορφυρᾶ ἐνδύματα.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω κατάδηλον γίνεται ὅτι ἡ χρῆσις τῶν δύο τούτων χρωμάτων ἔστι καθωρισμένη ἤτοι τοῦ Λευκοῦ ἐν ἡμέραις χαρᾶς, καὶ τοῦ Πορφυροῦ ἐν ἡμέραις λύπης εἰς ἀνάμνησιν τῶν θλιβερῶν στιγμῶν, ἃς διῆλθεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς φέρων κοκκίνην χλαμύδα, καὶ ἐν τῇ θλίψει ὑπεδείκνυε τὴν ματαιότητα τοῦ κόσμου τούτου διὰ τοῦ «Ἴδε ὁ ἄνθρωπος».

Ἐν ἁγίῳ Ὄρει Ἄθῳ 1893 Μαΐου 20.

ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ ΤΗΣ Μ. ΤΟΥ Γ. ΣΧΟΛΗΣ*

τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1892—1893 ἀναγνωσθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου **Μ. Κλεοβούλου** μετὰ τὴν νενομισμένην ἐπὶ ταῖς ἐτησίαις ἐξετάσεσιν ἱερὰν τελετήν.

Γ' Περὶ ἐξετάσεων.

Πρὸς τῇ διδακτικῇ ἐργασίᾳ ἔχει ἡ Σχολή, ὡς καὶ πᾶσα Σχολὴ καθόλου, καὶ ἑτέραν οὐχ ἧττον σπουδαίαν καὶ σοβαρὰν ἐργασίαν, τὴν δοκιμασίαν τῶν καρπῶν τῆς διδακτικῆς αὐτῆς ἐργασίας παρὰ τοῖς διδασκομένοις, γινομένην καὶ καθ' ἑκάστην μὲν ἐν ταῖς καθ' ἡμέραν ἐξετάσεσιν, ἀλλ' ἰδίᾳ ἐν ταῖς γενικαῖς, ταῖς χειμεριναῖς καὶ ταῖς ἐνιαυσίοις ἐξετάσεσι. Καὶ τοῦτο τὸ ἔργον αὐτῆς ἐπετέλεσεν ἡ Σχολὴ μεθ' ὅσης ἠδύνατο πλείονος ἐπιμελείας. Καὶ δὴ περὶ μὲν τῶν καθημερινῶν ἐξετάσεων ἐφρόντισεν, ὅπως γίνωνται αὗται κατὰ τὸ δυνατὸν συχνότερον, καὶ γραπτῶς ἐξετάζουσα ἔστιν ὅτε τὰς πολυπληθεῖς τάξεις, ἐν αἷς ἦτο ἀδύνατος διὰ τὸ πλῆθος ἡ προφορικὴ πάντων ἐξέτασις, ἰδίως ἐν τοῖς ἅπαξ ἢ δὶς τῆς ἑβδομάδος διδασκομένοις μαθήμασιν· ὡς πρὸς δὲ τὰς λοιπὰς ἐξετάσεις τῆς τε τάξεως τῶν τελειοφοίτων καὶ τῶν λοιπῶν ἑπτὰ κατωτέρων τάξεων ἐστοίχισεν ἀκριβῶς ταῖς τοῦ Κανονισμοῦ αὐτῆς διατάξεσι. Καὶ τὴν μὲν τάξιν τῶν τελειοφοίτων ὑπέβαλε κατὰ διαρρύρους καιροὺς τοῦ λήγοντος σχολικοῦ ἔτους εἰς γραπτὰς ἐξετάσεις ἐν τοῖς ἓξ κατὰ τὰ προλαβόντα ἔτη διδαχθεῖσι μαθήμασι· τῇ Ἀλγέβρᾳ καὶ Γεωμετρίᾳ, τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ καὶ Ρωμαϊκῇ ἱστορίᾳ, τῇ Ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ, τῇ Ψυχολογίᾳ καὶ τῇ Λογικῇ. Ἀπὸ δὲ τῆς παρελθούσης δευτέρας, 31 Μαΐου, ἀρχῆς τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων, καὶ ἐν τοῖς ἓξ ἐπίσης κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη διδαχθεῖσι μαθήμασι· τοῖς Ἑλληνικοῖς, τῇ ἑλληνικῇ Γραμματολογίᾳ, τοῖς Λατινικοῖς, τοῖς Τουρκικοῖς, τοῖς Γαλλικοῖς, τῇ Ἱστορίᾳ τῆς Φιλοσοφίας, τῇ Κοσμογραφίᾳ καὶ τῇ Ὀρυκτολογίᾳ. Τὰς δὲ λοιπὰς κατωτέρας τάξεις λήγούσης μὲν τῆς πρώτης ἑξαμηνίας ὑπέβαλεν ὡσαύτως εἰς γραπτὰς ἐξετάσεις, τὰς χειμερινάς, ἐν ἅπασι τοῖς κατὰ τὴν ἑξαμηνίαν ταύτην δὲ διδαγμένοις μαθήμασιν, ἀπὸ δὲ τῆς παρελθούσης δευτέρας αὖθις εἰς τὰς ἐνιαυσίους ἐξετάσεις, καθ' ἃς ἐξητάσθησαν γραπτῶς οὐ μόνον ἐν τοῖς κατὰ τὴν δευτέραν ἑξαμηνίαν δεδιδαγμένοις, ἀλλ' ἐν ἅπασι τοῖς τοῦ ἔτους μαθήμασιν. Ἀπὸ δὲ τῆς προσεχοῦς Τρίτης, 3ης Ἰουνίου μέχρι τῆς 15ης τοῦ αὐτοῦ ὑποστήσεται τὴν τελευταίαν ἀπολυτήριον αὐτῆς δοκιμασίαν ἡ τῶν τελειοφοίτων τάξις, ἐξεταζομένη προφορικῶς ἐν τοῖς ἓξ τοῦ τελευταίου ἔτους μαθήμασι· τῇ Χριστιανικῇ Ἠθικῇ, τῇ Νεωτέρᾳ Ἱστορίᾳ, τῇ Πειραματικῇ Φυσικῇ, τοῖς Ἑλληνικοῖς, τοῖς Λατινικοῖς, τοῖς Τουρκικοῖς, καὶ τοῖς Γαλλικοῖς. Διεξαχθήσεται δὲ ἡ προφορικὴ αὕτη δοκιμασία τῆς τῶν τελειοφοίτων τάξεως καθ' ὃν ἀπό τινων ἤδη ἐτῶν εἴθισται τρόπον. Διαιρεθέντων δηλαδὴ τῶν 42 κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο μαθητῶν τῆς τάξεως ταύτης εἰς ἑπτὰ ἑξάδας, ἐξετασθήσονται καθ' ἑκάστην τρεῖς ἑξάδες, μία ὅλη ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς, ἑτέρα ἐν τῇ Χριστιανικῇ Ἠθικῇ, τῇ Νεωτέρᾳ Ἱστορίᾳ καὶ τῇ Πειραματικῇ Φυσικῇ, ἀνὰ δύο ἐν ἑκάστῳ μαθήματι, καὶ ἡ τρίτη ἐν τοῖς Λατινικοῖς, Γαλλικοῖς καὶ Τουρκικοῖς, ἐπίσης ἀνὰ δύο ἐν ἑκάστῳ μαθήματι. Ὁ τρόπος οὗτος τοῦ ἐξετάζειν, δι' εὐλόγους αἰτίας εἰσαχθεὶς ἀπό τινος εἰς τὴν Σχολήν, καὶ καταδειχθεὶς ἐκ τῶν πραγμάτων σκοπιμώτερος τοῦ προτέρου, ἔχει πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτο ἔτι τὸ πλεονέκτημα, ὅτι ἀκριβέστερον παρέστησε τοῖς ἀ-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 117—120 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

κροαταῖς τὸν βαθμὸν τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως, ὃν καρποῦνται ἐν τῇ Σχολῇ οἱ μαθηταὶ αὐτῆς. Ὑπάρχουσιν ἴσως οἱ νομίζοντες ὅλως περιττὰς τὰς προφορικὰς ἐξετάσεις ἐν τοῖς Γυμνασίοις, καὶ δὴ καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σχολῇ, ἐν ᾗ διὰ τῶν γραπτῶν ἐξετάσεων ἀκριβῆ ἀληθῶς λαμβάνει αὕτη γνῶσιν τῆς προόδου τῶν μαθητῶν αὐτῆς. Ἀλλὰ δὲν εἶναι, νομίζομεν πάντῃ ἀνωφελὴς ἡ τοιαύτη ἐξοικείωσις μαθητῶν πρὸς τὰ ἐξετασθησόμενα μαθήματα καὶ δὴ μαθητῶν ἀποφοιτώντων τῆς Σχολῆς, ὥστε νὰ δύνανται μετ' εὐχερείας ἐνώπιον ἐκλεκτοῦ ἀκροατηρίου νὰ ἐξαγγέλλωσι σαφῶς καὶ ἀκριβῶς διὰ προφορικοῦ λόγου ὅ,τι ἐν τῷ νῷ αὐτῶν κατέχοντες δύνανται διὰ γραφῆς νὰ παραστήσωσιν. Εἰς τὴν ὠφέλειαν ταύτην τῶν προφορικῶν ἐξετάσεων ἀποβλέπουσα ἡ Σχολὴ διετήρησεν αὐτὰς ἐν τῇ τάξει τῶν τελειοφοίτων, μὴ δυναμένη νὰ ποιῇ τοῦτο καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις τάξεσιν ἕνεκα τῆς πολλῆς πληθύος τῶν μαθητῶν, ἀπαιτούσης μακρὸν πρὸς τοῦτο χρόνον. Καὶ τότε μόνον ἤθελε πεισθῇ ἴσως νὰ καταργήσῃ αὐτάς, ὅταν ἡ σὺν τῷ χρόνῳ ἐλαττουμένη δυστυχῶς πληθὺς τῶν ἀκροατῶν, περιοριζομένη εἰς τοὺς διδάξαντας μόνον Καθηγητάς, ἤθελεν ἀποδείξῃ τὸ πάντῃ περιττὸν καὶ μάταιον αὐτῶν. Ἀλλ' ἀπευχομένη νὰ ἴδῃ τὴν ἀνάγκην ταύτην ἡ Σχολὴ εὔχεται μᾶλλον αὔξησιν καὶ ἐνίσχυσιν τοῦ ἀληθοῦς περὶ τὰ γράμματα ἐνδιαφέροντος ἡρῶν, ἐνδεικνυμένων μᾶλλον διὰ προθύμου καὶ ἐπιμόνου ἀκροάσεως ἐξεταζομένων μαθητῶν ἢ διὰ τῆς ἁπλῆς ἐν πανηγυρικαῖς τελεταῖς παραστάσεως. Τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ περὶ τὰς ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν ἔργον τῆς Σχολῆς. Ἴδωμεν ἤδη ἂν καὶ ἡ πρόοδος τῶν μαθητῶν ἤμειψεν ἐπαρκούντως τὰ ὑπὲρ αὐτῶν ὑπὸ τῆς Σχολῆς τελεσθέντα.

Δ΄ Περὶ τῆς προόδου τῶν μαθητῶν.

Καίτοι δὲν ἔληξαν ἔτι τῆς Σχολῆς αἱ ἐξετάσεις, διότι αἱ μὲν γραπταὶ πασῶν τῶν τάξεων καθόλου λήγουσιν αὔριον, αἱ δὲ προφορικαὶ τῆς τῶν τελειοφοίτων τάξεως ἄρχονται ἀπὸ τῆς μεθαύριον, καθὰ προερρήθη, καὶ δὲν δύναται κατ' ἀκολουθίαν ἀκριβῶς νὰ ἐξενεχθῇ ἀπὸ τῆς σήμερον γνώμη περὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς προόδου τῶν μαθητῶν, οὐχ ἧττον ἡ Σχολή, κρίνουσα τὸ μὲν ἐκ τῶν βαθμῶν τῶν καθημερινῶν, τὸ δὲ ἐκ τῶν τῶν χειμερινῶν ἐξετάσεων, πιστεύει, ὅτι δὲν ἀπατᾶται λέγουσα, ὅτι εἰ μὴ μείζων ὑπῆρξεν ἡ καρποφορία τῶν τοῦ λήγοντος ἔτους παιδευτικῶν κόπων αὐτῆς, ἀλλ' οὐδ' ἐλάσσων τυγχάνει τῆς τοῦ παρελθόντος ἔτους. Τοῦτο δὲ καὶ προσεδόκα αὕτη, ἀφοῦ πάντα τὰ πρὸς ἐπίτευξιν αὐτῆς κατὰ δύναμιν ὑπ' αὐτῆς ἐτελέσθησαν. Ἤυχετο βεβαίως ἀφθονώτερον νὰ ἴδῃ τὸν ἀμητὸν τῶν κόπων αὐτῆς, ἀλλ' ἡ πλήρωσις τῆς εὐχῆς αὐτῆς ταύτης δὲν ἐξηρτᾶτο ἀπ' αὐτῆς. Ὅταν τῶν διδασκομένων ἐν τῇ Σχολῇ δὲν γίνηται ἡ δέουσα σπουδὴ κατ' οἶκον, ὅσῳ τελεία καὶ μεθοδικὴ καὶ ἐὰν ᾖ ἡ διδασκαλία, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καρποφορήσῃ· τῆς δὲ ἐλλείψεως τῆς κατ' οἶκον τῶν ἐν τῇ Σχολῇ διδασκομένων σπουδῆς δὲν εἶναι ὑπεύθυνος ἡ Σχολή, ἧς τὸ παιδευτικὸν ἔργον περιορίζεται ἐντὸς αὐτῆς, ἀλλ' οἱ γονεῖς καὶ κηδεμόνες τῶν μαθητῶν, οἵτινες ὤφειλον ἐπιμελῶς καὶ αὐστηρῶς νὰ ἐπιβλέπωσι τὰς κατ' οἶκον ταύτας σπουδὰς αὐτῶν. Ἡ παράλειψις τοῦ καθήκοντος τούτου, ἀσήμαντος καὶ ἀναξίᾳ λόγου ὑπὸ πολλῶν νομιζομένη, σοβαρὰ καὶ δεινὰ ἔχει ἀποτελέσματα καὶ πολλῶν λόγων καὶ πραγμάτων καὶ μεταμελείας πολλῆς, τὸ πλεῖστον ἀνωφελοῦς, πρόξενος κατόπιν καθίσταται. Μὴ παρασκευάσας ἢ ἀτελῶς παρασκευάσας ὁ στερούμενος ἐπιβλέψεως τῶν σπουδῶν αὐτοῦ μαθητὴς ἐν τῷ οἴκῳ τὰ τῆς αὔριον μαθήματα, δὲν τολμᾷ νὰ προσέλθῃ τὴν αὔριον εἰς τὴν Σχολὴν ἐκ φόβου μὴ κληρούμενος ἐλεγχθῇ διὰ τὴν ἀμέλειαν αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ ἐπαναληφθῶσιν αἱ ἀπὸ τῆς Σχολῆς ἀπουσίαι, ὡς παρὰ πολλοῖς συμβαίνει, καὶ ἐθισθῇ οὕτος εἰς τὴν ἀργίαν, ἄρχεται πλέον ἀποβάλλων τὸν πρὸς τὰ γράμματα ζῆλον καὶ ἀποστρεφόμενος τὴν Σχολήν. Ἐὰν δὲ μᾶλλον προχωρήσῃ τὸ τῶν ἀπουσιῶν κακόν, ἀπώλετο τότε πᾶσα περὶ τοῦ τοιούτου μαθητοῦ ἐλπίς. Ἀλλὰ δὲν δύνανται ἴσως πάντες οἱ γονεῖς καὶ κηδεμόνες μαθητῶν τοιαύτην φροντίδα περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως αὐτῶν νὰ λαμβάνωσιν, ἄλλοι δι' ἄλλους λόγους, ὥστε ἐπιμελῶς νὰ ἐπιβλέπωσιν τὰς κατ' οἶκον σπουδὰς καὶ τὴν τακτικὴν αὐτῶν εἰς τὴν Σχολὴν φοίτησιν. Δύνανται ὅμως καὶ ὀφείλουσι πάντες, γονεῖς τε καὶ κηδεμόνες, εἰς τόσον κόπον ἑαυτοὺς νὰ ὑποβάλλωσιν, ὥστε κατὰ δεκαπενθημερίαν ἢ καὶ ἅπαξ τοῦ μηνὸς εἰς τὴν Σχολὴν προσερχόμενοι νὰ λαμβάνωσι τὰς ἀπαιτουμένας περὶ τῶν υἱῶν καὶ τῶν ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν αὐτῶν μαθητῶν πληροφορίας. Ἐὰν τοῦτο ἐγίνετο, ἀνεπληροῦτό πως ἡ τοῦ οἴκου ἐκείνη ἔλλειψις τῆς ἐπιβλέψεως καὶ προελαμβάνετο παρὰ πολλοῖς μαθηταῖς ἡ τελεία ματαίωσις τῆς εἰς τὴν Σχολὴν φοιτήσεως καὶ τῶν οὐχὶ μικρῶν δαπανῶν, ἃς αὕτη συνεπάγεται, ἵνα μὴ εἴπω τὸ χεῖρον, ἡ τελεία ἔκκλισις αὐτῶν ἀπὸ τῆς εὐθείας ὁδοῦ· τὴν δὲ ἐκ τῆς κατὰ καιροὺς εἰς τὴν Σχολὴν ἐμφανίσεως ταύτης τῶν γονέων καὶ κηδεμόνων μαθητῶν προσγινομένην ὠφέλειαν γινώσκει ἐκ πείρας ἡ Σχολὴ καὶ πολλοὺς δύναται νὰ ἀριθμήσῃ μαθητάς, οἵτινες ἄνευ ταύτης ἀναντιρρήτως ἔμελλον νὰ γένωνται θύματα τῆς ἀδιαφορίας τῶν γονέων ἢ κηδεμόνων αὐτῶν. Ἀλλὰ μετὰ πολλοῦ τοῦ ψυχικοῦ ἄλγους ὁμολογῶ, ὅτι ὀλίγιστοι τῶν γονέων καὶ κηδεμόνων ἠθέλησαν καὶ κατὰ τὸ λῆγον ἔτος νὰ ὑποβάλωσιν ἑαυτοὺς εἰς τὸν κόπον τοῦτον τῆς κατὰ καιροὺς εἰς τὴν Σχολὴν ἐμφανίσεως. Δὲν εἶναι πλείονες τῶν δέκα οἱ ὡς καθῆκον τοῦτο λογισάμενοι καὶ τακτικῶς καὶ ἐπιμελῶς αὐτὸ ἐκτελέσαντες, ἐνῷ ἡ Σχολὴ περὶ τοὺς πεντακοσίους ἀριθμεῖ μαθητάς. Κατὰ τῆς ἀδιαφορίας ταύτης τῶν γονέων καὶ κηδεμόνων ἱκανὰ καὶ ἄλλοτε ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου ἐλέχθησαν καὶ ἴσως πολλοὶ τῶν ἀκουσάντων αὐτὰ δὲν ἀκούουσι σήμερον εὐχαρίστως τὴν ἐπανάληψιν αὐτῶν, καὶ ἄλλοι ἴσως κοινοὺς

τόπους θὰ ὀνομάσωσι τὰ λεγόμενα προσδοκῶντες κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην καινά τινα καὶ σπουδαιότερα νὰ ἀκούσωσιν. Ἀλλ' ὅταν τὸ αὐτὸ κακὸν διατελῇ ὑπάρχον καὶ δὴ ἀντιστρατευόμενον κατὰ τοῦ ἔργου τῆς Σχολῆς, καὶ ματαιοῦν παρὰ πλείστοις τῶν μαθητῶν τὰς περὶ τῆς προόδου αὐτῶν προσπαθείας αὐτῆς, μέγα, νομίζω, θὰ διέπραττεν αὕτη ἁμάρτημα μὴ καταγγέλλουσα αὖθις τὴν ἀξιοκατάκριτον ταύτην τῶν γονέων καὶ κηδεμόνων ἀδιαφορίαν διὰ μόνον τὸν λόγον, ὅτι καὶ ἄλλοτε κατήγγειλεν αὐτήν. Τὴν θεραπείαν τοῦ κακοῦ τούτου σπουδαιότατον νομίζει ἡ Σχολὴ χρῆμα καὶ ἀπαραίτητον καθῆκον τὴν πάσῃ μηχανῇ ἐπιδίωξιν καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν ἐπίτευξιν αὐτῆς. Καὶ ἐφ' ὅσον ἕτερον μέσον θεραπείας δὲν βλέπει, δὲν δύναται ἀξιόμεμπτον περὶ τούτου τηροῦσα σιγήν, περὶ ἄλλων εὐαρεστοτέρων μὲν καὶ σοβαρωτέρων ἀλλ' ἀκαταλλήλων καὶ τῷ τόπῳ καὶ τῷ χρόνῳ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ νὰ ποιῆται λόγον. Ἡ ἀδιαφορία αὕτη τῶν γονέων πρὸς τὴν ἀποτυχίαν τοῦ ἀμέσου σκοποῦ τῆς εἰς τὴν Σχολὴν φοιτήσεως αὐτῶν, τῆς διανοητικῆς αὐτῶν μορφώσεως, ἔχει καὶ τὸ ἄρτι ὑπαινιχθὲν πολλῷ χεῖρον καὶ δεινότερον ἀποτέλεσμα ἀπὸ τῆς εὐθείας ὁδοῦ τοῦ καθήκοντος ἐκτροπήν. Ἐὰν ἀναντίρρητον ὁμολογῆται, ὅτι ἡ ἀργία καθόλου εἶναι μήτηρ πάσης κακίας, πόσῳ εὐκολώτερον δύναται νὰ γένηται πάσης ἠθικῆς ἀτασθαλίας ἔρμαιον, νέος ἀργός, ἀριέμενος δι' ὅλης τῆς ἡμέρας νὰ περιφέρηται εἰς τὰς ὁδοὺς τοιαύτης μεγαλοπόλεως, ἥτις, ὡς πᾶσαι αἱ μεγάλαι πόλεις καθόλου, πολλὰ ἔχει τὰ δελεάσματα πρὸς πᾶν εἶδος κακίας! Καὶ γινώσκει δυστυχῶς οὐκ ὀλίγους μαθητὰς αὐτῆς ἡ Σχολή, οἵτινες καὶ δεκτικοὶ γραμμάτων ὄντες καὶ ἤθους χρηστοῦ τὸ πρῶτον μὴ στερούμενοι, καὶ γράμματα καὶ ἦθος κατόπιν ἀπώλεσαν ἐκ τῆς τοιαύτης ἀδιαφορίας τῶν γονέων ἢ κηδεμόνων αὐτῶν. Θλιβομένη δὲ μεγάλως ἐπὶ τῇ ζημίᾳ ταύτῃ καὶ ἅπασαν τὴν εὐθύνην ἐπ' αὐτούς, ὡς τοὺς μόνους αἰτίους, ἐπιρρίπτουσα, εὔχεται, ὅπως ἐν τῷ προσεχεῖ σχολικῷ ἔτει ἐλαττούμενον ἴδῃ τὸ ἀπὸ τούτων τοῦ παιδευτικοῦ αὐτῆς ἔργου κώλυμα.

Ταῦτα καὶ περὶ τῆς προόδου τῶν μαθητῶν καθόλου εἰπὼν μεταβαίνω ἤδη εἰς τὴν ἀφήγησιν τῶν κατὰ τὸ λῆγον σχολικὸν ἔτος γενομένων ἐν τῇ Σχολῇ δωρεῶν, αἵτινες καὶ πλείονες καὶ δαψιλέστεραι τῶν τοῦ προλαβόντος ἔτους ὑπῆρξαν.

Ε'. Περὶ Δωρεῶν.

Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Σχολῆς ἐπλουτίσθη διὰ τῶν ἑξῆς δωρεῶν:

Ὁ Σεβασμιώτατος ἅγιος πρώην Ἀγχιάλου κ. Ἄνθιμος δύο ἀντίτυπα τῆς συγγραφῆς αὐτοῦ «Ὁδηγοῦ Εὐσεβείας».

Ἡ Παλαιστίνειος ἑταιρεία τὸν ια' τόμον τῶν ἐκδόσεων αὐτῆς, περιέχοντα «Φωτίου τοῦ Ἁγιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τὸ περὶ τοῦ τάφου τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπομνημάτιον καὶ ἄλλα τινὰ ποιημάτια τοῦ αὐτοῦ ἑλληνιστί τε καὶ ἀρμενιστί.

Ἡ αὐτὴ Ἑταιρεία τὸν ιβ' τόμον τῶν ἐκδόσεων αὐτῆς περιέχοντα «Μαρτύριον τῶν Ἁγίων ἑξήκοντα νέων μαρτύρων, πονημάτιον τοῦ ια' αἰῶνος, συριστὶ μὲν ἐξ ἀρχῆς γραφέν, εἶτα δὲ μεταφρασθὲν ἑλληνιστί».

Ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης Κύριος Γρηγόριος Ζυγαβινός, τὰ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκδοθέντα φυλλάδια τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἐν Μασσαλίᾳ ἐκδιδομένου «Ἐξηγητοῦ τῶν Ἁγίων Γραφῶν».

Ὁ Πανοσιολογιώτατος Μοναχὸς Εὐγένιος Βατοπαιδινὸς ἐν ἀντίτυπον τῆς ὑπ' αὐτοῦ φιλοπονηθείσης «ἐμμέτρου Περιγραφῆς τῆς ἐν Ἄθῳ ἱερᾶς καὶ σεβασμίας μεγίστης Λαύρας τοῦ Βατοπαιδίου».

Ἡ ἐν Ἀθήναις Φιλεκπαιδευτικὴ ἑταιρία ἓν ἀντίτυπον «τῶν κατὰ τὸ ἔτος 1891—1892 πεπραγμένων αὐτῆς».

Ἡ Ἐφορεία τοῦ Νοσοκομείου Σμύρνης ἓν ἀντίτυπον «Εὐθυνῶν τῆς Ἐφορείας τοῦ Νοσοκομείου Σμύρνης τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους, δοθεισῶν πρὸς τὴν ὀρθόδοξον ἑλληνικὴν Κοινότητα Σμύρνης κατὰ τὴν λῆξιν τῆς τριετοῦς διαχειρίσεως αὐτῆς 1893».

Ὁ Ἐλλόγιμος Καθηγητὴς Κύριος Εὐάγγελος Κ. Κοφινιώτης ἓν ἀντίτυπον τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐκπονηθείσης «Λατινικῆς Γραμματικῆς πρὸς χρῆσιν μαθητῶν Γυμνασίων· Μέρος Α. Τεχνολογικόν».

Ὁ αὐτὸς ἓν ἀντίτυπον τῆς «Ἐπιτόμου Λατινικῆς Γραμματικῆς αὐτοῦ πρὸς χρῆσιν μαθητῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων».

Ὁ Ἐλλόγιμος Καθηγητὴς Κύριος Δ. Κουτσομητόπουλος ἓν ἀντίτυπον τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐκπονηθείσης «Βοτανικῆς μετὰ Ὀρυκτολογίας καὶ Γεωλογίας πρὸς χρῆσιν τῶν Γυμνασίων καὶ Παρθεναγωγείων».

Ὁ Ἐλλόγιμος Διδάκτωρ Κύριος Β. Μυστακίδης ἓν ἀντίτυπον τῆς συγγραφῆς αὐτοῦ «Ἱερὸς Κλῆρος κατὰ τὸν ιστ' αἰῶνα—Μάξιμος ὁ Μαργούνιος».

Ὁ αὐτὸς ἓν ἀντίτυπον τοῦ «Λόγου Κωνσταντίνου Κόντου εἰς Κάρολον Γαβριὴλ Κόβητον».

Ὁ αὐτὸς μίαν προσομοιὰν Ἑρμοῦ ἐν φωτογραφικῇ Εἰκόνι.

Ὁ Ἐλλόγιμος Διδάκτωρ Κύριος Ι. Βαλαβάνης τὸν α' καὶ τὸν β' τόμον τῆς ὑπ' αὐτοῦ συμπηχθείσης «Νεοελληνικῆς Κιβωτοῦ».

Ὁ Ἐλλόγιμος Κύριος Μανουὴλ Γεδεὼν ἓν ἀντίτυπον τῶν ὑπ' αὐτοῦ Ἐκθοδεισῶν «Συμβολῶν εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀθηνῶν».

(ἕπεται συνέχεια)

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 25 ΙΟΥΝΙΟΥ 1893 **ΑΡΙΘ. 17.**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ **Αἴνου Λουκᾶς** (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος **Γερβάσιος**
Α. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Α. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεὺς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἥμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ **Αἴνου κ. Λουκᾷ** Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».—Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ **εἰδοποιῶσι** τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ **παραπίπτωσι** τὰ φυλλάδια

Περιεχομενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Μελέτη εἰς τὸ ρητὸν «ἤκουσα φωνῆς λεγούσης μοι Σαοὺλ Σαοὺλ τί μὲ διώκεις; — Λογοδοσία τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1892 — 1893 ἀναγνωσθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου ἀρχιμανδρ. κ. Μ. Κλεοβούλου μετὰ τὴν νενομισμένην ἐπὶ ταῖς ἐτησίαις ἐξετάσεσιν ἱερὰν τελετήν —Κοινοποίησις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

—*Συνέντευξις.* — Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐπισκεψάμενος ἐν συνοδείᾳ τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου ἐξοχωτάτου Δημητράκη ἐφένδη Γενίδουνια τὴν Α. Ἐξοχ. τὸν ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Θρησκευμάτων Ριζᾶ πασᾶ συνδιελέξατο περὶ ὑποθέσεων ἀφορωσῶν τὰ συμφέροντα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Τὰ δὲ ἀναγραφέντα ὅτι δῆθεν ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κατὰ τὴν συνέντευξιν ταύτην ἐποιήσατο λόγον περὶ διορισμοῦ μουμούνων ἀρχιερέων τυγχάνουσιν ὅλως ἀνυπόστατα, ἅτε μηδενὸς τοιούτου ζητήματος ὑφισταμένου μεταξὺ τῆς σεβαστῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

—*Ἐπίσκεψις.* — Ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ εἰς βασιλεύουσαν ἀφίξει τῆς Α. Ὑψηλότητος τοῦ ἡγεμόνος τῆς Σάμου Ἀλεξάνδρου Καραθεοδωρῆ πασᾶ, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀποστείλας τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ τὸν πανοσιολογιώτατον Μέγαν Πρωτοσύγκελλον κ. Γερβάσιον, συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ Διαγγελέως τῶν Πατριαρχείων κ. Μιχαὴλ Δανὲζ ἐφένδη, προσεῖπεν αὐτῷ τὸ ὡς εὖ παρέστη. Αὐθημερὸν δὲ ἡ Α. Ὑψηλότης κατελθοῦσα εἰς Φανάριον ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. ἥτις τῇ ἐπαύριον ἀντεπεσκέψατο τὴν Α. Υ. ἐν τῷ ἐν Πέραν Ξενοδοχείῳ τοῦ Λονδίνου.

—*Συγχαρητήρια.*— Τῷ ἄρτι εἰς βασιλεύουσαν αἰσίως ἀφικομένῳ μεγατίμῳ ὁμογενεῖ καὶ ἐθνικῷ εὐεργέτῃ καὶ τῶν μουσῶν γενναιόφρονι προστάτῃ καὶ ἀρωγῷ σὶρ Τζὼν Ἀντωνιάδῃ, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεβίβασε χθὲς τὰς εὐχὰς αὐτοῦ καὶ προσρήσεις διὰ τοῦ ἱερολογιωτάτου Δευτερεύοντος κ. Κωνσταντίνου Μικρούλη. Ὁ διαπρεπὴς ὁμογενὴς λίαν φιλοφρόνως δεξάμενος τὸν ἀπεσταλμένον τῆς Α. Θ. Π. παρεκάλεσεν αὐτὸν ὅπως ὑποβάλῃ τὰ θερμὰ σέβη αὐτοῦ τῇ Α. Θ. Παναγιότητι.

Ὡσαύτως διὰ τοῦ αὐτοῦ ἀπεσταλμένου ἡ Α. Θ. Π. συνεχάρη καὶ τῷ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἐριτίμῳ κ. Ἰωάννῃ Χατζοπούλῳ ἐπὶ τῇ ὑπὸ τῆς σεβαστῆς αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως ἀπονομῇ εἰς αὐτὸν τοῦ παρασήμου μεδζιτιὲ τετάρτης τάξεως.

—*Ἐκλογὴ Μυρέων.* — Ἡ Ἐφορεία τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων δι' ἀναφορᾶς αὐτῆς πρὸς τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην καταδεικνύουσα τὴν ἀνάγκην τῆς ὑπάρξεως ἀρχιερατικῶς προϊσταμένου ἐν τῷ ἐν Γαλατᾷ ἱερῷ Ναῷ τοῦ ἁγίου Νικολάου, ὑπαγομένῳ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς Ἐφορείας ταύτης, ᾐτήσατο τὴν ἐκλογὴν τοιούτου. Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐγκρίνασα τὴν αἴτησιν προέβη τῷ παρελθόντι σαββάτῳ εἰς διορισμόν. Προταθέντων ὅθεν ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τριῶν ὑποψηφίων ἤτοι τῶν πανοσιολογιωτάτων ἀρχιμανδριτῶν Γερμανοῦ Θεοτοκᾶ, Προκοπίου Λαζαρίδου καὶ τοῦ πρωτοσυγκέλλου τοῦ ἁγίου Ἀδριανουπόλεως κ. Κωνσταντίνου καὶ τῆς ἱερᾶς τῶν ψήφων τελετῆς γενομένης ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ, ἐξελέγη ἐπὶ ψιλῷ τίτλῳ ἐπίσκοπος τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης ἐπισκοπῆς Μυρέων ὁ πανοσιολογιώτατος ἀρχιμανδρ. κ. Γερμανὸς Θεοτοκᾶς.

Ὁ θεοφιλέστατος ἐψηφισμένος Μυρέων κ. Γερμανὸς ἐκ Πυργίου τῆς νήσου Χίου καταγόμενος ἐξεπαιδεύθη δαπάναις τοῦ ἀοιδίμου μεγάλου εὐεργέτου Ζαννῆ Στεφάνοβικ Σκυλίτση διακούσας κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπὶ ἑξαετίαν ὁλόκληρον μαθήματα ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Ἱερᾷ Θεολογικῇ Σχολῇ, εἶτα δὲ μεταβὰς εἰς

Ἀθήνας ἐφοίτησεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον διακούσας τὴν σειρὰν τῶν μαθημάτων τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, παρ' ἧς ἠξιώθη καὶ τοῦ οἰκείου διπλώματος. Ἡ χειροτονία τοῦ θεοφιλεστάτου ἐψηφισμένου ἐπισκόπου Μυρέων κ. Γερμανοῦ γενήσεται τῇ μεθαύριον Κυριακῇ ἐν τῷ ἐν Γαλατᾷ ἱερῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Νικολάου λειτουργοῦντος τοῦ Σεβασμ. Μητροπολίτου Ἡρακλείας κ. Γερμανοῦ μετὰ τοῦ Σεβασμ. Μητροπολίτου Διδυμοτείχου κ. Φιλοθέου καὶ τοῦ πανιερωτάτου Μητροπολίτου πρώην Ἐρσεκίου κ. Ἰγνατίου.

—*Ἄφιξις.*—Σήμερον ἀφίκετο εἰς βασιλεύουσαν ὁ νεωστὶ ἐκλεγεὶς πανιερώτατος μητροπολίτης Κορυτσᾶς κ. Γρηγόριος. Ἡ Α. Π. κατευθυνθεῖσα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην.

—*Μητροπολίτης Κολωνίας.* —Ὁ σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κολωνίας κ. Δωρόθεος ἐξῃτήσατο παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ἄδειαν ἵνα ἐπὶ μικρὸν εἰσέτι παραταθῇ ἡ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ διαμονὴ πρὸς διευθέτησιν τῶν κατ' αὐτὴν, ἅμα δὲ τῇ διακανονίσει τούτων ἄψεται ἀμέσως τῆς εἰς βασιλεύουσαν ἀγούσης. Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐνέκρινεν ἵνα διαβιβασθῇ τῇ Α. Σ. ἡ δέουσα πατριαρχικὴ ἐπιστολὴ ἐντελλομένη ὅπως ἡ Α. Σ. τὸ ταχύτερον κατέλθῃ εἰς βασιλεύουσαν.

—*Μητροπολίτης Κυζίκου.*— Τῇ παρελθούσῃ τρίτῃ ἐγκατέλιπε τὴν βασιλεύουσαν ὁ ἀπό τινος χάριν ἰδίων ὑποθέσεων παρεπιδημήσας σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κυζίκου κ. Νικόδημος. Τὴν Α. Σεβ. προέπεμψεν ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὁ ἱερολογ. Δευτερεύων κ. Κωνσταντῖνος, πολλοὶ δ' ἕτεροι φίλοι τῆς Α. Σ. κληρικοί τε καὶ λαϊκοὶ ηὔξαντο αὐτῷ ὡσαύτως κατευόδιον.

—*Μητροπολίτης Μιτυλήνης.* —Ὁ σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μιτυλήνης κ. Μεθόδιος ἤγγειλε τῇ παρελθούσῃ τρίτῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ γραμμάτων ὅτι αἰσίως ἀφίκετο εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ καὶ ὅτι ἔτυχεν ἐνθέρμου καὶ ἐγκαρδίου δεξιώσεως παρὰ τῷ ποιμνίῳ αὐτοῦ.

—*Ἡγούμενος Μονῆς Σουμελᾶ.*—Ὁ ἐν τῇ βασιλευούσῃ χάριν ὑποθέσεων τῆς ἐν Τραπεζοῦντι Ἐξαρχίας τῆς Ἱ.πατριαρχ. καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου Σουμελᾶ ἐπί τινα χρόνον ἐνδιατρίψας Ἡγούμενος πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτης κ. Παρθένιος, περατωθεισῶν αἰσίως τῶν ὑποθέσεων αὐτοῦ, ᾐτήσατο ἄδειαν παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ὅπως ἐπανακάμψῃ εἰς τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἱερὰν Μονήν. Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐχορήγησεν αὐτῷ τὴν αἰτηθεῖσαν ἄδειαν.

Ζάππειον Παρθεναγωγεῖον.

Ἐξαιρετικὴ καὶ ἐπιβάλλουσα ἐγένετο τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ (20 τρ. μ). ἡ τελετὴ τῆς ἐπιδόσεως τῶν πτυχίων ταῖς τελειοφοίτοις τοῦ ἐν Πέραν Ἐθνικοῦ Ζαππείου Παρθεναγωγείου. Ἡ εὐρυτάτη τοῦ ἀνωτέρω τούτου παιδευτηρίου τῶν θηλέων αἴθουσα ἦν κατάμεστος φιλομούσου καὶ ἐκλεκτοῦ ἀκροατηρίου. Τῇ ὡρισμένῃ ὥρᾳ ἀφίκετο αὐτόσε ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν σεβασμιωτάτων ἁγίων συνοδικῶν Ἡρακλείας κ. Γερμανοῦ, Δέρκων κ. Καλλινίκου, Ἰωαννίνων κ. Γρηγορίου, Διδυμοτείχου κ. Φιλοθέου καὶ Αἴνου κ. Λουκᾶ, τῶν πανιερωτάτων μητροπολιτῶν πρώην Σβορνικίου κ. Διονυσίου καὶ πρώην Ἐρσεκίου κ. Ἰγνατίου, τῶν πανοσιολογιωτάτων ἀρχιμανδριτῶν κκ. Μιχαὴλ Κλεοβούλου, σχολάρχου τῆς Πατριαρχικῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, Γερμανοῦ Ἀποστολάτου ἐπιτρόπου τοῦ Παναγίου Τάφου, Εὐστρατίου ἐπιτρόπου τοῦ ἁγίου Ὄρους, Κυρίλλου Μουμτζῆ ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τῶν ἱερολογιωτάτων Δευτερεύοντος κ. Κωνσταντίνου καὶ Τριτεύοντος κ. Μακαρίου καὶ ἄλλων ἐκ τοῦ ἱεροῦ κλήρου. Πρὸς τούτοις παρῆν ἡ Α. Ε. ὁ πρευσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος κ. Ν. Μαυροκορδάτος σὺν τῷ πρώτῳ γραμματεῖ κ. Εὐγενίῳ Ζαλοκώστα, τῷ Γενικῷ Προξένῳ τῆς Ἑλλάδος κ. Α. Λογοθέτῃ, τῷ ὑποπροξένῳ κ. Α. Παυλίδῃ καὶ ἄλλοις, ὁ ἐξοχώτατος Ἀβδουλὰχ Χασὶπ ἐφένδης ἐπιθεωρητὴς τῶν μὴ μουσουλμανικῶν Σχολῶν, ἐκπροσωπῶν τὴν Α. Ἐξ. τὸν ὑπουργὸν τῆς παιδείας, καὶ πλεῖστοι ἄλλοι τῶν ἐγκρίτων ὁμογενῶν καὶ ὀπαδῶν τοῦ λογίου καὶ ἐμπολαίου Ἑρμοῦ. Μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος γενομένην ἱερὰν τελετὴν ἐψάλη λίαν ἐμμελῶς ὑπὸ τῶν μαθητριῶν ὕμνος τῇ Α. Θ. Π., ὃν ἠκολούθησε μουσικὸν τεμάχιον ἐπὶ κλειδοκυμβάλου ἐκτελεσθὲν ὑπὸ τεσσάρων μαθητριῶν. Μεθ' ἑτέραν δὲ χορῳδίαν ἀνελθὼν τὸ βῆμα ὁ γενικὸς γραμματεὺς τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Παρθεναγωγείου ἐλλόγιμος κ. Σταῦρος Βουτυρᾶς ἀνέγνω συνοπτικὴν λογοδοσίαν τῶν κατὰ τὸ δέκατον ὄγδοον τοῦτο ἔτος πεπραγμένων τῷ παιδευτηρίῳ. Κατὰ ταύτην τὸ Παρθεναγωγεῖον ἐνέγραψεν ἐν τῷ μητρῴῳ αὐτοῦ ἐν ὅλῳ 279 μαθητρίας, ὧν 105 ἐσωτερικαὶ μετὰ 25 ὑποτρόφων καὶ 174 ἐξωτερικαί, ἤτοι 100 ἐπὶ διδάκτροις καὶ 74 δωρεάν. Μετὰ τὴν σχολικὴν λογοδοσίαν τοῦ κ. Σ. Βουτυρᾶ ἐψάλη ὕμνος πρὸς τὴν Α. Α. Μ. τὸν τρισέβαστον ἡμῶν ἄνακτα Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὴτ τὸν γενναιόφρονα τῆς παιδείας ἀρωγὸν καὶ προστάτην· εἶτα δὲ ἀνελθοῦσα τὸ βῆμα ἡ εὐπαίδευτος καὶ ὑτηρὰ τοῦ παιδευτηρίου Διευθύντρια ἐλλόγιμος κ. Εὐθαλία Ἀδὰμ ὑπὸ τύπον προσφωνήσεως ταῖς ἀποφοιτώσαις τελειοδιδάκτοις, δώδεκα τὸν ἀριθμὸν, ἀπήγγειλε γλαφυρώτατον καὶ πλήρη σοφῶν ὑποθηκῶν καὶ ἀξιωμάτων λόγον ἐξάρασα τὸ ὕψος τοῦ ἱεροῦ διδασκαλικοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τὴν ὑψηλὴν αὐτῶν ἀποστολήν.

Τὸ πέρας τοῦ λόγου τῆς ἐλλογίμου διευθυντρίας κ. Εὐθαλίας Ἀδὰμ ἐκάλυψαν ζωηρότατα χειροκροτήσεις ἐκ μέρους τοῦ πολυπληθεστάτου ἀκροατηρίου. Μετὰ δύο δὲ ἕτερα ᾄσματα καὶ ὕμνον πρὸς

τὸν ἀοίδιμον καὶ ἐθνικῆς ἀϋδίου εὐγνωμοσύνης καὶ ἀλήστου μνήμης ἱδρυτὴν Κωνσταντῖνον Ζάππαν, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διὰ βραχέων ἐπηυλόγησε τὸ ἔργον τῶν ἐν αὐτῷ μοχθούντων καὶ κοπιώντων εὐξαμένη ἅμα ὑπὲρ τῆς Α. Α. Μ. τοῦ φιλομουσοτάτου Ἄνακτος ἡμῶν Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὴτ ὑπὸ τὸ κραταιὸν σκῆπτρον τοῦ ὁποίου τὸ τῆς παιδείας ἔδαφος οὕτω γόνιμον καὶ καρποφόρον καθίσταται.

Ἰωακείμειον Παρθεναγωγεῖον.

Μετὰ τὰς ἐπὶ ἑβδομάδα καὶ ἐπέκεινα διαρκεσάσας γραπτὰς καὶ προφορικὰς ἐξετάσεις τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰωακειμείου Παρθεναγωγείου, ἃς μετὰ τῆς ἰδιαζούσης αὐτοῦ φιλομουσίας παρηκολούθησε σὺν τοῖς γονεῦσι καὶ πολλοῖς ἄλλοις ὁ σεβασμιώτατος Πρόεδρος τῆς Ἐφορείας αὐτοῦ μητροπολίτης Νικομηδείας κ. Φιλόθεος ἐγένετο τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐν συνωστισμῷ πολυπληθεστάτου ἀκροατηρίου ἡ ἀπονομὴ τῶν πτυχίων ταῖς τελειοφοίτοις τῶν μαθητριῶν αὐτοῦ.

Τῆς πανηγυρικωτάτης ταύτης τελετῆς προΐστατο ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τῶν σεβασμιωτάτων ἁγίων συνοδικῶν Ἡρακλείας, Νικομηδείας, Δέρκων, Διδυμοτείχου καὶ Χαλδείας, τῶν πανιερωτάτων μητροπολιτῶν Κῶου, πρώην Σβορνίκου, πρώην Ἐρσεκίου, ὡς καὶ τῶν πανοσιολογιωτάτων ἀρχιμανδριτῶν ἐπιτρόπων τῶν ἁγίων Τόπων καὶ ἄλλων. Μεθ' ὕμνον ψαλέντα ὑπὸ τῶν μαθητριῶν τῇ Α. Θ. Π. ἡ πεπειραμένη καὶ δόκιμος διευθύντρια τοῦ ἀνωτέρου τούτου Παρθεναγωγείου κ. Χρυσοῦλα Ἰωαννίδου διὰ λόγου καλλιεποῦς ἐξέθηκε τὴν κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος συντελεσθεῖσαν ἐν τῷ ἐθνικῷ φυτωρίῳ πνευματικὴν κίνησιν, ἀνταποκριθεῖσαν πληρέστατα εἰς τὰς ἐπ' αὐτὸ ἐστηριγμένας χρηστὰς ἐλπίδας τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας, ἥτις δι' ἀκραιφνῶν συμπαθειῶν περιέβαλεν ἀνέκαθεν αὐτό. Τὴν ἐλλόγιμον καὶ ἀκάματον διευθύντριαν κατερχομένην τοῦ βήματος ἐν μέσῳ χειροκροτήσεων ζωηρῶν διεδέξατο ὁ ῥέκτης ταμίας τοῦ παιδευτηρίου κ. Π. Χρυσὸς ἐκθεὶς τὴν οἰκονομικὴν τοῦ παρθεναγωγείου κατάστασιν, ἥτις σχετικῶς τυγχάνει ἀνθηρὰ μεθ' ὅλας τὰς ἐν αὐτῷ γενομένας ὑλικὰς θυσίας. Ἀφοῦ αἱ τελειόφοιτοι 11 τὸν ἀριθμὸν ἔλαβον τὸ οἰκεῖον πτυχίον ἐκ τῶν χειρῶν τῆς Α. Θ. Π. καὶ ἐψάλη ὕμνος ὑπὲρ τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Ἄνακτος ἡμῶν ἡ Α. Θ. Π. διὰ βραχέων ἐπεδαψιλεύσατο τὰς εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ τῶν ἐν αὐτῷ οὕτω φερεπόνως καὶ τελεσφόρως ἐργαζομένων καὶ μοχθούντων.

Ἑλληνογαλλικὸν Λύκειον Χατζηχρήστου.

Ἡ τοῦ ἐν Πέρᾳ Ἑλληνογαλλικοῦ Λυκείου ἐπίδοσις τῶν πτυχίων τοῖς κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος 16 ἀποφοιτήσασι μαθηταῖς ἐτελέσθη τῇ πρωΐᾳ τῆς παρελθούσης Κυριακῆς ἐν πυκνοτάτῳ ἀκροατηρίῳ. Ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας παρίστατο ὁ ἐκ τῶν σεβασμιωτάτων συνοδικῶν μητροπολίτης Αἴνου κ. Λουκᾶς. Μετὰ τὴν ἱερὰν τελετὴν ἀνελθὼν ἐπὶ τοῦ βήματος ὁ ἐλλόγιμος Γυμνασιάρχης καὶ Διευθυντὴς κ. Χρῆστος Χατζηχρήστου ἐξέθηκε διὰ βραχέων τὴν ἐνιαυσίαν κίνησιν τῆς πνευματικῆς καταστάσεως διισχυρισθεὶς ἅμα ὅτι ἡ βραχεῖα πως παρέκκλισις ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους τῆς προσοχῆς τοῦ Παιδευτηρίου ἀπὸ τοῦ καθαροῦ κλασικοῦ αὐτοῦ χαρακτῆρος, καὶ προσοικείωσις καὶ συμμόρφωσις αὐτοῦ πρὸς τὰς κοινωνικὰς ἀνάγκας, ἐπιβαλλούσας τὴν διδασκαλίαν τῆς γαλλικῆς γλώσσης, ἐπήνεγκε καθ' ἃ τὰ πράγματα ἐμαρτύρησαν, λίαν εὐάρεστα τὰ ἀποτελέσματα.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ λόγου προσκληθέντες προσῆλθον οἱ τελειόφοιτοι καὶ ἔλαβον τὰ οἰκεῖα πτυχία ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἐκπροσωποῦντος τὴν Ἐκκλησίαν σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Αἴνου κ. Λουκᾶ. Εἶτα ἡ Α. Σ. διὰ προσφόρου προσλαλιᾶς ἐπεδαψιλεύσατο τῇ διευθύνσει τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ τελεσφόρῳ λειτουργίᾳ τοῦ καθιδρύματος, ὅπερ ἐν τῇ εὐγενεῖ αὐτοῦ ἀμίλλῃ πᾶσαν θυσίαν καταβάλλει ὅπως παράσχῃ τῇ τε Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ κοινωνίᾳ πολίτας χρηστοὺς καὶ ἐναρέτους.

Ἐκπαιδευτήριον Ι. Βασματζίδου.

Τὸ ἀπὸ ἱκανῶν ἐτῶν λίαν ἀνυσίμως λειτουργοῦν ἐν Πέρᾳ ἰδιωτικὸν Ἐκπαιδευτήριον τοῦ ἐλλογίμου καὶ ὀτηροῦ διευθυντοῦ καὶ ἱδρυτοῦ κ. Ι. Βασματζίδου ἐτέλει τὴν ἑορτὴν τῆς ἐπιδόσεως τῶν πτυχίων τοῖς κατὰ τὸ ἀπιὸν ἔτος ἀποφοίτοις τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ λίαν πανηγυρικῶς ἐν μέσῳ πολλοῦ ἀκροατηρίου. Τὴν Ἐκκλησίαν ἐξεπροσώπει ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Βελεγράδων κ. Δωρόθεος. Μετὰ τὴν εἰθισμένην ἐναρκτήριον τελετὴν ὁ ἐλλόγιμος ἱδρυτὴς καὶ διευθυντὴς κ. Ι. Βασματζίδης διὰ λόγου εὐῤῥαδοῦς καὶ ἐμβριθοῦς ἐξιστόρησε τὴν ἐνιαύσιον λειτουργίαν τοῦ φυτωρίου, ὅπερ φιλοστόργως τὰ νάματα τῆς παιδείας καὶ τῆς κατὰ Χριστὸν μορφώσεως καὶ ἠθικῆς διαπλάσεως ἀῤῥύνως παρέχον τοῖς φοιτῶσιν ἐκτήσατο τὰς δικαίας συμπαθείας τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας.

Ἡ Α. Σεβασμ. ὁ μητροπολίτης Βελεγράδων διὰ καταλλήλου προσφωνήματος ἐπήνεσε τὸν ζῆλον τοῦ τε ἱδρυτοῦ καὶ διευθυντοῦ κ. Ἰωάννου Βασματζίδου καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ διδάσκοντος προσωπικοῦ ἐπιδαψιλευσάμενος τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ὑπὲρ τοῦ Ἐκπαιδευτηρίου τούτου, ὅπερ ἕνεκα τοῦ πρωτοτύπου αὐτοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τῆς αὐστηρότητος καὶ τῆς ἀμεροληψίας ἀμειώτους ἐτήρησε τὰς συμπαθείας τῆς κοινωνίας.

Ἐκδοθέντος ὡς γνωστὸν Πατριαρχικοῦ γράμματος πρὸς συλλογὴν ἐράνων ὑπὲρ τῆς ἐπισκευῆς τοῦ τρούλλου τῆς ἐν Ὑψωμαθείοις Βυζαντινῆς ἐκκλησίας τῆς τιμωμένης ἐπ' ὀνόματι τοῦ μεγαλομάρτυρος Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Κυπρισσᾶ περὶ τοῦ ὁποίου μνείαν ἐποιήσατο καὶ ἡ ἐγχώριος δημοσιογραφία, ὁ Ταμίας τῆς ἐπὶ τούτῳ ἐπιτροπῆς κύριος Δ. Βρσαμῆς ἤρξατο περιάγειν τὸ ἐν λόγῳ γράμμα πρὸς συλλογὴν συνδρομῶν. Προσήνεγκον δὲ μέχρι τοῦδε οἱ ἑξῆς:

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Νεόφυ-

τος γρ. 540· ὁ ἀείμνηστος Ἐφέσου Ἀγαθάγγελος γρ. 216· ὁ πρώην Ἱεροσολύμων Νικόδημος γρ. 216· ὁ Νικομηδείας Φιλόθεος γρ. 20· ὁ Χαλκηδόνος Ἰωακεὶμ γρ. 108· ὁ Ἰωαννίνων Γρηγόριος γρ. 40· ὁ Βελεγράδων Δωρόθεος γρ. 95· ὁ Ἐφέσου Κωνσταντῖνος γρ. 95· ὁ Μιτυλήνης Μεθόδιος γρ. 54· ὁ Ἡρακλείας Γερμανὸς γρ. 108· ὁ Τραπεζοῦντος Κωνσταντῖνος γρ. 40· ὁ Χαλδείας Γερβάσιος γρ. 20· ὁ Κυζίκου Νικόδημος γρ. 60· ὁ Διδυμοτείχου Φιλόθεος γρ. 100· ὁ Ρόδου Κωνσταντῖνος γρ. 60. ὁ Κῶου Καλλίνικος γρ. 40· ὁ Δέρκων Καλλίνικος γρ. 100. Ἀρχιμ. Εὐστράτιος Φιλοθείτης γρ. 60· Ἀρχιμανδρ. Κορνήλιος γρ. 40· Ἡ εὐγενεστάτη κυρία Ἑλένη Ζαρίφη γρ. 216· Κ. Σισμάνογλους γρ. 108· ἀνώνυμος γρ. 54· Μάγκος γρ. 54· Ἀδελφοὶ Τζικαλιώτη γρ. 40· Ἀδελφοὶ Δώρου γρ. 40· ἀνώνυμος γρ. 54. Τὸ ὅλον γρόσια 2,578.

ΜΕΛΕΤΗ ΕΙΣ ΤΟ ΡΗΤΟΝ:

«Ἤκουσα φωνῆς λεγούσης μοι Σαοὺλ, Σαοὺλ, τί με διώκεις»; (ΠΡΑΞ. κϐ' 7).

Ὅστις μετὰ προσοχῆς ἀναγινώσκει τὰς ἁγίας Γραφὰς, ὅστις εἶναι φίλος τῆς ἱστορίας τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ μάλιστα τῶν ἀρχῶν αὐτῆς, μετὰ θαυμασμοῦ καὶ τινος ἀνεκφράστου ἐσωτερικοῦ συναισθήματος ἀναμιμνήσκεται τὸ γεγονὸς καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Πολλάκις ἀνέγνων τὸ πλῆρες σημασίας γεγονὸς τοῦτο μὲ σιωπηλὴν σκέψιν, οὐδέποτε δὲ χωρὶς νὰ μὲ συγκινήσῃ καὶ νὰ μοι καταδείξῃ σαφῶς τὴν δύναμιν τῆς θείας Προνοίας.

Κατὰ τὰς ἡμέρας, καθ' ἃς ὁ Παῦλος, Σαοὺλ ἔτι ὀνομαζόμενος, ἦτο εἷς τῶν φοβερωτέρων ἐχθρῶν καὶ διωκτῶν τῶν χριστιανῶν, οὐδεὶς τῶν Ἰουδαίων ὑπερέβαλλεν αὐτὸν κατὰ τὴν δραστηριότητα καὶ ἐνέργειαν, οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ δείξῃ τόσην προθυμίαν καὶ προσπάθειαν πρὸς ἐξάλειψιν τῆς νέας θρησκείας. Ὁ ἴδιος ἁπανταχοῦ εἰσέδυεν εἰς τὰς συναθροίσεις τῶν χριστιανῶν, ὅσῳ μυστικαὶ καὶ ἂν ἦσαν αὗται, διὰ νὰ ἀνακαλύψῃ τὰ μέλη αὐτῶν, νὰ προδώσῃ καὶ παραδώσῃ αὐτὰ εἰς τὰς βασάνους. Ὁ ἴδιος συνελάμβανε δεσμίους τοὺς πιστεύοντας εἰς Χριστὸν καὶ ἐβασάνιζεν αὐτούς. Καὶ ὅτε ἔρρεε τὸ αἷμα τοῦ ἁγίου Στεφάνου, τὸ αἷμα τοῦ πρώτου μάρτυρος, ἵστατο ἐκεῖ πλησίον καὶ ὁ Σαοὺλ, ἠσθάνετο εὐχαρίστησιν διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀθώου τούτου, καὶ ἐφύλαττε τὰ ἱμάτια ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐφόνευον αὐτόν. Καὶ πᾶν ὅ,τι ὁ Σαοὺλ ἔπραττεν ἐναντίον τῶν χριστιανῶν, ἔπραττεν αὐτὸ ἐν πλήρει πεποιθήσει, ὅτι πράττει δίκαια καὶ πρέποντα. Διότι αὐτὸς ἐν αὐτοῖς δὲν ἔβλεπεν ἄλλο τι, εἰ μὴ ἀποστάτας ἐκ τῆς ἀρχαίας θρησκείας· ἀνθρώπους, ἀρνουμένους τὸν Μωσῆν καὶ τοὺς προφήτας· παραβάτας τοῦ ἐπὶ Σινᾶ δοθέντος νόμου· ἐνθουσιώδεις τινὰς νεωτεριστάς.

Ἡμέραν τινὰ ἔλαβεν ἐπιστολὰς παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων καὶ ἐπορεύετο εἰς Δαμασκὸν διὰ νὰ φέρῃ καὶ τοὺς ἐκεῖ χριστιανοὺς δεδεμένους εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, διὰ νὰ τιμωρηθῶσιν. Ἐν ᾧ δὲ εὑρίσκετο πλησίον εἰς τὴν Δαμασκὸν ἐξαίφνης περὶ τὴν μεσημβρίαν ἤστραψε περὶ αὐτὸν φῶς μέγα ἐξ οὐρανοῦ. Μετ' αὐτοῦ ἦσαν καὶ ἄλλοι τινές· καὶ αὐτοὶ εἶδον μὲν τὸ φῶς καὶ ἐφοβήθησαν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν μόνον ἡ ζωηρότης αὐτοῦ ἦτο τόσον ἰσχυρὰ, ὥστε ἀφῆρεσεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ φῶς αὐτοῦ· καὶ ἤκουσε φωνὴν λέγουσαν: Σαοὺλ, Σαοὺλ, τί με διώκεις;

Καὶ τὸ φαινόμενον τοῦτο ἔδωκεν ὁριστικὴν διεύθυνσιν εἰς ὅλον τὸν βίον αὐτοῦ. Αὐτὸς μετέβαλεν ἀμέσως φρόνημα. Ἀνεγνώρισε τὴν θεότητα τοῦ Ἰησοῦ, τοῦ Σωτῆρος, τὸν ὁποῖον κατεδίωκε καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς στιγμῆς ἐγένετο ὁ πιστότατος αὐτοῦ ὀπαδός. Οἱ διωγμοὶ, τοὺς ὁποίους πρὸ ὀλίγου ἔτι διὰ τοὺς ἄλλους ἡτοίμαζε, μετ' ὀλίγον θὰ ἐπέλθωσιν ἐναντίον αὐτοῦ τοῦ ἰδίου· αὐτὸς γνωρίζει τοῦτο πολὺ καλῶς· ἀλλ' ὅμως ἑκουσίως ὑποβάλλεται εἰς αὐτούς. Τὰς ἁλύσσους, τὰ δεσμὰ, εἰς τὰ ὁποῖα πρὸ ὀλίγου ἔρριπτε τοὺς ἄλλους διὰ τὸν Ἰησοῦν, θὰ ὑποφέρῃ τώρα ὁ ἴδιος διὰ τὸν Ἰησοῦν. Βαπτίζεται, τίποτε δὲν κρατεῖ ἐκ τῆς πρώτης αὐτοῦ καταστάσεως, καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα ἀφίνει, τὸ ὁποῖον τόσον φοβερὸν ἐγένετο εἰς τοὺς χριστιανοὺς καὶ ὀνομάζεται Παῦλος.

Ὅπως δὲ ὁ Παῦλος, τοιουτοτρόπως ἀκόμη καὶ σήμερον ἕκαστος χριστιανὸς ἀκούει τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ. Ἀκούει αὐτὴν ἰσχυρῶς ἢ ἐλαφρῶς εἰς τὰς στιγμὰς ἐκείνας, αἵτινες ἀποφασίζουσι δι' ὅλον τὸν βίον αὐτοῦ· ἀκούει αὐτὴν λέγουσαν: τί με διώκεις; Ὅπως ὁ Παῦλος, τοιουτοτρόπως καὶ ἕκαστος ἄνθρωπος ἔχει βεβαίως μεγάλας τινὰς ἐπιθυμίας, τὰς ὁποίας ἐπιθυμεῖ νὰ ἴδῃ πληρουμένας. Καὶ πρὸς τοῦτο καταβάλλει πᾶσαν δύναμιν καὶ πᾶσαν προσπάθειαν. Ἀλλ' ὁ σκοπὸς αὐτοῦ δὲν εἶναι πάντοτε εὐγενής· πολλάκις ἡ πρόθεσις αὐτοῦ δὲν εἶναι τόσον καθαρὰ, ὅσον ἡ πρόθεσις τοῦ Παύλου, ὁ ὁποῖος ἤθελε νὰ ὑπερασπίσῃ τὸν παλαιὸν νόμον, τὸν δοθέντα εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας ἐπὶ τοῦ Ὄρους Σινᾶ, ἐναντίον τῶν νομιζομένων νεωτεριστῶν. Ἐν τούτοις ὅμως αὐτὸς ἐπιδιώκει τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ, τὸν ὁποῖον ἐξελέξατο. Αἱ ἐνέργειαι αὐτοῦ ἀποτυγχάνουσιν. Ἀλλὰ πᾶσα ἀποτυχία ἐρεθίζει αὐτὸν ἔτι περισσότερον εἰς τὸ νὰ καταβάλλῃ μεγαλειτέρας προσπαθείας πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν προθέσεων αὐτοῦ, πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς θελήσεως αὐτοῦ. Ἐν μέσῳ τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ ἀναγνωρίζει, ὅτι ὅλως διόλου ἄλλο εἶναι τὸ σχέδιον τῆς θείας Προνοίας καὶ ἄλλα εἶναι τὰ σχέδια τὰ ἰδικά του. Αὐτὸς βλέπει, ὅτι συμβαίνει πᾶν τὸ ἐναντίον ἐκείνου, ὅπερ ἐπιθυμεῖ, ἐλπίζει, καὶ ἀναμένει ἐν τῇ ἀλύσσῳ τῶν γεγονότων. Βλέπει, ὅτι τὸ θέλημά του δὲν εἶναι καὶ θέλημα τοῦ τὰ πάντα διευθύνοντος καὶ διατάττοντος Θεοῦ. Οὐχ ἧττον ὅμως ἀνθίσταται· οὐχ ἧττον ὅμως ἀγωνίζεται καὶ κοπιᾷ, ὡς ἐὰν ὁ ἀσθενὴς βραχίων αὐτοῦ ἠδύνατο νὰ ἐκβιάσῃ καὶ καταβάλῃ τὸν αἰώνιον καὶ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἀκατάσχετον πορείαν τῆς τύχης. Αὐτὸς τίποτε ἄλλο δὲν κατορθώνει, εἰ μὴ νὰ προπαρασκευάσῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ δυστυχίαν καὶ τὴν δυστυχίαν τῶν οἰκείων αὐτοῦ. Ἐπὶ τέλους εὑρίσκει αὐτὸν ἡ φοβερὰ δυστυχία. Αὐτὴ εἶναι ἡ φωνὴ, ἡ

ὁποία συμβουλεύει αὐτόν· εἶναι ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία λέγει πρὸς αὐτόν: τί με διώκεις; Ἔκπληκτος ἵσταται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία παρεσκεύασεν εἰς αὐτὸν ταῦτα. Ἀλλ' ἡ σπουδαιότης τῆς θέσεως αὐτοῦ εἰς μάτην συμβουλεύει αὐτόν· καὶ ἡ συνείδησις αὐτοῦ εἰς μάτην συμβουλεύει αὐτόν. Αὐτὸς εἶναι πολὺ ὑπερήφανος ἢ ὥστε νὰ καταδεχθῇ νὰ μεταβάλῃ τὸ φρόνημά του καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδόν. Ἡ σφοδρότης καὶ ἡ ἰσχὺς τῶν παθῶν του σύρουσιν αὐτὸν εἰς τὰ ἐμπρός, εἰς βέβαιον ὄλεθρον. Βλέπει τὴν ἄβυσσον. Ἀλλ' ἀκόμη ἐξαπατᾷ ἑαυτόν. Ἡ ἐπιμονὴ αὐτοῦ καὶ ἡ ἰσχυρογνωμοσύνη θέλει νὰ ἐκβιάσῃ νὰ κατορθώσῃ τὰ ἀδύνατα. Τότε ἔρχεται τὸ ὄριον τῆς ἀνωφελοῦς προσπαθείας του. Ὁ Θεὸς κατεδίκασεν αὐτόν. Καταστρέφεται ἕνεκα τῆς διαφθορᾶς αὐτοῦ.

Ἕκαστος κατὰ τὴν πορείαν τοῦ βίου αὐτοῦ θᾶττον ἢ βράδιον ἀκούει τὴν φωνὴν σοῦ Θεοῦ εἰς τὴν καρδίαν του· ἄλλοτε μὲν μειλιχίως καὶ ἠρέμα, ἄλλοτε δὲ πολὺ φοβερῶς.

Αὕτη ἀντηχεῖ πρὸς ἡμᾶς ἐκ τῶν δημιουργημάτων τοῦ Θεοῦ, ὅταν ταῦτα μεγαλοπρεπῶς ἐν καιρῷ τῆς ἀνοίξεως καὶ τοῦ θέρους παρουσιάζωνται ἐνώπιον ἡμῶν. Ὅταν ὅμως ἡμεῖς μὲ καρδίαν πλήρη μεριμνῶν καὶ χαμαιζήλων παθῶν, μὲ τὴν συνείδησιν τῶν ἐλαττωμάτων καὶ κακιῶν ἡμῶν ἐξερχόμεθα εἰς τὸν ἐλεύθερον, τὸν καθαρὸν ἀέρα, εἰς τὴν ἐλευθέραν φύσιν, ἔνθα τὰ πάντα — ἀπὸ τῆς ψεκάδος τῆς δρόσου, ἡ ὁποία μαρμαίρει ἐπὶ τῆς καλάμης τῆς βοτάνης μέχρι τοῦ ἐνάστρου οὐρανοῦ, ἀπὸ τοῦ σκώληκος, ὁ ὁποῖος εὑρίσκεται ἐν τῷ πηλῷ μέχρι τοῦ εἰς τὰ αἰθέρια ὕψη ἱπταμένου ἀετοῦ— κηρύττουσι τὴν ἀγαθότητα, τὴν ἀγάπην καὶ τὴν δόξαν καὶ τὸ μεγαλεῖον τοῦ Δημιουργοῦ· ὅταν ἐνταῦθα κατεθελγμένον τὸ βλέμμα ἡμῶν ἐπιθεωρεῖ τὴν δόξαν καὶ τὸ μεγαλεῖον τοῦ Θεοῦ ἐν ἅπασι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ καὶ μία τις συγκίνησις διέρχεται τὴν καρδίαν ἡμῶν καὶ τὸ ἐσωτερικὸν ἡμῶν αἴσθημα μᾶς λέγει: ὦ, πόσον ἀγαθὸς εἶναι ὁ Θεός, πόσον κακὸς καὶ πόσον προσηλωμένος εἰς τὰ γήϊνα εἶσαι σύ! πόσον ἀγνὸν καὶ καθαρὸν εἶναι πᾶν ὅ,τι ἐξῆλθεν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ, τοὐναντίον δὲ πόσον ἀκάθαρτα εἶναι τὰ φρονήματά σου καὶ τὰ ἔργα σου!—ἐδῶ λεπτή τις καὶ πλήρης ἀγάπης φωνὴ λέγει εἰς τὴν καρδίαν σου: καὶ διατί με διώκεις;

Ὅταν τὸ θέρος μᾶς κατακλύζῃ μὲ ὅλας τὰς εὐεργεσίας, τὰς ὁποίας ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ μᾶς χαρίζει· ὅταν οἱ ἀγροί, τὰ πεδία, αἱ πεδιάδες, αἱ ἄμπελοι καὶ οἱ κῆποι καρποφοροῦσι καὶ παρέχουσιν ἐν ἀφθονίᾳ τροφὴν καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἰς τὰ ζῶα· ὅταν ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ἀχάριστοι παρατηροῦμεν ἑαυτοὺς καὶ εὑρίσκομεν, ὅτι πόσους πάσχοντας ἀφήκαμεν σκληρῶς ἄνευ παρηγορίας, πόσα δάκρυα ἀφήσαμεν νὰ χυθῶσιν· ὅταν συγκρίνωμεν, πόσον πολὺ μᾶς ἔδωκεν ὁ Θεὸς, καὶ πόσον ὀλίγον ἡμεῖς ἐπράξαμεν πρὸς ἀνακούφισιν τῶν ἄλλων, εἰ καὶ ὁ Κύριος μᾶς ἔδωκε τὰ πρὸς τοῦτο μέσα, δὲν πρέπει τότε νὰ διεγερθῇ ἐν ἡμῖν μία τις ἐσωτερικὴ ἀποδοκιμασία τῆς διαγωγῆς ἡμῶν; Καὶ εἰς ταύτην τὴν αὐτοπαρατήρησίαν ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία μὲ ἀγάπην ὁμιλεῖ εἰς τὴν καρδίαν: Διὰ τί λοιπὸν μὲ διώκεις;

Πυρπολοῦνται καὶ καίονται πόλεις καὶ χωρία· κλαίουσι χῆραι καὶ ὀρφανά· κλαίουσιν ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἀπολέσαντα τοὺς ἀγαπητοὺς αὐτῶν· τρέμουσα ἡ χεὶρ τοῦ ἐνδεοῦς λαμβάνει τὴν ῥάβδον τοῦ ἐπαίτου καὶ ὁ κτηματίας ἵσταται ἄνευ βοηθείας καὶ στέγης. Εἶναι ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ! Καὶ ἐκ τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς ζημίας, τὴν ὁποίαν προξενεῖ ὁ πόλεμος, ἐκ τῶν φλογῶν τῶν πόλεων, ἐκ τῆς ἀνατροπῆς τῆς ἀνθηρᾶς αὐτῶν καταστάσεως ὁμιλεῖ μία φωνὴ εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος: Διὰ τί με διώκεις;

Εἶναι ἡ φοβερὰ φωνή, ἡ ὁποία ὁμιλεῖ ἐκ τῶν νεφῶν, ὅταν μαίνεται ἡ τρικυμία καὶ ἡ θύελλα, καὶ ἡ ὁποία κάμνει τὸν ἁμαρτωλὸν νὰ τρέμῃ. Εἶναι ἡ φωνή, ἡ ὁποία ἐξέρχεται ἐκ τοῦ κεραυνοῦ, ὁ ὁποῖος καταστρέφει τὸ μέγαρον τοῦ ἀσώτου καθὼς καὶ τὴν καλύβην τοῦ πτωχοῦ. Εἶναι ἡ φωνή, ἡ ὁποία ψυθιρίζει ἐν τοῖς στεναγμοῖς τοῦ ἀποθνήσκοντος· ὅταν ἐπιδημία τις καταστρέφῃ ὁλοκλήρους χώρας. Εἶναι ἡ φωνή, ἡ ὁποία ἀκούεται καὶ βροντᾷ ἐκ τῆς μαινομένης θυέλλης, ὅταν ἡ δύναμις αὐτῆς ἐκριζώνῃ δένδρα, κατασυντρίβῃ τείχη, καὶ πλοῖα καταθάπτῃ εἰς τὴν ἄβυσσον τῶν κυμάτων. Αὐτὴ ὁμιλεῖ— ἀλλὰ δὲν ὁμιλεῖ εἰς τοὺς νεκρούς. Ὁ Θεὸς ἀφήρεσε τὴν ζωὴν αὐτῶν. Ὁ θάνατος δὲν εἶναι κακόν, ὅσον φρικώδεις καὶ ἂν φαίνονται αἱ ἐξωτερικαὶ περιπτώσεις. Ἡ φωνὴ αὐτὴ ὁμιλεῖ εἰς τοὺς ζῶντας, οἱ ὁποῖοι πρέπει νὰ ἦναι οἱ μάρτυρες τῶν μεγάλων γεγονότων, οἱ ὁποῖοι πρέπει νὰ ἀκούωσι καὶ νὰ συναισθάνωνται τὰ γιγνόμενα. Συμβουλεύουσα φαίνεται πρὸ αὐτῶν ἡ ἰσχὺς τοῦ Παντοδυνάμου καὶ λέγουσα: Διὰ τί με διώκεις;

Πολλάκις ἐν τῇ μέθῃ, ἐν αὐτῇ τῇ ἀκμῇ τῆς ἐπιγείου εὐδαιμονίας αἴφνης ἐπιπίπτει ἐφ' ἡμᾶς φοβερά τις δυστυχία. Πολλάκις ἁφαρπάζεται ἀφ' ἡμῶν ἴσα ἴσα ἐκεῖνο, διὰ τὸ ὁποῖον ἡ καρδία ἡμῶν πάλλει καὶ τὸ ὁποῖον ὡς Θεὸν λατρεύομεν. Πολλάκις χάνει ἐκεῖνος πρῶτος ὅλην τὴν περιουσίαν του, ἢ τὸ καλλίτερον μέρος αὐτῆς, ὁ ὁποῖος διὰ τίποτε ἄλλο δὲν ἔζη, εἰ μὴ διὰ νὰ συνάξῃ μεγάλην περιουσίαν, διὰ νὰ ζήσῃ ἡμέρας εὐτυχεῖς· πολλάκις ἐκεῖνος χάνει πρῶτον τὴν τιμήν του, ὁ ὁποῖος ἐν τῷ ἐγωϊσμῷ αὐτοῦ ἐλησμόνει πᾶν ἄλλο ὑψηλὸν καθῆκον, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ἀποκτήσῃ δόξαν καὶ ὄνομα, νὰ ὑψωθῇ ὑπὲρ τοὺς ἄλλους συμπολίτας του καὶ νὰ καταπιέζῃ τοὺς ἄλλους· πολλάκις χάνει ἐκεῖνος πρῶτος διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ θανάτου τὸν φίλον του, τὴν σύζυγόν του, τὸ ἀγαπητὸν αὐτοῦ τέκνον, ὁ ὁποῖος ἐν τῇ τοιαύτῃ ἀγάπῃ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐλησμόνει, ὅτι ἐν τῷ βίῳ τούτῳ οὐδέν ἐστι διαρκές· ὅτι εἰς τίποτε ἄλλο δὲν πρέπει νὰ προσκολληθῇ ἡ καρδία του εἰ μὴ μόνον εἰς τὴν ἀρετήν· ὅτι ἔχι διὰ τὴν γῆν, ἀλλὰ διὰ τὸν οὐρανὸν πρέ-

πει νὰ ζῇ· ὅτι ὄχι τὰ γήϊνα, ἀλλὰ μόνον τὰ οὐράνια καὶ τὰ αἰώνια εἶναι ἄξια τῆς ἀγάπης ἡμῶν. - Καὶ ἐκ τῆς καταστραφείσης περιουσίας καὶ εὐτυχίας τοῦ πλεονέκτου, ἐκ τοῦ αἴσχους καὶ τοῦ ὀνείδους τοῦ ἀλαζόνος, ἐκ τοῦ νεκροῦ προσώπου, ἐκ τῆς μορφῆς τοῦ ἀποθανόντος ἀγαπητοῦ ἡμῖν ἀντικειμένου ὁμιλεῖ ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ: Διὰ τί με διώκεις;

Ἀλλ' εἰμπορεῖ καὶ ὁ θνητὸς ἄνθρωπος νὰ διώξῃ τὸν Θεόν; Τί σημαίνει διώκειν τὸν Θεόν; Ὁ ἄνθρωπος διώκει ἕνα τῶν ὁμοίων αὐτοῦ, ὅταν αὐτὸς πράττῃ ἐναντίον ἐκείνου, ὅπερ ὁ ἄλλος θέλει καὶ ἐπιθυμεῖ· ὅταν προσπαθῇ νὰ καταστρέψῃ τὰς προθέσεις καὶ τὰ σχέδια αὐτοῦ. Τὰ κακοήθη παιδία διώκουσι τοὺς γονεῖς των, ὅταν τὰς εὐεργεσίας, τὰς ὁποίας ἔλαβον παρ' αὐτῶν, ἀνταμείβωσι μὲ ἀχαριστίαν· ὅταν μὲ μῖσος καὶ περιφρόνησιν, μὲ ἐμπαιγμὸν καὶ λήθην, μὲ ἀνόσιον καὶ ἀθέμιτον τρόπον, πικραίνωσι τὴν ζωὴν ἐκείνων παρὰ τῶν ὁποίων ἔλαβον τὴν ἰδικήν των.

Εἶναι ἀληθὲς βεβαίως, ὅτι ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα νὰ διώξωμεν τὸν Θεὸν κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον, ὅπως καταδιώκωμεν ἕνα ἄνθρωπον. Δὲν δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν αὐτόν. Δὲν δυνάμεθα νὰ καταδιώξωμεν τὸν Ἰησοῦν, ὅπως ποτὲ ἔπραξαν οἱ Ἰουδαῖοι, οἱ ὁποῖοι ἀνεζήτησαν αὐτόν, ὡδήγησαν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ἐνέπαιξαν αὐτὸν καὶ ἀνεβίβασαν εἰς τὸν σταυρόν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Παῦλος δὲν ἠδύνατο πλέον προσωπικῶς νὰ καταδιώξῃ τὸν Ἰησοῦν, τὸν ἀναστάντα καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανούς, καὶ ὅμως ἡ φωνὴ ἐφώναξε πρὸς αὐτὸν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ: Σαοὺλ, Σαοὺλ, τί με διώκεις;

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπεν: Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. Ἐπείνασα, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με· ξένος ἤμην, καὶ οὐ συνηγάγετέ με· γυμνός, καὶ οὐ περιεβάλλετέ με· ἀσθενὴς, καὶ ἐν φυλακῇ καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με. Εἷς μάτην θὰ ἀποκριθῶμεν λέγοντες, Κύριε, πότε σὲ εἴδομεν πεινῶντα, ἢ διψῶντα, ἢ ξένον, ἢ γυμνόν, ἢ ἀσθενῆ, ἢ ἐν φυλακῇ; Ὁ Κύριος θὰ ἀποκριθῇ λέγων, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε!

Σὺ λοιπόν, ὁ ὁποῖος πλήρης φθόνου καὶ δυσμενείας, μισεῖς τὸν πλησίον σου, ὁ ὁποῖος προσπαθεῖς νὰ σμικρύνῃς αὐτὸν εἰς τὰ ὄμματα τῶν ἄλλων, ὁ ὁποῖος περιπαίζεις αὐτόν, διὰ νὰ κηλιδώσῃς τὴν τιμὴν αὐτοῦ καὶ τὸ καλὸν αὐτοῦ ὄνομα, σὺ εἶσαι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος διώκεις τὸν Ἰησοῦν! Σὺ, ὁ ὁποῖος πλήρης θυμοῦ διά τινα νομιζομένην ἢ πραγματικὴν προσβολὴν πνέεις μέναια καὶ ἐκδίκησιν, ὁ ὁποῖος θέλεις ἐκδίκησιν, ὁ ὁποῖος δὲν ἡσυχάζεις μέχρις οὗ κακοποιήσῃς τὸν ἀντίπαλόν σου, σὺ εἶσαι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος διώκεις τὸν Ἰησοῦν. Σὺ, ὁ ὁποῖος μὲ ὑπερβολικοὺς τόκους καταπιέζεις τοὺς πτωχούς, ὁ ὁποῖος καταχρᾶσαι τὴν ξένην περιουσίαν, ὁ ὁποῖος κρατεῖς ἀδίκως κτηθέντα πλούτη, ὁ ὁποῖος εἰς τὸ ἐμπόριον ἐξαπατᾷς τοὺς ἀπείρους, ὁ ὁποῖος τὰ δίκαια τῶν ἄλλων κρυφίως ἢ φανερῶς προσβάλλεις, σὺ εἶσαι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος διώκεις τὸν Ἰησοῦν. Σὺ, ὁ ὁποῖος μεταχειρίζεσαι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σοὶ ἐχάρισεν ὁ Θεὸς ἰδιωφελῶς μόνον δι' ἑαυτόν, ὁ ὁποῖος τὰ περισσεύματα ἐξοδεύεις μᾶλλον εἰς πολυτελεῖς τραπέζας, εἰς πολυδάπανα ἐνδύματα καὶ εἰς δαπανηρὰς διασκεδάσεις παρὰ εἰς κοινωφελῆ καθιδρύματα καὶ εἰς βοήθειαν καὶ εὐεργεσίαν τῶν ἄλλων, σὺ εἶσαι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος διώκεις τὸν Ἰησοῦν. Σὺ, ὁ ὁποῖος μὲ τὰς φιληδόνους προθέσεις καὶ ἐπιθέσεις διαταράττεις καὶ ἀφαιρεῖς τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν εἰρήνην τῆς ἀθωότητος, ὁ ὁποῖος διαταράττεις τὴν εὐτυχίαν τῶν συζύγων, ὁ ὁποῖος διαφθείρεις τὰς εὐγενεστέρας δυνάμεις τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ σώματος, σὺ εἶσαι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος διώκεις τὸν Ἰησοῦν. Διότι ὅ,τι πράττεις ἢ δὲν πράττεις εἰς τοὺς ἄλλους, αὐτὸ τὸ πράττεις ἢ δὲν πράττεις εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον.

Διώκομεν τὸν Θεὸν, ὅταν ἑκουσίως καὶ ἐκ προθέσεως περιφρονοῦμεν τὸν νόμον αὐτοῦ. Τοιουτρόπως τὰ τέκνα διώκουσι τοὺς γονεῖς των, ὅταν περιφρονοῦσι τὰς παρακλήσεις καὶ τὰς διαταγὰς αὐτῶν, ἢ ὅλως διόλου λησμονοῦσι τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ ὑπερηφάνως ἀρνοῦνται αὐτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀρνεῖται τὸν Θεόν, ἂν ὄχι μὲ τὰ χείλη, διότι τότε θὰ συγκατελέγετο εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἀφρόνων, μὲ τὴν καρδίαν ὅμως, ὅταν ζῇ καὶ πολιτεύηται, ὡς ἐὰν μὴ ὑπῆρχεν ἀνταποδότης Θεὸς ὑπὲρ τοὺς ἀστέρας.

(ἕπεται συνέχεια)

ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ ΤΗΣ Μ. ΤΟΥ Γ. ΣΧΟΛΗΣ*

τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1892—1893 ἀναγνωσθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου ἀρχ. κ. **Μ. Κλεοβούλου** μετὰ τὴν νενομισμένην ἐπὶ ταῖς ἐτησίαις ἐξετάσεσιν ἱερὰν τελετήν.

Ὁ ἐλλόγιμος Διδάκτωρ κ. Πόταγος ἓν ἀντίτυπον τῆς γαλλιστὶ γεγραμμένης συγγραφῆς αὐτοῦ «Calandrier exact et perpetuel».

Ὁ ἐπιμελητὴς τῆς Σχολῆς κ. Γεώργιος Κωνσταντινίδης ἓν ἀντίτυπον τῆς ὑπ' αὐτοῦ φιλοπονηθείσης «Στοιχειώδους Πρακτικῆς Ἀριθμητικῆς».

Ὁ αὐτὸς ἓν ἀντίτυπον τῶν «Πρώτων Στοιχείων τῆς Ἀριθμητικῆς αὐτοῦ».

Ὁ ἐκ τῶν τοῦ προλαβόντος ἔτους τελειοφοίτων τῆς Σχολῆς κ. Κωνσταντῖνος Κοσμίδης τὰς ἑξῆς συγγραφάς:

Διδασκαλίαν περὶ τοῦ ἱεροῦ θρόνου τῆς Ρώμης

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 126 - 128 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

κατὰ τὴν γνώμην τῶν Φραντζέζων, μεταφρασθεῖσαν ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ ὑπὸ Α. Λ.

Σύνοψιν τῶν κωνικῶν τομῶν Γουΐδονος Γράνδη, μεταφρασθεῖσαν ἐκ τοῦ λατινικοῦ ὑπὸ Σπαρμιώτου.

Historiam compendiosam Dynastiarum Gregorii Abul-Pharajii.

Λεξικὸν τρίγλωσσον τῆς Γαλλικῆς, Ἰταλικῆς καὶ Ρωμαϊκῆς διαλέκτου Γεωργίου Βεντότη.

Διαλόγους Λουκιανοῦ Σαμοσατέως.

Isaaci Casauboni Animadrersionum in Athenaii Dipnosophistas Libri XV.

Ἀθηναίου Δειπνοσοφιστῶν βιβλία πεντεκαίδεκα.

Ὁμιλίαι εἰς τὴν θείαν καὶ ἱερὰν λειτουργίαν μεταφρασθεῖσαι ἐκ τοῦ Ρωσσικοῦ εἰς ἀντίτυπα 26.

Νικηφόρου Βλεμμίδου ἐπιτομὴν Λογικῆς.

Ἀποπείρας Ἔντουν Δοκίμιον περὶ τῆς καθόλου Ἱστορίας ἀπὸ τοῦ Καρόλου Μάγνου ἕως τῶν ἡμετέρων ἡμερῶν, μεταφρασθεῖσαν ἐκ τῆς γαλλικῆς διαλέκτου εἰς τὴν ἡμετέραν ἁπλῆν ἐν χειρογράφῳ ἐκ τόμων 2.

Συλλογὴν ἐπιστολῶν διαφόρων Μακαρίου ἱεροδιακόνου Πατμίου χειρόγραφον.

Ἑξήκοντα ἀντίτυπα «Παιδαγωγικοῦ Ἐγκολπίου» τοῦ κ. Χ. Σαμαρτζίδου, περμφθέντα ὑπὸ τῶν ἐριτίμων κυρίων Δ. Ν. Ταμβάκου καὶ Π. Στεφάνοβικ, ἵνα διανεμηθῶσι τοῖς καθηγηταῖς τῆς Σχολῆς καὶ πᾶσι τοῖς μαθηταῖς τῆς ὀγδόης τάξεως.

Αἱ δὲ ἀξιότιμοι Διευθύνσεις τῶν ἐφημερίδων *Νεολόγου*, *Κωνσταντινουπόλεως*, *Βυζαντίδος* καὶ *Ἀνατολικοῦ Ἀστέρος* ἔπεμπον τακτικῶς τὰ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκδοθέντα φύλλα αὐτῶν.

Ἐπειδὴ δὲ περὶ δωρεῶν εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Σχολῆς ὁ λόγος, ἀναγράφω ἐνταῦθα καὶ ἑτέραν ἀνωνύμου δωρεὰν ἐκ 10 ὀθωμανικῶν λιρῶν διατεθεισῶν εἰς δέσιμον βιβλίων αὐτῆς.

Τῷ δὲ Μουσείῳ τῆς Σχολῆς ἐδωρήσαντο ὁ ἐκ τῶν καθηγητῶν αὐτῆς ἐλλόγιμος κ. Θ. Σαλτέλης πλουσίαν συλλογὴν ὀρυκτῶν ἐκ 1000 δειγμάτων μετὰ δύο ἑρμαρίων καὶ ὁ ἐκ τῶν τοῦ ἔτους τούτου τελειοφοίτων αὐτῆς Γεώργιος Στ. Κέπετζης μίαν τεταριχευμένην γλαῦκα καὶ ἕνα τεταριχευμένον ἱέρακα.

Πᾶσι τούτοις τοῖς δωρηταῖς ἀπονέμει ἡ Σχολὴ θερμὰς εὐχαριστίας.

Πρὸς ταῖς εἰς τὴν Βιβλιοθήκην καὶ τὸ Μουσεῖον τῆς Σχολῆς ταύταις δωρεαῖς ἔσχεν αὕτη καὶ ἄλλας εἰς χρήματα δωρεάς, ἃς παρασιωπῶ ἐνταῦθα, μνημονευθησομένας κατὰ τὰ νενομισμένα ὑπὸ τοῦ ἐριτίμου τῆς Σχολῆς Ταμίου ἐν τῇ ἐναρκτηρίῳ τῶν ἐργασιῶν τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους ἡμέρᾳ. Καὶ ἐπὶ ταύταις ταῖς δωρεαῖς ὁμολογεῖ σήμερον δι' ἐμοῦ ἡ Σχολὴ τοῖς φιλομούσοις δωρηταῖς πολλὰς τὰς εὐχαριστίας. Ἀλλὰ πασῶν τούτων τῶν δωρεῶν ἐξέχει ἑτέρα ὄντως βασιλικὴ δωρεά, ὑπὸ ἀνωνύμου καὶ αὕτη γενομένη, δι' ἧς ἐθεραπεύθησαν ἀναπόδραστοι καὶ ἐπείγουσαι τῆς Σχολῆς ἀνάγκαι, ἐπισκευασθείσης στερεῶς καὶ δαψιλεῖ δαπάνῃ ἐν πλείστοις βεβλαμμένοις αὐτῆς μέρεσιν. Τὴν δωρεὰν ταύτην, συνισταμένην ἐκ πλειόνων τῶν ἐνεακοσίων λιρῶν καὶ ἀπαλλάξασαν τὴν Σχολὴν ἀπὸ μεγάλων ζημιῶν, ἃς πάντως ἔμελε νὰ ὑποστῇ ἄνευ τῶν γενομένων ἐπισκευῶν, ἰδίᾳ ἕνεκα τοῦ βαρέος τοῦ ἔτους τούτου χειμῶνος, ἀπεδέξατο αὕτη μετ' ἀφάτου ἀγαλλιάσεως καὶ ἐθεώρησεν ὡς τῆς θείας Προνοίας εὐεργέτημα, ἅτε γενομένην ἀκριβῶς ἐν καιρῷ, ὅτε τὸ μὲν ἐπεῖγον τῶν ἐπισκευῶν καὶ τὸ ἐπιζήμιον πάσης περαιτέρω ἀναβολῆς αὐτῶν ζωηρῶς αὕτη ᾐσθάνετο, τῶν ἀπαιτουμένων ὅμως μέσων πρὸς ταύτας στερουμένη, ἠπόρει πῶς νὰ ἐξεύρῃ τὰ μέσα ταῦτα, τοὺς ἀνεπαρκεῖς πρὸς κάλυψιν τῶν τακτικῶν αὐτῆς δαπανῶν πόρους μὴ δυναμένη νὰ θίξῃ. Καὶ ὑπελείφθησαν μὲν καὶ ἄλλα τινὰ βεβλαμμένα μέρη αὐτῆς, διακοπεισῶν τῶν ἐπισκευῶν μεσοῦντος τοῦ παρελθόντος Σεπτεμβρίου διά τε τὰς ἀλλεπαλλήλους βροχὰς καὶ τὴν ἀρξαμένην διδασκαλίαν τῶν μαθημάτων, ἅτινα ἔτι μᾶλλον ὑπὸ τοῦ χειμῶνος ἐβλάβησαν, ἀλλ' οὐδαμῶς ἡ Σχολὴ ἀμφιβάλλει, ὅτι καὶ ταῦτα δεόντως θὰ ἐπισκευασθῶσι δαπάνῃ τοῦ αὐτοῦ ἀνωνύμου, νέας αὖθις παρέχοντος ἀφορμὰς εὐγνωμοσύνης τῇ Σχολῇ. Τοιαῦται βασιλικαὶ δωρεαί, γινόμεναι μάλιστα καὶ ἀνωνύμως, εἶναι ἀνώτεραι παντὸς ἐπαίνου, ἀκριβεῖς τοῦ Κυριακοῦ λογίου ἐκπληρώσεις οὖσαι, τοῦ ἐντελλομένου ὅπως μὴ γινώσκῃ ἡ ἀριστερὰ τῆς δεξιᾶς τὸ ἔργον. Τῷ μεγαθύμῳ τούτῳ καὶ ὄντως εὐαγγελικῷ ἀνωνύμῳ ἄπειρον ἐκφράζει ἡ Σχολὴ τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῆς, καὶ δέεται ἐκτενῶς τοῦ Ὑψίστου, ὅπως πολλαπλασίως ἐπιδαψιλεύσῃ αὐτῷ τὰς ἀμοιβάς. Εὐγνωμονεῖ δὲ καὶ τῷ ἐριτίμῳ κ. Δημητρίῳ Μεζίκῃ οὐ μόνον διότι δι' αὐτοῦ ἐγένετο ἡ μνησθεῖσα ἀνώνυμος δωρεά, ἀλλὰ καὶ διότι ἅπασαν τὴν φροντίδα τῶν ἐπισκευῶν μετὰ ζήλου πολλοῦ καὶ θυσιῶν οὐκ ὀλίγων αὐτὸς ἀναλαβών, μεγάλως συνετέλεσεν εἰς τὴν στερεὰν καὶ φιλόκαλον αὐτῶν ἐκτέλεσιν.

Ταῦτα περὶ τῶν δωρεῶν, τῶν κατὰ τὸ λῆγον τοῦτο ἔτος εἰς τὴν Σχολὴν γενομένων ἐξαγγείλας, δὲν δύναμαι νὰ παρέλθω ἐν σιγῇ καὶ τὰς μεγάλας οἰκονομικὰς δυσχερείας, ὑφ' ὧν αὕτη κατατρύχεται, εἰς σοβαρὰς μερίμνας τὴν σεβαστὴν Ἐφορείαν αὐτῆς ἀπὸ ἱκανοῦ ἤδη χρόνου ἐμβαλούσας. Καὶ κατέφυγε μὲν αὕτη εἰς οἰκονομικά τινα μέτρα ὑπὸ τῶν δυσχερειῶν τούτων πιεζομένη, ἀλλ' ἀνεπαρκῶν πρὸς ἀποσόβησιν αὐτῶν τῶν μέτρων τούτων ὄντων, ἀνάγκη αὖθις παρίσταται πρὸς τοῦτο γενναίας χρηματικῆς ἀρωγῆς. Ἄνευ ἀρωγῆς τοιαύτης δὲν προβλέπεται εὐάρεστος ἡ τῆς Σχολῆς κατάστασις. Ἀλλὰ Σχολή, τοσαῦτα ἀριθμοῦσα τέκνα μεταξὺ τῶν ἐπιστημόνων, ἐμπόρων καὶ ἄλλων τάξεων πολιτῶν ἐνταῦθά τε καὶ ἀλλαχοῦ, ὧν πλεῖστοι πρὸς τῇ φιλογενείᾳ καὶ ἄφθονα ἔχουσι τὰ μέσα τῆς χρηματικῆς ἀρωγῆς, θὰ ἐγκαταλειφθῇ σήμερον οὕτω πάσχουσα ἀπροστάτευτος; Τὸ ἐπ' ἐμοὶ πέποιθα, ὅτι ἡ θεία Πρόνοια θὰ ἐξεγείρῃ καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ταῖς εὐχαῖς τῆς Μη-

τρὸς Ἐκκλησίας τὸν δυνάμενον νὰ ἀπαλλάξῃ τὸ γεραρὸν τοῦτο καθίδρυμα ἀπὸ τῶν κατατρυχουσῶν αὐτὸ οἰκονομικῶν δεσχερειῶν, καὶ θὰ ἀκούσωμεν, ἴσως ἤδη ἀρχομένου τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους, ἐξαγγελομένην ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου ὑπὸ τοῦ ζηλωτοῦ καὶ ἐριτίμου τῆς Σχολῆς Ταμίου τὴν πραγμάτωσιν τῆς πεποιθήσεώς μου ταύτης.

Χωρῶν ἤδη πρὸς τὸ τέρμα τοῦ λόγου καθῆκον νομίζω ἀπαραίτητον νὰ ἐκφράσω δημοσίᾳ σήμερον τὴν ἄμετρον τῆς Σχολῆς εὐγνωμοσύνην πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, δι' ἣν καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐπεδείξατο πρὸς αὐτὴν πατρικὴν πρόνοιαν καὶ στοργήν. Εὐγνωμονεῖ ἡ Σχολὴ καὶ τῇ σεπτῇ χορείᾳ τῶν σεβασμιωτάτων ἁγίων Συνοδικῶν διὰ τὴν εὐμενῆ πρὸς αὐτὴν διάθεσιν αὐτῶν. Ἰδίᾳ δὲ εὐγνωμοσύνην ὁμολογεῖ πολλὴν τῷ ρέκτῃ καὶ ὀτηρῷ Προέδρῳ τῆς Ἐφορείας αὐτῆς σεβασμιωτάτῳ ἁγίῳ Δέρκων, καὶ τοῖς λοιποῖς μεγατίμοις καὶ φιλομουσοτάτοις ἀνδράσι τοῖς συναπαρτίζουσιν αὐτὴν (κυρίοις Παύλῳ Στεφάνοβικ, Βασιλείῳ Σαρακιώτῃ βέῃ, Δημητρίῳ Πασπαλλῇ, Δημητρίῳ Μεζίκῃ, Κωνσταντίνῳ Σισμάνογλου καὶ Κωνσταντίνῳ Γ. Κωνσταντινίδῃ) δι' ὅσα καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὑπὲρ αὐτῆς ἐμόχθησαν. Εὐχαριστίας πολλὰς ὀφείλει καὶ τῷ φιλομούσῳ Συλλόγῳ Ἑρμῇ, διότι πολλὴν ἐνεδείξατο καὶ ἐφέτος τὴν συμπάθειαν αὐτοῦ πρὸς ἱκανοὺς τῶν ἀπόρων αὐτῆς μαθητῶν παρασχὼν δωρεὰν τοῖς ὑπὸ τῆς Σχολαρχίας συστηθεῖσι τὰ ἀναγκαιοῦντα αὐτοῖς διδακτικὰ βιβλία. Τοῖς ἀξιοτίμοις Διευθυνταῖς πασῶν τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων ἐφημερίδων, διότι προφρόνως πάντοτε ἀπεδέξαντο πρὸς δημοσίευσιν πᾶσαν περὶ αὐτῆς δήλωσιν τῆς Σχολαρχίας καὶ πᾶσι τοῖς τιμήσασιν αὐτὴν σήμερον διὰ τῆς παρουσίας αὐτῶν. Ἀλλὰ τὴν μεγίστην πασῶν εὐγνωμοσύνην ὁμολογεῖ ἡ Σχολὴ τῇ Α. Α. Μεγαλειότητι, τῷ φιλολάῳ καὶ φιλομουσοτάτῳ ἡμῶν Ἄνακτι ἐπὶ τῇ πολλῇ καὶ ἀληθῶς πατρικῇ εὐμενείᾳ, ἧς ἀξιοῖ πᾶσαν παιδευτικὴν τοῦ ὀρθοδόξου ἡμῶν γένους δρᾶσιν καὶ δέεται τοῦ Ὑψίστου τῶν πάντων βασιλέως Θεοῦ, ὅπως δωρήσηται Αὐτῷ μακρότητα ἡμερῶν καὶ εὔκλειαν ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις Αὐτοῦ.

Πρὶν δ' ἢ καταπαύσω τὸν λόγον ὀφείλω νὰ ἀπονείμω τὰς θερμὰς καὶ ἐγκαρδίους μου εὐχαριστίας πᾶσι τοῖς ἐλλογίμοις τῆς Σχολῆς καθηγηταῖς καὶ ἀγαπητοῖς μοι συναδέλφοις, οἵτινες οὐ μόνον ἀκριβῶς καὶ εὐσυνειδήτως τὰ ἀνατεθειμένα αὐτοῖς τῆς διδασκαλίας καθήκοντα καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐπετέλεσαν, ἀλλὰ καὶ προφρόνως πολλάκις τὴν ἀδελφικὴν αὐτῶν σύμπραξιν ἐν τῷ ἔργῳ τῆς διευθύνσεώς μοι παρέσχον. Ἰδίων δὲ εὐχαριστιῶν ἄξιοί εἰσιν ὁ ἐλλόγιμος κ. Α. Σπαθάρης, ὅστις ἅπαντα τὸν κατὰ τὰς διακοπὰς τοῦ παρελθόντος σχολικοῦ ἔτους πρὸς ἄνεσιν καὶ ἀναψυχὴν ὡρισμένον χρόνον εἰς ἐπιστασίαν τῶν τῆς σχολῆς ἐπισκευῶν θυσιάσας οὐκ ὀλίγους ὑπέστη κόπους καὶ πρὸς διευθέτησιν τῆς ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Θ. Σαλτέλη δωρηθείσης τῇ Σχολῇ ὀρυκτολογικῆς συλλογῆς, καὶ ὁ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο γραμματεὺς τῆς Σχολῆς ἐλλόγιμος κ. Ἰ. Χλωρὸς, διά τε τὴν ἀνελλιπῆ ἐκπλήρωσιν τῶν τοῦ ἀξιώματος τούτου καθηκόντων καὶ διὰ τὴν ἐμβριθῆ αὐτοῦ ἐπιστημονικὴν πραγματείαν, τὴν κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰανουάριον ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ ὑπ' αὐτοῦ ἀναγνωσθεῖσαν. Πάντας τούτους συνιστῶν ταῖς εὐλογίαις τῆς σεπτῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἐπικαλοῦμαι ταύτας καὶ ἐπὶ τοὺς ἑτοίμους ἤδη νὰ ὑποστῶσιν ἀπὸ τῆς προσεχοῦς τρίτης τὸν ἀγῶνα τῶν προφορικῶν ἐξετάσεων τελειοφοίτους τῆς Σχολῆς καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς μαθητὰς αὐτῆς καθόλου, ἵνα ἐκεῖνοι μὲν δοκίμως καὶ τὸν τελευταῖον τοῦτον ἐν τῇ Σχολῇ μαθητικὸν ἀγῶνα ὑποστῶσιν, οὗτοι δὲ ἐν πάσῃ ἀκριβείᾳ τὰ καθήκοντα αὐτῶν ὡς μαθητῶν πληροῦντες ἀξιωθῶσιν αἰτίως τὰς ἐν τῇ Σχολῇ σπουδὰς αὐτῶν νὰ περατώσωσιν, ἀναδεικνύμενοι οἱ πάντες ἄξια τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας τέκνα καὶ δικαιοῦντες τὰς ἀγαθὰς αὐτῆς ὑπὲρ αὐτῶν προσδοκίας. Γένοιτο!

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

Καίπερ ἐν τῇ ἀγγελίᾳ ὁ μὲν ὄγκος τοῦ ἡμετέρου *Μουσικοῦ Θεωρητικοῦ* τοῦ μετονομασθέντος **Διδασκαλία τῆς καθόλου Μουσικῆς τέχνης, ἤτοι Γραμματικὴ τῆς μουσικῆς Γλώσσης** ὡρίζετο εἰς ἓξ τυπογραφικὰ φύλλα, ἡ δὲ τιμὴ αὐτοῦ διὰ μὲν τοὺς συνδρομητὰς εἰς ἥμισυ ἀργυροῦν μετζήτιον διὰ δὲ τοὺς μὴ τοιούτους εἰς τρία τέταρτα τοῦ μετζητίου, ἐν τούτοις παρὰ τὰς προβλέψεις ἡμῶν ὁ ὄγκος ηὔξησε κατὰ δύο καὶ ἥμισυ ἔτι τυπογρ. φύλλα. Αἴτιον δὲ τῆς τε μετονομασίας καὶ τῆς αὐξήσεως ταύτης ἐστὶν, ὅτι ἐν τῇ ἐπεξεργασίᾳ ἠναγκάσθημεν ἔτι μᾶλλον νὰ ἀναπτύξωμεν τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους ἡ καθ' ἡμᾶς Μουσικὴ ἔφθασεν εἰς τὸ προβληματικὸν καὶ αἰνιγματῶδες σημεῖον ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἅπαντες μετὰ λύπης ἀποστρέφομεν τοὺς ὀφθαλμούς.

Διὰ ταῦτα διὰ μὲν τοὺς συνδρομητὰς ἡ τιμὴ τοῦ βιβλίου μένει ἡ αὐτὴ, διὰ δὲ τοὺς μὴ τοιούτους ὁρίζεται εἰς ἓν μετζήτιον ἀργυροῦν.

Πωλεῖται δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει μὲν παρὰ τῷ κ. Ἀντωνίῳ Κ. Γεράρδῳ καὶ Σα· ἐν Μιτυλήνῃ δὲ παρὰ τῷ συγγραφεῖ.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 25 Ἰουνίου 1893.

Ὁ συγγραφεὺς
Ν. ΠΑΓΑΝΑΣ.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.